

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10698

MIKHOELS 1890-1948

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שְׁוִימָעַ מִיכָּאָרֶב

מִיכָּאַלְמָן

1948—1890

אָגִינָּץ

מעלוכע-פארלאג "דער עמעס"

מאטקייז 1948

אלעקסאנדר פאדייעו

ער געהערט צו יצענע, וואעלכע מע געדענקט יארהונדערטער¹

עם איז אוועך פון אונדרז א זונדרער באָרער קינסטער, א באַהעַלְיַה
מער, א באַשטראָלטער מיט רום, מיט יענעט נרויסן רום, וואָם קָאנְג
אויספאָלָן בּלוֹוֹן אָפָּן גוּרְלָן פון א קינסטער פון אונדרזער לאָנד —
מיינְן רום פון לִיבָּע פֿונְגָּעָם נאָנגָן סָאוּוּטְמִישָׁן פָּאָלָק, פון אלָל וְשָׁנָע
פָּאָכְּבָּאָוּירִים.

וְואָם קָאנְג מען זָאנְג וְועָנֵן מִיכָּאָעָלָמָן וְוי וְועָנֵן א קינסטער?
אלָלָע זְוִוִּיסְג, אוֹלָע הָאָט געהערט צו דִי גַּעֲצִיְּלָטָעָם מִינְסְטָעָרָם פון
נוֹאָלְדִּיקָּן, אָוּמְפָּאָרְגָּעָלְעָבָן אַיְינְגָּאָרָט — צו דִי מִינְסְטָעָרָם,
וואּעלְכָּע מע געדענקט יארָצָענְדָּלִיקָּר, יָאָרָהָונְדָּרְטָעָר, וְועָנֵן וְועָלְכָּע
די קָוּמְעָנְדִּיקָּע דָּוִירָעָם שְׂרִיבָּן בִּיבָּעָר. אַיְן לְעָבָן, וְועָרָט מַעַן אַבְּיסָל
גְּעוּווֹינָט צו זַיִן, אָוָן עֲרַשְׁתָּאָבָּק זַיִעָר טּוֹיָט הַיְּבָטָמָן אַנְצָוּ פָּאָרָה
שְׁטִינְג, אַז קִיְּנָמָן סָאָב אַזְּעָלְכָּע וְשָׁנָעָן נִיטָּאָ.

יאָ, ער איז גְּעוּווֹב אַיְונָעָר פון אָטֶן דִי אַוְיסְשָׁלִימָלְעָכָע מִינְסְטָעָרָם
פון אונדרזער האָרְצִיךָן, שְׂוּעָרָן אָוָן בְּאַגְּנִיסְטָרָמָן פָּאָכ — דָעַט פָּאָכ
פון קָוָנָסָט.

1 פָּרָב דָּעַר רְעֵדָע אָפָּן הָעַסְפָּעָר אַגְּ מַאְסְקָוּוּר יִדִּישָׁן מַעְלָגָע-טָעָטָעָר דָעַט
16 יְאָנוֹוָאָר 1948.

און וויא מענמיש האט מיבאעלס פארויניקט אין זיך די איגאנ-
שאפטן פון גואלדייקער אינערלעכער גאנצקיט. אין אים האבן זיך
באחעפט ליעבנסלוסטיפנט — ליבע צומט ליעבנ — מיט אומגעווין-
לעכער געשאָמע-ריינקייט בעגענייע צו אלע דערשנונגנע פון ליעבנ
און קונסט.

צוווי דעםאלג, וואָס כארاكتעריזירן איט גראָד פון אַט דער
זיט, זינגען מיר געקומען אפּן זיסאָרְן, און מיר ווילט זיך זוי
דערציילג.

איינעם קאָמיימעט פון סטאלינויישׂ פרעמעיס האט מען אַנוּמלְטָן
ברענירט אַ גַּוּפָעַ קְוִנְסְּטַטְוּרַט פָּאָר זְוִיָּר גַּאנְצָעַר טְעַטְּקִינְט, אָוּנְטָן
עַס האט זיך גַּעֲשְׁטָעַלְטַט דִּי פְּרָאָגָעַ, אוֹ מַעַדְאָרֶט אָפּ אָזָא אָוּפָן פְּרָעָ-
מִירְגָּן אַוְיכָ סְאָלָאָמָּן מִיכְיַלְאָאוּשָׁנָן. אֵיז עַר אָרוּסָגְּעַטְרָאָטָן אָוּנְטָן
הַאָט גַּעֲזָאנְט: "בָּאַלְיָדִיקְט מִיכְ בְּנָמָה. אַוְיכָ קָאנְגָּן נִימָט פְּרָעָמִידָט וּוּעָנָ-
פָּאָר דָּעָר גַּאנְצָעַר טְעַטְּקִינְט, אַוְיכָ בֵּין גַּאֲכָן יוֹנָגָן".

אַ צְוַוְוִיטָעַר פָּאָל: אַיְינְמָאָל זִינְגָּעַן מִיר צְוַואָמָעַן גַּעֲפָאָרְגָּן פון
לְעַנְגְּנָרָאָד, אַיְינְ אַיְינְ קוּפָעַן. מִיר האָבָן זיך צְעַרְעַדְתָּן אָוּנְגְּנָהְוָבָן
אָוּנְטְּעַרְזְּזִינְגָּעַן סִימְפָּאָנִיעָם. אַוְיכָ האָבָן גַּעֲזָאנְט סְאָלָאָמָּן מִיכְיַלְאָ-
וּוִיטָשָׁנָן, אוֹ, צְוָט בָּאַדוּירָן, קָאנְגָּן אַוְיכָ אַיְינְ אָנְטָרְקָעְטָעַר אִימְיטָרָן
בְּלוּזָן דִּי הַילְבָנְדִּיקָעָן קְלָאָפְּנְדִּיקָעָן אַיְנְסְטָרְוּמָעָן. האָט עַר אַשָּׁא
פִּינְפִּיזְעַקָּם נַאֲכָאָנָאָדָלְלִינְגָּן גַּעֲזָאנְגָּעָן סִימְפָּאָנִיעָם, פָּאָרְשָׁטְעַלְנְדִּיק
פָּאָרְשִׁיְּדְרָעָןָעָן אַיְנְסְטָרְוּמָעָן, אָוּנְטָן אַוְיכָ האָבָן בְּלוּזָן גַּעֲרָאָרְפָּט אַיְינְעָם
אָנְטְּשָׁפְּרָעְכְּנְדִּיקָן אָרְטָט אַהֲלָכָן טָאנְגָּן אָדָעָר אַקְלָאָפָּט טָאנְגָּן. בֵּין אִיצְט
אֵיז אַט דִּי נַאֲכָט פָּאָרְבְּלִיבָן בָּאָ מִיר אַיְינְ זִיסְאָרְגָּן וּוּי אַנְאָכָט, וְואָס
אֵיז גַּעֲוָעָן גַּעֲוִידְמָעַט קְוָנְסָט. גַּעֲפָאָרְגָּן זִינְגָּעַן מִיר בְּלוּזָן אַיְנְצְּזְוּוּיָּעָן,
אונְ אַוְיכָ האָבָן פָּאָרְשָׁתָאָנָעָן, אוֹ דִי מְזָוִיק זִינְגָּט אָיְינְ אַיְםָט, לְיעַבְתָּן
אין אַיְםָט.

טְנִיעָרָעַ כָּאוּוּרִים, סְאָיו שְׁוֹועָר שְׁאָלָעָט צַו מַאֲכָן מִיטָּ דָעַט
גַּעֲרָאָנָק, אוֹ מִיכְאָעָלָס אַיְזָן גַּעֲשְׁטָאָרְבָּן. וּוּי אַוְיסְטָרְלִישָׂעָם אַיְזָן גַּעַ-

ווען זיין פֿאנַעַט, אָזֶן אַוִיסְטַּעֲרֵלִישׁ אַיְזָן גַּעֲוֹעַן אַוִיכָּן זַעַן נַעַן
שְׁאַמָּע. נַאֲרָע עַם אַיְזָן פֿאַרְאָן דַּעַר בָּאַרְוָפּ — אַונְדְּזָעָר בָּאַרְוָפּ —
די סְּאַוּוּעַטְּשִׁיעַ קְוָנְסַטּ, וּזְסְּאַיְזָן אַוְוָאנְגָּאָרְד, וּזְאַיְינְעָרָ פֿוֹן דַּי
פָּאַרְעָרְשְׁטָע, גַּעֲנָאַגְּעָנָגּ מִיכְאָעָלָם. אָטּ אַיְזָן דַּי פֿאַגּ פֿוֹן דַּעַר דְּאַזְּיקָעָר
קְוָנְסַטּ. אַיְצָטּ, וּזְעַן מִיר בָּאַנְגְּלִיּוֹמָן אַיִּם, דָאַרְפָּן מִיר אָטּ דַּי פֿאַגּ
אוֹפְּהַיּוֹבָנָן נַאֲכָה הַעֲכָרָה. מִיר דָאַרְפָּן אוֹסְפָּהָמָן דַּי גַּרְוִיסְעַ רַיְינְקִיטּ אַיִּין
דָּאָס חַיְלִיקָעַ פֿיְעָר בָּעַנְגִּיעַ דַּעַר דְּאַזְּיקָעָר גַּרְוִיסְעַ זָאָב, וּזְיַלְּ אַוִיכָּבָן
מִיר וּזְעַן פֿאַרְלִיּוֹן דָּאָס חַיְלִיקָעַ פֿטְ�וָעָר, קָאנְ זַיְכָּן דַּי קְוָנְסַטּ וּזְיַטְּעָר
נִיטּ אַנְטוּוּיְקָלָעָן.

דָאַרְפָּן מִיר עַם מַאְקָע הַיְתָן אַוְן מַרְאָנָגָן אַוְן אַונְדְּזָעָר הָאָרָץ, זַעַן
עַרְלָעָכּ, פָּעַסְטּ, לִיבָּהָאָבָן דָּאָס פֿאַלְקָ, טַרְנוּ זַיְנָן דַּעַטּ פֿאַלְקָ אַיִּין אַוְן
דוּעָר בָּאַרְוָפּ, וּזְאַרְטִי אַוְן אַיְבָּעַרְגָּעַבָּן עַם אַיְזָן גַּעֲוֹעַן מִיכְאָעָלָם.

די אומפארגעסלעכע אוויידע

ס'איו אַ פֿראָסְטִיקָר מֶאָסְקּוּועָר אַוּונָט. פֿוֹן בָּאַטָּאָג אַנְ וּוּאַרט
מַעַן שְׁוִינָן אֵינְ דְּרוּוִיסְן פֿאָרָן יְדִישָׂן טְעַמְּעָר אָפְ קְלִיְינְ-בְּרָאָנָע, מַעַן
וְאַל אַרְתִּינְלְאָזָג אַיְנוּיִינִיק. דָּעָר אַוְילְלָעָם וּוּאַקְסָט וּוּאַסְטָט אַמְּאָל מַעַר.
אוֹן אָטְחָאַט מַעַן עֲנוּמוּעָן גִּינְ צָו פֿוֹינְ, צָו זַעַקְמָן אַגְּ אַרְיָה,
אַיְינָס נָאָב אַיְינָס, אֵינְ עַרְפּוֹרְכְּטִיקָר שְׁטִילְקְנִיט, וּוּאַסְטָחָאַט זַיְכְ אַנְ-
גַּהְהָוִיבָן נִישְׁטָמָנָאָר מִימָן אַרְטְּפְּטָרְעָטָן אָפְ דָּעָר טִירָר פֿוֹן טְעַמְּעָר
אוֹנָטָן אוֹגָן נִישְׁטָמָנָאָר, וּוּעַן מַאיָּוָן אַרְתִּינְגָּעָקְוּמָעָן אֵינְ צְיוּשְׂעִירְ-זָאָל
אוֹבָּבָן, וּוּעַר אַיְזָן גַּעַלְעָנָן. נָאָר אַגְּנָגְהָוִיבָן הָאָטָחָאַט זַיְכְ דִּי שְׁטִילְקְנִיט
שְׁוִינָן אֵינְ דְּרוּוִיסְן, אֵינְ חָעָר קְיָלְאָמְעָטְעָרְלְאַגְּנָגְעָר שְׁוּרָעָ, אֵינְ וּוּלְכָבָר
דִּי מַעַנְטָשָׂן הָאָבָּנָן זַיְכְ גַּעַפְוּנָעָן אַוְסְגְּעָשְׂטָעָלָט.

אָט דִּי שְׁטִילְקְנִיט הָאָטָחָאַט מַעַן גַּעַבְרָאַכְט גַּאָכְ פֿוֹן דָּעָר הַיִּם, פֿוֹן דִּי
מִינְיסְטְּרִוּסְס, פֿוֹן דִּי אַנְשְׁטָאָלְטָן, פֿוֹן דִּי וּוּרְקְשְׁטָאָטָן, פֿוֹן דִּי
שְׁוֹלָגָן אוֹן אַיְנְסְטִיטְוָן, — יְוָנָגָן, אַלְטָן, מִיטְלְעָרִיךָ, אוֹן אַלְעָדָן,
וּוּלְכָבָעָ הָאָבָּנָן גַּעַוּסָט צָו שְׁעַצְנָן אוֹגָן צָו פֿאַהְרָעָן אָטָהָדָם, וּוּאַסְטָהָן
אוֹנְדוֹ אַיְצָט פֿאַרְשְׁנִיטָן גַּעַוּאָרָב.

אוֹן אָטָזָעָט מַעַן דָּאָ בעַמְעַם דָּאָסְ נַאֲנָצָעָ פָּאָלָקָ פֿאַרגְעָשְׂטָעָלָט:
מַעַנְטָשָׂן פֿוֹן פֿאַרְשְׁיְידָעָן פֿרָאַטְפּוּסְיִים, פֿוֹן פֿאַרְשְׁיְידָעָן עַלְמָעָר,
פֿאַרְשְׁיְידָן אַגְּנָגְעָטָן, פֿוֹן פֿאַרְשְׁיְידָעָן עַלְדָּוָגָן, פֿוֹן הוּיְכְ-אַגְּנָגְעָשְׂטָעָלָט

מע מעלבע-מענער, פון פראפעטער, פון סטודנטישער יונגנט, פון קינדער פון שול-עלטער; ארבעטער, קומטארן, מייליטער-לייט, פון גאנעראלן — בין געוינלאכע מליטערישע — אלע איג איין ייכעס, אלע איג איין איין רוי, אלע פון פראסטיקן, טונקעלן דרייסן געקומענע. און אלע פגעגעמער אונ אלעמעס בעיון באט אריינקומען אין זאל-זינגען געוענדט צו דער ביגען, וו ס'געפינט זיך ליגן, א שטארק-באיינטער פון די פראושעלטארן, דער, וואם די אכטונג צו אים האט געמאכט גלווערן דאס ווארט אם די לייפן שוין פון יונער מײ-נוּט אָן, דאכט זיך, זונט מהאט זיך דערווומט פונגעם גרויסן אומניליק, וואם האט אים אונדו אולעמען געמראפען און וואם דעם אויס-דורך פון אט דעם אומגליך האט מען איצט אחר בלויין אין דער שטומעה שוים געבראכט.

אונ אט דערנענעט מען זיך, און אט קומט מען צו, און אט דערזעט מען אים — אים, דעם גרויסן מסטער אקטמיאר, דעם אלעמען באוווסטן, דעם חור בהראַ, נײַן קוינטער-מאיטטער מיאכטעלסן, וואם ליגט אינ טויט, זוי אין מאלכעס, וואם האט דורך טויט זוי גויעער געווען דעם טויט, החלטנדייך זונגע הענט מיט די פינגער איזוי בעסט פארמאכט, אא ס'דאכט: אט באָלד ווועט ער זיך מיט זוי א לעבעידין שפֿאָר מֶאָג, זיך אופשטיין און געמען שפֿילן מיט זוי, איזוי זיך מיר זונגען אלע מאָל געווינט געווען אים צו זען מיט זוי פֿאָרגנעשטעטלמיין און איבנוצטטען די לעבעידיקע לערע פון זען קונסט. ס'דאכט, או ניט קיון טויטער ליגט ער דאַ, נאָר בלויין אין א ראָל פון א מויינן, מיט א פֿאָר לעבעידיקע הענט, מיט א פֿאָ-געם, וואם באָלד ווועט זיך עס ביטמן, מיט א צונגעמאכט מוייל, וואם באָלד ווועט זיך עס עפֿגעגען, און מיט איזונעם ווארט — א קיניג ליר, א קיניג מענטש, א קיניג מיט אינ דער מאסקע, וואם שפֿילט

אייצט אוים איז הויכע יעסוריימ, איז הויכן שטאַלツ, איז הויכע
מייסטערשאָפֶט צוֹזָאמָעַן, האָבְּנְדִּיק דְּאָס מְאַל דְּאָס גְּרוּזִיס-פָּאָרְעָונְדִּי-
קָע פָּאָלְקָאַלְס צְוָשְׁוֵוֶר נִישָׁ אָפָּ דִּי בְּעֵנְק אִין צְוָשְׁוֵיְר-זָאַל אָגָּן אַגָּן
אַ בְּאָגְּרָעָנְעָצְטָעָר צָאַל אַוִּיסְגְּעָזְעָצָט, נָאָר אַ שְׂטִיל-שְׂטְרָאָמָעָנְדִּיקָע
מְאָסָע, וּוֹאָס הַיְּבָטָזְוֵיכָר זִיכָּר אַגָּפָּ אַ פִּילְ-קִילְאַמְּעָטְעָרְדִּיקָן מְעַחַלְעָכָב
אוּסְעָרָן טְעָאָטָעָר, בֵּין צָו אִים, שְׂטְרָעְבְּנְדִּיק אִים צָו וּעָן אִין וּבָנָן
לְעָצְטָעָר, פְּנִיעָרְלְעָכְסְטָעָר קִינְסְטְּלְעָרְיְשָׁעָר אָזְוּזְיָדָע בְּאַטְש אַיְגְּיָקָע מִידָּ
נוֹתָן, בְּאַטְש אַיְגָע נָאָר אַ מִינְגָע...
— קוֹק אָפָּ אִים, קִינְדְּלָעָע, — שְׁעַפְטָשָׁעָט אַ מְוֻטָּעָר צָו אַ קִינְדָּן,
וּוֹאָס זַי פִּרְטָעָס פָּאָר אַ העֲנָטָל, — דוֹ וּוּסְטָ אִים מְעָרְ שְׁוֹינָן
נִישָׁ זַעַג...
אוֹן אָט שְׂטְרָאָמָט דָּעָר אַוִּילָעָם, אַנְהִיבְּנְדִּיק פָּוָן זַעַקָּם פָּאָרְנָאָכָט.
אוֹן אָט אָזָוִינָן אַכְּטָן, אוֹן אָט אִין צָעָג, אוֹן אָט צְוָעָלָפָן, אוֹן סְאַיָּן
שְׁוֹינָן לְאָנָגָן אַרְיְבָעָר הַאֲלָבָעָנָאָכָט, אוֹן דָּעָר שְׂטְרָאָמָט הַעֲרָט נִישָׁ אָוָפָן,
אוֹן דָּעָר שְׂטִילְעָר גַּאנְגָן פָּוָן דִּי אַוְפְּגָהָאַלְמָעָנָע טְרִיטָעָט זִיכָּר נִישָׁ
אוֹים פָּוָן דִּי טְוִיזְנְטָעָר אוֹן צְעָנְדָר טְוִיזְגְּטָעָר פָּאָרְעָרָר, וּוּלְכָעָבָאָר
שְׁטִיעָנָן אַמְּרָסְפָּן פָּוָן מְעַנְשָׁן, וּוֹאָס הַאֲבָנָן נָאָכָפָן דָּעָר טְאַגְּ-אַרְבָּעָט
נִישָׁ אַפְּגָעָרָט, אוֹן וּוֹאָס מְאָרְגָּנָן דָּאָפָּן זַי וּוּרְדָר אַרְבָּעָן, אוֹן וּוֹאָס
טְרָאָכָטָן אַבָּעָר נִישָׁ פָּוָן קִינְדָּן רָוּן, אַפְּשְׁטִיְּעָנְדִּיק אַפְּרִוְּרָע שְׁאַעֲנָלָ-לְאָנָגָן
אִין דָּעָר רַי אִין דְּרוּסָן, אַפְּנָן פְּרָאָסְטָן, אַבְּיַהָּבָן דִּי זְכִיעָר אַפָּ אִים
אַלְעָצְמָן קוֹק צָו טָאָן אָנוּן זַיְן הַעֲרָלְבָעָעָן נְעַשְׂתָּאָלָט אָינוּ זַיְקָאָרָן
אַפְּצָחָהָלָטָן.

— אוֹי, לִיכְטִיקָעָר מִיכְאָעָלָם, — טְרָאָכָטָן זַיְנָעָן נְעַנְטָעָן, וּוֹאָס
הַאֲבָנָן אִים מְעָרְ גַּעֲקָגָט פָּוָן אָט דָּעָם שְׂטִיל שְׂטְרָאָמָעָנְדִּיקָן גְּרוּזִיס
אוּלָעָם, — זַעַג עָר זָאַל גַּעֲוָעָן וּוּסָן, וּוֹאָס פָּאָר אַ גְּרוּסָפָרְעָן-
דִּיק פָּאָלְקָאַלְס שְׂטִיטָט הַגְּנָטָר אִים אוֹג וּוֹאָס פָּאָרָא דָאָלְכָבָרָעָר פָּאָר
טְעַנְצָן סְהָאָט פָּאָר אִים אַיְן זַיְן דָאָנְקָבָאָרָעָר שְׁוִים אַוִּיסְבָּאָהָלָטָן,
וּוֹאַלְטָ אַוְאָדָע אִים זַיְן לְעָבָן גַּעֲוָעָן נָאָכָזָעָר, וּוֹי סְאַיָּן גַּעֲוָעָן;

ווען ער זאָל וויסן, — טראכט מענ זיך וויטשער, — וואָס מ'דרציזלט זיך איצט אינ מאָסקווע, אֶז אַינ אַ סָּאָב יִדְיִישׁ הַבָּאָט מענ די שפיגלען פֿאָרָהָאנְגָּעָן, וֵוֵ נָאָכָּן טוֹוֵט פֿוֹן אַן אַיְגָּעָן.

יא, ס'אי געווען אַפְּאלְקָס-טרוּוִיר. אַיְדָּעָס זאָלן זונֵן די שׂוֹלֵן קינדרער פֿוֹנְעָם אָוּוֹנְטִיקָן אָוּמְבִּיטָט, וואָס זיינְעָן גַּעֲקוּמָעָן מִיטָּ די בִּיכְעָר-טַעַקָּעָס אַינְ דִּי חָעָנָט, נִישְׁתָּאָרְגָּאַנְיוּרָט פֿוֹן קִינְעָם, זאָרָאָלְיִינְ, פֿוֹן זיך אָוג אַיְגָּעָנְעָר אַיְנִיצָּאָטוּוֹ; אָן אַיְדָּעָס זאָלְזִיןְ, אָוּסְמָעָרְ דִּי טַוִּזְנְטָעָר אָוג צָעָנְעָר טַוִּזְנְטָעָר פֿאָרָעָרָה, אָוּסְ אַט דָּעָר אַיְנוּאָלִיד אָפְּ דִּי צָוְיִי קָוְלִיעָם, וואָס מ'דָּאָכָּט זיך, אָן קוּיָּם וואָס ער גִּיטָּה, אָנוֹ דָּאָכָּבְּ ווַיְלָעָר נִיט אַפְּשָׁטְיוֹן אָנוֹ נִיט אַוִּיסְן בְּלִיבְּגָן פֿוֹנְעָם אַגְּעָמִינְעָם מַעַנְמַשְׁנָ-שְׁמַרְאָטָם; אָג אַיְדָּעָס זאָל אַוִּיסְן זיְנָן אַט דָּעָר צִימָרְנְדִּיקָעָר זָקָנְ, וואָס קָוּמְעָדוּקָפָן לְאַנְגָּן שְׁמִינִי אַינְ טָוְנְקָעָלְן דָּרוֹוִיסְן, הָאָט עָר אַינְ זאָל וֵוֵי דִּי רַיְעָן אַגְּעָוּוֹרָן, עָר זַעַט נָאָר נִיט, אָנוֹ מִיר זַבְּגָעָן זַכְּעָר, אָז צָוקְמוּנְדִּיקָעָט זָוָם אָרְגָּנְ, וַעַט עָר אַוִּיסְ דָּאָרָט נָאָר נִיט זַעַג, אָנוֹ דָּאָכָּבְּ צִילְטָעָר אַחֲהִים בְּאַנְגְּלִיכָּבָּ מִיטָּאָלָעָ; אָן אַיְדָּעָס זאָל אַוִּיסְ זיְנָן יַגְּעָעָאָלְמִיטְשָׁקָעָ, וואָס צִימָרְנְדִּיקָעָה הָעָנָט הָאָט זַי צָוְדָעָר פֿוֹנְ אָרְגָּן, הָאָט זַי גַּעֲלָנִים אָוג מִיטָּ צִימָרְנְדִּיקָעָה הָעָנָט הָאָט זַי צָוְדָעָר פֿוֹלְ-בָּאָקְרָאָנְצָטָעָר אָוג בָּאָבְּלוּמְטָעָר בְּינָעָ אַיר בָּאַשְׁיָּוָר בְּלִילְיָה, פֿוֹן פְּרָאָסָט אַוִּיסְנָהָיוֹת, אַחֲהִרְ גַּעֲרָאָכָט אָוג צַוְּעָקְנְעִילִינְגָּט; אַיְדָּעָס זאָלן זיְנָן דִּי מִיטְלִיךְ-טַעַנְגָּרָאָמָעָם, וואָס קָוּמָעָן אָג פֿוֹנְעָם נָאָצָן סָאָוּעָטָנְ-לְאָגָד אָנוֹ פֿוֹן אָלָעָ לְעַנְדָּעָר, וֵוֵ נָאָר זיְנָן נָאָמָעָן הָאָט דָּעָרְגָּרְיָה, מִיט אַוִּיסְדָּרָקָן פֿוֹן צָאָר אָוג דָּעַרְשִׁיטְעָרוֹנוֹן אָפְּ דָּעָר אָוּמָּרְ פְּרָאָסָט אַגְּנְעָטְרִיךְעָרָפָסְטוֹןָגָן; אַיְדָּעָס זאָלן אַוִּיסְ זיְנָן דִּי מִיטְגָּפְּלִיְּ אַוִּיסְדָּרוֹקָגָן פֿוֹן דִּי בָּעַסְטָעָ קָוְלְפָוָרָ אָנוֹ קָוְנְסָטְחָפָאָרְשִׁיטְיוּרָ פֿוֹן דִּי פְּרָיְגְּנְטָלְעָכָעָ פְּעַלְקָעָר, גַּעַוְוָנְדָטָ נִיט נָאָר זַי זיְנָן מִישְׁפָּאָכָעָ אָוג צָוָם

טעאטער-קָאַלְעַקְטִיווֹ, נָאָר צּוֹם גָּאנְצָן יִדְיִישָׁן פָּאַלְקַ, וּדָס זִין בעס-
טער זָוֵן אַיְזָן אַיְמָן צּוֹגְעַנוּמוּנָן גַּשׁוֹאָרָן, זִיבָּעָר זִיבָּעָנְדִּיק — אַזְוִי
זָאָגָן זַיִּי — אָז אָזָא פָאַלְקַ אַיְזָן אַוְמַעְנְלָעַכַּ, אָז ס'זָאָל אַיְמָן נִיטָהָאָבָן
מייט וּוּמַעַן צּוֹ פָּאַרְבְּנִיטָן.

יאָ, — זָאָגָן אַוְיכָ מִיר אַיְגָן פּוֹלְעָר זִיבָּעָקִיטָם, — דָס פָאַלְקַ
הָאָטָן גַּעֲהָתָט אַיְמָן; אַוְן וּוּטָם אַוְיכָ זִיבָּעָטָרָהָאָבָן. בָּן יוֹלֶד לָנוּ —
אַזְוִן, אַוְן נִיטָהָאָגָן זָוֵן, וּוּטָם אַוְנְדוֹזָן גַּעֲבָרִין זַוְּרָגָן, אָפָּהָעָבָעָם
סָאָנִים אַוְן צּוֹם מְרִיְּסָטָם פָּאָר אַוְנְדוֹעָר אַיְגָן פָאַלְקַ אַוְן פָּאָר אַלְעָ
אוֹנְדוֹזָן לִיבָּחָאָבָנְדִּיקָעָ בְּעַסְמָעָ קִינְדְּעָרָ פּוֹנָ פְּעַלְקָעָר.

אַ קלְיִינָן זַאָרָטָן, אַ דָּעָרוֹוַיְילִיק וּזַאָרָטָן צּוֹ זִין בָּאַרְאָקְטָעָרִיסְטִיקָן:
מִיר הָאָבָן אַיְגָן מְעַשְׁעָכָ פּוֹנָ אַוְנְדוֹזָר רַוְמְפּוֹלָעָר אַוְן אָפָּט מְרוֹוַיְירָ
קָעָר גַּעֲשִׁיכְמָטָע פִּילָן גַּרְוִוְיסָע קָעָפָטָ פּוֹנָ זַיִּבָּ אַרְוִיְּגָעָנְגָעָן. סָאָגָן נִיטָהָ
אַוְיְצָרָעָבָנְגָעָן דִּי צָאָלָ פּוֹנָ אַלְעָ דִּי, מִוטָּמָ וּוּלְכָעָ מִיר שְׂמָאָלְצִירָן אַוְן
גַּרְוִוְיסָן זַיִּבָּ. אָבָעָר קִיְּבָן קִינְסְטְּלָעָר גַּעֲוִינִיםָ, אָוִיסְעָר אַיְגָ�קָעָ אַוְיְסָנָאָר
מִעְן הָאָבָן מִיר, אַיְבָּעָר פָּאָרְשָׁטָעָנְדָלְעָבָעָ אַוְמְשָׁעָנְדָרָן, נִישָׁתָּ גַּעֲהָתָט
אַוְן גַּיְשָׁתָּ גַּעֲקָאָנְטָהָאָבָגָן אַיְלָ מְעַשְׁעָכָ פּוֹנָ דִּי פָּאָרְשָׁוֹוְגְּדָעָנְעָ
דוֹיְרָעָם, וּוּנָן אַוְנְדוֹזָר אַוְיְסָדוֹיְרִיךְרָאָפָט זַעְנָעָן מִיר אַמְעָרָסָט גַּעֲוָעָן
גַּעֲצָוְוְגָעָן צּוֹ פָּאָרְוּוֹעָנְדָן בְּלוֹזָן אָפָּהָעָפָט צּוֹ פָּאָרְהִיְּטָן דָס לְעָבָן,
אָבָעָר נִיטָהָ אָפָּהָזָיְבָן נִאְטִירְלָעָכָ אַוְיִסְמָרָאָלָן אַיְן קוֹנְסָטָ
נִיטָהָ, אָז מִיר זַאָלָן נָאָכָ קָאָגָעָן דָס צּוֹרִיק אַוְיִסְמָרָאָלָן אַיְן קוֹנְסָטָ
זַוְּרָקָ, וּוּלְכָעָ פָּאָרְדָרָגָן, וּוּי בָּאוּוּסָטָ, צּוֹ זַוְּיָּעָרָ פָּאָרְוִיְּרָקְלָעָכָוָן אָ
צּוֹוְיְעָנְדִּיקָן לְעַבְנָסָ-גַּעַנוּסָ — אַיְ אלָסָ סְמָאָם מְעַנְשָׁתָ אַיְ אלָסָ
קִינְסְטְּלָעָר.

1. בֵּין יוֹלָאָד לְאָגָן.

בלויו ערשות אין לעצמן יאַרְחָונְדָעֶרטַּה האָבָן, אַרְאָנק אַ גַּעֲוִוִּסְעֵר
פָּאָרְגְּרִינְגְּרוֹנוֹגַ פָּוֹנוּמַ גַּעֲמִיט, מַאֲכְמָעַס דַּעַם אַנְקָוָם פָּוָן אַ גַּוְיִסְעָר
פָּאָלְקִישָׁעָרַ פָּרִיזְהִיטַּ-בָּאוּעָנוֹגַ, זִיבַּ גַּעֲנוּמָעַן צַוְּ אַוְנְדוּזַ וַוְיזַן אַוְן
אַרְוִוִּיסְטָמָעָן דַּיְ קָעַפְּ דַּיְ עַרְשְׁטָלְיִינְגָּעַן פָּוָן יַעֲנָעַטְ קִינְסְטָלְעָרַ
מִין. אַיְגָעָרַ פָּוָן אַפְּ דַּיְ קָעַפְּ אַיְזַן גַּעֲוָוָן מִיכָּאָלְסָעַטְ קָאָפְ, וּוֹאָסַם צַוְּ
רַעַדְגַּ וּוֹעַגְן אִים אַלְסַם קִינְסְטָלְעָרַ, אַלְסַם לְאַנְדְּ-כָּאָכְעָם, אַלְסַם טְרִיבָּן אַוְן
אַלְסַם גַּעֲזָלְשָׁאָפְטָלְעָכַן טַעַמְפָּרָעָמָעַטְ אַוְן אַזְוִי וּוּטְשָׁעָרַ אַוְן וּוּטְשָׁעָרַ,
מַנְילָעַס אַפְּ מַיְילָעַס, וּוֹאָסַם טְרִיעָבַן זִיבַּ אַיְן אַיְינַ פָּרְזָאָן וּוּלְטָן, —
בֵּין אַוְבַּ נִישְׁתַּ אִימְשָׁטָאָנָרַ, וּוּלְיַ סְאַיְן נַאֲכַ נִישְׁתַּ דַּיְ צִיְּטַ אַוְן עַפְשָׁעָרַ
אוּוִיכַ נִישְׁתַּ אַיְן דַּעַרְ יַעֲכִילָעַס פָּוָן אַיְינַ פָּעַנְשָׁנַן זַוְיַּ אַרְדְּמָצְוָכָּפָן, אַוְן
אַיְכַ וּוּלְ זִיבַּ אַיְצַטְ בָּאָנוּגְעָנָעַן צַוְּ זַאֲנָן בְּלוּיוֹ אַ פָּאָרַ וּוּעַטָּעָרַ וּוֹעַגְן
נַאֲרַ אַיְגָעָרַ זַיְגָעָרַ אַ מַיְלָעַ.

— וּוֹאָסַם אַיְזַן אַיְינַרְ גַּעֲטָשָׁעָרַ בָּאָגָעָרַ? — הַאֲטַ אִים אַמְּאָלַ גַּעַד
פָּרָעָנַטְ אַיְגָעָרַ זַיְגָעָרַ אַ פְּרִינְטַ.

— גַּעֲטָרָעַ צַוְּ דִּינְעַן דַּעַם פָּאָלָקַ, — אַיְזַן גַּעֲוָוָן זַיְן עַנְטָפָעַ.
אַוְן עַרְ הַאֲטַ דַּעַם בְּעַמְעַם וְעַדְגָּמַט מִימַּ אַלְ-זַיְן בָּאָנוּבָן, וּוֹאָסַם
עַרְ חַאֲטַ פָּאָרְמָאָנָט, מִימַּ דַּעַרְ גַּאנְצָעָרַ פָּאָמָעַ טָאָלָאָנָט, מִימַּ וּוּלְבָעַ
עַרְ אַיְזַן גַּעֲוָוָן בָּאָשָׁאָקָעַן, מִימַּ בָּאָשָׁוּנָעַן דַּעַם פָּאָלְקָסַ-טִישַׁ אַפְּ אַלְעַ
זַיְנָעַ סִימְכָעַם, מִימַּ רַעְפְּרָעְזָעָנָטָרַן דַּאֲסַם פָּאָלָקַ אַיְן דַּיְ פָּאָרָאָנָטוֹוָאָרָטַ
לְעַכְסָמַע שָׁעַלְיִיכָּעַן, מִימַּ זַיְן אַרְאָפְלִוִּיכָּמַן צַוְּ דַּעַם פָּוָן דַּעַרְ בִּינְעַ,
פָּוָן דַּעַרְ שְׁרִיבָּנוּ אַוְן אוּוִיכַ מִימַּ בָּאָוּזָיַן אַוְן פָּרָאָקָלָאָמִירָהַ פָּאָרַ
מִאָרְדְּשִׁיְעָרַ פָּוָן אַנְדְּרָעַ בְּעַלְקָעָרַ דַּעַם רַוְמָפָוָן מַעֲחוֹסַ פָּוָן אַוְנְדוּזָעַרַ
הַעַרְלָעָכָעַרְ פָּאָרָגָאָנָגָעָהָטַ, אַוְנְדוּזָעַרַ הַעַלְדִּישָׁן הַנִּינְטַ אַוְן אַוְנְדוּזָעַרַ
פָּעַסְטָגַ גַּלוּבוֹן אַיְגַּיְדָעַרְ קָמוֹעַן מוֹוְגְּדִיקָעַרַ, נַאֲכַ מַעַרְ הַעַרְלָעָכָעַרְ צָוקְנוּפָטַ,
עַרְ חַאֲטַ גַּעֲטָרָעַ נִידְיָנַט נִישְׁתַּ בָּאָרַ מִימַּ זַיְן פָּעַרְוָעָנָלָעָכָעַרְ, בָּאָרוֹפַ
לְעַכְעָרַ קָנוֹסַטַּ, גַּאֲרַ נַאֲכַ מַעַרְ אַלְסַם טִימְבָאָלַ אַוְן אַלְסַם דָּעַרְפְּרִיאָעָנְדִיקָעַרְ
סִימְעָנַ פָּוָן דַּעַרְ אַוְפְּרָעָרְוָאָכָוָגַן אַוְן וּוּרְעָרְיָאָפְּלָעָבָוָגַן פָּוָן דַּיְ שְׁעַפְעַ
רִישְׁעַ פָּאָלְקָסַ-קְוִיכָּעַם, וּוּלְכָעַדְאָבָןַ, וּוּיַּ גַּעֲזָגָטַ, אַיְן מַעְשָׁעַ פָּוָן

דָּאָרְ-רוֹיְרָעַם גַּעֲשָׁמָאָכֶת אַפְּנַעַקְוּמַעַנַּע, דָּעַרְנוּ-דָּרְעִיקְטָע, נִישְׁתְּ קָאָנְעָנְדִּיק
קוֹמָעַן צָוֵם וּוֹאָרָט אָגֵן צָוֵם גַּעַהְעָרִיקְנָן מִיּוֹבָן. מִיכְאָאַלְסָם הָאָט גַּעַרְנִינְט
דָּעַם פָּאַלְקָ פָּאַר אַ מְוֹסְטָר אָגֵן אַנְשְׁוִיְּלַעֲבָן בָּאוֹוִיְּזָן, וּוֹיאָוִי ס'חָאָט
אוֹיְסְצְׁוּעָגָן דָּעָרָ, אִינְגָּ וּוּמְעַן ס'אַיְּזָן קָאָנְצְׁעַנְטָרִירָט אָגֵן פָּאַרְקְּעַרְפָּרָט
דִּי אַיְּגְּוָנָאַרְטִּיקָּעָ, נַאֲצְׁיוֹנָאַלְעָ אָגֵן אִינְגָּ דָּעָרָ זָעַלְבָּעָר צִימָט אַוְּיָכָּאַיְּנָ-
טָעַרְנָאַצְּיוֹנָאַלְעָ גַּעַבְּעַנְטְּשָׁקְּיָטָם.

אָגֵן אַוְּאָדָעָ אִין עַר גַּעַוְּעָן אַוְּנְדוּעָר שְׂטָאַלְצָ, אָגֵן אַוְּאָדָעָ זַיְנָעָן
מִיר אַיְצָטָמִיט אַ קָּאָפָּ נִירְעִירְקָר אַפְּנַעַקְוּמַעַן, אָגֵן אַוְּאָדָעָ אַוְּיָאָ-
דָּעָ — קָאָנְעָן מִיר נַאֲרָ זַאֲגָן צָו אַוְּנְדוּעָר טְרִוִּיסָטָ, אַוְּיָבָּ מַעַן אַזְוִי
זַאֲגָן — אָזְנִית נַאֲרָ מִיר אַלְיָיָן בָּאַקְלָאָגָן אַוְּנְדוּעָר אַוְּמְפָאַרְגָּעָלְעָכָבָ-
אַוְּיָדָעָ, נַאֲרָ צְוֹאַמְעָן מִיט אַוְּנְדוּזָאָ אַוְּיָכָּבָ דִּי בָּעַמְטָעָ פָּאַרְשְׁטִיעָרָ בָּוָן
דָּעָרָ סְאַוְּעַטְיִישָׁרָ קָוָנָסָטָ, זָעוּלְכָעָ הָאָבָבָן, קָוָמְעָנְדִּיקָּ אִים אַפְּנַעַבָּן דָּעַם
לְעַצְמָנָן קָאָוָעָדָ, אַוְּסְגָּעָזָעָן גַּעַבְּרָאָגָן אָגֵן פָּאַרְיָאָסָעָטָמָ. מַאֲכָלָעָם, וּוּ
סִ'עָטָ אַוְּיָסָ, וּוּטָמָ אִינְגָּ דָּעָרָ לְעַגְמָיִינָרָ קִינְסְטָלָעָרָ-קִאָפְּעָלָעָ פָּוָן
הַיְּנִגְטָ אָגֵן אַוְּיָסְפָּעָלָן אִמְגָּעָ רְעַשְׁמָעָרָ פִּידָּ. .

יְאָ, אִינְגָּ וּוֹאָרָטָ נַאֲכָבָ זַוְּעָגָן דִּי דָּאָיְקָעָ פָּאַרְשְׁטִיעָרָ:

מַעַן הָאָטָבָאָדָרְפָּטָ וּעַן דִּי גַּעַבְּרָאָכְבָּנְקִיטָפָוָן דִּי קָאָרְפִּיְעָן, פָּוָן
דִּי "בָּעָרָנָ" פָּוָן חָעָרָ מַאֲסְקָוָעָרָ טְעַמְּרָאָלָעָרָ קָוָנָסָטָ אָגֵן פָּוָן אַנְדָּעָ-
דָּעָ קָוָנָסָטָגָ, אָפָּ צָוָאָרְשְׁטִיָּוָן, וּוּ וּוּטָמָ אִגְּעַטָּ נַאֲצְׁיוֹנָאַלְעָרָ קִינְסָטָ-
לְעָרָ בָּאָ אַוְּנְדוּזָאָ אִינְגָּלָאָנְדָרָ דָּעַרְלָאָנְגָּטָמִיט זַיְנָ וּוּרְקָוָנָןָ אָרְיָבָעָרָ דִּי
נַאֲצְׁיוֹנָאַלְעָ גַּעַרְנָעָצָן אָגֵן וּוּגָרְוִוִּים אִין דָּעָרָ בָּרָאָכָ, וּעַן אֹזָא אַיְנָעָרָ
נַעַמְתָ אַוְּיָסְפָּעָלָן אִיבָּן דִּי לְעַגְמָיִינָרָ דִּיְוָעָן.

מַהָּאָטָ דָּאָם בָּאָדָרְפָּטָ זַעַן אָפָּ צָוָאָרְשְׁטִיָּוָן, וּוּ גְּרוּוּסָ אִין
בָּאַזְוְנָדָעָרָם אָוְנְדָזָעָרָ בָּרָאָכָ, דָּעָרָ בָּרָאָכָ פָּוָן יְדִיְשָׁעָ קִינְסְטָלָעָרָ,

וּוּאָסָ הָאָבָבָן פָּאַרְלָוִירָן אֹזָא אַוְּיָסְנָאָמָ, אֹזָא בָּעַנְ-יָאָקְוִוָן.

כ'בון זיך מודיעען; כ'בון אינז זיך ערניזאכל ניט געשטאנגען. ס'איין
געוועג האבער פון מײַנע קויכעטן; ניט דאס האָץ האָץ מיר פאר-
טראָנג, ניט די גערוֹן. אונז נאָכ אַיבָּעָר אַ טאמָן; די גרענטשׂ מְאָס
מִינְג פֿאָרָעָונְג צו אַיִם האָץ מיר ווי ניט דערלוֹיבָּט אַיִם צו זען אַ
טווֹטָן. כ'הָאָב גַּעֲקֹעֶט אָפּ אַיִם פֿוֹן ווַיְתָן אַוְן הָאָב גַּעֲהָאָט די פֿוֹלָּ
שְׁטַעַנְדִּיקָע אַילְיוֹזְיָע, אוֹ צְיַע אַיִם לְעַבְּדִיק, נַאֲר אַיִם דָּעַר רַאֲלָפּוֹן
אַ טוֹיטָן... אַוְן אַוְן אַיִם ער פֿאָרְבְּלִיבָּן.

צוֹרָא מִשְׁעָן מִיתָּב פָּלָח

אלעאקסוי ניקאלאכעוויטש טאלסטען — פלאומט אפטע אגראופן זיין
ברוננט מיכאעלסן — „סאלאמאנ் מודרי“ (העד קליגער סאלאמאנַן) —
אווי האט די זעלט א נאמען געגעבען שלוי מעלהמעלעבן. איך דערמאן
מייב איזט דז ווערטעה, זואם עם האט גשאנות זונגען טויט — ניט
מייכאעלסן, נאך יענער שלוייטע, וועלכג מע האט שווין לאנג צוריך
נאמען געגעבען „בָּקְעַמְּ“: „קָאַלְוָמָן עַס אֵי נִיט צָעְרוּסֶן דֵּי זַיְלָה
בערנע קיוט... אונט פָּהָאַט זַוְּבָן נִיט צָעְרָאַכְּגָן דָּס קְרִיגָּל בָּאַט
קוֹוָאָל...“¹ די קיוט האט זוב צערויסן, דאס קְרִיגָּל לִינְט אֵין שערבלעב.
דער מoit, זואם איז אפנער ערשותן בליך אלעמאָל אַכְזָאַרְיעָס
דייך, בליפט אונט אהומיניק, — האט זוב זיין זיין. רעם דזוקין זיין
געפין איך אויב אֵין מִוְּכָאַלְעָלָסָם טְרָאַנִּישָׁן מoit.
זועג מע האט ווערמאט צו קוֹוֹרָעָן מיכאעלסן, האט אַקָּאַלְאַסָּאַלְעָר
אוילעט פָּרְפְּלִיאַיצְט בראנגע, וּמוֹעֲרַתְּקָאַיְבָּוּלְוָהָאָה, די שכינויישׁ געס־
לעב. ניט בלויו טעאטער־לִיבָּה אַבָּר זונגען דאָרט גַּעוֹגָן, עַס זונגען
געקומען פָּאַשְׁעַטְעָסָמָנְשָׁן. פִּיל פּוֹבְּ זַיְהָאָבָּן קִיּוֹנְמָאָל נִיט גַּעוֹגָן
מייכאעלסן אָפְּ דַעַר בִּינְעָ: זַיְיָ זַוְּנָעָן גַּעֲקָוּמָעָן אַפְּגָעָבָן קָאוּוֹעָד נִיט
נאך רעם דְּרוּסֶן קִוְּנְטָלָעָת נאך אויב דַעַם וּמַעֲנְמָשָׁה, זואם האט אֵן
וּוְאַקְלָעְנִישׁ פָּאַרְבּוֹנְדָן זַיְן גַּיְרָל מַוְּתָּג פְּנִינָּה, קָאַמְּפָן אֵן דְּרוּסֶן נִיסְאִיעָן

1 פונעם סייפער „קוהלט“ (קוהלט), יי'ב, כו.

פָּגַן זְבִּיגְּ פָּאֵלָק. אֵת מְעֻנְטִישׁ, בַּעֲמַדְעָוָה אֶפְרַיִּים לְכֹבֶּה, הָאָט עַד לִזְבָּב גַּעַם
הָאָט אֶפְלָעַ קְוִיְּסָעַ אָוָן אֶקְלָהָג שְׁפָאָם, נָאָר עַד חָאָט פָּאָרְשְׁטָאָגָעָן
דַּעַם גְּרוֹיְסָבָאָר. אָוָן גְּרוֹיְסָעָר צָאָר אַיְזָן גְּעוּזָן אָוִיסְגָּעָנָסָק אָפָּ דַּי
פָּעַנְמָעָר וְפָאָן דַּי מְעַנְטָשָׂה, וְזָאָס זְבִּינְגָעָן גְּעַקְוָמָעָן אַיְם בַּאֲגַלְיוֹתָן אַיְם
לְעַצְמָן וְוָעָג. קִימָטָט בַּאֲיָרָן זְבִּינְגָעָן גְּעוּזָבָג נְאָעָנָטָה, וְזָאָס זְבִּינְגָעָן אָוָמָר
גְּעַקְוָמָעָן אַיְם דַּי טְהָאָגִישׁ יְאָרָגָן: אַיְצָט הָאָכָּבָן זְיָוָזְוָרָעָג גְּעַבְאָכָּט
מִיכְאָעָלָסָן אָוָן הָאָכָּבָן נְאָכָּמָאָל זְיָב גְּעוּזָעָטָן מִיטָּזָוָעָר אַיְגָעָן. מִיטָּזָוָעָר
מִיכְאָעָלָסָן הָאָט זְיָי פָּאָרְבָּגָרָן נִיטָּזָי שְׁיָנָן פָּוָב דַּעַר רָאָמְפָעָ, נָאָר דַּי
שְׁיָנָן פָּוָב דַּי אַוִיְגָן — דַּי אַוִיְגָן. אַיְיָ זְוָעָלָבָע טַס הָאָכָּבָן זְיָב אָפָּ אַיְבָּיסָק
פָּאָרְקָחְיִיצָט דַּי גְּעַשְּׁפָעְנְסָטָעָר פָּוָב אַסְמָוָעָנָצָים אָוָן מְנִידָהָעָקָעָ. אָוָן אָפָּ
אָ פָּאָרָקָן אַיְזָן יְעַזְמָמָטָה פָּחָאָסְטִיקָן טָאָג גְּזָוָעָן אָוָן אַלְטָטָעָר יְהָדָה מִיטָּזָוָעָר
אָ פִּידָּל, מִיטָּזָוָעָר פָּאָרְקָאָלִיְּעָטָעָ פְּגַעַתָּר הָאָט עַד גְּעַפְיָוָתָה דַּעַם סְמִיקָּ
אַרְאָפָּ אָוָן אַדְוָבָּ: עַד הָאָט גְּעוּזָטָה, דַּעַר דָּאָזְיִקָּעָר זְאָקָגָן, וְזָאָס אַזְוִינָס
אַיְזָן קְוָנָסָטָה, נָאָר עַד הָאָט אַוִיכָּ גְּעוּזָטָה, וְזָאָס אַזְוִינָס אַיְזָן צָאָר, אָוָן
מְעַטְשָׁלְעַבְּ-פְּרָאָסָט, אַבָּעָר פָּאָטָעְ-יִשְׁדָּעָה-הָיָבָן הָאָט זְיָב גְּעַטְרָאָגָן
אַיְבָּשָׁר דַּעַר גָּאָס דַּעַר דָּאָזְיִקָּעָר אַוְמְגָעְרִיכְטָעָר הַעֲפָוָוָעָם.

קָעְדִּי זְיָוָזְוָרָעָג דַּי בַּאֲדַעְוָוָג פָּוָב מִיכְאָעָלָסָעָם לְעַוְוִינָעָם,
דַּאָּרָפָּ מָעַן זְיָב פָּאָרְטָרָאָכָּטָן אַיְבָּרָעָר זְבִּיגְּ פָּעָבָן. מָעַן הָאָט אֶסְאָס גַּעַם
רְשָׁוָתָם וְזְבִּיגְּ קְוָנָסָטָה: אָוָן זְיָוָזְוָרָעָג זְבִּיגְּ פָּעָבָן נִיטָּזָיְדָן וְזְבִּיגְּ קְוָנָסָטָה,
וְזְבִּיגְּ מָעַרְעָטָם וְזְבִּיגְּ מִיכְאָעָלָסָןָיְמָר וְזְיָוָלָטָם זְיָב אַבְּעָרָעָר דְּשָׁרָהָמָאָגָעָן
וְזְבִּיגְּ עַפְּבָעָמָאָפְּדָעָהָשָׁה: זְבִּיגְּ מְעַטְשָׁה אָוָן פָּאָלָק. בְּזָוָעָל זְיָב דַּעַרְלָוִיְּבָן
צָוָעָרְצִיְּלָן זְבִּיגְּ אַיְינָנָעָם אַיְגְּדִישָׁן דְּאָקְטָעָר. עַד הָאָט גְּעוּגָנוּמָעָן אַיְם
מְאָרְאָזָאָוָסָה, וְזָאָס אַזְוִוָּמָה דָּאָגָן. וְזָמָעָן זְבִּיגְּ גְּעַקְוָמָעָן דַּי הִיטָּלְעִירִיסָטָן.
דַּעַר דְּאָקְטָעָר אַיְזָן שְׁוִינָג גְּעוּזָעָן אֶזְאָקָגָן. מָעַן הָאָט אַיְם אַגְּגָנוּמָעָן צָוָר
וְאַמְּעָן מִוטָּזָעָר פְּרָוִיָּ. אַיְמָוָיָעָר זְבִּיגְּ גְּעוּזָעָן אַמְּנָטָשָׂה גְּעַבְּצִיךְּ —
אַלְטָטָעָר יְדָן, פְּרָוִיָּעָג, קְלִיְּגָעָ קִינְדָּעָתָה, דַּי קִינְדָּעָר הָאָכָּבָן גְּעוּזָעָטָה עַם
הָאָכָּבָן גְּעוּזָיָנָט אַוִיכָּ דַּי מְוֹטָעָרָה: מָעַן הָאָט זְיָי אַגְּגָנוּזָאָגָט, אָוָן אַיְם אַ
שָׁאָ אַרְוּמָה וְעַטָּמָה אַלְעַמְּעָן טִוְּיָטָן. דַּעַר דְּאָקְטָעָר הָאָט גְּעַהָאָט סָאָם.

צוירשת האט ער זיך געוואלט אפסאמען. דערנאכ האט ער געואנט צומ
 וויבב: "ニוּנָגְמִירַדְרֶפְּגָאָנוֹגְטָעָרְהָאָלְמָןְדֵיְאָנְדְרָעָעָ". קיון יידיש
 האט ער ניט געקענט, האט ער טערבענט בא א שאבן זוי זאגט מען:
 "בראָטְיאָ יְעָזְרְעָעָ". דערנאכ האט ער געוואט: "ברידער יְהָדָןְ" אונ
 ס'זְיְנְנָעָן שטיל געליכַן אֲפִילְעָ דֵיְקִינְדָּעָר. ער האט געדערת ווועגן
 שטאלְצָאָ זועגן מענטשנְיוֹירְדָעָ, ווועגן דושמא אוֹ דֵיְסָאָוּעָטְישָׁעָ אַרְמִיָּה
 ווועט פֿאָרְנִיכְטָן דֵיְפֿאָשִׁיסְטָן, ווועגן דעם, אוֹ מַעַדְרָאָפְּרָאָכְטָן צָוְדִיְ
 אַשְׁמִיכְלָאָפְּ דֵיְלִיפְּנָן — מַיְתָאָ שְׁמִיכְלָפְּן פֿוֹןְפֿאָרְאָכְטָן צָוְדִיְ
 העקער. אוֹיבְאָיר ווּוְלְטָפֿאָרְשִׁיטְיָן, פֿאָרוֹאָסְטָן מִיכְאָעָלָם געהאט
 אוֹזָאָשְׁוּטְנָאָ, דערמאָנט זיך געקענט אַונְטָעָרְהָאָלְמָן דַעַם דְאָקְטָעָרְ פֿוֹןְמַאְרָאָזְוּסְמָקָה,
 מִיכְאָעָלָם האט געקענט אַונְטָעָרְהָאָלְמָן דַעַם שְׁמָאָלָצָאָ אַונְ דַעַם גּוֹלְוִיכְן
 אַינְגְּ דֵיְשְׁרָעְלְעָכְסְטָעְ יְאָרָגְן. דֵיְרָאָזְיאָ האט דְעָרְטוֹרָאָגְן זְבִינְעָ רְעָדָעָם
 בְּזַוְוְוָאָרְשָׁעָ, בְּזַוְפְּרָאָגְן, בְּזַוְאָמְסְטְּרוּדָאָמָה, בְּזַוְפְּרָאָרְיוֹשָׁ. נַעַמְתָאָ לְאָנָגְהָאָבָּ
 אַיְכְּ אַינְגְּ וּוּאָרְשָׁעָ, צְוִישָׁנְגְּ דֵיְכְּרוּוּסְפֿוֹןְ דַעַרְגָּעָטָאָ, גּוֹעָנָן אָלְעָבָּנָן
 גּוֹלְבִּיעָנָעָם אָוּפְשְׁטָעָנְדָלָעָר, אַונְ ער האט מִירְדְּעָרְצִיְּלָטָן, אוֹ מִיכְאָ-
 עָלְפָעָם וּוּרְמָעָרְהָאָבָּן גּוּמוֹטִיקָה דֵיְהָרְצָעָרְ פֿוֹןְדֵיְקְעָמְפָעָה. אַוְכְּ בְּנָן
 זְיכָרָה, אוֹ מִיכְאָעָלָסְעָם וּוּרְטָעָרְהָאָבָּן גּוּחָאָלְפָנְגְּ דֵיְאַיְגְּ�זָאָמָעְ זְקוּינִים
 אַונְ שְׁוֹצְלָאָזְעָ מִיְוְרָלְעָ — אַינְגְּ טְרָעְבְּלִינְקָעָ אַינְגְּ אָסְפָּעָנְצִיםְ, אַפְּנָן
 טְחָאָקְטָאָרָנָעָם, אַינְגְּ טְרָאָסְטִיאָנָעָאָ, אַינְגְּ פְּאָנָאָרָ — אָזְעָמָוּמָ, וּזְ דֵיְ
 דְּבָטְשִׁישָׁעְ פֿאָשִׁיסְטָן הָאָבָּן גּוּקְוִילְעָטְ שְׁוֹצְלָאָזְעָ. אַינְגְּ דֵיְלְעָצָטָעְ דְּגָגָעָם
 פֿאָרָן טְוִיטָהָאָבָּן דֵיְמַעְנְטָשָׁן עַפְשָׁעָרְ אַיְבְּרָעְגְּעָאָוּרָטְ מִיכְאָעָלָסְעָם
 וּוּרְטָעָרְ וּוּעָגְן לְעָבָּנָה, גּוֹעָנָן יוֹשָׁעָה, וּוּעָגְן גּוּרְעָכְטִיקְבָּטָה. אַיְגְּ דֵיְיְדִיְ
 שְׁעָ פֿאָרְטִיאָגְעָרְ אַינְגְּ דֵיְוּטְסְרָוִישָׁעְ וּוּרְחָאָרְ אַיְגְּ דֵיְיְדִיְעָ סְאָלָ-
 דָאָטָן פֿוֹןְ דַעַרְ סָאָוּעָטִישָׁרְ אַרְמִיְּהָאָבָּן גּוֹוֹסָטְ, אַונְ שְׁלוֹיְמָעְ מִיכְאָעָלָם
 האט גּוֹעָנָטְ דַעַרְ וּוּעָלָטְ דַעַם שְׁמָעָם וּוּעָגְן דַעַרְ טְרָאָגְעָרִיעָ פֿוֹנָעָם
 פְּאָלָקְ.

מִיכְאָעָלָם אַיְזְעָגְעָן גּוֹעָנָן אַונְ עַסְטָעָרְ סָאָוּעָטִישָׁרְ פֿאָטְרִיאָטְ. אַט
 דָאָס לְאָנָד אַיְזְעָגְעָן גּוֹעָנָן פֿאָרְ אַיְמְ זְוִינְגְּלְעָכְרָ לְאָנָדְ. ער האט גּוֹעָנָן

אלְלָא זֶה אַתָּה גַּעֲמָנָתִי, צַו פָּארָטְיוֹדְרִיךְן זֶבֶן לְאָנָה. מֵעַד חָמֵץ אַזְּנָת
נְעַשְׂיקָתִי קַיְגַּם אַמְּעוֹרִיקָעַ דָּאָס וְטַנְגָּעַ גַּעֲוָעַגְדָּה דַּי הַאֲגִינְכְּבָאָדָאַשִּׁים פָּגָן
פְּרִטְנְטְשָׁאָפְטָה: דַּעַמְלָתִ הַאָבָן דַּי אַמְּעוֹרִקְאָנְגָר נַאֲכָבָן וְסָמְטָה, אוֹ זֶה
קָאנְגָן זֶבֶן זֶיְתִּ בָּאָגְוִין אַגְּ אַונְדוֹעָרְ אַרְמִיִּ, אַגְּ אַונְדוֹעָרְ בָּאָגְגָעָבָן,
אַגְּ אַונְדוֹעָרְ בָּעַסְטְּקָנְטָה. מִיכְאָלָסִ הַאָטִ אַבְּעָרְ גְּלִיבָן דְּרָעוֹזָעָן, וְעַד
וְבָנְגָעָבָן דַּי עַמְּעַסְטָעְ פְּרִטְנְטָה אָתָן וְוָהָר — צָוּוֹוִיאָקָעָם. עַד הַאָטִ אַלְעַמְעָן
אַפְּגָעָנְעָבָן שָׁאַלְעָם, אַבְּעָרְ נִיטְזָהָן צַו אַלְעַמְעָן הַאָטִ עַד גַּעַשְׁמִיּוֹכְלָט. וְעַנְנָעָן
עַד אַיְזָה עַקְמָעָגָן פָּוָן אַמְּעוֹרִיקָעַ, הַאָטִ שָׁרְ דַעַרְ עַרְשְׁתָּאָרְ וְעַרְצְיָוָלָט
אַגְּנָדוֹ זֶעָגָן דָּעַם דָּאָזְיִקְנָה לְאָמָה, זֶה אַיְזָה זֶרְזָוִים אָתָן יְרִיבָן אַזְּוִי
גַּנוֹסְטִיקָעַ אַרְעָם. עַד הַאָטִ גַּעַגְגָה: "הַאָטִ וְוְאַקְפָּנָן אָוְנְטָשָׁר הַיְתְּלָעָרָם
יְאַרְשִׁים...," וְאַגְּלָוִמְעָ אַיְזָה גַּעַגְגָה אַגְּכָעָם. אָתָן אַיְזָה וְוְיָלָ אַגְּנְטָעָרָם
שְׁטוֹרְטִיכָּנָה, אוֹ עַד הַאָטִ נִיטְזָהָן נַאֲרָן גַּעַשְׁמִיּוֹכְלָטָה צַו פְּרִטְנְטָה, עַד הַאָטִ זֶה
גַּעַקְעָנָטָה וְעַפְנִינָּנָה.

אַיְזָה בֵּין גַּעַגְגָה אַיְזָה אַמְּעוֹרִיקָעַ פִּיל שְׁפָעַטָּאָר. דַעַמְלָתִ הַאָטִ מַעַן
אַגְּנָדוֹ שְׁוִינָה נִיטְזָה אַפְּלָאַדְיָוָטָה, דַעַמְלָתִ הַאָטִ מַעַן אַגְּנָדוֹ נַאֲכָגְעָוקָטָה בֵּין
אָוֹן אַגְּגָעָשְׁפִּיצָתָה. אַיְזָה הַאָבָן גַּעַגְגָה אַיְזָה אַמְּעוֹרִיקָעַ אַוְיָסְ פְּרִטְנְטָה אָוֹן
אַטִּ צְוִיְשָׁנָה דַי, זֶה אַטִּ צְוִיְשָׁנָה אַיְזָה מַעַדְיָסְאַגְּנְטִיסְקָוָעָר דַעַם וְרַאֲטָנְפָאָרָה
בָּאָנָה, צְוִיְשָׁנָה דַי, זֶה אַטִּ צְוִיְשָׁנָה קָעָנָה דָעַם שְׁטוֹרָאָמָה, וְבָנְגָעָבָן נִיטְזָה
וְזִוְנִיקָעַ מַעַנְטָשָׁה זֶה אַטִּ צְוִיְשָׁנָה הַאָטִ פָּאָרָה זֶה וְיָיָ אַנְטְּפָלָעָטָה דָעַם
וְעַמְעָסְ מַיְסָאָלָם. אַיְזָה וְזִוְיָם נִיטְזָה, וְוִיפָּלָעָם אַיְזָה פָּאָרָה אַזְּלָבָעָ —
עַטְלָעָבָעָ הַוְּנָדָעָרָתָה צִי עַטְלָעָבָעָ טְוִוָּחָסָ נַאֲרָן דַי דָּאָזְיִקְנָה וְעַלְגָן שְׁוִינָה
קְיוֹוֹטָאָלָ נִיטְזָה גַּוְינָה קָעָנָה אַגְּנָדוֹ, אָגְגָעָמָה זֶבֶן גַּרְוִוָּסָן כִּיּוֹלָעָק
מִיכְאָלָסִ.

אַיְזָה אַיְזָה נִיטְזָה דַי נַעֲקָרָאַלָּאָגָגָן זֶעָגָן מִיכְאָלָסָן חָאָבָ אַיְזָה אַיְבָעָרָה
גַּעַלְיוֹעָנָטָה זֶעָגָן דָעַם, אוֹ אַיְזָה דַעַרְ אַלְמַעַנְטָשְׁלָעָבָעָר קוֹלָטָוָר הַאָטִ עַד
אַרְבָּיְגָעָטָרָאָגָן עַטְוֹזָאָס אַזְּוִינָה, זֶה אַטִּ דָעַם בְּיַוְתָּרָאָגָה זֶעָגָן מַעַדְרָמָאָנָט זֶבֶן
סָאַיְזָה לְבָכָטָה צַו בְּאַרְשָׁטָיוֹגָן אַטִּ דָעַם בְּיַוְתָּרָאָגָה זֶעָגָן מַעַדְרָמָאָנָט זֶבֶן
אַגְּ טְעוֹזָעָ דָעַם מַיְלָכִיכָּנָה. נַאֲרָן דָעַם קְיִינָה לִירָה זֶבֶן דָאָכָמְיכְאָלָסִ

אויך געשפילט אפ זיעג שטייגער. אין וואס איז דא דער בענטראנג
 דעם דאויקן בענטראנג קאן מעג ניט באשטייגען בלויו לוייט די ביד
 בער, וואס זינגעג אונגעשריבן אפ דער פארהעלטנישמעסיק יונגער
 שפראכ, וואס האט געדינט מיכאעלסן. די געשיכטע פונעם פאלק איז
 לענגער אוון קאמפליציטער. דאס איז א גרויסער אוון פארפלאנט
 טערטער קנוּפ. אוון דאך וועל איך זיך ערלזיבן צו ברזונג דעפינירז
 דעם בענטראנג אוון דער מאנגען בא דער געלעגענחתיט אג אלטג יודישן
 פאעת, וואס האט געשריבן אפ שפאניש — רabi סאנטאב. דער קי
 ניג פערראָ דער ביינער והאט געבעטן סאנטאנבן ער זאל אונשריבן
 א טרייסטֿבוֹך — חער קיניג האט געלימן פוג שלפאָלאַזקטען. סאנט
 טאָב האט אונגעשריבן א בוכ אונט אים א נאמען געגעבען "אייזעס"
 ער התאָט זיך אונגעחויבן מיט אועלבלע פיר שורען: "קיין זאָב איז
 ניט אייביך, קוּיט ווערט דֵי לְעוֹזָן פּוֹל, אָזִי הַיִּמְתַּן זֶה אֲנָגָנָנָה
 שְׁרוּמָּפּוֹן צַוְּעָרָנָה". דער קיניג האט מיט וואס אַנְדְּעָמָּעָר יַד קָאָג
 טאָב גענטפערטה: "הָאָס אַזְּנָאָלָּא מִיט וְאָס אַנְדְּעָמָּעָר יַד קָאָג
 טְרִוּסְמָּג דַעַם קִינְגָּפּוֹג בְּיוּדָע קָאָסְטִילְיָעָם". דעמלט האט דער קיניג
 געההייסן זיניג הויפְּפָאָעט דעם מאָרקיי סאנטיליאָנָה אַוְיָלָאָכָן סאנט
 טאָבּוֹן. דער מאָרקיי האט אַנְגְּעָשְׂרִיבָן אַקְוּפְּלָעָט: "ווֹי ס'מאָכָט זִיכְרָאָמָּל, אוֹ גוֹטָעָר ווֹזָנָן אַזְּנָאָלָּא שְׁלַבְּמָעָר פָּאָס, אָזִי מַאְכָּמָּה זֶיך אַזְּבָּיכְךָ
 אוֹ דַעַר עַמְּעַס קָוָמָּת אָרוֹסִים פּוֹג אַיְזָנָס מְוַיְּלָה". סאנטאב האט גענענטֿילט
 פערט: "ווֹעֵן דֵי ווֹעֵלָט אַזְּנָאָלָּא בָּאַשְׁאָפָּן גַּעֲוָוָהָרָן, אַזְּנָאָלָּא אַבְּנָגָעָטִילָט
 גַּעֲוָאָהָג צְוֹוִישָׁן וְמַעֲטָשָׁן, אַרְיוֹעָן הַאָבָּן בָּאַקְחָמָעָן גַּוְתָּן וְוַתָּן, אַגְּדָעָרָע —
 טְרוֹקָעָנָה לִיְּפָנָה". "בָּאַרְוֹוָאָס זָאָגָסְטָוָה דָּאָס?" — האט געפרענט פערראָ
 דער ביינער. סאנטאב האט גענטפערטה: "הַעֲרָפָהָה וְוַיְּהִי דַעַר בְּעֵסִי
 טָעָר וְזָנָן וְוַעֲרָת דַעְרָעָן. נָאָר ס'אָזָן פָּאָרָאָן אַיְן לְעַבְנָעָמָּה אַזְּוִינָה,
 וְאָס אַזְּ אַוְיָלָאָט עַרְבָּלָעָכ — דָּאָס אַזְּ דָּאָרְשָׁוּתָה". אָט וְאָס דַעַר אַקְרָאָ
 טִיאָאָר מִיכְאָעָלָט האט אַרְבָּיָנָג עַטְרָאָגָן אַיְן דַעַר אַלְמָעָנָטְשָׁלְעָבָר קוֹל
 צוֹוָה: דָּאָרְשָׁתָה, אַוְמָבָּאָפְּרִידִיקְטָקָטָה, קָאָמָּפָּפָּאָר עַמְּעַס אַזְּ קָוָנָסָטָה.

מע זאגט, או אקטיאריזער דום דזוערט נויט לאנג. אומדן הען
ニיט אופ צו רירג שעקספירים מראנדריעס. וואָם אַבער וווײַסְטְּ מִיר ווועגן
די, וואָם האָבָּן פֿוֹן דֶּעֶר בְּגַע טִיף גַּעֲרָעָנֶט דָּעַט צַוְשׁוּעָרֶ? עַס בְּלִיבָּן
ביבעה, לְטוּוֹנְטָן, פָּאָרְטִּיטְוֹרָעָס. דָּעַט אַקְטִיאָהָס שְׁפֵיל שְׂטָאַהָבָט אַיְנִיָּי
געַם מִיטָּן מְעַנְטָשָׁן. יָאָ אַבעָּר צִי קָעָג דִּי סְטָאַטִּיסְטִּיק אַיְבָּרְגָּעָבָן דִּי
אַפְּוּזִיךְוּנְסְדִּירְאָפָּט פֿוֹן קְונְסְטָטִּיָּה? וְאָם לְיִוָּסְטִּזְמָן שְׁוּרָעָר אָפְּ דֶּעֶר
זָוָּג — אַ בּוֹכְ פֿוֹן אַ פְּאָעָטָה וְאָם חָאָט אַיְבָּרְגָּעָנְדְּרָשָׁתִּי דִּי הַעַדְּ
צַעְרָ פֿוֹן הוֹנְדָרְעָטָה וְמְעַנְטָשָׁה, אַהֲנָשָׁר אָן אַנְדָּשָׁר בּוֹכְ, וְוּלְיבָּן עַס האָבָּן
גַּלְעַבְנִילְטִיק אַיְבָּרְגָּעָלְיוּעָנֶט מִילְיָאנְטָעָן? וְאָם לְאָוָת זִיכְרָ פֿוֹלְגָּן —
דֶּעֶר וְרוּקְעָד יְשַׁלְּאָפְּ אַיְנָה דִּי בִּיבְּלִיאָטְקְעִידְשָׁרָאָנְקָעָן אַהֲנָעָר דֶּעֶר קוּיעָ
פֿוֹן אַ גְּרוּמָן טְרָאָגִיקָּה, וְאָם חָאָט גַּעֲפָרָעָט וְעַפְּיָיגָּ אָוֹת הָאָט אַיְבָּרָ
גַּעַלְאָזָטִּים נְאָבָּן זִיכְרָ פֿוֹנְגָּן מְעַנְטָשָׁה, אַוְן קִינְדָּרָעָר פֿוֹן אָטְטִי
אוֹשְׁוִיְּעָר זְבִּינְעָ חָאָט עַר אַיְבָּרְגָּעָלְאָזָט אַוְן אַיְנִיקְלָעָבָּעָ? פָּאוֹרָאָג אַוְן
שְׁטָעְרָבְּלָעְקְבָּט אַוְיכְּ בָּאָ אַנְקְטִיאָר — נִיטָּ אַיְנָ מְאַנְאָגְרָאָפִּיעָם,
ニיט אַיְנָ לְעַרְגְּבִּיכְּעָר — אַיְנָעָטָן נְוַסְטִיאָקָן פָּאָנָעָם פְּוֹנָעָם דָּאָרָ. פֿוֹן אָזָא
רְוֻם הָאָט גַּעֲוָוָסָט מִיכְאָעָלָם דֶּעֶר אַקְטִיאָר. וְעוֹגָן דָּעַט רְעַתָּמָן עַגְעָלָט
אָוֹגָן מְעַזְמָעָט נְאָבָּן לְאָנָגָ רְיָהָן. נָוָה אָוֹגָ דֶּעֶר דָּוּמָן פֿוֹן אַ בְּרוֹנְשָׁרָ, פֿוֹן
אַ מְעַנְטָשָׁן... אַוְיכְּ עַד אַיְנָ אַוְמְשָׁטְעָרְבָּלְעָבָּ, וְוִי אַוְמְשָׁטְעָרְבָּלְעָבָּ עַם
זְבִּינְעָן זִי גְּרוּיְסָע נְעַפְּיָילָן — שְׂטָאָלָץְ, מָוָתְ, טְרִוְוְשָׁאָפָּט.

א. י. א. טַאִירָאָוּ

פֿאַלְקָס-אַרְטִיסֶט פֹּן רֶסְפֶּר, קִינְצָחָרְזֶשֶׁר אֲנוֹפְּרָעָע
פְּרָנֵם מַעְלָוִישָׁן מַאֲסָקְוָועָר קָאַמְּרָ-טַעַמְּטָעָר

וְאֵלִ אַיְבָּזֶק לְעַבְּנָה זַיְנָ אַבְּדַעַבְּנָ

מייט פֿערְצָן יָאָר צְוָרִיךְ, אַיְנָעָם טָאָגָן, וְוָעָגָן סְ'אָיָן גַּעֲפְּנָעָרָט וְעוֹוָאָרָן
דָּעָר צְוָאָנְצִיךְ-אַרְיוֹקָעָר יְוִילְיָו פֿוֹנְגָם קָאַמְּעָרְטַעְמָטָעָר, אַיָּו אָפְּ דָעָר
בִּינְעָ אַרְיוֹסְגַּעַפְּאָרָן וְוַעַגְלָעָע, אַיְנָעָם וְוַעַגְלָעָע זַיְנָעָגְגָעָן מִיכָּאָד
עַלְמָ אָוָן זָסְקִיָּג. זַיְיָ הָאָבָּן גַּעֲזָנָעָן אַנְיָגָן אָן וְוַעַרְתָּעָר, אָוָן דָעְרָנָאָכְ
הָאָבָּן זַיְיָ אָגָּדוֹ דָעְרָלָאָגָט וְזַיְעָרָעָ מַאְטָאָגָעָם: מִיכָּאָעָלָסְ הָאָטָט גַּעַנְמָעָג
פֿוֹנְגָם וְוַעַגְלָעָע אַ שְׁבָטָל הָאָלָאָזָהָאָט עַם צְעַשְׁפָּאָלָטָהָאָט אָפְּ הָעַלְפָטָה
אַרְיוֹסְגַּעַפְּאָפָט פֹּן דָּאָרָט אַ בְּלָוָם אָוָן דָעְרָלָאָגָט זַיְיָ אַלְיָסָא קָאָגָעָן,
דָעְרָנָאָכְ הָאָט עַד אַרְיוֹסְבָּאָקָוּמָעָג אַ גְּרוּסָהָאָרָצָה אָוָן עַם אַפְּגָעָנָעָבָן
דָעָט מַעְמָטָעָר.

אוֹוִי הָאָט גַּעַקְאָנָט טָאָגָן נָאָר מִיכָּאָעָלָסְ.

עַר — אַ קִּישְׁעַפְּמָאָכָעָר אַיְגָן לְעַבְּנָה אָוָן אַיְנָ קָוָנָסָט — הָאָט פֹּן
אַ שְׁבָטָל הָאָלָאָזָהָאָט גַּעַקְאָנָט מַאְכָבָן אַ בְּלוּם. עַר הָאָט גַּעַקְאָנָט אַרְיוֹסְגַּעַפְּעָמָעָן
הָאָסְ חָאָרָצָה אָוָן אַפְּגָעָבָן עַס אַ פְּרָנָנָט. אָסְ דָּאָסְ חָאָרָצָה הָאָבָּאָיָכְ גַּעַנְוָר
מַעְגָּבָאָ מִיכָּאָעָלָסְגָּנָן, גַּעַהְיָט עַס דִּי גַּאֲמָצָעָ צְבָטָזָה זַיְיָ דָּאָסְ שְׂוֹאָרָצָאָפָלָ

פֹּן אָוִיגָן אָוָן וְוָעָלָ דָּאָסְ חִימָנָג מַנְוָן גַּאנָצָה לְעַבְּנָה, זַיְנָ
אַיָּכְ זַיְכָנָיָט פֹּן קִינְגָן אַיְינָגָן שְׂוֹעָרָעָר מַנְוָן אַיְנָגָן לְעַבְּנָה, זַיְנָ
צְוָיָכָאָעָלָסְן. אָוָן אַיָּכְ גַּעַדְעָנָק נִיְתָטָעָלָפְּאָנְדָרְטָרְטָבָל אָוָן נִיְתָטָעָלָפְּנָגָעָן
קָלָונָג, וְוָעָנָ דָּאָסְ זַיְלָאָג זַיְנָ — בָּאַטָּאָג צִי בָּאַגְּאָכָמָה, — זַיְלָאָג

ניט קומען צו מיר אונ ניט זאגן מיר: "נוו וואס איז דיר? וואס דארפנטו?"

אונג ס'פלעט אווועק א שמווע, א שמווע, וואס ב'חאָב איז גע דאַחרפֿט, ווי אײַינער דאָרֶפּ לְופּט, א שמווע, וואס האָט מעגלעכ געמאָכט פֿונְסְנְטְזְוּ צו נְעַמְעַן עַטְמַעְנָה, האָכְבָּן פֿוֹן לְעַבְנָה, א שמווע פֿוֹן דְּעַרְצָעָר.

ס'אַיִן שווין אווועק א שטיקל צְבָתְשָׁנָה נְאָכְבָּן טוֹיט, נְאָר ב'פֿיל זְיכָר נְאָכְבָּן פֿאָרְיוֹאָסְעָמָט, אָונְבְּזְוִים נְיטָם, וְעוֹגְזְוּתְשָׁנָה דְּאָס דְּאוּיְיךְ גְּעֵפִי.

דער ערמעס, וועלכּג עם האָט געטראָגָן דער וועלט דער קָאָמְעָדָיאָכָט אָונְדָּער כָּאָכְעָם מִיכְּאָעָלָם, דער דְּאָזְיְיךְרָעָעָם — דְּאָס אַיִן מַעֲנְטְּשִׁיְּלָעָכְבָּנָט. ער אַיִן גְּעוֹגָעָן טִיפּ מַעֲנְטְּשִׁלְעָכְבָּנָעָה. אָונְגְּטָאָקָעָן מַאֲכְמָמָעָס דָּער דְּאָזְיְיךְרָעָעָמְשָׁלְעָכְבָּנָט. ער אַזְוִי וְעוֹהָאָסָט דִּי פֿוֹנְטָמָט אָונְגְּוִיְּבָט אַיִן אָונְדָּער לְאָמָּה אַיִן אָונְדָּזָעָר עַפְּאָכָעָן, אָונְגְּדָעָר לְיִכְּבָּר טִיקְעָל צְוֹקְנָפְטָמָט פֿוֹן אָונְדָּער הַיְּכָלָאָנָה. מַאֲכְמָמָעָס ער נְעַרְפָּג צְוָם קָאָמָפּ קָעָנָן פְּאַשְׁיָזָם. זְבוֹן מַעֲנְטְּשִׁלְעָכְבָּנָט אַיִן גְּעוֹגָעָן טִיפּ אָונְגְּרָיִם. אַיִן אַיִר אַיִן גְּעוֹגָעָן אַיִרְיוֹהָה, אַיִן זְיוּעָקָה, אַיִן קְרָאָפְּטָמָה, אַיִן צָאָרָן, אַיִן טְרוֹיְיךְרָאָר — צָאָר פָּאָר דְּאָס פְּאָרְשְׂוּעָכְטָמָעָן אַיִנְעָם מַעֲנְטָשָׁנָה.

פְּרוֹיְד פָּאָר דְּאָס וְוִירְדִּיקָעָן קְרָעְפְּטִיקָעָן, קְעַמְפְּרִיעַשָּׁע. מִיכְּאָעָלָם אַיִן גְּעוֹגָעָן אַיִן עַמְעָסָעָר פְּאָעָט. אַלְאָ, וְואָס ער האָט גְּעַטְאָגָן — זְבוֹן אַרְוִוְיסְטְּרָעְטְּגָנָגָן אָפּ דָּער טְרִיבְוָגָן, זְבוֹן גְּעוֹלְשָׁאָפְּטָרָה לְעַכְעָע טְעַטְיְקָנָט — האָט ער גְּעַטְאָגָן זְווִי אָפָּאָעָט, אָפָּאָעָט וְואָס פִּילְטָאָפְּטָרָה. דִּי לְיִפְּנָן דָּעַם בִּיטְעָרָגָן טָאָמָה, וּוּלְכָנָן יְעַמְּדָה אַיִבְּרָעְגָּלָאָזָט דִּי יְאַוְּהָהָנְדָעְרָטָעָר פְּאָרְשְׂקָלָאָפְּוָנָגָן פֿוֹנְגָם מַעֲנְטָשָׁנָה. דִּי בִּיטְעָרָגָן האָט אַיִם חְנוּלִיק גְּעַמְאָסָט דִּי לְיִפְּנָן, אַבָּעָר ער האָט זַי בְּאַקְעָמָפְּט, דִּי בִּיטְעָרָגָן מִיטָּזָבָן גְּרוֹיְסָעָר לְיִדְחָנְשָׁאָפְּטָמָעָן דִּי פְּאָרְגָּאָגָעָנָהָיָט אָונְגְּדָעָר צְוֹקְנָפְטָמָעָן צְוֹקְנָפְטָמָעָן.

וואו איז ער איזט, דער דאזישער מענטשע? פאָרוואָס איז ער איזט
ניט מוחט אונחזה, איזט, וועב מיר דאָרפהָן איז אַזְוִי נײַטיך, עפֿשער נײַטיך
קער, זוי ווענַנְיַטְצָאַיַּה אַנדְרֶשְׁ? דאס איז אַ ווֹוַטְעַה, אַג אַמְּנוּשְׁהוּעַרְעַדְר
וֹוַיְטַעַךְ. בְּחַאַב טַנְגָּעַס צָוֵם גּוֹרְלַה, וּזְאָסָס תָּאַטְמַעַן צָוֹגְעַנְוָמָעַן באָ אַונְחַז
מיַכְאָעַלְסָן. מַיְכָאַעַלְסָס הַאֲרָפְּ וְזַיְנַג מִיט אַונְחַז, אַונְג ער איז מִיט אַונְחַז
אַיְנַג אַונְדְּזַעְרַע הַעֲרָצָעַ.

כָּאוּוּיְרִים, זַוְילַט זַיְכְּ זַאנְגָּן, כָּאוּוּיְרִים אַקְטְּיוֹאָרָג פָּוָג יַדְיִשְׁן טַעַאיַּ
טַעַאיַּ! פָּאָרְלוֹרֶט נִיט אָפְּ קִיְּגָן אַיְינָג רַעַגְעַע מַיְמַאָעַלְסָן, זַאְלַ ער אַיְן יַשְׁדַעַר
רַעַגְעַע פָּוָג אַבְוָעַר אַרְכְּבָעַט זַיְנַג מִיט אַנְבָּק — שַׁעַפְרִישַׁן, מַעַנְטַשְׁלַעַב. זַאְל
ער אַנְבָּק דַּרְפָּן אַונְג פִּירַן צָוֵם קַאְמִיפְּ פָּאָר אַונְדְּזַעְרַע לְאַנְהָה, פָּאָר אַונְדְּזַעְרַע
קוֹנְסָטַן.

גַּעַדְעַנְקָטַן, אוֹ אָפְּגַּנְקָטָאָגַן פָּוָג אַטְבָּעַר טַעַטְמַעַר אַיְן מִיט גַּאַלְדַעַנְעַ
אוֹיְסִיעַם אוֹיְסִיגְעַרְיכִּיט דַּעַר נַאֲמַעַן מַיְכָאַעַלְסָס. אַונְג זַיְנַט אַיְם זַוְעַט,
זַאְל לְעַבְנַא אַיְבָּיק זַיְנַג אַנְדְּעַנְקָ!

פ. נאומיזקי

אָגַהְיִבְלָעַבְנֵן

1890 — 1919

1

שלויימע מיבאעלס (וואווסי) איז געבערhn געווארhn דעם 17 מאהרט
1890 אינ חזינסק אין א מיישפאכלע פון זאלדרסאכרים.
זו פיר יאָר האט ער אַנְגָּרוֹבֶּנֶג לערנען אין כיידער. זו דראָצָן
יאָר איז ער שוויג געוועג אַגאנְצָעֶר לערזער, האט געקנטט מאָלָן אָונ
קלעפֶן פון לִיּוֹם האט געשְׂרִיבֶן לִידְעֶר אַינְג העברעיש אָונְג האט ער
זונגען.

אין דער מיישפאטע וואווסי איז געוועג אַ פֿולְעַ שְׁטוֹב מיט קינְז
דער — נְבִין בעורע. שלויימע אָונְג באָזָם זונגען געוועג אַ צוּוֹלְגָּנָג. די
יונְגְּלָעַב האָבָן געהאט גוֹטָע קָעֵפֶן, אָונְג דער פֿאָטְעָר האט געוואָלָט זַיִן
מאָבָן פָּאָר לְאָמְדָאָנִים.

די מיישפאטע איז געוועג אַ רעליגיעזע מע האט דָא אָכְבָּר אָוֹוָב
ליַּב געהאט אַ שיַּינְג אַיבָּעָה גַּעֲלִיּוּנָט וְאַרְטָמָ, אַ גוֹט אַוְיסְּגָּעָזְּגָּעָן לְדִיךְ.
איינְגָּר פון די עַלְתָּעָר בְּרִיְּהָר האט געהאט אַ פּֿנְגָּע שְׁמִיטָם אָונְג האט
אַ סָּאָכָּא אָונְג גוֹט גַּעֲזָגָעָן. דערנְגָּאָכ אַיז ער געווארhn אַג אַקְמִיטִיאָר אָונְג אַיז
אוֹוָעָק פון דער חַיִּים. דער פֿאָטְעָר האט עַם אִים אַגאנְצָעֶר אָונְג זַיִן
געקנטט מְוִיבָּל זַיִן. אַ צוּוֹיְטָעָר בְּרוֹדוֹדָעָר האט שְׁטָאָרָק ליַּב געהאט זַיִן

1 פון פָּאָוָעָל גַּנוּוֹיְצָקִיס בּוֹכְ גַּעַשְׁטָאָלְטָן פּוֹנְג אַקְטִיאָרָנוּ. פָּאָרְלָאָג "אִיסְקוּסְטוּוּאָךְ"
1941

דער קליגער נאָסָאנַג, אַפּוֹבְּטִינְגֶּן, פֿרְוָגָן. דער קליגער שלויינַט פֿלְעָנֵט זיך צוּהָרָג צוּזָנָן דעֲקָלָאָמָצִיעַ מִיט אַ פֿאָרְכָּאָפְּטָן אַטָּעַם. אוֹזִי אַיז מִיכָּאָעָלָם גַּעֲנָאָקְסָן, אַרְוָמָנָגְרִינְגָּלָט מִיט טַאָלָעָנְטִירְתָּאָרָה, פֿרְיוּלָעָכָה, לְעַבְּדִיקָעָר יָוָגָנָט.

דער קליגער מִיכָּאָעָלָם האָט לִיב גַּזְחָאָט צוּ טְרוּמָעָן וּוָעָגָן טְעָאָר טָעָר. צְוָאָמָעָן מִיט בָּאוּרִירִים האָט עֶר אַפְּלִיעָן גַּעֲמָבָט אַ וּמוּרָעָ פֿרְיוּמִישְׁפִּילָעָר, אַלְיָינְג אַנְגְּשָׁרִיבָן אַ פֿוּסָע. דֵי שְׁפִּיל אַיז זַיְשָׁר גַּעָּפָע פֿעָלָג גַּעֲוָאָרָן — דֵי מוּמָעָס הָאָבָן אַפְּלִיעָן גַּעֲלָאָוָת אַ טְרָעָר.

אַינְג יָאָר 5 1905 האָט זַיב זַיְנָן זַאָרְגָּלָאָזָעָ קִינְדָּהָטָט גַּעֲנָרִיקָט. דער פֿאָטָעָר אַיז בְּעוֹדָאָלָעָס גַּעֲוָאָרָן. שְׁלוּמָעָ האָט גַּעֲמוֹזָט אַנְהָהִיבָּן זָוָמָן אַ פֿאָהָרִינְסָט אַוְן האָט אַנְגְּהָוִיבָן גַּעֲבָן „אַרְאָקָעָם“ פֿוֹן צַיְּוּבָעָן. דָּאָם זַעְלָבָע יָאָר אַיז דֵי מִישְׁפָּאָכָבָע אַרְיִבְּעָרְגָּעָפָּאָרָן קוֹיָן רִיעָע — מִעְן האָט גַּעֲדָאָרָבָט טְרָאָבָטָן וּוָעָגָן אַ טְאָכָלָעָס פָּאָר דֵי קִינְדָּהָטָט, וּוָעָגָן אַבְּנָנָאָרְדָּעָטָעָן זַיְנָאָרָן. שְׁלוּמָעָ אַוְן בָּאוּטָם — דער זַוְּוִילָג — הָאָבָן גַּלְעָנְצָנְדִּיק אַוְיסְגָּהָאָלָטָן דֵי עַקְאָמָעָנָס אַזְנָבָעָן אַנְגָּעָקָוָמָעָן.

אַינְג פֿוֹנְפָּטָן קְלָאָס פֿוֹן דָּעָר דְּעָאָלָ-שְׂיָול. גַּאֲרָיָנְגִּיבָּן אַיז מִיכָּאָעָלָם גַּעֲוָאָרָן דָּעָר שְׁרָשְׁטָעָר אַזְגָּלָאָס. מִיט דָּעָר וּשְׁדָעָנְקָעָטָט פֿוֹן אַ דְּרָאָשְׁטִיקָן האָט עֶר זַיב אַרְוָפָּגָנוּוֹאָרָפָן אַפְּ דֵי בִּיכָּעָה, אַנְגְּהָוִיבָן אַפְּטָבָן בָּאוּכָן טְעָנָאָטָעָר, זַיב בָּאָקָעָטָט מִיט פֿאָרְשִׁיּוֹדָעָן סָאָצְיָאָלָוְסְטִישָׁע שְׁטוּרָמָונָגָגָג, זָוָאָס זַיְנָבָעָן דְּעָמְלָטָט גַּעָּפָע. וּוָעָגָן פָּאָפְּלָעָר צְוִישָׁגָן דָּעָר יְדִישְׁשָׁעָרָן קִלְיָוּנִיבָּרְגָּעָרְלָעָכָר יָוָגָנָט. סָאָפָּ 1905 אַיז עֶר אַוְיסְגָּהָלִיבָן גַּעֲוָאָרָן אַיז אַלְשָׁטָאָטִישָׁן שְׁילָעָרְקָאָמִיטָעָט, אַפְּגָן אַיז עֶר נָאָכ אַבְּעָר אַיז עַרְגָּעָץ נִיט אַרְוָיָסְגָּעָטָהָטָן.

דֵי דְּעָאָלָ-שְׂיָול האָט מִיכָּאָעָלָם גַּעֲנְדִּיקָט גַּלְעָנְצָנְדִּיק אַזְגָּלָאָס נָאָכ אַפְּגָנְעָבָן לְאָטָבָן, זָוָאָס דָּאָם האָט מַעַן אַיז שְׁוָל נִיט גַּעַלְעָרָנָט. מַאֲכָמָעָס דָּעָר פֿרְאָזְעָנְטָגְאָרָמָעָ האָט זַיב אַיז אַזְגָּלָאָס אַנְגָּוּוּרְסְטִיעָט נִיט אַטְגָּוּגָעָבָן אַנְצָוּקָוָמָעָן, אַנְגָּעָקָוָמָעָן אַיז עֶר אַיז קוּוַיְוָרָדָקָאָמִיטָעָט אַינְסְטִיטּוּט. אַיז עֶר 1911 אַיז עֶר אַוְיסְגָּהָלָאָסָן גַּעֲוָאָרָן פֿוֹן אַינְסְטִיטּוּט

טומט אונז צוועמעהאנג מיט די סטודענטישע "אומרווען" נאכּ ליעו
טאלטאטאים טויט. מיט גרווים מי האט זיך אוימ אפונגעגעבן אכזער
קוטונג אין פסכאָנוּרָאַלְּגָנִיּוֹן אַינְסְטִיטֻוּטֶה דאס האט אַבעָר קיין
"פְּרָאוֹוָאַשְׁיַּטְּעַלְּסְטוֹוּעַ" נוֹט גַּעֲגַּבְּגַּן. ערשת אונז 1915 האט מיבאָעלְסְּן
אַפְּגַּעַלְּיִקְּט — ער איז אַגְּנַעַקְּמוּנָג אַפְּגַּעַלְּיִקְּט פְּאַקְּוֹלְטָעַט פָּגְעַת
טערבעָרְגָּעָר אָונְיוּעוּרְסְּטִוּטָם.

2

מיבאָעלְסְּן האט זיינְד שארפ אונז באָזְוּזְיִינִיק אייבּרגעַלְּעַבְט די
עַפְּאַבְּעַ פָּגְעַלְּיִקְּט אַבעָר דָּעָרְעַלְּיִזְׂיִעַ פָּגְעַת 1905. אַונז דָּעָר לִיטְעַ
ראָטָאָרְהָאָבָּן גַּעֲהַרְשָׁתְּ רָאַפְּיִינְרָטָעְ רָעַנְגָּאַטִּישָׁ שְׂטִימְגָּעָן: אַיבּער
די פִּינְצְּטָעַרְעַט כּוֹוָלְּיִעַס פָּגְעַת אַוְיְגָּעָלְּאַסְּעַנְדָּרְסָעְטָעְ פָּלְעַמְלָעְרָפְּ אַטְּמָאַלְּגָנִיּוֹ
חָאָט זיך אַרְוֹמָאַעְמָרָאָגְּן דָּאָס טַשְׁאַדְעַנְדִּיקָּעָלְרָפְּ פָּלְעַמְלָעְרָפְּ אַרְצָוּוּיְבָּרְ
לוֹתָג אַונז בְּעַסְּאַלְּמָעַן-פְּרָילְּאַסְּפָּעְ אַרְצִיבָּאַעְשָׁוּסָמָּה עַבְּסִימְזָוָם אַיז גַּעַוְעַן
אַמִּינְ דָּעָרְגָּאַנְצָוָן צָו פְּשִׁיבָּאַשְׁוּסָקִים הַיְּסִטְמָרִישָׁעְרָרְ שָׁרָאָטִיקְ, צָו הַעֲלָאָ
נִיד אַנְדְּרִיְּעָוָס מְאַרְעֵ-שְׁבוּרְעַדְיִקְּעָרְ דִּיטָּאָרִיקְ, צָו מְעַטְּעַרְלִינְקָם קִיְּיָ
וּשְׁרִדְיִקְּעָן מְסִנְעָרִיָּעָם.

אַונז די סְטָוְדָעְנְטִישָׁע. יָאָרָגְן זְוִינְפָּעָן צְוִוְיִשְׁגָּן מִבְּאָעַלְמָעָם בְּאַלְּיִבְטָע
בִּיכְבָּר גַּעַוְעַג די וּוֹרָךְ פָּגְעַת אַסְּקָאַנְדְּרָאַנְגָּוּשָׁ שְׁרִיבְבָּשָׁר. עַס האט
אַיְם אוִיכְ אַבְּיַסְלָ אַיְמָפָאַנְחָרָטְ אַסְּהָרִיְּוָן. נַאֲרָאַגְּנָהָיִת מִבְּאָעַלְ
סָעַם מְאַרְאָלִישָׁגְן גַּעַוְנָמָה. גַּעַרְאַמְּוּעָוָעָט חָאָט אַיְם פָּגְעַת אַירְדָעָלְאַגְּנִישָׁר
דְּעַמְּאַרְאָלְיַזְׂגִּיעַ פְּאַרְקִים וּוֹיהְקָוָן דָּעָר אַבְּנָפְלָסָמָה. אַגְּרָוּפָעָ אַונְרִי
וּוֹרָסִיטָעַמְּ-כָּאָוִירִים. וּוֹאָס חָאָבָן עַרְבָּסָט אַונז פְּלַנְטִיסָקְ דָּעַרְלָעָרָנָט בְּעַר
לִינְסְקִינְג, טַשְׁעָרָנִישָׁוּסְקִין. דָּאַבְּרָאַלְּיַזְׂבָּוָג. די וּפְרִינְעָ בִּיכְעַלְעָבְפָּגְעַת
"זְוָאנְגָּעַ" חָאָבָן אַזְּגָּנִירָהָט די לִיטְעַרְאָרִישָׁעְ אַטְּמָאַטְּפָּעָרָה. מִבְּאָעַלְסָמָה
זִיך מִיט גַּוְאַלְדִּיְקָן אַיְסְטָעָרָעָט צְוַעַכְאָפָט אַוְ יְעַדְעָס נֶשֶׁז וּוֹעֲדָקִים.
זְוָונָ גַּעַוְלָשָׁאַפְּטָלָעָכְבָּר אַינְסְטִינְקָטָם. וּוֹאָס האט אַיְם קוֹינְמָאָלָן נַוְתָּ אַונְז
טָעָרָנִיפְּרִירָם, האט אַיְם צָו וּוֹסְפָּן גַּעַגְּמָן, אוֹ אַט דָּא אַונז דָּעָר מְאַקְּעָרָ
פָּגְעַת גַּעַזְגָּטָמָה, מְוַנְּטָעָרָקָטָמָה אַוְ שְׁעַפְּרִירִישָׁקָטָמָה. "די מְוַטָּעָרָ/", "וּוְיָדָעָ/",

25

"דאס שטוטל אקוראָוּ" האט ער איבערגעלעכט ווי דאַקומהעטונג פון זיין אִיגענער בְּינָרָאָפִיעַ. בעלנֵסֶקֶן האט מיכאָעלָס בֵּין סַף פָּונַ לְעָבָר וְעַהֲלָטָג פָּאָר אַיְנוּעַם פָּונַ דִּי דָּחָעַטָּע דַּעֲנָעָר אַיְן גַּעֲבִיט פָּונַ קוֹנְסְטְּטָעָאָרִיעַ.

אָפָּן יְוַרְדִּיְשָׁן פָּאַקוֹּלְטָעַט אַיְן מִיכְאָעָלָס אַגְּנָעָקְמָעָן, וּוְנֵלֶזֶן פָּאַגְּנָטָאָוּעַ האָבָּן גַּעֲרָעָט בְּאַרְיָמָטָע אַדוֹזָּקָאָמָג (גַּרוֹעָנְבָּרָה, באַזּוּנִי דָּרָעַס פָּאַסְּאוּוּעַ) אוֹן דִּי גַּוְאָלְדִּיקָּע אָפְּוּוּרְקוּמוֹנָס-קְרוֹאָפָּט פָּונַ דָּעָר רַעֲנָנָרְקוּנוֹסָט. כּוֹץ דָּעַם האָט ער זִיכְרָשָׂטָאָרָק אַינְטָעָרָעָסִירָט מִיטָּרָפָאָגָן פָּונַ סָאַצְּוֹאָלָאָגָּניָּע אַוְן גַּשְׁיבְּכָטוּ.

3

דָּעָר קְרִיטָזָן אַינְטָעָרָעָסָן פָּונַע מְטוֹזָעָנָט מִיכְאָעָלָס אַיְזָן גַּעֲוָעָג זַיְעָר אַ בְּרוּיִיטָעַ. צַוְּרִישָׁתָן האָט ער זִיכְרָשָׂטָאָגָט צַוְּרִישָׁתָן צַוְּרִישָׁתָן בִּיכְעָרָה. ער האָט פְּלִינְסִיק שְׁטוֹדִירָט מְאַכְּמָעָנָעָ, מְאַרְנוֹתָעָן, דִּי פְּרָאָכְלָעָמָעָן פָּונַ מִיטְּלָאָלְטָעָר. אַקְלָאָסָאָלָן אַבְּנוֹהָרָוק האָט אַפְּ אַיִם גַּעֲמָאָכָט וּוְעַלְהָאָרָז וְעַנְסָן בִּיבְּלִיקְרוֹטִיק. פָּונַ אַ צִּיטָּאָדָעָלָן אוֹן עַנְצִיקְלָאָפְּשָׁעָרָיָע פָּונַ וּוְיסָנָן אַיְזָן דִּי בִּיכְלָאָלִיָּן פָּאַרְוּוֹאַנְדָּלְטָן גַּעֲוָאָרָג אַיְן אַגְּבָּעָקָט פָּונַ זַוִּיסָּנִי שָׁאַפְּטָלָעָכָר דָּעָרְלָעָרְנוֹגָן.

בְּזֵוֹן אָוְנוֹיוּעָרִים יִטְמַט האָט אַ פָּאָנָץ הִיפְשָׁעָר אַלְאָן מִיכְאָעָלָעָסָעָם אַנְטוּזְקְלוֹנָג נְעַשְׁבִּילָט אַיְינָעָרָ אַפְּרִוְסָעָר וּוְאַלְדְּסִוְיכָרָה, אַ שָּׁאַכְשָׁפִּיָּה לְעָרָ אוֹן אַ פְּאָעָט נִימְצָאָוּטָשָׁ. ער אַיְזָן שָׁוִינָן אַלְטָן גַּעֲוָעָג קָאָרָעָוָוָן צַוְּפָצִיק, וּוְעָנָ ער האָט זִיכְרָשָׂטָאָגָט מִיטָּמִיכְאָעָלָסָן. דָּעָר הִצְּקָעָר אַיְזָן טָאַלְעָנְטִירָטָעָר בָּאַכְעָר האָט אַיִם פָּאַרְיָנְטָעָרָעָסִירָט, אוֹן זַיְיָ האָבָּן זִיכְרָשָׂטָאָגָט בָּאַפְּרִינְגְּדָעָט, נִיְּטָן גַּעֲקָוֹתָט אָפָּן וּוּטָטָט פָּאַרְשִׁיְּדָעָנָעָם עַלְטָעָר. נִימְצָאָי וּוּטָטָט האָט גַּעֲלִיְּיָנָעָט מִיכְאָעָלָסָן זַיְנָעָ לִידְעָר אַיְזָן האָט אַיִם גַּעֲלָרָנָט שְׁעָזָגָן שָׁאָב. דָּאָס אַיְזָן גַּעֲוָעָג אַ מעַטְשָׁשָׁ פָּונַ גְּרוֹיְסָעָר קָוְלְטָוָר, וּוּאָס האָט גַּעֲטְרִיְּמָט וּוּעָגָן אַרְוּסָהָטָן זִיכְרָשָׂטָאָגָט דָּאַלְעָדָהָמָעָס פָּונַ גַּעֲטָאָ, אַיְינָעָרָ פָּונַ דִּי פָּאַרְשְׁטִיְּיָעָרָ פָּונַ דָּעָרָהָסָקָלָעָבָאָוּעָגָנוּגָן, וּוּאָס

האט וויכ אַנְגָּעוֹווִיכֶן אַגֵּן מִנְהָעוֹנוֹ נַאֲכָב אַיְן XVIII יַאֲרָחוֹנְדָעָרט. נַיְמָי
צָאוֹיטִישׁ הָאָט, נַאֲטִירְלָעַם, נַיְטָ וְעַקְאָנְטָ בְּטַקְוִמְעָגֶן דַּי בְּרוֹשָׂוֹעָזֶן כָּאֵ
מְדֻנְעַצְטָקְנִיטָם פָּונְגָּנוּנָעַ לְיַבְעָרְלָעַ פָּאוֹצִיעַם. וְוַיְיָהָט טַעַל גַּעֲקָנִיטָ
פָּאַרְשָׁטִיָּין, אוֹ אַנְיָחִימָן דַּעַמְּ יַעֲכָאָד פָּונְגָּדוֹר נַאֲצָזָאַלְלָעַר קְוַלְטָוָר,
אַפְּחִיחִיבָּן וְוַיְיָפָ אַפְּ אַחֲרָרָר שְׁטוֹפָעַ פָּונְגָּאלְמָעַנְטָשָׁלְעָבָר קְוַלְטָוָר אַיְוָ
אַיְנָגָּדוֹר בְּרוֹשָׂוֹעָזָעַר גַּעַזְלָשָׁאַפְּטָמָן נַיְטָ מַעַזְלָעַבָּכָר. נַיְטָ אַוְנְטָמָעַר וְנַיְנָגָ
קוֹנָגָהָטָה וְוַיְיָבָ אַמְּכָאַעָלָם גַּעַקְאָנָטָבָטָמָן פָּונְגָּדוֹר דַּזְּוַיְקָעָר בְּוֹרָהָ
וְשָׂאוֹ-לִיבְעָרְלָעַר וְוַעַלְטָאַנְשָׁוֹוָגָן; אַלְיָוָגָן, מַיְטָ וְנַיְנָגָ אַוְיָגָעָנָעָם סִיבָּלָהָ.

הָאָט עַר נַעֲרָרָפָט גַּעַפְּנִינָעַ רַעַם דִּיבְּכִינָה וְוַעַג.

דַּעַר אַינְטָשָׁרָעָט צַו פִּילְאַסְּאָפִיעַ אַיְוָמָן מִיכְאָעָלָסָן אַוְפְּגָעָקְוָמָעָן
אַהֲנָטָעָר דַּעַר וּוַיְרָקְוָגָן פָּונְגָּם פְּרָאַפְּסָאָדָר פָּעַטְרָאַוְשִׁיְצָקִים לְעַקְצִיעָם אַיְזָ
בְּעַר דַּעַר רַעַכְטִיְּלָאַסְּאָפִיעַ. אַיְמָה הָאָט פָּאַרְכָּאַפְּטָמָן פָּונְגָּעַטְרָאַוְשִׁיְצָקִים
אַיְדָעָאַלְיָסְטִיְּשָׁעַ קָאנְצָעְפִּצְיָעַ, נַאֲרָדְיִי טָעַמְאָטִיקָמָן פָּונְגָּנוּנָעַ לְעַקְצִיעָם.
אַנְעָם גַּעַטָּאָגָן זַיְכָן צַו פִּילְאַסְּאָפִיעַ הָאָט עַר אַבְּעָר דַּעַרְוָעָמָן, אוֹ עַר וְוַיְיָסָט
וְזַיְעָר וְוַיְיָנִיקָן אַיְגָן גַּעַבְּמִיטָמָן פָּונְגָּנָאַטְרָאַנְשָׁאַפְּטָמָן, הָאָט עַר זַיְכָן וְזַיְדָעָר
גַּעַנְמָעָמָן צָוָמָן לְעַנְנָעָן — אַנְגָּעוֹווִיכֶן זַעַלְבָּשְׁטָעַנְדִּיסָּה דַּעַרְלָעַנְנָעָן בְּנָאָרָ
לְאָגְיָיעָ, פִּיזְוָאָלְגָנִיעָ אַגָּן אַנְאַטְמָאִיעָ. עַר הָאָט שְׁטוֹדְרִוְתָמָן גַּעַטְמָעָם אַגָּן
הַעֲגָלָם: נַאֲטָהְרָהִיְּלָאַסְּאָפִיעַ, אַסְּאָבָן אַגָּן מַיְטָמָן גַּרְיוֹסָמָן זַיְכָן
אַפְּגָנוּגָבָן צָוָמָעָמָאָמִיקָן, אַגָּן פָּאַרְנוּגָמָן זַיְכָן מִיטָמָן אַלְעָם הָאָט
עַר נַיְטָמִיט דַּעַר צִטְמָוּטְלִיקָעָר פָּאַרְוִנְטִוְרָעַסְיְרָהִטְקָנָטָמָן פָּונְגָּאָ דַּיְלָעָ
מְאָנָטָ. נַאֲרָמִיט דַּעַר לְיַדְרָנָשָׁאַפְּטָמָן פָּונְגָּאָ מַעַנְשָׁגָן, וּוֹאָסָם זַוְכָּטָ דַּעַם וְוַעַג
צָוָמָעָם.

מִיכְאָעָלָם בָּאַפְּרִינְטָמָן זַיְכָן אַוְצָטָמָן אַלְצָטָמָן פָּונְגָּסְכָּאָר
לְאַסְטִיָּטָמָן אַגָּן מִיסְטִיָּטָמָן, דַּיְהָעָטָמָן פָּונְגָּדוֹר דַּעַר סִידְיִשְׁעָר רַעַלְגִּיְעָזָ
קְנִיטָמָן זַוְנָעָמָן אַוְעָקָמִינָמָן וּרְוִיכָן. נַיְטָ אַוְמוֹזִיסְטָמָן הָאָט מִיכְאָעָלָם מַיְטָ אַזְוָיָ
פִּילָמָן אַקְשָׁאָנָסָמָן אַגָּן לְיַדְרָנָשָׁאַפְּטָמָן גַּעַוּכָטָמָן דַּעַם רִימְטִיקָן וְוַעַג. דַּעַר הַיְיָ
סָעָה, לְעַבְנָטְלָוְסְטִיְּקָעָר מַעַמְפָעָרָמָעָנָטָמָן, דַּעַר פְּרָאַטְעָסָטָמָן גַּעַוּנָטָמָן
גַּעַטְמָטָמָן דַּעַם פָּאַטְעָרָם הַרְיִקְנְּדִיקָן פָּאַנְאַטְיָזָמָן, דַּיְ וּוַיְרָקָוָגָן פָּונְגָּדוֹר

עפָּבָּמָּא דַּי מְעַכְּטִיקָּעַ קְרָאָפֶּט פָּוֹן גָּאָרְקִים שָׁאָפָּוֹנְגַּ הָאָבָּן גַּעַחַאְלְפָּגַּ מֵיָּה
בְּאַלְסָן זַיְבָּ אַרְוִיְּסְרָבָּן פָּוֹן דָּעָר שְׂטִיקִינְדִּיקָּעַ אָוָן שְׂעוּרְעָרָ אַטְמָאָסָּ
פָּעָר פָּוֹן דָּעָר בְּרוֹזְשָׁוֹאָזָעָר קוֹלְטָוָר. דָּעָר דָּאָקִיעָר פְּרָאָצָעָם אַיְזָ נְעֻוָּעָן
נָאָר נִיטָּ קְיוֹנָג לְנְכְּטָעָר. עָר אַיְזָ דְּרוֹכְגָּעָנוֹגָגָעָן שְׁטוֹרָמִישָׁ אָוָן וּוּוִיָּ
טְעַקְדִּיק.

4

צָוָם טְעַטָּעָר אַיְזָ מִיכְאָעָלָס גַּעַקְמוּנָן נִיטָּ מִיטָּאָמָּאָל. בֵּין 1919
הָאָטָם עָר וּוּעָגָן טְעַטָּעָר אֲפִילָעָ נִיטָּ גַּעַטְרוּיִמְתָּ. אָפָּ סְטוֹרָעָנִטִּישָׁ אַוְגָנָטָ
פְּלָעָנָט עָר אַמְּאָל פְּאָרָלִיְּעָנָעָן בִּיאָלְקָמָן אַפְּוּכְטִינָעָן, נָאָדָסָאָנָעָן. גַּעַר
לְיְוּנָטָ שְׁטָאָרָק עַמְּאַצְּזָאָנָעָל, אֲפִילָעָ חַוִּיטְמָעָרִישָׁ. אַדוֹמִישָׁ דִּיקְצִיעָע אַיְזָ
בָּא אַיְטָ נְעֻוָּעָן אֲשְׁלָעְכָּטָעָ. קְעָדִי זַיְבָּ צָוָם פְּאָרָבָעָסָעָהָגָן הָאָטָם עָר זַיְבָּ
אֲפִילָעָ אַמְּגָעָחוּבָּגָן לְעָרָנָעָן בָּאָמָּאָקְטִיאָר פָּוֹן רִיגְגָר טְעַטָּעָר וּוּלְיָיָ
זְשִׁיכָּן. וּוּלְיִזְשִׁיכָּן הָאָטָם גַּעַחַאְלָמָן. אָז קְיוֹנָג אַקְטִיאָר וּוּעָטָ פָּוֹן מִיכְאָעָלָמָן
נִיטָּ אַרְוִיְּסְקָוּמָעָן. פָּאָר דָּעָר הוּיְפָטְרִימָעָנִיעָ הָאָטָם עָר גַּעַנְטְּפָעָרָטָן מִיכְאָעָלָלָ
סְעָם קְלִיְּנָעָטָם וּוּקָם. אַיְינְמָאָל הָאָטָם זַיְבָּ מִיכְאָעָלָס אֲפִילָעָ דָּעָר מְוּטָעָר
גַּעַקְלָאָגָטָן. אָפָּ וּבָנָן וּוּקָם. "גַּוְשְׁקָאָשָׁעָן! — הָאָטָם גַּעַנְטְּפָעָרָטָן דַּי מָוָר
מָעָר. — בִּיסְטָ קְלִיְּונָג אַיְנָן וּוּקָם. דָּעָרְפָּאָר אֲכָעָר וּוּסְטוֹן הָאָבָּן אָסָאָ
מָאוֹלָ!"

נוֹמִיצָאָוִוִישָׁ הָאָטָם גַּעַחַאְלָמָעָט מִיטָּ זַיְבָּ יְוָנָגָן פְּרָנִינָטָן,
אוֹ זַיְבָּנָג בָּאָרוֹפָּ אַיְזָ נִיטָּ יְוָרִיסְפְּרוֹדְעָנָא נָאָר קוֹנָסָטָן. עָר הָאָטָם אַיְם גַּעַר
פְּרוֹוֹטָן צְוָנוֹיְפִירָן מִיטָּ דַּי אֲנְפִירָעָר פָּוֹן רִיגְגָר טְעַטָּעָר. אַיְינְמָאָל הָאָבָּן
זַיְיָ זַיְבָּ אַוּוּקְגָּעָלָזָוָט צָוָם רְעוּשִׁיסָּעָר טְוּמָקָאָוָן. יְעָנָרְהָאָטָם פְּאָרְגָּעָר
לְיְוָגָטָן מִיכְאָעָלָמָן לְיְיְוָנָעָן מְשָׁאָצָקִים מְאַנְאַלְאָגָן, "אוֹן מִישְׁפָעָטָן וּוּעָטָ
וּוּרָ?" אָגָן טְשָׁעָבָאָוָס דָּעָרְצִיוּלָוָגָן "נָאָלִים!" מִיכְאָעָלָס אַיְזָ דְּרוֹכְגָּעָר
פָּאָלָן. פְּנָדָעָסְמוּעָגָן הָאָטָם מִיכְאָעָלָס בָּאַשְׁלָאָסָן צָוָם אַרְגָּאָנִיזָּוָן אָ
טְרָפָעָ אָגָן שְׁפִילָן אַיְנָן רִיגְגָר יְדִישָׁן קְלוּבָן. אָפָּ וּבָנָן וּוּנְדָרָוָגָן הָאָטָם זַיְבָּ
אֲכָעָר קְיוֹנָרְהָנָרָגָן. הָאָטָם עָר דָּעָמָגְעָדָאָקָן וּוּעָגָן טְעַטָּעָר

ג'עווואָרֶפֶן אַיִז זַוְכְּגַעַמְעָן צַוְוִיְּבְּשָׁאַפְּטָה דָּאַט שְׂטוֹדִירָן וּלְיִטְפּוֹרָן
דָּעַנְצָה הָאָט עַד פָּאוּרָעָנְדִיקָּט אַיִז 1919 אַג אַנְגָּעָהוּבוּנָן לְוַעֲנָנָן לְעָקָר
צַיְעָם פָּאָג מַאֲטָמָאַטִּיךְ אַג לִיטְעָאַטָּוָר אָפְטְּשָׁעָרְנִישְׁוּסְפָּעָר אַוְנָטָר
קוֹהָטָן פָּאָר זַעֲלָבְּטַבְּלִידְוָנָן.

אַג פְּלוֹצָעָם אַיִז דֵּי אַיְדָיו לְזַעַג טְעַמְּטָר וּזְוּעָר אַזְּבָגְעָשְׁוּזְמָעָן.
איַינְגָּאָר פָּוָג מִיכְאָאַלְסָעָם פְּרָבָנָט הָאָט אַיִם צַוְּהָרָן גַּעֲנָבָגָן, אַג
דַּעַר יְזִישָׁעָר קָאַמִּיסָּאַרְיָאָט אַיִז פְּעַטְרָאַגְּרָאָד וּעְרָבָרוֹת סְטוֹדָעָנָטָן פָּאָר
אַזְּדִישָׁעָר טְעַטְרָאַלְעָר יְשָׁוָה, אַג הָאָט אַיִם גַּעֲזָעָט אַנְקָוּמָגָה אַחֲנָגָן.
מִיכְאָלָם הָאָט גַּעֲוָאָרָפָן וּבְנָגָע לְנָקָאִים אַגְּזָנָט גַּעֲפָוּעָלָט צַוְּהָרָן
זְוּדָעָר וּזְעָרָג אַסְטָהָעָגָט. אַזְּיָה הָאָט זַוְכְּגַעַמְעָן צַוְוִיְּבְּשָׁאַפְּטָה
לְעָבָנָן.

פערעץ מאركיש

דער ארטיטשט אוּג טרייבוב

עם לאזוט זיך ניט טראכטן ווענן אט דעם נאָבעלן קינסטלער,
וואָס זונן נאָמען איז געווארן דער סינאנים פון פֿאלקֿס-גיטט,
ווענן אַ שויבּנְ-אַפְּאָר.

דער באָוּוֹסְטוּזִין שטעלט זיך אָפֶן יונעט אָרט, צוּוַשְׁ דֵי פָאָר-
שְׁנִוְתְּעַ מִינְסְקָעַר כּוֹרוּעַם, ווֹס' אַיז פֿאָרגּעַקּוּמָעַן דָּאָס, ווָאָס ס'וּעַט
שְׁוִין קִינְמָאָל נִיט פֿאָרִיכְט וּוּרְגַּן.

צּוּפִיל אַיְנְגּוּוּבְּט אַיבָּגְעַדְן פֿוֹן אָונְדוּרַע אַיז גּוּוֹעַן דָּעַר אָוּמְגַעְקָוָה-
מְעַנְעַר, אָז דָעַר אָוּמְגָלִיךְ זָאָל אִימְשָׁטָאָנד זְוִיגְ אַפְּוִילְעַ פֿיּוּשְׁ אִים
אַרְוִוּמְרִיכְסָן פֿוֹן אַלְעַ אָונְדוּרַעַ בּוּשִׂים.

עם ווערט ניט פֿאָרְשְׁוּגְדָּן פֿוֹן אָונְדוּרַע בְּלֵיכְ דָעַר קְלוּגָעַר
טְאַמְּלִידְ-כָּבָעַמְדִיקָעַר שְׁטָרָגָן, דֵי דָוְרְכְרִינְגְּנְדִּיקָעַ אָוִינְגָן, דָעַר
ברְוִיזְנְדִּיקְ-גְּעַצְוִימְטָעַר וּשְׁעַסְטָר, דֵי אַפְּגּוּווּוּגְגָעָן, גְּאַמְעַסְמָעַן בּאָוּעָנָגָן.
עם טָטַז זִיכְ נִיט אָפֶן אָונְדוּרַע גַּעֲהָר חָעַר דִּינְסְטָעַר הַוִּיכְ
פֿוֹן זְוִינְ אַיְנְגָנְאַרְטִיקָעַר שְׁטִים, ווָאָס הָאָט דָוְרָכְ אִירָעַ בּוּוּלִיעַס דָוְרָכְ-
גַּעַלְאָזָט אַזְוִיפְּיל קְוּוֹאַלְגְּדִיקָעַ לְעַבְנָס-בָּאַכְמָעָ, אַזְוִיפְּיל לְיִכְתְּקָעַ גַּעַדְאָנָי
קָעָן, אַזְוִיפְּיל לְיִדְרְנְשָׁאָפְּט, אַזְוִיפְּיל צָאָרָבְן אָזָן אַזְוִיפְּיל בּרְוִיזְנְדִּיקָעַ
צָאָרְטְּקִיטְט.

ער זְעַט פָּאָר זְיַגְן וְוָעַג אַיבָּעַר אָונְדוּרַע באָוּוֹסְטוּזִין, ווֹי אַינְ דָעַר
קְוָנְסָט. אָונְדוּרַע דָאָכְט זִיכְ נָאָכְ אַלְצָ, אָזָן עָר אַיז דָא מִיט אָונְדוּרַע —

אין טעטעו, חינטעה די קולין, בא זיך אין ארכנט-צימער איבער א מאונסקרייפט אָדער באט מעלעפַן, אין איינ האנט האלטני דיק דאס מרטיבל אונ מיט דעה צויזעטען אַנցינדניך אַ שועבעלע אַפְּ פָּאַרְיִיכְעָרָן אַפְּ פָּאַרְיָאָס.

אונ נאר דערפָּאָר, וואָס עס דאַכָּט זיך אָנדֶן אַזְוֵי אֹוִים, גענִין מיר אוּכּ פָּוּן אֹזָא זיך דָּוּבְּמְנִידְקָעָר דָּוּקְּיָה אָפּ קָאנְגָּן מָאָן דָּאָס אלָאָז, וואָס מיר האָבָּן גַּעֲמָן מִיט אִים צוֹזָעָמָן, ווֹי צַעֲנִידָאָק אַיבָּעָר צַעֲנוּט, אֹז אָט ווּלְגַּמְּרִיךְ עַמְּדָה אַדְּרוֹכְּלִיעָנָן אָט ווּלְגַּמְּרִיךְ מִתְּהָאָס אַיִם אַזְוֵן מָאָן. אָט ווּלְגַּמְּרִיךְ עַמְּדָה עַמְּדָה אַזְוֵן אַדְּרוֹכְּלִיאָכָּן.

אונ נאר דערפָּאָר אַיְזָעָמָעָב אָן דָּרְשִׁיטְעָרָוָנָג אַגְּיָה מָאָן אַיבָּעָה זַיְנָן לְעָבָן. עַס דָּאַכָּט זיך נָאָכָּאָלָאָז, אֹז — מִיט אִים אַיְנִינָּעָט; עַה פְּלַעַנְטָאַזְוֵי לִיבָּהָאָבָּן פָּעָמָט אָונָמְעָנָטָאָל שְׁפָאָצִירָן אַיבָּעָר דִּי מְאַסְּקוּוּרָן נָאָסָן — אַיְזָעָמָעָב פָּוּן דָּהָהָקָונָט. ווֹי שְׁטָעָן-דִּיק — מִיט זַיְנָן שְׁטַעַקְעָלָעָה. נִיט גַּעַילָּת.

איַצְמָעָר קָאנְגָּן מִיר נָאָר אַשְׁפָּאָצִיר מָאָן צַו די פָּאַרְנָאַנְגָּעָן, נָאָר נִיט אַפְּגָעָוּוּשְׁמָעָט, נִיט אַיְבָּרָעָנְשָׁמְרָאָכְעָנָעָרָאָן רָאָנָן, ווֹי סְחָאָט זַיְנָזְוֵי הָעָל אָונָמִיט אַזְוֵיפִּיל זַיְנָ אַפְּגָעָהוּבָן דָּהָהָקָונָט פָּוּן זַיְנָ גְּרוּרִים שְׁעַפְּרִישָׁן לְעָבָן.

1

סְאָזָן גַּעַוְעָן אַווְיַנְטְּרִיךְעָרָפָּאָרָן אַיְזָעָמָעָב. אַיבָּעָה דִּי פָּאַרְנָעָפְּלָטָע פָּעַטְעַרְבָּוְגָּעָר נָאָמָן הָאָט אַרְוֹמְנָעְבָּלָאָנְקָעָט אַיְדִּישָׁוּת שְׁטוּדָעָט, וואָס הָאָט שְׁטוּדִירָת יְוִרְיָסְפְּרוּדָעָנָץ אָונָהָוָמָאַנְטָאָרָע ווִיסָּנָן-שְׁאָפָּטָן. עַר הָאָט גָּוָט נְעַקְעָנָט לְאַמְּנִינָּה אָונָמְאַטְּמָאָטָיק. עַר הָאָט זַיְעָד גַּעַשְׁמָאָק גַּעַוְנָגָעָן רָעָב לְיִוּוּיִינְצָבָאָק דָּעַט בָּאַרְדִּישְׁעָוָרָם "דוֹדָעָה" אָונָדָעַלְאָמִירָט בִּיאָלִיָּקָם "דָּאָס לְעַצְמָע ווּאָרָט".

אַפְּאַרְשְׁטִיעָר פָּוּן דָּעַט בָּעַסְטָן טִוְּלִיּוֹן יְדִישָׁעָר אַינְטָלְגָּעָנָץ, וואָס הָאָט זַיך אַוְיַסְגָּה אַדְעָוָעָט אַפּ דִּי רְוִסְיָה אָונָמְיַרְוּדִיקָּעָר רְעוּוֹאָזָן לְזַוְּצִיאָנָעָרָע מְרוּיְמָעָר אָונָדָעַקְעָר, הָאָבָּן זַיך אַגְּנָעָמָן אַגְּנָעָמָן אַגְּנָעָמָן.

אויפֿן פָּארַיְנִיקֶט די פַּרְעַחֲטִיט-אַידְעָלֵג פָּונָעַט אַנְהִיב יָאַרְחוֹנוֹדָעַט
מייט די שענַסְטָע טָרָאַדִּיצְיָעַס פָּונָעַט פְּרִינְדָּאָרְשְׁטִיקָן יְידִישָׂן פָּאַלְקָן.
קִיּוֹן פַּעַטְעַרְבּוֹרָג אַיז עַר גַּעֲקוּמָעַג פָּונָעַט גַּעֲזַעַעַט יְידִישָׂן
"טְכּוּם", פָּונָג אַרְוֹם דָּעַר מִירֻעָוּדוֹרְיוֹנָעַ, אַגְּנָגָלְאָדָרָן מיְט רָעוֹאַלְיוֹצָן-
אנֻרְעָרְדָּרְאַמְּאָנְשִׁיךְ אָונְ טְרוּיְמָעַן וּוּגַנְדָּגָנְעַט.
די יְידִישָׂע דָּעַרְשָׂלְאַגְּנָגָעַ שְׂמִילְעָב אָונְ די דָּרְאַשְׁטִיקָע מְוִיכָּע
הָאָבָן זִיכְרָנָאָרְעָמָט מיְט דָּעַמְּ רָעוֹאַלְיוֹצָאָגָנָעָרָן אַטָּמָעַט פָּונְג הָעָרָה
צָעַג אָונְ טְשָׁעָרְנִישְׁוּסְקִי, מָאָרְקָם אָונְ לְעָנִים.

1919. דָּאָם לְאַנְדָּהָט זִיכְרָנָאָרְעָמָט. מְעַנְתְּשָׁנָה הָאָבָן
זִיכְרָנָאָרְעָמָט פָּונְגְּדָאָסְנִי גַּעֲקוּמָעַן אַפְּ דָּעַר וּוּלְטָה. די רָעוֹאַלְיוֹצָעַ הָאָט
יעַרְגָּן אַיְינָנָעַם אֹוִסְגָּהָעָרָט, אַיְבָּרְגָּעָרְגָּט אָונְ עַקְזָאָמָעָנָרָט. אָונְ אַנְ-
שְׁמָאָט די לְעַצְמָעָ עַקְזָאָמָעָנָס אַפְּ יְוִיסְפְּרוּדָעָץ, וּוּאָס דָּעַר סְטוּ-
דָּעַטְמָעָ וּוּאָסְמִי הָאָט בָּאַדְאָרְפָּט אַפְּגָנָעָבָן דָּעַמְּ אַוְנוֹזָעָרְסִיטָעָט, הָאָט עַר
אַפְּגָנָעָבָן די דָּרְשָׁטָעָ עַקְזָאָמָעָנָס אַפְּ פְּרִיעָנָן בִּירְגָּעָר — דָּעַר רָעוֹאַלְ-
לְיוֹצְיאָע!

מְעַנְתְּשָׁנָה הָאָבָן זִיכְרָנָאָרְעָמָט אַיְגָן אַיְגָעָם. פָּונְג אַיְגָן-
מיְטָבָן די אַפְּגָנָעָוָאָכָמָע פָּלְעַצְעָרָהָט מְעַן זִיכְרָנָאָרְעָמָט — וּוּעָר
אַיְגָן דָּעַר אַרְמִיִּי, וּוּעָר פָּאָר דָּעַר טְרִיבָּנוּן, וּוּעָר פָּאָר דָּעַר פָּאַלְקָסָ-
קָוָסָט. אַלְעַמְּנָעָן הָאָט זַיִוְאַפְּגָנָהָוָיָּוָג אָונְ גַּעֲזָרְאָגָנָן וּוּ אַפְּ צְעָבוֹשָׁעָ-
וּעָטָע נְרִיבְנְדִּיקָע כּוּאַלְיָוָס — די רָעוֹאַלְיוֹצָעָ.

אָונְ גַּאֲרָ נִיְּת אַוְמָדָרְוָאָרָט אַיז גַּעֲוָעָן פָּאָר דָּעַמְּ טְרוּיְמָעָר דָּעַמְּ
סְטוּחָעָנָמָ, וּוּאָס הָאָט פְּרָאָכְטָפָל גַּעֲזָנָגָנָן די "דָּודָעָ" אָונְ וּוּאָס הָאָט
מיְט אַנְ אֹוִסְעָרְגָּעָוָיְגָלְעָבָרָ קְרָאָפָט דָּעַקְלָאָמִירָת. "דָּאָם לְעַצְמָעָ
וּוּאָרָט", — דָּעַר קְלָנוּג אַיְגָן מְעַלְעָפָגָן, וּוּאָס עַר הָאָט אַיְגָן אַיְינָנָעָם אַ
דָּעַקְאָבְּעָרְדִּיקָן פָּאָרְנָאָכָט בָּאָקְמוּנָן אָונְ וּוּאָס הָאָט אַיְם אַפְּגָנָפְּאָדָעָרָט
זִיכְרָנָאָרְעָמָט אַיְגָן קָאָמִיסָּאָרָיאָט פָּאָר יְידִישָׂן אַיְנִיאָנִים.

די רָעוֹאַלְיוֹצָעָ אַיז שְׁוִין אַלְטָגָנָן גַּעֲוָעָן צְוּוּיִי יָאָר. אַפְּ די פָּרָאָגָ-
מָן אַזְוּאָקָסָן אָונְ זִיכְרָנָאָרְעָמָט דָּעַר צְוִינְגְּפָטִיקָעָר גַּרְוִוְעָרָזָג. אָונְ

די חיזער האבן גערויכערת קליינינקע קאנצעלעב. בירoit הָאָט מען געוווינן אם אפטיקערשׂ ווֹאנְשָׁאַלְן. אֶבְעָר דָּעַר יָנְגָּר רָעָאַלְיוֹצִיאַהָּר כערער קונסט איז עס ניט אַנְגָּעָנְגָּעָן. זַי הָאָט זַיְבָּנְגָּעָט מֵיט אַפְּט גַּעֲוָאַכְּטָעָט קוֹיְכָּבָּעָט פָּוָן נַאֲנָצָּעָט פָּעַלְקָעָר, מֵיט גַּעֲזָאָגָן פָּוָן פָּלְעָצָּעָר, מֵיט רַיְטָמָעָן אָוָן מַעֲכְמִיקָּעָט מַאֲרִישָׂן. האבן זַיְבָּנְגָּעָט מֵיט אַפְּט קַאַמְּפָלְעָקְמִירָט טַעַמְעָרָם, טַמְדָּעָם, אַנְטָבָאָזָעָם אָוָן טַרְיוּבָעָם, דָּוָרָכָּו וּלְכָבָּעָט הָאָט אַשְּׁפָּאָר גַּעַמָּאָן די רָעָאַלְיוֹצִיאַנְרָאָרָעָט פָּאַלְסָט קוֹנְסָט.

לוּמָן אַדְרָעָם, ווֹאָס מְהָאָט אִים אַנְגָּעוֹזָן דָּוָרָכָּט טַלְעָפָגָן, אִין דָּעַר סְטוּרָעָנָט גַּעֲקָמָעָג אִיג דָּעַר גַּעֲבִידָעָט פָּוָנָעָט גַּעֲוָעָזָעָנָט אַינְגָּרָנָט מַיְנִינָּסְמַעְרוֹיָם. אִיצְּצָט אִין עַס גַּעֲוָעָנָן דִּי צִיְּטָוְתְּלִיקָעָט גַּעֲבִידָעָט פָּוָנָעָט קַאַמְּיָסָאָרִיאָט פָּאָר יִזְרִישָׂע אַיְגָאָנִים. דָּעַר צִימָעָר, ווֹאָס אִין אִים אִין דָּעַר סְטוּרָעָנָט אַדְרִישָׂן, אִין גַּעֲוָעָנָן סְטוּאָלִיפָּנָס גַּעֲוָעָזָעָר קָאָבָּיָן. דָּאָס אַלְיָינָן אִין שְׁוִין קִימָאָט גַּעֲוָעָנָן טַעַמָּעָר. בָּאָמָּשׂ אִין גַּעֲוָעָנָן אַזְרִישָׂעָר גַּעֲלָרָנְטָעָר אָוָן אַפְּגָעָנוּמָעָן אָנְקָעָטָעָט בָּאָמָּשׂ אַרְיָינְגָּעָלְקָוְמָעָנָט.

דָּעַמְלָט אִין פָּוָן אַוְנְטָעָר די הענט אַוְסָגָעָוְאָקָסָן אַ בְּלָאָנָק, אָוָן דָּעַט סְטוּרָעָנָט, ווֹאָס הָאָט שְׁמוּדָרָת יְוִיסְפָּרוֹדוֹעָנָץ, אִין פָּאַרְגָּעָלְיָינָט גַּעֲוָאָרָג אַוְנְטָעָצְוָרְבָּוּנָן אַהֲסָקָאָמָעָט אָפְּ שְׁוִישָׂפִּילָן. אָוָן דָּא הָאָט עַר צּוּט עַרְשָׂתָן מָאָל אָפְּ אָנְ אַיְמָפָרְאָזְוִיזָרָטָן אָוִיפָּג אַפְּגָעָשְׂפִּילָט זַיְנָן נָאָמָעָן.

דָּעַר סְטוּרָעָנָט הָאָט זַיְבָּנְגָּעָט אַוְנְטָעָגְנָשְׂרִיבָּוּנָן:

— סְאַלְאָמָאָן מִיבְּנִילְאָזְוִוִּישָׂ מִיכְאָעָלָם.

2

פָּוָן לְאַטְיָן — אָפְּ בָּאַלְעָט. פָּוָן יְוִיסְדִּיקְצִיעָע — אָפְּ מַעַטְרָאַלְעָט דִּיקְצִיעָע. אָוָן פָּוָן רַויְמִישָׂעָט רַעַבָּט — אָפְּ חָעָלָעָט רַעַבָּט. אָפְּ רַעַבָּט גַּעֲבָנְסְ-דִּרְעָכָט פָּוָן אַ בָּאָפְרִיטָן מַעַנְטִישָׂ אָוָן פָּוָן אַ בָּאָפְרִיטָן זַיְנָן פָּוָן

פֿאַלְקָ, מִיטּ גְּרוֹיסְעַ אָונֵג שְׂמַאַלְצָעַ רַעֲבַט אָפּ שַׁאֲפָנֶ פָּאָרֶדְרָ עַדְרָ גְּרוֹיסְעַ
סְּאַוּעַטְשִׁיעַרְ מְעַטְמָעַרְ-קְוָנְסְטָ.

דַּעַר אִיבְּעָרְגָּאנְגָּ אַיְן נִיטּ גְּעוּגָן קִינְגָּ שְׁוֹעְרָעָר אָונֵג נִיטּ קִינְגָּ פֿיְלָ-
בָּאַרְעָרָ. דַּי אַוְיְסְגָּעְזְּגָעְגָּעָ דַּדְעָ אָונֵג דְּאָס אַוְיְסְגָּעְזְּגָעְטָמָעָ וּוּאַרְטָ,
וּוּאָס שְׁלְוִימָעָ וּוּאָסִי הָאָט אַרְוְמָגְעַטְרָאָגָגָ אַיְן זִיכְרָ פָּאַרְשְׁפָּאַרְטָ, וּוּיְ-
אַיְן אָשְׁטְנִיגָּ, הָאָט מִיכְאַעַלְמָ בָּאַפְּרִיטָ, אָונֵג מִיטּ אָט דַּי צְוּוִי בָּאָ-
שְׁמַאַנְדְּ-טִוְילָן פָּוָן זַיְנָגְ צְוִיקְנְפְּטִיקְעָרְ גְּרוֹיסְעַרְ טָאַטְרָאַלְעָרְ קְוָנְסְטָ אַיְן
מִיכְאַעַלְמָ אַרְיְינְגָעְנְאָגָגָ אַיְן מְעַטְמָעָ, וּוּיְ מִיטּ זַיְנָגְ גְּעוּצְעַלְכָעָרְ יַעַר
רוּשָׁעָ, וּוּאָס עַר הָאָט בָּאַקְוּמָן פָּוּנָעָמָטְ פֿאַלְקָ.

פָּאָרֶדְרָ מִיכְאַעַלְמָן הָאָט זִיכְרָ גְּעַשְׁתְּעַלְמָטְ דַּי פָּרָאַנְעָ, וּוּאָזְזָי קִינְסְטְלָעָ-
רִישָׁ אַוְיְסְיְינְגָעָן דַּי דַּדְעָ פָּאַלְקָ? אַוְיְסְיְינְגָעָן זַיְנָגְ אַזְוּוּ, אַזְוּאַלְקָן
דוּרָכָ אִידְרָ אָפְּנִינְגָן אַלְעָ זְאַפְּטָמָ פָּוּנָעָמָטְ פֿאַלְקָ, זַיְנָגְ פָּרִידְ אָונֵג זַיְנָגְ
פִּינְגָן, זַיְנָגְ וּוּיְ אָונֵג זַיְנָגְ הָאָפְּעָנוֹגָן, זַיְנָגְ כָּאַבְמָעָ אָונֵג לְעַבְנָסְ-דְּאַרְשָׁתָ
אָונֵג זַיְנָגְ אַלְטְשָׁרְ קְלְגָעָרְ סְקָעְפָּסִיםְ... פָּאָרֶדְרָ מִיכְאַעַלְמָן הָאָט זִיכְרָ גְּעָ-
שְׁתְּעַלְמָטְ דַּי פָּרָאַנְעָ, וּוּאָזְזָי זַלְעָן אָטְ דַּי אַלְעָ פָּאַלְקָסְ-אַיְינְשָׁאַפְּטָן
דוּרְכְרִיזְוּלְעָגָן נִיטּ נַאֲרָ דְּזָרְכָנְגָן „לְעַצְמָן וּוּאַרְטָ“ פָּוָן זַיְנָגְ נַעֲמָנָה, נַאֲרָ
דוּרְכָנְ „עַרְשָׁתָן וּוּאַרְטָ“, וּוּאָס דְּאָס פֿאַלְקָ אַיְן גְּעַנְגָעָנְגָעָן שַׁאֲפָנָ אַיְינְגָעָם
מִיטּ דַּעַר רְעוּאַלְיוֹצְיָעָ. אָונֵג אָטְ דַּי אַלְעָ אַיְינְשָׁאַפְּטָן, וּוּאָס זַיְנָעָן
נַאֲכָהָעָרְ דְּעַפְּנִירָטְ גְּעוּזָאָרָן וּוּ דַי נַאֲצִיאַנְאַלְעָ פָּאַרְטָ,—וּוּאָזְזָי זַלְעָן זַיְנָגְ
דוּרְכְבְּלִיצְנָן נִיטּ נַאֲרָ אַיְנָעָם יְדִישָׁן וּוּאַרְטָ, נַאֲרָ אַיְנָעָם וּוּאַרְטָ פָּוָן
דַּעַר וּוּלְטָ-לִיטְעָרְאָטוֹרָ, וּוּאָס אִיטּ אַיְן פָּאַרְגְּנָעְשָׁתָאָגָעָן קִינְסְטְלָעְרִישָׁ
דוּרְכְבְּגִיבְ דְּרוּכְ דַעַמָּ, אָונֵג נַאֲרָ אַיְנָעָם וּוּאַרְטָ, נַאֲרָ אַיְן דַעַר בָּאוּוּ-
גָוָגָן, אַיְן דַעַר פָּלְאַסְטִיקָן. אָונֵג צַוְ לְיִזְגְּן קִינְסְטְלָעְרִישָׁ אָטְ דַי דְּאַזְיִקְעָ
סָאַמְעָ וּוּבְּכִטְקִעָן פָּרְאַבְלָעָם אַיְן מִיכְאַעַלְמָן צְוּנְעַטְרָאַמָּן פָּוָן סָאַמְעָ אַנְ-
הַיְבָ, בָּאָ דַי עַרְשָׁתָן מְרִיטָן זַיְנָעָ, וּוּ נַאֲרָ עַר הָאָט דְּרַעְפִּילְטָ, אַזְ
דוּרָכָ זַיְנָגְ דַּדְעָ וּוּטָמָ דְּאַרְפָּן אַרְעָדְ שְׁגָן דְּאָס פֿאַלְקָ.

אָונֵג נַאֲכָ דַעְמָלְטָ, אַיְנָעָמָ אַפְּגָעְבָּרוֹזְמָן רְעוּאַלְיוֹצְיָאַגְּעָרָן פָּעַטְרָאַגְּרָאָרָ-
אָפּ מְשֻׁעְרָנְיוֹשָׁאַוּגְעָסָלָ, וּוּאָס בָּאָ דַעַר פָּאַנְטָאַנְקָעָ, נַאֲכָ דַעְמָלְטָ פָּאָרָ-

טראכט זיך מיכאעלס איבער דער נויטווענדיקיט פון אן איינגענטם אינדייזידען מעאטראלן אלעפביים, וועגן אַ נאצ'אנאלן אלעפביים פון פלאסטיק אונ איסדרוק, וואָס זאָל אַרויסדריגגען דירעקט פון פאָלק, פון זונן אייננארטיקיט, פון זונן ספצעיפיק אונ וואָס זאָל אַין דער זעלבער צוּט קאָגען זונן אַינטערנאַזָּאנָל אַדָּאנָק דעם רעלַיס-טישן עמעס, וואָס דער פֿאָלקֿס-אייננארט, זוי אַינדייזוועל ער זאָל ניט זונן, האָט אַין זיך דאָכ געטראָגָן. אַונ אָט די זענישן זיינע אַוועַק די ערשות צוּיַּאָר — דער אַזְוִי גערומגענער פֿעטראָנָרָדָעָר פֿערוֹאָר. צוּישן צוּוַיַּוְנוּ נְרוּוּס שְׁטָרָאָמָעָן פון וואָרט שוֹין באָ די ער-שטע טרייט — צוּישן דער זעלט-ידראָמאָטוֹרְגָּוּס אַונ דער נאצ'אנָאַלָּעָר דֶּרֶאָמָאָטוֹרְגָּוּס — צוּישן אַט די צוּוַיַּוְנוּ שְׁטָרָאָמָעָן פון וואָרט טראָגָט זיך מיכאָעלס, בּוּ ער קומָט צוּ זונן צוּוַיַּטְעָר אַימְפְּרָאָזְוּזְעַיְתָּע — צוּ אַינְגָעָנָר פֿיעַס "דער בוּער" אַונ צוּ זונן גְּרוּסָעָר קִינְסָטָע.

לערישער ריצען — אַינְגָעָנָט מיט דער סְטוּדִיעָ — קִיְּגָן מְאַסְקּוּעָן. דער מעהאלעכּ פון משערניישועוּסְקִיְּגָעָסָל¹ בּוּ קִילְיְינְבָּרָאָגָן אַין אָומְנָגָעָר פון אַנדְעָרָהָאָבָּן בּוּ צוּוַיַּוְנוּ קְוֹאָרָטָאָלָן. דּוּרְכְּבָּנִין קָאָגָעָמָעָן אַיְם פָּאָר פִּיר אַדָּער פֿינְפְּ מִינְוּסָה. באָ מִיכְאָעָלָסָן, זוי באָ דעם טְעָאָרָה אַינְגָעָנָצָן גַּעֲנוּמָעָן, האָט די דְּאָזְיַקָּעָ שְׁמָרָעָקָעָן גַּעֲרוּעָרָת אַדוֹרָכָי נִינְטְּקָעָעָן דְּרָעֵי יָאָר. דָּאָס זְעַנְעָן גַּעֲוָעָן דְּרָעֵי יָאָר פָּוּן קִינְסְטָלְעָרָיש אָוּיסְפִּירָן דַּעַמְּ אַיְינְגָעָנָט וּוּגָן, וואָס האָט זיך גַּעֲצְוִינְגָן פָּוּן טְשָׂעָרָה נִישְׁעָוּסְקִיְּגָעָסָל דּוּרְכּ קִילְיְינְבָּרָאָגָן אַין דער גְּרוּסָעָר זְעַלְתָּה פָּוּן טְעָאָרָהָאָלָעָר קוֹנָסָטָה. דָּאָס זְעַנְעָן גַּעֲוָעָן דְּרָעֵי יָאָר פָּוּן דַּעַמְּ אַיְיָז גַּעֲנָעָט גַּוְיִלְלָאָן אַגְּזִיכְיְּבָנָעָן די גְּרוּסָעָר צְקוֹנְפָּטָה.

פָּוּן די אָוּרְזִיעָט מְאַסְקּוּעָר גַּסְגָּוּס, וואָס יָאָגָן זיך אַיְנָעָ נְאָכָּר דֻּעָר אַנדְעָרָעָר אַינְגָעָנָט אַמְּיָםָעָן, אַין

1 אָט טְשָׂעָרָבוּיְשְׁעָוּסְקִיְּגָעָסָל אַיְזָה ערשות צוּיַּאָר האָגָג יָאָר גַּעֲוָעָן די טְוּרִיעָ פָּוּנָמָט טְעָאָטָעָר.

דאס קליגען שעדרנוישעומקוי-געטל אַפְגָּעוֹנוֹנְדָּרֶת אֵין אַ זִּיט. ס'האָט זיך ערנען פֿאָרְכָּאָפָּט אַ בִּיסְלָ גְּרוּינִים, זיך לְבִיכְטָ אַונְ דּוּרְכּוּכְטִיק פֿאָרָר מאָסְקִירֶת אַונְ חִוְתָּ דְּאָזְמָן אַוְיָם אַשְׁפְּעַרְיוּשָׁע שְׂטִילְקִיט. וּועֱן מַעַזְאָל אַפְּ דָּעַם דְּאָזְוִינָבָּסְפָּאַלְטִימְרָטָן גְּעַסְלָ אֵין דָעַר מִיט אַוְעַקְשְׁטָעָלָן אַ רְאִיאָל צָוָם אַנְסְטְּרָאַיָּעָן, וּוֹאָלֶת דָעַר דְּאָזְיָאָל-אַנְשְׁמָלְעָדָר גְּעוּווּס גְּעַקְאָנָט הָעָרָן אַונְ כָּאָפָן דָעַם אַונְטְּרָשְׁיָידָר אֵין אַהֲלָבָן אַונְ אַ פֿעַרְטָל מַאָגָן. דִי גְּרוּיְסָעָר מַאָסְקָוָעָ מִיט אַיְרָ וּוּנְדְּרָעְלְכָבָר פֿוּלְקָלְאַנְגְּיָעָט שְׁמָעָרָט אִים נִימָן. אַפְּ דָעַר דְּאָזְיָאָל שְׂטִילְעָדָר גְּאַסְפָּוָן דָעַר דְּוּרְיָאָקְעָר מַאָסְקָוָעָ הָאָט מִיכְאָעָלָם נַאֲכָמָאָל אַדְעָר עַפְשָׁעָר צָוָם עַרְשָׁמָן מַאָל דּוּרְכָּגְעָפְּיָלָט זִינְגָּ קִינְדְּחִיט אַונְ דִי קִינְדְּחִיט פָּוָן זִינְגָּ דָאָר. זִי דּוּרְכִּי-גְּעַפְּוִיטָן, אַיְרָ זִיכָּ אַטְּנְגָּנְעָהָרָט אַונְ זִי גְּנוּמוּנָעָ פֿוּנְדָּאָסָנָעָ אַנְצִיָּן-עַנְעַנְעַן אַפְּ זִיכָּ, וּוֹי מַעַצְמָאָן סְמָרוֹנוּס אַפְּ אַהֲרָפָעָ. אַונְ פָּוָן וּוֹאָסָ פֿאָר אַ שְׁטָאָפָעָ הָאָט עַד גְּעַקְאָנָט פֿלְעָבָטָן זִינְגָּ טְרוֹנוּס אַפְּ אַוְיסְזִוְּן-גְּעַנְעַן דִי קִינְדְּחִיט, אַוְיָבָן נִימָטָן דִי וּוּנְדְּרָעְלְכָבָר זִינְגָּנְדִּיקָעָ שְׁוּרָעָם, וּוֹאָסָ שְׁאָלָעָמָאָלְיָכָעָט הָאָט אַוְיָסְגָּוּוּוֹינָט אַונְ אַוְיָסְגָּשְׁמִיְּבָלָט מִוְּטָן מְוּילָ פֿוּנְעָם נַאֲגָּזָן פְּאָלָקָן?

מִיכְאָעָלָם הָאָט גַּוְתָּ פֿאָרְשָׁמָאָנָעָן, אַז ס'האָנְדָּלָט זִיכָּ נִימָט וּוּעַנְגָּ זִינְגָּ מִיכְאָעָלָם הָאָט גַּוְתָּ פֿאָרְשָׁמָאָנָעָן, נַאָר וּוּנְגָּן דָעַר קִינְדְּחִיט פֿוּנְעָם יְאָרְהָוְנְדָרָט. אַוְיָגְעָנָעָר קִינְדְּחִיט, נַאָר וּוּנְגָּן דָעַר קִינְדְּחִיט פֿוּנְעָם יְאָרְהָוְנְדָרָט. אַונְ קָעְרִי אַשְׁפִּילְעָ צָוְמָאָן אַפְּ שְׁאָלָעָמָאָלְיָכָעָם טְעַקְסָטָן מִיט אַזְאָ אַוְיָסְזִוְּכָט, אַזְאָ זִיְּ זַאֲלָן דְּרָעְהָרָט אַונְ פֿאָרְשָׁמָאָנָעָן וּוּעָרָן אַיְנָ דָעַר גְּרוּיְמָעָר וּוּלְטָן, הָאָט עַד בָּאָדָרְפָּט זִיכָּ בָּאוֹאָפְגָּעָנָעָן מִיט דָעַר גְּרוּיְסָעָר קוֹלְטָוָר פָּוָן דָעַר וּוּלְטָן אַונְ דּוּרְכָּ אַיְרָ אַוְפָהִיבָּן דִי אַיְגָּעָנָעָן, דִי נַאֲצִיְּאָנְאָלָעָ קוֹלְטָוָה. אַונְ נִימָט קִינְגָּ צְוֻפְּעָלְיִקְעָט אַיְזָן דָאָס, וּוֹאָסָפָעָ נִעְמָן בָּא שְׁאָלָעָמָאָלְיָכָעָמָעָן מַאֲזְלָטָאָוָן אַיְזָן עַד גְּעַקְוּמָעָן נַאֲכָב דָעַמָּ, וּוֹי עַד הָאָט אַפְגָּעָשְׁבָּיָלָט אַוְרִיעָלָ אַקְאָסְטָא, אַונְ נַאֲכָב דָעַמָּ, וּוֹי עַד הָאָט זִיכָּ אַבָּאָד גְּעַמָּאָן אֵין דִי קוֹוָלָגָן פֿוּנְעָם וּוּלְטָהָעָפְרָטָוָא. אַבָּעָר דָאָס זִינְגָּעָנָעָן גְּעוּווּס פֿרְזָוָן יְוּנְגָּנְטָלְעָבָעָ. פֿוּנְקָט וּוֹי אַהֲלָבָן אַדְעָר אַפְּ אַדְיְבָעָרְטָלְדוּקָן אַיְנְטָרְוּמָעָנָט. נַאָר אַיְינָס אַיְזָן מִיכְאָעָלָם

שווינ דעלט געוען קלאר: אונ אופנרגאָבן אונ קינסטעריש דערהיידן זיין אייגענע נאציאָנאלע קולטור וועט ער קאנגען מיט דער גאנצער פולקומקעט פון זיין באָבונג בלויז דרכ די ווענן פון דער גראָמער אונ אינטערנאציאָנאלער וועלט-קולטור. דעם דֶזְוִין וועג האָט זיך מיכאָעלס פֿאָרגענענוּמען.

נאָכ אַ קורצער קוֹנְסְטָלְעָרוּישׁעָר עַקְסְּקוּרְיסְּעָר אַיבָּעָר דעם אַיּוֹרָאַט פֿעַיְלָן רַעֲפַעַרְטוֹאָר אַפְּ דַעַר קַלְיָינָרְסְּטְּרָהָיְלְבָּעָן פֿוֹנְעָם פֿעַמְדָּאַט נַרְאָדָעָר פֿעַרְיאָד אַונְ פֿוֹנְעָם עַרְשָׂתְּגָן מַאֲסְקָוּוּרְפֿרְעָאָדְהָאָט מֵיָּאָט דַעַרְזָעָן זַיְנָן אַיְנָעָן "דוֹדָעָה" פֿוֹנְ אַנְאָצָר אַגְּדָעָר אַונְ נַיְעָרְפֿרְעָקְמָיוֹ. ער האָט דַעְרְפֿיְלְטָמְיט זַיְנָן גַּאנְצָעָר קוֹנְסְטָלְעָרוּישׁעָר פֿאָרְשְׂטִיקְנִיט, וַיְאָזְוִי דַעַר פֿאָרְגְּעָנְשְׂרִימְעָנָר יַדְיָישָׁעָר גַּעַדְאָקָם אַפְּ דַעַרְזָעָן אַונְ דַעַרְזָעָן אַדְוָרְכְּנְפְּאָכְמָן מִיטָּ דַיְ סָאָמָעְ פֿרְאָגְרְעָסְיְוּעָן גַּעַדְאָן-קָעָן פֿוֹנְ דַעַר גַּאנְצָעָר וַיְאָלְטָמְ-קְוַלְטָוְרְ. ער האָט, אַנְ אַפְּנְעָפְרִישְׁטָמְעָר אַינְ דַעַר גַּרְיָיסְעָר רַוְמְעַנְדִּישָׁעָר דַעְוָאָלְיִיצְיָעָ, דַעַרְזָעָן דַעַם פֿאָרְגְּעָנְשְׂרִימָעָ נַעַמְ יַהְנָן אַיְנָן זַיְנָן צַוְוִינְגְּפֿאָלְקְעָרְלְעָכְבָּר לְאָנָעָן. ער האָט אַיְם פֿוֹנְ דַאֲסְנָעָן דַעַרְזָעָן אַיְנָן דַעַרְטָרָאָגָיקְ פֿוֹנְ זַיְנָן גַּעַשְׂכְּטָלְעָכְבָּר רַעַטְרָאַ-סְפְּעָקְצִיעָ, אַיְבָּזְ זַיְנָן שְׁטַעַנְדִּיקְבָּן דְּרָאָנָגְ צַוְּ קָאָמָפְ פָּאָרְ פֿרְיִיחִימָסְ אַיְדָעָאָלְגָן פֿוֹנְ דַעַרְזָעָן קְרָמְמָטְמָטָפְ פֿוֹנְ דַעַם נַעַמְשָׁן אַיְן רִישְׁ וְעַקְשָׁנְטָ שְׁאָפָן דַעַרְזָעָן קְרָמְמָטָפְ פֿוֹנְ דַעַם נַעַמְשָׁן אַיְן דַעַרְזָעָן סְאָצְיָאָלְיִיסְטִישָׁעָר גַּעַזְוּלְשָׁאָפָטְ. ער האָט לְעַכְאָמְכְלָעָ, וַיְיָ נַאָר עַרְ אַיְזָ אַרְיְבְּגְרְעַנְטְּרָאָמָן דַעַם רַאְנָדָר פֿוֹנְ דַעַרְזָעָן רַאְמְפָעָ, וַיְכָ נַלְיָבְגְּזָעָן אַרְפָּגְן צַוְּ דַעַרְזָעָן, נַיְטָ צַוְּ דַעַרְזָעָן, וַיְאָסָ אַיְם גַּעַוְעָן אַוְיְסְגְּעַטְוּקָט אַיְבָּזְ טַעַקְסָטְ. אוֹרְיָעָלְ אַקְאָסְטָא אַיְזָ פָּאָר אַיְם נַיְטָ גַּעַוְעָן קְיִינְ פְּרָאָנָעְ וְעוֹנָן גַּוְטָ אַפְּשָׁפְיִילָןְ אַ רְאָלְ אַיְזָ גַּזְאָ-קָאָזָסְ מְרָאָנְעָדָעָן, נַאָרְ פְּרָוְעָרְ פָּאָרְ אַלְצָ — קִינְסְטְּלְעָרִישָׁ, מִיטָּ טַעַר אַטְרָאָלְעָן, נַאָכְמָאָלְ אַוְפְּרָעָקָן אַ גְּרוֹיָסְןְ פְּרָאָצְעָםְ פֿוֹנְ אַיְ-דִּיְוִישָׁן קָאָמָפְ פָּאָרְ מְעַנְטְּשְׁלְעָכְבָּרְ פֿרְיִיחִיטָ אַונְ מְעַנְטְּשְׁלְעָכְנְ גַּעַסְטָ, נַיְטָ נַאָרְ וַיְיָ אַקְטִיאָרְ, נַאָרְ וַיְיָ אַיְנָרְ פֿוֹנְ דַיְ זַיְכְּטִיקְסְּטָעְ מִיטָּ-

קעטפער אינ' דער דא זוקער הוי בער גנטטיקער שלאלכט. ער איז ארי-
בערגעטראָטן דעם ראנד פון דער מעאטראָלער ראמפער, ווי אַ דענ-
קר, ווֹאָס דארפ קינסטעריש יארשגען די אַנוֹאַמְלָגָג פון מענטש-
לעכּן געדאנק אונ' קינסטעריש פֿאָרוּעָן דעם קאמפּ פֿאָר זִין ענד-
נילטיקן זִין אָוָב באָפְּרִיאָנוּן. אונ' באָזָא צוֹנָאנָגָה האָבָן זִיבּ שְׁוִין פָּוּנָג
די ערשות טעאמְרָאַלְעָן מְדוּתּ וְזִינָנָאָן גְּנָעָהוּבוּנָג פֿאָרְמוּרָן וְזִינָנָע
איינענע אונ' איינְגְּנָאַרְטִיכּעָן קינסטערישע מיטעלען. ער ווּעָט נֵט
שפְּילָן בְּלוּזָן דָּאָס וְאָרטָן. ער ווּעָט נֵט שְׁפְּילָן בְּלוּזָן דָּעַם טַעַקְסָטּ, ווּי
אַפְּטִיךּ דער טַעַקְסָטּ זָאָל נֵט זִין. ער ווּעָט שְׁפְּילָן פֿרִיעָר אַלְצָן
די קָאוּאָןָעָן, דָּעַם גַּעֲדָאנָק, דָּעַם דִּיאַלְעַטְמִישָׁן פֿרָאַצָּעָם פָּוּנָג דָּעַם אַדְרָעָ
יעַנְעָם גַּעֲשִׁבְטָלָעָן פֿאָקָטּ, פָּוּנָג דָּעַר אַדְרָעָר יְעַנְעָר גַּעֲזָלָשָׁפְּטָלָעָבָר
אַדְרָעָר פֿוּלָאַסְפִּישָׁעָר אַידִי. דָּאָ קָומָטּ באָ אִים דָּעַר פֿרָאַצָּעָם פָּוּנָג
קִינְסְטָלָעָרִישָׁ פֿאָרְמוּרָן וְזִינָנָעָמְלָעָקְנָיָטָן. אָוָן דָּאָ קָומָטּ ער גְּלִיבָן
צָו דָּעַר נַיְמָוּנְדִּיקְיָיטּ צָו שָׁאָפָן אָוָן זִין שְׁוִישְׁפּוֹלְדִּי שְׁפְּרָאָרָקְ פָּוּנָג
זִין פֿלָאַסְטִישָׁעָר אַפְּאַרְטִיכּ אָוָן פֿאָרְמוּלָן. קָוֶץ, לְאַקְאַנְיִישָׁ אָוָן
שְׁנִידִיקּ, ווּי אַ גְּעוּזָעָ. אָוָיּ האָטּ ער אַפְּנָעְשְׁפִּילְטָ אַקְאַסְטָא. אָוָן פָּוּנָג
אַקְאַסְטָא הָאָטּ ער זִיבּ אַמְּגַעְקָרָטּ צְרוּרִיךּ צָו דָּעַר יְדִישָׁעָר קָלָאַסְטִיךּ.

3

זְוַעַן מִיכְאָעָלָם זִיצָט באָ זִיבּ אַיִן אַרְטִיסְטָן-צִימָעָר אָוָן שְׁרוּבָטָ
מיַט זִינָנָעָ גְּרוּמִידְבְּלִיעָרָטָס אָוָן פֿעַנְדְּזָלָעָן אָפּ זִינָנָעָ בְּוּלְעָטָעָ, שָׁאָרְפָּעָ
גְּזוּבְּכְּטִיזָוָן דָּעַט וּבָאָס פָּוּנָג דָּעַר אַדְרָעָר יְדִישָׁעָר אַרְעַמְשָׁאָפָטּ אָוָן אַיר טְרוּזָן-
כּוּרִישְׁטָמְרָאָגְּנִישָׁעָר פֿאָרְגָּאנְגָּעָהָעָטָ, קָאָן זִיבּ אַוְיסְדוּכָּמָן, אָוָן פָּוּנָג אַיִן
זִיטָט שְׁטוֹל זִיצָט באָ אִים צְוָנָאָסָט מְעַנְדְּעָלָעָ, פָּוּנָג דָּעַר צְוּוּיְוָטָעָר
זִיטָט — שְׁאָלָעָמָ-אַלְיְכָעָם, אָוָן מִיטָּ אָנָּ טַעַטָּשָׁהָאָפָטּ אָוָן דִּי לְיִי-
מָרָם, פֿרָעָנָט זִיבּ אָפּ דָּעַט קָלְיָינָעָטָ אָוָן באַשְ׀יְדָעָנָעָט אַרְטִיסְטָן-
צִימָעָר יְ-יְ. פֿרָעָעָץ, ווֹאָס זָאָל האָבָן פָּוּנָג עַקְסְפָּאָנוּסְיוּוּרָ צְעַמְרָאָגָן-
קִיטָט אַרְיְבָעָרָגָהָיְפָעָרָט אָבּ עַטְאָזָשָׁ אָוָן קָלָאָפָטָ אלְעָ וְוַיְלָעָ אָנָּ אַיִן
אָנְדָרָעָ טִיר.

זוי זיצג, די קלאסיקער, אונ קוטן — אײַנעער מיט בייזער גוט
מווטיקעט, דער אנדרערער — מיט א טרויעריךן שמייבֿל, נאָר ביזער
פֿאָרוֹונְדּערְט פֿוֹן דעם, ווֹאָס אָפּוֹנְשָׁטָאנְגָּן טְכִינָסְהָאָטִיסִים זְיַנְגָּן
זְיַיְגָּלְבָּאָס באָ די עֲרֵשְׁתָּעָט טְרִיטָּפֿוֹן דער גְּרוֹיסְפּֿרְדּוֹעָזְצִיעָע, ווֹאָס
די רְעַמְּיוֹזִיכָּן פֿאָרָזִיךְעָטָן גְּעַפְּיַנְגָּז זְיַכְּ צְזָאָמָעָן מִיט די
רְעַקְּוֹזִיזְטָן פֿאָר די טְעַקְּסָטָן פֿוֹן אָ גְּאַנְצָעָר פֿאָלָאָנָעָן יְוָנָעָן סָאוּעָן
טְיִשְׁעָע דְּרָאָמָאָטוֹרְגָּן.

זְיַיְגָּלְבָּאָס אָפּ דעם, ווֹאָזְוִי זְיַיְגָּלְבָּאָס גְּעַפְּרָעָמָט אָונְ גְּעַשְׁטָאלְט
טְיִקְּטָן פֿוֹנְעָט עֲרֵשְׁתָּעָט סָאוּעָטָן יְאָרְצָעְנְדָלִיק. אָונְ מִיכְאָעָלָם דְּרוֹיְט
זְיַכְּ אַלְעָזְוִילְעָאָסִים צְוִי זְיַיְגָּלְבָּאָס דֻּרְעָרְפָּטָר פֿאָרָעָרְגָּן אָונְ גְּרִיְּזָעָן
מִירְטָן זְיַכְּ וּזְוּטָעָר.

אַיְן שְׁפִינְגָּלְבָּאָס אַיְן דֻּרְעָרְפָּטָר.
ער זְעַט דְּאָרְטָן דֻּעָם גְּיַינְצָנָטָן יְאָרְחָוּנְדָּרְטָן. אַיְן דֻּרְעָרְפָּטָר
הָעַלְפָּטָן.

ער זְעַט אַיְם אָפּ זְיַבְּגָּן אָנְגְּעָנְרִימְרָט פֿאָגָעָם.
ער זְעַט אַיְם פֿאָרְקָעְרָפָּעָרְט אַיְן זְיַבְּגָּן אַיְגְּעָנְרָט קוֹלְטָוָר-יְעוֹרְשָׁעָן.
ער זְעַט זְיַכְּ אַלְיִינְגָּן — אָ גְּיַעְנְדִּיקָּן אָפּ די שְׁפִינְגָּלְבָּאָס
די דְּעַבְּרָעָרְפָּטָר פֿוֹן יְעָנְרָט קוֹלְטָוָר.

— זְוּעַט עַר אַרְאָפְּפָאָלְגָּן?
— נְיִוְן!

— זְוּעַט עַר זְיַכְּ אַוְיְסְרִיטָן?
— אַוְיכְ נִיטְ!

די רְעוּאָלְיְוָצִיעָע זְוּעַט אָ פְּלִוִּיצָּמָאָגָן, וֹי אָ יְאָמְ-אָוִיסָּנוּס, בֵּין
אַיְבָּעָרְדָּי דְּעַבְּרָעָרְפָּטָר אַטְ דֻּרְעָרְפָּטָר קוֹלְטָוָר, אָונְ עַר זְוּעַט מִיט
דֻּעָם בְּעַמְּטָן טְיַיְּלָקְיְ�מָטְלָעְרִישָׁעָר אַינְטָעָלְיְ�גָעָנָץ זְיַכְּ לְאָזָן שְׁוּוּמָעָן
אָונְ בְּאַלְיְוָבָט וּוֹעָרָגְמָיט אָ נְיִיעָם פְּלָאָסְט אַיְנְטָעָרְנָאָצְיָאָנָאָלְעָר
קוֹלְטָוָר.

אין דער פארנאָנגענַחַט האָט ער געזעלשאָפְּטַלְעַב באַלאָגְסִוֶּט
איבער די דעכער פונעם דעמלטיקן שמיינער, פונקט ווי שאָגָאל —
מאָלעריש. זוי זונגען בײַדיע אַרְיָין אַין דער קִינְסְטְּלָעְרִישָׁעַר קָוְלָמָר,
וואַי אַין אַ נָּאָצְּיָאנְאַלְדָּרָאַמְּאַנְטִישָׁעַר נַעֲסֵעַ, זוי זונגען אַרְיָין "בִּינְיָאַ-
מִינְדִּיק", אָבָּעָר מִיט דָּעַם אָוֹנְטָמְעָרְשִׁיד, וּאָסּ שָׁאָגָאל האָט זִיכְּ רַעַ-
לָאָזָט אָוֹנְטָמְעָרְכָּאָפָּן אָפָּ שְׁלִוְפְּקָעַ פָּוֹן דָּעַר אָפְּנִיעְנְדִּישָׁעַר מִירָעוֹ-
רוֹלָמָר אָוָן מִיכְּאָעַלְמָן האָט אָוֹנְטָמְעָמָעַן די גָּרוֹיסָע גַּעֲסִיעַ פָּוֹן דָּעַר
רְעוֹוֹאַלְיוֹצִיעַ אָוָן פָּוֹן אַיר נַעֲרָר קוֹלָמָר.
דאָכְּ האָט מִיכְּאָעַלְמָן גַּעֲרָשָׂנַט פָּוֹן יְעַנְעַר "גִּינְסְטְּוִיקִיעַ" די פָּאָרָ-
אַלְגְּעַמְּיָ�נְרָאַנְדִּיקָּע אַבְּסְטָרָאַקְּטִיקָּע.

זוי פִּילְטַז וִיכְּ גַּלְּיצְּבָּאַיְּן זַעַנְעַר פְּרִימָט.

ער אַיְּזָן זַיְעָר לְאַקְּגָ�נִישָׁ אָוָן זַעַנְעַר גְּרִימָט, מִיכְּאָעַלְמָן.

קִימָאַט זַיְּ מִיט גַּעְזְּיָוְלְטָעַ שְׁטוּרִיבָּן.

קְיֻונָּן אַיְּגָן צָוָג, וּאָסּ וְאָלְפָאַרְשְׁוּעָרָן די הוֹפְּטָאִידִי.

אָוָן זַעַנְעַר גְּרִימָט אַיְּזָן קִינְמָאָל נַעַמְתָּן קִינְיָן אָפְּשְׁבִּיגְלָעְרִישָׁעַר. ער אַיְּזָן
שְׁטוּנְדִּיק אַ פָּאַרְאַלְגְּעַמְּיָ�נְרָאַנְדִּיקָּע אִידִי.

וּוְעַן אַיְּינָן אָוִינָן אַיְּזָן שְׁוֹן באָ אִים אַיְּנָאַנְצָן פָּאַרְנְרִימִוָּרָט, גַּוְיַּ-
עַר מִיט דָּעַם אָ קָוָק אָפָּ שְׁעַטָּה, וּאָסּ באָ אִים אַיְּנָאַנְצָן אַרְטִיסְטָנָ-
צִימָעָר.

די פְּעַנְדוֹלָעָן זַעַנְעַר זַעַנְעַר זַיְּ פִּינְצָעַטָּן.

נִית נַאֲר זַיְּ גַּעַמְעַן דָּעַם קָאַלְרָן פָּוֹן דָּעַר פָּאָרָב, נַאֲר אַוְיכְּ די
נַעֲרָוָן פָּוֹן דָּעַר פָּאָרָב.

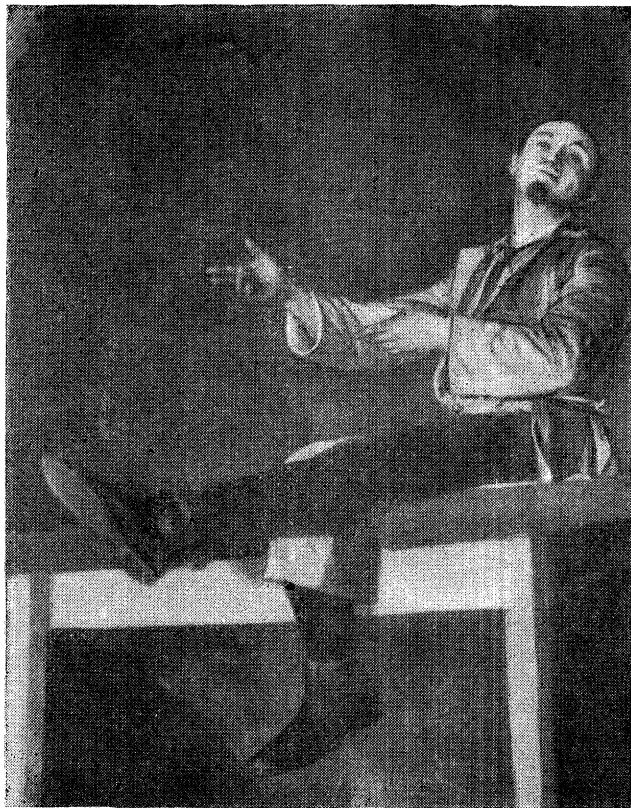
אָוָן נַעַמְתָּן נַאֲר אַיְּנָן פָּאַרְבָּן-שָׁאַלְעַבְּלָעַב גְּרָאַבָּן זַיְּ זִיכְּ.

וּוְעַן די קָלָאִסְקָעָר לְיוֹנָג פָּאָר מִיכְּאָעַלְמָן עַפְעַם אָ שְׁטוּרִיבָּן צַו דָּעַר
גַּעַשְׁטָאָלָט, וּאָסּ ער פּוֹרָעָמָט, הַיְּבָשָׁת ער זִיכְּ אָפָּ שְׁפָנָן זַעַנְעַר
גְּרוֹיָס אָפְּשָׁט אָוָן מִיט גַּעַרְטָקִיעַ. ער עַנְמָפָעָרָט זַיְּ אָבָּעָר פָּעָסָט
אָוָן אַגְּמָשְׁלָאָסָן מִיט זַיְּעָרָע אַיְּגָעָנָע טַעַקְסָטָן:

— לְעַמִּי זָאַלְטַ אַיר זִיכְּ מַאְטָרִיעַב זַעַנְעַ?

מיכאעלס איבן דער ראנט פון רעב אלטער איבן דער פיעסע
"מאזלאטאו" פון שאלעט-אלטיכעט

מיכאעלס איינ דער ראָלַט פון האָזמאָכָן איינ דער פֿיעֶסְעַ דָּוי קִישׁוּפַ
מאָכָעָרָן" פָּגָן אַ גָּלְדְּפָאָרָעָן.

דער גדים איז גענדיקט.

די געשטלט הייבט אן ליעבג.

די געשטלט ריטט זיך באידיגלע אפ פון דעם איזט, ווי א
שייפ פונעם ברונג, אונ הייבט אן איר קינסטעלערישן דיס.

די אויבערשטן הויכע שארבנדייך זונע לאזט מיכאעלם פרט
פון יעתווידן נרים.

ער לאזט זי ריין, ווי א צייכן פון זונע איגטעלעקטוועלער אומז
באירלעבקיט.

אין אט דעם מאמע העסטען עטהוש פון זונע קינסטעלערישן
זונע וועט מיכאעלם אינשטייל גיעז דיסטאנצן אונ באזונגען צו
דער ווירקונג פון זונע גרויסע געסט — די קלאסיקער.

דא איז ער — דער מענטש פון אוטודער עפאכע.

דא בליבט ער אלטער דענקייר, קודייז צו זונע ואוב אונ קאנט
ראילוּן דאס הארץ בעשאָם דער קינסטעלערישער פארוֹאנְדרוֹן.

דא איז מיכאעלם אינאנגען טרי דעם מאטראלישן פרינצייף
פון דידראָ. דא הערשת דער פרימאָט פונעם אקטיאָרָם דיסציפַּלִי
נוֹרְנְדִּיךְן אַינְטַּעַקְט אַיבָּעָר זונע עַמְּאַצְּיָאַנְּגָעָלָר סְטִיכְיָע — צוֹלִיכְ
דעם ניעם אַינְהָאַלְט.

4

ס'אוּ אַנְעָוָוּ נִיט קִין צְוֻפְעַלְיִקְבֶּט, וְאַס מִיכְאָעֵלָם בָּאַנוֹצָט זַיְבָּ
בָּאַ דָּעָר גַּעֲלַעַנְהַמְּט מִיטָּרָב אַלְטָעָרָם פָּרָאוּז פָּוּן שָׂאַלְעָמָ-אַלְיָיִ-

בעםס "מאַלְטָאָוּ": "לְעַמִּי זְאַלְט אַיר זַיְבָּמָרְיוּבָּ זַיְבָּנְגָּ?"

בָּאַ יַעֲדָן גַּוְיִּין קִינְסְטָלְעָר זַיְנָעָן שְׁמַעְדִּיק פָּאָרָאָן מַעֲנְדָעָנָצָן
צַו שְׁעָפָן פָּאָרָן פָּאָר זַיְנָעָן קִינְסְטָלְעָרִישָׁע פָּאָרְוֹאַנְדְּגָוָן פָּוּן דָּעָר
קִינְדָהִיט. בֵּין צַו דָּעָר סָאָמָע הַעֲסְטָמָעָר רַיְפְּקָנָט גַּיְעָן זַיְבָּ, וּוּי
גַעַטְרִישְׁטָמָע בָּאַנְלִיְיטָר, די לִיכְתִּיבָּע זַיְנָעָבָן פָּוּן דָּעָר קִינְדָהִיט.

41

און מיכאעלסעם גליקלעכע קוינדհיט און זיין קינסטעריעישער אויספֿאַרְמִירָוֹנָג איז אַן צוּווַּיְפֵּל דער סְפֻּעְקְטָּאָקֵל „מְאוֹלְטָאָזֶוּ“. זי נוֹיֶת אַיִם נָאָכ, דַּי קִינְסְטָלְעָרִישׁ קוֹנְדָהִיט, אָן רַעֲפְּלַעְקְטִירָט אָפּ אַיִם מִיטּ דָּעַר וּוּאַרְעַמְסְטָעָר לְיִכְתִּיקְיָוִת אַיְבָּעָר דָּעַר נָאַנְצָעָר נָאָרְעַרְיָה כַּאֲרָאַקְטָּעָרָג, וּוּאָס עַר הָאָט אַוְפְּגָנְעָרוֹפָן צָוּמָּה לְעַבְּנָה אָפּ דָּעַר שְׂצָעָנָה פָּגָעָמָה מְאַסְקּוּוּרְיִידִישָׁן מַעְלָכְבָּעָ-מַעְטָמָעָר.

אין יעדער גַּעַשְׁמָאָלָט הָאָט עַר זִיכְרָה גַּעַלְאָזָט אַן קלִין קַעַמְרָל פָּאָר דָּעַר לִיְדִישָׁעָר טְרָאַנִּישְׁקִיט, וּוּאָס עַר הָאָט אַרְאַפְּגָנְעָמוּנָה פָּוּנָה דַּעַמָּה פָּאַרְאַלְגָּעָמִינְגָּרָמָן רַעַב אַלְטָעָר. אַפְּלִיעָה אַיִן חַאַצְמָאָכָן פָּוּנָה נַאֲלַרְפָּאַדְעָנָס „די קִישְׁעַפְּמָאָכְעָרָן“ אָן אַיִן בַּעַוְגַּעַלְסָאָנָס „טוֹבִין“, וּוּאָס שְׁטִיְעָגָעָר עַרְגָּעָץ אָפּ דַּי סָאָמָה עַמְסָטָה פָּלָאַנְגָּעָנָה פָּוּנָה דַּי פָּאַרְשִׁיָּה-דָּעָנָה וּוּאַרְיאַצְיָעָס אַיְבָּעָר דָּעַר רַעַב-אַלְטָעָרָנְשָׁאָלָט, — אַיִינָעָר מִיטּ אַוְסְגַּעַלְאַשְׁעָנָה אַוְסְוִיכְתָּה צָוּמָה מָאָרָק, אָן דָּעַר אַנְדָּרָעָר — מִיטּ אַנְגָּעָצְוֹנָדָעָנָה אַוְגָּוֹנָה פָּוּנָה אַוְפְּבָרָעָנְדִּיקָן מָאָסְנָ-צָּאָרָן, אַפְּלִיעָה אַיִן דַּי דָּזְוִיקָּעָ פָּאַרְשִׁיְדָעָנָה סָאָצִיאָל קַעַנְגָּוּזָעָצָטָה גַּעַזְוּלְשָׁאַפְּטָלְעָכָבָאָקָא-מַעְנָאָרִיעָם הָאָט מִיכְאָעָלָם אַוְיכְרָעָנָה אַנְגָּפָטָה פָּאָר רַעַב אַלְטָעָרָם לִיְדִישָׁעָר טְרָאַנִּיגָּט.

מִיכְאָעָלָם אַיִן דָּאָכָּן סְפַּעַק אַן קִינְסְטָלְעָרָר מִיטּ אַנְגָּמָעָן-שְׁפָרָאַכְבָּעָנָה וּוּעַלְמָ-אַנְשָׁוֹזָה, וּוּאָס גַּוְיַּת בּוּוּלְעָט דָּוָרָכָה אַלְעָגָעָנָה קִינְסְטָלְעָרִישׁ פָּאַרְוּוֹאַנְדָּהוּגָעָנָה. פָּוּנָה רַעַב אַלְטָעָרָה הַיְּבָטָה עַר זַיְוַן אַנְגָּמָעָן-אַיְדָעָלְאָנִיְשָׁה לְאַקָּאַלְזָוִרָּה, זַיְעַר טָאַקְטָוִל, זַיְעַר סּוּבְּטִיל, מִיטּ זַיְעַר אַגְּרִיסָן בּוֹשָׁח פָּאָר קַעַנְגָּעָנָה קַרְמִישָׁ אַוְפְּנָעָמָה יְעַרְוּשָׁעָן. שְׁוֹיָנָה אַיִן רַעַב אַלְטָעָרָה הַיְּבָטָה מִיכְאָעָלָם אַנְגָּמָעָן קִינְסְטָלְעָרָה גַּיְתָּה דָּרְרִיְדָג... פָּוֹנְקָטָה זַיְוַן עַר וּוּאַלְמָה, זַיְעַנְדָּרִיךְ אָפּ דָּעַר בִּינָה, אַפְּגָנְעָהִיט שְׁאַלְעָמָ-אַלְיְכָעָמָעָן פָּוּנָה אַנְגָּמָעָן אַיְבָּעָרִיךְ וּוּאַרְתָּה... עַר בִּינָה עַמְּקָמָה קִינְסְטָלְעָה רַיְשָׁ אַוְים, דָּאָס וּוּאַרְתָּה, אָפּ דָּעַר שְׁפָרָאָכָה פָּוּנָה זַיְעַנָּה אַיְינְגְּטִימְלָעָכָבָאָפְּלָאַסְטִישָׁעָ פָּאַרְמָעָג, אָן דָּוָרָכָה דַּי פָּלָאַסְטִישָׁעָ טְרָאַנְסְפֿאַרְמָאַצִּיעָם אַסְטָעָמָת עַר אַרְיִמְבָּה אַיִן דָּעַמָּה אַנְגָּבָה אַיְדָעָלְאָנִיְשָׁה...

און מיר באקומען אין רעל אלטערן מיכאעלסעם ערשותע סאָז
ציאַל-פֿלאַסְטִינְישׁע אַיּוֹנְטֶרְפֿרְעָמְטָאַצְיָע פֿונ שָׂאַלְעָמְדָאַלְיְיכְעָמָעָן — דעם
אוַיְמָגָאנְג-פֿוֹנְקָט פֿאָר מִיכְאָעַלְמָעָם פֿלְאַסְטִינְשׁע אַיּוֹנְטֶרְפֿרְעָמְטָאַצְיָע פֿונ
הָעָר נָאַנְצָעָר יְזִיּוּשָׁעָר קְלָאָסִיק, וְאָם הָאָת זַיְכ אָונְדוּ נָאַכְאָמָאָל אַנְטָר
פֿלְעָקָט דּוֹרֶב דּוֹרֶב סְצָעָנָע פֿוֹנָעָם מְאַסְקָוָועָר יְזִיּוּשָׁן מְעַלְכָּעָ-טָאַטָּעָר.

5

וועג מיכאעלס לויונט די מעקסטען, אַדְעָר, רִיבְטִיקָעָר גַּעֲוָאנְט,
וועג ער לויונט די צַיְכָנָס פֿונ זַיְנָג דְּרָאַמְּאַטְוּרְוִישָׁן שְׂמָאָפּ, אַיְן
פֿוֹנְקָט אָזְוִי וּוַיְכָטֵעַ דָּאָם, וְאָם ער לויונט פֿונ זַיְיָ אַרוּסִים, וְוִי דָּאָם,
וְאָם אַיְן זַיְיָ אַיְזָ נִישְׁטָאָ.

דָּאָם וּוַיְכָטֵעַ אַיְזָ זַאָם, וְאָם ער ברעננט אַרְבִּינָן מִיט זַיְנָג
איינְגָאנְעָר סָאַצְיָאַלְפֿיָּאַסְפִּישָׁעָר אָונְ קוֹנְסְטָלְעָרְישָׁעָר בְּאַצְוֹנוֹן צּוֹם
שְׂמָאָפּ זַיְנָג קְלוֹנוֹן אָונְ דְּרוֹכְדָּרוֹנְגְלָעָכָן שְׂמָרִיטִית מִיט אִימָ.

אלצְיָינָס — צַי אַיְזָ דּוֹרְדְּזִיקָעָר שְׂמָאָפּ מְעַנְדְּלָעָם אַנְאוּעוּר
סָאַצְיָאַלְעָר צָאָרָן, צַי שָׂאַלְעָמְדָאַלְיְיכָעָם גַּוְטְמַוְתִּיקָעָר טְרָאָגִינוֹם, צַי
אַיְזָ דּוֹרְדְּזִיקָעָר שְׂמָאָפּ פֿונְ דּוֹרֶב וּוּלְטָ-קְלָאָסִיק.

ער מִישְׁטָמָז זַיְכ אַרְבִּינָן אַיְזָ די גַּעֲנְבָּעָנָעָ מְעַקְסָעָן מִיט זַיְנָג אַיְנָגָן-
אַרְטִיקָעָר קוֹנְסְטָלְעָרְישָׁעָר דִּיעָע, מִיט זַיְנָג איינְגָאנְעָר סָאַעְוָתִישָׁעָר
וּוּלְטָ-עַמְּפִינְדוֹנוֹג.

ער שְׂמָעָלָט אַנְ דַּעַם אַבְּיַקְטִיוֹ אַפְּ דִּי גַּעֲנְשְׁמָאָנְדָן אָזְוִי, אוֹ זַיְיָ
זַאָלָג באַקְוּמָעָן דַּעַם אַפְּגָוָלָאָנָעָ פֿונ זַיְנָג בְּאַצְוֹנוֹן צַו זַיְיָ, אָונְ קוֹנְסְטָאָלְ
נִיט צּוֹלִיב דַּעַם, אוֹ ער זַאָל וּוְעָגָן זַיְוּעָר פֿוֹנְקָטְלָעָכָר, נָאַטְרָאַלְיִסְטִיָּה
שָׁעָר אַפְּשָׁפִיגְלָעָר.

אונְ סְאַיְזָ קְלָאָרָ:

אוּבָּאָן עַכְתָּעָר קוֹנְסְטָלְעָר קְוּמָט אַיְזָ בְּאַרְיוֹנוֹג מִיט קוֹנְסְטָלְעָר
רִישָׁן שְׂמָאָפּ אַיְן זַיְנָג שְׁעַפְּרָוִישָׁעָר אַרְבָּעָט אַיְם, מַזְוּ פֿונְ אָזָא
בְּאַרְיוֹנוֹג קוּמָעָן אַיְנָמָט שְׂמָאָפּ אַנְיָעָ קוֹנְסְטָלְעָרְישָׁעָר פֿאַרְוּוֹאַנְדָּלָוֹנוֹג,

אווא, וואָס איז אַיינטימלעכ דער אַינדיווידואלייטעט פָּתְגָעָם קִינְסֶט-
לָעָר.

עם מוו אַנטְפְּלָעַט וווערג דער צֹגַעַקְוָמָעָנָעָר קִינְסֶטְלָעָר.
אַט אָזְוֵי אַיז זַיְבָּ מִיכְאָעַלְסָ מִיחָעָגָן מִיט זַיְנָן דָּרָאָמָאָטִישָׁן שְׂטָאָפָּ:

פְּרִיעָר פָּאָר אַלְצָ לְיִוְנָט עָר זַיְבָּ צָוּ צָוּמָ גַּעֲנַבְעַנְעָם מַאֲטָרְיוֹאָל מִיט
זַיְנָן אַיְינְגַּעַנְעָם קִינְסְטְלָעְרִישָׁן הָאָבָּ-אָוְנוּ-וּטָם, מִיט דָּעָמָ, וואָס עָר הָאָט
וועַגְעָן דָּעָמָ שְׂטָאָפָּ צָוּ זַאְגָּג. דָּרְעָמִיט ווועַרְטָ דָּרָר שְׂטָאָפָּ אַין אָ גַּעַוְיָסָן
זַיְנָן — זַיְנָעָר.

עָר לְאָזָט זַיְבָּ אַין קִיּוֹן פָּאָל נִוְתָּ דִּיקְטָרָגָן פָּוּגָעָם דָּרָאָמָאָטָהָגָן,
נָאָר פָּוּגָעָם נָאָצָן קָאָמְפְּלָעַקְסָ סָאָצְזָאָלָעָ אָוָן פְּסִיכְאָלָאָגְיָוָשָׁע בָּאָדִינְגָּנוֹ-
גָּעָגָן, אַין ווּלְבָעָ דָּרָר שְׂטָאָפָּ הָאָט זַיְבָּ קִינְסְטְלָעְרִישָׁן פָּאָרְמִירָט. עָר
גַּעַפְּנִינְטָ פָּאָר אִים אָוִים אָ נָאָצָן רָעִינְסְטָעָר עָקוּווֹוָאָלְעַנְגָּטָן, נָאָכָהָעָר
בָּאָנִיָּטָ עָר זַיְבָּ מִיט דָּעָמָ שְׂטָאָפָּ אָזְוֵי, וּוּי סְדִּיקְטִירָט אִים זַיְנָן
קִינְסְטְלָעְרִישָׁן בָּאָצְיָוָן אָוָן גַּעַזְעַלְשָׁאָפְּלָעְכָּר בָּאוּזְסְטִוְינִי.

אַט פָּוָן אַזְעַלְכָּעָ שְׁעַפְּרִירִישָׁן פָּאָזְוִיצִים עַנְדְּרָעָתָ עָר דָּעָמָ שְׂטָאָפָּ
אָוָן פָּאָרְמִירָט אִים פָּוֹנְדָּאָסְנָיָן.

דָּרָר דָּאָזְיָקָעָר קָאָמְפְּלָיְצְרוּטָר שָׁאָפְּוָגָן-פְּרָאָצָעָם לְאָזָט אִים דָּרָר-
גְּרוּיכָן דָּעָמָ הָעַכְסָטָן גָּרָאָר קִינְסְטְלָעְרִישָׁן זַעְלְבָשְׁטָעְנְדִּיקְיָיט אָוָן פְּרִיבִּיָּ
חִיטָּש אָגָן נִוְתָּ אִים דִּי מַעְגְּלָעְקִיטָּשׁ צָוּ מַאֲנִיפְּעַסְטָרָגָן דָּרָכָ דָּעָמָ אָבָּ-
יָקָט זַיְנָן אַיְינְגַּעַנְעָ קִינְסְטְלָעְרִישָׁן אַינְדִּיוֹדָאָלִיטָעָט אָוָן דִּי סָאָצְזָאָלָ-
פִּילְאָסָאָפְּיִישָׁן דָּרְעָפָּרָוָןָ פָּוָן צִיטָ אָוָן גַּעַזְעַלְשָׁאָפָּט, אַין ווּלְבָעָר
עָר לְעָבָט.

וועַגְעָן עָר דָּעָמָאָנְסְטְרִירָט זַיְנָן זַיְבָּ אַיְינְגַּעַנְעָר קִינְסְטְלָעְרִישָׁן
טְרָאָנְסְפָּאָרְמָאָצִיָּע, בְּלִיאָסְקָעָט שַׁוְּנָן אָפָּ אִיר דִּי ווּזְוָעָ פָּוָן דָּרָר צִיטָט,
דִּי ווּזְוָעָ פָּוָן יְעַגְעָ אָוְמְגַעְבָּוְנְגָעָן אָוָן פָּאָרְהָעְלְטָעְנְיָישָׁן, וואָס הָאָבָגָן פָּאָרָ-
מִירָט מִיכְאָעָלְסָן זַעְלְבָסָט.

זַיְנָעָר ווּרְטָ שַׁוְּנָן אָ קִינְסְטְלָעְרִישָׁן פְּרָאָדְוקָטָ פָּוָן אָוְנְדוּזָר עַפְּאָ-
כָּע.

ס'וועט ניט ווינ איבערגענערזיבן צו זאגן, איז שימעלע פָּאָרָאַקְעָר פון "200.000" אין מאָסקווער יידישן מעֶלְכָּעַ-מעָטָע איז מער אַמִּיכָּאָעָלָס-גַּעַשְׁתָּאָלָט אַיְדָעָר אַשְׁלָלָם-אַלְיָבָעָמְרוֹקָע.

וועג מע זאָל ניט וויסן, או די אַוְיסָעָרְגָּנוּווֹיְנְלָעָכָע קִינְסְטְּלָעָרִישָׁע דער פֿינְדָעָרִישָׁקְטָע אַונְג טַעַמְרָאַלָּע בָּאַכְמָע, וְאַסְמָלְגָּן אַרְבִּינְגָּנְבָּרָאַקְט אַיְנָה דער שִׁימָעָלָע-גַּעַשְׁתָּאָלָט, גַּעַשְׁתָּרָאַלָּע מִיכָּאָלָסָן, דעם קִינְסְטְּלָעָרִישָׁע פון אָונְדוּזָרָג, וְאַלְטָמָע מַעַג דָּאָכָע נַעֲקָאנְטָמָע מִיְּנָעָן, או די פֿיעָסָע "200.000" ("דָּאָס גְּרוּסָע גַּעַוְוִינְטָמָע"), אוּבָ נִיט וַיְוָהָן וְוַעַג דער סְפָּעַצְיָפִיק פֿונְגָּעָט מַעַנְיאָלָג שָׁלָלָם-אַלְיָבָעָמְרוֹן וְאַרטָּמָע, אַיְנָה אַנְגָּשְׂרָבָן גַּעַוְאָרָן פון אַפְּאוּעָטִישָׁן דְּרָאָמָאַטוֹרָן.

אַונְג דָּא הָאָט מִיכָּאָלָס בָּאוּזָן אַפְּ אַוְנדָרְלָעָכָנְ אַוְפָּן, וּזְ אַזְּוִי עַבְטָע טַעַמְרָאַלָּע קוֹנְסָט, וּזְאַזְּוִי עַכְטָע שְׁוַיְשְׁפִּילְעָרִישָׁע קָאַמְפָּאָר וְצִיּוּ באָ אַקְינְסְטָלָעָר, וְאַסְמָלְגָּן לְאָזָטָמָע נִיט אַרְוִוִּים פון די אַוְינְגָּן דעם גַּעַזְעַשְׁאַפְּטָלְעָכְ-פְּאַלְיִתְיָשָׁן קָאָמָפָּן, וְעַגְגָּן סְפָּאַדְעָרָט זִיךְ, לְעַבְנָן אַפְּ אַיר אַיְוָגָעָנָעָט אַידְיִוִּישָׁן אַונְג אַרְדָעָלָאָלָגְיָשָׁן בְּעַשְׁבָּן אַפְּיָלָע דָעַלְמָט, וְעַגְגָּן דער דְּרָאָמָאַטְוִיגְשָׁעָר מַעַקְסָט גַּעַפְּנִינְט זִיךְ אַיְנָה אַגְּוָוִיְמָן וּזְ אַפְּרָשְׁבָּרְוִכָּן צו אַיר אַיְגָעָנָעָר קָאַנְצְעַפְּצִיעָן.

פָּאָר אַגְּלָעָצְנִידִיקָן מַומְטָרָע קָאָן דָּא אַילְיָסְטָרִירָט וּוְעָרָן די באָ- רִימְטָע פְּרָאוֹעָ פון מִיכָּאָלָס — גַּרְעָדָאָן אַיְנָה אַבְּוִישָׁם וּזְאַדְעָוִוֵּל "מִילְּאָנָעָר, דָּאַנְטִיסָט אַונְג אַרְעָמָאָן": "אַנְטָמוֹטִיקָט פון די לְעַבְנָמָע- שְׁאַכְטָנָ... ", וּוּ נְאַזְוּוּעָר טְרָאָנִיזָמָע וּוְעָרָט באָ אַיְם מַבְּסְטָמְעָרִישָׁ דָעָר- פִּירָט אַיְם אַגְּהָיָב — צו הַוּמָאָר, אַונְג שְׁפָעָטָר — צו אַפְּעָנָעָם כּוֹזָעָק.

מִיכָּאָלָס הָאָט אַפְּ אַמְּסָטָרָה אַפְּטָן אַוְיָפְגָּ דָעְרוֹזָיָג, וּזְאַזְּוִי דָעָר אַיְנָה אַלְטָמָע פֿונְגָּעָט דְּרָאָמָאַטְוִוִּינְגָּן וְאַרטָּמָע טְרָאָנְסְפָּאַרְמִירָט זִיךְ, וּזְ דָאָס וְאַרטָּמָע קָאָן וּוְעָרָן אַילְיָסְטָרִירָט אַיְם דָעָר אַידְיִוִּישָׁן אַונְג אַרְדָעָלָאָלָגְיָשָׁן אַגְּנָעָזְעַטִּיקָטָעָר פְּלָאַסְטִישָׁעָר בָּאוּזְעָנוֹגָג, צו דָעָר פָּאָרָם, צו דָעָם רִיטָם,

זו דער ציוכענונג, זו דעם גאנצן קָאַמְפֶלְעָקָם פֿוֹן דער שְׁוִישְׁפִילְעָרִי
שער קָונְסָט.

מייט זיין שאָרֵפּ אַגְּנוּשְׁלַנְפְּטָגּ קִינְסְטְלָעִירִישָׂן גַּעוּרֵר פֿוֹן גָּרָאַ
טעמַקְ צַעֲהָאָקָט מִיכְאָעָלָם דָּאָס וּוּאָרָט דֻּעַמְלָטּ, וּוֹנְגָּסְאַיְזָן אַיְם נִיְּרָאַ
טִיקּ, אָז סְ'זָאָלּ נִיְּתָ וּוּרְקָן אַיְגּ זַיְנָן גַּאנְצְקָוָטּ. דֻּעַמְלָטּ הַיְבָטָן
שְׁפִילְגָּן יַעֲדָר וּלְבָבּ בָּאוֹזְנְדָה. אַיְוֹן זַיְלָבּ לְאָכָט אָוִים דַּעַמְ אַנְדוּרָן.
אָוָן דער נִוְטִיקָעָר עַפְעָקָט אָזּ דָּעַרְגְּיוּרִיכּט.

דָּאָס זַעֲלָבָעּ, וּוֹנְגָּעָר בָּאָרָאָרָפּ אַרְוִיסְצָעָן פֿוֹנָעָטּ וּוּאָרָט אַפְּאוּיִ
שְׁיוּעָן עַפְעָקָט אַיְגּ גַּאנְגָּפָן זַיְנָן שְׁוִישְׁפִילְעָרִישָׂעָר אַיְדָהּ.
דֻּעַמְלָטּ רִישְׁטָט עַר עַם אַוִּיכּ אַרוֹים פֿוֹן יַעֲנָדָר נָאָטוֹר, אַיְגּ וּוּלְלָ
כָּעָרָסְחָאָט עַם גַּעֲנָבָן דַּעַר דָּרָאָמָטוֹרָגּ. אָוָן עַר גַּיְתָן עַם אַטְרָאָגּ
אָוָף צַו דַּעַר נְרָעָסְטָעָר הַיְבָן.

עַר צִינְדָּרָט אַרוֹם דַּעַמְ אַנְ דָּאָס גַּאנְצָע פֿנְיָעָר פֿוֹן זַיְנָן בּוּשְׁעָוָעָנָן
דִּיקְנָן טַעַמְפְּעָרָאָמָעָנָט. עַר וּוּאָרָפּ זַיְבָּ אָפּ דַּעַמְ. אָוָן אַוִּיכּ מַעְ דָּאָרָפּ
עַם אַוִּיסְמָאָנָצָן, דָּאָס וּוּאָרָט, אָזּ אַוִּיסְגַּעַטְמָאָנָצָן! אַוִּיכּ מַעְ דָּאָרָפּ עַם
אַוִּיסְוּנָגָעָנָגָעָן, אָזּ אַוִּיסְגַּעַטְמָגָעָן!

אָוָן דָּאָס וּוּאָרָט — אָנְ אַוִּיסְגַּעַטְמָיִטּ. אַיְגּ זַיְנָן טַעַמְפְּעָרָאָמָעָנָט,
וּוֹאָסּ שְׁטָרָאָלָט פֿוֹן זַיְבָּ אַרוֹים מַזְזִיקּ, גַּעֲוָאנָגּ, פְּלָאָסְטִיקּ אָוָן נְרָעָסְטָעָן
אַוִּיסְפְּרִיעָנְדִיקָעָן שְׁטִילְקָמָטּ, — בָּאָקוּמָטּ אַנְבָּעָטָם אַוִּיסְדָּרוֹקּ אָוָן עַם
וּוּרָעָט — זַיְנָן.

הַאָסּ הַאָטָט אַשְׁבִּיכָעָם נִיְּתָ נָאָר צַו דַּעַר פָּאַלְיְפָאַנִּישָׂעָר קָאַמְפָאָזִיּ
צִיעָן פֿוֹן „200.000“, נָאָר אַוִּיכּ צַו דַּעַר מַעְגַּכְעָמִידִמְעַנְדְּלָשָׂעָר גָּרָאַ
מַעְסְקִיְגַּעַטְמָאָלָט אַיְגּ „לוֹפְטִימְעַנְטָשּׁ“.

אַוִּיכּ דָּאָסּ אַיְזָן פְּרִיעָר פָּאַלְצָ אַינְטְּרִיעָסָאָנָט פָּעַסְטְּצְוָשְׁטָעָן,
אוֹ אַיְגּ דַּעַר דָּאַזְוִיקָעָר גַּרְאַמְעַטְקָאָזָוּר גַּעַשְׁתָּאָלָט זַעַצְטָ מִיכְאָעָלָם פָּאַר
דיּ טְרָאָדִיצְיָעָ אָוָן דַּעַמְ הַיְוָפְטִיקִינְסְטְלָעִירִישָׂן פְּרִוְנְצִיפּ, וּוֹאָסּ אָזּ בָּאָ
אַיְם אַגְּנוּשְׁמָרָקָט גַּעַוְאָרָגּ אַיְגּ רָעָבָלְטָעָרָגּ.

אויב דא איז ער פריער פאר אלא קינסטלעריש מעפויוירעש שאַ-
לעט-אליעיכבעגען, פונקט ווי איגן "מאולטאָו". אָבער מײַת אנדרער
טיפלען. אַיגן "מאולטאָו" לְאֹוט ער אָפֶט ניט קומען שְׂאָלעט-אליעי-
בעגען אַינְגָאנְצָן צוּט ווּאָרט דורך נִימְדֻרְיוֹידָן... דורך זונְן פְּלָאָס-
שִׁין אַרוֹפּוֹאַלְגְּנָרְגָן זַיְכָ אָפָּן ווּאָרט אָונְן עַם מאָכָן אָמְבָאָזְוּעָגָן...
אָונְן אַיגן מַעֲנָאַכְעָם-מַעֲנָדָעָן — פָּאָרְקָעָרְטָן — דורך פָּאָרְיִידָן שְׂאָלָעָט-
אליעיכבעגען, דורך מַוְּלָטִיפְּלִיצְיָרָן דַּעַם מַעַקְסָטָן.
סַע חַיְבָט בּוֹכְשָׁטְעַבְּלָעָב אַגְּנָוְינְדָלָעָן אַיגן די אוּירָג, אוּיבָט מַע-
קָאנְג זַיְכָ אַזְוֵי אַוְיסְדָּרִיךְן, ווּעַן מִיכָּאָלָם בִּינְדָט פָּאַנְגָּדָעָר דָּאָם
וּאָרט.

מע דערפִּילְט, אָז דָּאָם רַעַטְנִית קִיְּגָן אַיְוָן מַעַנְטָש, נַאֲרָ אָ
נַאֲגַעַר פְּאַלְקָס-שִׁיכָּט, אָונְן דָּעַרְצָו — אָסְפָּצִיפִּישָׁר.
דָּאָם אַיְוָן בִּיבְּלָאָל אַיְנָעָ פָּוָן די גַּלְעַנְצְּנְדוּקִיםְטָעָ אַיְגְּנָשְׁאָפְּטָן אַיְן
מִיכָּאָלָסְטָעָ שְׁוִישְׁפִּילְעִירִישָׁר קָנוֹסָטָן.
אַוְפָּהִיבָּנָן די גַּעַשְׁטָאָלָט צָו דַּעַר גַּרְעַמְטָעָר פָּאַרְאַלְגְּנָמְיִינְגָּרָוָן —
וּאָסָם הַעֲכָר אָונְן בְּרִיְּתָעָר — סַע דַּעַמְלָט, ווּעַן דַּעַר דָּאָרָפְּ דַּעַמְאָס-
קִיְּגָן, סַע דַּעַמְלָט, ווּעַן דַּעַר ווּיל עַם דַּעְרָהִיבָּנָן אָונְן באַשְׁמָעְטִיקָן.
אָונְן דָּאָרָט, ווּוּ דָּאָם ווּאָרט, אָלָס אַוְיסְדָּרְוקְ-טִימְלָ, קָאנְג דָּוְרְכְּלִינְ-
עָן ווּיְדָעְשְׁבָּרְעַבְּלָעָב, אַיְוָן בְּלוֹזָי — אַגְּנָדְטָמְנוֹגָן פָּוָן ווּאָרט, דַּעַר
שְׂאָטָן פָּוָן ווּאָרט, דַּעַר שְׁוּעַרְפָּוָנָט ווּעַרט אַרְיְבָרְגָּעָטָן אַיְן דַּעַר
פְּלָאָסְטִיקָן.

אַונְן פָּאָרְקָעָרְטָן:

וּעַן סְ'אַיְוָן קִינְסְטָלְעִירָישָׁ מַעְלָעָכָ אַופְּרִישָׁן די "אַבְּיַעַטְיּוּעָ ווִירָק-
לְעַבְקָטָטָמָ" דָּוְרָכָן ווּאָרט, אַיְוָן ווּעַרט דַּעַמְלָט דַּעַם אַוְיעָרָ שְׂוּעָרָ זַיְכָ
נַאֲכִיאָגָן נַאֲכָ דַּעַם. דַּעַמְלָט נִיְּתָ בָּא אִים דָּאָם ווּאָרט, זַיְכָ אַ
חָאָגָן.

סְ'אַיְוָן קַעַדְיָי דַּעַרְמָאָגָעָן דָּאָם אָרט אַיגָן "לְוָפְטָ-מַעַנְטָשָׁ", ווּעַן מַע-
נַאֲכָעָמִיםְעַנְדָּלָ, בָּאַגְּנִיסְטָהָרָט פָּוָן ווּיְנָעָ נִיְּעָ פָּאָרְנָאָסָעָם אַונְן פְּלָעָנָעָר,

טראגט זיך איבער דער' בינע וו' א בליעז, וואם האט דורךגעשטאנט
א שווארצען קאפעלוייש אונ א גריינ באלאט, אונ שרטנט:

— איב לוייפ! איב פלי! איב קנאק!

מייט יעדן ווארט דערלאנט מיכאעלס איבער זיין געתמאט, וו'
מייט א שטייג. יעדעם ווארט ניט א בלישטש אינ דער לוופט וו' א
האך, א פארמאסטמענע אם זיך אליען.
אויזיארום דערגרייכט ער מייט גראטעס-מייטלען, צוישן אינן לייד
רישער פאווע אונ דער צויזיימער, דעת העכשנונג גראד סאציאלאע בא-
זיניקטיט אונ אָנגגעגעטיקטיט.

6

דורכ דעם זעלבן קינסטערישן פרינציפ איז מיכאעלס געקומען
זו דער סינטטעןישער, אויסערגעווינלעכ לירישער געשמאט פון
בינייאמינג דעם דרייטן, צום סינטמען פון זינען מעטראל-קינסטערישע
זשאנרעהן אינ דער יידישער קלאסיק.

אויב אינ "200.000" אונ אינ "מעאנאכעט-מענדלען" באלאנסירט
ער מייט ווירטואזער מיטסטערשאפט צוישן גראטעס, ראמאנטיק אונ
לייריק, איז איג מענדעלעס "בינייאמינג דעם דרייטן" דערגרייכט ער
דעט געלטעןערטן, קימת מיעסערין שוישפילערישן עפאס.

דא איז זיין זענית אינ דער יידישער קלאסיק.

דא איז גרויסע קינסטערישע דערפהארונג אונ קינסטערישע
באכטמע.

דא איז די רו פון א ליבטיקן בארגנ-שפיצ.

דא דערציילט זיין יעדע באוועונגונג מייט איז מאן אופריזנדייקער
רויקיט, או מע דערהערט דעת פארטוייבטן ראש אונ געוויג פון
נויראלאעס, וואם גייגן פון דער טיפ פון יארהונדרערטן....
דא טרעפט זיך זיין קינדheits מייט זיין גרויסער קינסטערישער
דערפקייט, אונ ביידע צוחאמען, וו' אינ א זונגעערלעכער סימפאניע,
גייגן זי — אײנס ארויסדרינגענדיק קינסטעריש פון צויזיטן.

אין דער דאָזַיְקָעֶר געשטאלט האָט מיבֿאָעלִם געבראָכֶט די רײַז
בע פֿרוּכְטָן פֿון זַיְגָן נַאֲנָצָן אַקְטִיָּאָרִישָׁן וְעַגְן אָוֹזְעַקְגַּעַשְׁטָלֶט אָ
גְּרָאָנוּדִיעָן דְּעַגְּקָמָאָל דָּעַם קָלָאַשְׁיָן פֿערְוָאָרָר פֿון דָּעַם מָאָסְקוּעָר
יְוִידִישָׁן מְעַלְּכָעָ-טָעָמֶת.

מעַרְקוּוּיְרָדִיק, וְוי קִימָאָט דָּעַם נַאֲנָצָן סְפֿעַקְטָּאָקֵל "מָאָסָעָם בְּינָיִ
יְאָמִינְגָּהָאַשְׁלִיְישָׁוּ" שְׁפִילְטָן עַד אַיִּינְגָּהָאַפְּרָאָפִיִּל.
די לְאַקְאָנוּשְׁקָיְטָן פֿון דָּעַר דָּאָזַיְקָעֶר גְּרָעַסְטָעָר קָאַמְּפָאַזְיִיצְיָעָן זַיְגָן
נַעַר — אַנְגָּעָהָוִבָּן פֿון דָּעַם וּאָרָט, פֿון דָּעַר בְּאוּזְעַנְגָּן אָוֹן פֿון דָּעַר
שְׁטִים, מִיט וּוּלְכָבָר עַר אָפְּרָעִירָט וְוי דָּעַר גְּרָעַסְטָעָר גְּרָאָפְּיָקָעָר, דָּעַר
פִּילְטָן מְעַנְגָּשָׁוִינְגָּן גְּרִימָט.
אָהָלָב-לְעַנְגָּלָעָב בְּעַרְדְּעַלָּעָ. פְּאָר אַיִּינְגָּהָעָלָפְּט בְּאַנְעָם.
פְּאָר אָ פְּרָאָפִיִּל.

דָּעַר דָּאָזַיְקָעֶר פְּרָאָפִיִּל וּוּטָן זַיְגָן פֿוֹל אַוְיסְדוּרְקָלְעָכָבָר וְוי דָּעַר
אַנְפָאָט.

סְעוּטָן אַלְצָן קָלָאָר זַיְגָן בְּלוֹזָן פֿון אַנְגְּרִידְיוּתָן.
פֿון דָּעַם דָּאָזִין הַוִּיכְבָּאוּנִיקָּטָן פְּרָאָפִיִּל דְּרִינְגָּט אָרוּוִים דָּעַר
עַטוֹּאָס גְּעַרְוָנְדִיקְמָעָר טָאָרָם, אָוֹן פֿון דָּעַם דָּאָזִין פְּרָאָפִיִּל דְּרִינְגָּט
אַוִּיךְ אָרוּוִים די סִימְבָּאַלְיִישָׁע בְּרָאָפָּאָרֶץ צַו דָּעַם שְׁמַעְקָן, וּוֹאָס מִיט
אִים וּוּטָן מִבּֿאָעָלִם אָוּוִים — נִיטָן אַלְיִינְגָּן...
דָּאָס שְׁפִילְן אַנְפָאָט וּוֹאָלָט אַיִּינְגָּהָעָלָפְּט דָּאָזַיְקָעֶר הוּכָבָר סִימְפָּאָנִיר
שְׁעָר קָאַמְּפָאַזְיִיצְיָע, וּוּסְ'אַיְוֹן נִיטָן פְּאָרָאנְג קִיְּבָן צְוּפְּעָלִיקָטָן, וּוּזָ
יעַדָּע קָלְעַסְטָע דָּעַטָּאָל אַיִּזְנָהָמְעַפְּרִיט מִיט אַזָּא קִינְמְטָלְעִירִישָׁב
בְּעַשְׁבָּג, אַזָּא מִזְאָל זַיְבָּאָן אַיר אַוִּיךְ פֿוֹלְן די קִיְּטָן פֿון צִוְּיגָן,
וּוֹאָס אַיִּינְגָּהָעָלָפְּט פֿון גְּעַטָּאָ, — אַיִּינְגָּהָעָלָפְּט סִינְמְעַטִּישָׁן סְפֿעַקְטָּאָקֵל, וּוּזָ
עַגְּגָע וּוֹעַטָּטָן פֿון גְּעַטָּאָ, — אַיִּינְגָּהָעָלָפְּט סִינְמְעַטִּישָׁן סְפֿעַקְטָּאָקֵל, וּוּזָ
נַאָּר די מִזְאָנְסְצָעָנְיוֹאָצְיָע, אַלְסָן הַוִּיפְּטָ-שְׁפָרָאָכָן פֿון דָּעַר בְּינָע, נַאָּר וּזָ
אַפְּלָעָ-די פֿוֹנְקְטִירָוָן אַיִּזְדְּרָחָוּבָן גְּעַוְּאָרָן צַו אַסְמָבָּאָל, וּוֹאָלָט
דָּאָס שְׁפִילְן אַיִּינְגָּהָעָלָפְּט פֿון דָּעַר פֿירְנְדִיקָעָר גַּעַשְׁטָאָלֶט גַּעַוְּעָג אַפְּ

געגעען די איגנארטיקע "מְאַנוּמָנְטָאַלְקְטִיט" פונעם הויקער, וואָס מײַ-
כְּאֻלָּס הָאָט זַוֵּיכְאַיְבָּנֶט אוֹיכְבָּ מְעָרָעָר אַלְס אַנְ אַוִּיסְדְּרוֹק פֿוֹן
"גִּינְסְטִיט", אַיְדְּרָעָר אַפְּרָאַסְמָן, וְאַבְּעָדִיְקָן, אַ יְדִישָׁן רַוקְנְבִּין, אַנְ אַוִּים-
גַּעֲבּוֹיְגַּעֲנָעָם אַוְנְטָעָר דָּעָר לְאַסְטָט פֿוֹן נְוִוִּיט אַוְן דָּרְשְׁלָאַנְגְּקִיטִיט;
ס'וֹאַלְטָט גַּעֲוָעָגְצָעָמָט גַּעֲוָאַרְגָּן די גַּאנְצָע גַּרְאָפִישָׁע לְגִינְיָע פֿוֹן
דָּעָר גַּעֲשְׁמָאַלְט אַוְן ס'וֹאַלְט גַּעֲוָעָגְצָעָמָט דִּי אַוִּיסְדְּרוֹקְלָעַכְּ.
קִיטָּט פֿוֹנָעָט לְעַנְגְּלָעָכְנָן דָּאַנְ-קִיבְּאַצְּשִׁין טְרוּיְמָר-גַּעֲזִיכְתָּ.

אוֹזִי אַיְזִי אַידְּיוֹזָשׁ אַוְן קִינְסְטָלְעָרִישׁ גַּעֲעַצְמָעִיךְ גַּעַנְ
וְאַרְגָּן די גַּרְאָפִישָׁע צַיְכְּנוֹנָן פֿוֹן "בִּינְיאָמִין".

עַם אַיְזִי צַו בָּאוּוֹנְדָרָעָן, וְוַיְיָ דָעָר מִיטְּלוֹוּקְסִיקָּעָר מִיכְאַלְטָם, וְוַיְיָ
נָאָר דָעָר טְרָאָנָט זַוֵּיכְאַיְבָּנֶט אַפְּ דָעָר בִּינְעָ אַיְן גַּוְיְרָל פֿוֹן זַיְנָן גַּעֲשְׁמָאַלְט,
וְוַעֲרָת זַיְנָן פִּוְוִישָׁע מְעָרָקִיךְ, די אַוְנְטָרְגָּנוּוּאַרְפָּעָנָע צַו בָּאַשְׁמִיטָמָע
גַּעֲעַצְגָּן פֿוֹן מָאָס, — אַ בָּאַדְּנוֹגְלָעַכְּ.

ס'עַקְוִימְטִירָט נִוְתָּא אַפְּ דָעָר בִּינְעָ אַ פִּוְוִישָׁע קָאַמְפְּלָעְכִּיעַ, וְוַאָּס
הָאָט אַיְן דָעָר לְעַנְגָּן אַבָּאַשְׁמִיטָמָע צָאָל סְאַנְטִימְעָטָר, נָאָר ס'בָּאוּוֹגָט
זַוֵּיכְאַיְבָּנֶט וְוַיְיָ אַפְּ דָעָר בִּנְעָ אַנְשָׁמָאַלְט, וְוַאָּס צַוְיְנָמָט דָעָם צַוְשְׂוִיעָר זַיְנָן
זַיְנָן גַּרְיִים לְוִיתָּה דָעָר מָאָס פֿוֹנָעָם בִּיהָ, וְוַאָּס דָעָר פָּאַרְקָעְרָפְּרָטָמָט.
מַעַן קָאָן עַם אַפְּ אַ גַּלְעַנְצָדָגָן אַוְיְפָן זַיְנָן אַיְן בָּעַרְגְּלָטָאַנְגָּס
"טוֹבִין", וְוַיְיָ אַפְּ דָעָר בִּינְעָ בָּאוּוֹנְדָרָעָן זַוֵּיכְאַיְבָּנֶט אַמְּסִיּוֹן, וְוַיְיָ דָעָר
וּוְקָמָט אַוְן די פָּעַטְקִיט וְוַעֲרָנָן בָּאַשְׁמִיט דָוְרָכָן אַעֲנְדָרָוק פֿוֹן דָעָר
דָעַרְוּאַרְגָּנוּנָעָר שְׁתִים פֿוֹן זַיְנָנָעָר, וְוַאָּס רַעַטְמָט עַרְגָּעָז זַוֵּיכְאַנְגָּן מִיטָּה
דָעָר גַּאנְצָעָר פָּאַסְקוֹדָנָעָר וּוּלְטָט.

אָט אַזִּי גַּרְיִים, וְוַיְיָ דָעָר אַיְנְעַרְלָעַכְּרָעָר צַוְשְׂטָאָנָה פֿוֹן זַיְנָן גַּעַנְ
שְׁטָאַלְטָט, אַיְזִי מִיכְאַלְטָם שְׁטָמְנָדִיק אַפְּ דָעָר בִּינְעָ.
בָּאוּוֹנְדָרָעָם רְלִילְיָעָפָּט וְוַעֲרָת דָּאָס בָּאַשְׁמִיטִיקָּט אַיְן, "בִּינְיאָמִינְעָן".
דוֹרֶךְ דָעָם נָאָצָן סְפָעַקְתָּאָקָל צַוְיְנָגָט מִיכְאַלְטָם דָעָם צַוְשְׂוִיעָר
קוֹקָן נִוְתָּא אַפְּ זַוֵּיכְ, נָאָר אַיְן יְעָנָה, "וּוְטָמָעָר וּוְטָמָעָת", וּוְהָהָן ס'זַיְנָנָעָן
גַּעֲוָעָנְדָט זַיְנָנָעָן אַיְוָגָּנָה.

און אין דעת דא זוקן קינסטעריזשן אופשטונג איבערוינדעם ער די באנויפג פון ווקם און פון באנויענצעטטען און דער מאם.
ער איז דאך אין בינוי אמןען זיינט אפנעצערט, דאר-נופיק, קיז מאט דורךויכטיך, און דאך זעם ער אוים באדרטנדיקער פאר מענד ערל די זידענע, זיין ווקם אין נאנג פון טפקטאלל לאזט זיך נויט אפטיש סטאוביליזירן.

אָט ווערט ער גרים און נאָכּ גראָסער, לוייט די עקספרעסיעס פון זינע מרוימען און איבערלעבעונגנען.

אונ דא איז נויטיך אונטערוואַטראַבְּן, או די קאנגענוֹאַלָּע שפֿיל פונעם זוּנדערלֵעַן אַרטיסט זומקיג, זיין גָּלְעָנְצְּנְדִּיקָּעַ קענגענעשטעט-קונט צוּ דער גָּוּסְטִיקָּעַר בִּינְיָמִינְ-גָּעָשְׁטָאַלְט, זיין זידענישׁ ווַיּוּכְּבִּיט און צעַשְׁמָאָלְצְּנְקָוּט, די האָרוּזָאַנְטָאַלָּע לִיגְיָע, אַין וועַלְכָּעֶר ער האָט זיך אַיְינְגָּעָפָּאָסְט, וואָס אַין דורךוּמָרָאָכְט און דורךוּפָּרָט מִיט דעם נְרֻעָמָן קִינְסְטָלְעָרִישָׁן עֲפָקָת פָּאָר בִּינְיָמִינְס ווּרְעָמִיקָּעַר לִיגְיָע, שָׁאָפָּט פָּאָר מִיכָּאָעָלָמָן די מאָקְסִימָאַלְסָטָעָן מָעַלְלָכְקָיָטָן פָּאָר דער שְׁמָרָעָנָסְטָעָר גַּיְסְטִיקָּעַר לאָקְנִישְׁקִיט, ווּ יְהָדָעָם פְּנִימָל מִוּמָן אַין דער צִילְט, פָּאָרְאָנְגָּט, באָגָּרְט מִיט דער גְּרָעָטָר שְׁטִילְקִיט, צוּ וועַלְכָּעֶר מִיכָּאָעָלָם אַין גַּעֲקוּמָעָן בעה אָדָּרָאָגְּדִּיק, וואָס העָכָּעָר ער האָט זיך אַפְּנָהָוִיג אַין זיין שְׁוַיְשְׁפִּילְעָרִישָׁר קוֹנְסָט אִיגְעָט עַרְשָׁטָן פָּעָרְיאָד פון זיין אַפְּאָקָעָרָן דָּעַם קָלָאִישָׁן רַעֲפָרְטוֹאָר אַין מאָס קוּעָר זִדְיָהָן מָעַלְכָּעָטָמָעָר.

בִּיכְלָאֵל אַין דער אָזָוִי גְּרוּפָעָנָעָר קָלָאִישָׁעָר פָּעָרְיאָד פָּוָגָעָט טָעָטָעָר גַּעַוּאָרָן אַין גַּעַוִּיסָּן זיין מִיכָּאָעָלָסָעָם שְׁוַיְשְׁפִּילְעָרִישָׁע אַון קִינְסְטָלְעָרִישָׁע בּוֹאָנְרָאָפִיעָ.

דאָט קִינְסְטָלְעָרִישָׁע בְּלוֹט זִינְמָן האָט ער זיך גַּעַלְאָזָט פָּרוּזָן אַין "אוּרְיוּעָל אַקְאָסְטָא".
מִיט דָעַם דָאָזָוקָן פָּרוּזָן אַין פָּעַטְנָעָשְׁטָעָלָט גַּעַוּאָרָן דָעַר דָוְאנְג

גָּאָזָן:

— א גרויסער קוואל פון אָנְגַּזְעָמָלְטָעַ קויבעס אונ פָּאַטְעָנֶצֶן.
אונ ווען דער דָּזְוִיקָעֵר גרויסער קוואל פון קויבעס אונ פָּאַטְעָנֶצֶן
האָט צויליב דעם אַיִינְצִוָּן רְעַאלִוִּיסְטִישָׁן עַמְּעַם אַיִן דער קְוֹנְסֶט גַּע
מוֹזָעַ אַשְׁטְרָאָם טָאנַן אַיִן דער ווּיטַט אַיִן דער הִיבָּ אַיִן מִיטָּהָעָר
לְעַ בְּלָאנְקָעְנְדָעַ פָּאָרְבָּן דָּעַרְצִיָּלָן וּוּגַן אַיִינְעַפְּאַלְעָנָעַ שְׂוֹאָרְצָעַ יְאָרָךְ
הוֹנְדָרָטָן אַיִן וּוּגַן דִּי גרויסע קויבעס פָּוּן רְעוֹאָלְיוֹצִיעַ, וּוּאָם הָאָכָּבָן
יעַנְעַ יָאָרְחָוְנְדָרָטָן נַעֲקָפָט, אַיִן מִיכָּאָעָלְמָן פָּאָר דָּעַם אַיִינְצִיקְרִיבָּ
שִׁיקָּן אַיִן בָּאָרְעַכְתִּיקָּטָן רְעַאלִוִּיסְטִישָׁן אוּסְדוּרָק נַעֲקָמָעַ צָו הַיְּלָפָּ דִּי
הַיְּפָעַרְבָּאָלָּעַ.

די גְּקוּיּוֹפְּלָטָעַ בְּוֹנְטָעַ פָּאָרְבִּיקָּטַט, דָּעַר פָּאָרְגָּרָעַטָּרְפָּעַר פְּלָאָג, דָּעַר
פָּאָרְשָׁאָרְפָּטָעַ וּשְׁעַטָּט, דָּעַר פָּאָרְשִׁיְּדָנְפָּאָרְבִּיקָּעַמְּאָלְטָעַ קָאָסְטִוָּם,
דָּאָם זַיְּבָּאָרְמִיךְ צַעְמִיּוֹלָטָעַ אַיִן פָּאָטְמָאָלָן אַוְיִסְגָּעָרְשָׁאָקָעַנָּעַ וּוּאָרָטָן, די
בָּאוּעָנוֹנָגָן פָּוּן הָאָנָטָן, וּוּאָם קְיִיפָּלַץ וּבָכָּאָפָּ אלְצָ, וּוּאָם הָאָט עַלְלָעָכְּ
קִיטָּט צָו אַהֲנָטָן, די לִידָּ דָּאָרָטָן, וּוּ לוֹוּתָהָעַ דָּעַר קְלוּוּמְעַרְשָׁטָעַר אַגְּנִיק
קָאָן קְלָעָקָן אַפְּאַשְׁעַטָּעַר גַּעַשְׁפָּרָעַכְּ — אַיִן טָעָנָצָ, אַלְמָ אַרְגָּאָנִיעָשָׁ
פָּאָרְזָעָצָנוֹנָגָעַנָּעַ אַיִן פָּאָרְשָׁאָרְקָעָנָגָעַנָּעַ פָּוּן וּוּאָרָטָן, גַּעַרְאָנָקָן, עַקְסְּפָּרָעָסְיָעַ
אַיִן פָּאַשְׁעָטָן גַּאֲנָגָן, — דָּאָם אלְצָ אַיִן יְעַנְעַ קִינְטָלְעַרְיִשְׁעַ הַיְּבָעָרָדָן
בָּאָלָעָ, וּוּאָם אַיִן צַוְּאָנִיצָקָן יָאָרָנָגָן גַּעַוְאָרָגָן אַיִן מַאֲסָקָוּרָרָיְדִּישָׁן
מַעְלָוְכָעַטָּמָעָטָעַר דָּוָרָבָ זַיְּגָן זַיְּגָן-קִינְטָלְעַרְיִשְׁעַן קָעָרָג — דָּוָרָבָ דָּעַם
רְעוֹאָלְיוֹזָם, וּוּ אַגְּשִׁיכְתָּלְעַכְּ-קִינְטָלְעַרְיִשְׁעַר עַנְפָּפָרָעַ פָּוּן דָּעַר סָאמָעָ
טִיפְעָנִישָׁ פָּאָר גַּאֲנָצָעָ דָּוְרָעָם אַרְוָמָגָיָן מִיטָּא שְׁלָאָסָ אַפְּגָן מוֹיָן.

אונ דָּוָרָבָ דָּעַר קִינְטָלְעַרְיִשְׁעַר הַיְּפָעַרְבָּאָלָּעַ פָּוּנָגָעָם מַאֲסָקָוּרָר מַעַד
לְכִיּוֹשָׁן יְוִדְיוֹשָׁן טָעָטָעַר אַיִן גַּאֲנָצָ אַיִבְּרָעַצְעַגְּוֹדִיךְ אַנְטָפְּלָעַקְטָט גַּעַ
וּוּאָרָן דָּעַר רְעַאלִוִּיסְטִישָׁר עַמְּעַם פָּוּן יְעַנְעַ שִׁיכָּבָן אַיִן פָּוּן יְעַנְעַר צִוְּעַט,
וּוּאָם דָּעַר טָעָטָעַר הָאָט אַוְפָּגָעָרָהָן אַפְּ קִינְטָלְעַרְיִשְׁעַן גַּעַרְכִּט אַיִן
אַוְנְדוּזָעָר גְּרוּזָעָר סָאָצְנָאָלְיִסְטִישָׁר עַפְּאָכָּבָעָ.

אוֹיְאוֹרָוּטָהָאָט מִיכָּאָעָלָם, דָּעַר פִּירָעָר אַיִן בָּאַנְטָסְטָלְעָרָעָר פָּוּן מַעַן
אַטָּמָעָר, מִיטָּא גַּלְעַנְצְּרָדְקָעָר פָּאָרָטָן הַיְּפָעַרְבָּאָלָּיקָן, אַיִן דָּעַר סִיכָּרָ

מעם אונ אפּן באָדָן פֿון רַעַלְיוֹם זיך קִינְסְטָלְעֵרִישׁ אוֹיְסְגֶּשֶׁרִיגֶן אַיִּב
„200.000“, אַיִּנ „לוֹפְּטִידְמַעְנְטִישׁ“, אַיִּנ פֻּעַּרְעַצְעַס „בָּאַנְאָכְטִ אַפּּן אַלְמָן
מַאֲרַק“, בֵּין עַר הָאָט וְבֵבָּאָוּעָנְגָּעָלְאָוּת אַיִּנ וְזַיִּינְגְּרוּסְטָרְעַר עַפְּיִשְׂעַר נַעַז
שַׁעַר פֿון בִּינְיָאָמִינְג דַּעַם דְּרִיטָן.

אַיִּנ אַלְעַז פְּאַרְחַשְׁטָלְוּגְּנְגָּעָן, אַיִּנ אַלְעַז זַיִּגְּנָע גַּעַשְׁטָאַלְמָן, וּוֹאָס עַר
הָאָט באַשָּׁאָפּּן, אַיִּנ אָוּמְעַטְוּם, באָדָר סָאָמָע שְׁטָאַרְקָעָר עַמְּאַזְּיָאָנָע-
לִישְׁקִיטָט, מִיכְּאָעָלָם גַּעַבְּלִיבָן — דַּעַנְקָעָר.
ער האָט זַיִּי אָפְּנָעָנוֹרָאָבָן, זַיִּגְּנָע גַּעַשְׁטָאַלְמָן, וּוּ מעַ גַּרְאָבְטִ אַפּּ דִּי
קיְנְדְּרָהָעַט.

ער האָט זַיִּי אָפְּנָעָשְׁנוֹיְטָן אַיִּנ פְּאַנְאַכְּדְּרָגְּעָעָפְּנָט, וּוּ אַיְגָעָנָע
טַאָגְבִּיכְעָר.

ער האָט זַיִּי גַּעַמְיִשְׁבָּעָט מִיט דַּעַר הַעַכְסְּמָעָר קִינְסְטָלְעֵרִישׁ עַר
מִידָּע פֿון כָּאַכְמָעָן.

אַיִּנ אַיִּזְלְיִין פָּאָר זַיִּי אָפְּנָעָקוּמָעָן דִּי שְׁמַרְאָפּ...

אַוְן נַיְתִּים צְוּפְּעַלְיִיק.

אַיִּנ אַלְעַז פֿון זַיִּי הָאָבָן דְּרוֹכְנַעַלְיִיצָט מַעַזְוָמָעָן קְלִינְגְּעַנְדִּיקָע
שְׁטִיקָט פֿון זַיִּינְג אַיְגָעָן לְעָבָן, וּוֹאָס עַר האָט אַיִּנ זַיִּי גַּעַלְאָזָט אַרְעָנָן
בְּלִיסָן.

אַיִּנ אַרְיְנְגְּנְגְּנְגְּנְגְּהָאָבָן הָאָט עַר אַיִּנ זַיִּי זַיִּינְג עַנְדְּרוֹגָע מִיט דַּעַר בְּרִיְּטָה
סְמָעָר מַאֲסָמָפֿון זַיִּינְג קִינְסְטָלְעֵרִישׁ עַר אַשְׁירָעָט. עַר האָט זַיִּי אָפְּנָעָד
טַרְאָנָן צַו חַיְּכָן פֿון פְּוֹלְסְמָעָר פְּאַרְאַלְגְּנְעַמְיִינְגָוָן. אַיִּנ אָפְּנָעָטְרָאָגָן
הָאָט עַר זַיִּי צְוּלִיב דַּעַמְּ, אוּ פֿון דַּעַמְּ הַעַכְסָטָן קִינְסְטָלְעֵרִישָׁן פֿוֹנְגָט
וְאַל עַר זַיִּי קָאנְגָן אָפְּרָטִיסָן. אָפְּרָטִיסָן — פָּאָר דְּוִירָעָם, פֿוֹנְקָט וּוּי
זַיִּי הָאָבָן זַיִּב אַיִּנ מַעְשָׁעָפֿון דְּוִירָעָם פְּאַרְמִירָט.

אַיִּנ דַּעַם דְּאַזְּקָן קִינְסְטָלְעֵרִישָׁן אָפְּשָׁטְטִינְג הָאָט זַיִּב מִיכְּאָעָלְסָעָט
שְׁאָפָּנָג בְּאָגָעָנָט מִיט גַּעַטְעָמָה הָאָנָאָכָע, אוּ יְהָעָר קִינְסְטָלְעָר באַדָּאָרָפּ
אַרְטִינְבְּרָעָנָעָן אַיִּנ וּוּעָרָק — פֿון זַיִּב אַלְיִין — זַיִּינְג אַיְגָעָנָעָם וּוּי
אוּן באַדְיִיטָט.

פֿוֹן דָּעַט דְּאֶזְיָקֵנ שְׁעִפְעָרִישֶׁן מַעֲטָה בֵּין צַו אַנְ אַיְוָגָעַנְעַם סְטִיל אַיְזָן מִיכְאָעַלְסָן גַּעֲבַלְכָּן אַזְיָפִיל, וּוֹפֵל סְגַעְדוּעָרֶת פּוֹן דָּרוֹטָן קַלְוָונָן בֵּין צֻוּמָ אַרְוִיסָגָנוֹן פֿוֹן הַינְטָעָר דַי קַלְיָסָן אַפְ דָּרָעָן.

אַוְן מִיכְאָעַלְסָן הַאָט אַנְ אַיְוָגָעַנְעַם סְטִיל אַנְ דָּעָר שְׁוַיְשְׁפִילְעָרִישֶׁן קוֹנְסָט גַּעַשְׁאָפָן.

דָּעָר סְטִיל פֿוֹן אַוְפְּרִיסְעִירִישֶׁר רַאְמָאַנְטִים טִיחַ דַי מִיטְלָעָן פֿוֹן טַעַמְרָאַלְיִשְׁקָבִיט. טַעַמְרָאַלְיִשְׁקָבִיט בֵּין דַי לְעַצְטָע גַּרְעַנְעַן. אַפְטַמְאַלְ מִיטַּ גַּעַפְאָר פָּאַרְמָאַלְזָם.

אַוְן דָּא הַאָט מִיכְאָעַלְסָן אַיְבְּרָגָעַלְעַבָּט זַיְן קִינְסְטְלְעִירִישֶׁע "דָּרָא-מַע" מַיְמָן וּוּאָרָט.

סְפַּוּעַט נַטַּ וְזַיְן קִיְּונָ פָּאַרְאָדָקָס צַו זַאְגָן, אַז מִיכְאָעַלְסָעָם קִיְּונָ. סְפַּלְעִירִישֶׁר "קַאמְפָ" מַיְמָן וּוּאָרָט אַזְיָן גַּעַוְעָן דָּעָר הַעַכְסָטָע אַוְיָס-דָּרוֹק פֿוֹן זַיְן לִיבָּעָ אַזְדָּעָרָוָנָג צַו דָּעָם.

אַיְן וּוָאַס אַיְזָן בַּאַשְׁתָּאָנָעָן דָּעָר "קַאמְפָ"? אַיְן זַיְן גַּעַנְעָן פָּאַדְעָרָוָנָגָן צֻוּמָ וּוּאָרָט הַאָט זַיְכָ גַּעַפְילַט דַי הַאַרְבָּעָ טַבְנָעָ פֿוֹן אַוְנְדוֹזָעָר צִיְּטָמָ, פֿוֹן אַוְנְדוֹזָעָר שְׁטַעְרָנָגָע אַזְיָיְיִשְׁעָ קְרִיטָע-רִיעָג — אַוְן דָּאָט הַאָט וְעַד נִיט שְׁטַעְנָדָיק גַּעַפְנָעָן אַנְיָעָם טַעַקְסָט. דָּרְעִיבָּר הַאָט עַד זַיְכָ אָפְטָ גַּעַמוֹזָט וּוּעַנְדָּג צַו דַי אַוְנְמָעַרְטָעַקְסָט, צַו דַי סְאַצְעַיְאַלְעָ אַוְרָקְוּוֹאַלְגָן פֿוֹנָעָם וּוּאָרָט.

זַיְיָ הַאָבָג אִימָ גַּעַנְבָּג דַי מַעְגְּלַעְבָּקִיט צַו שְׁעַפְנָ אַיְן דָּעָר פּוֹלְסָטָעָר מַאַס פֿוֹן דַי אַנְגָּעַזְאַמְלָטָע אַסְאַצְיָאַצְיָעָם, אַיְן וּוּעַלְכָעָ סְאַיְזָ גַּעַוְאָקָסָן זַוְעָר וּוּאָרָט, — מַעַר וּוִי פֿוֹנָעָם וּוּאָרָט אַלְיָג. וּוּאָרָט וּוּעָן מִיכְאָעַלְסָן זַאְל זַיְכָ גַּעַוְעָן לְאַזְוָן אַפְנָן וּוּעָגָן פֿוֹן גַּעַמְרִיעָן טַעַמְרָאַל-קִינְסְטְלְעִירִישֶׁן בַּאַיְגָעָן דַי טַעַקְסָט פֿוֹן דָּעָר דָּרְאַמְאַתְוָגִיעָ אַיְנָעָם רִיעָגָע וּוּאָרָטְלָעָג זַיְן זַיְעָרָג, וּוּאָלְטָעָג עַד גַּעַוְוִים גַּעַקְוּמָעָן צַו באַ-דִּיטְמָנָד קַלְעַנְעָרָע אַזְיָיְיִשְׁ-קִינְסְטְלְעִירִישֶׁע דָּרְזָוְלְטָאָטָן.

די גרעיסטע געפער אינ דעם דאזעיקן זיין האט אים אָן צוועיפֶּל
געדראָט אָין זיין קריין-דָּאַל פון דער יידישער קָאָסְטִיך — אָין
„בִּינְיָמִינְנָעַן“, וֹו ער נויט אָזָה הויבער קִינְסְטְּלָעִירִיש-אִידְעָאָלָּאָזָה
גיישער שארפַּ, אָזָה מָאָמְנָטְנוּווּזָן קָאנְג זַיְכָ אָוִימְרוֹכְטָן, אָזָה דער סְבוּיכְטָן
ווערט באָהָרֶשֶׁט פָּונְגָעָם אַבְּיַעַטָּט.

אָזָה דָּאַס לְעֵצָם הָאָט מִיכְאָעַלְמָן נִיט נַעֲקָנָת אָזָה נִיט גַּעַטָּאָרָט
אַבְּיַעַטָּטָלָגָן.

דעָרְיבָּעֶר הָאָט מִיכְאָעַלְמָן, באַשְׁעַפְטְּמִינְדִּיך זַיְכָ מִיט זַיְנָ מעָטָּאָז
ראָלָן אַפְּקִילְיָוּבָּ פָּוּן דִּי קָלָאָמִישׁ טַעַקְטָּן, אַרוֹיְטָנְעַפְּרִיטָּ פָּוּן זַיְנָ נִיט
סְטָאָט דָּאַס קָאָנְאָנוּזְיָוּטָּ וּזְאָרָט, נַאֲרָ ער הָאָט זַיְכָ קִינְסְטְּלָעִירִיש
אַפְּנַעַלְיָבוּגָן דִּי אַסְּפָאָצְיָאָצְיָוּ.

די אַסְּפָאָצְיָאָצְיָוּ הָאָט ער קִינְסְטְּלָעִירִיש באָצְוָונְגָעָן. ער הָאָט זַיְנָ
אַרוֹיְטָנְעַפְּרִיטָּ, זַיְנָ באַמְּדוֹנָקָעָן מִיט אַלְעָן זַיְנָ אַידְיִוִישְׁ-פִּילְּאָסְפִּישׁ
אָזָה קִינְסְטְּלָעִירִישׁ זַאְפְּטָן. זַיְנָ אַקְיָמָטָר אָזָה, וְאָזָה באָהָרֶשֶׁט
אָזָה באָפְּעָלָט, הָאָט זַיְנָ שְׂוִינָגָן גַּעַרְאָגָן דָּרָכָב יַעַנְעָ אַידְעָאָלָּאָזָה
וועָגָן, זַיְנָ סְחָאָטָן גַּעַפְּאָדָעָרָט זַיְנָ באָוּסְטוּגָן, דָּרָעָ אַוְיָסְגָּעָלְיָטְפָּטָר
אָזָה אַונְדוּעָר צִיטָם.

אָזָה פָּאָרְזִיבְּטִיכָּע אָזָה קָלוֹנְ-בָּאָלְאָנְסְּרִינְדִּיךְע באָצְוָונָגָן צָוָם וּזְאָרָט
הָאָט נַעֲקָנָת פָּאָסְרָן בְּלוּזָן בעַנְעַנְיָה דִּי טַעַקְטָּן, וְאָזָה הָאָבָּן אַיִּינָ
זַיְוָעָרָהוּלָעָרָ נַאֲטָוָר נַעֲקָנָת הָאָבָּן אַגְּנָעָז וּזְיוּדָעָשְׁפָּרָעָלְבָּלְעָבָּעָ וּזְיָירָ

קוֹנָגָן, אַבָּעָר נִיט צָוָם וּזְאָרָט בִּיכְלָאָלָּאָזָה
אָזָה באָצְוָג צָו אַזְוָלְכָעָ טַעַקְטָּן הָאָט ער פָּוּן גַּעַפְּרָאָר אַידְעָאָז
לְאַנְיִשְׁעָרָ שְׁטָרוֹיְכָלְגָּוָן זַיְכָ גַּעַמוֹתָשׁ שָׁאָפָּג אַסְּפָעְזָוָלָּ קִינְסְטְּלָעִירִישׁ
דִּימְטָאָנָעָ פָּוּנָעָם וּזְאָרָט, אָזָה דָּאַס הָאָט באָ אַיִּם אַרוֹיְסְגָּעָרָפָּן אַגְּנָעָמָן
וועָנְדִּיקְיָיטָן צָו פָּאָרְבְּרוּמְעָרָן דִּי פְּלָאָסְטִישׁ עַשְׁפָּרָאָכָּ פָּוּן זַיְנָעָ דִּיְנָ-

שְׁוִישְׁפִּילְּעִירִישׁ מִיטְלָעָן אָפָּנָ בעַשְׁבָּגָן פָּוּן וּזְאָרָטָן.

וּזְאוּזָוִי זַשְׁעָה הָאָט ער „גַּעַקְעַמְפָּטָן“, מִיכְאָעַלְמָן, מִימָן וּזְאָרָטָן?

די נאנצע אומגעוּוַיְנָלָעַ רנייכע נאמענקאלאטור פונ אלע זינגע
פֶּלְאַסְטִישׁע אַוִּיסְדְּרוֹקִיםְתַּלְעָן, אַנְגַּעַחֲזִיבָנָג פָּונְ זִינְגְּנוֹאַלְדוֹיק שְׂטִילָן
אַוְּפְּרִיזְנְדִּיקָן אָוּמָרָן, וְעַנְ פָּונְ יְעַדְן קְעַמְעָרְלָן פָּונְ זִינְגְּנוֹעָם שְׁפָאַרְטָמִיט
שְׁטוּרְעַמְדִיקָן טְעַמְפּוּרָאַמְעָנָט, וְעַנְ זִינְגְּ יְעַדְרָעְ גְּזַיְבְּצָזָגְגָן לְוִיפְטָאַפְּ
אַיְנָעָם אָוּנְ דֻּעָם זְלָבָן אַרְטָ אַרְבִּיעָרְ דִּי וְיִטְסְמָטָשְׁפְּרָעָקָעָם — דָּאַם,
וְאַסְ מַעְ רַופְטָ מִימִיךְ, — זְבָנָג אַוְמְגַעְהֵיְעָרָעָ עַקְסְפְּרָעָסְיְוָקָעָט אָוּנְ
דוֹנְסְטָעָ נְרַאַפְּיִישׁע צְיִיכְעָנוֹנָג פָּונְ זִינְגְּ בָּאוּנְעָנוֹנָג אָוּנְ פָּונְ דַּעַרְ שְׂטִימָ
פָּונְ זִינְגְּנָר — אַטְ דִּי אלע רַיְכָעָ מִיטְלָעָן הָאָטָע עַר אַנְגְּעַוְעָנָט, וְוִי
אוֹזָא נְאַרְהָאַפְּטָעָ לְוִיפְטָאַמְפּוּרָעָ, וְוִי אוֹזָא מִינְ אַיְגְּנָאַרְטִיקָן אַרְאַמָּאַט
פָּונְגָם וּוּאַרְטָ, אוֹ פָּונְ אַיְםָ אַלְיָוָן, פָּונְ דֻּעָם דָּאַזְיָקָן אַרְאַמָּאַט, זָאַל
שְׁוּנִין דַּעַר צְוּשְׁוִיעָר וּוּסָגָן, וְאַסְ פָּאָרָא וּוּאַרְטָ סָעָ וּשְׁטָ קְוּמָעָן.
אוֹנְ אַטְ דֻּעָם רַיְכָעָ פִּילְפָּאַרְבִּיקָן קוֹנְסְטְּלָעָרִישָׁן אַנְטְּוֹרָאַזָּשָׁ אַרְוּמָ
דֻּעָם אַיְגְּנָאַרְטִיקָן "קָאַמְפָ" פָּאָר דָּעַרְוּוֹיְטָעָרָן דָּאַסְ וּוּאַרְטָ הָאָטָמִיָּיָ
כָּאַלְעָם דַּעַרְפִּירָט צָו אוֹזָא אַוִּיסְדְּרוּקְלָעְקְיָיטָ, אוֹ דַּעַרְ צְוּשְׁוִיעָר
הָאָטָמִיָּ שְׁוּנִין וּוּרְקָלָעָבָגְעָקָנָט טְיִילָמָאָלָ פָּאַרְשְׁפָּאַרְן עַם אַרְוִיסִּ
בְּרָעָנָגָן.

מִיכְאַעַלְמָן הָאָטָמִיָּ אוֹזָא מַעַטָּאָר בְּעַנְגְּנִיעָ צָוָם וּוּאַרְטָ אָ גְּעוֹזָיָן
פְּרָעָוָר בְּאַפְּרִידִיקָט.

עַר הָאָטָמִיָּ בְּאַדְאַרְפָּטָ פְּרִיעָרָ פָּאָרָא אַלְצָ זִיכָּ אַוִּיסְשָׁעָפָן אָוּנְ זִיכָּ אַנְ-
זְוָטִיקָן מִיטָּ דַּעַרְ שְׁפָרָאָכָ פָּונְ זִינְגְּ אַיְגְּנָעָנָר אָוּנְ אַיְגְּנָטִימְלָעְבָּעָר
שְׁוּשְׁפִּילְעָרִישָׁר קוֹנָסָטָ.

עַר הָאָטָמִיָּ אַבָּעָרָ אוֹיָכָ בְּאַדְאַרְפָּטָ מִיטָּ זִינְגְּ אַיְגְּנָטִימְלָעְבָּעָר שְׁפָרָאָכָ
פָּונְ שְׁוַיְשְׁפִּילָ קְוּמָעָן צָוָם דְּרָאַמְאַטְוָרָגִינָשָׁן וּוּאַרְטָ וְוִי אָ גְּנִיעָ סִינְטָעָ
טְוִישָׁע שְׁעַפְּרִוִּישָׁעָ מְאַנְיְפָעָמְאַצְיָעָ. בֵּין דָּאַסְ דָּאַזְיָקָעָ נְנִיעָ וּוּאַרְטָ אַיָּזָ
בְּאַשְׁאָפָן גְּעוֹזָאָרָן, הָאָטָמִיָּ זִיכָּ מִיכְאַעַלְמָן גְּעַמְרָאָגָן צָוָם הַעֲכָסָטָן פָּונָסָטָ
פָּונְ דַּעַרְ שְׁוַיְשְׁפִּילְעָרִישָׁר קוֹנָסָטָ, וּוּאַסְ הָאָטָמִיָּ אָוּרָ רַעֲשָׁסָ אָוּנְ אָוּנְ
אַיְרָ נְאַטָּוָרָ אַלְעָ מְעַגְלָעְכְּקָטָן אַפְּ אַוִּיסְצְּפָוִיָּוָגָן דִּי פָּוָנְקָצִיעָסָ פָּוָנָעָם
וּוּאַרְטָ אַוִּיבָ.

מיכאעלט איג דער ראל פון שימעלע סראקער איג דער
בייעסע „200.000“ מונ שגראם-אליכען.

the first time in the history of the world, the whole of the human race, in all its diversity of language, culture, and social organization, has been gathered together in one place, and that place is the city of New York.

The purpose of this meeting is to discuss the problems of world government, and to work out a plan of action which will be adopted by the various delegations and carried out in their respective countries. The plan of action will be based on the principles of democracy, freedom, and justice, and will be designed to promote the welfare of all mankind.

The meeting will be opened with a speech by the President of the United States, Mr. Woodrow Wilson, who will be followed by a speech by the Secretary-General of the League of Nations, Mr. Arthur J. Gove. After these speeches, there will be a general discussion of the problems of world government, and a vote will be taken on the proposed plan of action.

The meeting will be held in the City Hall of New York, and will last for several days. The delegations will be housed in the Hotel New York, and will be provided with all necessary facilities for their comfort and convenience.

We invite all nations of the world to send delegations to this meeting, and we assure them that our purpose is to work for the welfare of all mankind, and to promote the principles of democracy, freedom, and justice.

מייכאעלס איז דער ראל פון מענאכעט-מענרג איז דער פיעטער
„לְוֹטָם-מַעֲנֵתָשׁ“ לְוִוֶּת שָׂאָלָם-אַלְיִיכְעַמֶּס „מַעֲנָאַכְעַמֶּס-מַזְנְדָּלָן“.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

אוֹזָא מִינְ קַאֲמָפּ מֵיְתָן וּוֹאָרֶט הָאָט זַיְכּ וּעְקָאנְטּ פָּאָרְגִּינְעָן נָאָר
אוֹזָא גַּרְוִיסְעָרּ קִינְסְטְּלָעָרּ וּוֹיּ מִיכְאָעָלָםּ, קַעְדִּי עָרּ וְזָאָל אַיִן דָּעָרּ גַּנְאָנּ
צָעָלּ גַּרְיִים אַגּוּ בְּרוּיָה אַנְטְּפְּלָעָמּ זַיְתּ אַיְגְּעָנָעּ אַגּוּ אַיְגְּנָאָרְטְּקָעּ
שְׁוִישְׁבִּילְעִירִישָׁעּ אַיְנְדְּיוֹזְוֹאָלִימְטָעָטּ.

אַיִן דָּעָמּ דָּאָזְיָקָנּ "קַאֲמָפּ" אַיּוֹ מִיכְאָעָלָםּ, אַוְיִסְעָרּ זַיְתּ גַּרְוִיסְעָן
אַיְנְטְּפְּלָעָקָטּ אַגּוּ זַיְתּנוּ רַוְיְכָעּ קִינְסְטְּלָעִירִישָׁעּ מַעְלָלְבְּקִיְּמָגּ, צָוּ הַיְּקָפּ
גַּעֲקוּמָעּ דִּי שְׁפְּרָאָכּ פָּוּן זַיְתּ "נַאֲצִיאָנָאָלָעָרּ פָּאָרָמּ", דִּי קִימָאָטּ גַּעַ-
נָאָלָעּ שְׁפְּרָאָכּ פָּוּן זַיְתּ הַעֲנָטּ.

זַיְתּ קָאָנָעָן אַוְפְּדָעָקָנּ מִימָּטּ דָּעָרּ שְׁפְּרָאָכּ פָּוּן זַיְתּ הַעֲנָטּ דִּי פִּינְ-
סְטָעּ סָאָצְיָאָלָעּ אַגּוּ פְּסִיכְאָלָגְנִישָׁעּ נַיְוָאָנָסּ, וּוֹאָסּ וּוֹרָטּ אַיִן זַיְתּ
פָּלָאָסְטִישָׁעּ פָּאָרָאָלְגָנְעָמְיוֹנָרָוּנָגּ אַגּוּ אִיםּ דָּעְרָפְּרָטּ קִימָאָטּ צָוּ אַגְּנִיטּ
קְלָעָנְרָעָרּ בּוּיְלְעָטְקִיְּמָטּ וּוֹיּ זַיְתּ וּוֹאָרֶטּ.

בֵּין צָוּ אַגְּסִימְבָּאָלְ!

בָּאַזָּא גַּרְוִיסְעָרּ קִינְסְטְּלָעָרּ, וּוֹיּ מִיכְאָעָלָםּ, הָאָטּ דָּעָרּ מַעְטָאָרּ פָּוּן
קוֹשָׁנָן זַיְכּ וּמֵיְתָן וּוֹאָרֶטּ דָּוְרָכּ אַגְּטִיבָּלָעּ, אַפְּלִילָעּ וּוֹעָנָן דָּאָסּ טִיבָּלָעּ
איּוֹן אַגְּזָרָנָסּ, גַּעֲקָאנְטּ דָּזְעָרָגּ נִטְמָרּ וּוֹיּ אַגְּנָאָצּ קָוְרָצָנּ פְּעִוְיאָדּ,
לְאָגָגּ זַיְכּ פָּאָרָהָאָלָטָנּ אָפּ אִיםּ הָאָטּ עָרּ נִטְמָרּ גַּעֲקָאנְטּ. אַגּוּ אַיִן דָּעָטּ
נִטְמָרּ גַּעֲבָוִירָנּ וּוֹרְגָנְדִּיקָנּ וּוֹאָרֶטּ פָּוּן אַונְדוֹזָעּ גַּרְוִיסְעָרּ סָאָצְיָאָלְיִסְטִישָׁעּ
עַבְּאָכָעּ הָאָטּ עָרּ דָּעְרָפְּלָטּ דָּעָמּ גַּוְוָּרָלּ פָּוּן דָּעָמּ אַפְּסָנָנּ גַּעֲבָוִרָנּ
וּוֹרְגָנְדִּיקָנּ רְעָאָלִיזָמּ אַיִן אַונְדוֹזָעּ טְעָאָטָרּ.

עָרּ הָאָטּ אַוְיכּ דָּעְרָפְּלָטּ, אַזּ דִּי רַיְבְּכָעּ דָּעְרָפְּאָרָוּנָגּ פָּוּנָעּ קָלָאָסִישָׁן
רַעֲפָעָרְטָוָאָרּ אַיּוֹ מַאֲסְקָוּעָרּ יְדִירָשָׁן מַעְלָוְבָּעְ-טָעָמָטָרּ דָּאָרָפּ אַגּוּ מוֹזּ בֵּין
צָוּ גַּרְוָנָטּ אַפְּגָנְעָנְבָנּ וּוֹרָגּ פָּאָרָגּ נִטְבָּעָמּ סִינְמָעָטִישָׁן אַוְיִסְדָּרָוקּ אַיּוֹ
טָעָמָטָרּ, פָּאָרָגּ נִטְבָּגּ, נָאָכּ יְוָנָגּ וּוֹאָרֶטּ פָּוּן סָאָצְיָאָלְיִסְטִישָׁן רְעָאָלִיזָמּ.
אַגּוּ דִּי דָּאָזְיָקָעּ בּעַלְאָגְוּוּדָיָקָעּ אַוְפָּנָאָבָעּ הָאָטּ מִיכְאָעָלָםּ פָּאָרָוּרָקּ
לְעַכְתּ אַגּוּ פָּאָרָקָעָרָפְּרָטּ אַיִן דָּרְיִי סָאָוּעָטִישָׁעּ פִּיעָמָנָהּ אַיִן דָּאָרּ
גַּיְעָלָםּ "יְוָיָּסּ", אַיִן דָּאָבְּרוּשִׁינָםּ אַגּוּ נָסְנִיאָוּסּ "סְפָעָץּ" אַגּוּ אַיִן
מָאָרְקִישָׁעּ "אָוָדִיםּ".

דער ריבכער צושַׂאָג פון ניע אַסְּאָצְּיָאָצִים, ווֹאָם ס'טְּרָאָנְט מֵיט
ויכ דאס עכט-קינסטעריעש ווֹאָרט פון דער גנייער רעוֹאַלְּיוֹצְּיָאנְרָעָר
און סְּאָצְּיָאָלְּיָוּסְּמִישָׁעָר טְּעָמָאָטִיך, הָאָט אִים ווֹידְּרוֹאָמָּאָל גְּפֶלְעָפֶט.

ס'איַן נַיְטִיך אָנוֹגְּמָעָרְצָוְשְׁטָרְשָׁבָן, אָז אַיְן דִּי דָּרְמָאָנְטָעָ דָּרְיָי
סְּפָעָקְּמָאָקְּלָעָן אַיְן מִיכְּאָעָלָם דָּרְכָּנְגָּעָנְגָּעָן אֵי וֹוי אֲשִׁוּשְׁפִּילְּעָר אֵי
וֹוי אֲרֻזְּשִׁוְּסָר. דִּי יְוָגָּעָ שָׂאָוּעָמִישָׁע טָמָע, אֹוֵיכְּ נִיטְּ רָעְבָּנְגָּעָן
אַיְינְגָּעָ אַוְּיָסָנָאָמָעָן, הָאָט מִיכְּאָעָלָם בָּא זִיכְּ אַיְן מְעָמָעָר קִינְגָּעָט
נִיטְּ אֲנְגָּעָמְרוּט. עָרְחָאָט גְּלָעְנְגָּדָר פָּרְשָׁטָמָאָגָּעָן, אָז צָו אָט דָּרָעָ נְבָעָר
אוֹן ווֹיכְּתִּיקְּסָמָעָר טָמָעָ פָּוָן אַוְּנְדוּעָר עַפְּאָכָּעָ באָדָרָפְּ מָעָן צָוְגָּיָן
מִיטְּ אֲבָזְּוָנְדָעָר לְבָעָ אָוָן פָּאָרָאָגְּטָוּאָרָטְּלָעְבָּקִיטָם. עָרְחָאָט אַלְּיָיָן
רְעֻזְּשִׁירָת אָוָן אַלְּיָיָן גְּשִׁפְּלִיטָם, אָוָן אַיְן דָּעַם דָּאָזְּקָעָן שְׁעָפָעָרִישָׁן
פְּרָאָצָּעָם אַיְן עָרְגָּבָרְגָּעָוָאָרָן אַלְּסָם רְעֻזְּשִׁירָ, אַיְן דָּעַם דָּאָזְּקָעָן
זַיְעָר קָאָמְפְּלִיזְּרָמָן צְׂוֹאָמְנְטָרָעָפָּמָן אַיְן גְּבָוָרָן גְּבָוָרָן דִּי שְׁעָפָעָרִידָי
שַׁעַפְּאָרְבִּינְדָוָנָגָן פָּוָנָעָמָעָר מִיטְּ דָּרָעָ יְוָגָּעָר שָׂאָוּעָמִישָׁעָר דָּרָאָ-
מָאָטוֹרָגִיָּעָ.

זַיְעָר שְׁוֹעָר אָוָן פָּאָרָאָגְּטָוּאָרָטְּלָעָב אַיְן דָּאָסָגָעָן אֹוֵיכְּ אָוָן עַפְּ-
שָׁעָר חְוִיפְּטוֹאָכְּלָעָכְּ דָּרְרָפָאָר, ווֹטְּלָדִי יְוָגָּעָן שָׂאָוּעָמִישָׁעָ דָּרְאָמָאָטוֹרָגִיָּעָ
הָאָט גְּעָמָאָכָט דָּעַמְלָטָ אִירָעָ עַרְשָׁמָעָ נַאֲכָבָעָ נִיטְּ זְוִיכְּרָעָ טָרִיטָ, נַאֲרוֹאָסָ
אַמְּבָוּעָפְּנָמָט דִּי אַיְונָן, אָוָן מִיכְּאָעָלָם אַיְן עַפְּשָׁעָרְגָּעָן אַיְן אַיְן
וֹאָסָגָעָט אִירָעָ קִינְסְּטָלְעָרִישָׁ, «אָפְּגָעִיקָּט דִּי צְׂוָנָגָן». אִים אַיְן אַיְן
דִּי דָּאָזְּקָעָן פִּיעָסָן אַוְּסָעָקָומָעָן מִימְצָאָרְבָּעָטָן לְוִוְּתָ דָּרְדָּרָמָטוֹרָ-
גִּישָׁעָר לִיְגָעָ נִיטְּ וּוֹיְנְיָקָעָר, וֹוּ לְוִוְּתָ דָּרָעָ רְעֻזְּשִׁימָרִישָׁעָר אֹוֵן דָּרָעָ
שְׁוִישְׁפִּילְּעָרִישָׁ. אָבָעָרְגָּעָן קִינְסְּטָלְעָרִישָׁ אַקְשָׁאָנָעָם אֹוֵן גְּפִילָ פָּוָן
אַכְּרִיעָם פָּאָרָ דָּעַם נְבָעָמָט שָׂאָוּעָמִישָׁן וּוֹאָרטָ אָפָּט דָּרָעָ יְזִידָשָׁעָר בִּינָה
הָאָט אַפְּגָנוּוֹעָקָט אַיְן אִים אֲגָלְעָנְצָנְדִיקָן צְׂעָנִישָׁן קָאָמְפְּאָזִוְּמָאָרָ-
שָׁוִוָּן אַיְן «יְוִילִים» הָאָט עָרְגָּבָרְגָּעָן קִינְסְּטָלְעָרִישָׁ פָּוָן עַמְּסָעָרְגָּעָן
רְיִשְׁעָר מִינְסְּטָעָרְשָׁאָפָּט אַיְן דִּי מַאֲסָנְ-סְּצָעָנָעָם, אָוֵן אֹוֵיכְּ הָאָט עָרְזָבָר
אַנְטְּפָלָעָקָט פָּאָר אֲפָרָאָכְּפָוָלָן גְּרָאָפִיקָעָר אָפָּט דָּרָעָ צְׂעָנָעָם. דִּי קְרָאָפָּט

אין זין פון זיין מיזאנסצענירונג דערהייבט זיך צו דער קראפט פון זיין שיישפיג. ער האט עם גלענד דערזיון אין דער מצנען, ווען ער לערנט דיז כאויאריים האלטן א ביקס אונ זיאזוי צו שיבן אין דער קאנטרוּאַלְיוּצִיע. אונ נאכ מיט א מער אויסטריקעל בעבר קראפט – אין זיין מצנען מיט קאָפָאַטְשָׁג. אין דער מצנען מיט קאָפָאַטְשָׁג האט מיכאָעלם אָפֶן אַלענטְדִּיקְעָן אַוְיפָּן דערוויזָן, זיאזוי אַונ אַינַּן וועלכָּר מְאַסְמֵן קָאנְג אַונְנַּעַן מַעַד אַרְטִּיךְעָן דַּי אַיְגָּעָן דערפָּאָרְדָּן, זיאזוי מַעַד זַּאֲנַּט זַּיְבָּן אַיְגָּעָן קָוְלְטוֹרְ-יְרוּשָׁעַ נִימַּט אָפֶן. אַינַּן דער דָּזְוִיקָּעָר מיזאנסצענָן האט אָפֶן נִיְעָם, אָפֶן אַוְיפָּן אַ בְּלָעָנָד נַעֲמָנָד דער טַעַטְשָׁעָר מִיט דָעַט בְּעַטְבָּן, וּאָסָמָּאָן אַיְזָן גַּעֲוָעָן אַנְגַּעַזְמָלָט. אַינַּן דִּי דָּזְוִיקָּעָר גַּלְּיקְלָעָכְעָן גַּעַפְּנוּנָעָן מִיְּזָהָבָן גַּעַבְּוִירָן גַּעַזְאָרְבָּן דָוְרָבְעָרְדָּן זְאוּאַלְיוּצָאַנְעָרְדָּרְדָּאַמְּאַנְטִיךְ דָעַר סָאַצְּאַלְיִסְטִישָׁעָר דָעַאלְיָזָם אַינַּן מַאֲסְקָוָעָר מַעַלְבָּרְבִּישָׁן יְדוּשָׁן טָעָאָן. דָּאָסְמָה האט מיכאָעלם גַּעַבְּרָאַבְטָן דִּי עַדְשָׁטָע גַּעַרְעָטָעָנִישָׁ פָּוּן זַיְנָן סָאַוּעָטִישָׁן פָּרְזָאָד.

ער דָּזְוִיקָּעָר סְפֻעַּטָּאָקָּה אַיְזָן גַּעֲוָעָן מִיכָּאָעַלְמָסָעָן שְׂוִישְׁפִּילְעָרִידִי שְׁע אַונְ מַעַטְרָאָלָעָ לִידְוּ וּוּגָגְ בִּירְגְּעַרְקִירִין, וּוּגָגְ דָעַט זִינְרִיבִּין מַאֲרָשָׁפָן דָעַר זְאוּאַלְיוּצִיע. אַונְ סִיְּוִישְׁפִּילְעָרִישָׁ אַונְ סִיְּ רְזַעְשִׁיָּהָרָאָרִישָׁ אַיְזָן מִיכָּאָעַלְמָה דָאָ גַּעַבְּלִיבָּן מְרָטָ זַיְנָעָן אַיְגָּעָן קִינְסְטְּלְעָרִישָׁ פְּרִינְצִיְּפָנָן: דָעַר פָּאַרְשִׁיבְּטָעָר פְּסִיכָּאַלְאָגְנִישָׁעָר דָעַאלְיָזָם אַונְ דִּי אַנְטִי שְׁפָרְעָנְדִּיקָּעָ צְיִכְעָנוֹגָג, אַונְ שְׁרָעָקָפָאָר דָעַט טְרָאַנְשִׁן, וּוּגְ נַאֲרָדָאָסָמָה טְרָאַנְיִישָׁעָ דָעַקְטָ אַומְּפָאָלְעָקְטָ דָאָסְמָ גַּרְוִוָּסָעָ אַונְ גַּרְאַדְיָעָעָ פָּוּן דָעַר עַפְּאָבָעָ.

“סְפָעָץ” אַיְזָן גַּעֲוָעָן פָּאָר מִיכָּאָעַלְמָבָן אַ קִינְסְטְּלְעָרִישָׁ אַוִּישְׁפִּיָּה רְזַעְשִׁיָּה אַינַּן דָעַר מַעַמָּעָ פָּוּן דָעַר סָאַוּעָטִישָׁעָר אַוְנְטְּעַלְיִגְעָנָצָא. עַמְּעַם, ער האט דָאָ גַּעַבְּלָאַנְדוֹשָׁעָט. אַכְּבָעָר בְּלָאַנְדוֹשָׁעָנְדִּיקָּה, חָאַט ער גַּעַזְבָּט גַּעַזְבָּט פְּאַרְמָעָן אַונְ ער האט זַיְיָ אַנְגַּעַטְמָאָפְטָה. ער האט זַיְיָ אַנְגַּעַטְמָאָפְטָה רְיִוָּת אִידְיוֹוִישָׁ סִיְּ אַיְזָן אַיְגָּעָן קָוְלָ שְׁפִּילְעָמָדָה

פּוֹלִיסְטִיר. דַי דָעֲרָפָרָוָנָג פּוֹנָעָם דָאָזִינָן סְפָעַקְתָּאָקָל הָאָט עַר דָעָר-
נָאָכ אַוִיסְגָּנוּצָט אֵינָנָא גָאנְצָעָר דַי אַנְדָעָרָע אַרְבָּעָטָן. אַבָּעָר דָאָס
גַעֲפִילְיָה פּוֹנָג רַוִיסְעָר קִונְסְטָלְעִירִישָׁעָר אַבְּרוּיטָן הָאָט אִימָה דָאָ אַוִיכ
נִוְיט פָאָרְלָאָסָט אָפָ קִיְינָא אַוִינְגְּנֶבְּלִיאָק. עַר אַלְיוֹיגָה הָאָט דֻעָם סְפָעַקְתָּאָקָל
גַעֲשְׁמַעְלָט, עַר אַלְיוֹינָה הָאָט אַיְינָעָם סְפָעַקְתָּאָקָל גַעֲשְׁפִילָט, עַר אַלְיוֹינָה
הָאָט אָפָ זַיְבָן גַעֲנוּמָעָן אַלְעָלָעָמָעָבָע אַוְמַדְעָרָוָאַרְטָקִיטָן, וּוֹאָסָפָאָ
סִירָגָן, וּוֹעָגָן מַעַגְיָת אֵינָנָא אַוִיסְפָּרָוָר.

אוֹן עַנְדְלָעָכ — "אָוָאָדִים".

נִוְיט גַעֲקוּקָט אָפָ דַי רַוִיסְעָר קִונְסְטָלְעִירִישָׁעָר נִיסְיוּינָעָם, וּוֹאָסָפָאָ
הָאָט גַעֲחָאָט דָוְרְבְּצָוְגִּין אֵינָנָא גַעֲנָעָר אַרְבָּעָטָן אַיְבעָרָעָר דַעָר סָאָוּעָטִישָׁעָר
טַעַמְאָטִיק, הָאָט זַיְבָן מִיכְאָעָלָס אַוִיכ אֵינָנָא דֻעָם דָאָזִינָן סְפָעַקְתָּאָקָל
אַרְיִינְגְּנָעָוָאַרְפָּגָן מִיטָן זַיְנָן גַעֲנָצָעָר פָאַרְאָנְטָוָאָרְטָלְעָכְקִיטָן אָוָן טַעַמְבָּעָר
רַאְמָעָנָט. עַר הָאָט עַפְשָׁעָר דָאָ אַוִיכ גַעֲוּוּסָט, אָז דַעָר דָרָאָמָטָוָרָנִי
שַׁעַר מַאְטָעָרִיאָל אֵין נָאָכ נִוְיט אַיְינָגָאנָצָעָן קִיְינָגְרִיפְּעָר, אַבָּעָר דַי גַעַ-
פָאָרָה הָאָט אִימָה נִוְיט אַפְגָּנְשָׁמָעָלָט. אָוָן וּוֹי אַקְטִיאָר אָוָן אַטְעָמָט
רַאְלָעָרָעָר קִונְסְטָלְעָר, וּוֹאָסָפָלָט נָוָט בְּלוּזָן דַי "הָאָל", וּוֹאָסָפָאָז
אַוִיסְגָּנוּטִילָט אָזָט שְׁקָסָט, נָאָרָרְפָּעָרָר פָאָרָאָלָז — דַי אִידִוָי, הָאָט
עַר אֵינָנָא גַעֲוּיָסָעָר עַרְמָעָר אַיְבָעָרְגָּעָשָׁלָאָסָן דֻעָם דָרָאָמָטָוָרָנִיָּשָׁן מַאָ-
טָעַרְיָאָל, אַרְפָּצְיוּנָדִיק אִימָה צָוָעָר גַרְוָנְטָאָרְטָצְעָפְּצִיעָזָעָמָעָם סְפָעָל-
טָאָקָל. אַזְוִיאָרָוָמָ אֵין אַוִיסְגָּנוּוָאָקָסָגָן דַעָר "זַיְדָעָ", וּוֹי דַי בָּאַרְעָבָטִיקָ-
טָעָמָע, פּוֹנוֹוֹאָנָעָן עַס זַיְנָעָן זַיְבָן פָאָנָאָנְדָעָרְגָּעָנָגָעָן זַיְן אָוָן
אַיְינָקְלָעָכ. עַר הָאָט אַפְגָּנְשָׁמָעָלָט דַי פָּרָאָבָלָעָם פּוֹנָג דָוִירָעָם. אָוָן וּוֹי
דָאָס וּוֹעָט זַיְבָן נִוְיט אַוִיסְוּיָזָג פָאָרָאָדָאָקָסָאָל, אֵין אַרְבָּעָטָן אָפָ
אָט דֻעָם דָרָאָמָטָוָרָנִיָּשָׁן שְׁמָאָטָה, הָאָט עַר זַיְבָן אַוִיסְגָּעָקוּקָט דַי בְּפָרָ-
סְפָעַקְמִיוֹגָן צָו זַיְנָגָרְעָטָן שְׁוִישְׁפִילְעָרִישָׁן טְרוֹוִים — צָו טַעוּוִיָּ
דֻעָם מִילְכִּיקָן, מִיטָן וּוּלְגָנָג עַר הָאָט נָאָכָהָעָר בָאָקְרָוִינָט דֻעָם גַעֲנָצָן
וּוֹגָן זַיְנָעָם פּוֹנָג אַקְמִיאָרִישָׁעָר אָוָן רַעֲזִישְׁפִילְעִירִישָׁעָר קִונְסָטָן.
אוֹן נִוְיט קִיְינָגְצְפָאָל אֵין דָאָס, וּוֹאָס נָאָכ דֻעָם גַרְוִוָסָן וּוֹגָן, וּוֹאָס

מייכאעלס האט דורךגעמאכט אינ דער יידישער קלאסיק, אונ גאנך דער דערפֿאָרונג, וואָס ער האט אַנגעזאמלט אלס אַקְטִיאָר, אונ באָזונדרעם אלס רַעֲשִׁיסָּר, אינ אַגְּנְצָּעָר דֵּי פִּיעָּמָּן פָּונְגָּעָם יונְגָּסָּאָוועטְשָׁן דַּעֲפְּעָרְטוֹאָר אַונ אַומְגָּעְקָּרְטָּה דָּעַם וּאַרְטָּה דֵּי "בירגער-רענטָה" אַפְּ דָּעַר בִּינְעָם פָּון יְדִישָׁן מַעֲלוֹכְבָּעַ-טַעַמָּטָר, — גַּאנְךְ דָּעַם, וּוּיְוָלְטָה-ער אלְיָין האט זַיְכָּר אַידְעָאַלְקָאָנוֹישָׁ מַעֲרָה פָּאֶרְעָמְטִיקָּט אַינְ זַיְנָן וּוָלְטָה-עַמְפִּינְגְּדוֹנָגָן, — האט ער זַיְכָּר גַּעַלְאָזָּט אַינְ דָּעַר וּוָלְטָה-קָלָאָמִיךְ מִיטָּא נַעֲרָ קִינְסְטָלְעָרְיוּשָׁר נַעֲסָעָ — צָו שַׁעַקְפִּירָן, וּוּי אַקִּינְסְטָלְעָרְיוּשָׁר שָׂאַלְיָעָכְּ פָּון אַונְדוֹעָר גַּרוֹיְסָעָר סָאַצְיָאַלְיִסְטִישָׁן דָּעַלְיָוִם פָּוֹנְדָּאָסָּנָּי אַופְּשָׁנְיָירָן דָּעַם XVII יָאָרְחוֹנְדָּרְטָה אַינְ דָּעַר גַּעַשְׁטָאָלָטָה פָּון קִידְמִינְגְּ לִיר.

8

מייטָן "קִינְגְּ לִיר" אַינְ דָּעַר מַאֲסְקוּעָר מַעֲלוֹכְבִּישָׁר יְדִישָׁר טַעַמָּטָר בָּאַשְׁמִימָט אַרְבִּין אַינְ דָּעַר גַּעַשְׁיבָּטָה פָּון דֵּי שַׁעַקְמְפָּרָה-סְפָּעְקָטָאָקְלָעָן, וּוּי אַפְּלוֹוּרְטִיקָּעָר פָּאַרְמְנִיאָר פָּונְגָּעָם גַּרוֹיְסָן דָּרָאָ מאָטָוָרָן.

אָבעָר נִיט גַּאֲרָא אַינְ פָּרָאָכָט פָּונְגָּעָם קִינְגְּלָעָן פָּאַלְאָצָּ, נִיט נַאֲר אַינְעָם קְלִינְגְּנְדִּינְגָּ מַעַשָּׂ פָּון דֵּי שְׁלָאָכְטָ-אַונְפְּאָרְמָעָן, מִיט וּוָלְכָעָסְזָנָעָנָבָה אַהֲנָגָעָן דֵּי חַוִּיפְ-לִיטָּה פָּון שַׁעַקְמְפִּירָם "לִיר", אַינְ גַּעַוְעָן פָּאַרְבָּאָרָנָגָן דָּעַר גַּוְיָרָל פָּון אַט דָּעַם גַּרוֹיְסָן קִינְסְטָלְעָרְיוּשָׁן דָּרְפָּאָלָגָן. דָּעַר דָּאַוְיָקָעָר גַּרוֹיְסָעָר דָּרְחָפָאָלָגָן פָּונְגָּעָם מַאֲסְקוּעָר יְדִישָׁן מַעֲלוֹכְבָּעָ-טַעַמָּטָר אַיְזָן אַרְוִיְמָגָעָוָאָקָסָן פָּון דֵּי אַרְעָמָעָ שַׁטְּעָטְלְדִּיקָעָ שְׁטִיבָּלְעָכָבָה — דֵּי אַרְעָמָעָ שַׁטְּעָטְלְדִּיקָעָ שְׁטִיבָּלְעָכָבָה פָּון דָּעַר יְדִישָׁר קָלָאָמִישָׁר לִיטְעָרָאָטוָר.

אַפְּ אַט דֵּי דָּאַוְיָקָעָר אַרְעָמָעָ שְׁטִיבָּלְעָכָבָה הָאַט דָּעַר מַאֲסְקוּעָר מַעַיְזָה יְדִישָׁר טַעַמָּטָר אַוְיְסְגָעַשְׁלִיטִיפָּט זַיְנָן גַּעוּוֹרָה. אַונְ דָּעַר גַּרוֹיְסָעָר קִינְסְטָלְעָרְיוּשָׁר דָּרְחָפָאָלָגָן פָּון "קִינְגְּ לִיר",

זענן עכטקייט אונ דער שייטערנדייקע קראפט איז באשטאנגען אין דעם,
ווארם דער מאָספּווער מעלבישער יידישער טעמיינ האָט אָרִיכִי
טיינַק אָויפּן, מיט קינסטעריזער נוֹטוּנְדְּקִינְט אָונ גּוֹעַצְמָעַסִּי
קייט בעקאנט יארשענען זיך אליען. די נאנצע פֿופְּצְנִיאָרִיקֶע דערפֿאָ
רוֹנְג, וואָס האָט זיך בא אַים אָנְגּוּזָאָמְלָט פֿאָרָן פֿערְיָאָד פֿון זְבּוֹנְג
גרויסע קינסטעריזש אָפְּשְׁטְּיִינְג אָפּוֹן קָלָאַשְׁיָן רַעֲפְּרָמוֹאָר, אָיז
געווונְג דִּימְקָאנְטִירְמָת אָונ באָוּסְּטְּזִוְּנִיק אָדרָר אָומְבָּאוּסְּטְּזִוְּנִיק אָרְטִינְג
געבראָכֵט אָיז אָט דער קָרוֹיְן-אָרְבָּעָט פֿון מעאמְער.
אָונ בא דער נאנצער קענְגְּנְעַזְעַטְקִינְט פֿון די טְרָאַנְדְּרִיעַם, וואָס
עם שטעלט מיט זיך פֶּאָר די גּעַמְּאָ אָונ דער קָנִינְגְּלְעַכְּרָע פֿאָלָאָצִי,—
בא דער אָבְּסָאָלְיָוָטָר אָמְעַגְּלְעַכְּבִּיטָה צו שטעלן אַיבָּן וּוּלְכָנְ-נִיטָּ
אייז פֿאָרְגְּלִיבָּך דָּעַט גּוֹרְלָ פֿון בִּינוּאַמְּנִין דָּעַט דָּרְיָהָן אָונ פֿוֹנְעַט קָינְגִּינְג
ליְהָר, קָרְיוּצָן זיך פֿאָרְמָעָל, קָינְסָטְעַרְיזָשׂ דָּאָכְ אַיבָּר אַיְוִינְקָע לְגִינְיָעָס
אייז די דָּאָזְיָקָע צְוּוֹי פֿאָרְשִׁידְעַנְעָט שְׁטָאַמְּרָאָלָע אַבְּיָעָטָן.
די פֿרְעַכְּטִיקָע צְיוּכָעָנוֹג פֿון דָּעַט קָינְגִּי מִיטָּגָן לְעֵץ אַינְגְּסְטָעָפָּ,
בעשאָס דָּעַט שְׁטוּרָעָט וּוּוּרִיט אָפְּ אַזְוּנְבָּלִיק פֿאָרְשְׁטָוִילָט אָבְּ אָ
בִּיסְלָ שְׁטוּרָוי וּוּבְּיוֹט זיך אַוְיָס די פֿאָרְיָאָגְּטָעָט פֿאָרָן אַיְדָעָלָ פֿון
מְעַנְטְּשָׁלְעָבָן קָאָמְפָּאָרָט,— אייז פֿלְאָסְטִישׂ אַוְיָסְגּוּוֹאָקָסָן פֿון דָּעַט
מְיוֹזָאַסְצָעָנָע אָונ דָּעַט קָרְעַטְשָׁמָע אַינְגְּ “בִּינוּאַמְּנִין דָּעַט דָּרְיָהָן”, וּוּ
די צְוּוֹי “קָרוֹיְן-זְוָכָּר” טְרוּיָמָע וּוּנְגָן אַקְרָתָפָּל. אַוְיָס די מִידָּ
זְאַנְסָעָנָע פֿון קָינְגִּינְג בא די טְעַכְּטָעָר אָיז צְוּוֹיָמָן אַקְטָמָ זיך
פֿלְאָסְטִישׂ אַיבָּר מִיט דָּעַט מְיוֹזָאַסְצָעָנָע פֿון “200.000”, וּוּנְ שִׁירָ
מעַלָּע וּוּרָט גּוֹאָר, אָז עָר אַיז אַפְּגָעָנָרָט...
אָט די דָּאָזְיָקָע קָרוֹיְן-שָׁאָפָּט פֿון מְיוֹזָאַסְצָעָנָשׂ לְאָגָעָס אָיז
אַזְוָלְכָע קענְגְּנְעַזְעַטְקִינְט סְפָּעַקְמָאָקְלָעָן — אַלְסָ קָינְסָטְעַרְיזָשׂ צְיִינְגָּר
פֿון גּוֹעַצְמָעַסִּיקָּר וּוּלְבָסְטִיעָרְוִישׂ, האָט גּוֹנְגָּבָן דָּעַט טְעַמְּטָעָר
בִּיכְלָאָל אָז מִיכְאָעָלָסָן באָזְוָנְדָרָעָם די מְעַנְטְּשָׁלְעַכְּבִּיטָה, אָז מִיט אָנְגָּנָעָ
זְאַמְלָטָע מִיטְלָעָן, נָאַצְעָנָאָלָע לְוֹוִיט דָּעַט פֿאָרָט, וְאָל עָר אָמָלָע

צנדיקן אויבגע קאנען אויסלאכן דעם געקרוינטן לעז, וואם צעשנידרט די קארטשע פוב די ערדיישע נימער אפ זיין אויגן ליב, פונקט ווי אפנ ליב פונעם אַפְּנוּיָעַנְדִּיקָן פֿעַךְ-אַלְיָוָם.

אַפְּ אַוְיסְצָקְנָעָטָן די נַעֲשֵׂתָאַלְתָּה פּוֹן קִינְגָּה לִיר הָאָט מִיכְאָלֶם גְּלֻעְנְצָנְדָר אַוְיסְגָּעָנוֹצָט אַלְעָ קִינְסְטָלְעָרִישָׁע אַנְשִׁיכְטָוָגָגָעָן, וואם האַבָּג זַיְבָּ אַיְן זַיְנָ קִינְסְטָלְעָרִישָׁן פָּאַרְמָעָנָן אַפְּגָעָלִיָּוָט פָּאַרְמָעָנָט יַאֲרָךְ אַקְטִיאָבָּרִישָׁעָר אַרְבָּעָט.

ער הָאָט אַוְיסְגָּעָנוֹצָט די נַאֲנָצָע קִינְסְטָלְעָרִישָׁע קּוֹלְטוֹר, וואם עַת הָאָט אַיְן זַיְבָּ אַרְטָנָגָעָוָפָט, בֵּין צַו די דַעֲצִיוֹלָנָגָעָן פּוֹנָעָט בְּבָבָ-לִישָׁן עַפָּאָט.

מִיכְאָלֶם הָאָט דָא גְּעוּוִים נַעֲרָאַלְפָן אַוְיסְפָּאַרְמוֹרָן די סְצָעָנָע, וואָ ער שִׁילְטָן, זַיְנָ אַיְינָגָעָן אָנוּ דָעַם פָּאַלְקָם בְּאַזְיָוָמָג צַו דָעַם בָּוּ אַיְוָוָו. אַבָּעָר די גְּרוֹנָמָ-פָּאַרְבָּן פּוֹן אַט דַעְר אַוְיסְעָרָגָעָוָיָנָלְעָכָעָר שְׁעָקָטָן פְּרִירְגָּעָשְׁתָאַלְתָּה הָאָט עַר הוּוּפְּטָזָאַכְלָעָב גְּנַעַשְׁפָּטָט פּוֹן דַעְר רַבְּכָעָר דַעְרָ-פָּאַרְוָגָן, וואָם עַר הָאָט אַנְגָּזָאַמְלָטָן, פּוֹן דַעְר סְפָּעָצִיָּוָטָק פּוֹן זַיְנָ סְמִילָן אַיְינָגָנָאָרָט. עַר הָאָט זַיְוָגָעָטָט, די פָּאַרְבָּן זַיְנָעָן, אַיְן דַעְר קּוֹל-מָוָר פּוֹן אָ טְעָמָטָר, ווֹגָס' זַיְנָגָעָן אַפְּדָאַטָּנָחָג גְּבוּזָוָרָן גְּעוֹזָאָרָן די יְדִישָׁע קְלָאַסְיָקָעָר אָוָן ווֹגָסְדָּבָךְ די לְעַצְמָע אַיְזָן דַעְרָהָוִיכָנָג גְּעוֹזָאָרָן דַעְרָ מְעַטָּמָעָר אַלְסָטָר פָּוֹלוּוּעָרָטָמִיקָעָר אַוְיסְדָּרוֹק פּוֹן דַעְר סְאַוּעָטָיָשָׁעָר קוֹנָסָטָן, וואָם אַיְזָן נַאֲצִיאָנָאָל לְוֹטָט דַעְר פָּאַרְטָמָע אָוָן סְאַצְּנָאַלְיָסְטִישָׁעָר לְוֹיטָן אַיְנָהָלָט.

9

די מְרָאָגָעָדִיעָ פּוֹן „לִיר“ אַיְנָ מִיכְאָלֶם טְרָאַקְטִירָוָן אַיְזָן די טְרָאַגְעָדִיעָ פּוֹן אַקְנִיגְלָעָכָן קָאָפָט, וואָם אַיְזָן גִּיט אַרְאַפְּגָעָמְלָיָגָן אַיְנוֹו-נָעָם מִיטָּדָעָר קְרוֹגָן. די טְרָאָגְעָדִיעָ אַיְזָן אַוְיסְגָּעָנוֹאַקָּטָן דַעְרָפָוָג, וואָם דַעְרָ קִינְגָּה, ווֹגָנָעָר עַר הָאָט פָּאַנְאַנְדָּרָגָעָטָיָלָט די קְרוֹוָגָן צְוּוִישָׁן די רַוְּבָעָר, וואָם זַיְנָגָעָן פּוֹן אַיְטָמָע אַוְיסְגָּעָקוֹמָעָן אַלְסָטָר נָבָעָמָע פָּאַרְמָאַצִּיעָ פּוֹן

חויב, איז אים ניט אבעגעטאלן צעהאכג די קרוין אט זיין איגען-
געם קאָפַ.

דערפֿאָר איז ער פֿאָרמִישְׁפּעַט גּעוֹאָרגּן צו אָוּסְׁנִיבְׁטְׁעַרְׁוּנְׁגּ. נאָר אַינְׁגּ דַּעַר זַלְבָּעַר צַיִּיט אַיז ער אוּבּ בְּאַלְוִינְׁטּ גּעוֹאָרגּן. ער
איַז בְּאַלְוִינְׁטּ גּעוֹאָרגּן מִיטּ דָּעַזְׁעַגּ דַּעַם נַאֲקַעַטּ עַמְּעַם, וּאָסּ ער הַאָטּ
פֿרִיעַר אַלְיַיְן אָפְּגַּעַשְׁמָטוּסְׁן אַינְׁגּ גַּעַשְׁמָאלְטּ פּוֹן זַיִּינְׁגּ בְּאַלְבְּטָעַר קָאָרְׁ
דָּעַלְיַע. ער אַיז אַלְוִינְׁטּ גּעוֹאָרגּן מִיטּ פְּאָרוֹזְׁבָּכּ דַּעַם עַבְּטָן מַעַנְשָׁתְׁ
לְעַבְּנָן צָאָר. אָטּ דַּעַם דָּאָזְּקָן צָאָר הַאָטּ מִיכְאָלְסָם גַּעַשְׁפִּילְטּ. אַונְׁגּ מִיטּ
דַּעַם דָּאָזְּקָן צָאָר, אַונְׁגּ אָרִיבְּגַּעַז גּעוֹאָרְפָּעַנְׁעַם אָרִיבְּגַּעַז
אַסְּאָרְבָּעַ, שְׁטָאָרְבָּטּ ער, דַּעַר קִינְׁגִּי, אַינְׁגּ מִיכְאָלְסָם טְרָאָקְּטְּרוּנְׁגּ.
אַונְׁגּ סְּאָזְּנִינְׁגּ קִינְׁגִּי וּזְגַּדְּעַר נִיטּ, וּאָסּ נִיטּ גַּעַקְּטַטּ אָפּ דַּעַר טְרָאָדִי-
צַיִּעַ אָרוּמְצָוְהָעַנְגָּעַן דַּעַם קִינְׁגִּי מִיטּ פְּאָרְשִׁירְעַנְגָּעַר בּוּטְּאָפְּאָרְיַעְלָמְדָן
פְּאָטְּרִיאָרְבָּאָלְעַר גְּרוּסְּקְּשָׁטָן, וּזְיַיְּ, צַוְּמָה בְּיִשְׁפְּיַיְלָן, אַבְּאָרְדּ מִיטּ אָפְּאָרְיַעְלָמְדָן
אַונְׁגּ אַנְּדָרְ, שְׁפִּילְטּ מִיכְאָלְסָם דִּי דָּאָזְּקָן גַּעַשְׁמָאלְטּ קִימָטָן אַנְּ גְּרוּסְׁמָן,
אַונְׁגּ דַּעַם גַּעַלְלִימְפָעַר פּוֹן קִינְׁגְּלִילְעַבְּנָן אַונְׁגּ קִינְׁגְּלִירְשָׁעַ אָטְּרִיבְּגַּטְּ, גָּאָר
ער אַיז אָגְּנוּעַטָּן אַיְן אַנְּגַּזְּ אָבְּשִׁירְעַנְגָּר הַאָלְבָּאָשָׁעָן, וּאָסּ דָּוְרָבְּ
אַיר לְוִיבְּטּ זַיְבּ אַיְן צְוִיְּיַטְּן אַקְטּ דַּוְרָבְּ זַיִּינְׁגּ לְטַבְּ.

אָבְּגַּעַר גְּרָאָד אָטּ די פְּרָאָסְטְּקִינְטּ מַאֲכָתּ זַיִּינְׁגּ טְרָאָנִישְׁעַ גַּעַשְׁמָאלְטּ
מַאֲקְסִימָאָלּ נַאֲטִיחְלָעַבּ. די דָּאָזְּקָן פְּרָאָסְטְּקִינְטּ מַאֲכָתּ זַיִּינְׁגּ וּוּאָרְטּ
מַאֲפְּלַטּ שְׁאָרָפּ אַונְׁגּ שְׁנִינְגְּדִיקּ. זַיְבְּרָאָלְוָבְּטּ יְעַדְרָעּ בְּאוּגְּנוּגּ זַיִּינְׁגּ
עַכְּבָּטּ. אַונְׁגּ דְּאָסּ גַּעַלְעַטְּמָרְלָן, וּאָסּ כָּאֹזְרָתּ זַיְבְּ אָבְּגַּעַר אַיְן אַלְעָ פִּירְ
אַקְטָן אַמְּאָלְ פִּינְּפּ—זְעַקְּסּ, וּוּרְעַתּ אַלְיְוָמְאָטְיוּ פּוֹן עַמְּסָבּ שְׁוֹנְאָעָן
אַונְׁגּ פּוּוּטּ.

אַונְׁגּ וּוּגּ ער טְרָאָגְּטּ צו די פִּינְגְּעַר צו זַיִּינְׁגּ אַוְיְינְׁגּ, פְּאָרְשְׁטְּעַלְגְּנְדִּיקּ
דַּעַם וּוּגּ פָּאָר די טְרָעָרָן אַונְׁגּ אַנְּטְּמִירְיְּדָנְדִּיקּ זַיְבּ, אַיז ער וּוּיְינְׁטּ נִיטּ,
דֻּרְפִּילְטּ זַיְבּ דַּעַר צְיוּשְׁוִיעָר, די טְרָעָרָן, אָפּ דַּעַם אַיְתְּגַּעַנְעַם פְּאָגְּנָעָם.
ער הַאָטּ נִיטּ בְּאַרְאָרְפּ אָנְקוּמוּנָן, מִיכְאָלְסָם, צו אַוְיְסְּמָעַלְעַבּ
בָּאַחְיְלִיפְּיקּ וְאַכְּגּ, וּאָסּ זַאָּלְגּ דָּרְעַצְּיַיְלָן וּוּגּ זַיִּינְׁגְּלִילְעַבְּנָן וּוּגּ אַונְׁגּ

מיכאעלס איג דער ראל פוג ביניאמינג איג דער פיעסע «מאסאעס
בינויאמין האשלישי» לויט מענדעלע מוייכער-סטפֿאָרִם.

וועגן דער גרויסקיטט פות זיין פינן. די דאזוקע "קינגולעCKER" האט
מייבאָעלם אנטפֿלעקט דורךנ געשפֿילטן וואָרט.

און מיט דעם דאָזוקן מיטל דערהייבט ער זיך צו דער גרויס-
קיטט פון שעקספֿירס געניאָלַג דראָמאָטוּרניישן מעקסט.
ס'פארשוויגדט זיין, מייבאָעלטעם, "נייט-קינגולעכער" וווקס. עט
שפֿילט דער אומבאָרגעגעצטער וווקס פון שעקספֿירס ליעדנשאָפטן
און טיפֿקיטט.

און אַין דער ערשטער מצענע פון שטוערט אַין סטעהָ פִּילְט זיך
דער ברָאָב אַון דער אומביָעט פון געזעלשאָפֿלעכע פָּאָרָמָאָצִיעָם: עט
פאָלָט דער אלָטָעָר דעם בָּפָּעָדָאָלִיָּום אָונְטָעָר דעם דונְעָרָג אַון
קְנָאָלָג פָּוּנָעָם אָופֿשְׁטָנָגְנָדִיקְן קָאָפֿיטָאָלִיָּום.

און דער אָומְנָעָוָאָלָגְעָרָטָעָר בּוּיָם לִיגְט אָפָּ דָּעָר בֵּינָע, וְיָ דָּעָר
נוֹיְרָלְ בּוּנָעָם קִינְג.

און דעם קִינְג בְּלִיבְט אַיבָּעָר צְהָאָקָן דעם פָּאָרָשָׁטָאָנד זְיָנָעָם,
פָּוּנָקְט וְיָ ערְ האָט צְהָאָקָט די קְרוּיָן.

די הוֹיכָע פָּאָטָמִישׁ לְטָזְנָשָׁאָפָּט פָּוּנָקְט דָּעָר דָּאָזָוקָעָר מְרָאָנְעָדָיע
הָאָט זְיָ אָפָּ אָן אָוִיםְעָרְגָּעָוָיְנָלְעָכָן אָוִיפָּן גַּעֲפָנָעָן אַין דָּעָמְ דָּאָזָוקָן
טעָטָעָר אַון זְיָ וְוָונְדָרְבָּאָר אָסִימְיְלִירָת אַין מִיבָּאָעָלָטָעָם אָנְגָּנְגָּלְעָטָן
טעָמְפּֿעָרָאָמָעָט, אַון מִיבָּאָעָלָם הָאָט אָפָּגְעָשְׁפּֿילְט דָּעָם קִינְג מִיט
דָּעָר וְלָבָּעָר קְוִיהָעָלָסְ-כָּאָכְמָע, מִיט וְוָלְכָּעָר ערְ האָט גַּעֲשְׁפּֿילְט אָלָע
זְיָנָע גַּעַטָּאָ-פִּינְגָּרָן, נִיט פָּאָרָעְנָדָרָנִיק זְיָנָע פָּאָנָעָם אַון נִיט באָי
לְעַמְּטָנָדָרִיק אִם מִיט סְפָּעָלָיְנָג קִינְגְּלָעָכָן נְרָיָם. ערְ האָט זְיָ קִינְסָטָר
לְעַרְיוּשָׁ אָוּעָקָגְעָשְׁטָעָלְט בָּאָנָאָנד, וְיָ ערְ וְאָלָט אָפָּ זְיָ אָלָע גַּעַוְיָזָן
פִּיטָּ שְׂעָקָסְפּֿירָס הָאָנָט, אָז אָן דָּעָר קְרוּיָן, וְאָסְ וְעָרָט דָּוָרָכָ דָּעָר גַּעַי
שִׁיכְטָעָ אָגְנָעָטָאָג אַון וְאָסְ וְוָעָרָט דָּוָרָכָ אַירָ אַלְיָין אָרָאָפְּגָנָשָׁוּמָעָן
אוֹזָאמָעָן מִוְּטָן קָאָפָּ, — אָונְטָרְשִׁיּוֹדָן זְיָ זְיָ נִיט אַיְנָעָרָ פָּוּנָעָם אַנְ-
דָּעָרָג, סְטָן דָּעָר נָאָיוֹו טְרוֹזְמָעָנְדָקָעָר וְעָגָן אָ "קְרוּיָן" בִּינְיָאָמָינָג דָּעָר

דריטער, סע דער גאַיוו מְרוּעָנְדִּיקָּעֶר נָאָכְ דָּעֶר פָּאָרְלְוִיְּרוּעָנְעֶר קְרוּגְ לִיר.

אַיְן דָּעַם באַשְׁטֵיטַּה דָּאָס ווּנוֹדָעָלְעַכְעַ נִים, ווּאָס מִיכְאָלָם הָאָט
מִיט מִיטְלָעַנְ פָּוּנְ אַנְגָּעָאָמְלָטָעַר בָּאַצְוֹאָנָאָלָעַר פָּאָרָט אַרְתִּינְגְּעָטְרָאָגְן
אַיְן דָּעֶר מְרָאָקְטִירְוָנְגְ פָּוּנְ שְׂעַקְסְפִּירְסְ מְרָאָגְעָדְיעַ.

פָּוּנְ גַּעַשְׁטָאָלָטְ צָו גַּעַשְׁטָאָלָטְ, ווּ פָּוּנְ טְרָעָפְ צָו טְרָעָפְ אַיְבָּרָן
לְיְמָעָרְ פָּוּנְ דָּעֶר קְלָאָסִישָׁעָר גָּאָלָעָרְיְ, הָאָטְ זִיכְ מִיכְאָלָם אַוְפְּגָעָהָיְבָן
צָו זִיכְ לִיר.

עָרְ אַיְזְ גַּעַגְגָעָןְ צָו אִים מִיט פּוֹלָעְ הוּיְפָנְסְ לְיְוִיךְ אָגְ דְּרָאָמָּא-
טְיִשְׁעָרְ קְרָאָפְטְ, עָרְ אַיְזְ גַּעַגְגָעָןְ צָו אִים מִיטְנְ אַוְיְגְעָלְיְפְטָסְטָן
גַּעַוְעָרְ פָּוּנְ נְרָאָטְשָׁעָקְ אָגְ מִיטְ דָּעֶרְ גַּרְוִיסְעָרְ עֲפִישָׁעָרְ שְׁטִילְקְיִיטְ,
וּאָסְ עָרְ הָאָטְ זִיכְ "אַפְּגָעָשְׁפָּאָרְטְ" אָפְ זִיכְ גָּאָלָעָרְיְ גַּעַשְׁטָאָלָטְןְ פָּוּנְ
דָּעֶרְ יְיִוְשָׁעָרְ קְלָאָסִיקְ, אָגְ נְעַמְאָכְטְ דִּי לִירְ-גַּעַשְׁטָאָלָטְ פָּאָרְ אָסְוִיְמָא-
רְנְדִיקָעָרְ, אָסְאָכָאָקְלְעָנְדְרִיקָעָרְ פָּוּנְ אַלְעָזְבָּנְעָרְ פְּרוּעָרְדִּיקָעְ אַרְבָּעָטָןְ.

אָגְ סְ'אָזְ נִימְ קְיִינְ צְוָפְאָלְ, ווּאָסְ דְּרוֹבְ אֹזְאָ גְּיִסְטְּרִיכְנְ ווּעְגְ הָאָטְ
מִיכְאָלָםְ צָוְמְ צְוָאָנְצִיקְיְאָרִיךְןְ יְוּבְלִיְיְ פְּנָנְעָמְ טְעָמָטְעָרְ נְעָקָנְטְ קְיִיטְ
מִעְנְ מִיטְ אֹזְאָ רְיִפְעָרְ פּוֹלְקְוּמָעְ אַרְבָּעָטְ, ווּיְ טְעוּוִיְיְ דָּעֶרְ מִילְקִיקָעָרְ,
וּאָסְ לְוִיְטְ אִירְ קִינְסְטְּלְעִירְשָׁעְרְ קְרָאָפְטְ, נְעַדְאָקְ אָגְ מְיִסְטְּמָעְרְשָׁאָפְטְ
אַיְזְ זִיכְ אַרְתִּינְ אַיְגְ דָּעַם נְאָלְדָעָנְעָמְ פְּאָגְדְ פָּוּנְ דָּעֶרְ מְעַטְרָאָלָעְ קְוּלָטָוְרְ
אַיְןְ גַּאַנְצְןְ פְּאָרְבָּאָנְהָ.

10

צָעַגְ יָאָרְ נְאָכָאָנָאָגְדְ הָאָטְ מִיכְאָלָםְ זִיכְ דָּעְרוּזְיְנְטְעָרְטְ פָּוּנְ שְׁאָ-
לְעָמְדָאָלְיְבָעָמָעָןְ, קְדָרְיְ אַוּ שָׁאָפְגְ זִיכְ פָּאָרְ אִיםְ דִּיְ רִיכְטִיקָעְ קִינְסְטְ-
לְעָרְיְשָׁעְ פְּעָרְסְפְּעָקְטְיוּוּ. אָגְ ווּאָסְ וּבְטָמָעְ עָרְ אַיְזְ אַפְּגָעָנְגָעָןְ, אַלְצְ
הָעָבָעְ הָאָטְ זִיכְ אַוְפְּגָעָהָוִיבְנְ פָּאָרְ אִיםְ אַיְגְ דָּעֶרְ פְּעָרְסְפְּעָקְטְיוּוּ דָּעֶרְ
גַּעַנְיְאָלָעְדְ שְׁאָלְעָמְדָאָלְיְכָעָםְ, ווּאָסְ הָאָטְ אָפְ אֹזְאָ ווּנוֹדָעָלְעַכְנְ אַוְיְפָנְ
פָּאָרְקָעְרְפָּעָרְטְ אַיְןְ זִיכְ דָּאָסְ פָּאָלְ. דִּיְ עָרְשָׁטָעְ שְׁעָפְעָרְיְשָׁעְ בָּאָגְעָנְ-
66

ניש מיט שאַלעט-אלִיבָּעָמָען האָט מייכְאָעלָם געהאט באָט סָאמָע אַנטשטיין פונעם מעאמער. אַינְ דער דָּזֶיקָעֶר ערְשְׁטָמָעֶר גָּלוּקְלָעְבָּעֶר באָגָעָנִיש אַיְזָנָעָג אַנְשִׁימָט דָּעֶר נוֹיְרָל פָּוָן אָונְגְּזָעֶר מָאָסְקוּועֶר יְדִישָׁן מָעְלוֹכִישָׁן טָעָטָעֶר, וְאָסָט האָט זִיכְר שְׂטָאָפְּלָוִיזָן פָּאָרוֹאָנְדָלֶט אַיְזָנָעָג פָּוָן דֵּי בָּאָדְבִּינְדִּיקְסָטָע אַיְנָעָט פָּאָרְבָּאָנָר. אָבעָר דָּעְמָלֶט אַיְזָנָעָג פָּוָן דֵּי שְׁעָפְּרָוִישָׁע מְדֻעְּפָוָג גְּזָעָג מַעֲרָאָטָל-אוֹיסְטָרְלָעְבָּעֶר. אָפָּה דָּעֶר ערְשְׁטָמָעֶר באָגָעָנִיש האָט דָּעֶר טָעָטָעֶר באָקְומָעָג זַיְנָה קוֹואַ-לִיפְּיוֹקָאַצְיָע. אָנוֹ נַאֲכָב צָעָנָה יָאָר פָּאָרְטִּיפְּטָסָטָן רְזָעָאָלִיסְטִּישָׁן וּוּזָקָם באָ-קְוָמָט דָּעֶר מעאמער דָּוָרָב שאַלְעָט-אלִיבָּעָמָען דֵּי טִיפָּע אַנְטְּפָלְקָוָג פָּוָןָם פָּאָלָק.

מייכְאָעלָם האָט באָדָרְחָטָט דָוְרְכָמָאָכָן נַאֲכָב צָעָנָה יָאָר אַנְגָּעָשְׁטָרָעָנֶג טָע זְכָעָנִישָׁן, אַיְזָנָעָג וּוּלְכָבָעָר האָט, אָגָעָוָן, אוּבוֹבָנִית אָוִיסְגָּעָמִינָן קְיִינָן שְׁטוֹרְזִיבְּלָוְנְגָעָן, בֵּין עָר אַיְזָנָעָג אַנְגָּעָקָומָעָג אַיְזָנָה זַיְנָה וּוּנְעָטְרָדְדִּיקָן בְּלִירְפְּרָוִידָאָר. דֵּי דָּזֶיקָעֶר צָעָנָה יָאָר זְיָנְגָעָן גְּזָעָג פָּוָן וּוּזָקָם אָפָּה דָּעֶר וּוּלְטָ-קְלָאָסִיךְ אָנוֹ אָפָּה דָּעֶר סָאָוּעָטְשָׁעָר דָרָאָמָטָוָגָע. אָזְוִי האָט קְיָוְטָלְעָרִישָׁ אָנוֹ אַיְדִּיוֹזָשָׁ באָקְרוֹינָט דָעָמָע צְוָאָנְצִיקְיָאָרִיךְ וּוּגָן פָּוָן זַיְנָה שְׁעָפְּרָוִישָׁע אַרְבָּעָמָעָן.

מייכְאָעלָם האָט אָפְסָנָנָי אַיְבָּרְגָּעָלִיְיָעָנָט שאַלְעָט-אלִיבָּעָמָען. אַיְזָנָה בְּעָרְגָּעָלִיְיָעָנָט אִים מִיט יְעָנָר פָּאָרְטִּיפְּקָטִישָׁ אָנוֹ לִיבָּעָ, וְאָסָט דֵּי פָּאָרְטִּיו חָאָט באָוְנְדוֹזָאָלְעָמָעָן אָפְגָּנוּוּוּקָט אָנוֹ זָמָט פָּאָלָק, צָו זַיְנָה אָוְמָרָה שְׁמָעְרָבְּלָעְכָּבָנָט אָנוֹ צָו זַיְנָה גְּרוּיָסָע נִית אָוִיסְשָׁעְבָּבָאָרָעָ קוֹאָלָג. אָנוֹ אַיְזָנָה שאַלְעָט-אלִיבָּעָמָען דָעָמָע נְרוּיָסָן הַוּמָאָרִיסָט, וְאָסָט אַיְזָנָה זִיכְרָה באָרְקָעְרָפָעָט דֵּי טְרָאָנִיק פָּוָןָם פָּאָלָק אַיְנָיָנָעָמָע מִיט דָעֶר כָּאָבָמָעָ, האָט מִיכְאָעלָם גְּזָעָג אַנְגָּיְלָן פָּרָאָטָמָעָט פָּוָןָם פָּרָאָטָמָן פָּאָלָקָס-מְעַנְמַשָּׁן קָעָגָג דָעֶר סָאָצְיָאָלָעָר אָוְמָגָעְרָבָמָיָקָט פָּוָן דָעָמָע אַלְטָן צָאָרִישָׁן רְוָמְלָאָנָה.

"אַבָּ, טֵי רִיבּוֹנָעַ-שְׁעַלְ-אוֹילָעַמִּ!" — אָזֶן גּוֹטְבּוֹרְדּוֹרִישׂ, אַ בִּיסֶּל פָּאָרִיבְּלְדִּיק אָזֶן אַ בִּיסֶּל פָּאָרִיצְיְינְדִּיק, זַאנְטַ מְעוֹיוּעַ בָּאַ זַאנְטַ עֲרַשְׁתָּן אָוּפְּשָׁרִיט. דָּאַס זַאנְגָּבַּ בִּיכְלָאל דַּי עֲרַשְׁטַ וּוּרְטָמַעַר פּוֹנָעַם סְבָעַקְטָאָקַל (לוּוּטַ דַּעַר אִינְסְצָעַנְירָוָנַגּ פָּוָג אַוִּיסְלָעְנְדָרָעַר אָזֶן דָּאָבְּרוֹשִׁין), וּזַאנְטַ מִיכְאָעַלְמַן הָאָט נְעַפְּרָעַמְתַ אָזֶן פָּעַטַּ, אָזֶן גְּרָאָדְלִינִיק אָזֶן אָזֶן אַיבְּעַצְעַנְינַט אַינְטַ וּזַאנְ קִינְסְטָלְעִירִישַׂן עַמְעַם.

מִיט אָט דַּעַר דָּאָזְקָעַר פָּאָלְקָסְטִימְלְעַכְּבָּר וּוּנְדוֹנוֹגַ צָוֵם "רִיבּוֹנָעַ-שְׁעַלְ-אוֹילָעַמִּ" אָפַּי" וּוּרְטַ גְּלִיבַּ אַנְטְּפְּלָעַקְטַ מְעוֹיוּעַ וּוּזְוִיטַ קָאָרְטָלַ אַינְטַ מִיכְאָעַלְמַעַם אִינְטְּרָפְּרָעַטְאָצְיַע — דַּעַר טָאָכַ פָּוָג זַאנְגַּ בָּאָלְקָסְטִיכְאָכְמָעַ. אָזֶן סָע וּוּרְטַ גְּלִיבַּ קָלָאָר, אוֹ סְ'וּעַטַּ אַוִּיסְוָאָקָסַן אַ קָּאָנְפְּלִיקַטַּ צְוִישַׁן מְעוֹיוּעַ רָעַם מִילְבִּיכְנַן מִיטַּן רִיבּוֹנָעַ-שְׁעַלְ-אוֹילָעַמִּ אָזֶן מִיטַּן רִיבּוֹנָעַ-שְׁעַלְ-אוֹילָעַמִּ וּוּלְמַן; אָזֶן סְ'הִיבְשַׁתַּ וּבַ אַנְטַ דָּאָכְטַן, אוֹ אַיְנְגְּנְטְּלָעַבַּ, וּוּאָלְטַ עַר מִיט אִים אַ רְעַד גַּעַטְאָן בְּוֹנְקַטַּ וּוּיַּמְּטַ לְיֻזְעַר-וּוּאָלְפַּ דַּעַם קָאָצְעַוּ. וּזְיַלְּ, אַיְנְגְּנְטְּלָעַבַּ, הָאָטַ מְעוֹיוּעַ אַבְּנַ רִיבּוֹנָעַ-שְׁעַלְ-אוֹילָעַמִּ דַּי זְוַלְבָּעַ קָרְיוּדָעַ, וּוּיַּ אָפַּ לְיֻזְעַר-וּוּאָלְפַּ דַּעַם קָאָצְעַוּ. דָּעַרְבָּעַר, וּוּגַּנְעַן טְעוֹווּעַ טְרָעַפְטַ זַיבַּ מִיט אָטַ דַּעַם שְׁמַעְתְּלִידְקַן קָאָצְעַוּ, מִיט אָטַ דַּעַר "גְּרָאָבָּעַר זָאָכַ", אָזֶן הִיְבְּכַט אִים אַנְטַ אַדְטְּנְזִינִּיַּ גַּעַן אַפַּ זַאנְגַּנְעַן טְעוֹווּדִיק-כָּאָכְמָדִידְקַן אַוִּיפְּנַן: "עַבָּ, טֵי מִיקִיטְקָא, מִיְּ קִיטְקָא, שְׁטַשְׁאָ טֵי בּוּדְשַׁ דָּעַלְאָטַ, קָאָגְדָּא בּוּדְשַׁ פָּאָמִירָאָטַ", — דָּאָכְטַ זַיבַּ אַוִּים, אוֹ דָאַס זַאנְנַטַּ עַר נִיטַּ דַּעַם קָאָצְעַוּ, נָאָרַטַּ מְאָקָעַ דַּעַם רִיבּוֹנָעַ-שְׁעַלְ-אוֹילָעַמִּ אַלְיַוְן.

בָּאַ טְעוֹוּנַן אַיזַּ דָאָכַ "מִיקִיטְקָא, מִיקִיטְקָא" אַוִּיבַּ אַ מְעַדרְעַשַּׁ, אָזֶן דַּעַם רִיבּוֹנָעַ-שְׁעַלְ-אוֹילָעַמִּ זַאנְגַּן אַ מְעַדרְעַשַּׁ אַיזַּ דָאָכַ, אַדְרָאָבָּעַ, אַפְּיַלְעַ אַ מִיצְוּוּ... נָאָרַ וּזְנַסַּ וּשְׁעַ דַּגְּנַיַּ טְעוֹוּיַּ זַאנְטַ עַס אִים נִיטַּ דִּירְעַטַּ, נָאָרַ דָוְרַכַּ וּזְנַסַּ אַ שְׁטוּקַלַּ "קָלְיִיקְוִידְעַשַּׁ" — דָוְרַכַּ דַעַם קָאָצְעַוּ. אָזֶן אַינְטַ דַּעַם עֲרַשְׁתָּן בַּיְלַד דָעַרְפִּילַטַּ מַעַג גְּלִיבַּ אָזֶן טִיטָּאָמָלַ דַּי שְׁנִיטְרָנְדִּיקַע שָׁאָרָהַטַּ פָּוָג מִיכְאָעַלְמַעַם קָאָנְצָעַפְּצִיעַ. דָאַס לִידְעַלַּ

"מיוקטקה" איז אונ מעקמת פון דער פיעסעה ניט פאראגן. אבער פון מעוויעם קאנפליקט מיט דער ווועלט דריננטעס אונ ארויס, פונקט ווי עם דריננט ארויס פונעם פאָלק. האט מיכאעלס אוזו פאלטטען בעב נעלאות א שפֿיל טאג אט די פֿאָרב, אונ וויבאָלד טעווע דער. מייל-קיינדר קאנפליקטראָט מיטן ריבוינע-שעל-אוילעט, וווערט פֿסיכאָלְגַּנִּיש אוזו קֶלְאָר אָג באָרענטיקט זונגע פֿאָרבאהָלְטַעַנְעַט סומבענטיע צו דעם באָכְעָר, וואָס עטודירט אַין די קֶלְאָסָן, וואָס וויל אַונְפֿרִידָן אַין דער ווועלט דעם "שְׁעָלִי-שְׁעָלָךְ אָגָּוֹן שְׁעָלָאָכְ-שְׁעָלָי", אַין פֿאָרוֹאָס ער דערלויבט זיב אִים אֽוֹזֵי פֿאָמְילְיאָר — צוישן יָאָן נִין, — וווען דאָכְט ווּכְ, אַקְלָעַ פֿאָרגָן קָאָצָעָו, — אֽוֹזֵי פֿאָטְעָרְלָעַכְ-צָאָרָת אַין שטראָנג אַזְגַּנְגַּן...

— אַבְּנִי, אַפְּעַרְלָעַ!

אונ נאָכְ וווערט אֽוֹזֵי עַכְט אַונ רְעַלְיְמִיש באָרענטיקט מעוויעם גרויס פֿאָטְעָרְלָעַב גַּעֲפִיל, וווען בא אִים אָפְּה הענט, ווי אָפְּ ווּאנְ-שְׁאָלָגְן, וווענט זיב אַין אַמרָאָגִישָׂעָר אַיסְטוּנָלְאָזְקוּנָטָה הָאָדָלָס לִיבָּעַ, הָאָדָלָס עַרְשְׁטָמָע אָפְּגָנוּוֹאָכְטָע מִידְלָ-גַּעֲפִילָן, אָפְּגָנוּטָרָאָגָּעָן אָפְּ די פְּלִינְגָּלָ פָּוָן די בִּיכְלָעַכְ, וואָס פֿערְטְּשִׁיךְ בְּרַעְנָנָט אַיר, אַונ הָאָדָלָס "גְּלִיקְ", וואָס דָּעַר קָאָצָעָו זְאָנָט אַיר צָו, — מִיט לְאָקְשָׁ, אַונ מִיט בּוּרְדָעָם, אַין מִיט צִיבָּעָלָע, אַונ מִיט אַפְּטָעָר פָּוָן קָעָץ, אַונ מִיט אַפְּלָאָטִיעַ מִיט שְׁלִיאָרָעָם...

ער וווענט, מעוויע, ער וווענט, אַונ סְ'צָאָפְּט זיב פָּוָן אִים בְּלֹוט, ער פְּאָרְשְׁטִיְּטָ נְאָרְנִית. ער פִּילְט. וואָס פִּילְט ער? הָאָדָלָס הָאָרָצָה אַוְינְגָּן, הָאָדָלָס פִּיבָּעָר, וואָס די פֿאָרְדִּינְסְטְּפָולְעָ אַרְטִיסְטָקָע כִּיטָּע דְּאַטְבָּאָות הָאָט מִיט אַינְ אַבְּעָרָאַשְׁנִיקָעָר פְּרִישְׁקִיט אַונ נִיקִיט אַנְטְּפָלְקָט אַינְ זַיְבָּ אַינְ אָט דֻּעַם נִיעָם שְׁאָלָעָם-אַלְיוֹכָעָם-סְפָעָטָאָקָל. אַונ מעוויע וווערט יונְגָן. מעוויע וווערט הָאָדָלָס נִיט נָאָר אַטְמָע, נָאָר הָאָדָלָס אַנְטְּרִיעָר כָּאָוָעָר, אַונ ער באַשְׁלִיסְטָ מִיט אַקְ�נָצָ, מִיט

אג אָפְנַעֲמַאַקְטָן לִינְגָן רָאַטְעוֹעָג זַיְנָג בְּרִילְיאַנְטָעָג הַאָדָל פּוֹנְגָט גְּרָאַבָּן קָאַצְעָוָו אָוָן מִיטָּזָנָג אַיְגָעָנָג הָעָנָג זַי אָפְנַעֲבָנָג אָט דֻּעָם גְּרוֹסָן פְּנִיעָר, וּוֹאָס בְּעַרְטְּשִׁיק צָעְלִיּוּת עֶרְגָּעָץ אִינְיָנָעָם מִיטָּדִי רְעוֹאָלְיוֹאַזְּגָן נָעָרָן.

אָוָן אַזְּוִי, דָּוְרֵב מְטוּווּעָם שְׁטוּב אָוָן שְׁטָאַל אָוָן טְעוּווּעָם אָרְעָמָר בְּאַלְעָבָטִישְׁקִיט, דָּרְפִּילִיט מַעְגָּדִי עַכְמָעָט מְרוֹאַנִּים פּוֹנְגָט, וּוֹאָס הָאָט זַיְכָּנָג פּוֹנְגָדָר פְּינְצְטָעָרְנוּשׁ, פּוֹנְגָט גְּרוֹיָל פּוֹנְגָדָר מַעְמָר בְּעָרָע עַקְסְפָּלוֹאַמָּטָאָרִישָׁר קָאַצְעָוָוּוֹעָלָט, — מַעָדְעָרְפִּילִט דַעַט גְּרוֹיָסָג קַעַסְטָלְעָרְדִּישָׁן עַמְּמָעָם פּוֹנְגָט פָּאָלָק.

אָשְׁטִיךְ יִדְּוִישְׁ לְעַבְנָג פּוֹנְגָסָפְּ XIX אָוָן אַנְהִיבְיָס XX יִאָרְזָה הָנוֹנְדָרָמָט אִין אָרוֹק אַזְּקָרָאִינִישְׁ דָּרָפְּ. סָ'אוּ פָּאָרְטָאָג. סָ'אוּ שְׁטִילְיָהָלְעָדָר אָבוֹר דָּאָזְּקִעְדָּר שְׁטִילְקָנְטָה, אִין שְׁוָסָג פּוֹנְג אָט דַעַר וּזְנְדָרְלְעָדָר אַזְּקָרָאִינִישְׁ עָרְנָאָמָר צְעִיטְקִיט זַיְכָּנָג דַעַר לְעַצְמָעָר אַקְטָה פּוֹנְג דַעַר רְוָסְלְעָנְדִּישָׁר קַנְעַטְשָׁאָפְּט אָוָן פּוֹנְג דַעַר יִדְּוִישָׁר פָּאָרוֹדוֹ-טְיִוְּלְטָקִיט.

— מַעָדָרָע עַמְּפָאָרְשִׁטְיָהוּ מִיטָּן הָאָרֶצָן, מַאְטָעָ!

דָּי דָּאָזְּקִעְדָּר שְׁלוֹס-פְּרָאוּזָה פּוֹנְגָט צְוֹוִוִּישָׁן בְּיַלְד זָאַגְט הַאָדָל. סָע וּוֹרְטָמָט שְׁטִילְיָהָלְעָדָר, עַפְעָם וּוֹנִיט מִיטְאָמָל. לְאַנְגָּזָה, עַרְגָּעָץ אִין דַעַר הָיִיבָּה, אָפְּ וּעְנָעָד הַיִּיכָּבָד, וּוֹאָס אָפְּ אַיר הָאָט זַיְכָּנָג אָמָר נַעַשְׂאָג דַעַר מַאְסְקָוָעָר יִדְּוִישָׁר מַעְלָמָעָטָמָעָר, אָוָן אָטָה דָּי דָּאָזְּקִעְדָּר וּוֹרְטָמָט שְׁטָרָאַלְגָּז זַיְכָּנָג אַרְוִוָּסָג פּוֹנְג מִיכְאָעָלָסָג, וּוֹי אָשְׁמִילָעָמָט עַלְלְעָלָכָע בְּרָאָכָע.

אַרְוּמָט דַעַר דָּאָזְּקִעְדָּר אַזְּקָרָאִינִילְעָב אַינְטָעָרְעָסָגְטָר אָוָן פִּילְיָה פָּאָרְבִּיקָעָר גַּעַשְׁטָמָלָט, וּוֹאָס מִיכְאָעָלָם הָאָט גַּעַשְׁאָפָּגָן, אַיז זַיְעָר אַינְדָּה מַעְרָעָסָאנָט זַיְכָּנָג אָפְּ אַפְּשָׁטָמָלָג אָפְּ דַעַר פְּרָאָכְלָעָם פּוֹנְג גַּעַלְעָכְטָר, וּוֹאָס שָׁאָלְעָמָט-אַלְיִיכְעָמָט מְרָאָגָט בְּיַכְלָאָל אִין זַיְנָג קִישְׁעָפְּדִיק וּוֹאָרָט. סָ'וּוּט נִיט זַיְנָג אַיְבָּרְגָּעָטְרִיבָּג, וּוֹעֵן מִירָן זַאָגָן, אוֹ שָׁאָלְעָמָט אַלְיִיכְעָמָט הָאָט נִיט גַּעַלְאָזָט, סָ'אָל אַמְּרָאָפִירָט וּוֹרָן בָּאָמָט יִדְּוִישָׁג

פָּאַלְק אָוֹן יֵעַנְעַ טְרוּיְרִיקָע צַיְטָן דָּעַר רֻעְלָעַקָּם פָּוֹן לְאַכְנָן. אֲבָעָר אַיְגָן דָּעַר נָאָטוֹר פָּוֹן שְׂאַלְעָמָד-אַלְיְכָעָם גַּעַלְעַכְתָּעַר דָּהָרָפָג מִיר זַיְכָן דָּרִינְטָלָעֶב פָּאָנָאָנְדָעָרְקָלְטִיבָּג. צַי חָאַט שְׂאַלְעָמָד-אַלְיְכָעָם גַּעַשְׁרָבָן קָאָלְסָעָם מִישָׁע גַּעַשְׁכָטָעָם, אֲדָרָר שְׂאַלְעָמָד-אַלְיְכָעָם הָאָטָט לְאַקָּאַלְיוֹנְוָרט דָּעַמְוּוִיָּה טָעַק אָוֹן אַפְּטָמָאָל דַּי שָׁאָנָר פָּוֹן וַיְיַעַנְעַ אַבְּיַעַקְטָן מִימָּטָן גַּעַלְעַכְתָּעַר, וּוֹי טִיט אַקְוַנְסְטָלְעָרְוִישׁ מִוּמְלָאָה.

ער אוֹז בָּאָמָר רָאָנָר פָּוֹן אַפְּנָרוֹנָט. סְאָזָן טְרָאָנוֹק.

אַמְעַנְטָשׁ גַּוִּיט אָפָט מִיטָּט בְּלוּמָה. דַּי רַעַקְצִיעַ בָּא דָעַמָּה, וּוֹאָסָם זַעַט אַט דָעַמָּה מַעַנְמָשָׁגָן, דָאָרָט אַוְמַבָּדִינָהָט וַיְיַעַנְעַ אַנְאָצָן בָּאַשְׁטִימְטָעָם. שְׂמַעַלְט שְׂאַלְעָמָד-אַלְיְכָעָם אִים אַוְיַעַק אַיְגָן אֹזָא רַאְקוּרָט, עָר גַּעַפְּיִינָט אַיְמָ אַלְיָוָן אָוּסָם נַאֲכָבָא אֹזָא אַמְּרִיבָּט, אֲדָרָר עָר פָּאָרְגְּרָעְמָעָרָט אַיְמָ אֹזָא קָאַמְּיִישָׁע, וּוֹאָסָם וּוּנְדָרָט אָפָט דָאָס טְרָאָנוֹשׁ.

אָט גַּוִּיט אָרוּמָ טְעוּוֹוִיעָ, אַגְּנַעַשְׁמָאַפְּט מִיטָּט צָאָרָעָם, וּוֹי אַמְּילָה-גְּרוּמָמִיט קָרְלָעָב. דָעַר גְּרוּמָט-טְרָאָקָט, אַיְבָּעָר וּוּלְכָנָג שְׂאַלְעָמָד אַלְיְכָעָם פִּירָט אִים, אוֹזָן דָוְרָכוֹים טְרָאָנוֹק. פָּוֹן זַיְבָן שְׁוּעָלָה, וּוֹאָסָם פִּירָט אַיְנְזָוִינָהָק אַיְגָן שְׁטוּב אָוֹן וּוֹאָסָם פִּירָט אַיְגָן דָרָוּ וּוּלְעָלָה, טְרָעָט דָעַר אַוְמָגְלָיָק נִיט אָפָט אָפָט קִיְּגָן אַיְגָן מִינָהָט. אָט אֹזָוִי וּטּ אִים דָעַר צְוִישְׁוּעָר אַיְגָן מַעַשְׁעָבָפָט פָּוֹנָהָט נַאֲגָנָן סְפָעְמָאָקָל. אָוֹן עָר לְאַבְּמָה! וּוֹאָסָם וּשָׁעָ רַוְּפָט בָּא אִים אָרוּמָ טְעוּוֹוִיעָ שִׁיקְמָ זַיְבָן, אוֹזָא דָאָס טְרָאָנוֹשׁ? גַּעַוּוִיס נַיְיָן! פָּאָרְשָׁטְמִיט זַיְבָן, אוֹזָא גַּעַוּנָה דָעַר אַוְנָה דָעַרְשָׁלְאַגְּנָעָנוּר מִילְבִּיקָעָר, שְׂלָאָנָה זַיְבָן מִיט דָעַמָּה לְעָבָן אַיְינָס אָפָט אַיְגָס, אוֹזָן עַס אַוְסָעְרָלָעָב קָאַמְּיִישָׁ אָוֹן אַיְנְעָרְלָעָב — חַוְּנָהָרָט מָאָל מַעְרָטָרָנוֹי. פָּאָר אַזְוּנָהָמָ, וּוֹאָסָם הָאָטָט הָאָנָאָעָ פָּוֹן קִיצְלָעָן אָוֹן פָּוֹן עַנְלָעָכָע "שָׁאָרְפָּע אַיְבָּעָרְלָעְבָּוּנָהָנָעָן", גַּעַפְּינָט זַיְבָן שְׁמָאַלְצִיךְ בִּיסְעָלָע גַּעַלְעַכְתָּעַר אָוֹן יַעַדְנָ אַוְמָגְלָיָק, וּוֹאָסָם אֹזָא נַאֲכָב אַבְּיַסְלָמָ אַוְסָעְרָגָעְוּוֹיְנָלָעָב, אָוֹן אַיְבָּרְהָוִיָּפָט — אַנְשָׁוּלָעָב. בא שְׂאַלְעָמָד-אַלְיְכָעָם אָוֹן גַּעַלְעַכְתָּעַר אַמְּיטָל אַפְּצָזְמִינְטָעָר זַיְבָן צָאָר,

וואָסֶט שְׁלָאָסֶט זַיְבּ מִיטּ דָעַר וּוְעַלְתּ אַיִינָסֶסֶט אַיִטּ אַפְּמִינְגְּטָעָרָן
פָּנֵן דַי קְלָעָבּ, וּזְסֶסֶט עַד בָּאַקְוּמָטּ פָּנוּעָטּ לְעַבְּנָן... אַטּ אַיִן דָעַר וּוְעַלְבָּרָד
מַאֲסָס בָּאַנוֹצָטּ זַיְבּ מִיטּן קָאַמְּישָׁן עַלְעַמְּעַנְטּ מִיכָּאָעָלָם אַיִן דָעַר גַּעַד
שְׁטָאַלְטּ פָּוּן טְעוּוִיעָן, וּוּנְעַנְדּ עַר מִינְגְּטָעָרָטּ זַיְנָעַ בְּנִיְּבָאָסֶסֶט
גַּעַשְׁטוֹיְגָעָנָעָםּ בָּאַלְעָםּ, מִיטּ אַגְּוִוָּסֶטּ מִטּרָאָכָמָן לִגְגָן, מִיטּ אַגְּוִילְיָה
וּשְׁאַנְקָעּ וּוְאַסְטָרָה. אַבְּעָרָדּ דָעַר טְאַבּ אַיִזּ דַאָּ אַטְרָאָנְיָשָׂעָרּ. הַוְּיַבְּעָ
מְעַנְמְשָׁלְעָכָעּ טְרָאָנִיסּ. אָוָן קוֹיְבּ אַיִינָן עַמְּעַסְטָרָקּ קִינְסְטָאָעָרּ וּוּשְׁטָזְמָן
דָעַרוּעָגָן אָוָן זַיְבּ נִיטּ דַעְרְלָוִיבְּנָן אַפְּוּוִישָׁן דַיּ טְרָאָנְיָשָׂעָרּ. הַוְּיַבְּעָ
שְׁוִימָטּ פָּוּן גַּעַלְעַכְּטָרָה אָוָן אַזְוִוָּרָטּ פְּאַרְוּוּשָׁן דָעַטּ סְפָּצְיָאנְגָן אָוָן גַּעַד
שִׁיבְּכְּטָלְעָכָנּ עַמְּעַסְטָרָקּ פָּאַלְקָן! בָּאַ שְׁאַלְעָמְדָאַיְכְּבָעָמָעּ אַיִזּ דַאָּסָטּ
גַּעַוְּעָנּ אַמְּשְׁוּעָרְסָטָן צָוּ דַעְרְגְּרוּבִּיכְּנָן, וּוְיַלְלָוִיזּ בָּאַמּ אַרְוִוְסְרִידְן דַאָּסָטּ
וּאַרְטּ "שְׁאַלְעָמְדָאַיְכְּעָמּ" וּוְעָרָטּ גַּלְלִיכּ אַרְוִוְסְרִידְן דָעַטּ רַעַפְלָעָקָטּ
פָּוּן גַּעַלְעַכְּטָרָה אָוָן דַעְרְפָּאָרָה אַיִזּ דַאָּ מִיכָּאָעָלָם גַּעַנְגָּעָנָעָן אָפּוּן וּוּנְגָן
פָּוּן גַּרְעַמְּטָן וּוְיַדְעַשְׁטָמָאָנדּ אָוָן דַעְרְגְּרוּיְיכּ אָזָא אַוְמְגָהְיְיְעָרָעּ קִינְסְטָאָעָרּ
לְעִירִישָׁעּ הַיְכּ אַיִזּ אַיִן זַיְנָעַ שְׁוִישְׁפְּאָלָא אַוְיכּ אַיִן זַיְנָעַ פָּוּן דַעְרְקְלָעָרָעּ שְׁאַלְעָמּ
אַלְיְכְּבָעָמּ מְעַקְסָטּ.

12

ס' אַיִזּ זַיְעָר גַּוְטּ, וּוּנְעַנְדּ דָעַר צְוּשְׁוִיעָרּ לְאַכְּטּ, פְּרַיְלָעָכּ אָוָן לְעַבְּדָרִידָקּ
דְּעַאְגְּרִינְדִּיקּ אַפּ דָעַם, וּזְאָסֶטּ עַמּ טְוֹתּ דָעַר אַקְטְּיאָה. אַבְּעָרָאָרָקּ אַקְנְסְטָאָעָרָקּ
לְעַדּ דָאַרְפּ קָאַגְּגָעּ נִיטּ נַאְרָפְּרִיְלָעָכּ מַאֲכָןּ דָעַטּ צְוּשְׁוִיעָרּ, נַאְרָפּ —
קִינְסְטָלְעָרִישּׁ רְעַאְגְּרִיןּ מִיטּ זַיְנָעַ בְּאוֹוִסְטְּצָוָןּ אָוָן פְּסִיכְיָקּ, אַיִטּ הַאְלָטָןּ
אַיִן זַיְנָעַ אַיִטּ דַי אַיִינְצִיקּ רִיכְטִיקּ רְעַאְקְצִיעָעּ, וּזְאָסֶטּ קָאַנְצְעַפְּצִיעָעּ
אָוָן דַי אִידְיוּיִשּׁ אַנְלָאָדוֹנָןּ בְּנוּנָמּ נַאְנְצָנָןּ סְפָּקְטָאָקּ פָּאַדְרָרָטּ. אַטּ
וּזְאָסֶטּ עַמּ וּוְעָרָטּ מִיטּ דָעַר מַאְקְסִימָאַלְעָדּ קִינְסְטָלְעָרִישָׁעּ קְרָאַפְּטָמּ אָוָן
אַיְבְּעַרְצִינְגָּנָגּ דַעְרְגְּרוּיְיכּ בָּאַ מִיכָּאָעָלָסָןּ. וּוְיַלְלָוִיזּ אַיְבְּעַרְצָלְעָבָנָגּ,
עַרְקָאָזָטּ אַיִטּ נִיטּ אַרְוִונְטָעָרְפָּאָלָא אַונְטָעָרָטּ דָעַטּ רִיְינּ בְּנִאַלְאָגְנִישָׁן

72

רעפלעקטם, נאָר — אַנטְסְיֶל גַּעֲמָע אִינְעָם גַּעֲדָאנְקְלָעָבָן פְּרָאָצָעָם. דָּעַ-
רייבער אִין דֵּי רַעֲקָצְיָע פָּוֹנְגָּע אַשְׁוּיָּר אֶפְּ מִיכְאָעָלְמָעָם שְׁפִּילָּג, בָּאַ-
דִּי סָאָמָּע קָאָמִישָׁע סִימְטָאָצִיעָם, אָגָּע עַמְּאָצְזָאָנְעָלָ-בָּאָטְרָאָכְטָנְדִּיקָּע. אַיְ-
בָּעָרָה וַיְהִיט בָּאַ שְׁאָלָעָמָּ-אַלְיְכָעָמָּעָג, וְאָסָּמָּמְחָאָט אִימָּאָ קָנָאָגָן הָאָלָבָן
יָאָרָה וָנוֹנְדָּרָעָתָשׁ שְׁלָעָכָט נְעָלָיוֹנָט אָוָן נָאָבָּעָרָגָע "בָּאָרְגָּעָלְיִיעָנָט",
הָעָלָפָט מִיכְאָעָלָם דָּרָבָּ נְשָׁעָ אַקְמִיאָדְרִישָׁוּ מִיטְלָעָג דָּעָרָ לִיטָּעָרָאָטוֹר
עוֹ בָּאָפְרָעָעָנָן שְׁאָלָעָמָּ-אַלְיְכָעָמָּס טָעָקָסָט פָּוָן דֵּי שְׁלָעָכָטָקָאָנָגָעָן,
וְאָסָּמָּמְחָאָטָשׁ נְרָבָּבָאָרְשִׁידְעָנָן "פָּאָרְלִיְּעָנָרָעָ" אַרְפָּעָלְיִינָט גַּעַוְאָרָן
אָפָּ וְיָנָן גַּרְיוֹסָן טְרָאָנוֹיָן אַיְנָהָאָלָט.

אִין וְאָסָּמָּמְחָאָטָשׁ בָּאָשְׁמָיָיט דָּאָמָּ דָּאָטָם נְשָׁעָ, וְאָסָּמָּמְחָאָטָשׁ הָאָטָם
אַרְטִינְנוּעָטְרָאָגָן אִין זְבָּן קִינְסְטָלְעָרִישָׁן אַיְנָמְעָרְפָּרְעָטִירָן שְׁאָלָעָמָּ-אַלְיְ-
כָּעָמָעָנָ? פָּאָרוֹזָסָמָּ הָאָטָם שְׁאָלָעָמָּ-אַלְיְכָעָמָּהָ זְוָרְכָעָקָוּנָגָעָן בָּאַ מִיְּ-
כָּעָלָמָן אַמְּאָכָּלָמָּהָ פָּאָמְפָּעָר אָוָן טְרָאָנוֹיָשָׁעָר, וְיָמָאָיָן בֵּין אִיצְטָ גַּעַוְוִינָט
גַּעַוְוִן אַוְפָּנְעָמָעָן אָוָן פָּאָרְשָׁמִיָּן אָטָם דָּעָטָגָרָעָטָמָגָרָפָנָעָט
יִנְדִּישָׁן פָּאָלְקָ?

דָּאָס לְאָזָט זִיבְּ דְּרָקְלָעָרָן פְּרָוִירָ פָּאָרָ אַלְצָ מִיטָּ דָּעָרָ גַּיְסְטִיקָעָר
קָאָנְסְטִיטְוֹצְיָע פָּוָן מִיכְאָעָלָמָן זְוָלְבָסָטָם. מִיכְאָעָלְמָעָם גַּיְסְטִיקָעָר קָאָמָ-
פְּלָעָקָס שְׁטָעָלָט מִיטָּ זִיבְּ אָגָּן צְוּוֹיְפָּלָ פָּאָרָ אַסְגָּנָטָעָן פָּוֹנְגָּעָם פָּעָרְעָצְיָאָ-
נִישָׁן אָוָן פָּוֹנְגָּעָם שְׁאָלָעָמָּ-אַלְיְכָעָמָּיָשָׁן אַיְנָיָנָעָם. אָפָּ אָטָם דִּי צְוּוֹיָ-
לִיְגְּסְטִילָעָר אָוָן דְּעָנְקָעָרָהָט זִיבְּ זִיבְּ פָּאָרְמִירָטָמָס מִיכְאָעָלְמָסָמָס וּוּלְטָ-עַמְּפִינָיָ-
דוֹנוֹגָן לְוֹיטָ דָּעָרָ לִיְנָיָעָ פָּוָן דָּעָרָ יִדְיִישָׁעָרָ קָלָאָסִיקָעָ אָוָן נָאָבָּעָ אָפָּ אָיִן
קָאָמְפָּאָנָעָנָטָ, וְאָסָּמָּמְחָאָטָשׁ גַּעַוְוִיכָמָן אִין דָּעָרָ פָּעָרְסְּפָעָקְטִיוֹ, — דָּאָס
אִין מַעְנוֹדָלָעָם סָאָטְרִיעָ.

מִיכְאָעָלָם אִין קִיְּנָמָאָל נִיטָּ צְוָנָעָנָגָגָעָן צַוְּ שְׁאָלָעָמָּ-אַלְיְכִיזָמָ-
טָעָקָסָטָ, וְיָ צַוְּ אָנָּ אַיְזָאָלְיְרָטָן פָּוָן פָּעָרְעָצָן אָוָן מִאָקְמָעָנְטָנוֹנוֹזָוָן פָּוָן
מַעְנְדָעָלָעָן. עָרָ הָאָטָם שְׁטָעָנְדִיקָעָ גַּעַפְיִילָטָ דִּי אִידְיִוְוִישְׁקִיטָ, דִּי חֻוְמָאָנִיסָ-
שִׁוְשְׁקָעְמְפָעְרִישָׁע אַיְנָהִיטָפָוָן דִּי יִדְיִישָׁעָ קָלָאָסִיקָעָ, וְאָסָּמָּמְחָאָטָשׁ
פָּאָקְמִישָׁ אַיְנָעָרָ דָּעָמְצָוְוִוְעָגָן דָּעָמְאָלָעָ גַּעַוְוִעָגָן דָּעָרְגָּאָנָצָטָ. עָרָ

האט שטענדיק געפירות דעם קינסטלערישן דיסקאנט פון אלע דריינ —
 פון פערעצן, מענדעלען אונ שאלע-אלוייכמען, אונ ער האט זיין
 קינסטלעריש אסימילויט. דאס איט געהאלפנ אין דעם באדכн
 פון פערעצעס „באנאכט אפנ אלטן מארכ“ קאקדאלאיזוּרָן דאס טראני-
 שע, געפינגען פאר איט אפט שאלע-אלוייכמעיש מיטלען אונ אויב
 באלאנסירן אונ שאלע-אלוייכמעס געתמאַלטן מיט דער רעלאַסְטִּי-
 שער הייב פונעם טראגינשן, וואָס ריזלט בא אלע דריינ קלאסיקער.
 שוין אינ איינער פון די ערשות געתמאַלטן, וואָס מיכאָעלם האט
 געבראכט אפ דער בינען, אינ שאלע-אלוייכמעס דער אלטערן, האט
 מיכאָעלם איבנגעשלאָסן דעם קאנטאקט פון פערעציאנישן גויסט.
 עפעם זיין פון דער זומט אונ ארום איט שועבט דאס פערעצייאנישע
 אונ לאָזט איט ניט בליעבן אינ קיב, כאָטש אינ קיון אנדער ארט
 איז דער אלטער קיינמֿאָל ניט נועען... מיכאָעלם דערגריכט עט אָן
 מעקסט, נאָר בלויז מיט שטילעדר אונ וואָכעדיקער פאַלקסטימלעכער
 טאַלמֿיד-כָּאַכְמִישׁקֶיט, מיט דער טאַלמֿיד-כָּאַכְמִישׁעֶר שְׂפֵיל פון אָ
 פראָסטען אונ וואָכעדיקן דער אלטער. דאסגּלעַבְּן האט מיכאָעלם
 אינ קיוב אינ געתמאַלט פון שאלע-אלוייכמען ניט אויסגעשלאָסן
 דעם טראגינש-ליירישן שטראָם פון פערעצעם קלוזמער זויעל פון
 „וואָס אַין פִּידְעַל שְׁמַעְתָּן“. אונ זיין אַשְׁמָן צו דעם גרעטען טויל
 אַיב זונע געתמאַלטן אינ דער יידישער קלאסִיק, ניט איט נאָכְ דִּי
 שטילע אונ איידעלע ראָסאנטיק פון מענדעלעס ביניַאמִּין דעם
 דריינן. אַט אָזְיִי האט מיכאָעלם געוועבט זונט קינסטלעריש געוועב
 פון די יידישער קלאסִיק, אנטדענדיק אינען אינ דעם אנדרען
 אונ ברענגענדיק אָזְוַיְרָוּם זיין אלע צו אַין אַידְיּוּשָׁר אַיוֹחַנְּטִּיט.
 אונ מיט אַט דעם סינטאטישן געפִּיל פאר דער יידישער קלאסִיק
 האט מיכאָעלם טאַטראָל אָופְּגַּוּוּקָה אָזְוַיְרָוּם אַפְּרַקְעַרְפָּרֶט דעם סָאָמָע
 זונִין, דעם סָאָמָע פאַלקסְטִּיםְלָעָכְן פון זַיְן אַונ דעם סָאָמָע באָ-
 לִיבְטָן — שְׂאַלְעַם-אַלְיּוּכְמַעְנָן!

אינן צוזאמעה האנג מיט דעם טעוויע-סבעקטאקל איז עפֿשער צוּם ערשותן מאָל ווי ס'עהער צו זיין געשטעטלט געווארן איז מעאטער די בראָבלעט פון רעשהי אונ אקטיאַרישער שוויישפֿיל איזונציעיטיק, ווי דאס איז אויסגעקומען דעם אַוּטָאָר פונעם סבעקטאקל — מייד בעעלגן.

אינן דעם דָּזִוְּג סבעקטאקל איז באַשְׁטַמִּיקְט געווארן, אוֹ דער טעאטער האָט אַין דער פערזאגן פון מיכאָעלְגַּן באַקּוּמָן אַ נְלָעָן צנדייןן מיטסטער פון רעשהי. מיכאָעלְטַה האָט אַנגעטָאָפְּט די נְאָז צאנָאָלָע באָרטַטְסַי דורך דער פָּלָאַטְמִיךְטַה פון וואָרטַטְסַי דורך דער מזוויך אַוג אוֹיכְטַה דורך דער מְאַרְאַלְיִישָׁר קְנוּסָט, וואָס זְבָּעָן שְׁמָעָן-דֵּיק באַשְׁטַמִּאנְדְּטִילְגַּן פון מיכאָעלְסַעְטַה רְעוֹזִישִׁיםְעִירִישָׁר קְאַמְפָאַזְיִיצְיָה. אַבעער דאס סָאָמָע ווַיְכְּתִּיקְסְּטוּ באַשְׁטַמִּיט אַבְּ דָעַם, וואָס עַר באַמִּיט זְבָּעָן שְׁמָעָן-דֵּיק אַונְטְּרָאוֹרָפְּן אלְעָ קְינְסְּטָלְעִירִישָׁע קְאַמְפָאַזְיִיצְיָה. פונעם סבעקטאקל אַיִּינְ פִּירְנְדִּיקָעֶר גְּרוֹנְטְּ-אִידִּי. עַם זְבָּעָן אַין סְפָּעָקָה. מְאָקָל נִימְט פָּאָרָאָן קְיֻנְט גְּלוֹנְגָעָן מְיוֹאַנְסְּצָעָןָם סְטָאָמָט פָּאָר זְבָּעָן. יַעֲדָעָר שְׁטָרִיבָּר, יַעֲדָעָם בְּרַעְקָל פָּאָרָבָּר, וואָס פָּאָרְנְעָמָט אַג אָרטְסַי אַט דָּעַם פְּרַעְכְּמִיקְן לְטִוְּוֹנְט, חָאָט, פְּרַיעָר פָּאָר אַלְצָ, אַן אִידְיִוִּישָׁע אַנְלָאָז דָּזָונְג אַונְטְּ פְּוֹנְקִיצְיָה, וואָס דִּינְט דָּעַר צָעַנְטְּרָאָלָעָר אִידִּי פְּוֹנְעָם סְפָּעָקָה. דָּעַרְיָבָּעָר ווַאֲקָסְט אָרוּוִים די לְעַצְמָעָ מְיוֹאַנְסְּצָעָןָה, וועָן טְעַווּעָ מִיט די מְעַכְבָּר זְעַצְנָה זְבָּעָן צָו אָפְּ די קְלוּמְקָעָם, אִידְיָעָר זְבָּעָן פָּאָרְלָאָזְג דָּאָרְפָּט, וואָס פון דָעַם מְרַבְּבָתָה מַעַן זְיִי אָרוּוִים, אַונְטְּ לְיִיעָנָעָן דָּעַבְּטַה הָאָרְלָס בְּרִיוּוֹ פָּאָגְסִיבָּר, אַז סְזָעָמָט אָוּפְּנִיָּן די זְבָּעָן — ווַאֲקָסְט עַס אָרוּוִים אַונְטְּ דָעַרְחִיבְּטַה זְבָּעָן צָו אַפְּ פָּאָרְלָאָגְּמִיָּה נְעָרָט מְרָאָנִישָׁ בְּיַלְדָּה פון דָעַרְיָפָּעָס נִימְט נְאָר אָפְּ יִדְגָּן, נְאָר אָפְּ דָאָס פָּרָאָגְּרָעָסְיוּעָ אַין די פִּינְצְטָרָעָ אַצְטָגָן.

אַין אָט דָעַר קְלִינוּנִיקָעֶר מְיוֹאַנְסְּצָעָןָה, וואָס אַין אוַיְסְגָּבָוִיט מִיט זְיִעד באַשְׁיִידָעָן אַונְטְּ פָּאַשְׁעָטָה מִיטְלָעָן, דָעַרְפִּילְגַּן מִיר גַּעַשְׁכְּטָעָ; די מְרָאָנִישָׁ גַּעַשְׁכְּטָעָ פָּוּנְ אַ פָּאָלָק, וואָס לְאָזְטְּ זְבָּעָן קְיֻנְט שְׁוּם

טראָן-עדיע ניט צְבָרַעַכְבּ, פֹּונְ אַפְּלָק, וֹאָס שְׁטָעַלְטַ זִיכְ קָעַנְגְּ דֵי
סָאמָע פִּינְצְטָעַרְעַ בָּאַדְיְנְגְוָנְגָעַן, וֹוּ שְׂוֹעֵר אָטּ דֵי קָעַנְשְׁמָעַלְוָנְגַ זָאָל
נוֹטַ זָבָן. אָטּ אָזְוֵי בּוֹית מִיכְאָעַלְםַ מִיאָנְסְצְעַנְעַבְ. יְעַדְעַ אַיְנְצְיַקְעַ
שָׁאַבְטַ אֲרוּמַ זִיכְ אַגְּרִיסְקִין קָרְבִּיְ פֹּונְ אַסְאָצְיוֹאַצְעַם, וֹאָס אַיְנְצְיַקְעַ
פֹּונְ זַיְ שְׁטָאַמְעַן פֹּונְ דָעַר פָּאַרְנוֹאַנְגְּנַהְטַ, אָוּן אַיְנְקִעְ דִּיבְּסַן זִיכְ
אֲרַבְּן דָּרְכַּ דָעַר קָעַנְגְּוָאַרְטַ אַיְבַּ דָעַר צְוּקְוָנְטַ. אַזְוֵי אֲרוּמַ זָאָל עַר
אַרְוּסְצְטָרָאָלַגְ. דָאָס שְׁמָעַנְדִּיקְעַ, דָאָס דְּוַיְוָרְהָאַבְּטִיקְעַ, דָאָס עַפְּיַישְׁעַ
פָּוֹנְעַמְטַ פָּאָלְקַ. דָעַרְבָּר אַיְזַ אָטּ דָעַר סְפָעַקְטָאַקְלַ גָּעוֹוָאָרְגַּן פָּאַרְגַּן צָוְ
שְׁוַיְעַר אַמִּינְ אַיְגְּנְגְּאַרְטִיקְעַר בּוֹכְ פֹּונְ גָּוְיְרָאַלְעַם, אַ בּוֹכְ פֹּונְ יְדִוְיְשַׁן
עַפְּאָסַ, וֹאָס דְּרַצְיוֹלְטַ וּוֹעֶגְ אַיְנְעַטְ פֹּונְ דֵי סָאמָע פִּינְצְטָעַרְעַ בְּעַיְ
רְאַוְן אַיְן דָעַר גַּשְׁיְכְטַעְ פֹּונְ דֵי יְדִינְ אַיְנְעַטְ צָאַרְשַׁן רְוָסְלָאָנְדַ. דָעַיְ
רְיְבָעַר אַיְזַ עַר גָּעוֹוָאָרְגַּן אַיְוָנְעַרְ פֹּונְ דֵי סָאמָע בָּאַלְיְבָטַע סְפָעַקְטָאַקְלַעְן
אַיְן טְעַמְטַעְ.

אַיְן דָעַט בְּרָאַט הָאָט דָעַר טְעַמְטַעְ, אַוְיְסָעַר דֵי גָעַנְגָאַלְעַ פָּאָלְקַסְ
טְיִלְעַכְעַ מַעְקָסְמָן פֹּונְ שָׁאַלְעַמְטַ-אַלְיְוָעַמְגַן, צַוְ פָּאַרְדָּאַנְקָעַן דָעַר אַיְ
דְּיְעַנְפְּוַיְלָעַר אַזְגַּדְעַרְשַׁעְרַ רְעַזְיַשְׁרַ פֹּונְ מִיכְאָעַלְסַן.

13

מִיכְאָעַלְםַ בָּאָמַ רְעַזְיַשְׁר-טִישַׁלְ. אָפּ אַ הָעַלְפְּטַ אַנְגָּמָאָן אַיְן
טְעוּוֹיְעַס קָאַסְטִיוֹתַ זִיצְטַ עַר בָּאָמַ רְעַזְיַשְׁר-טִישַׁל אַיְנְיְנְעַטְ מִיטַּ
דָעַט קִינְסְטָלְעַר דָאַבְּיְגָאַזְוִיטַ, אָוּן זַיְ קָאַרְעַנְיְרַן דֵי בָּאַלְיְוָכְפָוָןַ.
שְׁמָרְאַמְעַן לִיכְטַ פֹּונְ דֵי פָרְאַזְוַעַקְטָאַרְסַ צְיוּנַ זִיכְ, וֹוּ לְאַנְגַּע פָעַנְדוֹ
לְעַנְ, אָוּן וּוֹאָרְפָּגַן אָנַ דֵי נְיוֹטִיקַע נְיוֹאָגָן אָפּ דָעַט גָּרוֹיְסַן מָאָנוּמָנַ
שָׁאָלַגְ. לְיוֹוֹנַטְ פָּוֹנְעַמְטַ מָאָסְקָוְעַרְ יְדִישַׁגְ מַעְלָוְכְעַ-טְעַמְטַעְ, וֹאָס גַּיְוַ
שְׁוַיְן צְוַיְמַ סָאָפַ, וֹאָס וּוֹאָרְפָּטַ אָפּ זִיכְ אַחְוֹפְ דֵי לְעַצְטַ
אַיְנְצְלָהְטַן, דֵי לְעַצְטַעְ דָעַטָאָלַגְ אָוּן וֹאָס הַיִּסְטַ "טְעוֹוִיעַ דָעַר
מִילְכְעַדְרַ".

מִיכְאָעַלְםַ בָּאָמַ רְעַזְיַשְׁר-טִישַׁלְ. הַלְּכָבְדָאַנְגָּמָאָן אַיְן טְעוּוֹיְעַס

קאסטיטום. רא זענן מיר די רזוקיע געשטמאָלט פון מיכאָעלסן בא זיין
ווארשטייט. ריבטיקער — בא זיין וואָרשטייטן. אי דעם אַקטיאָר אי
דעם רעזושטעה. מיר זענן אִים אַין דער ווּנדערלעכער האָרטמַגַּיַּע
פֿוֹן בַּיְדָע עַל עַמְּעַנְּטָג, וֹאֶס עַר הַאֲט אַין זַיְכָּזְוִי נְרוּוֹסָרְטִיךְ
קַינְסְטַלְעָרִישׁ פַּאֲרִינִיְּקָט. זַיְנָה פָּאנְגָּעָט אַיְזָן נַאֲכָבָּנִישׁ
זַיְנָה הַוִּיכָּנ שְׁטָעָרְגָּן שְׁפִינְגָּט זַיְכָּזְאָפָּה דְּאָס לִיכְבָּט פֿוֹן די פַּאֲרַעַשְׁקָטְאָסְטָם.
אוֹן וּוֹי אַסְטְּמַבָּאָל וּוּאַקְסָט פַּאֲר אָונְדוֹ אָוָס די נַעַט שַׂאֲלַעַט-אַלְּיוֹ-
כֻּעַם-גַּעַשְׁטָמַאָלָט, וֹאֶס מֵיכָּאָעַלְמָן בְּרַעַנְגָּט וּוֹי אַגְּלִיקְלַעַכְבָּע גַּרְעַטְעַנְיָישׁ
פֿוֹן זַיְנָה נְרוּוֹסָן אַקטְיָאָרְנוֹזָעָן. דְּאָס שְׁטָאָרְקָע גַּזְוִיכְט מֵיכָּאָעַלְמָעָס,
דְּאָס רַאֲדַעְנִישׁ-אַיסְגַּהְאָקְטָע אוֹן אַוְיסְדְּרוּקְפָּלוּע, אַונְטָעָר דַּעַט הַוִּיכָּנ
לוּוּכְטָנְדִּיקָּן שְׁטָעָרְגָּן, וֹאֶס רַעַטְדָּה וּוּנְגָּה נְרוּוֹסָעָר אוֹן רַזְוּקָעָר פַּאֲלַקְסָט
כָּאַבְמָע, — אוֹן טַעוּוִיסָם קַאַסְטִיּוּם. אוֹזְוִי הַאֲט מֵיכָּאָעַלְמָס אַינְגַּעַטְיָילָט
די צַוְּאָמָעָנְשָׁאָפָט מִיט טַעוּוִיסָם דַּוְרָכָה דַּעַט הַוִּיכָּנ גַּעַנִּי פֿוֹן שַׂאֲלַעַט-
אַלְּיוּכְעַמָּן.

טַעוּוִיסָם פַּאֲלַקְסָט-עַמְּאָצִיעָן אוֹן מֵיכָּאָעַלְמָסָעָס פַּאֲלַקְסָט-אַינְגַּעַטְיָילָט!
איַן זַאְל אַיְזָן אַוְסְגַּעַלְאָשָׁן דְּאָס לִיכְבָּט.
אוֹמְבָּאָמְעָרְקָט בְּלִיכְבָּט נַיְתָן מֵיכָּאָעַלְמָס. עַר אַיְזָן שָׁוִוָּן בָּאָמָּרְקָעָט-
מַעַרְתָּה. עַפְעָם זַאְגָּט עַר וּוּיְדָר שְׁטָיְל פּוּלוּוּרָעָן:
— אַנְ אַיְבָּרְעִיקָּר מַאְקָט.

פּוּלוּוּרָעָר דְּרִוְיָת אוֹס דַּעַט קָאָפָּה צַו מֵיכָּאָעַלְמָסן. אוֹן אוֹזְוִי אָפָּן
וּוֹנְגָּה — מִיט אַיְינָה אוֹגָן צּוֹמָ אַרְקָעְסְּטָעָר אוֹן מִיט דַּעַט צַוְּיָיְטָן צַו
מֵיכָּאָעַלְמָס — וּוּעָרְטָעָר גַּעַבְוִוָּרְגָּן דַּי אַיְנְשָׁטִימִיקִיט, אוֹן עַס עַפְנָט זַיְכָּזְוִי
אוֹפָּה דַּעַר פַּאֲרָהָאָנָגָן.

אַיְצָטָעָר זַעַנָּה מִיר מֵיכָּאָעַלְמָס דַּעַט גַּרְוִיסָן אַקטְיָאָר, דַּעַט אַפְנָעָי-
שַׂוּוּמָעָנָעָט פֿוֹן זַיְנָה רַעַזְוִיסָר, וֹי פֿוֹן אַגְּרַוִּיסָן וּוּנְדָעְרְלַעַכְנָה האָפָּן.
מִיר זַעַנָּה אִים אַפְטָעוּיָע דַּעַט מַיְלָכִיקָּנָס אַרְעַמְנָג פַּעַדְדָאָוָנְגָזָאָגָן,
וֹאֶס אַפְ אִים אַיְזָן עַר נַאֲרוֹוֹאָס אַנְגְּעַקְוּמוֹעָן פֿוֹן יְהָהָפָעָץ, אַנְגַּעַטְיָילָט
טִיפְטִית נִינְס, מִיט נִינְס פּוֹנְגָּעָט קִיְּסָעָרָס מַאְגִּיפְעָסָט.

א וואגנ מיט ניטס אונט מיט צארעט!
נאר נישקאשע... טעוועע ווועט שווינ ווי-ניטיאיז באשמאטן דעם
וואגנ צָאָרָעַם, וואס ער האט געראכט פון דער וועלט... ער וויסט
נאָר בְּלֹיזַן נִיט ווּגַנְדֵּן דִּי צָאָרָעַם, וואס ווֹרָמֶן אָפַן אַיְם אַיְם דַּעַר הַיּוֹם...
די מעכטער אונ דער "לְעָכְ-לְעָכְאַ" ...
אונ דאַ הייבט זיך אַג מיכאָעלַם. דאַ הייבט זיך אַג די גְּרוּזַטַּע
געלַטְעַטְקַיְט פון דוירעט, וואס שָׂאַלְעַט-אַלְיְכַבָּעַט הָאָט גְּלִיקְלַעֲכַיְתַּעַט
דוּרְכְלַיְוִיכְטַן דַּוְרַכְטַּעַט אַג וואס מיכאָעַלַּם הָאָט אָזַוְיַן גְּלִיקְלַעֲכַיְתַּעַט
קִינְסְטְלַעְרִישַׁ אַרְוִיְסְגַּעַפִּירַט פון טְעוּוּעַם הַוִּזְן, פון טְעוּוּעַם מִישַׁיְתַּעַט
פָּאַכְעַט, פון טְעוּוּעַם פָּאַטְעַרְלַעְכַּעַט צָאָר אַג עַס דַּעַר הוֹיַּה
פָּוֹן אַפְּלַק אַגְּ דַּעַרְבַּעַט צָו דַּעַט צָאָר פָּוֹן דַּעַר וּוּלְטַט. אָוִיב
איָן אַלְעַט אַנְדַּעַרְעַט שָׂאַלְעַט-אַלְיְכַבָּעַט אַקְלַעַט מִיכְאָעַלַּם,
פָּוֹנְקַט וּזְיַן ווּנְדַעַרְלַעְכַּעַט פָּאַטְנִיאָר וּסְלִיקַן, באַשְׁאָפַן די פְּלַאַסְטַּין
מִישַׁע אַיְגְּנַשְּׁאַפְּטַן פָּוֹן דַּעַר יְדִישְׁעַר נַאֲצִיאַנְאַלְעַט פָּאַרְטַּם, איָן אַיְן
טְעוּוּעַם אַנְטְּפַלְעַט גְּוּאַזְהַגְן די הַיּוֹכָן אַג דִּי טִיפְטַּעַט יְדִישְׁעַר
פָּאַלְקַסְטַּמְעַנְטַשׁ, פָּוֹן זְיַן אַנְסְטִינְקְטִיוּוּר נַעֲמַע צָו פְּרִיהַנְטַט, דִּיְקַיְתַּע
טִירַט פָּוֹן העַכְסְטַן הַוּמָאַנְיָזַט.

דוּרְכְטַּעַט אַגְּ דַּעַרְבַּעַט מִיכְאָעַלַּם דַּעַרְטְּרַאַגְּנַן דָּאַס גְּרוּזַטַּע הָאָרֶץ
פָּוֹנְעַטְמַט פָּאַלְקַט. אַ גְּלַעַטְעַטְמַט אַיְן אַסְכַּט דַּוְרַהְעַט פְּנַיְן. אַבְּעַר אָזַוְיַן
וּוּרְטַט פְּנַיְן אַפְּגַּעַנוּמוּנַע פָּוֹן גְּרוּזַטְמַט פָּאַלְקַסְטַּמְעַט. טְעוּוּעַם פְּנַיְן
וּוּרְטַט דַּוְרְכְטַּעַט מִיכְאָעַלְמַן דַּעַרְהַוְבַּן צָו גְּרוּזַטְמַטְנִישְׁ-פְּרִוְּדַי,
איָן מִיר דַּעַרְזַעַנְעַט פָּאַר זְיַךְ דָּאַס פָּאַלְקַט. ער וּוּרְטַט דַּעַרְהַוְבַּן צָו דַּעַר
הַעַכְסְטַרְמַטְרַע מַאֲדְרִיְינַע פָּוֹן גְּלִיְיַבְּנַן אַיְגְּ דַּעַרְטְּעַטְקַיְטַט פָּוֹן "טְעוּוּעַם
טִיכְטַּעַטְרַע", וואס ווּלְגַנְגַּנְט, סְיַאַלְקַט זְיַן אַפְּלַעַט וּוּגַנְגַּנְט יִיד אַגְּ נִימְדִיְיד,
וּוּגַנְגַּנְט אַרְעַט אַגְּ וּוּגַנְגַּנְט רִיבַּכ. דָּאַס אַלְעַט דַּעַרְגְּרוּיְכַט מִיכְאָעַלַּם אַיְגְּ דַּעַר
וּוּנְדַעַרְלַעְכַּעַט מִזְאַנְסְצַעַנְעַט פָּוֹגְגַעְנְגַעְנְגַע זְיַךְ מִטְחַאַדְלַעַט, וואס
גִּיְתַּע אַוּוֹקְמַעְרַה אַיְגְּ דַּעַרְטְּרַוְּאַלְיְוּצְיַע אַיְוּדַעְרַע צָו פְּרַטְשִׁיקַן, דַּעַרְמִיטַּן
וְואַס ער פָּאַרְטְּעַמְפַט אַיְגְּ זְיַךְ דַּעַטְמַט וּוּיְמַט מִיט אַג אַוִּיסְרוֹפְן

"נַּאֲלָדָע". ווועל נַּאֲלָדָע ווַיִּסְמֹת שׁוֹן אֹוֵיכַ, אָז נִיתְּנָאָר טֻעוֹוַע זַאנְגַּט אֶפְאָסָעַק, נַּאֲרָא אִיר טַאָכְטָעַר הַאֲדָל אֹוֵיכַ... אָנוֹ דָּעַר פְּאָסָעַק אַיזַּן: אָנוֹ אָז דַּי קַוְּאָקָעַ קַוְּאָקָעַ, זַאֲלָגַד דַּי קַאְמָשָׁקָעַלְעַב גַּוְּטַ שְׁוֹמָעַן?... אָנוֹ דָּא ווּעָרָט אַנְטְּפָלְעַקְטַּה דָּאָס פְּאָלָק, דָּאָס הַאָרְעָפָאַשְׁנָעַ פְּאָלָק, ווֹאָס חָאָט ווּבְעַנְקַט נַּאֲכַפְּרִינְחַטְמַט אָנוֹ הָאָט פָּאָר אָט דָּעַר בְּעַנְקַט שַׁאָּפְטַמְּפָנְעַגְעַבְנַן דָּאָס בְּעַסְטַע, ווֹאָס סְמָחָאָט פָּאָרְמָאָנַט, — דַּי קִינְדַּרְעַט!...

— כָּאוּוּרָע! — שְׁרִיטַט אֹוִיס טֻעוֹוַע צָו הַאֲדָלָעַן, ווּעַן זַי אַיבָּעֶרְעַ — צִוְּנַט אִימַּמְתַּח מִיט אִירְגַּן אֶפְאָסָעַק, ווֹאָס ווּזְוַט זַיךְ אַרְוִוִּים נִימְתַּח עַרְגָּעַר, אָוֵיכַ נִימְתַּח בְּעַסְטַע פָּוֹנְג אַסְאָק פְּסָקִים, ווֹאָס טֻעוֹוַע הָאָט זַי גַּעַד יַאֲרְשַׁנְטַמְּפָנְעַגְעַבְנַן פָּוֹנְג דְּוִירַעַם, אַדְרָעַ רִיכְטָעַקְרַע, ווֹאָס דְּרִינְגַּט אַרְוִוִּים פָּוֹנְג דָּעַר פְּאָלְקָם-בְּאָכְמַע, ווֹאָס מִיט אִיר אַיז אָזְוִי אַיבָּעֶרְגָּעַפְוַלְטַט טֻעוֹוַע דָּעַר מַוְּלַבְּיַעַר... .

אָנוֹ דָּעַמְתַּה דַּאֲזַיְקַן "כָּאוּוּרָע" מִיט הַאֲדָלָעַן הָאָט מִיכְאָעַלְסַט גַּעַשְׁלַאָפְּנַן שְׁוֹן גַּיְתַּה בְּלוֹזַן ווֹי טֻעוֹוַע, נַּאֲרָא וּדְעַר גַּרוּסָעַר פְּאָלְקָם-אַרְטִימְסַטְמַט פָּוֹנְג דָּעַמְתַּה פָּאָרְבָּאָנְדַמְתַּה אָנוֹ וּדְעַר בִּירְגָּעַר פָּוֹנְג אַונְדָּעַר גַּלְיְקָעַב הַיְוִימְלָאָנְדַמְתַּה, גַּעַשְׁלַאָפְּנַן מִיט פְּרִידַמְתַּה אָנוֹ מִיט בָּאַלְוִוְוָגְנַן פָּוֹנְג אַיְינַן אָנוֹ צְוֹוָאנְצִיךְ יַאֲרַסְאָצְיָאָלִימְסִישַׁ גַּלְיְקַעַר, מִיט גַּרוּסָעַר קִינְסַטְמַט-לְעַרְיוּשָׁעַר בְּעַרְסְּפָעַקְטַּיוֹנְג גַּלְיְבַּנְג אַיְינַן אָט דָּעַר כָּאוּוּרְשָׁאָפְטַמְתַּה אָנוֹ פָּוֹנְג רָעַלְגַּן פְּילַגְן, אָז דַּי כָּאוּוּרְשָׁאָפְטַמְתַּה הָאָט גַּעַמוֹזַט קוּמָעַן אָזְוִי גַּעַקוּמָעַן — נִימְתַּח נַּאֲרָא צְוֹוָישַׁן טָאַטְמַע אָנוֹ טַאָכְטָעַר, נַּאֲרָא צְוֹוָישַׁן מַעַנְטַשְׁ אָנוֹ מַעַנְטַשְׁ, צְוֹוָישַׁן פְּאָלָק אָנוֹ פְּעַלְקָעַר, אָזְוִי ווֹי סְמָחַט מַרְאַגְנַט דָּעַמְתַּה גַּלְיְקָעַבְנַן נִאמְעַן — פָּאָרְבָּאָנְדַמְתַּה סְמָחַטְמִישַׁע סְמָחַטְאָלִימְסִישַׁע רַעַפְבָּלְקַן!

אָנוֹ ווּעַל טֻעוֹוַע הָאָט גַּעַהְאָט דָּעַמְתַּה גַּרוּסָעַר פְּאָלְקָם-מִוטַּרְוִיסְטַמְתַּה בְּאַנְגְּלִיּוֹטַן זַיְגַּע מַעַבְטָעַר אִיגַּע דָּעַר רַעַזְלַיְזַעְיַע מִיט אַפְּרִישַׁ-אַפְּנַעַע-בְּאַקְעַנְעַט לִיְגַּנְגַּע פָּאָר נַּאֲלָדָעַן ווּעַנְגַּע "יְעוּרְשָׁעַ", פְּוֹנְקַט ווֹי עַר הָאָט אָפְטַמְתַּה גַּעַבְאָקַנְג דָּעַט לִיְגַּנְגַּע הַאֲגָאָדָל הַאֲגָיְבָּר ווְעַהְאָנוּרְעָר פָּאָר נַּאֲלָדָעַן, ווּעַגְ...

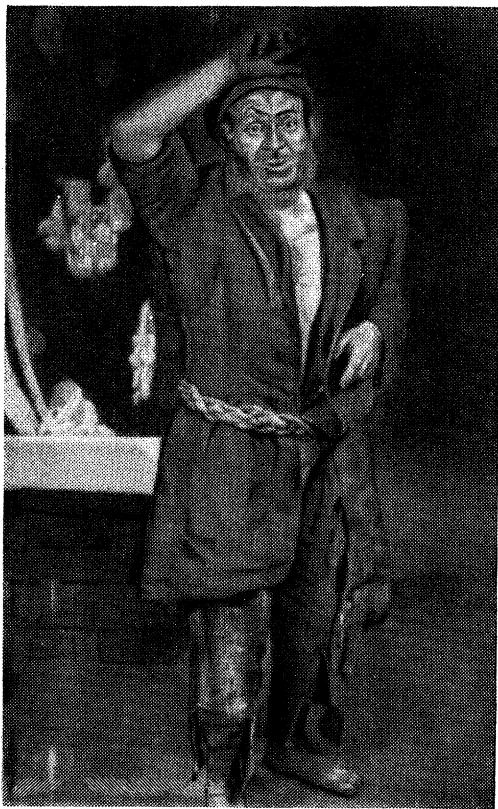
ער האט האָדָלָן מיט זיבנע הענט געדארפֿט אַרוּיסְרִיכֶן פֿון לִיּוֹזֶר-
וּאָלֶף דעם קאצְעוּוֹ, ווֹ ס'זִינְגָּן אַיר פָּאָרְגְּנָעְשְׁטָאָנָּעָ פֿולְעַ סְפִּיזְשָׁאָר-
בִּיעַס מִיט שְׂמָאָלָץ אָונֵג אַ בּוֹרְנוּס מִיט קָעַץ אָונֵג אַ בּוֹרְנוּס מִיט
שְׁלַיאָמָעָם, — פֿון אָט דַעַם נָאָנְצָן מַאיָּאָנְטָעַקְלָיְ�וִוְשְׁמָעְטְּלְדִּיקְן הַאָבָּאָן-
אָונֵג-גּוֹטָם, ווֹאָסָם ווֹאָלֶף אַיר סְעַרְוּוֹרֶת גּוֹוָאָרֶן מִיט פִּיסְעַדְּכִּיכְנָן
שְׂמָאָלָץ, אָונֵג זַיְּוָאָקְשִׁיכְּקָן נָאָכָּא אַיר גּוֹלְיְּבְּמָן קִין סִבְּרָא, ווֹאָסָם קְוָמָט
אָפָּפְ זַיְּנָן שְׁטָרָאָפְ אָונֵג ווֹאָסָם פֿון דָּאָרְטָה אַיְּזָן דַעַר רֻעְוָאָזְ
לְזַוְּצִיעַ גּוֹוָעָן אַדְּרִיךְעָטָר, — ווֹטְלַיְּ טַעוֹוַיְּ הָאָט אָזְוִי פָּאָטְעָרְלָעְבָּ
צָאָרָט אַרְוִיְּסְבָּאָגְּלִיְּתָזְזִינְגָּן מַעֲכְטָהָר, באַגְּנִיסְנְדִּיקְ אַיְּנוֹוִוִּינִיק זַיְּכָּמִיט
בְּלַוּתְ, אָבְּעָרְ קִינְיְּנָרְ זַאָּל נִיטְ זַעַן, אָונֵג הַאָדָלְ זַאָּל נִיטְ זַעַן, ס'זָּאָל
אַיְּזָן גְּרוֹיְסָעָרְ מְרוֹיְעָרְ יְקָרְ וּוֹגְ נִיטְ פָּאָרְשְׁטָעָרְ וּוֹרָגְן, — מִיט דַעַט
הָאָט עַר זַיְּ אָפְגְּנְעָנְבָּן דַאָּס בְּעַמְּטָהָר, ווֹאָסָם אַיְּזָן גּוֹוָעָן אַיְּזָן הַאָרְעָפָאָשְׁ
נָעַם פְּאָלָקְ, אָונֵג זַיְּ, דַי טַעַנְמָהָר, הָאָבָּן מִיט שְׂמָאָלָץ אָונֵג מִיט מַעַזְ
סִירָאָסְ-נְעָפָעָשְׁ גַּעַקְאָנְטָ אַרְיְבָעְטְּרָאָגָן אָלָץ, ווֹאָסָם ס'אָיְזָן נָאָכָהָר
פָּאָרְגְּנָעְשְׁטָאָנָּעָן צָו אַרְיְבָעְטְּרָאָגָן פָּאָרְ דַעַר רֻעְוָאָזְזִיעַ.

אָט אָזְוִי הָאָט מִיכְאָעָלָם אָפְגְּנְעָשְׁטָלָט דַי קָאנְצְעָפְצִיעַ פֿון טָעַז
וּוֹעַן, אָט אָזְוִי הָאָט עַר זַיְּן קָאנְצְעָפְצִיעַ גּוֹלְאָזָט בְּאוֹוָאָקָסָן וּוֹרָגְן מִיט
לְכִיבָּ אָונֵג מִיט בְּלַוּתְ פֿון אָלָעְ אָנְטְּיוֹלְיְּנְגְּמָעָר אַיְּן סְפָעְקָתָאָקָל, אָזְוִי אַיְּזָן
גְּקָוּמָעָן צָוָם קִינְסְטְּלִירִישָׁן אַוְיסְדָּרָוקְ דַי נְהָוָנְטְּ-אִירְיָהָרְ פֿון זַיְּנָן
רְעוֹזָיְ — דַאָּס פְּאָלָקְ! דַי אַיְּנְגָּאָרְטִיקָּעָטְ פֿון זַיְּנָן טְרָאָגְּיְשָׁעָרְ גּוֹשְׁכְּבָטָעְ.

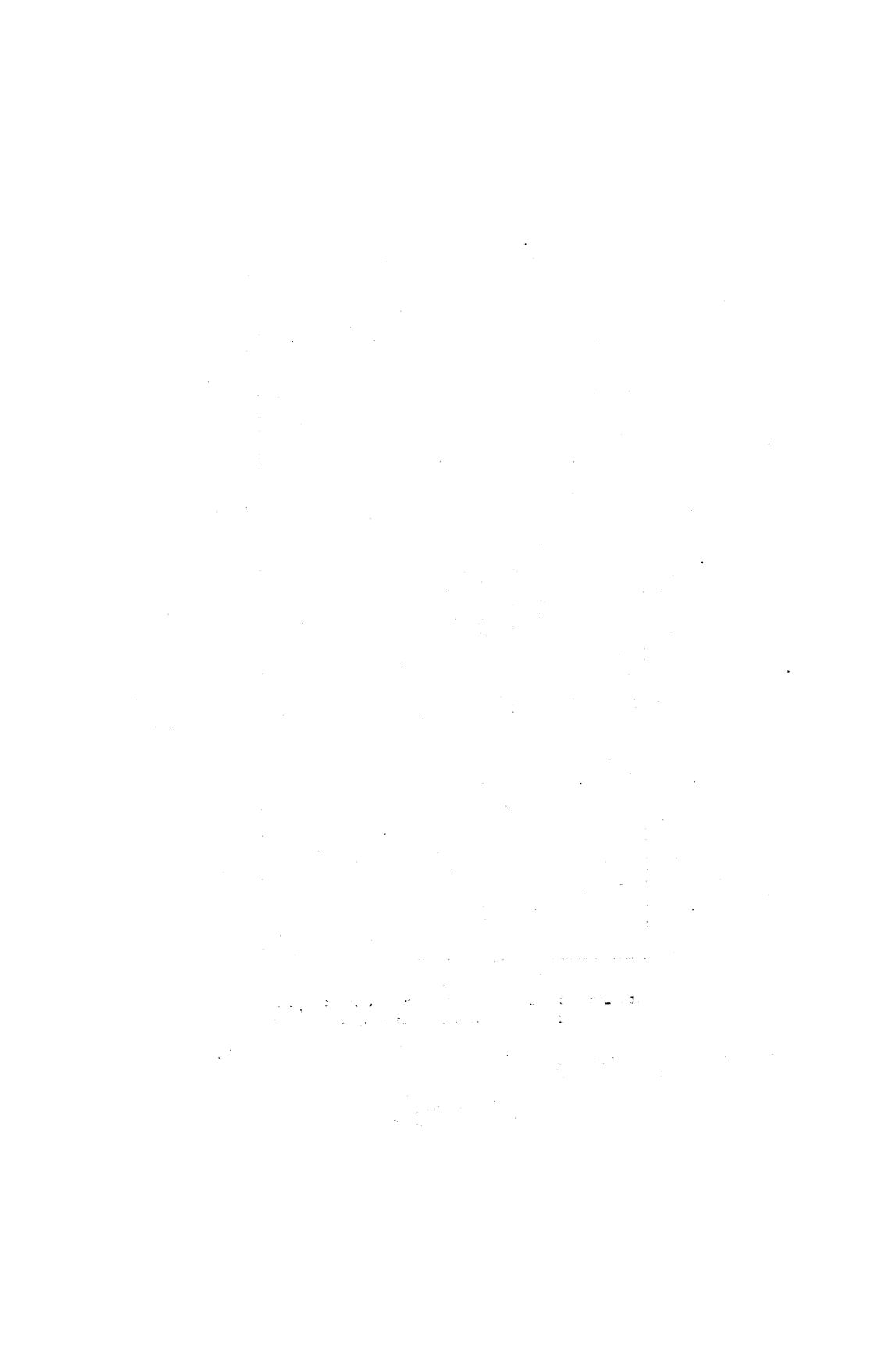
14

פֿון אָזָא מִינְ פָּאָרְשְׁטִינְ דַי יְרוֹשָׁעְ גּוֹשְׁבָטָעְ אָונֵג דַי וּוֹעַן, דַוְרָכְ
וּוֹלְכָעְ זַיְּ גַּיְטָ, דְּרִינְגָּטָ אַרְוִוִּים דַעַר אַרְקְטָעָרְ פֿון מִיכְאָעָלָסָעָם
שְׁוִוְשְׁפִּילְעָרְיְּשָׁעָרְ קוֹנְסָטְ.

עַס נִוְיָּת בְּזַיְּ אַיְּצָט נָאָכָּא אַ שְׁעַפְעָרְיוֹשָׁעְ שְׁמְרִינְטָ, צִי אַיְּזָן מִיְּ-
כָּאָלָם אַ טְרָאָגְּיְשָׁעְרְ אַרְטִימְסְטְּ אַדְּרָעְ אַנְ אַרְטִיסְטְּ אַ קָּאָמִיקָעְ. מַעַמוֹ
זַיְּכָּמִיקָעְ פֿון אָט דַעַט שְׁמְרִינְטְּ אַפְזָאָגָן אָונֵג פָּעַמְשְׁטָלָן, אַזְמִיְּ-

מיכאעלס איב דער ראל פון דעם טויביג איב דער פיעסע
“דער טויבער” פון ד. ברוגעלסזג.

בְּאַלְמָם אֵין פְּרוּעָר פָּאָר אֶלְצָא קִינְסְטָלְעָר אֲ שְׁוִישְׁפִּילָעָר, וּוֹאָסָה הָאָט
 אַיִן זַיְבָּ אַרְבִּינְגְּנוּזְאָפָט דָּאָס אָוְמְגַעְהַיְיָעָרְטָרָאָגִישָׁע אָוָן דַּי אָוְמָעָן-
 הַיְיָעָרָע לְעַבְנְסְפָעְקִיעָט אָוָן לְעַבְנְסְפָעְאָרְשָׁטִיקִיעָט פָּוָן זַיְבָּ פָּאָלָק. אָוָן
 דָּאָס הָאָט פְּרִוְעָה פָּאָר אֶלְצָא בְּאַשְׁטִימָט זַיְבָּ וּוּעַלְטָאָנְשָׁוִוָּגָן אָוָן וּוּעַטָּר
 עַמְפִּינְדוֹנָן, אָוָן פָּוְנְדָאָנְגָן הָאָט זַיְבָּ אַוְיְסְנְעַשְׁטָרָאָלָט זַיְבָּ "אַמְפְּלוֹאָ",
 דָּעָר קִינְסְטָלְעָרְיִישָׁר טָאָב אָוָן כָּאָרְאָקְטָעָר פָּוָן זַיְבָּ שְׁוִישְׁפִּילְעָרְיִישָׁר
 קִינְסָט אַלְסָא מְעַטְּאָרָאְלִיקִינְסְטָלְעָרְיִישָׁר אַיְנְמְעַרְפָּרָעָטָאָמָאָר פָּוָן דָּעָר
 יִדְיִישָׁעָר גַּעַשְׁיְכְּבָעָ, וּוֹאָסָה מִיטָּאָר אַיִן עָר אָוְמִיטְלְבָאָר פָּאָרְבָּוְגָן,
 וּוּי אַבְּירְגָּעָר אָוָן וּוּי אַבְּאַנְטִיְיָהָנְעָמָעָר אַיִן אִירָּעָגְעַשְׁעָנְיָהָן. אָוָן
 אַלְסָא הַעַכְבָּטָעָר נַאֲצָזְאָנְאָלָעָר קִינְסְטָלְעָרְיִישָׁר אַקְטִיאָר הָאָט עָר, פָּאָרְשָׁטָעָנָי
 דָּעָבָע, פְּרוּעָר פָּאָר אֶלְצָא אָפְּגַּעַשְׁפִּינְגָּלָט אַיִן זַיְבָּן קִינְסָט דַּי גַּעַשְׁמָאָלָט
 פָּוָן זַיְבָּן פָּאָלָק, אָוָן דָּאָס אַלְיָיָן נִיטָּאָן אַוְיִשְׁעַפְּנְדִּיקָּן גַּעַטָּה
 פָּעָר אַפְּ דָעָמָ שְׁמָרְטִיטָעָ, צָו וּוּלְכָן זְשָׁאָנָר גַּעַהְעָרָתָמָ מִיכְאָעָלָם אַלְסָא
 אַקְטִיאָר.

אָוָן אַיִן דָעָר טְעוּוּעָ-גַעַשְׁמָאָלָט הָאָט מִיכְאָעָלָם עַמְּ בָּאַשְׁטָמְטִיקָט
 מִיטָּאָר מְאַקְטִיאָלָעָר קָרְאָפָט פָּוָן זַיְבָּ קִינְסְטָלְעָרְיִישָׁר אַנְזָאָמָלָהָן
 אַיִן מְעַטְּאָר אַיִן פָּאָרְלִוִּיפָּט פָּוָן דַּי עַרְשָׁטָעָ צְוּוֹאַנְצִיךְ יָאָר. יְעָרָע
 אַיְנְצִיקָעָ גַעַשְׁמָאָלָט, וּוֹאָסָה מִיכְאָעָלָם הָאָט אָפְּגַּעַשְׁפִּילָט אַיִן מְעַשְׁכָב
 פָּוָן אָט דַי צְוּוֹאַנְצִיךְ יָאָר, אַיִן גַעַקְוּמָעָן נַאֲכָמָאָלָט אָפְּגַּעַלְעָבָט צָו
 וּוּרְעָן דָוְרָב אָט דָעָר צְעַנְטָרָאָלָעָר טְעוּוּעָ-גַעַשְׁמָאָלָט, אַיִן גַעַקְוּמָעָן וּוּי
 אַלְעַבְּדִיקָעָר צְוּשְׁמָנָה, אַיִן גַעַקְוּמָעָן וּוּי אַלְעַבְּדִיקָעָר אַיִדְעָם
 פָּוָן זַיְבָּן גְּרוּוֹן אַקְטִיאָרִישָׁן וּוּגָן. אַבְּעָרָמָר מִיכְאָעָלָם הָאָט פָּוָן זַיְבָּן וּוּי אַלְעָז
 מִעְגָּנָעָמָעָן בְּלִוּזָאָס, וּוֹאָסָה הָאָט וּכְאַיִן פָּאָרְלִוִּיפָּט פָּוָן יָאָרָן
 אַוְיִשְׁעַפְּנְדִּיקָט אָוָן דֻּעַמְטִילִירָט, אָוָן עַמְּ קִינְסְטָלְעָרְיִישָׁר פָּאָרְוּעָנְדָט
 אַיִן אָט דָעָר גַעַנְעָרָאָלָעָר גַעַשְׁמָאָלָט זַיְנָעָר פָּוָן זַיְבָּן גְּרוּסָעָר אָוָן
 רַיְבָּעָר נַאֲלָעָרִי.

צִי הָאָט מִיכְאָעָלָם נִיטָּאָר קִינְגָּן גַּרְעָסָעָרָעָ קִינְסְטָלְעָרְיִישָׁע
 נִיטְיוֹנָעָם אַפְּ זַיְבָּן קִינְסְטָלְעָרְיִישָׁגָן וּוּעָנָיָן? יָאָן עָר הָאָט גַּעַהְעָטָן אָוָן

דאם איז געווען דער קיניג ליר, וואט ער האט מיט איז אומגען-הייערעד דרייסט אונ געוואנטקיט באויזונג. דארטט, אין קיניג ליר, האט מיכאעלס באדרפט אופניין אפ א בארגן, אפ א הוויכן בארגן פון די גראסטע מענטשלעכע לויידן. אונ ער איז אופגענאנגען — מיט גרויזער קינסטלערישער זכערקטיט אונ געוואנטקיט. אין מעוויען איז דער גרויסער בארגן פון מענטשלעכע אונ נאציאָנאַלע לויידן אונטערגע-גאנגען אליען אונטער מיכאעלסעם פים. איז איז נאָר אויסגעקומווע-צעליינן אפ אים א פיעער, מע זאל נאָכאמֿל דערווען, איז אט דער אומגעהייערעד בארגן פון מענטשלעכע אונ נאציאָנאַלע לויידן ליבט זיך, איז פון זיין. מיט זעט א שין. אונ דאָס האט מיכאעלס אָפּגען-טאן ביישליימעם אונ מיט גרויסגע פֿאָלְקִסְ-בָּרוֹפּ. ער האט אט די שין באויזונג אין מעוויען, ווי א טאטע, ווי א ייד אונ ווי א בירגער.

15

נאָכּ מעוויען, מיט וועלכּן מיכאעלס האט באָקרוינט זיין גאלעריו געשטאַלטן פון דער יידישער קלאַסִיק, אונ נאָכּ קיניג ליר, מיט וועלכּן ער האט איזוּ חערשימערנדיך אָנגעההובּן די גאלעריו גע-شمטאַלטן פון דער וועלט-קלאַסִיק, האט זיך געקאנט אויסראָכְטן, איז אט דער מערכוּירדִיקער בין-קינסטלער האט ניט ווּזהַן צוּ נוּז ווּטַהַר.

אין די דאָזִיקע צוּי געשטאַלטן האט ער דערגרויבט איז קינסט-לערישע הייכּ, איז שליימעם אין די פֿאָלְקִסְ-אָגְנִישׁ עַיְלָנְגָּנָען זייןע, איז ווּנדערלעכּ האָרְמָנִישׁ פון אלע זייןע קָאָמְפָּאָנָעָנֶבּ, איז ער האט געמוֹזַת לוּיט אלע ווּארשְׁוַינְלְעַכְּקָשְׁטָגּ אָנְטְּדָעָנֶן אין זיך א ניע קָוּאָלִיטָעַט אָפּ אָרְבִּיבְּרִישְׁפָּאָנָעָן דָּעַם רָוִיקָּאָן, דָּעַם רָאָנָד, צוּ וועלכּן ער איז דערנוּאנָען אַיְן זַיְן שְׂוִישְׁפִּי.

א ניע קוּאָלִיטָעַט אָדָעַר א ניע אַמְּפְּלוֹא.

אין בירע פאלג זאל זי זונן אדעקוואט צו זונן אקטיאריישער קונגסט.

געגענער פה אלצ איז געלעגן — נעבן איט — די ריעשי, פאראלעל מיט וועלכער ער איז דורךגעגעגען דעם גאנצען אקטיאר דישג זונג זונגעט.

אבער אין איט האט געריעפט אונ זיך געציגטיקט דער גזעל- שאפטעלכער טוער, דער גרוימער בירגער, דער טריבון. אונ איג די דראמאטיש יאָרט פון דער גרויסער פֿאַטערלענדּ רִישער מילכאמע האט ניט געקאנט זונן קיינ דיד זונגע איסוואל: דורך וועלכע קאנאלג אויסלאָדְגַּד די ברויונדייקע ענערגיע?

דורך דער בינע צי דורך דער טריבונע? דורך בירע! דאס איז געווונט דער קאטערלענדּ רִישער אַיְמָפֶרָאַטָּיו פונעם קינסטלער, בא וועלכט דער בירגער וואקסט פון דער קונסט אונ די קונסט — פונעם בירגער. די דאָזֵיקע אוינהטען האט זיך נאָב קינסטלענְדִּיש דעם אַנטְרִירִיט אַין "טְעוּנָן".

אונ דאָב האט אַין מעוויען מיכאָעלם באָויזן ניט מער, ווי די קינדHIGHיט פונעם יאָרָה גָּדָרָת. ערשות דעם לְט אַים פֿאַרְגָּעַשְׁטָאָנָעָן ווֹידְעָרָאָמָּאָל אָוּפְנִין אָפְ אַבָּאָג. אַים איז פֿאַרְגָּעַשְׁטָאָנָעָן אָוּפְנִין אַין דעם אָנְהִיב מִיטְעָלָע יאָרָן פונעם גָּרוּסָן סָאָצְיָאָלִיסְטִישָׁן יאָרָה הונדרט, אַין דער פֿאַרְמָאָצִיע פונעם נְיִיעָם סָאָצְיָאָלִיסְטִישָׁן מענטשָׁן. שונג ניט אַין טְעוּנָן דעם מִילְבִּיךְן, נָאָר אַין טְעוּנָן זוּג, אַין די ווֹידְעָרָגְבּוּרָעָנָה זוּג פונעם יְדִישָׁן פָּאָלָק, ווֹאָס האָבָּג צְוֹאָמָעָן מִיט די בעטשׁ זוּג פון אלע וועלכער אוּסְנָעְפִּילָט אַונ פֿאַרְוּוּרְקָלְעָכָט דעם טְרוּוּם פון זִירָעָה האָרְעָפָאָשָׁנָה מְאָטָעָם, פון די גַּעֲנָגָטָע אַונ גַּעֲפָלָאָג טָע פָּאָלְקָסְ-מָאָסָן. אַים איז פֿאַרְגָּעַשְׁטָאָנָעָן קִינְסְטָלְעָנִיש אָוּפְנִין אַין דער פֿאַרְמָאָצִיע פונעם נְיִיעָם סָאָצְיָאָלִיסְטִישָׁן מענטשָׁן, דעם בויער, דעם פֿאַטְרָוִאָט, דעם רְוִיטָרְמִיעָר, דעם הָרָאָלְד פון קָאָמוֹנוֹזָם, דעם אַנְמִיפָּאָשִׁיסְטִישָׁן קִינְסְטָלְעָנִישָׁר — אַונ דָּאָ האָט זיך זונן קִינְסְטָלְעָנִישָׁר

אונ געועלשאפטלעכער טעםפעראמענט שווינט ניט בעקאנט ארכינלייגן
אין די ראמען פון דער מעאטראלער סצענער.
אונג זונגע שעהרירישער גיטט האט א שועוב געמאג וויט ארייבער
דער סצענישער דאמבע.

אונג מיט דער נאנצער באווארענונג פון א גרויסן קינסטלהער,
מית דעם נאנצן ארטענאל פון זיין פארשיידנארטיקן געווער, מיט
דער וואנדרלעכער מיטסטערשאפט פון א באנגאטען טרייבוב אונג אונ
דער ערשותער די מיט זונגע רוייסער בירגערלעכער באכמע האט עז
איך זיין איינגענער פערזאגן, אונ א סופיליך אונ ניט אפ דער סצענער
אנגעהויבן — ניט שפילג, נאך לעבן דאס ליעבנ פונגט ניעט סאָ-
ציאלייסטיישן מענטש פון אונזער לאנה, ניט אונ ארויסגעיענטן
פון דראמאטוריישן מעקסט, נאך דירעקט פון לעבן.

דעם דאָזינגע ניעט מענטש האט מיכאָעלם פאָראקערפערט מיט
זיך אפ הונדרטער טריבונעם פונעם לאנה, אַנְהִיְבִּנְדִּיק פון קינסט-
לערישע אונג מעאטראלע בייז די סאמע אומדערווארטטען — אונ
מיילימערישע נארנייאָנען, אפ זואָאָרג, צוישן געלערנטע, בא דער
ווננט אונג אומעטום — מיט זיין איינגעט אונג אינגענשאפטלעכן
גלאָז. אומעטום — באָנִיסטערט אונג מיטריזנדיק, אומעטום —
באָפְּלוֹגְלֶט.

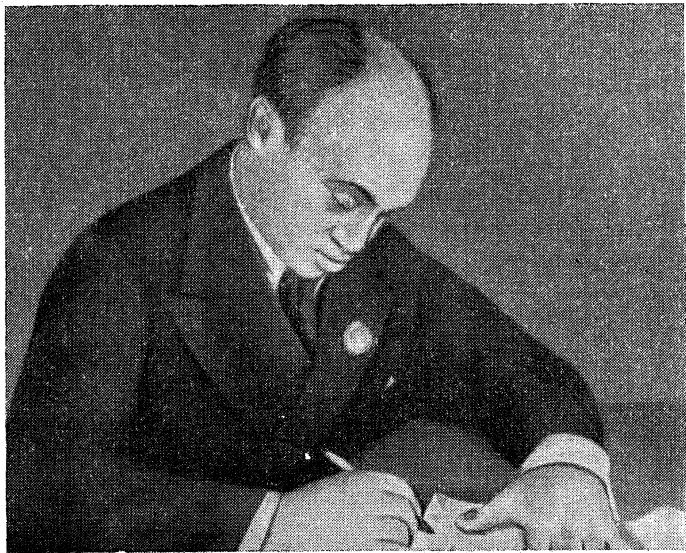
דער ניער מענטש איז נאָכ ניט דיעט אינ דער דראמאטורייע,
נאָר ערד איז שווינ דיעט מיט טאט אונג טראדייציעס אינ ניעט סאָזִוִּ-
אליסטיישן שטיגער, אין לעבן; איז דירעקט — צום לעבן.
אווי אווי אינ מיכאָעלם דעם קינסטלהער אנטפלעקט גע-
וואָרגן מיכאָעלם דער געועלשאפטלעכער מוער, מיכאָעלם דער
טריבובן.

אן אויסגעבע אָוועטער פון דער רעוואָלְיוֹצִיעַ אָונַ אַ פֿאָרֶפֶּעֶסְטִיךְ-
טער פון אַירּוּ שְׁלָאַכְּטְ-טְּרָאַדְּצִיעַם, הָאָט מִיכְאָעַלְסַ פֿאָרֶשְׁטָאַנְעַן דִּי-
קָוָסְטַ, וּוֹי אַ שְׁלָאַכְּטַ, וּוֹאָסַ מֵעַ כּוֹן גַּעֲוִינְגַּן, נִיטַ נָאָר אָפַ דָּרָר בִּ-
נָעַ, נָאָר אַיְן לְעָבָן.

ער הָאָט פֿאָרֶשְׁטָאַנְעַן דְּרָאַמְּאַתְּרוֹגִיעַ נִיטַ נָאָר וּוֹי פֿאָרֶטְּיַקְּן טַעַקְסַט
פָּוֹנוּעַט אָוּטוֹמָרָר, נָאָר וּוֹי קוֹיְכָם, וּוֹאָסַ באַעוֹנָן דָּאָסַ לְעָבָן, אַיְן וּוּלְ-
כָּעַ ער אַיְזַ זַוְּכַ מַעֲכְיַוּוֹ אַרְיַינְמִישַׁגְ מִיטַ זַוְּנַ דִּיעַ, וּוֹי אַ צָּאָרַ; אַקְ-
טְּיוֹוֹ, וּוֹי אַיְינְעַרְ פָּוֹן דִּי דְּזָוְיקָעַ באַעוֹנְגְּנְדִּיקָעַ קוֹיְכָםַ, אָונַ פָּוֹן דְּזָאַרְ,
פָּוֹנוּעַט לְעַבְּדִיקָן לְעָבָן, זַוְּכַ אַרְיַיבְּעַטְרָאַנְגַּן אַיְנוֹינְגַּטְ מִיטַן אָוּטוֹמָרָר
אַפְּ דָּרָר בִּינְעַ.

אַזְוַי אַיְזַ, צָוַם בִּינוֹשְׁפִּילַ, פֿרְיוּרַ אַוְיסְגַּעַוְאַקְסַטְן זַוְּנַ אַנְטִיפְּאַשִּׁיסְטִיךְ
שַׁעַטְמִיקְנַט אָונַ נָאַכְהָר — זַוְּנַ אַנְטִיפְּאַשִּׁיסְטִיךְ שַׁפְּעַקְטָאַקְלַעַן.
אַיְנוֹעַרְ פָּוֹן דִּי סָאַמְעַ פֿאָרְגַּעַשְׁרִיטְמַעַן אַנְטִיפְּאַשִּׁיסְטִיךְ שְׁלָאַכְּטַ
לְיִיטַ, וּוֹאָסַ הָאָט הָאָנְטַ-בָּאַ-הָאָנְטַ מִיטַ דִּי בָּעַטְמַעַ זַוְּנַ פָּוֹן רַוְּסְמָנָרְ
זַוְּכַ גַּעַשְׁלָאַנְגַּן אַיְן דָּרָר צַוְּנַטְ פָּוֹן גַּרוֹיְסְרַ פָּאַטְמָעַלְעַדְיְשָׁעַרְ מִילְ-
כָּאָמַעַ, אַיְזַ ער אַזְוַיְאַרְוּם אַוְיסְגַּעַוְאַקְסַטְן אַיְן דָּעַם אַנְפְּרִיעַרְ פָּוֹנוּעַט
יִזְרִישַׁן אַנְטִיפְּאַשִּׁיסְטִיךְ קָאַמְיִיטַעַטְ, בָּעַרְאַשְׁ פָּוֹן וּוּלְכָנַ ער אַיְזַ גַּעַ-
שְׁמַאְנַעַן פָּוֹנוּעַט עַרְשְׁטַבְן מַאְגַ פָּוֹן זַוְּגַ עַקְוִיסְטַמְעַנְצַ, אָונַ וּוֹי זַוְּגַ פָּאַרְ
זַיְצָעַרְ, הָאָט עַר אַיְן זַוְּגַ הַוִּיכָבַדְ, נָאַכְעַלְגַּן דִּינְעַן דָּעַם פָּאַלְקַ אַפְּגַעַעַבְן
פָּאַר דָּעַם פָּאַלְקַ דָּאָסַ לְעָבָן.

בֵּין אַיְצָטָעַרְ קְלִינְגַּטְ נָאָכְ זַוְּנַ לְיִדְרְנְשָׁאַפְּטְלַעַבְ פָּאַלְ, אַגְּנוּזַעַ-
טַיְקַטְמַטְ מִיטַ וּוֹי אָונַ מַוְתַ, מִיטַ פְּינַ אָונַ צָאָרַן, וּוֹאָסַ הָאָט דָוְרְכְנַעַ-
שְׁנִינְטַנְדַעַם אַנְהִיְבַ-הָאַרְבְּסְטִיךְן אַזְוַנְטַ — אַזְוַגְסַטְ 1941 אָפַנְ ערְשַׁטְן
יִזְיִישַׁבְ אַנְטִיפְּאַשִּׁיסְטִיךְן מִוְתְּיַיְגַן אַיְן מַאְסְקֻוֹעַ.
זַוְּנַ קָאָל הָאָט זַוְּכַ דָּעַמְלַטְ גַּעַוְעַנְדַטְ צַוְּ דִּי יִזְדָגְ פָּוֹן דָּרָר נָאָנַ-
צָעַרְ וּוּלְטַ, וּוֹי פָוֹן אַ פְּלַבְּאַרְעַכְטִיךְן פֿאָרֶשְׁטִיְעַרְ פָּוֹנוּעַט פָּאַלְקַ:
„יִזְרְגַּן, בִּרְיַדְעַרְ מַיְנַעַן!

מיכאעלס שרייבט אונטער די ווענדונג צו די יידז פון דער גאנצער וועלט

אָפַע אַיעַב אָוָן אָפַע דֵי צָאָפְּלִיקָע לְצִיבָּעָר פֿוֹן אַיְעָרָע זִינָן אָוָן טַעַכְּ –
מַעַר הָאָט הַיְתָלָעָר גַּעַשְׁאָרֶפֶט זִינָן מַעַרְדָּרְישָׁגָן בָּאַלְעָפָן.
אָפַע נְיוֹרְקָלְפֿוֹן צָעַנְדְּלִיקָעָר אָוָן טַוְזְנַטְמָעָד יְוָרָן הָאָט הַיְתָלָעָר
אוַיסְנָעָפְּרוֹוֹת דֵי קְרָאָפֶט פֿוֹן זִינָן גַּיְפָט, אַנְטְּמוֹוִיקָלָט אָוָן בָּאַשְׁמָעְטִיקָט
זִינָן בָּאוֹסָפָן אָ קָאַנְיְבָאָל.
דֵי וּוּעַלְתָּ קְרָעְכָּצָט אָוָן גְּרוֹוִילְטָ צָוְלִיב דָּעָר שִׁיקָּעָרָר וּוּאַקְכָּאָנָאָ –
לְיַעַפְּן דֵי דָּזְוִיקָע בְּלָוְמִיקָע הַעֲנָקָעָר.
אָוָן הַיְנָטָט, וּוּעַנְ דָּקָם גְּרוֹיְסָע סָאַוּעוּשְׁוּשָׁע פָּאַלְקָ שְׁטִיְיט אַיְנָ –
שְׁלָאָכָט קָעָנָן דָּעָר בָּאוֹוָאָפְּגָנָטָעָר בָּאַנְדָּעָר פָּאַשְׁיְסָטִישָׁע מַעַרְדָּרָ; הַיְנָטָט,

ווען די נאנצע וועלט האט באשלאָסן נעמען אונטער איר שוץ די פארשקלאָפֿטע, אונטערדריקטַע פעלקער, וועלכּע פֶּאָנגן זיך אונטערן יאָכּ פונעם ציעושעטן פאשיזט, — הינט האט געשלאָנגן די שאָ אוייכּ פאר דִּיר, אלט מַאְרְטִיוּרָעָר-פָּאָלָקָט, אַיְבּ וועלכּע עַכְּבָּן וועלט דְּבָנָע זוֹיךְ זָאָלָן גִּיטָּה זָנָנָה צָעִיזִיט. אַיְזָה עַר אָונְפָּאָרְנָעָם! אַסְּפָּה! גענונג שוֹין צוֹ זָנָנָה אַקָּרְבָּן, שׂוֹמֵג צִוְּתָה אַפְּהָעָרָן אַרְוִישָׁמְעָלָן פָּאָר דָּעָר וועלט דָּאָפְּעָנָע ווֹנדָר אָונְדָּרְמִיט וועלג צוֹ זיךְ מַיְתְּלִיְיד אָונְ רַאֲכָמָאנָם.” אַיְן די דָּאָזְיַקָּע ווערטער דָּרְעָרוֹיַּת מִיכְּאָעַלְסָעַם בִּירְגָּעָרְלָעָבָּר פָּאָטָם צוֹ דָעָר העכטער מַאְדְּרִיּוֹגָן.

דָּאָזְיַקָּע סָאָמָע אַוְרָאַלְטַע צִוְּתָה, אַ דָּרְעָרְאָגָנָעָן אַיְן זַוְּבָּעָר פָּאָרְמָעָן אָונְ פָּאָרְוּעְנָדְטַע ווֹי אַ ווֹנְדָרְלָעָכְבּ עַגְוָעָר פְּוֹנָעָם סָאָמָע מַאְדָעָר- נעַם קַעְפָּעָר.

דָּאָס לְיִדְנָשָׁאָפְּטָלְעָכְבּ וּוֹאָרָט זָנָנָם, גַּעַוְונָדָט צוֹ די גַּעַיְאָנָטַע יַדְנָ, אַיְזָה אָינְ דָעָר וּלְבָעָר צִוְּתָה צוֹ אַלְעָ גַּעַיְאָנָטַע פָּוֹנְג דָעָר וועלט. עַס רַיְסָט זיךְ אַרְוִוָס פָּוֹנְג די גַּאֲצִיאָנוֹאַלָּעָה דָרְמָעָן. די גַּאֲצִיאָנוֹאַלָּעָה פָּאָרָט הַעֲלָמָט אִים בְּלִזְוּן קּוֹמָעָן צוֹ דָעָר העכטער קִינְסְטָלְעָרְיוֹשָׁעָר שְׁלִוּיָּמָעָם.

אָונְ וּוֹיְטָרָה:

“אַיְן אַוְנְדוֹעָר פָּרְטָעָן רַאְמְנָלָאָנד אַיְזָה אַוְיְנָעָוָאָקָמָן אַ נְטָעָר, אַ שְׁמָטָאַלְצָעָר דָּאָר — אַ דָּאָר, ווֹאָס האָט אַיְנָגָנוֹאָפָּט אַיְזָה זַיְבָּהָרִיָּה סָע פָּרָאָגְרָעָסִיוּעָ אִידְיָעָן פָּוֹנְג דָעָר מַעֲנְמַשְׁחִיטָה; אַ דָּאָר, ווֹאָס האָט גַּעַיְאָרְשָׁנָט די רַיְכָסָט קָוְלָמוֹרָאַוִּיצָרָעָם פָּוֹנְג זָנָנָה אַיְזָה פָּאָלָקָט, ווֹי אַיְיכּ פָּוֹנְג דָעָר נַאֲצָעָר מַעֲנְמַשְׁחִיטָה; אַ דָּאָר, ווֹאָס האָט מִיטָּן נַאֲצָעָר וּזְעָן בָּאָנְדִּיגָן, ווֹאָס חַיְסָט חַיְמָלָאָנד, ווֹטֵל דָאָס רַאְמְנָלָאָנד אַיְזָה גַּעַז ווֹאָתָן דָאָס פָּאָטָעְרָלָאָנד פָּאָר אַלְעָ פֿעַלְקָעָר, ווֹאָס בָּאוּוֹיְנָעָן אִים.

אוֹאָ דָאָר וּוֹיְסָט נִיטָּה קִיְּנָה שְׁרָעָקָ!

אזו דאר קאנ זיך ניט פילן וו א קאָרבּנַן"

דעם דאָזִיקְן מערכוֹוַרְדִּיקְן שוקסְטַה האָט מיכָאָעלְם נוּט אוּסִי
געליונט אַינְגֶּר דער דראָמָאַתְּמוֹרְגִּיעַ, נָאָר אַינְגֶּר זַיְנֶג פְּלָאַמעְנְדִּיקְהָרָאַץ
פָּוֹג אַיְהַ, פָּוֹן אַ בִּירְגְּנֶרְ פָּוֹנוּנָם גְּרוֹוִיסְטַן רָאַמְּנָאַפְּרָבָּאנְדַּ, וּוּ אַ גְּרוֹוִידְ
סָאַוּוּטִישְׁעַרְ קִינְסְטְּלָאַרְ, בָּאַ וּוּלְכָּבָּן דֵּי קוֹנְסְטַטְ אַיְזָ נִיט אַפְּגָּעָ
טִוְּלָטְ פָּוֹנוּנָם לְעָבָּן, וּוּלְכָּבָּרְ שֻׁעְפָּטְ וּבָנָגְ בָּאַגְּנִימְטָעְרָוָנָגְ אַוְן לְעַבְּדִיקְן
קָאָמְפְּ פָּאָרְ דֵּי אִידְיְוָנְ פָּוֹן זַיְנֶג צַיְטָ.

אוּזִי האָט מיכָאָעלְם דער אַקְטִיאָרְ, וּוּאָסְ אַפְּ דער סְצָעְנָעְ האָט עָרְ
פְּלָאַסְטִישְׁ פָּאַרְקָעְרְפָּעְרְטְּ דֵּי סְעַנְטְּעַנְצְּגָן פָּוֹן קָלָאַסְקָעָרְ, זַיְכְּ פָּאָרְ
וּוְאַנְדְּלָטְ אַינְגֶּר קָלָאַסְיְּשְׁגָן אַרְאַטְּאָרְ אַוְן טְרִיבְּגָתְּ, וּוּנְ עָרְ האָט בָּעָשָׂאָס
דָּעַרְ נְרוֹוִיסְעַרְ פָּאַטְּשָׁעְלְעַנְדְּיְשָׁעְרְ מְוּלְכָּאָטְמָעְ אַוְיסְנְעַבְּיְתָן דָּעַמְ דְּרָאַמְּאָרְ
טִישְׁגָן טְעַמְטָעָרְ אַפְּ דָּעַמְ שְׁלָאַכְּטְ-טְעַמְטָעָרְ.

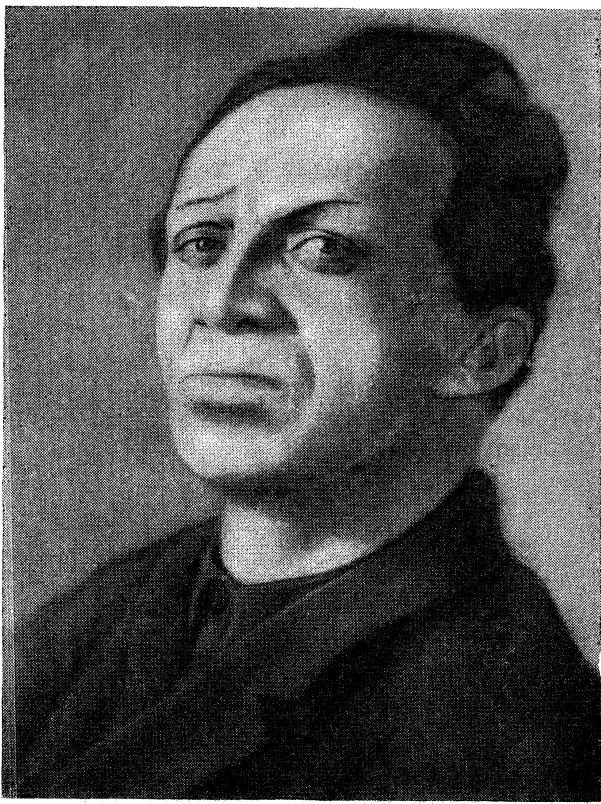
דָּאַ חָאָבָּן מִיר אַינְגֶּר אַיְטְ דָּעַרְזָעָן זַיְנֶג נְבָעָן וּוּנְדָעְלְעַכְּבָעְ גְּעוּזָלְ
שְׁאַפְּטָלְעַכְּבָעְ פָּאַרְזְּוֹאַנְדְּלוֹנָגְ: מִיכָּאָעלְם דָּעַרְ אַקְטִיאָרְ אַוְן דָּעַרְ רָאָלְ פָּוֹן
מִיכָּאָעלְם דָּעַמְ בִּירְגְּנֶרְ, דָּעַמְ סָאַוּוּטִישְׁגָן פָּאַטְּרִיאָטְ, דָּעַמְ פְּלָאַמְּיקְן
אַנְטִיפְּאַיסְמָטְ, דָּעַמְ פָּאַרְשְׁטִיעְרְ פָּוֹן דָּעַרְ נְיִיעַרְ סָאַצְיְאַלְיִישְׁרְ גְּעָזְ
זְעַלְשָׁאָפְטְּ; אַנְגְּרָעְקוֹוְיְזָטָן אַוְן אַנְגְּרִיםְ; נִיטְ בָּאַ זַיְכְּ אַיְנְ אַרְטִיסְטָןְ
צִימָעָרְ, נָאָרְ אַפְּ דֵּי גְּרוֹוִיסְעַרְ סָאַוּוּטִישְׁגָן טְרִיבְּגָנָעָם אַוְן אַפְּ דֵּי טְרִיבְּ
בָּוּנָעָם פָּוֹן אַיְרָאָפְעָ אַוְן אַמְּרִיקְ.

אַוְן דָּאַ אַיְזָ פָּאָרְ אַוְןְדוֹ אַיְנָעָם קִינְסְטְּלָאַרְ מִיכָּאָעלְם אַגְּנְטְשָׁמָאַנְעָן
אַ לְיִדְשָׁאַפְּטָלְעַכְּבָעָרְ, אַ טָּאַלְאַנְטָפְּלָעָרְ קַעְמָפְּעָרְ פָּאָרְ דָּעַרְ מְעַנְטְשָׁהָטְ
פָּאָרְ דָּעַרְ קָוְלָטְוָרְ, וּוּאָסְ וּוּרְטְּ כָּאַרְעָוְ-וּוּנְעַבְּרָעָוְ דָּוָרְ דֵּי פָּאַשְׂיסְ
מִוְשָׁעְ קָאַנוּבָּאָלְגְ.

אַוְן בְּלוּזְוָן דָּעַרְפָּאָרְ, וּוּאָסְ זַיְנֶג הָאָט גַּעֲבָרָעָנָטְ מִיטְ לִיְדָןְ.
שְׁאַפְּטָלְעַכְּבָנְ קָאָמְפְּ פָּאָרְ דָּעַמְ מְעַנְטְשָׁלְעַכְּבָנְ עַמְעַםְ, פָּאָרְ דָּעַרְ סָאַצְיָאָטְ
לָעָרְ גַּעֲרַבְּטִיקְיָטְ, הָאָט מִיטְ אַזָּא דָעַרְשִׁימְעַרְנְדִּיקְן עַמְעַם אַדְוָרְכָּגְעָ
קְלִוְגָּעָן זַיְנֶג וּוּאָרָתְ אַפְּ דָעַרְ בִּגְנָעָ. אַזָּא דָעַרְפָּאָרְ אַיְזָ זַיְכְּ וּזְאָרְטְּ וּשְׁנָםְ
אַזָּא טְרַעְפְּלָעְכְּ דָעַרְגָּאַנְגָּעָן צָוָם הָרָאָצְ פָּוֹן צּוֹשְׁוִיעָרְ — סְטַיְיָ בָּאַ אַונְדוֹזְ

מייאעלס איגן דער ראנג פון קיניג ליר איגן דער פיעסע
קיניג לירא פון וו. שעקספֿרַ.

מייכאעלס איגן דער ראָךְ פֿוֹגַן יְהִוִּיס אִיגַּן דֵּעֶר פֿוּסָע **"פֿרִיר טָעָנָה"**
פֿרִיר מ. דָאנְגִּיעָל.

אין לאנד שי אין אמעריקע אונ אינ אנדרעד לענדער, וויהיג ער אין
געשית נועואר אין 1943-טג יאר אלס פֿאָרְשְׁטִיעָר פֿוֹנוּם סַאֲחוּעָ
טישן יידזטומ.

פֿוֹן בִּינְיאָמִין האַשְׁלִישִׁים רַאֲמָאָנְטִישָׁר גַּעֲטָ� אַינְעָט יִדְרִישָׁן
עֲפָאַס, אַיְן דַעַם טְרוּם ווּנְגַן אַחַיְמָלָאָנְד, וּאַס מִיכְאָלֶם חָאַס מִיט
אוֹוּפִילְ נְלָאַנְצָ אַפְּגַעַשְׁפִּילְטָ אַפְּ דָעַר בִּינְעָ פֿוֹנוּם יִדְרִישָׁן מַעְלָכְבָּעָ
טַעַמְתָּעָר, בֵּין זַיְן גַּעֲלַשְׁאַפְּמַלְעַכְ-פֿאָלִיטִישָׁר דִּיעַזְ קִינְ אַמְּרִיקָעָ
קָעְדִּי צָו עֲפָעַנְעָגָן פֿאָרְדִּי פֿאָלְקָעָר פֿוֹן דִי פֿאָרְיְוִינְקָטָעָ שְׂטָאתָן דַעַם
טְרוּם אַיְן דַעַם עַמְעָם ווּנְגַן דַעַם רַאֲטְנְ-פֿאָרְאָבָאָנְד, וּאַס ערְ, וּי אַזְגָן
פֿוֹנוּם יִדְרִישָׁן פֿאָלָקְ, חָאַס מִיט זַיְן פֿאָלָק אַינְיְינָעָט דֻּעְרוֹאָרְבָּן, וּי
דָאַס אַיְנְצִיקָעָ פֿאָטְעָרְלָאָנְד פֿוֹן אלָעָ גַּעֲלַקְאָגָטָעָ פֿאָלְקָעָר אַיְן דָעַר
וּוְלָטָט.

אַוְן אַס אַזְוִי, אַיְן זַיְן אַיְגַעַנְעָר גַעַשְׁטָאלְטָ, חָאַס ער זַיְך בִּירְגָעָר-
לְעַל אַוְן קוֹנְסְטְלָעְרִישָׁ אַנְטְּפָלְעַקָּט אַפְּ דִי שְׁלָאָכְ-פֿאָזִיצִיעָם פֿוֹן אַנְ-
שִׁיפְאָשִׁיסְטִישָׁן קָאָמָט, וּזְ ער חָאַס מִיט גַּרְוִוָס בַּאֲנְטְּשָׁטְעָרָוָגָן אַיְן מִיט
גַּלְעַנְצְּנָדְרִיךְן גַעַדְאָנְקָ, מִיט הָאָרֶץ אַיְן מִיט כָּאָכְמָעָ, מִיט וְאַזְנָאָ-
לִיְסְטִישָׁר-בַּאֲדָאָכְמָקִימָ אַיְן מִיט אַיבְּעָרָאַשְׁנְדִיקָעָר עַמְאַצְיוֹאָגָעָלְקִוְיָת
בִּזְגָן לְעַצְמָן אַטְמָעָם אַיְן מִיטָן לְעַצְמָן חָוִיכָ גַעַדְנָט דַעַם סַאֲוּעָמְשָׁן
פֿאָלָק אַיְן זַיְן הַיְמָלָאָנְד אַיְן דִי יָאָרָגָן פֿוֹן דָעַר גַּרְוִיסָעָר פֿאָטְעָרְלָעָנְדָ
דִישָׁעָר מַילְכָאָמָעָ, בֵּין ער אַזְיָן גַעַפְאָלָגָן אַבְן פֿאָסְטָן פֿוֹן אַסְלָדָאָט,
אַנְ אַנְטִיפְאָשִׁיסְטִישָׁן קַעְמָפָעָר.

אַזְוִי חָאַס מִיכְאָלֶם גַעַפְגָעָן דַעַם סִינְטָ� אַפְּנָהָמָעָ אַוְן וּוּרְקָ-
לְעַכְתִּיטָ, פֿוֹן לְעַבְנָ אַוְן קוֹנְסָטָ.

אַזְוִי חָאַס ער אַיְם אַרְפְּגָעָטְרָאָגָן אַפְּ דָעַר בִּינְעָ
פֿוֹנְקָט וּזְגָן וּזְאָרָת אַזְיָן דַעַרְגָּאָנְגָעָן צָוָם הָאָרֶץ פֿוֹן אלָעָ זַיְן
אַאֲוִידְטָאָרִיעָם, אַזְוִי אַיְן אַוְיכָ דַעַרְגָּאָנְגָעָן צָוָם הָאָרֶץ פֿוֹן פֿאָלָק זַיְן
פֿלְאָסְטִישָׁר זְשָׁעָטָ, זַיְן גַעַוְוִוְגָעָן בַּאֲוּגָגָגָגָ, זַיְן קוֹנְסְטְלָעְרִישָׁר
רַעֲמָעָן.

אונג מיט אט די ווינדערלעבע איגונשאפטן האט ער באַלעבעת די
ספֿעקטאָקלען, אַין וועלכע ער האט געשפּילט, אונג אויב יונע, ווֹאַס
ער האט אלְיוֹן געשטעלט.

דאָ מוֹ גַּוְאנְט וּוּרְגֵּן, אוֹ פּוֹן סְפֿעַקְטָּאָמָּל צֹו סְפֿעַקְטָּאָקָּל אִיז מַיְּ-
כְּאַלְּעַם גַּוּוֹאַקְסָן אַלְּסָן רַזְוִישִׁיםָעָר. פָּאָר די לְעַצְמָעָ צָעֵן יַאֲרָגְנָהָעָרָגָן
אַלְּעָגָן גַּסְעַמְיִישָׁע דֻּרְפָּאַלְגָּן אַפְּנָן גַּעֲבִיטָהָעָרָגָן רַזְוִישִׁיסָּרָגָן אַוְיְסְלִיְּסְלִיְּסָלָגָן
אִים אלְיוֹן.

17

שׂוֹן אַיְן "מַאְלַצְתָּה" האט זֶבֶח אַגְּנָעָמָעָרָקָט זֶיְנָן אַיְגְּנָאַרְטִיקָעָר
צָוָאָנָגָן צֹו דָעָרָ פְּרָאַבְּלָעָטָם פּוֹן רַזְוִשִׁי.
דאָס לְעַצְמָעָ בַּיְלָד אַיְן "מַאְלַצְתָּה" אִיז לְזִוְיט דָעָר קָאַמְפָאַזְוִיצְיָעָ-
לְזִוְיט דָעָר עַקְסְּפְּרָעָמָעָ, לְזִוְיט דָעָר סְטוֹרָקְטוֹרָאַרְטִיקָעָר אַוְיְסְדְּרוּקְלָעָ-
קָטָט אַוְן, עַנְדְּלָעָבָ, לְזִוְיט דָעָר מִיטְרָיְנָסְנִידְקָעָר וּוּרְקוּנָגָן, וּאַסְסָמָעָה
אַפְּנָן צּוֹשְׁוִיעָר, — אַשְׁעַדְעַוּרָ פּוֹן רַזְוִישִׁיםָעָרָגָן קָוְנָסָטָם.
דאָס וּוּלְכָעָ קָאָגָן מַעַן אַיְן דָעָר נַאֲנָצָעָר מָאָס זֶאָגָן וּוּגָגָן דָעָט
בַּיְלָד "בָּאָ דִי טַוִּיעָרָן פּוֹן בָּעַרְלִינָן" אַיְן דָעָר פִּיעָסָע "שְׁלוֹיְמָעָ מַיְּ-
מַאְגָן" פּוֹן דָאַנְיָעָל.

די פְּלָאַסְטִיךְ פּוֹן דָעָט דָאָזְיָקָגְן מִיזְאַנְסְּצָעָנִישָׁן שְׁעַדְעַוּזָר דֻּרְפִּירְטָ-
די באַוּוּנוֹנָגָן בַּיְזָן צֹו דָעָר מַאְדְּרִיְגָעָ פּוֹן מַוְוִיקָ. יַעֲדָעָר דָעַטָּאָל אַיְן
דָעָר דָאָזְיָקָעָר קָאַמְפָאַזְוִיצְיָעָ אִיז באַזְיָנָט אַוְן צִילְ-גַּעַוּוּנָדָט אַוְן פְּלָעָכָט
זַיְבָ הַארָמָּאָנִישָׁ אַיְבָעָר מִיטָּה דָעָר צּוֹוִיטָעָר דָעַטָּאָל אַוְן מִיטָּה
נַאֲגָזָנָגָן גַּעַמְעָלָ, אַוְן עַס דָאַכְטָזָזָבָ, אַזְיָעָר אַוְיְסְגָּעָלִיְּפָעָנָעָר שְׁמָרָכָבָ
הַאֲטָט שְׁפָרָאָכָ אַגְּנָאַנְגָּן.

אַבְּעָר דָאָס זַיְנָעָן בְּלִוְיָן גַּעַוְעָגָן די מִילְוִוְיָעָ דֻרְפָּאַלְגָּן אַיְן
מִיכְאַעַלְסָםָעָ רַזְוִשִׁי, די צְוָגְרִוְיְטָוּנוֹנָגָן צֹו זַיְנָעָ גַּרְוִיסָעָ סְצָעָנִישָׁעָ קָאַמְ-
פְּאַזְיִיעָם, אַיְן וּוּלְכָעָ ערַהְהָאָט זֶבֶח אַנְטְּפָלָעָקָט אַיְן דָעָר נַאֲנָצָעָר
נְרִים פּוֹן זֶיְנָן אַיְגְּנָאַרְטִיקָעָר רַזְוִשִׁי-קָוְנָסָטָם.

און דא דארפֿן אַנְגָּרְוֹפֶג וווען דריי סַפְּעַטָּאַקְּלָעָן, וואָס שטעלן
מייט זיך פָּאָר עטהָפָן אִין דער קַוְּלָטוֹר פֿוֹן דֵי נַאֲסַעְמִישׁע שטעלונְ
געַן.

דאָס זינענע „בלאנְדוּעָנְדָע שטערָן“, „פרַיְילָעַכְּס“ אָן „וואָלְדָעָר
רוֹיזְשָׁן“. אִין דֵי „בלאנְדוּעָנְדָע שטערָן“ אִין מִיכְאָעַלְם אַרְתִּינְגָּעָנְאַנְ
געַב ווֹי אִין זָהָן אַיְזָה לְעַבְנָן. ער אִין אַרְתִּינְגָּעָנְגָּעָן שְׂטִילָן, ווֹי מַעַן
קוּמָט אַרְתִּינָן אִין שְׂטוּב פֿוֹן טַאַטָּעָ-מָאַמָּעָן: נַאֲכָא אַגְּבוּרִים,
מַעַן קוּקָט זִיךְ אַרְוּם, וואָס הָאָט זִיךְ דָּאַרְטָה גַּעַנְדָּעָרטָה, ווֹי זַעַט אַוְסָּם
די פָּאַרְטְּרוּוּמָטָע אַרְעָמְקָנָט, אָן אלְצָ אִין מייט אַדִּיסְטָמָאַנָּץ, אָן אלְצָ
איָן דָּוּרְכְּגָּעָלְיָהָטָרָת.

מע דָּאַרְפָּט נִיט פָּאַרְגָּעָעָן, אָז מִיכְאָעַלְם אִין קִינְסְטָלְעִירָש אַדוֹרְכָּ-
געַנְגָּעָנְעָן דָּוּרָכָּ דָּעַם פָּאַנְצָן שְׂאַלְעָם-אַלְיְוָנְדָּרְטָפָּרְטָאָה, דָּוּרָכָּ וּנְעַן
גַּאנְצָעָר דָּרָאַמָּאַטְּרוֹגְּיָע, פֿוֹן דֵי עַרְשָׁטָע נַאֲסַעְמִישׁע מְרִיטָט בְּיוֹן טָ-
וּוִיעַ-אַפְּאַטְּמָעָן.

און אַוְמָקְעָרְגָּדִיק זִיךְ נַאֲכָמָאָל אָפָּ אַ שְׁעַפְּעָרְוִישָׁעָר בְּאַנְגָּעָנָיָש
מייט שְׂאַלְעָם-אַלְיְוָנְדָּמָעָן, הָאָט מִיכְאָעַלְם גַּעַמּוֹזָת זַוְּכָּן אַנְעַטְּמָעָן
קוּרָם סְנִי אִין דָּעַם אַופְּשָׁנִיט פֿוֹן מַעְקָמָת סְנִי אִין דָּעַר מְצָעְנִישָׁעָר
לְיוֹזָוֹנָגָן.

און אֹזָא נִיעַם רַאֲקוּרָם הָאָט מִיכְאָעַלְם גַּעַפְּנוּנָעָן.
דאָס נִיט אִין באַשְׁטָמָאַנָּעָן אִין דָּעַם, וואָס מִיכְאָעַלְם הָאָט אִין
די „בלאנְדוּעָנְדָע שטערָן“ אַוְעַקְגָּעָשְׁטָמָלָט אַלְסָן אַקְצָעָנָמָן סְנִי דֵי סָאָרָ-
צִיאָלָעָ סְנִי דֵי פְּסִיכְאָרְגָּנִישׁע — נִיט אָפָּ דָּעַם רַאֲמָאָן פֿוֹן רַיְזָעָלָע
מייט רַאֲפָלָעָמָקָאָן, נַאֲר אָפָּ דָּעַר מְרָאַנְדִּיעָ פְּנוּנָם פָּאַלְקָסָ-קִינְסְטָלְעָר
הָאָטָמָאָכָּ.

און מייט דָּעַם דָּאַזְיָקָן גַּעַוְאָגָטָן טְרָאָט רַיְסָט מִיכְאָעַלְם אַרְוּס
די טַעַמָּע פֿוֹן עָגָגָנָאָגָג שְׁמִינְגָּר אָן ווֹאָרְפָּטָזָי אִין דָּעַר מְרָאָ-
גַּעַדְיָע פְּנוּנָם קִינְסְטָלְעָר בִּיכְלָאָל אִין דָּעַר קַאֲפִיטָמָאַלְיְסָטִישָׁעָר גַּעַזְעָלָי
שָׁאַפְּטָמָ.

האצטמאכ איז דער הויפט-העליך פון די "בלאנדזענדע שטערן".
מייט דאס בלאנדזענדע פון ריזועלען מיט ראפאלעסקאנ איז בא
מייכאעלסן דער איקער, נאָר די בלאנדזענדרייך בעשאָמע פונעם אַק-
טיוֹאָר האצטמאכ, וואָס איז ועפֿאָנְגָּעָן אָוּן פֿאָרָמָאַשְׁקָּנֶט באָ דעם הענ-
לערישן אַנְטְּרָעֵפְּרָעָנִיאָר אַלְבָּרֶת שְׂמִשְׁפָּאָק; די טְרָאָגְּדָּרִיעַ פון דעם,
וּוּי האצטמאכ צָאָפְּלַת זִיכְּר אַין די אַנְטְּרָעֵפְּרָעָנִיאָרִישָׁעַ נְגָּלָן; האצטמאכָּס
אנְמָאָכָּת זִיכְּר קְעַנְשְׁטָעָלָן אַט די נְגָּלָן. אָוּן עַנְרָלָעַ — האצטמאכָּס
טוֹוּט.

מייט דער דָּאַוְּקָעַר נְבִיאָר קְאַנְצְּעַפְּצִיעַ פון די "בלאנדזענדע
שטערן" איז מייכאָעלָס גְּעֻקוּמָעָן נָאָכ טְעוּוֹעָן אָפְּ אַנְטְּגָּעָן.
נוּישָׁ מִיט שְׁאַלְעָמִידָאַלְיְּכָעָמָעָן.

פֿאָרָמָעַל איז דער סְפָּעַקְּטָאָקָּל אַוְּמָגְּבָּוּיט, וּוּי אַ וּוּזְיָעַ פון דער
וּוּטְמָעַר קִינְדָּהָיט. וּוּי אַוְּנְטָמָעָה אַ שְׁלִיְּיָעַר גִּיט אַדְרוֹכָּדִי גְּאַנְצָעַה האַנְדָּ-
לָגָן. מִיט זְוִיְּעַר דָּגָע שְׁטוּרָבָן אַיז גְּעַזְוִוָּנָהָט די גְּאַנְצָעַ קְאַמְפָּאָזִיָּ-
צִיע. עַס דָּוְכָּט, אַיז די גְּאַנְצָעַ שְׁפִּילְקָוְמָטְטָפָּאָר אָפְּ אַ הִינְמָעָרְפָּלָאָן;
עַרְגָּעָץ וּוּיְּטָ, הִינְמָעָרְדָּי קְוָלִיםָן. אָוּן דָּאָס גִּיט אַז דָּעַט סְפָּעַקְּטָאָקָּל
אוּאָ אַרְאָמָאָט, וּוּי דָּאָס גְּאַנְצָעַ פֿאָרָקְּמוּנְדָּרִיךְ אָפְּ דָּעַר בִּינָעַ וּוּאָלָט
זִיכְּר גְּעַכְּאַלְעָמָט דָּעַט צּוּשְׁוִיעָר. אַ שְׁרָעַקְּלָעַכְּבָּר בְּאַלְעָם פון דָּעַר וּוּתִיָּ-
מָעָר פִּינְצָטָמָעָרְרָעָר פָּאָרָגָנְגָּעָנְחָיט. אַט אַזְוּי האָט מִיכְאָעלָס צְעַנְיָישָׁ
גְּעַלְיוֹוּט דָּעַט סְפָּעַקְּטָאָקָּל "בלאנדזענדע שטערן", אָוּן מִיט דָּעַט האָט
עַר פָּאָרָעָנְדִּיקָּט זִוְּנָן סְצָעַנְיָישָׁן שְׁאַלְעָם-אַלְיְּכָעָם-צִיקִיָּה, וּוּאָסָם בְּלַעֲבָט
דָּעַר סָאָמָעָ פְּרִוְּדִיקָּטָאָר אָוּן כָּאָרָאָקְּטָמָעָרִים-טִישָׁעָר פָּאָרָגָן "גְּאָסָעָט".
דָּעַט דָּאַזְוּקָּן סְפָּעַקְּטָאָקָּל האָט מִיכְאָעלָס גְּעַנְדִּיקָּט שְׁוִין אַין די
עַרְשָׁטָע וּוּאַכְּנָן פון דָּעַר מִיכְאָמָעָן, אַין וּוּלְכָבָר דָּעַט קִינְסְטָלָעָר אַיז
פָּאָרָגָנְעַשְׁטָאָנְגָּעָן פָּאָרָגָנְעַמָּעָן נָאָר אַ בְּאוּנְדָעָר אָוּן אַיְּנָגָאָרטִיק
אָרט — אלָס אַנְפְּרָעָר פון דָּעַר יִדְרִישָׁעָר אַנְטְּיְּפָאָשִׁיסְטִישָׁעָר בָּאוּוּעָ-
נוּגָּג.

אנגעזאפט מיט זוינטעך פון דער גרויסער פֿאַלְקָס-טְראָנְגְּדִיעַ, צו
וועלכער דער פֿאַשְׁיזֶם האָט פֿאַרְמִישְׁפֶּעַט מִילְיאָנָן אֵין די קְרֻעְמָאָר
טְאָרְיָעָם, אָפַּה די שְׂטִימָעָר-חוּבְּפָנָס אֹונַּה אֵין די גְּרוּבָּה, אָונַּה, וּוּ דְּאָס
גָּאנְצָע לְאָנָּה, גַּעֲטְרִיּוּסְטָפָּן דַּי לְעַנְדְּנָאָרָע זְוִינְגָּן, וּוּאָס די דְּוִיטְעָ אָרְדָּ
מֵי הָאָט אָפְּגָּעָה אָמָּגָּן אַיבָּעָר די דְּיָטְשָׁע קָאַנְּבָּאָלָּגָּן, — הָאָט מִיכָּאָז
עַלְמָן בָּאַשְׁאָפָּגָן די צְוִיבָּרָה אַפְּטָעָמָּה פֿאַרְשְׁטָעַלְוָגָּן "פְּרִוְילְעָםָס", אֵין וּוּלְּ
כָּעָר עַמְּ זְוִינְגָּן גַּעֲקְוּמָעָן צְוָם אַוְיְדָהָוָק די לְעַבְּנָס-דְּאַרְשְׁמִיקָּט אֹונַּה
לְעַבְּנָס-פְּעִיקָּטָפָּן פְּאָלְקָס-זְוִינְגָּן. נִימַּה נָאָר זְוִינְגָּן קָאַנְּגָּן מְרוּמָעָן, נָאָר זְוִינְגָּן
אַקְשָׁאָגָּעָסְדִּיקָּעָן נִימַּדְאָוָנָטָעָרָגָּעָבָּוָדְיָקָּטָה. זְוִינְגָּן — אָפַּה צְעֻזְעָנִישָׁן די
סְאָנִים — פְּרִוְילְעָם זְוִינְגָּן! אֵין מִיט מְזַוקָּהָאָט מִיכָּאָלָּמָן אוּסְמָעָן-
נוֹרָאָכָּן פָּוּנָעָם פֿאַלְקָס-זְוִינְגָּרָבָּן, אַ נְּאַנְּצָעָרָקָּמָאָד פָּוּנָה פֿאַלְקָס-טְעָנָצָּה
אוֹנַּה פֿאַלְקָס-לְיִידָּעָר, אַנְּגָּעוֹזָגָּעָעָן מִיט בָּאַכְמָעָ אֹונַּה מִיט סְקָעְפָּסִים, מִיט
פְּרוּיָד אֹונַּה מִיט אַיבָּעָרוּזָוְנוּנָגָן, אֹונַּה פָּוּנָה דָּעָם אַלְעָמָעָן הָאָט עַר בָּאָ
שָׁאָפָּן אַ מִּינְגָּסְמָפָּאָנִישָׁן סְפָעְקָטָאָקָּל, אַ מִּינְגָּסְאַנְּגָּלָן קָאָרְנוֹאָוָאָל.
פָּוּנָה יְעַדְעָרָמָן מִזְאָנָסְצָעָעָן הָאָט גַּעַשְׁפְּרִיצָּתָה מִיט בְּלַעַנְדִּיקָּעָר פֿאַרְבִּיקָּעָט
אוֹנַּה פְּרִיָּיד, אֵין יְעַדְעָן אַוְפְּטוּרִיט — אַ קוֹאָלָמִיט אַוְמְדָעָרָוְאַרְמָעָל
רְעַנְדִּיקָּעָר פְּלָאָסְטִיכָּה.

אֵין דָעָם דָּאָזִין סְפָעְקָטָאָקָל הָאָט דָעָר צְוִישְׁוּעָר זַיְבָּ אַנְּגָּעָטָרָוָן-
קָעָן בֵּין אַיבָּעָר דָעָם הָאָלְדוֹן מִיט פְּרִיָּה, מִיט גַּעַוְאָגָן אֹונַּה מִיט לִיבָּט,
אֵין וּוּלְכָעָ עם הָאָט אַוְיכָ נִיט גַּעַפְּעָלָט קִיְּבָּחָרָה. פָּאָר דָעָם דָאָזָ
זַיְבָּ סְפָעְקָטָאָקָל אַיְזָן דָעָר מַעַתְּמָה מִיט מִיכָּאָלָמָן בְּעַרְאַשָּׁ בְּאַרְעַת
גַּעַוְאָרָגָן מִיט דָעָר סְמָמָלִינְג-פְּרִעְמִיעָן.

כּוֹמַט דָעָם סְפָעְקָטָאָקָל, "דוֹ זָוָן פְּאַרְגְּוִינְיָסְטָנִיט" פָּוּנָה אוֹ. פְּעַפְּעָר הָאָט מִירָ
בְּאַעַלְמָ אַנְּגָּעוֹהִוְבָּן זְוִינְגָּן צִיקָּל נְעַמְּטָאָר-פֿאַרְשְׁמָעָלְגָּוָנָגָּעָן, צַוְּ וּוּלְכָעָ ערְ הָאָט
זַיְבָּ וּוּיְאָרָלְאָגָן גַּעַנְּגָּרְיָהָט אֹונַּה הָאָט, צְוָם גְּרוּזָהָן אַוְמְגָּלוּקָה פָּוּנָה מַעַטְּמָה, זַיְבָּ
בִּיטָּ בְּאוֹוִיזָה פֿאַרְזְּוִירְקָלְעָבָן. ערְ הָאָט זַיְבָּ גַּעַטְּרִיָּהָט צַוְּ אַ גַּעַטְּאִיְפִּיעָטָה
פָּוּנָה הָאָלְקִינְגָּעָן אֹונַּה אָזָמָה "אַלְטָגָן לְעַרְעָרָה" פָּוּנָה וּוּסְמִילִיָּה גְּרָאָסְמָאָן.

נאר פ'האָט זיך שוויג געגעגענטערט די דאטע פונעם דראַטסיקסטען
יאָרטאג פונג דער גרויסער סָאַצְיוֹאַלְוִיסְטִישָׁעֶר אָקְטִיאָבְּרִידְרָעוֹאַלְיוֹוּ
ציע.

מייכָאָעלְסַמְּ האָט דאן אָפְּגָעְלִיגְט אַלְעַז זיינָע פְּלָעָנָע אָונְ זיך גַּעַנְוּ
מען צו זיינָע אָקְטִיאָבְּרִישָׁעֶר פָּאַרְשְׁטָעָלָונְג, צו זיינָע לְעַצְמָעָר סְצָעָנִי
שער שאָפְּוָונְג "וּוְלְדָעָר רְוִישָׁן", וואָס אַיז גַּעַוּאָרְבָּר דָּאָס שְׂוֹאָגְ-לִיד פָּונְ
זיינָע גַּרְוִים אָקְטִיאָרִישָׁן אָונְ רְעוֹזִישְׁעָרִישָׁן לְעָבָן.

אָונְ אַין דער דָּאַזְיָקָעֶר לְעַצְמָעָר שאָפְּוָונְג זיינָע האָט מייכָאָעלְסַמְּ
וּוְיָדָעָר אֲבָלְעָנְד גַּעַטָּאָג מִיט אָן אָומְגָעְהִיעָרָעָר דִּיבָּכָעָר פָּאַלְיָטָרָעָר
אֲרָעָלְיִיסְטִישָׁן קִינְסְטָלָעָר.

צַו אֹזָא אָרְגָּאָנִישָׁקָעֶט, צַו אֹזָא קָלְאַרְקָעֶט אָונְ הוּוּכָעָר פָּאַשְׁעָמָעָס
איַז מייכָאָעלְסַמְּ גַּעַקְמָעָן, ווי צַו דָּעַם הַעֲכָסָטָן שְׁמָאָפָל פָּונְ זיינָע קִינְסְטָלָעָר
לְעִירִישָׁר אִיְוָגָנָאָרְטִיקָעֶט.

אַין דער דָּאַזְיָקָעֶר לְעַצְמָעָר אָרְבָּעָט זיינָע האָט זיך גַּעַפִּילְט, ווי
מייכָאָעלְסַמְּ האָט גַּעַלְעוּנְט אָונְ ווי קִינְסְטָלָעָרָעָר עַר האָט פָּאַרְדִּיכָט דָּאָס
סָאָמָע הַעֲכָסָטָן אָונְ דִּעְרָהוּבְּנָסְטָע, וואָס עַמְּ האָט גַּעַשְׁאָפָן דָּעַר גְּרוּזָה
סְעָרָ רְוִיסְטִישָׁר טְעָמָטָע.

דָּעַר עַמְּעַם, מִיט וּוּלְכָבְּ דָּעַר רְוִיסְטִישָׁר מְעַמְּעָר האָט אִיבָּרָאַשְׁט
די וּוּלְטָ אָונְ אָנְגָּעָפִילְט מִיט נִנְעָם אֵינְהָאַלְט די מְעַמְּעָר-קִונְסְטָט
בִּיכְלָאָלְיָ, — אַט מִיט דָּעַם האָט זיך מייכָאָעלְסַמְּ אָרוֹמְגָעָטָרָאָגָן, צַו
טְרָעָמְנָדִיךְ צַו זיינָע לְעַצְמָעָ פָּאַרְשְׁטָעָלָונְגָעָ.

דִּיבָּכָעָר האָט עַר אָוְמְבָעָרָאַכְּמָאָגְעָסְדִּיק גַּעַטְרִיבְּנָן פָּונְ דָּעַר דָּרָאָ-
מְאָטוּרְגָּ�עָ אַלְאָצָ, וואָס האָט אַוְטָ גַּעַשְׁטָעָרָת קְוָמָעָן אָפְּ דָּעַר בִּינְעָ מִיט
אַט דָּעַם עַמְּעַם. באָוְנְדָעָרָס אַיז דָּאָס אִים אָוְיְסְגָּעָקְמָעָן צַו מָאָן אַין
דָּעַר פִּיעָסָע "וּוְלְדָעָר רְוִישָׁן", קָעְרִי זַי זָאָל זיינָע רִיְגָן פָּונְ דָּרָאָמָטָוּ-
גִּישָׁ פָּאָקוּסָן, ווי די דָּאַזְיָקָעֶר פָּאָקוּסָן זָאָלָן אָונְ פָּאָר זיך גַּוְיִט
זיינָע בִּינְעָ-רְיוִיצְנְדִּיק.

ער האָט זוי אַרוֹיסְנָעַטְרִיבָּן. ער האָט קִימָט אַיבָּעַרְנָעַאַרְבָּעַט דָּעַט
גָּאנְצָן טַעַקְסָט. ער האָט צוֹ דָעַט מַאֲכִילְיָזִירָט זַיְנָן גָּאנְצָעַ דַּעַרְפָּאַרְנוֹן
פָּוֹן אַ מִיְּסְמָרָר, ער האָט גָּעַשְׁאָפָּגָן פְּרִוּשָׂר פָּאָרָאָלָץ צוֹ דַּעַר פִּיעָסָע
אָן אַונְטַעַרְטַעַקְסָט. עַם זָאָלֶלֶל פָּוֹן אַירָּ פָּאָלָן אַ שָּׁאָטָן. ער האָט אָנְ-
גָּעַפְּלִיט דָעַט טַעַקְסָט מִיטָּן זַיְנָן אַיְגָעָנָעָם אַטְמָעָם. ער האָט אִים דָּרְ-
וּאַרְעָמָט מִיטָּן זַיְנָן קִינְסְטָלְעָדְרִישָׁן הַוֵּיכָ אָן האָט זַיְכָ דַּעַרְשָׁלָאָגָן, אָו
וּוְעָגָן מִעְהָבָת אָפָּט דָעַט פָּאַרְהָאָגָן, נִיטָּ אָפָּט אַבוֹבָן אַנְאַטְמָעָם מִיטָּן רָוְסָ-
אָנְדָּ, מִיטָּן רָוְסִישָׁע וּוּלְדָעָר, מִיטָּן זַיְעָר לְעַגְעַנְדָּאַרְשִׁיקָט אָן שְׁטִילָ-
קָבָט, מִיטָּן זַיְעָר וּוּנְדָרְלָעְכָּר שִׁיגְקָעָט פָּוֹן דַּעַר רָוְסִישָׁר פָּאַלְקָסָ-
מִישָׁסָע. אָט אַחֲרָ אַינְ אָט דָעַט וּוּאָלֶד קָאָן קָוְמָעָן צוֹ לְוַיְפָן דַּעַר "קָאָ-
נִיאָקָנְאַרְבָּנוֹאָק". אַהֲרָ קָאָן קָוְמָעָן דַּי הַעֲרָלְעָכָע אָוֹן רְוִיְנָע "שְׁטִיפָּ-
טָאַכְמָרָר", עַרְגָּעָץ דָּא אָפָּט אַפְּנִיאָק קָאָן זַיְכָ אַוּוּקְזָעָצָן אַלְיָאָנוֹשָׁקָא.
דָּא קָאָן עַפְּבָעָם דַּעַרְצִילָן דַּעַרְפִּיקָאָלָץ דַּעַרְ בָּאָכָעָם.
אָט דָּא, אָוֹן דַּי וּוּלְדָעָר, אָוֹן זַיְעָר שְׁטִילְקִיטָט, אָינְ זַיְעָר פָּנִי-
עַרְלָעְכִּיטָט וּוּרְטָט גָּעַבְוִוָּרָן פָּאַלְקָסְגָּנוֹוּרָע. דָּא אַיְן דַּי נְרוֹיְסִיקָטָט פָּוֹן
דַּעַר נְאָטוֹר אַיְן דַּעַר נְרוֹיְסִיקָטָט פָּוֹנְגָעָט רָוְסִישָׁן פָּאַלָּק. דַּעַר מְעַנְתָּשָׁ
בָּאוּוּגָעָט זַיְכָ דָּא, וּוּסְבָּאוּוּגָעָט זַיְכָ אַ דָּעָמָב. דַּי פָּאַרְטְּיוֹאָנָעָר זַיְנָעָן
דָּא אַיְן דַּי וּוּלְדָעָר נִיטָּ קִיְּנָן גָּקְוּמָעָן, נָאָר אַרְגָּאָנִישָׁע טַיְלָן פָּוֹן
אָט דַּי וּוּלְדָעָר — לְוִיטָּן זַיְעָר פָּאָרָב, לְוִיטָּן זַיְעָר שְׁפָרָבָ, לְוִיטָּן זַיְעָר
גָּעוֹאָגָן. זַיְיָ זַיְנָעָן הַיְגָעָן, אַרְטִיקָעָן, אָוֹן אַירָּ גָּלְיִיבָט, אָוֹן זַיְנָעָן
זַיְכָ אַוְפָּהִיבָן דַּי פָּאַרְטְּיוֹאָנָעָר, זַוְּלָן זַיְכָ דַּי הַוְּנְדָרְטִיאָרְקָע בִּיְוִיטָר
אַוְפָּהִיבָן מִיטָּן זַיְיָ. צַוְּ אָט דָעַט דָּאָזְוִינָן עַמְּסָטָט פָּוֹן אַרְגָּאָגָן הַאָט מִיְּ-
כָּאָעָלָם דַּעַרְפִּירָט דָעַט סְצָעְנִישָׁן פָּלָאָצְדָּאָרָט פָּאָר זַיְנָן רָאָמָאָנִמְשָׁעָר
פָּאַרְשָׁטְעָלָונָן זַיְנָעָן דַּי פָּאַרְטְּיוֹאָנָעָר אָוֹן זַיְעָר לְעַגְעַנְדָּאָרָג קָאָמָט קָעָגָן
דַּי פָּאַשִּׁיסְטִישָׁע קָאָנִיבָּאָלָגָן בָּאָמָט סְוִוָּנָע אָיָן הַיְגָטְרָלָאָנָד — אָיָן
דַּי "וּוּלְדָעָר רְוִיְשָׁן".

אָוֹן אָזָן מִיכָּאָעָלָם בּוּוּט דָּא אָוִים אַ מאָסְנָ-צָעָנָע, זַעַט זַי אָוִים
אַזְוִי אַרְגָּאָנִישָׁ, אַזְוִי נְאָטוֹרְלָעָכָ, וּזַי עַמְּסָט אָוִים אַ טְשָׁאָטָע שְׁוֹאָלָבָן

אָפַר די דְּרֶאָמָן, וּוֹעֵג זִי גִּיט אַ פְּלִי אֲנָן אוֹן זַעַצְט זִיב אָרוֹם. אָפַר אָוָא
נַאֲטְרִילְעָכְנָן אָוִיפָּנָן אַנְטְּשְׁטִיעָנָן די מַאֲסְנִים-צְעָנָעָם אַיְנָעָם סְפָעַקְמָאָקְלָן
„וּוְעַלְדָּעָר רְוִישָׁן“.

מַעֲרְקוּוּיוֹרְדִּיק, וּוֹ די אִידְּיוֹשָׁע אָוָג גַּעֲדָאַנְקְלַעַכְבָּעָמָאָמְעָנָטָן אַיְגַּדְעָר
פָּאַרְשְׁטָמָעַלְוָנָג קְוָמָעָנָג פָּוָן דָּעָר פְּלַאֲסְטִיק אִידְּדָעָר וּוֹ פְּוָנָעָט וּוֹאָרָט.
דָּא הָאָט זִיב מִיכְאָעָלָם דָּעָר רְעוֹשִׁים-עָרָפָר אַפְּרָמָאָסְטָן אֲוֹן זַיְבָּרְעָז
וּשְׁימָעְרִישָׁעָר קְוָנָסָט מִינָּן דְּרָאָמָאָטוֹרָג. דָּא הָאָט מִיכְאָעָלָם דָּעְרוֹזָוָג,
אוֹ טְעַמְּתָעָר אִזְּ נִיטָּקָוָן „אַוְיְסְפִּילְגְּנְדִּיקָעָ קְוָנָסָט“, וּזְאָסָגִיט אַיְנָה-
גַּשְׁפָּאנָט אַיְגַּדְעָר דָּעָם דְּרָאָמָאָתוֹגָנָישׁן וּוֹאָגָג, וּוֹאָרְפָּט זִיב אַונְטָעָר די
אִידְּדָעָר יְעָנָע קָאָפְּרִיזָן פָּוָנָעָמָעָם דְּרָאָמָאָטוֹרָג, — טְעַמְּתָעָר הָאָט זַיְנָה אַיְדָיָה
גַּעַנְעָע פְּלַאֲסְטִיקָעָשׁ שְׁפָרָאָכ, וּוֹיָעָר אַנְגָּוָס אַוְיְסְדִּירְקְלַעַכְבָּעָה.

אָוָג דָּא, אַיְגַּדְעָר דָּעָם דָּאָזְיָקָן סְפָעַקְמָאָקְלָן, הָאָט מִיכְאָעָלָם אַיְגַּדְעָר
פּוֹלְסְמָעָר מִאָסָגְעָנָט אַנְטְּפָלְעָקָן זַיְנָה אַקְטִיוּוּעָ אַרְעִינְמִישָׁוָנָג אַיְנָעָם
וּוֹאָרָט. דָּא הָאָט עָר אָפַר אַגְּלַעַנְשָׁמְעַנְדִּיקָעָ קְוָנָסָט, אַיְרָד
מַאֲנִיְפָּעָמְטִירָן דָּעָם טְעַמְּתָעָר, וּוֹ אַגְּלַעַנְשָׁמְעַנְדִּיקָעָ קְוָנָסָט; אַיְרָד
גַּלְיִיבָּט אִים, וּוֹעֵג עָר לִיְוָוָת פְּלַאֲסְטִיקָשׁ אַפְּסִיכְאָגְגִּישָׁן מַאֲמָעָנָט. אַיְרָד
גַּלְיִיבָּט אִים, וּוֹעֵג עָר בָּאוֹזְוִוָּזָה הַעַלְדוּשְׁקָטִיט, וּוֹיָלָל זִי לִינְגָט נִיטָּקְפָּנָעָה
רִימָן, נִיטָּקְפָּנָעָה תְּרִירָתָה פָּוָן דָּעָם, אָפַר וּוֹעַמְעָן סְפָלָט אָוֹיסָם די דָּאָזְיָקָעָה
הַעַלְדוּשְׁקָטִיט, נָאָר אַיְגַּדְעָר נָאָנָצָן סְצָעָנִישָׁן גַּנוּוּעָב, אַיְגַּדְעָר דָּעָם פְּלַאֲסָט-
מִישָׁן צְוּוִישָׁן-טְעַקְסָט. אַיְרָד גַּלְיִיבָּט אִים, וּוֹ אַיְרָד גַּלְיִיבָּט דָּעָר מְזָוִיק.
אַיְגַּדְעָר דָּעָם דָּאָזְיָקָן סְפָעַקְמָאָקְלָן הָאָט מִיכְאָעָלָם דָּרְגְּרִיבָּט די אַיְנָה
חִיטָּט פָּוָן אַלְעָ פְּלַאֲסְטִיקָשׁ קְאַמְפָאָגָעָנָטָן. דָּעָר גַּעַדְעָנָק דָּרְגִּינְגָט אַיְבָּז
דָּעָם דָּאָזְיָקָן סְפָעַקְמָאָקְלָן אָרוֹיסָם פָּוָן זִי — פָּוָן דָּעָר מִזְאָנְמִצְעָנָעָה,
פָּוָן דָּעָר פָּאָקְטָר, פָּוָן דָּעָר מְאַלְעָרָבִי, פָּוָן דָּעָר מְזָוִיק. אֲוֹן עַרְגָּעָץ אָפַר
אָט די דָּרְגְּרִיבָּטָה, פָּוָן דָּעָר מְאַלְעָרָבִי, פָּוָן דָּעָר מְזָוִיק. אַיְרָד אַוְנָה
טְעָר דָּעָר סְוּרְדִּינְגָּקָע. וּוֹיָלָל סְאָאָזָן נִיטָּקְיִימִיק קְיֻמָּה פָּאָרטָע. די פָּאָרטָע
זַיְנָה — דָּאָס טְעַמְּרָאָלְפְּלַאֲסְטִיקָשׁ. אַט אָזְוִי הָאָט מִיכְאָעָלָם גַּבְיוּת
זַיְנָה לְעַצְמָהָה סְצָעָנִישָׁה קְאַמְפָאָזְוִיצִיעָה.

אונג דערידבער גויט מען אוועל פונעם טפערטאקל, ווי פון א יאטס
מעו. א יאטסעו פון קונסט, וו ס'איין דערציזיט געוויאָרנ מיט דִי
סאמע איבערציזנדייקסטע מעאטער-מייטלעג די נרויסקייט פון סַאַ-
וועטיש פארטיזאנגער אינ דער ציטט פון דער גרויסער פָּאַטערלען-
דישער מיליכאָמע.

דאָם איין געווונ דאס לְעַצְמָה וואָרט, וואָם מיכאָעלָם האָט גַּע-
זאגט אָפּ דער בֵּינָה פָּוּמָעָם מְאַסְקּוּעָר יְדִישָׁן מַעֲלָכָה-עַמְּתָר. דאס
לְעַצְמָה וואָרט, וואָם ער האָט אַנְגָּשֶׁרְבִּין מִיט לִיבָּע אונג פָּאַטָּאָם, מִיט
דעַרְחַוְוְבְּגַנְקִיטָּה אָונָה יְרוֹאַמְּדָה אָקָאָוָהָר, וּוּלְכָנָה ער האָט גַּעַהָאָט
זו אָונְדוּזָעָר לְאַנְדָּר אָונָה צו דער גרויסער סָאַצְיָאַלְיִיטִישָׁר אַקְטִימִיאָבָּרְ-
דָּעָוָאַלְיוֹצִיעַ.

דורכּ אָט דִי לְעַנְגָּדָרָע וּוּלְדָרָע מִיט זְיוּרָע עַפְּישָׁע שְׁלָאָכָּן,
וְאָם זְעַנְעַן קִינְסְטָלְעָרִיש פָּאַרְכּוּרְפָּרְטָט גַּעַוְאָרָן אָפּ דַּעַר בֵּינָה פָּוּנָ-
"אַסְמָעָט" צו דער גרויסער הִיטְמָאָרְשָׁעָר דְּאַטְמָע פָּוּנָה דַּעַר רֻעוֹאַלְיוֹ-
צִיעַ, קוֹקָט אַדוֹרָבּ מִיכְאָעָלְמָעָם נְרַעַנְצָלְאָזָעּ לִיבָּע צָוָם גַּרְוִיסָּן סַאַ-
צִיאַלְיִיטִישָׁגּ פָּאַטְמָעָרְלָאָנָּר — דִי נְרַעַנְצָלְאָזָעּ לִיבָּע פָּוּנָה אָפְּאַמְּרוֹאָטָ-
אָונָה אַנְקָבָאָרָן זָוָן פָּוּנָעָם יְדִישָׁן פָּאָלָקּ צָוָם רַאַמְּנִי-פָּאַרְבָּאָנָּר, וְאָם
הָאָט אַוְיְגָעְכָּאָוּעָט דַּעַט גַּעַוְזָעָנָעָם רַעַכְתְּאָזָוָן יְדִישָׁן בָּאַכְּבָעָר אַיִ-
אַיִ-�נְעַם פָּוּנָה דִי סָאָמָעּ מַעֲלָכָה-יְרִיךְסָטָעּ קִינְסְטָלָעָר פָּוּנָה דַּעַר סָאַצְיָאָר
לִיטִישָׁעָר עַפְּאָכָעָר, אָינָה פָּאַלְקָמָ-טְרִיבָּוּן אָונָה אַגְּנָאָפָּרְ-
דִי סָאָמָעּ פָּאַרְגָּנְעָשְׁרִיטָמָעָן אַיְדִּיעָנָה פָּוּנָה אָונְדוּזָעָר יְאַרְחָנוֹגְדָרָטָם, פָּאָרְ-
וּוּלְכָעָ ער האָט אַפְּגָנְעָבָנָה זָוָן וּוּנְדָרְלָעָכּ לְעַבָּן.

* * *

מיר ווּלְגָן מַעַר קִינְמָאָל נִיט אַנְקָלָאָפָּן אַיִן דַּעַר שִׁיר פָּוּנָה זָוָן
בָּאַשְׁיוּדָעָנָעָם אַרְטִיסְטָנָ-צִימָעָר, וּוּ ער, זִיכְרִידִיק פָּאַרְטִיפָּט בָּאַטְמָע
אָונָה קוֹנְדִּידִיק אַיִן שְׁפִּינְגָּר, וּוּ אַיִן דַּעַר גַּעַשְׁיכְמָעָ, הָאָט ער פָּוּנָה אַיִר,
פָּוּנָה דַּעַר גַּעַשְׁיכְמָעָ, אַרְוִיסְבָּאַקְוּמָעָן קְלָאָנָגָעָן אָונָה פָּאָרָבָן, קָעְדוּי פָּלָאָסָ-

משיש אויסדרויקן אפ זיין קלונן אונ שטאלקן געזילט דז מעניאלו פון פארגאנגעגען דוירען. אַבער מיר וועלן קיינמאָל זיך ניט צעשידן מיט וווען בניאמיג דעם דרייטן, מיט זיין קנטיג לֵוֶר, מיט זיין טעוועז, וועלכע ער האט איזוי פעסט אונ נוינטלאָע באָזעצעט אין אונדזערע הערצער.

מיר וועלן מערד קיינמאָל ניט וארטמן מיט פארטהיינטן אַטען אַפ דעם פֿאַראָהאנְגּן, אונטעד וועלכּן העכער אַ פֿערטל יַאֲרָהוֹנְדָּרֶת האט געלענדט זיין ווונדעָרְלָעְבָּר טַאֲלָאנְטָ פָּוָן קִינְסְטָלְעָרְיִישָׁ פֿאַרְוָאנְדּוּ לְוָנְגָּעָן. אַבער זיין טְרוּיְמָעְרְיוֹשְׁקָטָט, זיין באָפְּלִיְגְּטָקָטָט, דִּי זְבָּרִישָׁ קִיטָּט פָּוָן זיין אָוּמְרוֹזִיקָן גִּיטָּט וּוּטָּט אָוּנְדוּ קִינְסְטָלְעָרְיִישָׁ ניט פֿאַרְלָאָזָן. מיר וועלן מערד קיינמאָל ניט אָנְקָלָאָפָּן אַין זיין אָרְבָּעְמִיצִימָעָר, זוֹאָס אַיז פֿאַרְוָואָלְגָּעָרָט מיט צְנִיטְוָנְגָּעָן, בִּיכְעָר, זְשָׂרָנוֹאָלָן אַונְגְּרָיו פָּוָן אַלְעָ עַקְנָן וּוּלְטָן, נָאָר אָן אַ קָּלָאָפָּן וּוּלְגָן מיר אָדְרִיכְנִיגִּין אַין זיין ברויט, אַפְּגָן אַונְגְּרָאוּס הָאָרֶץ פָּוָן אַ וּוּנְדָעְרְלָעְבָּן סָאָוּוּעָשִׁין בִּירָה גַּעַר אַונְגְּרָאוּס קִינְסְטָלְעָר, זוֹאָס עַס האט זיך ניט צְעַדְיוֹת מִימָּן פְּאָלָק.

אייזיק פָּלְפָּעֶר

דער זונ פונגעט פָּאַלְקָה

זו וויאטעהידיך אייז נאכ די וואגד, או מיר זאלג קאנגען מיט א ניכטער אויג א קוק טאג אפ דעם לאננג אונ דיביכן וועג, וואס שלויימע מיכאעלם האט דורךגעמאכט פאר זיין קורץ לעבען. מיכאעלם האט געלעבט זוי א שמערן, וואס לויוכט הויב אונ שטאַלְז, אונ אייז געד פאלן ווי א שמערן, פֿלְצָעָט אונ אומדערווארט.

מיכאעלם אייז נעקומען פונגעם פָּאַלְקָה, געלעבט מיטן פָּאַלְקָה אונ וועט אפ אייביך פֿאַרְבְּלִיבְּגָן איג פָּאַלְקָה. מיכאעלם האט שמענידיך געד זוכט דאס פָּאַלְקָה, אונ ס'אייז ניט קיינ צופאל, וואס ער האט זיך צום אַלְעָטָם ערשותן אנטפלעקט פֿאַרְגָּן פָּאַלְקָה אפ דער מעאטערדייבינע. ער האט געוכט א טריבונען, אונ ער האט זיך געפונגען.

מיכאעלם האט אַנְגַּעַחֲוִיבְּגָן זיין „געשפרעך“ מיט די פָּאַלְקָה מאסן מיט אוריעל אַקְאַסְטָאַס ווערטער, ער האט אַנְגַּעַחֲוִיבְּגָן מיט שימעלע סָפָּאַרְקָעָרָם ווערטער. דאס זוארת „אמכָּא“ האט בא קיינעם ניט געפונגען אזה פֿאַרְאַלְגְּנָעָמִיְּ�וֹרְנוֹנָס-קְרָאָפָּט, זוי בא מיכאעלסן. אין וואס פאר א געשטאלט ער האט זיך ניט באוויזן אפ דער בינה,

אייז ער געווונן מיכאעלם, דער זונ פונגעם פָּאַלְקָה. מיכאעלם אייז געווונן א בין גאָר האַרְמָאַנִּישׁע פֿערְזָעַנְלַעַכְּטַט. די מעאטערדייבינע אייז פאר אים געווונן די זעלבע טריבובגען, פֿוֹן וועלאַ בער ער האט גערעדט מיטן פָּאַלְקָה. אַקְצָעַנְטְּרַנְדִּיך אֵין „קִינְגְּ 6ֵיר“

די הומאניסטייש אידרי, וואָס שעקספֿיר האָט אוֹזַי געזוכט אַיַּז זַיְן
פִּינְצְּטָעָרֶר צִינִּט, האָט זַיְבּ מִיכְאָעַלְם וּוֵי גַּעֲוָונְדָעַט צָוֵם גַּעֲנְיאָלֶן
אוֹוְטָאָר אָוָן גַּעֲזָגַט צַו אִימָּו: "דְּבוּנָעַ מִיטְצִיטְלָעַד הָאָבָּן דִּיבּ נִיטּ
פָּאַרְשְׁתָּאָנָעָן, אִיבּ עַנְגָּלָאָנְדּ פָּאַרְשְׁטִוּיטּ מַעַן דִּיבּ נִיטּ בֵּין הַיְנִיטִיקָן
שָׂאָג, נָאָר מִיר, סָאָוּטִיְישָׁעַ מַעַנְטָשָׁג, פָּאַרְשְׁטִיְיעַג, וּוְהַיְן דַּו הָאָסְטּ
געַצְילַטּ"...

אָוָן פּוֹנְקַטּ וּוֵי עָר אִיז גַּעֲקֻמָּעַ מִיטּ אַנְיַעַם אַרְוַיָּל אַקְאַסְטָא,
איַז עָר גַּעֲקֻמָּעַ מִיטּ אַנְיַעַם קִינְגּ לְוֵר, מִיטּ אַנְיַעַם טַעוּוִיעַ. בֵּין
מִיכְאָעַלְסָן הָאָט קִינְגּרָטּ בְּאוֹוִזּ אַזְוּי דִּי טְרָאַנִּישְׁקָטּ פּוֹן דָּעַר
טַעוּוִיעַ-גַּעַשְׁטָאָלָטּ. אַיְינְיקָעַ קָרְיוּטְקָעַר הָאָבָּן אַפְּלִיעַ גַּעֲהָאָט מַיְנָעָם צַו
מִיכְאָעַלְסָן, וואָס עָר הָאָט צּוֹפִילּ "פָּאַרְלִירְעוּוּטּ" מַעַוְיָעַן אָוָן הָאָט
אִים שִׁיר נִיטּ אַרְוִיְּגָעָרִיסָן פּוֹן דָּעַר קָאַמְּדִיעַ-אַאַטְמָאַסְפָּרָה. מִיכְאָעַלְסָן
הָאָט אָבָּעַר נִוְתּ גַּעַקְאָנְטּ, וּוֵי זַיְנָעַ פָּאַרְגִּינִּירָ, שְׁפִּילְגָּן אַ
יְּדָלָ", וואָס חָאנְדָלָטּ מִיטּ מַיְלָבִּיקָם. רַיְּדְנָדִיקּ פּוֹן דָּעַר בִּינְעַ מִיטָּנָן
פָּאַלָּקּ, בָּאַטְרָאַכְטָנְדָרִיךּ זַיְבּ אַוְמָעָטָם וּוֵי דָעַר זַוּן פּוֹנְקַטּ, וּוֵי
זַיְנָעַ שָׁאַלְיָעַבּ, הָאָט עָר בָּאוֹוִזּ זַוְּנָעַמְּזָנָעַ אַלְסּ טִיפְעַ, לַיְּדְנָדִיקּ
פָּאַלָּקּ-גַּעַשְׁטָאָלָטּ, וואָס רַאַנְגָּלָטּ זַיְבּ נִיטּ נָאָר מִיטּ דָעַר וּוּלְטָ, נָאָר
אוֹיכּ מִיטּ זַיְבּ אַלְיָוָן, אַ שְׁעוּוִיעַ, וואָס מַרוּמָטּ וּוּנָגּ אַ בָּעַסְעָרָר
וּוּלְטָ.

אוֹמָעָטָם, צַו וואָס מִיכְאָעַלְסָן הָאָט זַיְבּ נִיטּ צָוְגָּרִיטּ, הָאָט זַיְבּ
גַּעַפְּילַטּ זַיְנָעַ נְרוּוּסָרּ צּוֹשְׁטִיבָר. עָר הָאָט זַיְבּ נִיטּ גַּעַשְׁנָעָוָעָטּ, עָר
איַז גַּעַוְעָן, וּוֵי עָר הָאָט זַיְבּ אַפְּטָ אַוְיְסָנְגָּדְרִיקָּטּ, "אָנְ אַכְזָעָר בְּעַנְעַ-
גִּיעַ צַו זַיְבּ אַלְיָוָן", זַוְּעַנְעַס הָאָט לִיבּ גַּעַהָאָט זַיְנָעַ פָּאַלָּקּ, וּוּנָגּ
הַיְּמָלָאָנָר. מִיכְאָעַלְסָן הָאָט לִיבּ גַּעַהָאָט זַיְנָעַ פָּאַלָּקּ מִיטּ אָנוֹסָעָר-
גַּעַוְיִינְגְּעָכָר אָוָן רַיְּגָעָר לִיבָּעַ, אִים אִיז אָבָּעַר פְּרָעָמָד גַּעַוְעָן נָאָ-
צִיאָנָאָלָעּ בָּאַנְרָעַנְצְּמָקִיקָּטּ. עָר הָאָט פָּאַרְשְׁתָּאָנָעָן, אָז דָאָס לְעַבְנָן
פּוֹנְקַטּ יְּדוּשָׁן פָּאַלָּקּ אִיז עַגְגָּנָגָרָן מִיטָּנָן לְעַבְנָן פּוֹן אַלָּעּ סָאָוּ-
מִישָׁעּ פְּעַלְקָעָר. אָנְ זַיְנָעַ נְעַשְׁאָמָעּ הָאָבָּן זַיְבּ אַרְגָּאָנִישּׁ צָוְנוּיְפְּגָעָנָסָן

די נאציזאנאלע אינטערעסן פונעם יידישן פאלק מיט די אינטערעסן פון אלע ברידערליעכע פעלקער. מיט א באונדערער ליבע האט ער זיך באציזונג צו דעם גרוימן רוסישן פאלק, מיט א באונדערער אכ-טונג — צו די שעפער פון דער גרויסער רוסישער קולטור. ער איז געווען נאענט באפריזינדעת מיט אלעקס טאלסטע אונג איז געווען מיט אינטימע פעדעם פארבונדן מיט ואלעררי משקלאָחו. ער איז געד ווען איבעראשט פון נאָגאַלְמִים אַיִוְנָאָרֶט אונז האט מיט גרוים אָפְשֵׁין גערעדט וועגען סטאניסלאָוּסְקִין, מיט וועמען ער איז געווען אָנָע-סער גומערזפֿרִינְט. מיכאָעלְם האט פָּאָרְשָׁתָאָנָען, אוֹ שָׂאָלְעִמְּדָלְיוּכָּט האט ניט צופעליק מיט אַזְוִיפּוּיל ער גערעדט וועגען טָאָלְטָאָיָעָן, אונז ניט צופעליק האט אַין „טָעוּוּעַ“ גַּעֲלָנוּנָעַ מאָקְטִים גַּאֲרְקִים נאָמָעַן... אונז אוּבָּק ניט צופעליק איז אָפּ מיכאָעלְסָעָט לעוּנְעַז גַּעֲמָעַז דער פָּאָלְקִס-אָרְטִיסָט פָּוּנָעַם סָאָוּעָטָנָפָּאָרְבָּאָנְד דער זָאָקָן מִיכְאָאוּלְמָרְכָּאָה נאָוָו אונז אוּז קְרָאָנְקָעָרָהִיט אָפּגַּעַשְׁתָּאָנָעַן עַמְּלָעָכָע שָׁא בָּאָ מִיכְאָרְלָסָעָם אָרְגָּן, גַּעֲזָעָנָעָנָדִיק זיך מיט אִימָּ.

מיכאָעלְם איז געווען אָנְ אַלְזִיטִיקָעַר מענטש. ער האט געד שטרעבט צו ברויטקיט, צו פרינטשאפט אַין טִיפְשָׁט זִיג פָּוּנָעָם וואָרט. אַ גַּעַטְרִיעָר זוֹן פָּוּנָעַם יַיְדִּישָׁן פָּאָלְק, האט ער גערעדט וועגען זִין פָּאָלְק, זַיְוִוָּן „מְאַטָּע-מְאַמָּעַ“. אַן עַם אַיז אָוָט נִיט עַגְּנָעַן אָפּ דער יַיְדִּישָׁר בִּינְעַ, ווֹיְל אַינְגָּעָם סָאָוּעָטָנָפָּאָרְבָּאָנְד אַיז דער יַיְדִּישָׁר טָעָטָעָר גַּעֲוָאָרָן אָ טָעָטָעָר אָ גַּלְעָבָאָרְכִּיטִּקְמָעָר, אַן הַוִּיכְ-קָוְלְטָוּרְעָלָעָר, אַ הַוִּיכְ-אַיְדִּיְוִישָׁעָר, אַ הַוִּיכְ-קִינְסְּטָלְעָרְיוּשָׁעָר, אַן מיכאָעלְם איז גַּעַוְאָרְגָּן זִיג פָּאָנְנָעָן-טְרָעָנָעָר פָּוֹן דער סָאָוּעָטִישָׁעָר יַיְדִּישָׁר קָוְלָטוּר. ער האט הוּא גַּעַחְאַלְטָן די פָּאָן פָּוֹן אַלְדָעָם סָאָוּעָטִישָׁן אַין אָוְנוּדוּרְלָעָכָן. ער אַיז געווען אָ מְסֻטָּרָה אַפְּטָעָר סָאָוּעָטִישָׁעָר מענטש.

ווען מיכאָעלְם איז געווען אַין אַוּזְבָּקִיסְטָאָן אַין האט דערפּוּלְט, אוֹ ער קָאָן מיט עַפְעַם הַעֲלָפָן דעם אַוּזְבָּקִיסְטָאָן טָעָטָעָר, האט ער זיך

מייט דער גאנצער קראפט פון זיין טעטפעראמענט אַפְּגָנָעַבָּן דערצעו
און האָט געשאָפָן אַלענטַדִּיקָן סְפָּקְמַטָּקָל אַינְעָם אוֹזְבָּקִישָׁן
טעאטער.

מייכָאָעלָם אַיז גָּעוּגָן עַנְגָּן פָּאוּרְבּוֹנְדָן מֵיט דֵי בְּרוּיטֶסְטָעָ שִׁיכְטָן
פָּונְגָּם פָּאָלָק. עַר פָּלְעָגָט באַקְוּמָעָן הַוְּנוֹרְטָהָרָר בְּרוּוֹן. צַו אַיִם פָּלְעָגָן
קוּמָעָן פּוֹל מַעֲנְמִשָּׁן נִיט בְּלוֹזָן פּוֹת מַאֲסְקָוּעָן, נַאֲרָ אַוְיכָ פָּוֹן אַנְדָּרָעָן
שְׁמַעַט פָּוֹן סְאָזְוּעָטָן פָּאָרְבָּאָנָר. אַלְעָמָעָן פָּלְעָגָט עַר אַוְיכָהָעָרָן, אַונְ מֵיט
וּאָסָם עַר האָט נַאֲר גַּעֲקָאָנט, האָט עַר מַיְמָנָה אַלְפָגָן. אַיְנָעָם מֵיט אָ
טְּרְיוּיסְטָן-וּאָרָט, אָ צְוּוֹיָטָן — מֵיט אַן אַיְצָעָן, אָ דְּרוּטָן — מֵיט מָאָט.
עַפְּעָם האָט אַין זַיְכָּמְכָאָעלָם פָּאָרְמָאָנטָן פָּוֹן מַעֲנְדָּלָעָן מוּבָּרָעָן
סְפָּאָרִים, וּאָסָם האָט זַיְכָּמְכָאָעלָם צַו דָּעַם פּוֹלָס פָּגָעָם פָּאָלָק אַונְ
צַו זַיְנָעָן נַעֲשָׂאָמָעָבָּאָדָרְפָּעָנִישָׁן. מייכָאָעלָם האָט אָפָּן אָפָּן וּוּנְדָרְלָעָן
אוּפָּגָן גַּעֲטָרָאָגָן אַין זַיְכָּמְכָאָעלָם "אַמָּדוֹר מַעֲנְדָּלָעָן". אַונְ נִיט נַאֲר מַעַן-
דָּלְעָלָה האָט גַּעֲלִיאָזָט אָפָּן אַיִם זַיְנָעָן שְׁטָמָפָלָ. עַר האָט גַּעֲהָאָט פָּעָרָעָן
צַעַם שְׁוֹנוֹגָן. עַר אַיז גָּעוּגָן אַן עַמְּסָעָר לְוִירְקָעָר, אַונְ זַיְנָעָן לְיִרְזָוָם,
אַיז, וּוּ בָּא שְׁאָלָעָמָאָלִיבָּעָמָעָן, גָּעוּגָן בָּאָלְוִיכְטָן מֵיט הוֹמָאָר, עַפְּעָם
אַיז גָּעוּגָן באָיִם פָּוֹן נַעֲוֹוִישָׁן, דִּיכְמָעָרְיָשָׁן טְעַטְּפָרָעָמָעָנָט. אַונְ
גַּעֲפִילָטָה האָט זַיְכָּמְכָאָעלָם אַיז גַּעֲהָאָט שְׁטוּרָעְמָדִיקָעָן מַאֲנָאָלָאָגָן,
נַאֲרָ אַוְיכָ אָפָּן דָּעַר מַרְיָוּנָעָן, וּוּנְעָן מַיְכָאָעלָם אַיז אוּרְיוּסְנָעְפָּרָאָטָן וּוּי
אָ פָּלְאָמִיקָעָר אַנְטִיפָּאַשִּׁיסָּט. מייכָאָעלָם האָט זַיְכָּמְכָאָעלָם זַיְעָר לִיב גַּעֲהָאָט דֵי
רוֹסִישָׁע נַאֲמָרָה, אַונְ דָּאָה האָט עַר גַּעֲהָאָט אָ סָאָכָ גַּעֲמִינְזָאָמָס מֵיט
אַיסָּאָק לְעַזְוִימָאָג, כַּאֲטָש אַיז אַיז פָּרָעָמָד גָּעוּגָן לְעַזְוִימָאָטָס רְוִיקִיט.
מַיְכָאָעלָם אַיז שְׁטָמָנְדִּיק גָּעוּגָן — אָוּמָרוֹ, עַר אַיז אַבָּעָר גַּעֲהָאָט
פְּינָנְטָ פָּוֹן סְטִיבְּשָׁקָעָט. עַר האָט גַּעֲטָאָקָט זַיְנָעָן אַיְגָעָנָעָן גַּעֲשָׁמָאָלָטָן
אונְ דֵי גַּעֲשָׁמָאָלָטָן, וּאָסָם זַיְנָעָן קָאָלָעָגָן האָבָּן גַּעֲשָׁאָפָּן. עַר האָט, וּוּי
דָּעַר גַּרְוִיסָּעָרָקְלָפְּטָאָר אַנְטָאָקָאָלָסָקָי, גַּעֲוּסָט דָּעַם סָאָרָ פָּוֹן "אָפָּרָ
הַאָקָן דָּאָס אַיְבָּעְרִיקָעָן". מייכָאָעלָם האָט אַינְגָּזָאָפָּט אַיז זַיְכָּמְכָאָעלָם
שְׁעַנְסָטָע, וּאָסָם דָּאָס יִדְיָשָׁע פָּאָלָק האָט גַּעֲשָׁאָפָּן, וּאָסָם דָּאָס גַּרְוִיסָּע

רוכישע פאָלק האָט געשהפֿן. ער האָט אַבער קיינטאל גוּט געיאַרשֶׁנְט
בלוֹנדערהיַט. ער האָט אלצ' פִּילְטְּרֶרֶת דורך זוּג מעכְּטִיקָן מוֹיעֵךְ,
דורך זוּג ווּגְדְּשָׁרְלָעֶב מענטשְׁלָעֶב הארץ. פָּונְדִּי עֲרַשְׁמָע באַוּסָּט
זיניקע טרייט זוּגַּע בֵּין לְעַצְמָן אַטְמָעָם אַיּוֹ ער געוּגַּע דָּרְ צִילְגַּע
ווענדטער, מעפְּרָאַמְּעַנְטְּפּוֹלָעֶר, דָּרְ לְיִרְגְּנָשְׁאַפְּטְּלָעֶר מִיכְּאָעָלֶם.
אַיְכְּ הָאָב געוּגַּע מִיכְּאָעָלֶם אַפָּאָר שָׂאָפָּאָר אַוְמְגִילְקָלָעֶב צִיזְּ
פָּאָל — דְּקָם אַיּוֹ געוּגַּע מְאַנְטִיק, דָּעַט 12 יְאָנוּאָר, אַרוּט 4 אַזְּיִזְּ
גָּרֶר. ער אַיּוֹ געוּגַּע פּוֹל מִיטְּ לְעַבְנָן אָוָן מִיטְּ אָוּמָרָן. מִיד זוּגַּע גָּעֵיד
זַעַמְן באַמְּ מִיטְּיִקְּ-טִישְׁ, אָוָן ווּדר האָט זַיְכְּ עַמְּ גַּעַפְּרָעָכְּ מִיכְּאָעָלָמָעָם
אוֹ סְ'אַיּוֹ זוּגַּע לְעַצְמָעָר מִיטְּיק, דָּרְ לְעַצְמָעָר גַּעַפְּרָעָכְּ מִיכְּאָעָלָמָעָם
וועגַּע טַעַמְטָעָר, ווּעַגְּ אַונְדוּזָּעָר אַוְבָּעָט, ווּעַגְּ אַונְדוּזָּעָר אַוְפָּנָאָבָּעָם.
וועגַּע אַיְכְּ הָאָב זַיְכְּ דָּרְעוֹסָט, אוֹ מִיכְּאָעָלָם אַיּוֹ דִּי פָּאָרִיקָּע נַאֲכָט
אַפְּנַעַזְעָגָן מִיטְּ דִּי אַקְּפִּיאָרָן פּוֹנוּעָם ווִיסְרוּסִישָׁן יְדִישָׁן מַעַאָטָעָר
בָּאָ אַשְׁעַפְּרִירִישָׁן שְׁמוּעָם, הָאָב אַיְכְּ אַרְוִוִּיגְּנַעַשְׁמָעָלָט צַוְּ אִים אַטְּבָּנָעָן,
אוֹ ער שְׁאַנְעַוּעַט זַיְכְּ נִיטְּ, אוֹ ער טָאָר אַזְּיִזְּ נִיטְּ צְעַפְּטָמָעָר זַיְנָעָן
קוּכָּעָם. נַאֲר מִיכְּאָעָלָם האָט מִיטְּ אַשְׁמִיבָּל אַקְּוֹקָן נַאֲטָאָן אַפְּ מִיד
אָוָן גַּעַזְעָנָטָן: "עַמְּ אַיּוֹ נִיטְּקָן גַּעַזְעָן, סְ'אַיּוֹ אַטְמָעָטָר מִיטְּ טָאָ-
לָאַגְּטָפְּלָעָ אַקְּטִיאָרָן, אָוָן אַיְכְּ הָאָב גַּעַחַת אַגְּזִיטָן דָּרְכָּשָׁמָעָטָן
מִיטְּ זַיְוִי".

ער האָט אַסְּאָכְּ דָּרְצִיְּלָט ווּעַגְּנָעָגָן דָּעַט ווִיסְרוּסִישָׁן מַעַאָטָעָר. מִיְּ-
כְּאָלָם אַיּוֹ גַּעַפְּאָרָן קִיְּנָמָקְּ לְוִיטָּן אַפְּטָרָאָן פּוֹנוּעָם קָאַמְּיָעָט
פָּאָרָט סְמָאַלְיִינְ-פְּרָעָמִיעָם אָוָן האָט זַיְכְּ בְּאַקְּאָנָט מִיטְּ אַיְנִיקָּעָ סְפָעָקְּ
טַאֲקָלָעָן אִינְגָּ ערְוָר ווִיסְרוּסִישָׁר אַפְּעָרָעָ אָוָן אַיְגָעָם ווִיסְרוּסִישָׁן דָּרָאָ
טַאֲמִישָׁגָן מַעַאָטָעָר אַפְּ יְאָנְקָאָ קַוְּפָאָלָאָס נַאֲמָעָגָן. דָּרְצִיְּלָט האָט ער
וועגַּע ווִיסְרוּסִישָׁן מַעַאָטָעָר, וּוּיְאָגָּגָן אַזְּיִידָּר נַאֲעַנְטָן אַיְנִיעָן. דִּי
ווִיסְרוּסִישָׁעָ קִינְסְטָלָעָר האָבָן גַּלְגָּלָ דָּרְפִּילָט, אַזְּיִידָּר הָאָבָן צַוְּ טָאָן
נִיטְּ מִיטְּ קִיְּ בְּאַבְּאַבְּטָעָר, נַאֲר מִיטְּ זַיְעָרָן אַגְּרָוִיסָּן פְּרָעָנָט. אָוָן
איּוֹ גַּעַזְעָגָן מִיכְּאָעָלָם.

די לאצטער פאר שא, זונט מיר האבן פארבראכט מיט מיכאעלסן, האט ער. א סאכ גערעדט וועגע דעם, או מיר מזון זונט אקטיווער, אין אונזרער געזעלשאפט בעכית דארפ זונט אונרטיבנדיקער בעגעניע דער אויסלענדישער רעהקציע. אונט מיכאעלס איז אלעמאָל געוען קאנט קראפעט. ער האט אַנגעווואָרטפֿן פֿלענעָר, ער האט געוכט, וויאוּזִי צי פֿאָרבֿינְדְּגָ דָּס ווֹאֶרט מִיטְּנָ טָאָט. אַזְּ אַזְּ גַּעֲוָעָן דָּרָ זָבָ פֿוֹנְגָט פֿאָלק שְׂלוּיָמָעָ מִיכְּאָעָלָם.

ארום 6 אַזְּ אַזְּ גַּעֲוָעָן האָבָן מִיר זִיב גַּעֲוָעָנָט, אַזְּ מִיר האָבָן זִיב באָראָפֿט זִונְט נַאֲכָמָאָל, קָעְדֵּי פֿאָרָעָנְדִּקְעָן דָּעָט גַּעֲשָׁפְּרָעָכָ. מָעָרָה האָבָן מִיר זִיב נִיט גַּעֲוָעָן, דָּעָט גַּעֲשָׁפְּרָעָבָה האָבָן מִיר נִיט פֿאָרָעָנָט. אַזְּ אַזְּ פֶּאָר שָׁא אַרְוּם האָט אָפְּגָעָה עָרָט שְׁלָאָגָט דָּס אָמְרוּקָעָה הָאָרֶץ פֿוֹנְגָט גְּרוּסָן קִינְסְּטָלָעָר, פֿוֹנְגָט גְּרוּסָן סָאָוָעָטִישָׁגָ פֿאָמְרִיאָט, פֿוֹנְגָט ווּרְדִּיקָג זָבָ פֿוֹנְגָט יְדִישָׁן פֿאָלק.

פאר אָונְדוּרָעָ אַזְּ אַזְּ שְׂוֹעָבָן פֿאָרָשִׁיְּדָעָנָעָ עַפְּיוֹאָרָן פָּגָן זִונְט לְעָבָן. זַיְהָרָאָגָן זִיב פֶּאָר אָונְדוּרָעָ וַיְהִי אָפָּן עַקְרָאָן. אָט זִעְנָן מִיר אַיְם אַפְּנָן עַרְשָׁמָן מַאֲסְקוּעָר אַנְטִיפָּאַשִּׁיסְטִישָׁן מִיטְּנָגָגָ פָּגָן דִּי פֶּאָר שְׁמִיעָר פֿוֹנְגָט יְדִישָׁן פֿאָלק, וַיְהִי סְמִינְגָט דָּרָכָה אַיְבָּר דָּרָ גַּאֲנָרָ צָעָר וּוּלְתָן זִונְט לְיֻבְּנָשִׁיטִים אַזְּ זִונְט מַעְכְּבָּטִיקָר רָוֵף צָוֵט קָאָמָפָ. אָט זִעְנָן מִיר אַזְּ אַזְּ שְׂבִּיבָעָר-קָלָבָ, וַיְהִי טְוִילָט זִיב מִיטָּ זִעְנָן זִיב-רוּסָט וּזִעְנָן וּלְאַדִּימָרָ מַאֲיָקָאָוּסָקָי אַזְּ רַעְדָּת זִעְנָן זִונְט, מִיכְּאָרָ עַלְכָּעָם, אַנְטִיְּלָ אַיְנָעָם סְפַּעַטְקָאָקָל "מִיסְטָעָרָיָ בּוֹפָ". אָט זִעְנָן מִיר אַיְם אַזְּ מִיטְּנָגָג אַזְּ נַיְדִּיאָרָקָ, וַיְהִי עַר שְׁטוּרָעָמָט אָוֹפָ 50-טְזִוְוָנָטָ קָעְפִּיקָג אַוְיְלָעָט מִיטָּ זִונְט דָּרָצִיְּלוֹנָג וּזִעְנָן דָּעָט קָאָמָפָ פֿוֹנְגָט סָאָוָעָטִישָׁגָ פֿאָלק קָעְגָן דָּעָט פֿאָשִׁיזָם, וּזִעְנָן סְטָאָלִינָט אַנְפִּירָנְדִּיקָרָ רָאָל אַיְנָעָם קָאָמָפָ קָעְגָן דִּי הַיְּתָלָעָרִיסְמִישָׁעָ הָאָרְדָּעָם. אַזְּ זִעְנָט מִיר אַיְם אַפָּאָ בָּאַשְׁיְרָעָנָעָמָ אַזְּ אַזְּ, גַּעֲוָיְדָמָעָט דָּרָ שְׂרִיבָעָרָנָעָ אַזְּ שְׁעָצָט. אָט זִעְנָן מִיר אַיְם אַפָּאָ אַזְּ אַזְּ, גַּעֲוָיְדָמָעָט שְׁקָאָלְאָוָק

מיכאעלס אוב דער בעגערישער זינגער פאל ראנסאן.

אנדרנק, אונ אט זעגן מיר אים אפ דער בינע פונגער מאָסקווער זידישן מעילובע-טעאטער. אט זעגן מיר אים אן אוּפֿאָלִיגְמַן אונ אַםְטָעוֹדִיקֶן דעם 9-טָן מַיְ 1945, אונ אט זעגן מיר אים מיט אַרְאָפָּנְגָּלְאָזְטָן קָאָפּ באָ באָבִּיאָר... מִיכָּאָעָלְסָעָם אָוִינְגּ זַעֲנָעָן פָּוּל מיט טִיפּוֹן טְרוֹוּרָה. ער האָט זַיךְ אָבָּעָר דעם טְרוֹוּרָה נִיט אָוּן-טַעַגְעָנְגָּבָן. נִיט פָּאָרְצְוִיְּפָּלְוָן הָאָט עָרָ נַעֲשָׂפֵט פָּנוּמָה באָבִּי-יאָה, נָאָר נַעַקְאָמָעָ-פְּלָאָם. דָּא אַיז ער עַנְלָעָכְ גַּעֲוָעָן אָפּ אַשְׁלָאָכָּתְ מַאוֹן.

מִיכָּאָעָלָם אַיז גַּעֲוָעָן אַשְׁלָאָכָּתְ אַזְעָרְ שְׁלָאָכָּתְ אַזְעָרְ גַּעֲוָעָן פָּאָר מִיכָּאָעָלָסְן אַשְׁלָאָכָּתְ פָּאָר נִיעָר הַיְּכָן אַינְ דָּעָר טַעַטָּרָה-קָוָןְסָטָן. אַ טַּעַטָּרָה-דִּיסְפּוֹטָם אַיזְ גַּעֲוָעָן פָּאָר אַיזְ אַשְׁלָאָכָּתְ פָּאָר נִיעָר קָוָאָלִיטָעָט פָּוּן דָּעָר קָוָןְסָטָן. אַן אַרְוִיסְטְּרָעָטָןְגָּן אָפּ אַמִּתְינְגָּן הָאָטָם באָדִיטָטָה פָּאָר אַיזְ — אַשְׁלָאָכָּתְ, אַשְׁלָאָכָּתְ פָּאָר עַפְּעָם אַזְ גַּעֲוָעָן עַפְּעָם. ער האָט נִיט אַנְעָרְקָעָנְטָן קִין "שִׁינְ-רִידְעָרִי" צּוֹלִיבָה "שִׁינְ-רִידְעָרִי". אַזְעָר צִיטָטָן פָּוּן אָוְנְדוּרָה רְבִזְעָ אַבְּעָר אַמְּעָרִיקָה, עַנְגָּלָאָנְדָה, מַעְקָטְקוּעָ אַזְ קָאָנָאָרָעָ אַיזְ מִיר אַוְסְקָעְקָומָעָן צּוּ זַעַן מִיכָּאָעָלָסְן אַינְ סָאמָעָ ברָעָנְ פָּוּן דָּעָר שְׁלָאָכָּתְ קָעָנְגָּפָשָׂוּם. "מִיר זַעֲנָעָן וּוּ צּוֹוִי פָּאָרְאָשְׁוּמִיסָּטָן, וּוֹאָסָם גַּעַפְּינְגָּן זַיךְ אַינְ דָּעָר אַרְוּמָה-רִינְגָּלָוָןְגָּן פָּוּן דִּי פָּרָעָמָעָ-עַנְגָּנְסָטָעָרָם", — פָּלְעָנְטָה ער זַאנְגָּן צּוּ יַעֲדָרָה-פָּרָעָם-קָאָנְפָּעָרָעָנְצָ אַינְ אַוְסְלָאָנְדָה הָאָטָם ער גַּעַרְיוֹתָן אַזְעָנְלִיפָּן זַעַן גַּעֲוָעָרָה. אַפּ אַיְוָנָעָר אַ פָּרָעָם-קָאָנְפָּעָרָעָנְצָ — דָוְכָתָ זַיךְ, אַינְ טְשִׁיְּ-קָאָנְ — אַיזְ נַעַקְוָמָעָן אַ הַיְּשָׁעָנְדָה אַזְעָנְגָּלְפָּה אַזְאָנְרָעָרָדָרָפָעָ. זַוְיִי הָאָבָן זַיךְ גַּעַפְּרוֹוֹסָטָ פָּאָרְוּוֹאָרָפָן אָוְנְדוּזָה מִיטָּ אַוְעָלְכָעָ קָלְאָצְ-קָאָשָׁעָם, וּוֹאָסָם זַאלְן אָוְנְדוּזָה בָּרָעָנְגָּן אַינְ אַ פָּאָרְלָעָנְ-חַיטָה. נָאָר וּוֹאָסָם מַעְרָ דִּי דָעָקָצְ-צָאָנְעָרָן הָאָבָן זַיךְ מָאָבְּלִיזְיָוָרָתָ צּוֹלִיבָה זַיְוָרָעָ אַטָּאָקָעָם קָעָנְגָּן דָעָמָט סָאוּעָמָנְפָּאָרְבָּאָנְדָה, אַלְצָ אַ גַּרְעָסָרָעָ מִאָ — פָּאָלָעָ הָאָבָן זַוְיִי גַּעַכְאָפָטָה. אַיְוָנָעָר אַ קָּאָרְעָסָפָאָנְדוּנְטָה הָאָטָם זַיךְ גַּעֲוָעָן-דָעָמָט צּוּ מִיכָּאָעָלָסְן מִיטָּ אַ פָּרָאָגָעָ: "מָעָ זַאָנָטָ, פָּרָאָפָעָסָאָרָ מִיכָּאָעָלָם,

או די פֿאָזּוּטִישׁע רַעֲנִירָוֹנְג קֶלְבָּט זַיְכְּ שְׂלִיכָּן אַסְפָּאָרָאָתָן אַפְּמָאָכ
מִיטְדִּי דִּיבְּשָׁנָן. אֵין עַס אַנְעָס?

— אַנְשְׁוְלְדִּיקְט מִיר, — הָאָט מִיכְאָעָלָם בָּאַמְּעָרָקָט, — וּואָם
אֵיכְעַנְטְּפָעָר אַיעַכְּ אָפְּ אַפְּרָאָנָע מִיט אַפְּרָאָנָע, נַאֲרַמִּיכְ אַינְמָעָרָע.
סִירָט, וּואָם פָּאָר אַצְּוּטָוֹנְג אַירְ שְׁמָעָלָט פָּאָר...

— אַכְּ? — הָאָט זַיְכְּ דָּעַר קָאָרָעָסְפָּאָנְדָעָנָט פָּאָרְלָאָרָן.
— אַירְ! — הָאָט מִיכְאָעָלָם אַנְגְּנָרְיָהָן.

— אֵיכְ בִּינְ אַפְּאָרְשְׁטִיעָר פָּוָג "טְשִׁיקָּאָנָא טְרִיבְּיוֹן", — הָאָט
נִיט זַיְכְּרָעָר גַּעַנְטְּפָעָר דָּעַר קָאָרָעָסְפָּאָנְדָעָנָט פָּוָג דָּעַר הַוִּירָטָם-
צְוּטָוֹנְג.

— אָזְוִי... אָזְוִי... — הָאָט מִיכְאָעָלָם סָאָרָקָאָסְטִישׁ גַּעַשְׁמִיְכְּלָט.—
אָוִיב אָזְוִי, פָּאָרְשְׁטִיעָר אֵיכְ נִיט, וּואָם אַירְ זַעַט אָזְוִי אַוְמָרוֹיק... גּוֹיִט
מִבְּנָעַ יְדִיעָם, הָאָט אַנְיָעָר צְוּטָוֹנְג שָׁוֹגְן לְאָנָג גַּעַשְׁלָאָמָן אַסְפָּאָר.
רָאָטָן שְׁאָלָעָט מִיטָּן פָּאָשִׁיסְטִישׁן דִּיטְשָׁלָאָנד!

דָּעַר קָאָרָעָסְפָּאָנְדָעָנָט הָאָט נִיט דָּעַרְוָוָאָרָט אָזָא קֶלָאָפְּ. אַ הַיְשָׁעָר
שְׁיַלְּ פָּנוּעַ אַוְיָלָעַם הָאָט אַנְגָּעוּחָוִינְ אַפְּלָאָדִירָן מִיכְאָעָלָסָעַם טְרָעָפְּ
לְעָגָן, שָׁאָרְפּוֹיְנִיקְן עַנְטְּפָעָר, אָונְ דִּי שְׁלָאָכָט מִיטָּן "טְשִׁיקָּאָנָא טְרִיבְּ
בּוֹנָן" אֵין גַּעַוְעָנָג אַוְיָנְשָׁבּוֹילְט.

אָפְּ אַצְּוּוֹיְטָעָר פָּרָעָם-קָאָנְפָעָרָעָן, אֵין סָאָנְ-פְּרָאָנְצִיסְמָקָא, הָאָט
אַיְינָעָר "אַ זְבָּדָעָנָר יְגָנְגָרְמָאָנְטִישְׁקָ" מִיט אַדְיָקָאנְטִיקָעָלָכְלָא
פָּרָעָג גַּעַטָּאָן:

— אָונְ וּוֹי הַאָלָט עַם באָ אַיעַכְּ מִיטָּן אַנְטִיםְעַמְּתִימְוָתָן?
מִיט אָט דָּעַר פָּרָאָנָע הָאָט דָּעַר קָאָרָעָסְפָּאָנְדָעָנָט פָּוָג אַ רְעַבְתָּעָר
יְדִישְׁעָר צְוּטָוֹנְג בָּאַמִּיט זַיְכְּ נְוִיסְעָכְיָה זַיְכְּ באָ,, בְּיַוְדָע צְדָאָדִים":
דִּי בָּאַלְעָבָאָטִים הָאָט עַר אַפְּ אָזָא אַוְיָפְּן בָּאָזְוִזְן זַיְכְּ,, דְּרִיְסְטְּקִיטָן",
אָונְ אָוְנָדוֹ, וּוֹי עַר הָאָט שְׁפָעָמָעָר דָּעַרְקָלְעָרָט, הָאָט עַר גַּעַוְאָלָט גַּעַבְנָן
אַ מְעַלְעַכְלִיט צַוְּ עַנְטְּפָעָרָן אָפְּ אַפְּרָאָנָע, וּואָם "בְּאַוְמָרוֹיקְט דִּי
אַמְּעָרְיוֹקָאָנָר מִיכְבָּעָם".

— ווי האלט עם בא אונדז און סַאָוּעַמְּנֶפְּאָרְבָּאָנֶר מִינֶן אַנְטִיסְעַד
מייטיזם? — האט מיכאעלס איבערגעפרענט. — פַּאֲרְשְׁטִיט אֵיר
מַיבָּן, — האט ער פַּאֲרְגְּנוּעָצָם, — אַנְטִיסְעַמְּטִיזָם אֵין דָאָכָּא סַכּוּיָּה
רָע, ווֹאָסָּמָּע מַאְכָּתָּדְרְטִיט בְּזִוְּגָעָם... בא אַיְבָּס אַמְּעָרִיקָע פָּאָרָּ
דִּינְטָמָעָן בא דֻּעָם אַנְטִיסְעַמְּטִיזָם נִיטָּשְׁלָעָכָט, נַאֲרָבָּא אָונְדָז קָאנָג
מעָנָג פָּאָרְדִּינְגָּעָג בְּלֹוּז עַטְלָעְכָּבָע יָאָר טְפִיסָּע, ווֹיְלָאַלְעָמָּינְיָה רָהִיםָּמָּוּזָּמָּוּזָּמָּוּז
זַיְנָעָג בא אָונְדָז אַוִּיסְעָרָן גַּזְוָעָץ... בא אָונְדָז אֵין אַנְטִיסְעַמְּטִיזָם
קַיְיָן סַכּוּיָּה נִיט... .

מִיכְאָעַלְסָעָם טְרָעָפְּלָעָכָר עַנְטָפָעָר האט, ווי אַדְוָנָעָר, אַפְּנָעָ-
חַילְכָּט אַיְבָּעָר דָּעָר יְוִידָעָר פְּרָעָסָע אַיְנָ אַמְּעָרִיקָע. דָּעָר עַנְטָפָעָר האט
אַיְבָּעָרָאָשָׂט מִיטָּזָּעָג אַוְמְדָעָרָוְאַרְטְּקָעָט, מִיטָּזָּעָג צַוְּגָעָנְגָלְעָכְקָעָט. דָּא
הָאָט מִיכְאָעַלְסָעָם גַּזְוָונָט מִיטָּזָּעָג סַאְטְּרִישָׁע פְּיָילָג, ווֹאָסָּמָּהָבָּן
גַּעַטְרָאָפָּג אַיְנָ סַאְמָעָהָרָצָן פָּוּנָ דָּעָר קָאָפְּטָאַלְיָסְטִישָׁעָר אַמְּעָ-
רִיקָּע.

מִיכְאָעַלְסָעָם גַּעַוּעָר אֵין גַּעַוּעָן פַּאֲרְשִׁידְוָנָרָטִיק. ער האט באָ-
הָעָרֶשֶׁט דֻּעָם רַיְכָסָמָן רַעֲגִיםְטָעָר פָּוּנָ גַּעַדְאָנָק אַוְ גַּעַפְּיָל. האט ער
בְּאַדְרָאָפָּט, האט ער זִיכָּר גַּעַנוּמָעָן פָּאָר אָבָּאַנְגִּילְיָטָאַלְיָכָעָ-
מָעָן אַדְעָר גַּאֲגָנָאָלָג; האט ער בְּאַדְרָאָפָּט, האט ער זִיכָּר גַּעַנוּמָעָן פָּאָר
אָבָּאַנְגִּילְיָטָאַלְיָכָעָ- שְׁפִינְגָּזָעָן אַדְעָר שְׁעַקְסְּפִירָן.
אַיְבָּעָרָמָּאָן זִיכָּר דֻּעָם עַרְשָׁמָן מִיטָּמָנָג אַיְנָ נַיְוִיאָרָק, אַפְּ וּוּלְכָן
עַסְמָעָן בְּיַגְעָוָעָן בא 50.000 מְעַנְטָשָׁן. מִיכְאָעַלְסָעָם האט צָוָם שְׁלוּסָ-
פָּוּנָ זִיכָּר רַעֲדָעָ זִיכָּר גַּעַוּנְדָטָט צָוָם אַוְיְלָעָט אַוְגָּזָעָט,
וּבְיַזְנְדִּיק אַפְּ זִיכָּר גַּעַוְזָאָנָט:

— אַיְבָּעָרָמָּאָן מְעַנְטָשָׁן. נִיטָמָא קָוָק אַפְּ אָט דִּי הָעָנָט, אַפְּ אָט
דֻּעָם קָאָפָּט, אַפְּ אָט דֻּעָם הָאָרָצָה. דִּי פָּאֲשִׁיסְמָן ווַילָּג מִיכְ פָּאְרוֹאָנְדָלָעָן
אַיְנָ זַיְוָפ. אָט פָּוּנָ דֻּעָם אַלְאָצָה, ווֹאָסָאָרָזָעָט, ווַילָּג זַיְוָמָאָכָן זַיְוָפ.
אַוְגָּזָעָט נַאֲרָבָּא אַוְגָּזָעָט — פָּוּנָ אַיְבָּס אַוְגָּזָעָט. דָּעָר פָּאֲשִׁיזָמָט ווַילָּג אַיְבָּס
פָּאֲרְנוּכָטָן. אַטְוִיט דֻּעָם פָּאֲשִׁיזָמָט!

מיכאעלס טראט ארויס אט א יידישן 50000-קעפֿיקן מיטיגג איננו נוועיאָך.
א טרייט דעם פֿאשְׁוּם!

די לעצטען ווערטער האבן אַפְּגָעָקְלָוְנְגָעָן מיט אֹזָא קֶרֶאָפֶל, או דער 50-טויזנטקעפִּיקָעָר אוילעט האָט זיך אָפְּגָעָשְׁמָלָט אָונֵ הַיִּם אָפְּלָאָדִירָט. דאָ האָט גַּזְוִינְטַ מִיכְאָעָלָסְעַם צָאָרָן. נָאָר אַלְעַמְּאָל אָונֵ שְׁטָעָנְדִּיקַ האָט מִיכְאָעָלָסְעַם גַּזְוִינְטַ מִיט זַיְנָן אָוּמְבָּאָגְרָעָנְעָצְמָן גַּלוּבוּבָן אַיְנָעָם סָאָוּעָמְישָׁן עַמְּעַם, מִיט זַיְנָן לִיבָּעָ צֻוָּמָסְאָצְיָאָלִיסְטִישָׁן הַיִּמְּדָה קָאָנָה, מִיט זַיְנָן טְרִיחָהִיט צָו דָעַר פָּקָן פָּוָן לְעָנִין—סְמָאָלִין.

מִיכְאָעָלָסְעַם אַיְזָן גַּעֲוָעָן אַמְּעַנְשָׂשַׂ מִיט אַשְׁמָאָרָקָעָר אַיְבָּרָצְיָוָנוּנָסְטָה. וְעַנְעַנְעַר האָט גַּשְׁבִּילְטַ דָעַם קִינוּגַ לִיר, האָט זַיְנָן גַּעֲרוּכָט, אַזְנָה אַזְוִי דָאָרָפַ מַעַב אִים שְׁפִּיְגָן אָונֵ נִיט אַנְדָּרָשׁ. וְעַנְעַנְעַר אַיְזָן אַרְוִיסְגַּעַתְרָאָטָן אַפְּ אַמִּיטִינְגַּ, האָט עַר אַזְוִי שָׁאָרָפַ אָונֵ בּוּקְלָעַט פָּאָרָמְלָוִירָט זַיְנָן גַּעֲדָאָנְקָעָן, אַזְעַס אַיְזָן קִימָאָט נִיט גַּעֲבְּלִיבָן קִיגְיָה אַרְטָט אַפְּ עַפְעַס צָוְעָבָן. וְעַנְעַנְעַר האָט דָעַרְלָעַטְרָטַשׁ טְשָׁאָפְּלִי טְשָׁאָפְּלִי נִעְנָה דָעַם סָאָצְיָאָלָן אַיְנָהָאָלָטַשׁ פָּוָן זַיְנָן פִּילְמָעָן, האָט דָעַרְלָעַטְרָטַשׁ קִינְאָ-אַקְמִיאָר נַעֲכָאָפְּט אַבְּלָאָקָנָאָט אָונֵ אַנְנָהָוִיבָן פָּאָרָשְׁרִיבָן מִיְּ-כָּאָעָלָסְעַם בָּאַמְּרָקְוּנְגָעָן, מָוּרְלָמְלָעְנְדִּיקַ דָעַרְבָּי: «זַיְעַר אַיְנְטָעַרְעָסָאָנָט».

— אַיְרָ נִיט נִיט גַּלְיִיכְ אַיְבָּרְ דָעַרְ עַרְדָּ, מִסְטָעָר טְשָׁאָפְּלִין, אַיְרָ האָלָט זַיְנָן אַיְינְ פָּאָרָטְשָׁעְפָּעָן אָונֵ אַיְינְ אַיְבָּן פָּאָלָן. וְפָאָרָ אַיְבָּן אַיְזָן עַפְשָׁעָר, נִיט מַעַר וּוֹי אַקְנָאָ-טְרוּקָ, נָאָר מִיר, סָאָוּעָמִישָׁעָ, מַעְנְטִישָׁן, גַּעֲמָעָן עַם אָופָ, וּוֹי אַסְאָרָאָקְטָעָרְיָסְטִיךְ פָּוָן דָעַרְ אַמְּרָעָרְיָ קָאָנִישָׁעָר קָאָפְּיָאָלִיסְטִישָׁעָר וּוּרְקָלְעָכְקִיטָ, וּוֹאָסְ נִיט נִיט דִי מַעְנָה לְעַכְקִיטָ דָעַם פָּרָאָסְטָן מַעְנְטִישָׁן צָו גַּיְוָן מִיט אַשְׁמָאָלִצְיָאָוּפְּנָהָוִיָּה בְּעַנְעָם קָאָפָ, עַר מַזְוָן זַיְנָן שְׁטָעָנְדִּיקַ הַיְמָן, אַזְעַס זַאָל זַיְנָן מִיט פָּאָרְטָשְׁעָפָעָן.

טְשָׁאָרְלִי טְשָׁאָפְּלִין אַיְזָן גַּעֲוָעָן אַיְבָּרָאָשָׁטָ פָּוָן אַט דָעַם נִיעָטָ קוֹק אַפְּ זַיְנָן גַּעֲשָׁטָאָלָטָן. מִיכְאָעָלָסְעַם האָט אִים אַיְבָּרָצְיָגָט, אַזְעַס אַיְזָן אַזְנָה אַזְוִי אַזְנָה אַנְדָּרָשׁ. מִיט דָעַר זַעְלָבָר אַיְזָעָרָנָר לְאָגָּקָהָאָט מִיכְאָעָלָסְעַם דָעַרְלָעַטְרָט לְעָגָן פָּוִיכְטָוָוָגָעָן דִי שְׁעַדְלָעַכְקִיטָ פָּוָן אַפְּ-

מייכעלס אונט פעפער ליגנו א קראאנץ בלומען אייב נאמען פון די סאווערטישע
יידרג אפ שאלעט-אליעכעט קיווער אינט ניר-יאראק.

לוייזם; מיט דער זעלבער קראפט האט ער דערקלערט דעם אַנְגָּעָן-זענען יידישינג אקטיאר מארים שווארט, אז אָן הויבע אידיען או ניטא קיין הויבע קונטט; מיט דער זעלבער קראפט האט ער דערקלערט אלבערט אינשטיינען די וויכטיקעט פון האס צום סוינען, אז האס צום סוינען אויז די העכטש אנטפלעקונג פון הומא-ניומ.

אַין דער ציטט, זענען מיר זיינגע געווען מיט מיכאעלסן אַין אַמע-רייך, האט מעג דֶּאָרטן נראָד דיסקוטירט די פראנע "צי מע מען האבן דעם סוינען". אַיינקע ליטוואטן האבן געהאלטן, אז "האמ אַיז אַ געפערליך זאָב". "סָאיַן, — האבן זי געואנט, — אַ געפֿיַן, וואָס אַז מע געווינט זיך צו אִים צו, קאנַג מען זיך נוּט אַפְּגָּעוּווּיַן". אַזוי האט אונדוֹן, לעמָאָשָׁל, דער באַרײַטער שרייבער טעאָדָאָר דרייזער געואנט, אז ער "האלט מער פון לַיְבָּעַן". מיכאעלס האט אַיט גענטערט, אז "מיר האבן דעם פָּאַשְׁיוּם, וועל מיר האבן זיך די מענטשחת". "דָּאס אַיז רִיכְטִיק, — האט דרייזער באַמְּעָרְקָט, — נאָר אוּבָּשָׂוְגָּן רִידְן ווּנְגָּן האָס, האָס אַיבָּאָמְּעָרְטָן עֲנֵנְלָאָנְד פָּאָר זייג העלעכער באַצְוָגָן צו די קָאָלְגָּנוּיָּם".

זענען מיר זיינגע געווען מיט מיכאעלסן אַין ענגלאנָה, האט הער בערט אַוְלָס אונדוֹן געואנט, אז ער פָּאַרְשְׁטִיט אַיבָּאָרְקָט באַדְּיטָנוֹן פון האָס, אָנוּג ער האסט טאקע אַין דער ערְשְׁטָרְטָר די אַמְּעָרְקָט פָּאָר בִּזְוּנְסִיגְיִסְטָט, וואָס סָאָמְט אַפְּ דָּאס לַעֲבָן. מיר האבן געמוֹז מאָסְקִים זיינָן, אז "בִּידְעַ זיינָן גַּרְעַכְתָּ", נאָר מיכאעלס האט אַי דרייזערן אַי אַוְלָס דערוויזָן, אָנוּג זיַּי זיינָן מאָסְקִים געווען, אז קוּדרעטְקָאָל דָּארְפָּט מעג צעַשְׁמַעְטָרְט דעם פָּאַשְׁיוּם, אָנוּג דערְיבָּר דָּארְפָּט מִיר טָאָן אַלְאַ, קָעְדִּי באַקְעַמְפָּן דעם פָּאַשְׁיוּם סְפִּי אַפְּ די שלְאַכְּטִיזְפְּעַלְדָּעָר סְפִּי אַין אַמְּעָרְקָט אָנוּג אַין ענְגָּלָאָנְד, ווּ ער אַנְטְּפְּלָעָקָט זיך אַין דער אַיְמְעַנְטְּשִׁילְעַכְּרָבָּר באַצְוָגָן צו דעם מענטשָׁן.

מייכאעלם האט זיך אין מעשכ פון זיין פארביין לעבן באגענטט מיט פארשיידענע מענטשנ. ער האט מיט ידען איזנעם גערעדט מיט אווא שפראכ, או זיין געדאנק ואל דערגונין. ער האט זיך אבער קיינז מאל ביט צוגעפאט אונ האט זיך קיינמאָל ניט "ארעטנעלאָזט". איז אים ניט געפֿעלג געווארן דער אַמְּרִיקָןִישׂער טעאטער, האט ער עס געואנט שאָרֶפּ אונ אַפְּנָן; איז אים ניט געפֿעלג געווארן דֵי באָ צוֹנָגָן צוֹ דֵי נונגערט אַנְּ אַמְּרִיקָןִישׂער צְעָדָה ווענד דעם שאָרֶפּ אונ אַפְּנָן אָפּ אַפְּרָם-קָאנְפְּרָעָנֶץ; איז אים ניט געפֿעלג גע-וּאָרגָּבָּגָּוּ, ווּאָסָּם דער עֲנָגְּלִישׂער טעאטער פָּרָגְּנָעָסָט שְׁקָסְפִּירָן אַוְן ווּאָסָם שְׁקָסְפִּירָס אָרֶט פָּרָגְּנָעָן דְּרִיטְרָאָנִיקָּעָ פְּיעָסָעָ-מְאָכָּלָרָט זונָגָן מִינָגָן ניט באָהָלָטָן. רְיוֹדְרֶיךָ מִימָן אַרְצִיבִּישָׂאָפּ פון קָעָנִי טְרָבְּעָרִי, האט ער אים דערצְיָילָט, ווּיאָזָוּ מַעַּאֲכָתָעַ שְׁקָסְפִּירָן אַיְנָסָגְּנָדְרָוִיקָּט זַיְנָ אַומְּצָפְּרִירְגָּנִיקָּט, ווּאָסָם דער נְרוּסָעָר קִינְסְטָלָעָר ווּרטָט פָּרָגְּנָעָסָג אַיְגָּעָנָאָנד.

* * *

מייכאעלם איז געוועג ביוזן דינְסְטָן פָּעָרְעָמָל פון זיין הארץ אַסְּאוּעָטִישׂער מענטש, אַ זוֹן פָּנוּנָם גְּרוּסָן סְּאָוּעָטִישׂן הַיְּמָלָאָנד, אַ זוֹן פָּנוּנָם סְּאָוּעָטִישׂן יְדִישָׂן פָּאָלָק. ער האט אָפּ אלְצָ גַּעֲקוּבָּט מיט סְּאָוּעָטִישׂע אָוִינָגָן; מיט סְּאָוּעָטִישׂע אָוִינָגָן האט ער גַּעֲלִיעָנָט פָּעָרְעָזָג אָגָּשׁ שְׁאָלָעָמָד-אַלְיְיכָעָנָן, שְׁקָסְפִּירָן אַוְן גַּאֲלָדָפָּרָעָנָן; מיט סְּאָוּעָטִישׂע אָוִינָגָן האט ער גַּעֲקוּבָּט אָפּ דֵי הַיְּמָלָקְ-קְרָאָצָעָרָם אַיְגָּנִי-וּ-יְאָרָק אַוְן אָפּ דֵי קָאָלְוִוְרְטִישׂע פָּעָלְדָעָר פון קָאָלְיְינְדָאָרָפּ; מיט סְּאָוּעָטִישׂע אָוִינָגָן האט ער גַּעֲקוּבָּט אָפּ אלְעָ דְּרָוִישְׁנָוּגָנָעָן אַיְגָּנְדוּעָר לְעָבָן; מיט סְּאָוּעָטִישׂע אָוִינָגָן האט ער גַּעֲקוּבָּט אָפּ זַיְנָ מִיסְיָע אַיְנָעָט האט גַּעֲטָאָן, האט ער גַּעֲטָאָגָן מיט דער גַּעֲסְטָעָר פָּאָרָאָגְּטוּאָרְטְּלָעָבָּ-

קעט. אונ גזעגעגענדיק זיך מיט מיבאעלסן, האט יעדער אינגער,
ווארס האט זיך מיט אים באגעגעט, געהאט דאס פולע רעכט צו זאגנַן:
יא, דאס איז א מענטש! אינגער וועט צוגעבן: "א קלונגער מענטש,"
א צווייטער: "א טאלאנטפּוֹלֶעֶר מענטש", א דרייטער: "א גרויסער
מענטש", א פערטער: "א פָּאָרְבִּיכָּעֶר מענטש", א פִּינְפְּטָעֶר: "א
גָּנוּאֲלָעֶר מענטש". נאר דאס ווארט "מענטש" וועלכּ אלע באטאנען,
וועל דאס מענטשלעכּ, דאס מיבאעלסדייק-מענטשלעכּ, וואס האט
איבּן אָט דעם מענטשן געלעבט, איז די שענסטע ירושע, וואס מי-
בָּאַלְמָס האט איבערגעלאָזֶט. דאס איז די ירושע זיינע, וואס וועט
איבערגוין פון דאָר צו דאָר.

בִּינְיאָמִינַן זֶוּמְקִין

פֿאַלְקָס-אַרְטִיסְטַּט פֿוֹן רַסְפֶּר
אוֹבָר אַרְבָּעִישׁוּר סַסְר
אַאוֹרְעָאַט פֿוֹן סְטָאַלְיִינְד-פְּרָעָמִיעַ

אַונְגְּדוּעֵר פִּיבְּאָעַלְם

מייכְּאָעַלְם אֵין אוֹוּקָה פֿוֹן אַונְדוֹזָן אָפָּ אַיְוִבִּיךְ.

מֵיר הָאָבָּן פֿאַרְלָאָרָן שְׁלוֹיְימָעַ מִיכְּאָעַלְמָן — דַעַט גְּרוֹוִסְן בִּינְעַי
מִיטְסְטוּר, דַעַט פֿאַלְקָמִים-קִינְסְטְּלָעָר, דַעַט מִינְגָּן דַעַנְקָעָר, דַעַט פֿלְאָמִיקָן,
בִּיגְנָעָר דַעַט טְרִיבּוֹנָן, דַעַט הָאַרְצִיכָּן, אַלְעָמָן אַונְדוֹזָן נְעַנְמָן מְעַנְמָן
דַעַט טְרַחְעָן זָוָן פֿוֹן אַונְדוּעֵר פֿאַלְקָן, דַעַט הַיְוָסָן פֿאַטְרִיאָאַט פֿוֹן אַונְדוֹזָן
דַזְעָר מַעֲכְטִיכָן סְאַצְיוֹאַלִיסְטִישָׂן פֿאַטְעָרְלָאָנָה.

שְׁלוֹיְימָעַ מִכְּאָעַלְם אֵין גְּעוּוֹגָן נִיטָן נָאָר אַונְדוּעֵר קִינְסְטְּלָעָרִישָׂעָר
אַנְפְּרִיעָר, נִיטָן נָאָר אַונְדוּעֵר דֻּעָרְצִיעָר, לְעָרָעָר, נִיטָן נָאָר דַעַר עַלְמָסְטָעָר
אוֹנָן אַיְנְצִיקָעָר אֵין קָאַלְקָעְטָיוֹו פֿוֹנְגָעָם מַאְסְקָעָרָעָר טְלָבוֹשָׂן יִדְיִישָׂן
טְעַמְּטָעָה, — עָר אֵין גְּעוּוֹגָן אַונְדוּעֵר הַעֲבָסְטָעָר אַוּטְמָטָרִוְתָּעָם, אוֹנָן
דַזְעָר שְׁטָאַלְצָן, אַונְדוּעֵר וּגְעוּוֹגְיְזָעָר.

מִיטָן אַיִם, מִיטָן שְׁלוֹיְימָעַ מִיכְּאָעַלְמָן, הָאָבָּן מֵיר נִיטָן מוֹרְעָעָן גַּעַן
הָאָטָט פֿאָר קִיּוֹן שָׁוָם שׂוֹעְרִיקִיטָמָן. מֵיר זְנוּנָן גְּעוּוֹגָן זִיכָעָר, אָז צּוֹן
זְאמָעָן מִיטָן אַיִם וּוּלְגָן מֵיר זְטָבָן בְּעַקְוּיָעָכְמִיט אַונְדוּעֵר אַנְגָּשְׁטָרְעָנָגָן
מַעַר שְׁעַפְּרִוְיְשָׂעָר מִי עַנְטָפְּרָעָן אָפָן דַי נְרוֹוִסָּעָן וּוּכְטִיקָּעָן אַוְפְּנָאָן
בְּעַם, וּזָם עַם שְׁטָעַלְטָט פֿאָקָן אַונְדוּעֵר לְאָנָדָן, אַונְדוּעֵר צְעַטָּן.

איין שוויער מאמענונג האבן מיר געוועסט, או מיט אונדו איז
מייכאעלס. זיין מעכטיק הים הארץ איז געווען אפֿן פָּאר יעדן אייר
געם פון אונדו. מיר פְּלַעַנְטַן גִּינְזִיבְּרַן צו אימ מיט אונדווער סְפִּיְקָעַם, סְעַם
וואס האבן געהאט א דִּירְעַקְטַּע שְׂכַבָּעַם צו אונדווער קָאַמְּפֶּזְיְצְרַטְּעַר
שעפערישער ארבעט, סְעַם וואס האבן באלאגנט אונדווער בעריזענְלַעַכְּעַם
לְעַבְּנָה-אַנְגָּלְעַנְגָּהְטָן, אָנוֹן ער פְּלַעַנְטַן פָּאר יעדן אַיְגָּעַם פון אונדו
געפינונג דְּאָס נִיְּטִיקָע, דְּאָס קְּלֹגְנָע, דְּאָס שְׁטַעַנְדִּיקָע פִּיעָּפָע אָנוֹן שְׁטַעַנְדִּיקָע
אויסטרוגעווינְלַעַכְּעַם ווארט, מיכאעלסעמ ווארט. אַט אָזוֹן קוּכְבָּחָט האַט
ער געהאט, אַט דָּעַר זְעַלְתְּעַנְעַר מענטש, אַט דָּעַר עַבְּמָעַר מענטש פון
דעַר גְּרוּסְעַר סְטַאַלְיְ�נִישָׁעַר עַפְּאַכְּעַם.

„אונדווער קונסְטַּאַן אַונדווער געווער, — פְּלַעַנְטַן ער אונדו
זָאנְגָן, — מיר דָּאָרְפֵּן עַס פְּלַעַנְטַן אָנוֹן שָׁאָרְפֵּן. מיט אונדווער מי, מיט
אונדווער ארבעט מזונ מיר העלפְּן דעם סָאַוּעַטְישָׁגָן פְּאַלְקָע בְּיוּעָן דעם
קָאַמְּנוֹזִים. דעריבער זָינְגָּעָן מיר מעכְּזִיעָו גְּרַעְנְטַלְעַב הַעֲרְלַעַנְגָּעָן דעם
סָאַוּעַטְישָׁגָן מענטשָׁן, דִּי אַרְוּמִיקָע וַיְוַרְקַלְעַכְּטָמָט, אַרְבָּעָמָן אַיבָּעָר זִיכְרָה
אויסטרוגעווינְלַעַכְּעַם, מַעַסְרָאַס-נְעַפְּעַשְׁדִּיק, קִינְגָּמָּל זִיכְרָה נִיט באַרוֹזְקָן,
שְׁטַעַנְדִּיק זָוכְן, אַלְעַמָּאַל פְּאַרְוּסִים.“

אָנוֹן ער אלְיִינְג האַט טַאַקָּע אַסְכָּא גַּעַרְבָּעַט אַיבָּעָר זִיכְרָה זָין לְעַבְּנָה
איין גְּרוּיִים לְעַבְּנָה פון הַרְּקוּשָׁעָר מִי. ער האַט אַפְּגַּנְעַנְגָּבָן, אַלְעַזְרָה זִיכְרָה
נע גְּרַאַנְדִּיעָו שְׁעַפְּרַעְשָׁע קוּכְבָּעָם דָּעַר אַרְבָּעַט, דָּעַם מַעַטְמָעָר, דָּעַר
סָאַוּעַטְישָׁגָן קְוָלְטָרָה, דָּעַם פְּאַלְקָע, דָּעַם סָאַצְיָאַלְיִסְטִּישָׁן הַיְּמַלְאָנָר.

זָיין גְּזַעְלַשְׁאַפְּטַלְעַכְּעַם אַרְבָּעַט אָנוֹן זָיין טַעַטְקִיטָה אַיְן דָּעַר קְוָנְסָט
זָינְגָן גְּעוּעָן אָזְוִי עַגְגָּאַבְּרַעְנְפַּאְכָּטָמָן, אָז עַס אַיְן פְּאַשְׁעַט שְׂוּעָר
אַפְּצַוְטִיְּלָגָן אַיְינָס פְּוֹנְגָּמָן אַונְדוֹ, זָינְגָן טַאַלְמִידִים, האַט ער
גַּעַלְעַנְטַן וְיַי צְוָאַלְעַנְטַן לְיבָהָן דְּאָס לְעַבְּנָה, וְוּנְלָל ער אלְיִינְג
איין גְּעוּעָן אַיְנָאַנְצָן — לְעַבְּנָה.

טויזנטער אָנוֹן טַוְיזְנְטָר צְוַשְׁוִיעָר פְּוֹנְגָּמָן סָאַוּטְנְ-פַּאְרְבָּאָנָר אָנוֹן
אויסטר גְּרַעְנְעַצְנָן פון אונדווער לאָנד קְעַנְגָּן מִיכְאַעַלְמָן אַלְסְפְּרָעָכְיָה

טיקן אקטיאר — אלס דעם שעפער פון א גרויסער צאל גיטרטיעבע מיעטערהאפטע מצונישע געתטאלטן, וועלכע וועלג אריינ אינ דעם נאָלדערנעט פאַנד פון דער סָאּוועטשער מעאטראָלער קולטער. מייליאָ-געב מענטשן אינ אונדזער סָאּוועטשער לאָנד, ווי אויב אינ אנדערע לענדרער, וויסג אים אלס פְּלאַמִּיקן טְרִיבּוֹן. מיר, זונגע מאָלמיידיט אונ נאָענטט ערמאָטער, וועלכע האָבן געהאט די זֶקְעַץ צו שפאנגע מיט אים האָנט-באָהאנט אינ מעשב פון קִימָאָט דֶּרֶיךְ צענדייק יאָר, קענעג נאָכָּאָט אַמִּיכְאָעַלְסָן, אַונְדוּרָרָר מִיכְאָעַלְסָן דעם באַשְׂיַּדְעַנְעַם, האָרכִין, פְּאָשְׁעַמְן פְּאָלְקָם-מענטש.

אָט גראָדָע וועגען דעם מִיכְאָעַלְסָן, וועגען מינָן עַלְתְּעַרְבָּן באָוועָד, לענְדרָר, אַינְטִימָעָן פרִינְטָן, נאָעַנטָן אָונְטְּזִיעָתָן, ווילְט זִיכְרָמִיר דָּאָ-רִיּוֹדָן. אַיךְ פְּרַעְטַּעְנְדִּיר נִיט צו גָּעָבָן אָ פּוֹלָג פְּאָרְטְּרַעְטָט פון מִיכְאָ-עַלְסָן. צו פְּרִישָׁאָיזְוּ דִּי ווֹנְדָר, צו גְּרוּסָאָיזְוּ אַונְדוּרָר ווַיְמִיעָךְ, צו שְׂוֹאָכְזְבָּן זְבָּנְגָעָן מַעֲלֵגְעַקְבָּטָן, אוֹ אַיךְ זָאָל קָאָנָעָג שְׂיָלְדָּרָן דִּי העַרְלַעַבָּר פְּעַרְזָעַנְלַעַכְבָּטָט מִיכְאָעַלְסָעָם.

בלְּזָוּן אַיְנִיקָּע אַיְנְצְּלָחָטָן, וועלכע קומען אָפָן זַיְקָאָרָן אַינְ אָט דִּי שְׂוֹעָרָסָטָע מַעְגָּן פון מִינָן לְעָבָן.

* * *

שְׁפַעַט בְּאָנְכָּט... מִיר זִיצְנָן בַּיְדָע אַינְ זַיְנָן צִימָר. בִּיכָּעָר, אָ-סָּאָכָּב בִּיכָּעָר, אָוּמְעָטוּמָן: אָפָּדִי פְּאָלִיצָעָם, ווֹאָסָּפָּר אַרְשְׁטַּעַלְגָּן דִּי ווּעַנְטָטָן פון אַוְּבָּנָן בֵּין אַרְאָפָּ, אָפָּדִי מִישָׁן, אָפָּדִי פְּעַנְצָטָעָר. שְׁטִיל אַרְוּם... דָּעָר זְיוֹנָגָעָר הָאָטָט שְׂוִינָג נַעֲשָׂאָגָגָן צְוּוֹיָה, הָאָלָב דָּרְתָּ. אַוְּסְקָנְגִיָּן ווּוְילְט זִיכְרָמִיר, כָּאָטָש מִיר זְיוֹנָגָעָבָן מִיד: עָר נָאָכָּב אַשְׂוֹעָרָן אַגְּגָעָ-שְׁטְרַעַנְגָּטָן אַרְבָּעָטָס-טָאָג, אַיךְ — נָאָכָּב אַרְשְׁטַּעַלְגָּן. אָפָט פְּלַעַגָּן מִיר אָזְוּי זִיצְגָּן. אַיךְ הָאָב גַּעַהָאָט מִינָן אַרְטָט בָּאָמָמִישׁ, רַעֲכָטָט לְעָבָן אִים. מִינָן גַּרְעַטְעָר פְּאָרְגָּעָנִינְגָּן — אָט אָזְוּי זִיצְגָּן מִתְּאִים, קוֹנָן אָפָ אִים אָונְטְּזִיעָתָן. הָעָרָן אָגָּן אָפְּהָעָר... כְּחָאָכָּב לֵיב גַּעַהָאָט קוֹנָן אָפָ זַיְנָן זְעַלְטָן פְּאָנָעָם. יְעַדְעָם קְנִיטְשְׁעַלְעָ, יְעַדְעָר שְׁטְרִיבִּיךְ אָזְוּמִיר

אווי באקאנט: זיין סָאַקְרָאַטּ-שְׁמֻעָה, אַ שְׁמַעַרְן פֹּוֹן אַ טָּאַלְמִידּ-כָּאַכְעָם. דער אויסדרוק פֹּוֹן פָּאנַעַם, אַפּ וּוּלְכָנּ יְעַדְרָ מּוֹסְקוֹל אַיּוֹ בָּאוֹזְנוּדָרָם בָּאוֹזְנוּגְלָעָבּ. מִיכָּאַעַלְסָעָם אַוְינָנוּ גְּרוֹיסָעּ, לְיְכָטְיקָעּ, קְלוֹגָעּ. אַטּ צְעַפְעָעָי-נָעָן זַיִן זִיבּ בְּרִיטָם, וּוּרְגּ פָּאַרְגְּלִיוּוּשָׂעָטּ, קוֹקָן לְאַנְגְּלִיאָנָגּ אַנְגְּעַשְׁטָרָעָנָגּ אַיִּינְ פִּינְטָלּ. דְּאָסּ אַיּוֹ דָּאָגּ, וּוּנְ עַרְ פָּאַרְטְּרָאַכְטּ זִיבּ. אַוְן אַטּ בְּנִיטָן זַיִן זִיבּ, זָבְנָעּ אַוְינָנוּ. אַ שָּׁאַרְפָּעָרּ, פָּאַרְ אִים זַיִעָרּ בָּאַרְאַקְטָעּ רִיסְטִישָׁעָרּ קָעָרּ מִיטָּבּ קָאָפּ, אַוְן דֵּי אַוְינָנוּ קוֹקָן אַפּ דִּירּ, אַזְוּנָעּ מִילְדָעּ, וּוּרְעָמָעּ, דְּרִינְגָעּ מַאֲמָעָשּׁ אַרְיִין אַיּוֹ דָּעָרּ נַעַשְׁאָמָעּ, אַוְן אַפּן הָאָרֶצָן וּוּרְעָתּ דֵּיר אַזְוּ לַיְיכָתּ אַוְן גּוּטּ. אַוְן אַטּ שְׁמִיכְלָעָן זַיִן שְׁוִינִי, דֵּי אַוְינָנוּ זָבְנָעּ. דָּאָגּ בָּאַקְוּמָעּ זַיִן אַ בָּאוֹזְנוּדָרּ גְּלָאָנָצּ, זַיִן וּוּרְגּ שְׁטִיּ פָּעָרְיוּשּׁ-קִינְדְּרָעָשּׁ.

אַוְן מִיכָּאַעַלְסָעָם הָעַנְטָן! זָבְנָעּ וּוּנְדָרְבָּאָרָעּ. לְעַבְדִּיקָעּ, קְלוֹגָעּ הָעַנְטָן, וּוּלְכָעּ רְיוֹדָגּ, זָבְנָעּ, מְרָאַכְמָן. אַיּוֹנָעּ גְּרוֹיסָעּ, לְעַרְיִישָׁעּ מִיטָּלָעָן פֹּוֹן דָּעָמּ גְּרוֹיסָעּ בִּינְעַ-מִיטָּשָׁמָעּ מִיכָּאַעַלְסָעָם פָּאַרְעָנָעּ-מָעָן זָבְנָעּ הָעַנְטָן אַ בְּיוֹ נָאָרָטּ אַנְגְּנוּזְעָן אַרְטּ. מִיכּ, זָעָן נַעַנְמָסְטָן פָּאַרְטּ-בִּיאָרּ, וּוּלְכָעּ עַדְתָּה אַטּ נַעַחְתָּמָעּ דְּאָסּ גְּלִיקּ אַיּוֹ מַעְשָׁכּ פֹּוֹן 27 יָאָרּ גְּעַפְנָעָן זִיבּ אַפּ דָּעָרּ בִּינְעַ אַלְעָמָלּ לְעַבְנָ אִים אַוְן מִיטּ אִים, פְּלָעָנָן מִיכָּאַעַלְסָעָם הָעַנְטָן רָעָנָן, בָּאַצְוּבָעָרָגּ, בָּאַגְּבָסְטָמָעָרָגּ. דָּעַרְמָאָנָטּ זִיבּ אַיּוֹ קְנוֹגָנִי לְיִירּ, אַיּוֹ בִּזְיָאָמִין הָאַשְׁלִישִׁיּ, זָוּ זָבְנָעּ הָעַנְטָן פְּלָעָנָן רְיוֹדָגּ, וּאָסּ פָּאַרְאָרָטּ מִיעַפּ גְּדָעָנָקָעָן זַיִן פְּלָעָנָגּ אַוְיסְדְּרָאָקּ. אַיּוֹ גּוּ-דָעָנָקּ זָבְנָעּ הָעַנְטָן, וּוּנְ דָּעָרּ אַלְטָמָעּ קְנוֹגָנִי לְיִירּ זָכְטָ אַפּן קָאָפּ דֵּי קְרוֹגּ, וּוּלְכָעּ עַרְ הָאַטּ שְׁוִינְ לְאָגּ פָּאַרְלוּוּרָגּ, וּוּנְ עַרְ זָוּנָזָטּ אַנְ אַפּ זַיִן פָּאַרְוּוֹנְדָעָטּ הָאָרֶצּ. דָּעַרְמָאָנָטּ זִיבּ דֵּי שְׁפִילּ פֹּוֹן מִיכָּאַעַלְסָעָם — רַעַבּ אַלְטָמָעּ הָעַנְטָן אַיּוֹ "מְאַזְלְטָאָוּ", הָאַצְמָאָכָם הָעַנְטָן אַיּוֹ נָאָרָטּ-פָּאַדְעָנָסּ "קִישְׁעַפְמָאַכְעָרָנּ", מְעַנְאַכְעָמָ-מְעַנְדָּלָסּ — אַיּוֹ שָׁאַלְעַמְ-אַלְיִ-כּוּםּ "לְפָטּ-מְעַנְטָשּׁ", דֵּי הָעַנְטָן פֹּוֹן מְוּבָנָ אַרְבָּעָטָעּ אַיּוֹ בָּעָרְגָּעָלִיּ-סָאַנְסּ "פְּוּוּבָנּ", דֵּי הָעַנְטָן פְּוּנָעָםּ בָּאַדְכָנָ אַיּוֹ פָּעָרְעָצָעּ "בָּאַנְאָכָטּ אַפּןּ אַלְטָןּ מָאָרָקּ".

אויך דא, און צימער בא איט זיצנדייק, קאנסטע ניט אָפְרִיעַסֶן די אויגן פון זינע הענט. שאענוויזן קאן איכ אוזי זינן אונ הען, הען איט זשעדנע. אט דא, און דער אינטימער סוויזע, אנטפלעקט זיך מיכאעלס אין זינן גאנצער פראכט, מיט זינן גרויסן אינטעלעקט, פילוטיוקער ערודייציע, שארפן מוייב, מיט זינן היים, אָפָן הארצ און פָּעַטְישׂעַד נעשאמע.

ニיטּ אָז גַּבֵּיטּ פֿוֹן קְוָלְטָוֶר, וּוַיְסָנָשָׁאָפֶטּ, קְוָנְסֶטּ, צַוְּוָלְכָּן מִיְּכָאָעָלָם וְאֶל בִּיטּ גַּעֲוָעָן אַרְוִיסָׁוִיזָׁן אַבְּזָוְנְדָעָן אַינְטָמְעָרָם. די לְעַצְּ— טַע דֻּרְפִּינְדָּוָג אַינְ פְּיוּזִיךְ, כִּימִיעַ, אַסְטָרָאָנָּאָמִיעַ, מְעַדְּיִצְּין, מְעַכְּנִיק— דָּאָס אַלְצְ אַחַת אִים שְׁמָאָרָק אַינְטָרָעָסְרָה. עַר פְּלָעָנְטּ דָּאָס דַּוְרְכָּנְעַלְיִעְנָטָעָה אַיבָּרְלִיְּעָנָעָן אַונְ פְּאָרְגָּעָדְעָנְקָעָן, עַר פְּלָעָנְטּ דָּאָס דַּוְרְכָּנְעַלְיִעְנָטָעָה דַּוְרְכָּמְרָאָכָטָן, פְּאָרָאָלְגָּעָמִינְגָּעָן אַונְ אַפְּ זַיְנָ אַוְיפָּן אַיבָּרְדִּיכָּטָן אַינְ פְּרָעָלְעָכָע פָּאָרְמָוְלְרָנוּגָעָן.

פְּרָאָפְּעָסָאָרְ אַלְעָקְסָאָנְדָרְ אַלְעָקְסָאָנְדָרְ אַוְיִיטִישׂ וּוַיְשָׁנָעוֹסְקִי הָאָטּ מִירְ דְּעַרְצִיְּלָטְ, אוּ עַר אַונְ זַיְנָ פָּאָטָעָר, דַּעַר אַזְוּסְטָעָר בִּירְוָרָן אַקְאָדָעָמִיְּ קָעָר אַלְעָקְסָאָנְדָרְ וּוְאַכְּלִילְיְ�וּטָשׂ וּוַיְשָׁנָעוֹסְקִיְּ, אַרְבָּעָמָן שָׁוֹן לְאַנְגָּעָן יָאָרָן אַיבָּעָר דַּעַר פְּרָאָבְּלָעָם פֿוֹן דַּעַר אַרְמִיקָּעָר אַנְעַסְטָעָזִיעַ. זַיְעָר דַּעַרְפִּינְדָּוָגְ, וּאָס אַיְזְ בָּאוֹזְסָטְ אַינְ דַּעַר סָאָעָוְטִישָׂרָה מְעַדְּיִצְּין אַונְ טַעַרְבָּג נְאָמָעָן "וּוַיְשָׁנָעוֹסְקִי-בְּלָאָקָאָרָעְ", בָּאַשְׁמִיטָה אַינְ דַּעַמְּ, וּאָס מַעְ אַגְּטוּוּיְּטָעָקָטְ גַּאָרָ אַבְּאַשְׁמִיטָה אַרְטָם, אַוְיִסְמִיחְדָּנְדִּיקְ דַּעַמְּ אַלְ— גַּעַמְּיִינְעָם נַאֲרָקָאָן, וּוּלְבָעָר אַיְזְ אַגְּגָעָנוֹמָעָן אַינְ דַּעַר כִּיְּ רַוְּגָעָ. מִיכְאָעָלָם, וּוּמְעָנָג דיּ פְּרָאָבְּלָעָם פֿוֹן אַנְטוּוּיְּמָעָקָן הָאָטּ זַיְעָר אַינְטָרָעָסְרָה, אַיְזְ בִּינְגָעָוָעָן אַפְּ גַּאנְצעָרָרְ רְיִ אַפְּעָרָאָצִיעָם אַינְ דַּעַר קְלִינִיקְ פֿוֹן אַקְאָדָעָמִיקָּעָר וּוַיְשָׁנָעוֹסְקִי. אַיְנָמָאָלְ הָאָטּ מַעְן דְּאָרָטְ אַפְּעָרָירָטְ זַיְעָר אַשְׁוּעָרְ קְרָאָנָקָן — אַנְ אַלְטָן יִידָּן, אַשְׁנְטָרָה. מִיכְאָעָלָם אַיְזְ בִּינְגָעָוָעָן באַ דַּעַר אַפְּעָרָאָצִיעָה. דַּעַר שְׁנִינוּדָעָר הָאָטּ זַיְכָּמָרְ דַּעַרְפּוּיְּתְ, וּוּנְ עַר הָאָטּ דַּעַרְ אַפְּעָרָאָצִיעָה. דַּעַר שְׁנִינוּדָעָר מִיכְאָעָלָם. דיּ אַפְּעָרָאָצִיעָה הָאָטּ זַיְכָּמָרְ אַגְּגָעָהוּבָן. פָּאָר דַּעַמְּ שְׁנִינוּדָעָרְ פָּאָנָעָטְ הָאָטּ

מעג אוועקגעשטעלט אג עקראנן, קערדי ער, דער קראאנקער, וועלכער האט זיך געפונגען באם פולג באווויסטען, זאל ניט זאג, ווי מושנידט אים. מיבאעלס איזו געשטאנגען איזו, או ער האט געזען, ווי ס'קומט פאר די אַפְּעָרָצִיעַ, אונ אינ דער זעלבער צייט האט ער פֿאָרְפֿירְט א שמוועס מיטן קראאנק.

— ניגן, באווער מיבאעלס, איכז וועל ניט שטארב. איכז וועל איבערקומווע בעשאָלעム די אַפְּעָרָצִיעַ, — האט געזאנט דער שנייע-דער, — איכז מוז דאָכ דערלעבן היטלערם מאָפְּאָלָע (דאס איזו געווען איג דער צייט פון מיילכאמע).

די אַפְּעָרָצִיעַ איזו דורך מיט די בעסטע רעוזלטאטן. מיבאעלס איזו געווען באָנִיסטערט.

— די גרויסקעט פון איעיר דערפֿינְדוֹנְג, לוייט מײַן מײַנוֹן, באַשְׁמִינְשֶׁת נאָכ אינ דעם, — האט זיך געווונגעט מיבאעלס צו די געלערגנטען, — וואָס, אַגְּטוּוּיְעָקְּנְדִּיק נאָר א באַשְׁמִינְשֶׁת אַרט אונ לאָזְׂדִּיק דעם קראאנק דעם באַוּוּסטען, גיט איז א מעגלעכְּקָטָע דעם קראאנק מָאָבְּלִיזְׂיָוָן אלְּע זינע אַינְעָרְלָעְכָּבָע קוּבָּעָס אונ אַקְטָיוּ מִיטְהָעֵלְפָּן זיך אלְּיָין אַיבְּרָקְּמוֹעָן די אַפְּעָרָצִיעַ.

די געלערגנטע זינען נישטוייעט געוואָרג.

— איזו טוף באָנְעָמָעָן, אַוְּסְּפּוּרְלָעָבָע אָג, אינ דער זעלבער צייט, לאָקְּאַנְיִישָׁ פָּאָרְמְוּלִירְן אַיְנָע פון די אַיְגְּנְשָׁאָפְּטָג פון אַנדְזָעָר מַעַמְּדָר האט געאָנט נאָר איזו מיבאעלס, — האט פָּאָרְעָנְדִּיקְּט א. א. ווַיְשַׁׂךְ.

מיבאעלסאָס געווילשאָפְּטָלָעְכָּבָע טעטיקיט איזו געווען זיינְר פָּאָז פּוֹלְעָר צוֹיְשָׁן אלְּע שְׁוַיכָּטָן פּוֹנָעָם סָאָוּעָטִישָׁן פָּאָלָק. זינע רעדעס אונ פָּאָרְמְרָאָגָן סְיִי אָפְּ סְפָּעְצִיעְלָעָמָעָס פָּאָר אַקְטִיאָרָן, קָוָנָסְטְּ-טוֹרָע, בִּינְעַ-מִיטְעָרָם, יְוָגָנָט פון טָעָמְרָאָלָע לְעָרָנָ-אַנְשָׁטָאָלָטָן אָונ קָוָנָסְטְּ-אַיְנָסְטִיְאָטָזִיעָם, סְיִי זוּגָנָן אַלְגָּעָמְיָוָן-פָּאָלִיְאִיטִישָׁן פְּרָאָגָן, וועל-כע ער פְּלָעָגָט גָּאנָץ אָפְּטָלְיִיעָנָע פָּאָר אַרְכְּבָּעָטָר, סְטוּדָעָמָן, שְׁרִיְּ-

מיינעלאט איבן דער ראל פון זייזל אַוּאָדִים אַיבן דער פֿיעַס
די מישפֿאָכָע אַוּאָדִיס פֿוֹן שְׁרָעֶז מאָרְקִישׁ.

מיכאעלס איב דער ראל פון טעוויע איב דער פיעסע «טעוויע
דער מילקער» קויט שאגעט-אליג'כמען.

בשער געלערגטשע, מיליטער-לַנְטַט, זיינגען אלע מאָל געווען אינחהאלטראַטְבּוּעַ,
קלוגע אונ שארפֿע, טיפּ דורךגעדרונגגעגע מײַט דער געלערגטשאַטְבּוּזַנִּי
שער וועלט-אַנְשֵׁוֹזֶנְג, אַרְגִּינְעַלְעַלְעַ לְוִית דער פָּאָרְמַט, אַנְגַּעַזְאַפְּטַע מִיטַּ
עכטן פָּאָלְקַס-הַומָּאָר, אַפְּאָרְיוֹזְמַעְג אָונְגַּלְטִיכְוּוּרְטַלְעַכְעַ. זיינְגַּרְוִיסַּע
ערודיזְיַע אָונְגַּרְיַע לְעַבְנְסַדְעַפְּהָאָרְגַּן, זיינְגַּמְעַטְּקַעְר אַרְאָטְאָר
ריישׁעַר טַאָלָאנְט (בֵּין זיינְגַּאֲנְקָומְעַג אַיְינְטַעְמַע אַיְזַיְמַעְלַם גַּעַדְעַת
זַוְּגַן אַיְרוּסְט) פְּלַעַגְנַן פָּאָרְאוֹנְדְּלַעְג זַוְּגַן דַּעֲדַעְמַע אַיְזַיְלְבַּשְׂטַעְנְדְּקַע
קָוְנְסְטְּרוּרְק, אַיְינְגַּדְעַרְשְׁוֹנוֹגְגַּע פָּוֹן אַבְּאָדִיבְּטְנְדְּקַע גַּעַזְעַלְשַׁאְפְּטַלְעַכְעַן
פָּאָרְגַּעְמַע. מִיטַּזְיַע שָׂאָרְפַּע אָוִיגְע, צָאָרְטַן אָוִיר, מִיטַּזְיַע אַרְטִיכְשַׁיְשַׁ-
פָּאָעְמִישַׁן כּוֹשְׁפַּלְעַגְנַט עַר אָרוּמְכָּאָפְּן, דָּעְרְבִּילְן יַעַדְע אָאוּדִיטְאָרְיַע.
דַּעַר קָאַנְטָאַקְט צָוִישַׁן אִים אָגְע זַוְּגַן צְיוֹשְׁוַעְר אָונְגַּזְעַר פְּלַעַגְט
זַוְּגַן גַּלְטַיכְעַטְבַּלְעַט.

אָפּ אַיְינְגַּר פָּוֹן זַיְינְגַּע לְקַצְיַעַם אָפּ דַּעַר טַעַמְעַ "פְּסִיכְאַלְאָנִיּוּ
פָּוֹן אַקְטִיאָרְישַׁעְר מִיטְמַעְרְשַׁאְפְּט" אַיְינְגַּמְאַסְקְּוּעַר אַקְטִיאָרְנְהַווּ אַיְזַיְ-
בְּשַׁגְעַוְונְג דַּעַר גְּרוּסְמַעְר סָאָוּטְמַעְשַׁעְר גַּעַלְעַרְגַּטְבּוּר פִּיזְאַלְאָגְן, פָּאוּ-
לְאָוּסְמַע אַנְכְּפָאַלְגַּעַר, אַקְאָדְעַמְיַקְעַר לְ. אָ אַרְבָּעָלִי. דַּעַר גְּרִיצְגְּרוּיְעַד
אַקְאָדְעַמְיַקְעַר הַאָט זַוְּכַּפְּאָרְגִּינְטְּרָעְסִירְט מִיטַּמְבְּאַעַלְמַעְמַע אַנְגְּנַעַר
דִּיְ אַרְוִיסְזַאַגְוָנְגַע. צָוִישַׁן לְ. אָ אַרְבָּעָלִי אָונְגַּלְוִוְעַמְעַן
הַאָט זַוְּכַּפְּאָרְגִּינְטְּרָעְסִירְט. לְוִית דַּעַט פִּאָרְשְׁלַאָגְן פְּוֹנְגַעַט
אַקְאָדְעַמְיַקְעַר לְ. אָ אַרְבָּעָלִי הַאָט מִיבְּאַעַלְמַמְבְּעַנְג אַנְגְּנַעַרְבִּין שְׁתוּדוֹרִין בָּא
אִים פִּיזְאַלְאָנִיּוּ. אַוְנְטַעְר דַּעַר אַנְפְּרוֹגְגַּן פְּגַעַט גַּעַלְעַרְגַּטְבּוּר פְּלַעַגְט
מִיבְּאַעַלְמַמְבְּעַנְג פָּוֹן צִוְּעַט זַוְּכַּפְּאָרְגִּינְטְּרָעְסִירְט אַנְגְּנַעַרְבִּין דִּעְרַ-
לְעַרְגַּבְעַג פְּרָאָבְלְעַמְעַן, וּוּלְכָאַהְבָּגְגַּן אַשְׁבָּגְגַּן צַוְּשִׁיכְעַמְעַן זַוְּכַּפְּאָרְגִּינְטְּרָעְסִירְט, מִאָרְ-
מָאָזְנַן אָונְגַּעַרְגַּטְבּוּר נְעַרְוּוֹן-טַעַמְיַקְעַט פָּוֹט מְעַנְטְּשַׁלְעַכְעַן אַרְגָּגָנִיּוּת.
מִיבְּאַעַלְמַמְבְּעַנְג הַאָט גַּעַמְבַּשְׁגַּט גְּרוּסְמַע פָּאָרְשִׁירְט, אָונְגַּזְעַר פָּוֹן דִּי בַּיִּ-
זַוְּגַן דַּעַר הַאָט אִים אָמָּאָל אַפְּיַלְעַג זַוְּגַן:

— אַיר זַוְּגַן, סָאַלְאַמְּאָן מִיכְטִילְאַוְיִטְשַׁ, אַיר הַאָט גַּעַמְבַּשְׁגַּט
טַאַעַם, וְאָס אַיר זַוְּגַן גַּעַוְאָרְגַּן אַנְקְטִיאָר. אַיר וּוּאַלְטַזְיַע אַבְּאָדְעַמְיַקְעַט

בעסער פארנעמען מיט פיזאלאנגע. פונ איב וואלט ארכוים א מא-
לאנטפּוֹלְעָר פִּזְאַלְאָג.

אט וועגען די אלע באגעגענישן זינגען, וועגען זיין שטעקיעט אויסער
די וועגען פון אונדזער טעאטער, פֶּלְעָגְטִּיכְּאָלְמִּים מֵיר דָּרְצִיְּלָן אַיִן
די אַינְטִימָע שְׁמוּעָן אַונְדוֹזָעָר, אַיִן די נַאֲכָטְשָׁאָעָן בָּא אַיִם אַיִן
צִימָעָר.

— וויסטן, ווער ס'אייז געווען אט דער אלטיטשקרע, מיט וועלגן
איך האָב דיב החינט באַקאנט אַיִן מִין קָאַבְּינָעַט אַיִן מַעַמְעָר? זַיִד-
ער אַן אַינְטְּרָעָסְאַנְטָר מַעַנְטָש — אַ פֿרְאַפְּעָסָאָר אַ בִּיבְּלִיאָפִּיל.
זינגען גאנץ געגען קָאַלְעָקִיזִיאָנִירֶת ער אַונְיקָאַלְעָ בִּיכְעָר, ער וויסט מִין
לייבע צו בִּיכְעָר אָוָן בְּרַעֲנָגְטִּיכְּמִיר, ווען אַיִם גַּעֲלִינְגָּט צו גַּעֲפִינְגָּן
עַפְּעָס אַן אַנְטִיקִיל.

אָוָן מִיכְּאָלְמִּים גַּעַמְטִים מִיט אַבְּזָוְנְדָעַר צָעַרְלָעְכְּבִּיטָטִים פָּוָן שְׂרִיבָ-
טִישׁ עַטְּלָעְכָּע בִּיכְעָר אָוָן וּזְיוֹזָט מִיר זַיִד. דָּאָס זַיְנָעָן אַלְטָעָ אַוְיסְנָאָ-
בעָם: יְהָאָק, עַסְטָעִטִּיק, פִּילְאָסְפִּיל, אַ זַּעַלְטָעָן אַוְיסְנָאָבָעָ פָּוָן
הַיְוִינְגִּיכְּ הַיְוִינְגִּ.

מִיכְּאָלְמִּים הָאָט אַמְּאָל גַּעַשְׁפָּאָסְטִּים:

— אָפָּ דָּעַר עַלְמָעָר, אוֹ אַיִךְ וּוָעַל שְׂוִין נִיט זַיִן בעקוּעָב אַרְבָּעָטָן
אַיִן טָעָאטָר, וּוָעַל אַיִךְ וּוָעַרְבָּן אַכְּנָבִינְדָעָר. אַיִךְ וּוָעַל זַיִן מִיט
מִינְעָן בִּיכְעָר, אָוָן וּוָאָס וּוָעַט מִיר פָּעַלְנוּ?

גַּעַלְיוּנְעָט, רִיכְמָוּקָעָר גַּזְיָאנְט, גַּעַרְבָּעָט אַיִבְעָר אַבוֹל הָאָט מִידִ-
כְּאָלְמִּים זַיִיר אַסְאָכְאַלְעָ זַיְנָעָ יְאָרָן. די לְעַצְמָעָ צִוְּתִּים פֶּלְעָנְטִים אַיִם
אַוְסְקָוּמָעָן זַיִיר אַסְאָכְאַלְעָ צו לִיְיָעָנְגָּן. אַ מִיטְגָּלִיד פָּוָנְגָּטִים קָאַמְּיָעָט
אַיִבְעָר די סְטָאַלְיִינְ-פְּרָעָמִים (ער אַיִן גַּעַוְועָן דָּעַר פָּאַרְזִיצָעָר פָּוָן דָּעַר
טָעָאטָרָאַלְעָר סְעָקְצִיעָא בָּאָמָּקָמִים), אַ מִיטְגָּלִיד פָּוָנְגָּטִים קִינְסְטָלְעָ-
רִישָׁוֹן רָאָט פָּוָנְגָּטִים קוֹנְסְטָ-קָאַמְּיָעָט בָּאָמָּמָנִיסְטָאָרָן-רָאָט פָּוָן פְּסָכָר,
אַ זְוּרִיד-מִיטְגָּלִיד פָּוָן פָּאַרְשִׂיּוֹרָעָן פָּאַנְקָוּרָסָן, דָּעַר פָּאַרְזִיצָעָר פָּוָנְגָּטִים
יְדִיְשָׁן אַנְטִיפָּאַשִׁיסְטִישָׁן קָאַמְּיָעָט, אַ פָּרָעָזִידְוּת-מִיטְגָּלִיד פָּוָן אַ

אנצער ריי פראפעס אונגעלאָ אינסטייטו ציעם, האָט מיכאָעלם געהאט צו לײַענען אָג אופחרער פיעטן, מאָנּוּסְקִירִיפֶּן, מאָמְעָרִיאָלְן — ניט נאָר לײַענען, נאָר אָרְזִינְטְּרָאָגְן זַיְנָע קָאָרְעַקְטְּוֹגְן, זַיְנָע אָנוּזְיוֹגְן — געג, רעדאגּוֹרְג. באָ אַיְם אַיְבִּינְעַט אַיְн טַעַמְטָר אָג אַיְן דָּעַר חַיִּים פְּלַעַגְטָמָעָן מַעֲנָצָמָעָן טַרְעַפְן אַגְּרוּסְעַט צָאָל מַעֲנָצָמָעָן — פֿרָאָז אַזְּקָעָר, פֿאָעָטָן, דְּרָאָמָּאָשְׁוָרָגְן, קִינְסְטְּלָאָרְ, אַקְטִיאָרְ, מְזִיקָּעָר. אלְעָמְלָעָגְן זַיְיָ אַיְם בְּרַעַנְגָּעָן זַיְיָרָעָ וּוּרָקָ, זַיְכָּ מַעְיָאְשָׁעָוָוָו זַיְנָע מַיְתָּאִים, אַוִּיסְחָעָרָן זַיְנָע מַיְנָוָגָן — פֿאָר אַלְעָמָעָגָ אַיְזָן מיכאָעלם גַּעוּגָע דָּעַר העַכְסְטָרָע אַוְטָאָרִיטָמָעָט. אַלְעָמָעָגָ פְּלַעַגְטָמָעָן עַר אַוִּיסְחָעָרָן. אָגָן וּוּפְלָאָז שַׁעַטָּעָמָעָן פְּלַעַגְטָמָעָן גַּיְינָן צָו אַיְם מַיְתָּאִים זַיְיָרָע פֿערְזְוּנְלְעָבָעָ אַיְנָאָ- נִים! וּוּ אַגְּרוּסְעַט פֿילְבָּאָרָעָר נַעַשְׂאָמָּעָ-קָעָנָעָר, פְּלַעַגְטָמָעָן מיכאָעלם גַּוָּט וּוּסָגָן זַיְזָזָיָן צָו וּוּמַעְגָּעָן צַוְּיָינָן. מַיְתָּאִים וּוּאָסָם פֿאָר אַפְּרִידָה פְּלַעַגְטָמָעָן מיכאָעלם אַוְפְּנָעָמָעָן יַעֲדָעָ נַעַטָּע דַּרְשָׁנָיָנָגָן אַיְן דָּעַר סָפָאָוּמִישָׁעָר קִיטָּעָרָאָטָר, קָוָנְסָטָ, קָוָלְטָוָר, וּוּסְמְנִשְׁאָפָטָן! וּוּ טַיְיָעָר אַיְם אַיְזָן גַּעוּגָע יַעֲדָעָט נֵטָז וּוּרָקָ, יַעֲדָעָט נַעַמְעָן! בְּגַעַרְעָנָקָ, מַיְתָּאִים וּוּאָסָם פֿאָר אַ- באַנְסְטָרָוָגָן עַר האָט אַוְגָעָנוּמָעָן אַנְעָסְפָּלָמָאָכָס נְאָוּעָלָגָן, עַמְּאָנוּיָלָקָאוּסְטוּמָשָׁעָס וּוּרָקָ.

מיכאָעלם האָט לִיב געהאט אַנְגָּג, אַפְּאַלְקָמְ-לִיד. מְזִיק האָט עַר באַנוּמָעָן אָגָן גַּעַפְּלַטְמַיְתָּאָלָע וּבַנְּעָזָבָשִׁים. זַיְנָע מְזִיקָּאָלִישָׁקְטָמָעָן האָט דַּעְרָגְרִוְיכָט דַּי הַעַכְסְטָמָעָ מאָדְרִיְינָע. וּבַנְּגָגָן אַיְם קָאָן מַעֲנָצָמָעָן זַיְגָגָן — "קָאָל אַצְמוֹסִי מְזִימָאָרָגָן". אלְעָז אַיְם האָט גַּעוּגָען. אלְעָמָעָגְן זַיְנָע אַקְטִיאָרִישָׁע אָגָן רַעַשְׁיָמְעָרִישָׁע שַׁאַפְּוָנָגָעָן זַיְנָעָגָעָן דַּוְרְכָנְדָרְוָנוּגָעָן אָגָן אַנְגָּזְוָאָפָט מַיְתָּאִים גַּעַנְגָּעָן, מַיְתָּאִים אַינְעַרְלְעַכְבָּר מְזִיק. וּוּ אַגְּרוּסְעַט פֿאָדָעָמָעָן פְּלַעַגְטָמָעָן דַּוְרְכָנְיָוָגָן דַּוְרְכָנְיָוָגָן אַיְטָמָמָיוֹ, וּוּלְכָבָר האָט בְּוּלְעַטְרָאָר אַפְּגָעָדְקָט דַּי אִידִי פָּגָן זַיְנָע יַעֲדָעָר רָאָל אַדְעָר פֿאָרְשְׁטָעַלְגָּוָגָן. אַיְנָע יַעֲדָעָר לִידְמַעְתָּאָר אַוְפְּרָדְקָנָן דַּי גַּעַשְׁאָמָעָן. אַיְכָּ דַּעַרְמָאָן זַיְכָּ, וּוּ מיכאָעלם האָט אַונְדוֹן מַאְמָעָשָׁב אַכְזִוְּבָרָט שָׁוִוָּג אַיְגָן דָּעַר עַרְשְׁטָאָר רָאָל זַיְנָעָר — אָגָן שֻׁמְטָסְפָּעָמָעָן

איינע פון די בעסטע אקטיאריישע שאפונגגען מיכאעלסעם — אין דער ראל פון רעב אלטערן אין "מאולטאו", מיט זיין אויספיגן "אייז גע-וועג אמאָל אַ פֿאַסְטֶעֶבל" (קעדז צו באַטערקן, או רעב אלטערן, וועלכּנָה ער האָט צום ערשות מאָל געשפֿילט דעם בְּשֵׁנִין יאנואָר 1921 יאָר, האָט מיכאָעלס געשאָפּן, וועג ער אייז געווועג אָפּ דער בִּינָה אַינְגָּאנְצָן דאָס צוֹווֹיְטָע יאָר). שוֹין דאג האָבָּן מיר דערפֿילט, או די נְצֵעַ סָאוּזָע-מיישׁ וידישׁ בִּינָה האָט באַקְומָעָן אַ גְּרוּסָע אַקְטִיאָרִישׁ פֿערזָעָלָעָבָּן קְיֻמָּט. זְבַּעַן באַרְיְמָטָע לִידְךָ אָגָּן ווּרטָעָר "טַיִּין, טַיִּין..." אין צוֹווֹיְטָע אַקְטִים פּוֹן "צָוֹויִי חֲנַדְרָתָט מְזִוְּנָתָט", האָצְמָאָכָּס לִידְעָר אין "דָּעָר קִידְעָמָאָכָּעָרָן" אָאוֹן. האָבָּן באַצְוּבָּרָט דעם צוֹשיְעָר.

הערן מיכאָעלסן זינגען אַ לִידְךָ אָגָּן ווּרטָעָר האָט מען באַדָּרְפּט נִימָט אָפּ דער בִּינָה, נָאָר באָ אִים אַיִן צִימָעָר אַיִן אַן עַנְגָּן קְרִיזָן פּוֹן נָאַעַנְמָעָ פֿרְיִינְמָ. אַיבְּךָ האָבָּן גַּעַחַת דָּאָס גַּלְיָקְ בִּיזְוָינָג, וועג אָזָא מִינָּן לִידְךָ אַיִן גַּעַבָּרָג גַּעַוָּאָרָג. זִיכְרִיךְ מִיטְמָיר, פֿלְעָנְטָעָר מִיטְאָמָּאָל אָנוֹן-הִיְבָּנָה אַ לִידְךָ, אַיבְּךָ פֿלְעָנָג אַונְטָעָרְקָאָפָּגָן, אַונָּסְפֿלְעָנָט אַוְעָקָנִין צָוְישָׁן אַונְדוֹזָא אַ לְּבָבְעִיקָּר שְׁמוּעָם אָגָּן ווּרטָעָר אָפּ שְׁאָעָן. מיכאָעלס האָט מִיכְמָעָן גַּעַלְעָנָט, ווּיאָזָוִי מַעַן באַדָּרְפּט פֿאַרְשְׁטִין אַ לִידְךָ. מִיכְמָעָן האָבָּן אַיבְּךָ אַ סָּאָכָּ, אַ סָּאָכָּ צַוְּ פֿאַרְדָּאָנְקָעָן. ער האָט גַּעַהַאָט דעם גַּרְעָסְטָן בִּילְעָק אַיִן מִינָּן אַקְטִיאָרִישׁן וועג. שוֹין פּוֹן אָנוֹן-רוּעָר עַרְשְׁטָעָר באַגְּעָנָנִישׁ אַיִן אַוְגָּוָסְט 1920 האָט ער אַרוּסְגָּעוּזָן אַ הַרְצִיקָעָ פֿאַטְעָרְלָעָכָעָ באַצְוּנָג צַוְּ מִיר.

אַיבְּךָ דָּרְמָאָן זִיבְּ ווּינְטָעָר 1922. אַיבְּךָ בִּינָה שְׁוֹין אַ האָבָּן יאָר אָפּ דער בִּינָה. אָפּן הַארְצָן איַז מִיר גַּעַוָּעָג נִימָט גְּרִינְגָן. פּוֹן ווּינְטָן אָוּרָאָל בֵּין אַיבְּךָ גַּעַקְוָמָעָן אַיִן מַאֲסְקוּעָ זִיבְּ לְעָנְגָּעָן אַיִן דער יִדְיְשָׁעָר מְעַאַטְרָאָלְעָר סְטוּדִיעָ. אַיִן דער סְטוּדִיעָ האָבָּן אַיבְּךָ גַּעַלְעָרָנט בְּלוּזָן עַמְּלָעָכָעָ באַדָּשִׁים, מַעַן האָט מִיכְמָעָן גַּלְיָקְ צְוֹעָנָמָעָן אַיִן מְעַאַטְרָה, גַּעַ-גַּעַבָּן אַ רָּאָל אַיִן דער שְׁאָלְעָמָדְאַלְיְכָעָם-פֿאַרְשְׁטָעָלְזָנָג. אַיבְּךָ האָבָּן גַּעַ-טָּאָן אַלְצָ, ווּאָסְטָעָר דער רְעוּשִׁיסְטָר האָט פּוֹן מִיר גַּעַפְּאַדְרָעָט, מָאָן אַונָּ

נאכט גערעפעטהרט. דער ריעושיסער האט מיר געהויסן שרעען — האב איכ געשריינ בעז הייזעריך צו ווערג, מ'האט געפֿאָדרערט שאָרֶד פֿע באָוווענְגַּנְגַּן — האָב אִיכ פֿון גאנֵץ פרֵי בעז שפֿעט זַיב פֿאָרנוּמעַן מיט פֿיוישׁע אַיבּוֹנְגַּן. נַאֲר אַינְגָּרלְעַב בֵּין אִיכ גַּעוּנָן קָאלָט. אִיכ האָב נִימַּט אַנְגַּעַחַוְיכּוּן צו פֿאָרְשְׁטִינוּן, וּוֹאַזְוִי דָּארֶט אָן אַקְטִיאָר אַונְגַּן צו אַ רָּאַי, אָן כְּהָאָבּ בְּאַשְׁלָאָסְפּן, אוֹ פֿון מִיר וּוּטַ שְׂוִינְ קִינְ אַקְטִיאָר נִימַּט זַיְנַן אָונַ אִיכ מַזְוּן באָצְעַמְנָם אָוּוּק פֿון מעָטָהָר. אַט מיט די שׂוּעָרָע גַּעדְאָנְקָעָן האָב אִיכ זַיב אַרְומְגַּעַטְרָאָגּן אַהֲבָ אִיכ זַיב אַיְינְמָאָל, אַיְן אַ וּוּינְטְּעַרְנָאָכְטּן, נַאֲמַ דָּער פֿאָרְשְׁטְּעַלְגָּוּן האָב אִיכ זַיב פֿאָרְקְּלִיבּוּן אַיְן פְּאַיְעַ פֿון טְּעַמְּדָר אִיכ אַ וּוּינְקָעַלְעַ עַרְגָּעָז. לְאַגְּגַן בְּגַן אִיכ גַּעוּנָן פֿאָרְטִּיפַּט אַיְן מַעְנָע גַּעדְאָנְקָעָן. עַמְּצָעָר האָט אַרְוּפּ-גַּעלְיִינְט אַהֲנָט אַפְּ מַנְגַּן קָאָפּ, אִיכ האָב אַונְגַּעַחַוְיכּוּן די אַזְוִינָן — פֿאָרָ מִיר אַיְן גַּעַשְׁטָאָנָעָן מִיכְאָלָם.

— שְׂוִינְ אַ לְאַגְּגַן אַטְּשׁ שְׂפִיר אִיכ נַאֲכָ נַאֲכָ דִּיר — האָט עַד גַּעַזְאָנָט צו מִיר, — זַיְגַּן מִיר, וְאַסְ קָוָמָט מִיט דִּיר בְּאָרוֹהָ דָּעָרְצִיּוֹן וְאַסְ בְּאוּמְרוֹזְקָט דִּיכְ?

אִיכ האָב גַּיט אַוְיְסְגַּעַתְּלָמָן אַיְן זַיב צְעֻוּיָּנָט. מִינְ בִּיטָּעָר הָאָרֶץ האָב אִיכ אַוְיְסְגַּעַתְּלָמָן פֿאָרָ אִים.

מִיכְאָלָם האָט מִיכ אַוְפְּמְעַרְקוֹזָם אַוְמְגַּעַעַהָרָט, אַגְּגָעַוְמָעַן מִיכ באָ די הענט, זַיב אַוְעַקְעַגְעַזְעַטְזָט גַּעַבְנָ מִיר אַיְן לְאַגְּגַן מִיט מִיר גַּעַשְׁמָרָה עַסְטָ. פֿאָר אַט דָּער נַאֲכָט בֵּין אִיכ דָּוְרָכָ מַאְמָש אַגְּגָעַז אַונְגַּעַרְסָדָה מַעַט פֿון אַקְטִיאָרִישָׁר מַיְסְטְּרָהָרָטָט. אַפְּ קָאנְקָרְעַטְזָ בְּיִשְׁפְּלָן פֿון מַיְנָן אַרְכָּבָט עַר מִיר דָּעְרוֹזָן מַעְנָע פֿאָלְעָרָגָן, דָּעְרָקְלָעָרָט, וּוֹאַזְוִי זַיְ אַוְיְסְמִידָרָגָן, גַּעַגְעַבָּן צו פֿאָרְשְׁטִיּוֹן די אַלְגָּעַמְיָינָעָ פֿון אַקְטִיאָרִישָׁר שְׁאָפְוָנָגָן, צַוְּגַּעַנְגַּט זַיְגָּהָשְׁגָּאָכָעָ אַיבָּעָר מִיר.

אָונַ פֿון דָּעַט אַוְונָט אַנְ (פֿון דָּאגּן, אַיְינְגְּטְלָעָבָ, האָט זַיב טָאָקָעָ אַגְּגָעַחַוְיכּוּן מַיְנָן אַקְטִיאָרִישָׁ לְעָבָן) בֵּין דָּעַט שְׁוּדְעָרְהָאָפְּטָהָן טַאָגָ פֿון זַיְנָ אַוְמָקָומָהָאָט מִיכְאָלָם אַגְּגָעַחַוְיכּוּט מִיט מַיְנָ אַרְבָּעָט, שְׁמָנְדִּירָק

האָב אַיכְ גַּעֲפִילֶט זַיִן צַעֲרְטְלָעֶכְעַ האָנֵט, זַיִן הָרְצִיכָע בָּאַצְוֹנוֹג. עַר
הָאָסְטָמָא מִיר נַאֲר גַּעֲהָאַלְפָן מִיט זַיִן וַיְכְטִיכָע, אַלְעָמָלְלָאַלְמִיפָע,
עַכְטַ מִיכְאָעַלְמִישָׁע, אַנוּוּבְזַוְגְעָנָג, עַר הָאָשָׁט מִיכְאָרְטִינְגְּעַפִּירָט אַיְן זַיִן
אַיְגְעַנְעָר שַׁעַפְעַרְיִישָׁר לְאַבְאָרָאַטָּאָרִיעַ. פָּאָר מַבְנָעַ אַוְיָגָן זַיִן
אַלְעַז זַיִן גַּעַשְׂטָאַלְטָן אַיְן אַלְעַז סְטָאַדְיָעַם. עַר פְּלַעַנְטַז זַיִן טַוְילָג מִיט
מִיר מִיט אַלְעַז זַיִן שַׁעַפְעַרְיִישָׁר פְּלַעַנְעָר. אַזְוִי הָאָשָׁט זַיִן גַּעַשְׂאָפָן
דָּעַר קָאנְטָאַקְטַ צַוְוִישָׁן אַיְם אַיְר אָפְ דָּעַר בִּינָע, אַדְאָנָק וּוּלְבָנָן
מִיר הָאָבָן זַיִן פָּאַרְשָׁמָאַנְעָן אַפְנָוָנָק; דָּעַר שַׁעַפְעַרְיִישָׁר קָאנְטָאַקְטַ
וּוּלְכָבָעַר הָאָשָׁט מִיר פָּאַרְשָׁאַפְטַ אַזְוּפִילְ פְּרִיְיד, אַזְוּפִילְ גְּלִיק, אַזְוּלְבָעַ
הָעַרְלָעֶכְעַ אַומְפָאַרְגָּעָסְלָעֶכְעַ מַאֲמָנָגָן.

הָאָצָמָאָב אַיְן דִּי בָּאַבָּעַ יַאֲכָנָע ("דִּי קִישְׁעַפְמָאַכְבָּרָנָ"), אַוְרִיעַלְ
אַקְסָטָא אַיְן בְּעַנְ-אַקְיָבָא ("אַוְרִיעַלְ אַקְסָטָא"), שִׁימְעָלָעַ סָאַרְאָקְעָר
אַיְן סָאַרְאָוּוּיְטִשְׁקָ ("200.000"), דִּי בָּאַרְכָּאָנִים ("בָּאַנְאָכָטַ אַפְנָ
אַלְטָן מַאֲרָקָ"), יְעַצְעַרְהָאָרָע אַיְן יְעַצְעַרְ-טוּוּוּ ("דָּאָס צַעַנְטָעַ נָעַ
בָּאָטָ"), בִּינְיָאָמִינָ אַיְן סְעַנְדָעָרָל ("מַאֲסָעָם בִּינְיָאָמִינָהָאַשְׁלִישָׁיָ"),
מַעְנָאָכָעָם-מַעְנָדָל אַיְן קָאָפְאָטָעַ ("לוּפְטָ-מַעְנָטָשָׁנָ"), דָּעַר טַוְיבָעָר אַיְן
יְאָסְעָלָעַ בָּאָבָצָעַ ("דָּעַר טַוְיבָעָר"), יְוִילִים אַיְן סְטָאָנִיםְלָאָוּ ("פִּירָ
טָעָגָ"), מַעְסִיעָ גַּרְעוֹאָג אַיְן אַנְאָטָאָלָפָאָטָאָס ("מִילְיָאָנָעָר, דָּאַנְטִיסָטָ
אַוְנָ אַרְעָמָאָנָ"), קִינְגִּין לְאָרָגָן דָּעַר לְעָצָ ("קִינְגִּין לִירָ"), זַיִוּלְ אַוּוֹאָ
דִּים אַיְן זַיִן זַיִן מַאֲטָקָעַ ("מִישְׁפָּאָכָעַ אַוּוֹדִיםָ"), כּוֹזְ דִּי שְׁמָעָלָוָן-
גָּעָנָג, וּוּלְכָבָעַ מִיכְאָעָלָם הָאָשָׁט רְעוּשִׁימָרָת אַיְן אַיְן וּוּלְכָבָעַ אַיכְ הָאָבָ
זַיִן בָּאַטְיוּיְקָמָ). אַיְן אָשָׁט דִּי מַיְנָעַ דָּאָלָג הָאָב אַיכְ גַּעֲהָאַשָּׁט דִּי זַבְעַ
זַיִן אָפְ דָּעַר בִּינָע לְעָבָנָ דָּעַמְ גַּרְוִיסָן שַׁעַפְעַר פָּוָג קְלָאָסִישָׁע קִינְסְטָלָעָ-
רִישָׁע סְצָעָנִישָׁע גַּעַשְׂטָאַלְטָן, לְעָבָנָ מַיְנָג לְעַרְעָר אַיְן כָּאוּוּר, וּוּמְעָנָס
לְיִכְתִּיבָנָג אַגְדָעָנָק אַיכְ וּוּלְ מִיט דָּאַנְבָאַוְרְקָטָט אַיְן שְׁמָאָלָעַ טְרָאָגָן
אַיְן מַיְנָג הָרָצָן בֵּין מַיְנָג לְעַצְטָן אַטְעָם.

* * *

שווין אוזו שפעם.

— וויפל א מענטש זאל ניט זיצנ, מוז ער פארט אמאָל אוועט-
גייג, — זאג איכ צו מיכאָעלמן. — שווין באָלד פיר אוינגער. איד

ויטש מיד, ליאגט זיך שלאָפּן.

— אַט וווארט, זוץ נאָכ א ווועלע. אַט וועל איכ אַנוֹאוֹרְעָמָן
קאּוּע, מיר וועלן אויסטּוֹרִינְקָעָן נאָכ צו גַּלְזָלָע. זוֹוּסָטוֹ ווֹאָסָטָן
דעָרְצִיּוֹל מיר עפָּעָם ווּנְגָּדְבָּעָן קְרוּוּוִים, ווּנְגָּדָבָן זְיוּדָן רֻעָב יְוָרָעָן
אָונֵג דָּעָר בָּאָבָּעָן אָדָרָעָר דְּבָּיָן פָּעָטָעָר אִיצְּעָפְּנִינְעָן אָונֵג דָּעָר מָוָעָן
בָּאָנָּעָדָאָברָעָן, — בעט מִיכָּאָעלָם.

אַיכ ווּוִים גָּאנְצָן גָּוט, אָונֵ דְּקָם אַיז אַמִּיטָּע אַפְּ לְאָנֶג. שווין
ווּיפְּלָאָל הָאָב אַיכ דָּעָרְצִיּוֹלָט אָונֵ אַיבְּדָעְרְצִיּוֹלָט, שווין ווּיפְּלָאָל
הָאָב אַיכ דָּעָמָאָנְסְּטוּרִיטָט מִינְעָן קְרוּוּוִים, יְעָדָעָן מִיט וּמִינְעָן
אָפְּשָׁנְצִילָּעָבָן, מִינְעָן קְרוּוּוִים, מִיט וּוּלְכָעָן אַיכ הָאָב פָּאָרְבָּאָכָט מִינְעָן
קִינְדָּעָר-יָאָרָב אַינְג מִינְג הַיּוֹמָשְׂמָאָט אַינְג דָּעָר לְיְמָעָן. מִיכָּאָעלָם גַּעַד
דָּעָנְקָט אַלְעָן מִינְעָן קְרוּוּוִים מִיט זְיוּרָעָן נַעֲמָע אָונֵ צּוֹנְעָמָנְיָשָׁן
פּוֹנְקָט אָזְזִי, וּיְאַיכ ווּוִים אַלְעָן זְבוּנָעָן קְרוּוּוִים לְוִיטָם זְבוּנָעָן דָּעָרְצִיּוֹי
לוּגָּעָן. נַאֲר אָפְּזָאנְג מִיכָּאָעלָמן קָאָן אַיכ נִיט — אַיכ אַלְיָין הָאָב
אוֹיְכָהָאָנְאָע דָּעָרְפָּוָג. אָונֵ עַס הַיִּבְּתָט זַיְכָאָן אַפְּאָרְשָׁטָעְלָוָן פָּאָר
זַיְכָאָלָיָין. אַיכ "שְׁפִילָּה" מִינְג זְיוּדָן אָונֵ מִינְג בָּאָבָּעָן, דָּעָרְצִיּוֹל פָּאָר-
שְׁיִדְעָנָע גַּשְׁעָנְיָשָׁן פּוֹנֵג זְיוּהָר לְעָבָן. מִיכָּאָעלָם כָּאָפְּט אָונְטָעָר —
ער אַיז שווין דָּעָר זְיוּרָעָן, אַיכ — דִּי בָּאָבָּעָן. מִיר בִּירְיעָ אִימְפְּרָאָזְזִי
זְיוּדָן אָונֵ קָעְנָעָן זַיְכָ שְׁוִינָן נִיט אָפְּשָׁטָעָלָן. אִיצְּטָמָע "זְווּזָט" שְׁוִינָן מִיט
בָּאָעָלָם זְבוּנָעָן פָּעָטָעָר שְׁיִמְעָנָע מִיט זְבוּנָעָן בְּרִינְגָּט, אַיְד אַשְׁאָדָבָן,
וּוּלְכָעָן פְּלָעָנָט קוּמָעָן צּוּמָעָן פְּעָמָעָן זַיְכָ מְעַיאָשָׁעָן זְנוּנָעָן וּנְגָּדָבָן
אַינְיָעָן. מִיכָּאָעלָם אַיז דָּעָר אַנְגָּעָרְזָוְגָּעְזָטָר פָּעָטָר, אָונֵ אַיכ —
זְנוּנָעָן מְעַקְוָרָעָוָה. ער — אָפְּנָן באָם, אַיכ — אָפְּנָן דִּינְסָטָן מְעַנְּגָּאָר. אַט
די אִימְפְּרָאָזְזִיּוֹרָטָע שְׁפִילָּן — אָזְזִיּוֹן אָוּמְפָּאָרְגָּעְטָלָעָבָן, פּוֹנֵג וּוּלְכָעָן

עם האָט מאמעש געשפריצט מיט עטפינדרלעכקט אונ קינדררישער אומיטלבארקיטט — איז געווען פאר מיכאעלסן (אונ פאר מיר אוא-דע אונ אואדע) אַ מין פֿאָרְגּוּנִינִין אַונ אוֹיב אַ נוֹיְטוּעְדְּרִיךְיט, אַינְ דִּי שְׁפִּילְגֶּן פְּלָעֵגֶת ער זיך אוֹיסְלָאָדָן, זיך אָפְרוּעָן.

פֿוֹן אָט דִּי שְׁפָאָסְן פְּלָעֵגֶת אַמְּאָלָּאָרְוִוִּיסְקּוּמָעָן גַּאֲרָגְּשָׂעָן זְוַעַר צְוָעָדָן. פְּלָעֵגֶת צְוָעָם בְּתִישְׁבִּיל, רֻעְפַּעְתִּירְנְדִּיק, "בִּינְיאָמִין הַאֲשֶׁרְשִׁי", דִּי סְצָעָנָע, זְוַעַן בְּבִינְיאָמִין אַונְ סְעַנְדְּרָלְלָה לְיוֹגָן זיך אוֹיסְגּוּמָעְטָרְטָמָע אַונְ חַוְּגָנְגְּרִיךְעָךְ שְׁלָאָפָּגֶן אָפְּ דִּי הַאֲרָטָּמָע בְּעַנְק אַונְ קְרַעְכָּנְזָן דְּרָבְּנִי, הַאֲבָנָן מִיר זיך דְּרַעְמָאָנָט, וְזַי מִיר הַאֲבָנָן אַנוֹמְלָטָן גַּעַשְׁפִּילְטָמָע מִינְן זְוִידָן אַינְ מִינְן בְּאָבָּעָן, וְזַי זְוִי פְּלָעֵגֶת זְוִי לְיוֹגָן שְׁלָאָפָּגֶן אָפְּ זְוַעַרְעָן סְקִרְיְּפְּנִידְיְּקָעָבָע בְּעַמְּנָן... אַוְיכְּ מִיכְאָעָלְסָעָם פְּעַסְטָעָר נִינְגָן, וּוּלְכָנָ ערְ פְּלָעֵגֶת, צְוַאָמָעָן מִיטָּן זִינְן מַעְקוּדָעָוּ, זְוַעַגָּן אַינְ דִּי יָאָמְתוּוּוּיָם בָּאָמְטִיש, הַאֲבָנָן מִיר מִיכְאָעָלָצָט אַינְ אַונְדוּרָעָ אַיְינְגְּקָעָ אַרְוִיסְטְּרָוְתְּנוּגָעָן. דָּרָר נִינְגָן אַיְוּ אָפְּלָעָ דְּרַעְגָּאנְגָּעָן בֵּין דָּרָר בְּיַעַן פְּוּנָעָם מַאֲסְקָוָעָרָן נְרוּוִיסָן אָפְּלָעָ-טְעָמָעָר, וְזַי מִיר זְוַעַגָּן בִּיהְיָה אַרְוִיסְגּוּמְרָאָטָן מִיטָּן אַ דִּיאָלָאָגָן אָגָן וּוּרְטָעָר, גַּעַוּוֹרְדָמָעָט דָּעַט 15-טָן יָאָרְטָאָגָן פֿוֹן דָּרָר סָאוּוּטְיִישָׁעָר קִי-נְעַמְּאָטָאָנְרָאָפִיעָ...).

מִיכְאָעָלָם — אָט דָּרָר גְּרוּיְמָעָר קִינְסְטְּלָעָר, טִיפְּעָר דִּינְקָעָר — אַיז גְּעוּוֹן אַ שְׁמִיטְפָּעָר. ער האָט לִיב גַּעַהְאָט קִינְדָּרָעָר, אַונְ צְוַוְשָׂנָן זַיְוּן האָט ער זיך גַּעַפְּילְטָה הַוְּמִישׁ זַיְוּן אַיְגָד. וּוּפְלָמָאָל, שְׁפָאָצְרִינְדִּיק מִיטָּן מִיר אַיבָּעָר דָּרָר נָסָם אַיְן מַאֲסְקָוָעָר אַדְרָר אַיְן אַנדְרָעָ שְׁמָעָט בְּיַיְם דִּי גַּאֲסְטָרָאָלָגָן, פְּלָעֵגֶת ער זיך אַפְּשְׁטָעָלָן גַּעַבָּן אַ רְעָדָל שְׁפִּילְגָּן-דִּיקָעָר אַונְ אַנְטָיְוָל גַּעַמְעָן אַיְן זְוַעַר שְׁפִּיגָּי. אָפָּנָ גַּעַבְּרָטְסָ-טָאָגָן פֿוֹן מִינְן עַיְפִּיאָרְקָעָר טַאָכְבָּטָעָר האָט מִיכְאָעָלָם זַיְוּן אָזְוִי גַּעַד שְׁפִּילְטָמָע מִיטָּן דִּי פְּאַרְזָאָמְלָטָעָר קִינְדָּרָעָר, ער האָט גַּעַוְונָגָעָן, גַּעַמְאָנְצָט, גַּעַלְיִעְגָּט זַיְוּן לְיִדְרָעָר, פְּאַכְוּלָגָן, זַיְכְּ פְּאַרְשְׁטָטְלָטָטָר פָּאָר אַנְלְטִימְשָׁ-קָעָר — מִיר אַלְעָה הַאֲבָנָן גַּעַקְיִיכְטָמָעָר פֿוֹן גַּעַלְעָכְטָמָעָר. דִּי קִינְדָּרָעָר הַאֲבָנָן אִים לְאָנָגָן נִיתָן אַפְּנָעְלָאָזָטָן.

* * *

אונ אט איז אונדזער מיכאעלס שווין מעד גיטא מיט אונדז. אזי
פר', אזי אומדעווארט פארשנימן געווָרגן...
צענדליךער, צענדליךער צויזנטער מענטשן זינגען געקומווע אַרוּסִיס
באנג'יטן דעם טיבערג, אלעמען נאָענשן, דעם גרויסן מיכאעלסן.
ווען דעם אַט האָס מנג שוין אַרוּסִיס ערפֿאנְג פון טאמעה, זיין
גען דערנֶאָס דעם געקומווע צו אונדז אין טאמער הונדרטער, הוֹן-
דעטער מענטשן ביינְג זיווּרָע קעָפְּ פָּאָר דעם אַרט, ווֹ דער אַרְן
איין געשטאנְג.

הונדרטער, הונדרטער טעלענְראָם אונ בריוו פון אלע ע肯
פון אונדזער גרויסן סָאָוועטישן היימלאָנד אונ פון אלע ווּוַיטטַּע
וועקעלעָב פון דער וועלט זאָגָן אַידָּעָם, ווי דאס סָאָוועטַּישׁ פָּאָלָק
אוֹן די פָּרָאָגְרָעָסְיוּעָ גַּזְעָלָשָׂאָמְטָלָעָכְקִיטָּט אוּסְעָרְדָּי גַּרְעָנָצָן פון
אונדזער לְאַנְדָּה אַכְּבָּן אָפְּגָעָנוּמוּעָן די טְרוּוּיְעָקָע יְהֻדָּע וּוּנְגָן דעם
פְּרִיצְטִיקָן מְוִיָּת פון דעם טְרִיעָן זוֹן פון אונדזער פָּאָלָק, דעם פְּלָאָ-
טִיקָּן פָּאָטוֹאָט פון אונדזער סָאָצְיאָלִיטִישָׁן היימלאָנד, דעם
דייְסָמָן קַעַמְפָּעָר פָּאָרָן עַמְּעָם, דעם פָּאָרְבִּיסְעָנָעָם סְוִינָעָ פָּוֹן בְּלוֹ-
טִיקָּן פָּאָשִׁיזָם — שלוּזָה מיכאעלסן.

* * *

מיכאעלס איז געשטָאָרְבָּנִיּוֹן. אַזְעַלְכָּעָן ווֹיָן מיכאעלס שטָאָרְבָּנִיּוֹן.
וּוְיַעֲרָ אַנְדְּעָנָךְ בְּלֵיבְּבָט לְעַבְּנָן אַיְבָּיךְ.

ו. דָּבָרּוֹשִׁין

דַּעַר עַמְּגַטֵּעַר פֶּאֱלָקְסַ-אַקְטִיאָר

1

“מנין הארץ או פול מיט טרויעער. ס’או געשטערבן מיכאעלס — אַ בָּאָגְנִיסְטָעָרְטָעָר קִינְסְטָלָעָר... אַ מָעַנְטָשָׁ פָּונְ גְּרוּוֹסְטָעָר קָוְלְטוֹרָה, פָּונְ שָׂאָלְפָּן גַּעֲנָלָה, פָּאנְ רְבָּכָרְטָעָר עַרְדוּצִיעָר, פָּונְ פְּרָעָכְטִיקָעָר בָּאָגְנִיסְטָעָר, אַ מְעַרְסְּקוּוּרְדִּיקָעָר זָוָן פָּונְ אָוְנְדוּרְ גְּרוּוֹסְן לְאָנְדָר.”

אָזְוֵי הָאָטָם אִינְגָּעָם טָאגְן פָּונְ מִיכְאָעָלָסָעָם ?עֻוּטָע גַּעֲשִׁיבָּן אָיוֹי-נָעָר פָּונְ דֵּי עַלְטָסְטָעָר, פָּונְ דֵּי בָּאָרִיםְטָסְטָעָר שְׂוִישְׁפִּילְעָר פָּונְ מָאָסְקוּוּעָר קִינְסְטָלְעָרְיָשָׁן טָעָמָעָר, דָּעָר לְאָוּרָעָאָט פָּונְ דָּעָר סְמָאָלִינְ-פְּרָעָמָעָר, רָעָר פֶּאֱלָקְסַ-אַרְטִיסְטָעָר פָּונְ פְּסָכָרָמָ. טָאָרְכָּאָנוֹ, אָוִיסְדְּרִיךְנְדִּיקָעָר דָּעָטָמָעָן צָאָר פָּאנְ דֵּי בָּעַסְמָעָסְפָּאָוּעָמִישָׁעָ קָוְלְטוֹרָה אָוָן קוֹנְסָטָמָ-טָעוּר אָיָי-בָּעָרָן מָוִיָּתָפָעָם גְּרוּיְסְאָרְטִיכָּן בִּינְעָ-מִיסְטָמָעָר, פָּונְגָּעָם גְּרוּיָמָן גַּעֲזָעָלָן. שָׁאָפְטָלְעָכָן טָעוּר שְׁלוּמָעָ מִיכְאָעָלָם.

מִיכְאָעָלָם אָיוֹ נְשָׁוֹעָן אַ גְּרוּסָעָ פָּעָרְזָעְלְעָכְבִּינִיטָ, אַ דָּעָלְעָרָה, אַ מְעַבָּ-טִיקָּעָר קִינְסְטָלְעָה אַ בָּאָלִיבְטָעָר גַּעֲזָעְלְשָׁאָפְטָלְעָכָר טָעוּר אָוָן ס’אוֹי-נִיטָמְצָוְיָילָן אִיּוּסָמָ פָּונְגָּעָם אָנְדָרָעָן, וּוּי ס’אוֹיָ נִיטָמְצָוְיָילָן מִיָּ-כָּאָעָלָסָעָם שְׂוִישְׁפִּילָעָר זְנוּנָה לְעָבָן, אָוָן דֵּי בְּיוֹדָעָ — פָּאנְ זְנוּנָה אָרְבָּעָטָמָעָן פָּאלָקָעָר, פָּאָר דֵּי גְּרוּסָעָ אִינְטָעָרְעָסָעָן פָּונְ דָּעָר מָעַנְטָשָׁהָבָיטָ, דֵּי אַלְעָ-אִיּוֹנְגְּשָׁאָפְטָן הָאָבָן דָּעַחְנָאָנְצָעָטָה בָּאַ מִיכְאָעָלָסָמָ אִיּוֹנְגָּעָר דָּעָטָ אָנְדָרָעָן.

ז' האבן באפרוכטערט זוניג גרויסע שעהערישע גאטורה, זוניג קינסטלען זיילשנ ברויין אונט אימפעט. מיכאעלס דער אקטיאר אונט ריעזיסער, דער קינסטלער אונטערישער אנטפלייער פון מענטער, מיכאעלס דער ארגאנזיזער אונט פארזיצער פונעם יידישן אנטיפאושיסטיישן קאמיטעט אונט מיי' קאמאלס דער מערקווידיקער טרייבונג — אומגעטום איינען אונט די זעל' בע פלארטיקט אונט דאכ מאנגאליטע געשטאלט פון א' קומפער פארן פאלק, פאוד זונגע קולטההעל ווערטן, פאר זוניג פאצ'זיאלן גליק אונט שאַז אַזאליסטיישער צוקונטט.

שלזויימע מיטאעלס איז נשבוירג געווארג אינ 1890 יאָר אַין דְּשֶׁי שטאמט דווינסק, גענדיקט אַ מיטשלול, גענדיקט דעם יוזידישן פֿאַן קולטעט. זוניג לעבנשגעשכט האָט אַבער מיכאעלס אלִין לֵיב גַּעֲדַת אַנְצֹוּחַיְבָּן פון 1919 — פון דעם יאה, זוניג ער איז אַרְבָּנְגָּעָן טראטן אַין דער יידישער טעטראָלָעָר סְטוֹדְּיָעָן. די צוּוּיְמָעָן ווּיכְטִיקָּעָן דְּאַטְּאָטָעָן אַין זוניג שעהערישן לעבן אַין געווען דאָס יאָר 1921, זוניג ער האָט אַפְּ דער בִּינְעָן פון יוזדשן מעלובישן טעטער אַין מאַסְקוּעָן גַּעֲדַת שאָפָּג די זונדרעלעכּע געשטאלט פון דעם אלטערן אַין שאַלעטראָלָוּז בעמס "מאָלטָאָו".

אַינְגָּם באַלעזונען אלטָג פֿאַקְנְּטְּרָעְגָּעָר דָּעַב אלטערן האָט מִיכָּאָן עַלְמָן צָמָט עַרְשָׁתָן אַוחְפְּגָעָקָט אַונְגָּן בָּאוּזָן די יְוִוְוָגָן וּפָגָן אַיִּיָּן גַּעֲמָט אַפְּרָפְּלָזְוָגָן אוֹ אַט דַּעַם פְּאַלְקְסְּהַמְּעַנְשָׂן פָּונָעָם אַרְמוּיְקָן באָן וּאֱלִיוֹזִיעַ פְּרַטְּצָרְיָהָן זַיְכָּה פְּאַחְוּעָט אַין די זִיטְלָעְצְּזָבָעָר שְׁרָעָם פָּונָעָם פֿאַקְנְּטְּרָעְגָּרָס פְּאַלְקְסְּנָאָטָר אַונְג אַזונְגָּד גַּעֲמָט זוניג באַוּסְטְּרִינְג אַין דַּעַר דִּיבְּטוּגָן פָּונְג שְׁטִילְגָּן טְרוּגִים וּפָגָן אַ בְּעַשְׂרָגָן אַמעְרָגָן וּזְעַלְמָסִידָר. אַונְג פָּונְהָאנְגָּן צִוְּעָן זַיְכָּה פְּעָרָעָם צַו מִיכְאָלָטָעָם שְׁפָעָטָעָרְדִּיקָּעָר פֿאַרְקְעָרָפְּעָרָונְגָּעָן פָּונְג שְׁאַלְמָדָאַלְיְיךָעָם גַּעֲשְׁטָאָלָטָן צַו די אַקְטִיאָרִישָׁע פֿאַרְקְעָרָפְּעָרָונְגָּעָן פָּונְג שְׁיֻמָּעָלָעָס פְּאַרְאָרָעָה, פָּונְג טְעוּוֹיָעָ דַּעַם מִילְּכִיקָּן. אַין אָט די אַלְעָגָע גַּעֲשְׁטָאָלָטָן האָט שְׁאַר,

נאעלס ווּ אַ ווּנְדָר גַּעֲטָן זַיִעַר מְרוֹיְמֶעֶרְיֶשֶׁן פְּלָאַמָּ אַינְ דַּעַר רַיִּיכָּ

פָּוֹנְגָּ פָּוֹנְגָּ דַּעַר נְרוֹיְסָעָד אִידְיוֹ פָּוֹנְגָּ לְעַבְנָסָאַיְבָּרָאַנְדָּרֶשְׁוָןָגָּ.

ס' אַיְזָן אַ פָּאַקְטָן, שָׁאַלְעַמְּ-אַלְיִיכְעַם הָאָט בֵּוּ דַּעַר אַקְטִיאַבְּרַדְעָז
וּאַלְיוֹצְיָעָ נִיטָּ גַּעֲגַלְמָן אַלְסָ דְּרָאַמְּאָמָּאָרגָן. עַר הָאָט גַּעַשְׂרִיבָן בִּיעַסְטָן
אַיְנְסְצָעְנִידְטָ זַוְּגָעָ אַיְגְּנָעָנָעָ פְּרָאַזְוּדְוּעָרָק, עַר הָאָט פָּאַרְמָאנְטָ פִּינְפָּ
צְוֹאָגְנְצִיךְ פְּרָעַסְפָּרָעָ אַוְנָ קְלָעַנְעָרָעָ דְּרָאַמְּאָטְיִישָׁעָ שַׁאַפְּוֹנוֹנָעָ, שַׁר הָאָט וּוּ
פָּאַרְגָּעַלְיִוְוָעָנָטָ נְאַקְאַנְאָנדָ דַּי בִּעַסְטָעָ אַמְּעַרְיקָאַנְשָׁר יְדִישָׁעָ אַקְטִיאָוָגָן
אַוּנָ נְאַכְּ אַיְינְעָדָ אַנְמְשִׁוְנָגָן דַּי אַמְּעַרְיקָאַנְשָׁר טְשָׁאַתְּחַאלָעָ גְּלִיכָּן
הָאָט עַר אַיְן יָאָר 1908 מְאַמְּעַשָּׁמָעָ מִיטָּ פְּאַרְוִיְּסְמָעָרִישָׁעָ קְרָאַפְּטָ גַּעַ
שְׁרִיבָן אַיְן אַ בְּרִיוֹו פָּוֹנְגָּ אַוּסְטָלָאָנדָ:

“אַיְבָּ בִּינְגָּ זַיִכְעָר אַוּ דַּעַר לְעַבְנָסָ-שְׁטוֹרָאָטָם אַוּ דַּי צִיּוֹנָסָ, וּזְאָט אַוּ
וּאַיְן אַיְנְדָעָר לְאָהָר, זַוְּנָעָגָן גַּוְעָט סִימְאָנִים פָּאָר אַוְנָהָר, קְלָאַרָעָ בָּאָ
וּזְוָבָן, אַוּ בָּאַלְךָ וּוּטָדָי זָוּן אַפְּשָׁנְוָנוֹנָעָ אַיְמָעָר אַוְנָהָר, דָּאָס יְדִישָׁעָ
טְשָׁאַתְּחָרָעָ וּוּטָדָי זָוּן אַנְטוּוֹקִילָעָן דְּרָאַטָּן, חַאַפְּקָעָ אַיְן רְוָסְלָאָהָר, מִיר זַוְּלָגָן
זַוְּנָי בָּאַלְעָבָטָים אַפְּ אַוְנְדוּעָר וּוּלְטָ... מְבִינָעָ אַוְנָגָן וּוּלְגָן דָּאָס עַפְּשָׁעָר
נִיטָּ זַעְגָּ...”

אַוּנָ אַוּנָ אַזָּוּ מְטָאַקָּעָ גַּעַשְׁגָן. דַּי אַקְטִיאַבְּרַ-עַרְדוֹאַלְוּזְיָעָ אַיְן רַוְּטָ
לְאַנְדָּר הָאָט צַעַבְנָטָ טִיר אַגָּן טְוַיְעָר פָּאָר שָׁאַלְעַמְּ-אַלְיִיכְעַם דְּרָאַמָּאָ
טִישָׁעָר שַׁאַפְּוָנָגָן, וּזְאָוֵיכָ פָּאָר דַּעַר דְּרָאַמְּאָטְיִישָׁעָר שַׁאַפְּוָנָגָן אַנְיְנָצָעָ
נִירְוָנָגָ פָּוֹנְגָּ מְעַנְדָּלָעָלָעָ מְוִיכָרִ-סְפָּאָדִים, פָּוֹנְגָּ יְהָלָ. פְּרָעָץ. מִיכְאָלָס אַוּ
גַּוְעָונָי דַּעַר עַרְשָׁטָעָר גַּוְעָסָר אַינְטָעַרְפָּעַטְיִירָעָרָ פָּוֹנְגָּ זַיִעַרְעָרָ קְלָאַסְיָעָ
גַּעַשְׁטָאַלְטָן, עַר הָאָט מִיטְגָּהָאַלְפָן אַוְיסְקָלָאָרָן דָּעָם שַׁאַפְּוָנָגָס-זָוָעָן
זַיִעַר גַּעַשְׁוְטָלָעָבָן בָּאַדְיִוָּטָן.

דַּי פְּעַרְסָאַנְאָוָשָׁגָ פָּוֹנְגָּ דַּי קְלָאַסְיָקָעָר גַּעַהָעָן שְׁוִינָי דַּעַר נְעַשְׁיבָטָעָ.
פָּאַרְשָׁטָעָלָן זַיְוּ אַפְּ דַּעַר בִּינָעָ — בָּאַדְיִוָּטָן דְּרָיְקָעָר אַוְפְּלָעָבָן פָּאָר
אַוְנָהָר זַיִעַר גַּעַשְׁיְמָטָלָעָבָן אַוְיְסָגְעַבְּוִילְדָעָטָן בָּאַרְאָקָטָעָה, אַוְפְּרָעָעָן נִיטָּ
נִאָר דַּי פָּאוּטִיוֹעָ אַגָּן גַּעַנְאַטְיוֹעָ אַיְגְּנָשָׁאַפְּטָן פָּוֹנְגָּ זַיִעַר נָאָטוֹהָ, נִאָר

אויך אונ דעריקער זיינער פארכיבינדונג מיטן גאנצן קאומפליעקם פון זיינער לעבנש-באדינונגגען, דורךפינג זיינ דורך אלע פארמייטלונגגען פון זיינער לעבנש-זקוףע. בע אונ גוינ זיינ מיט בלוייז אכטראקטס עטישן קרייטער פון גאנט אונ שלעכטס צו שאָלעמאַלוייכטס מענאר טעמיזמענעל, צו שימעלע סָאָרָאָקָה, צו טעויע דעם מילכיקן צו צו מענדערלעטס ביגיאמיג דעם דרייטן אונ פערצעעס באָרכְּגְּן פון "באָנָּאָבְּטָמָּאָפָּן אלטְּגְּן מָאָרְּךָ" — צו רֵי אלע זוֹס דֵי מָאָס פָּוּן זיינ מָאָרְּךָלָעָר אֲפֶשְׁאַצְׁוֹנָג לִיגְּט נִימָּט אֲפָּנָג אָוִיבְּנוֹפָּה פָּוּן זיינער באָרכְּטְּעָרְטָאָטָן. זיינער אַיְוָגְּנָטִים לְעָקְּנוּמָּן וּוְעָרְטָמָּן גַּעַמְּאָסָּטָן מִימָּט זיינער סָאָצְׁיָאָלָן באָרוֹפָּן, מִימָּט זיינער זעלטְּסְּטְּבָּאוּזְּטְּזִוְּגָן, לְוִיט זיינער אַמְּגָעְהָעָרְקָעָטָס צו קלאמ אונ טיבט.

פָּוּן דֵי אלע גַּעַשְׁמָאָלָטָן, זיינ אויך פָּוּן דַּעַר האַצְּמָאָכְּ-גַּעַשְׁמָאָלָטָן אַיְן גַּאלְּרְּטָאָדָעָנָס „קִישְׁעַמְּאָכְּבָּעָרָן“, זוֹס דַּעַר גַּרוֹסְּטָר מִיכְּאָלָטָהָאָט אָפָּבָּזָעָט פָּאָר אָוְנְדוֹזָה, אַיְן צַוְּעָמָה, אָז מִיכְּאָלָטָעָטס גַּעַשְׁמָאָלָטָקְּוָנוֹנָס. פְּרִינְצִיפְּגָן גַּוְאָבָּן זִיכְּבָּן אַיְן דַּעַר טִיפָּה פָּוּן דַּעַר גַּעַשְׁיְלְדָעְתָּעָר סָאָצְׁיָאָלָן גַּעַשְׁיְמָטְּלָעָבָּר סִימְּוֹאָצְׁיָעָן.

בָּאַ דֵי קְלָאָסִיקָה, בָּאַ דֵי אָוּוּסָפָה פָּוּן דַּעַר מָאָרְדָּעָרְנָהָר יְדִישָׁעָר לְוִי טָעוֹאָטוֹרָה, האָט מִיכְּאָלָטָס גַּעַלְּחָנָט וּבָנָג אַיְן זַיְנָעָט צַעְנִיָּשׁ שָׁאָפָּהָר גַּעַנְג נִימָּט נִאָר אַ שְׂמִינְיָעָר-שִׁילְדָעָהָה נִאָר אַיְיכָ אַ גַּשְׁיְבָטָעָרְשָׁרְבָּטָרָה. שָׁר האָט עַט באָווֹזָג, אָוּפְּשָׁטָעָלְנְדוֹרִיךְ פָּאָרְדָּאָלְגָּוְטָיְגָּרְטָעָט טִיפָּה, מעַנְטִישָׁדָעָט מַאְנוֹטָעָנְטָאָלְיָוְדָעָט צַיְכָנָס אַיְן דַּעַר גַּעַשְׁיְבָמָעָ פָּוּן דַּעַר גַּעַנְג אָוּפְּגָּרְפָּטָעָט זַעַלְּשָׁאָפָּטָה פָּוּן אִירָעָ קָאָמְפָגָן טְרוֹיָמָה, הָאָפָּעָנוֹנָגָעָן. זַיְנָעָט אָוּפְּגָּרְפָּטָעָט פָּאָחָנָאָגָעָנָהָטָס-גַּעַשְׁמָאָלָטָה, זַיְיָ קְלִיְינָ זַיְיָ זַיְלָגָנָ זַיְיָ גַּיְעַנְדִּיקָן שְׁנִינָגָפָ� גַּרְוִינָן גַּאנָג פָּוּן דַּעַר גַּעַשְׁיְבָמָעָ, האָט מִיכְּאָלָטָס שְׁנִינָגָפָ� גַּרְוִינָן גַּאנָג פָּוּן דֵי קְלָאָסִיקָה, אלְעַמְּאָל אָוּזְּעָקָגָעָשָׁטָעָלָט אָפָּי יְעַנְעָט אַיְינָ זַיְיָ זַיְעָגָפָ� פָּוּן קְרִיְינָן זַיְיכָ הִיסְּטָאָרְיִישָׁעָ צַוְּגָרְעָפָּטָה, זַיְיָ זַיְעָגָפָ� זַיְיָ אָרָמָה, זַיְיָ עַס קְרִיְינָן זַיְיכָ הִיסְּטָאָרְיִישָׁעָ צַוְּגָרְעָפָּטָה, זַיְיָ זַיְעָגָפָ� זַיְיָ בְּנִידְנִשְׁאָפָט אַיְונָ גַּוְיְרָאָלָעָט פָּוּן אָוּזְּעָקָגָעָנָגָעָן אַיְונָ קְמוּנְדִּיקָעָן וּזְעָלָטָה. אַיְונָ טָאָקָעָ דַּעַרְפָּאָר האָט מִיכְּאָלָטָס אָנְגָּעָחוֹבָנָן זַיְנָג זַיְוָג צַוְּדָעָר קְלָאָ

סיק מיט שאַלעמאָלִיכְעַמֶּגֶן, מיטן שאַלעמאָלִיכְעַמֶּשׁ אָפָּגָעַפָּאַסְטָן
נְאַלְדָּפָּאַדָּעַנְגָּן, גַּעֲקוֹרְוִינְטָן דָּעַם דָּזָּיְקָן וּוּגָן מִיטָּטָּעוּיָּעַ דָּעַם מֵילָּ
כִּיְקָן, באַאוֹזָן באַאוֹזָן מִיטָּשָׂאַלְעָמָאָלִיכְעַמֶּגֶן, וּוּ דָּעַר פְּרָאַסְטָעָר
מענטשׁ וּוּרְטָטָפָּאַלְקָן אָוּנָפָּאַלְקָן וּוּרְטָטָפָּאַלְקָן.

"שָׁוִין בָּאַלְדָּ צְוּוִי טְוִיזְנְטָ אָהָרָ — שְׁרִיבְטָ שאַלעמאָלִיכְעַמֶּן אַיְנָ
וּבָנָ פְּאַרְוּוֹאַרְטָן צְוָ דָּעַרְ רְוִישְׁעַר אַיְבָּרוּעָזְנָגָן פָּוָגָן וּבָנְעָן וּוּרְטָקָן —
אוּ זַי שְׁטִיְיטָ, דִּי חְוִיכָּעָ מְעַכְטִיקָּעָ וּוּאַנְתָּ אָוּנָשִׁידְטָ אָפָּ דָּאָס אִינְגָּרָרָ
לְכָעָ יְדִישְׁעָ וּוּלְטָלָ פָּוָגָן דָּעַרְ גָּאַרְשָׁעָ וּוּאָסָם רִינְגְּלָטָם עַס אַרְוּמָ
אַנְשְׁטָמָטָ דָּעַםָּ, וּוּאָסָםָ מָעָ זָאָלָ אָטָםָ דָּאַזְיְקָעָ וּוּאַנְתָּ צָעַשְׁטָעָרָגָן... מִיטָּ
מְנִיעָן שְׁוֹאָכָעָ קְיִיכָּעָן נָעָם אִיכָּשָׂוִין מָעָרָ וּוּי אָפָּעַתְּלָיָ אַרְרוֹזָנְדָעָרָטָ
אַנְטְּיָילָ אַיְנָ דָּעַרְ דָּאַזְיְקָעָ אַרְבָּעָטָן. אִיכָּסְטָאָרָעָ זִיכָּ אַפְּצָזְוָאָפָּגָן דָּעַםָּ
אַיְנְעַרְלָעָכָן וּבָנָ פָּוָגָן דִּי אַבְּנָיוֹנוֹינְעָרָ פָּוָגָן תְּכוּמָן אָוּנָ גַּעַפְּנָעָגָן דָּאָ דָּעַםָּ לְיִכָּ
טִיקָּגָן אַפְּשָׁנָגָן פָּוָגָן מַעַנְטָשָׁן מִיטָּ אָלָעָ צְבָנָעָ פְּרִידְגָּן, טְרוּיְעָרָן אָוּנָ
מִיטָּ וּבָנָ שְׁטָרְעָבָונָגָן צְוָ אָן אִידְעָאָלָ".

אטָ אָזָא אָזָא אָוִיכָּמִיכָּעָלְמָעָם שאַלעמאָלִיכְעַמֶּן, וּבָנָ גְּאַלְדָּפָּאַדָּעָן
זָנוּ מַעַנְדָּעָלָעָ מְוִיכָּעָרְסְּבָּאָרִים אָוּנָ וּבָנָ יְ.ָ.ָ פְּעֻרְעָץ. דִּי קְלָאַסְיְקָעָר
הָאָטָמִיכָּעָלָם אַוִיסְגָּעָקָעָרָטָמָן פְּאַנְגָּעָם צְוָ "דָּעַם לְיִכְתְּקָן אַפְּשָׁנָגָן
פָּוָגָן מַעַנְטָשָׁן מִיטָּ אָלָעָ זָנוּנָעָ פְּרִידְגָּן, טְרוּיְעָרָן אָוּנָ מִיטָּ וּבָנָ שְׁטָרְעָבָונָגָן
אוּ אָן אִידְעָאָלָ". אָטָמִיכָּעָלָם הָאָטָמִיכָּעָלָם קְאַנְקָרָעָמְזָוִירָטָמָן אָיָן
וּבָנָ טְעוּיָעָ דָּעַם מְיַלְכִּיקָּגָן, וּוּ סְטָיָ דִּי אַוְפִּירָוָגָן סְטָיָ דִּי פְּאַרְקָעְרָפְּשָׁרָוָגָן
פָּוָגָן דָּעַרְ דָּאַזְיְקָעָרָ פְּאַלְקָסְחָעָשְׁטָאָלָטָמָן הָאָטָמִיכָּעָלָם רְעַאלְיוֹנִירָטָמָן אָיָן
גִּוְיסָטָמָן פָּוָגָן שאַלעמאָלִיכְעַמֶּגֶן, וּוּאָסָם הָאָטָמִיכָּעָלָם טְעוּוֹיָעָסָמָן מְוַיָּל אַרְוִיסָּ
גְּוַעְגָּטָמָן דָּעַם גַּעַדְאָנָקָמָן וּוּעָגָן "אַיְבָּרָמָאָכָן דִּי זָוְעָלָטָמָן" / דָּעַם גַּעַדְאָנָקָמָן וּוּעָגָן
לְעַבְּנָסְיְעָנְדָעָרָוָגָן. מִיטָּנָ דָּזָּיְקָן גַּעַדְאָנָמָן הָאָטָמִיכָּעָלָם אָזָוִי הָעַלְאָ אַבָּאָ
שְׁוִין גַּעַטָּאָגָן אָלָעָ זָנוּנָעָ גְּרָעָסְעָרָיָ אָוּנָ קְלָעָגְּרָעָ גַּעַשְׁטָאָלָטָמָן פָּוָגָן דָּעַרְ
יְדִישְׁעָרָ פְּאַרְנָאָגְּגָעָהָנָטָמָן, דִּי גַּעַשְׁטָאָלָטָמָן פָּוָגָן דָּעַרְ יְדִישְׁעָרָ קְלָאַסְיָקָן

עונגין דיכטיל צו שאלעלמד-אל-יוכעםם פערסאנאושן באדריטט אונן-
ועג און שאלעלם-אל-יוכעםם קליענעם מענטשעלעכ קארבאנעם פוג דוי
קאפיטאליסטיישע לעבענס-פארהעלטנענישן. דאס באדריטט געשיכטלעכ
פאוורטויילן די שאלעלם-אל-יוכעםם-געשיילדררטע אומגעלוומפערטוא
לעבענס-באדיינגעונג זעירע, אונטערושטרוינדיק דערבי זעיר מענטש
לעבע טעווע, וואס וווערט בא זוי געלטעןערת דורך לירגן.

מייבאעלס האט אט דוי בירעד ליגיעס בוילעט אוכ קאקרעט אוים-
געשיילט דורך דער געשטאלט גופע. און אין דעם ליגט די שווייפי
לערישע אוסטנטישערישע קראפט מיבאעלסעמ, וואס האט בין איין
כיוון אריביג אנטבלויזט דעת סאציאלאג מעהוועס און דעם אינגעארטיקן
כאראקטער סני פוג מענדעלעם אפשטערירישן נראטעםק סט פונ
שאלאלע-אל-יוכעםם לאנגידיקער טהראוניך.

אפיילע מיבאעלסעם לופט-מענטש, מענאכע-מענדל, רופט ארויס
טיגעפיל אינ דוי מאמענטג, וועג מיבאעלס קומט אנטפלעגן די נא-
דע סאציאלא-פיטיבא-אגישע קאמפליקאץיע פוג דער מענאכע-מענדל-
שער געשטאלט. מיבאעלסן איז אפיילע געלגען ארטנרטראנג א גע-
ויזע פאטען-זירונג אינ דער איזיספ-ארמייזונג פוג דער דזוקיער גע-
שטעטלט. ניט די פאטען-זירונג פוג דער געשטאלט גופע, נאר פוג די
מענטשעלעכ שטראובונגונג, טריימען אונ האפונגונג, וואס שאלעלט-
אל-יוכעם האט אויך געשטראפעט צו באויזונג דורך אט דער געשטאלט,
ווניג ער, שאלעלם-אל-יוכעם, איז דאכ מיט זונט מענאכע-מענדל אויסן
געווען דערידיקער איזיסטראנגן זונט באשולדיקונגס-אקט איבער די קאר
פיטאליסטיישע לעבענס-באדיינגעונג, וואס האבן צונערויבט באם
מענטשין יעהע מענגלע-עכקיטט פוג טריימען וועג גלייך, וועג א שטיקל
מאול אפ דער וווערט.

ישדרעם מאל, וועג מיבאעלס האט זיך פארטיפט אינעם לעבען פוג
שאלאלע-אל-יוכעם א מענטש, האט ער געפונגונג אין אים די מיט מענטש

לעכע הומאניסטיישע שטראיכן. ס'איו שטענדים מאמעש א פרייד גער זעג צו זעג מיבאעלסן אין דער ראל פון דער אלטערן, א פרייד אַז זעג די זיטליך זיינערה לירישע געשטעטלט פון דעם דער בינע אופגעפערטן פאלקס-מענטש איזוי, ווי ער אייז איזויים פון אונטער שאָר ?עמאַלְיוֹבָעָם געניאַלְעָר פֿעָן, פֿוּן אונטער מיבאעלסם קאנגעניאָר לער געשטעטלטיקונג.

מיבאעלסם דרעב אלטער אייז א טריימער, ער טריימט אָפּ זיין אויפֿג זעגנָג א שענערער צוקונפֿט, אונ דערפֿאָר ציעג זיך פֿוּן אִיט בעדעם צו מיבאעלסם שבעטערודיקע טעהרטאלע פֿאָרְקָעָרְטָרְגָּעָן: צו שימעלע סָאָרָאָקָעָר, צו טָנוּוּעָ דעם מיליכֿין אונ אָוִיכֿ צו מעז דעלעס בִּינְיָמִין דעם דרייטן.

מייט א מעכטיקער קראפט האט מיבאעלס אוייסגעקנָאָטָן די גַּעַז שטעטלט פֿוּן שימעלע סָאָרָאָקָעָר אֵין שָׂאָלָעָם-אַלְיוֹבָעָם "דָּאָס גַּרוּסְעָגְעָוִינְיָס". בא איימ, בא שימעלע סָאָרָאָקָעָר, האט מיבאעלס מאמעש פֿוּן די לייפֿן אָרְאָפְּתָעָנוּמוּגָן דָּאָס ווַיְינִיקָּבָּאָמְרָקְטָעָוָה וְאָרָט "אַמְּכָּאָ" אונ פֿאָרוּוֹאָנְדָּלָט אֵין אַיְטָמָאָטְיוּוֹ וְזָאָס באָצְיָכָנְט שְׁוִינְגָּפָּאָר אָונְדוּ דעם נָאָגָּז קָאָמְפְּלָעָם פֿוּן דער שאַלְעָמָּאַלְיוֹבָעָמְישָׁעָר פֿאָלְקָס-געשטעטלט.

"אַמְּכָּאָ" — שטראיכט פֿיְנְעָלָעָב אונטער מיבאעלס, אונ זיין שימעלע ווערט ניט בלויו א פֿאָלְקָס-מענטש, נאָר א באָגְנִיסְטָרְעָטָעָ פֿאָלְקָס-מענטש, א מענטש, זוּאָס טָרָאָנט אֵין זְבָּנָגָן נאָטָהָר אָג טָעוּעָ די פֿאָטָעָטָיק פֿוּן אַינְגְּרָלְעָכָר לְיִבְשָׁאָפְּט צָוָם מענטש אָג אַינְגְּרָלְעָכָר זְבָּנָגָן אֵין גַּרוּסְעָגְעָוִינְיָס פרִידִיקָן בָּאָלְעָם זעגנָג מענטשְׁלָעָבָן גַּלְיסָ. פֿוּן דער האָזְקָעָר אַינְטָרְפְּרָעְטִירְוָנְגָן וְאַקְסָט אָוִים באָ מיבאעלסן דער פֿרָאָטָעָט קעגנָג דער אַיְגָּנָטִיםְעָרִישָׁעָר וְוּלְטָם, קעגנָג די אַיְגָּנָטִיםְעָרִישָׁעָר פֿאָרְשָׁוּעָכָר פֿוּנָעָם עֲכַטְמְעַנְטְּשָׁלָעָבָן טָרוּוּם. וּוּלְטָם דָעַג מעגלעכָ גַּעַז אָזָא אַפְּסָזָג פֿוּן דער רָאָל, זעג אַלְיָין דער אַקְטִיאָר זָאָל ניט קוּמָעָן מִיט דער רָעָוָאָלְיוֹזָיְאָנְעָרָעָר אַפְּשָׁאָצָזָג פֿוּן שאַלְעָמָּאַלְיוֹבָעָם

דרמאטישע זורתה, וווען ער זאל ניט האבן דעם ריבטינן סאציאן-אליסל או שאלאם-אליזבעם שאפֿגן, צו שאלאם-אליזבעם געשטאָל-מייסונג?

מיט דעם דזונקן שליכל איז מיסאעלס שפטעטער צונגעאנונגען צו
שאפען אינגע פוג זונגע שענסטער שאלעמאלייכערמעיש געשטעטלטן. די
געשטאלט פוג טעווע דעם מילכיקן. מיט טעוועינט האט שאלעמאלייך
בעם אונגעחויבן די ניעט טראדייציע די אין טאכ רעוואלויזיזאנערע
טראדיציע פוג פאלקס-מענטיש אונז זונגע מיישפֿאָכּען. שאלעמאלייכערע
אייז אונט עריגען ניט איזו אידיז געטאגן מיטאג מוויל פוג פאלקס איז
עריגען ניט איזו אידיז געטאגן מיטאג מוויל פוג פאלקס איז דידז געטאג
זונגע איבערמאכּן די וועלט, ווי ס'רעדט בא איז טעווע דער מיל-
כיקער. מייבאעלט האט מיטסטעריש באוועגן, ווי שאלעמאלייכערע
טשוויז האט געבראקט אונז איבערעהנטעררט דעם רעוואלויזיזאנער
דוואר די אונגעואמלט עטיש באלאקס-זוערטן, וואס זונגע געוזאקסן
מאקע מיטאג גרויסן פראָטערט קענגן אומערשטט פוג הערשער אונז גויז
ריימ, קענגן דער אונטערהידיקזונג פוג צארישע אונז קאָפִיטאָליסטייש באָ
געבעאטימ אונז חאָרָן.

ארנונה הירינגונגענדיק, ווי שטענדיק, אינן דער טיפסטער קולטורהייסטר ערערישער אפֿשטיינונג פון קלאסישן טיפאָזש, האט מיכאָעלם באושאָפּן זונֶג צערקווידיךן האַצמאָנג, באושאָפּן זונֶג טראָגִיַּקְאָמִישן בִּינְיאָמִינְג דעם דריינֶן — דעם מענטש מיטן היינֶן קאָפּ אָונֵן קליעינֶעט סוייכּל, דעם מענטש, זועמֶן מענדעלָן מוייבעריספֿאָרים האָט אָונֶגעַשעַט אַין אַינְקָלָאנֶג מוֹית וּבָן צוּטָה, ציּוֹבָעַנֶּנדִיק אַדָּה, זָוָס אַיְזָן נָאָכְ פּוֹל גַּעֲוֹן מִיטָּכָּאָלָסְטָהָן יְעוּרְשָׁלָמָהָטָה. מִינָאָעַלְמָה האָט פָּאָרָהִיט אָאָגָן פָּאָרָשְׁטָאָרָקָט דָּעַטָּן גְּרוּזָן דְּעַרְקָעַנְטָעַנְיִישָׁבָאָדָרְטָה, וּוְעַלְבָּן סְפָּאָקָט אַין בִּנְיאָמִינֶג אַרְנוֹגָעָזְבָּג זָוָן עַרְשָׁטָעָר באַשְׁעָפָעָר — מענדעלָן מוייבעריספֿאָרים, וּזָאָס האָט אִים גַּעֲוֹן אַלְעַבְדִּיקָן פָּאָר זָוָן קִינְסָטָה צָעִירִישׁ אָוִוָּיג אַן האָט אַין אִים פָּאָרָקָעָרָפָעָר זָוָן צָאָרָן קָעָונְג דִּי.

פארכרייפלער פון לַעֲבָנָן, זונִינְ צָאָר פָּאָר דֵּי לַעֲבָנָן, וּזְאָס וּזְרָן, פָּאָר
סְרִיפְלֶט אָוֹן בַּאַלְיוֹדִיקְט...»

„דער לַעֲבָדִיקְעַר מְעַנְטְּשׁ — האָט אַיְינְמָאָל גַּעֲזָאנְט מִיכְאָלְם, —
וּזְעַקְט אַיְגַּן מִיר שְׂטַעְנְדִּיך דָּאָס גַּעַפְיָל פָּוֹן כָּאוּוּרְשָׁאָפְט, דָּעַר מְעַנְטְּשׁ
רוֹפְט אַיְגַּן מִיר אָרוֹוִים אַשְׁטְרָעְבָּוּנְג צֹו גַּעֲבָנְ אִים דֵּי מְעַנְטְּקְנִיט פָּאָר
טוֹיוֹיְקָן וּבָכְ...“. דֵּי דָּקְוָעַ קָלָאִסְיָישָׁ גַּעַשְׁטָאַלְטָן. אַיְגַּן בִּינְאָמִינְגְּעָן
שְׁנִיבָּעָס צֹו דֵּי קָלָאִסְיָישָׁ גַּעַשְׁטָאַלְטָן. אַיְגַּן בִּינְאָמִינְגְּעָן
וּזְוּדְרָעְדָּמָאָל רְשָׁאַבְּיְלִיטְרָט דָּעַמְּ מְעַנְטְּשָׁנְסָמְפָעִיקְנִיט צֹו טְרוֹיְמָעָן, פָּאָר
הַיְתָנְדִּיך דָּעְרָבָנִי דֵּי מְעַנְטְּלַעְלַעְלִיטְרִיטְמָק אַיְבָּעָר דָּעַט קָאַנְקָרְעָמָן אַיְנָהָאַלְט
פָּוֹן בִּינְאָמִינְסָמְרָוִוָּא אַיְבָּעָר דָּעַר נִישְׁטְקִינִיט פָּוֹן בִּינְאָמִינְסָמְרָוִוָּא
קָלְיְוִנְשְׁטָמְעַלְשָׁע הַאָסָגָעָס אָוֹג פָּאַרְלָאַנְגָּגָן. שְׁפִילְגְּדִּיך בִּינְאָמִינְגְּעָן,
אַיְזָי מִיכְאָלְסָנְדָר דָּעְרָפָאָר אָזָי נִיכָּעָן דֵּי פְּנִינְעָן, דֵּי אַנְאַלְיוֹרְנְדִּיךְעָן,
קָאָגָן מְעָן זָאָגָן, אִירָּאָגָן, וּזְאָס הָאָט אִים דָּעַרְלִיבְּט אַפְּצָלוֹיְקָעְנָעָן בִּי-
נוֹאָמִינְסָמְרָוִוָּא קָרִיפְלְ-אַיְגְּנָשָׁאָפָּטָן אָוֹג רָאַמְּעוֹגָן אַיְגַּן אִים דָּעַמְּ
בָּאוֹזְוָן דָּאָס מְעַנְטְּשָׁלְעָבָן אָוֹן דֵּי בָּאַדְגָּגָגָעָן פָּוֹן אַלְטְּשָׁטְעַלְשָׁר
לְיָודָר אָוֹן דָּאָלְעָם.

„דֵּי גַּעַשְׁטָאַלְט פָּוֹן בִּינְאָמִינְגְּעָן דָּעַט דְּרִיטָן — דָּאָס אַיְזָי אַיְנָעָן פָּוֹן
מִיכְאָלְסָעָס גַּרְעַסְטָע שְׁאַפְּגָנְגָעָן טָקָע דָּעְרָפָאָר, וּזְוּלְ מִיכְאָלְסָמְחָט
זַוְּבָּ דָּא אַרְאָפְנְעַלְאָזָט אַיְנָעָם עַכְט מְעַנְטְּלִישָׁן ‐אַיְמָעַק‐הַאָבָּאָבָּאָ...“ אָנָּ
יַּאֲמַרְטָאָל, אָוֹן אָהִיב אָוֹפְגָּטָן פָּוֹן דָּאָרְטָט דֵּי מְעַנְטְּשָׁלְעָבָע וּוּרְדָעָן,
בָּאַפְּרָטָטָל זַי פָּוֹן אַוְנְטָעָר דָּעַר לְאָסָטָן, פָּוֹן אַוְנְטָרָהָן בָּרוּכוֹאָהָן פָּוֹן דֵּי
פִּינְצָמְעָרָע רְעַלְגְּנוּזָע פָּאַרְוָרְטוּיָן אָוֹן אִירְאָסְטָיעָן. דָּאָס דָּקְוָעַ אַיְזָי
דָּאָבָּ אַיְגַּן טָאָכָּ אַוְיָסָן גַּעַוְעָן מְעַנְדְּלִיעָע מְוִיכְשָׁרְסְפָּאָרִים אָוֹן שְׁפָעַטָּעָר
אוּבָּ שְׁאַלְעַמְּדָאַלְיְכָעָם. יַּעֲדָרָעָר פָּוֹן זַיְיָי הָאָט אָפְגָּטָן אַוְיָפָּגָן גַּעַזְוָטָן
אוּבָּ שְׁאַרְפָּגָן קָאָמָפָּ מִיטָּ דָּעַר טְזָנְיְאָהָעָוָקָעָר אָוֹג קָאָסְרִילְשָׁוָקָעָר טֻמְפָּ
קָבָּט אָוֹג אַפְּגָנְשָׁטָאַנְגָּקָיָט, דֵּי סִיבָּעָס פָּוֹן וּוּלְכָבָּעָזָיָה אָבָּבָן גּוֹטָ פָּאָר
שְׁטָאָגָעָן אַיְנָאָזָעָן אָוֹן דָּעַר דָּעְדָּרְיְקְטְּקְנִיט אָוֹג רְעַבְּטָלְאַזְיְקְנִיט פָּוֹן דֵּי

מאסן און די צאריש-קאנטאליסטייש בעדרינגעונגונג. דאס דאזיקע האט
מייבאעלס אופגעערקט באשטייכערליך דורך זונן גענויאלער אינטער-
פרעטירונג פון די קלאסישע געשטאלטן.

3

מייבאעלס און און זונן שוישפיל א פאעת, א ראמאנטיקער. דאס
האנדולט זיך זונן יונדר ראמאנטיק, זונן וועלכער נאָרקי הָאַט
אמאָל אָזֶוּ מעדקווידיק געוֹאנט: "דורכֵן וואָרט ראמאנטיק באַזְיַיכָן
איָבּ נאָר די קריינערישע שטימונג פונעם פראָלעטאריאט, וועלכע
שמאָמת פון דעם, וואָס ער אָיז נעקומע צום באַזְוּסטוּין פון זונע
שרעפּטַן, פון דעם, וואָס ער פאָסַט זיך אָוּפּ אלְצָ מער אָונָס מער זוי אָ
בָּאַלְעַבָּסַס פון דער וועלט אָונָס זוי אָבָּאָרְטַר פון דער מענְמְשָׁחִיטַת".
אָט דער אָרט רעוֹאָלְיוֹצִיאָנְגָּנָּרְעָר באָפְּרִיעְרִישָׁעַ ראמאנטיזָם
אוּ זוי אָנְגָּנְמָאָסָטָן פָּאָר מייבאָעלְמָעַם שוישפּיל, פָּאָר זונְנָע אָפְּרִוּנָּ
געַן, פָּאָר זונָג טעַמְפְּרָאָרְמָעְנְטָולְגָן, לְיעַדְנָשָׁאָפְּטָלְעָבָן צוֹ זונְנָע
טָאָמְרָאָלָע גַּעַשְׁטָאָלְמָלְעָבָע פָּאָרְפָּאָסְוּנָּנָען. וָאָרְעָם זוי זונְנָע גַּעַשְׁנָע
זונע ווּרְק, מייבאָעלְמָעַם גַּעַשְׁטָאָלְטָן. מע דָּאָרְפּ צוֹ זַי צוֹגִינִי זוי צוֹ גַּאנְ-
צָעַנָּע ווּרְק, אָוּט צוֹ קָאנְגָּעָן אַטְיַזְוָעָן אָינָן זוי, אָוּסְטָר דָּעַם קָאנְקָרְעָטָן
פָּאָרְגָּעַשְׁטָאָלְטָן פָּעָרְסָאָנוֹאָשׁ, אָוּיכּ דָּעַם בָּרוֹזְנְדִּיקָן גַּעַשְׁטָטָטָן זונָג זַיְעָר
שָׁעַפְּעָר, וואָס טָרָאָנט אָינָן זַי אָרְטִינָג דָּרְכָּנְעָטָרְאָכְטָע אָונָ דָּרְכָּנְעָ-
לְעַכְטָע רעוֹאָלְיוֹצִיאָנְגָּנְרָע ווּלְטָאָנְשָׁוּוֹגָן. אָונָ דָּרְפָּאָר אָיז באָ מִי-
כָּאָעַלְסָן עַמְּאָצִיאָנָעָלָיָין שׂוֹגָן דָּעַר גַּעַדְאָקָן, דָּרְפָּאָר אָיז באָ אִיט
רָאָ, זוי באָ יְעַדְעָר רעוֹאָלְיוֹצִיאָנְגָּנְרָע דָּעַנְקָרָה, הַיְסָע לְיעַדְנָשָׁאָפְּטָמָ-
איָזּ דִּי לְיעַדְנָשָׁאָפְּטָמָטָן זונָג דָּעַר ראמאנטישׁעָר קְרִינְגְּרִישְׁקָטָט, זונְנָע ווּלְ-
כָּעָר עַס רָעְדָט נָאָרְקִי, דִּי לְיעַדְנָשָׁאָפְּטָמָטָן זונָג אַגְּרִוְּסָג קִינְסְטָלְעָר, וואָס
הָאָט זַיְכּ באַהֲעָפְּטָמָטָקָע צוֹ דָּעַר ווּלְטָאָפְּרִיעְרִישָׁעָר, ?עַבְנָס-עַנְ-
דָּרְעָנְדִּיקָעָר אִידִי אָונָ זַוְכָּת זַי אָוּמְעָטָוָמָ אָפּ זַונָּן אַיְגְּעָנָעָמָ אָוּפָּגָן צוֹ
פָּאָרְקָעְרָפָּעָרָן אָונָ צוֹ פָּאָרְגָּעַשְׁטָאָלְטִיקָן.

צ'ו איז ניט מיט דער דאָזַקְעָרָן רְעוּוֹאַלְיוֹצִיןְאַנְעָרָרָן גַּזְעָלְשָׁאָפְּטָן
לְעַכְרָא אִידְיּוֹי פָּאֶרְבּוֹגָן מִיכְאָעַלְסָעָם פָּאַמְּאָס אָפְּ דָעָר בִּינְעַן! זַיְן
“אִינְטְּרִירְעָרָן” הָאָט אָוִיכְ שְׂטָעָנְדִּיקְ גַּהֲהָאָט אָפְּעָנָעָ טִירָ-אָוְןְ-טוּיְעָר
אַיְן דָעָר אַרוּמִּיקָעָר וּוּלְטָן. דָא גַיִיט אָרִיךְ גִּיט בְּלֵוִין וּוּנְגָן דָעָט,
וּאָסְ מִיכְאָעַלְסָן אַיְן, קְעַנְטִיקְ, גַּעַוְונָן צָוָם הָאָרֶצְן אַרוּסְפִּירָן דַי סְצָעָ-
נִישְׁעָן הָאַנְדְּלוֹגָן אַיְן דְּרוּסְפָּן, אַיְן גַּסְסָ אַרְצִין, וּוּנְגָן דָעָט, הַיִּסְטָט עָם,
וּאָסְ אַיְם אַיְן נִיט גַּאֲרָן נִיכְעָן גַּעַוְונָן צָו שְׁפִּילָן אַיְן אַפְּגַּעַשְׁמָלְטָעָ-
אַיְזָאַלְיְרָנְדִּיקָעָן דִּגְעָן וּוּנְגָן פָּוָן צִימָעָר, וּוּנְגָן דָעָט בָּאַרְקָטָעָר פָּוָן
אַיְן שְׁטוּב אַפְּיְלָעָן. נִינְגָן, דָא גַיִיט אָרִיךְ וּוּנְגָן דָעָט בָּאַרְקָטָעָר קְומָט פָּאָר
מִיכְאָעַלְסָעָם עַצְעָם שְׁפִּילְגָּן, וּאָסְ אַיְן קִיְּנָמָלָן נִיט קִיְּן אַינְטְּרִירְעָ-
רִישְׁעָר, נִיט קִיְּן שְׁפִּילָן זַיְבָּן. סָאַיְזָ נְרַטְּלָעָבָן צָו בָּאַמְּרָקָגָן, אַז
אַיְן אַלְעָ אַפְּגַּעַשְׁפִּירָטָעָן רָאַלְגָּן וּנְגָן בָּאַמְּכָאַעַלְסָן גַּעַוְונָן אַזְוִי וּוּנְיִינָק
מְאַמְּשָׁעָטָן, וּוּנְגָן עָר בְּלִיְבָטָט אָפְּ דָעָר בִּינְעַן אַיְינָעָרָן אַלְיִינָן, פָּאַנְעָמָעָ-
פָּאַנְעָט מִיט וּנְגָן אַיְבְּרָעַלְבָּוּנְגָּעָן. עַם טְרָעָפָט זַיְבָּן זַיְעָר וּלְתָנָן
מִיכְאָעַלְסָם זַאֲלָ אָפְּ דָעָר בִּינְעַן רִיאָדָן אַלְיִינָן מִיט זַיְבָּן. אַג אַזְוּנָעָרָעָ-
גָּעָם בָּאַנוֹצָט עָר שְׂטָעָנְדִּיקָעָן דָעָט אַבְּיַעַטָּה: דָעָט שְׁמוּמָעָן בַּיּוּפְּעָצָזָי
דוֹרָכְ וּוּלְכָנָן עָר דְּרִיקָת אָוִים זַיְן אַינְרָלְעָכָן צַוְּשָׁתָאָנָדָן.

אוֹוְאָרוֹם דִּיאַלְגְּיִוָּרָט מִיכְאָעַלְסָם דָעָט מַאנְגָּלָגָן, צָו וּוּלְכָנָן עָר
הָאָט גַּעַפְּלָט בָּאַשְׁיַּמְפְּרָעָלָעָב אָקְנָאָפְּעָן נִינְגָּוָן, בִּיפְרָאָט אַרוּסְצָוָ-
בְּרַעַנְגָּעָן אַיְם אַג זַיְנָן רִיאָגָרָעָר מַאנְגָּלָגָנוֹשָׁעָר פָּאָרָמָ. סָאַיְזָ סִימְפְּטָאָ-
מָאַטְיִישָׁ דָאָם, וּאָסְ מִיכְאָעַלְסָם הָאָט אַרוּסְגָּעָמִיטָן דַי פָּאַרְלִיּוּנְגָּרִישָׁעָ-
אוֹוְיַּסְפְּוִילָגָן פָּוָן וּוּרָקָעָ. עָר הָאָט אַרוּסְגָּעָמִיטָן דַי בְּלִוּזָעָ צַעְנִישָׁעָ-
פָּאַרְלִיּוּזָעָנִיָּה. דַי פָּאֶרְבִּינְדָוָגָן מִיטָן צַוְּשִׁוְעָרָט פָּאֶרְוּוּרְקָלְעָכָט מִיכְאָעַלְסָם
דוֹרָכְ דָעָר פָּאֶרְשִׁוְיְרָגָןְאַרְטִיקָעָט פָּוָן צַעְנִישָׁעָ פָּאֶרְמִיטְלָוָגָןְגָּעָן, אַנְגָּ-
חוּבוֹגָן פָּוָן מִיטְשְׁפִּילָעָר אַג גַּעַנְגִּידָקָט מִיט דָעָר מְזֻזָּקָעָ, וּוּלְכָנָן דָעָט
מִיכְאָעַלְסָן נָאָרָנִית זַיְבָּן אַג אַיְלִיּוּסְטְּרָאָצִיעָ אַדְעָר וּוּי אַשְׁטִימָוָגָן-
קָאָמְפָּאַנְגָּעָט, נַאֲרָן וּוּי אַגְּרָוּסְגָּרְעָדְטָעָ רַעְפְּלִיקָט. מִיכְאָעַלְסָם פָּאָרָ-

ברעננט מאמעש מיט דעם קאָמְפֿאָזִיטָאַרְם מוזיקאלער פראווע, ער
ערט צו איר, זי ענטערט אים, זי פילט אים אָן דעריבער די
פאֹוע, ווי אָלעבעדיקער מיטשברעכער.

דאָס זעלכע איז אוויכ מיט מיכאָעלסעם זיעסטע. אנדערע מיינען,
אוּ מיכאָעלסעם זיעסטע איז געווען אָן אַילַּוּסְטַּרְאַטְּיוּזֶר. ס'איַּן גִּיט
רייכטיך. מיכאָעלסעם זיעסטע דערנאָנט דעם געדאנק, דאָס אַיז פּוֹלִּי
שמונדריךע אַיגַּהַאֲלַּטְּלַּעַבָּע בְּאַשְׁׁבוֹנוֹג פּוֹנָעָם וּאָרָט. צוֹזָעָמָן מִתְּמֻתְּדָר
אַינְטַּאַנְצִּיעַ הַעַלְפָּט בְּאַתְּמַתְּדָר וּשְׂעָסָט אַיבְּרַצְׁוֹנָעָבָן, באַרְיַיכָּרָן
דעם אַיְנָהָאַלְטָפָּט פּוֹנָעָם וּאָרָט, וְאָס אַיז באָרוֹפָּן אַין מיכאָעלסעם
שְׂוִישְׂפֵּיל אַנקְּמוֹעָן אַיְנָצְּטִיךְ צָוָם אָוִינָג אָגָן צָוָם אָוִיעָר. דַּי סִיסְטָמָעַ
פּוֹנָעָם פָּאַרְשְׁפֵּיל אַדְרָעָר נַאֲכְשְׁפֵּיל צָוָם וּאָרָט, וְאָס מיכאָעלסְמָן הַאָט
אַזְוִי מִיסְטְּרִירִיש פְּאַנְאַנְדְּרָוּנָאַרְבָּעָט, אַט דַּי מַעֲרָקְוּוֹרְדִּיקָּע צַיְכְּבָּעָ
נוֹגָג מִתְּמַתְּדָר הַעַנְטָמָן, מִתְּמַתְּדָר פִּינְגָּעָר פְּאָר, אַין דַּר מִתְּמַתְּדָר נַאֲכָן
אַדוֹסְגָּעָזְאַנְטָן וּאָרָט אָוּן פְּרָאוּעָ — דאָס אַיז גְּעוּעָן מיכאָעלסעם
אַנְשְׁוִילְעָכָב מִיטְלָאָפָּט אַרְוִוְצְׁרוֹקָן, באַלְעַטְמָן דַּעַמְּ אַדְרָעָר יַעֲנָעָט אַיְנָ
הַאֲלַּטְּלַּעַבָּעָן באַדְרָעָט פּוֹנָעָם וּאָרָט. פּוֹנָקָט וּזְוּ דַּר מַזְוִיק פְּלַעַט
מיכאָעלסְמָן, דַּאֲכָט זִיב, רַיְדָן צָו זַיְנָע שְׁמַרְאַלְנִידִיקָּע הַעַנְטָמָן, צָו זַיְנָע
לְעַבְּדִיקָּע פִּינְגָּעָר, פָּאַרְשְׁטָאָרָקָן דַּוְרָכָזְוּי דַּעַמְּ זַיְגָּפָּן דַּעַר רַעְבָּלִיט
אַין דַּר רַיְכָּתוֹגָן פָּוּנָעָר אַלְגָּעָמִינִיגָּע אִידְיּוֹוּשָׁעָר צַיְלְגָּעָעָנְדְּתְּקָשָׁע
פָּוּנָעָר גַּעַשְׁטָאַלְטָמָן. אַין דַּעַמְּ אַלְעָם דַּרְקִיטָּזְוּל אָוּסְמָן דַּי עַקְסְפָּאַנְסָיָע
פָּוּנָעָמְכָן גַּעַולְשָׁאַפְּטָלְעָכָן טַעַמְפָּרָאַמְעָנָמָן, וְאָס זַוְכָּט אָוּסְמָן
נִיעָ פָּאַרְמָעָן פָּוּנָעָמְכָן מִימִישָׁר שְׁפָרָאָב אָפְ דַּעַר בִּינָע.

מיכאָעלסְמָן דַּעַר גַּעַולְשָׁאַפְּטָלְעָר אָפְ דַּעַר בִּינָע הַאָט זִיב נַאֲכָב בּוֹיַּה
לְעַטְשָׁעָר, שְׁמַאְרָקָעָר אַוְיסְגָּעָדְרִיקָּט, בְּעַשָּׁאָס עַר אַיז פָּוּנָע דַּעַר יַדְיִישָׁעָר
סְלַאֲסִיק אַרְיִיכָּעָר זְוּ דַּעַר יַדְיִישָׁעָר סַאֲוּתְּמִישָׁעָר דַּרְאָמָאָטוֹרְגָּע, וְזַעַט
סְאיַּן באַ אַיְם אַוְיסְגָּעָזְאַקָּמָן צָוָם אַלְעָם עַרְשָׁטָן דַּי פָּאַזְוּתְּוֹעָ גַּעַט
שְׁמַאְלָטָמָן, דַּעַר פָּאַזְוּתְּוֹעָר פְּרָאַמְעָסְטִירְנְדִיקָּעָר, רַעַוּזְאַלְיְוָצְּאַנְגְּרָעָר
מענְטָש, מענְטָש אַין שְׁפָרָאָב קָעָגָן דַּעַר אַיְגְּנָטִימְעַרְיוּיְשָׁעָר מַאֲרָאָלָאָגָן

לעבן-איינן-אַרְדָּעָנוֹנוֹג, מענטש אין אָפְּנָעָם קאמפ פאר זייןע מענטשנ-
רעכט, אין קאמפ פאר אלדאס מענטשלעכע, פארטיפטש אונ דערתהי-
בענע. דער נאנגע צום דאַזְיַין פֶּאַזְיִיטְיוֹן פֶּעֲרֵסְאַנְזָשׁ הַאַט נַאֲכָל דַעַט
אָפְּרִין דֵי גַעַשְׂמָאַלְטַ פָּוּן בְּעַרְגַּעַלְסָאַקְסָנָס "טוֹבָן" גַעַפְּרִיטַ מִיכְאָעַלְסָג צוּ
רַעַם מענטשנ-פָּוּן דַעַט בִּירְגַּעַרְקִירְגִּין, צוּ דַעַט מענטשנ-פָּוּן דֵי סְאַזְוּעַ
טִישָׁע יָאָרָן.

אין דער דאַל פָּוּנָעַט טַוִּיבָן הַאַט זַיְכַ מִיכְאָעַלְסָמִיט לְעַבְ-אוֹנְ-לְעַבְן
אָפְּגַעַנְעַבְן דַעַר מְרָאַנִּישָׁרַט סְטִיכְיַעַט פָּוּן דַעַר דַאַזְיַיךְעַר גַעַשְׂמָאַלְטַ, אָפְּ-
שְׁטַעַלְנְדִיךְ אַיְן דַעַר פּוֹלְשַׁרְגְּ נְרוּיִים דַעַט, וְאַס אַיְן גַרְזְוַאַטְמַפְּרִ-
שְׁקַאַפְּט אַיְן דֵי אָוּמְעַנְשָׁלְעַבְעַ קָפְּטִיאַלְיִיסְטִישָׁע בְּאַדְיַינוּנוֹנוֹגָן. מִיטָּן
טוֹבָן הַאַט מִיכְאָעַלְסָמִיט גַעַפְּנָעַפְּנָט אַנְעַט עַרְגִּיעַ גַעַשְׂמָאַלְטַג, וְאַס עַר
הַאַט פָּוּן אַיְצָט אַנְעַט אַפְּ נְגַעַט, פּוֹלְקָטַם רְעַלְיִיסְטִישָׁן אַוְיַפְּן אַוְעַקְעַ-
גַעַשְׂמָאַלְטַ אַפְּ זַיְנַע לְיַנְיַע פָּוּן קאמפ פאר דַעַר לְעַבְנָס-אַיְבָעַרְאַנְדַעַר.
שׁוֹנְג אַוְן וּוּלְטַ-עַנְדְּרָוָןָג.

מִיכְאָעַלְסָמִיט הַאַט אַיְוֹנְמַאַל דַעְצְיוֹלַט, אוֹ דַעַר גַעַרְאַק צוּ שְׁפִילָן
דַעַט קִינְגַ לִיר אַיְזַבְא אַיְם אָפְּגַעַנְקְומַעַט אַפְּ דַעַר פְּרַעַמְיִישָׁרַע פָּוּן
"טוֹבָן". דֵי מְרָאַנִּישָׁ אָוִיגְנָעַפְּרָוּמְטַע דַאַל פָּוּנָעַט טַוִּיבָן הַאַט אַיְטַ
גַעַפְּרִיטַ צוּ דַעַר שְׁקַסְפִּירִישָׁה מְרָאַנִּישָׁרַ פִגְוָר. דֵי לְיַנְיַע, וְאַס פִירַט
פָּוּן טַוִּיבָן צוּ קִינְגַ לִיר, אַיְן אַוְיכַ דֵי פְּרַאַבְלַעַמְ-לִינְיַע פָּוּן פָּאַטְעַר
אַוְן קִינְד אַוְיכַ דֵי לְיַנְיַע פָּוּן דַעַר נְרוּיִיסְרַ דַעַר מְרָאַנִּישָׁ
אָפְּגַעַנְקְטַעַר מְעַנְטָשָׁן-לִיבָּעַ.

מִיכְאָעַלְסָמִיט הַאַט גַעַזְגַט אַיְן אַשְׁפָאַס, אוֹ עד אַיְן גַעַוּעַ דַעַר,
וְאַס הַאַט דַעַט קִינְגַ לִיר אָפְּגַעַנְשָׁאָרָג דֵי בָּאָרָד. אַוג נִיְונַגְיַיט דָאַ דֵי
הַיְדַ וּוֹעֲגַן דַעַט, וְאַס מִיכְאָעַלְסָמִיט הַאַט פָּוּנָעַט קִינְגַ לִיר אָרַאַפְּגַעַנְוּמַעַן
דַעַט קִינְגַלְעַבְן שְׁטָאַמְפַט. עַר הַאַט בָּוּן אַיְטַ אָרַאַפְּגַעַנְוּמַעַן דַעַט
אָוִיסְעַרְלַעַבְן טְרָאַפְּאַרְעַט, דַעַט דְעַקְאַרְאַטְיוֹן "הַאַדְרָאַס-פָּאַנְעַמְ",
וְאַס הַאַט אַיְן דַעַר לְאַנְגְּנִיאַרְקִעַר אַקְטִיאַרְיִישָׁרַטְרָאַדְיִיצְיַע פָאַרְ-
וּוְאַנְדָלְטַ שְׁקַסְפִּירַס פִיעָסַע אַיְן אַוְתְּלַעְכָרַ מִשְׁפָאַכְעַ-דְרָאַמְעַ, נַאֲ-

ויזונדריך דעם קליומערשת איביך מראגישן קאמפ פון עלטערן אונ
קינדרער, וועלכער דערגרייכט אויש בו צום קיניגלעכט הוויפ. צוזאמען
טייט דער קיניגלעכער באָרד האָט מיכאָעלס פון דער לֵיד-געשטאלט
אראָפֿגענוּמָעַן אלֹעֲ אִיבְּרִיקָעַ קִינְגְּלַעַכְּבָעַ וְרַעֲנָאַלְיָעַם, די מאָסקָעַ פָּוָן אַ
נְּהַחוּבְּעַנְּעַם „פָּאָמִילְיוֹן-פָּאָטָעַר“ אָונַ פָּאָרוֹאַנְדָּלְטַה לִירָן אָונַ אַ מעַנְטָשַׁ,
אַ מעַנְטָשַׁ אַ דָּעַנְקָעַר, אַיְינָעַם פָּוָן די, וְאַם הַאָבָּגָן צְוִישָׁן דָּעַם פִּיצָּ-
טָעָרָן קְלָעַמְעַנְדִּיקָן פָּלָאַנְטָעַר פָּוָנָעַטָּ פָּעָאָדָלָן מִיטְלָאַלְטָעַר לִידָּנָי
שָׁאָפְּטָלָעַכְּ גַּזְוָכָטָ דָּעַם וְעַגְּ צּוֹם בָּאָפְּרָעַנְדִּיקָן הַוּמָאַנִּיסְטִישָׁן בָּאַ
וּסְטוּנִין.

איינַ וְאַם באַשְׁטִיטַטַּ דָּאַ די חַוְּפְּטַ-אַידָּוּ אָונַ דָּעַר זָעוּרָתַ פָּוָן
מִיכָּאָעַלְסָעַם אַקְטִיאָרִישָׁר אַינְטָמְעַרְפָּטָאַצְּיוּעַ זַי אַיְזַן, דָּאַכְּטַ זַיְבַּ,
אוֹוְנְגָעַדְרִיקָט אַיְנַ לִירָם וּוּנְדוּנָגַג צַוְּ דיַ מעַנְטָשַׁן, וְאַם גַּעֲפִינְגָן זַיְבַּ מִיטַּ
אַיְם אַיְנַ פָּעַלְדַּ בִּיסְעַן שְׁטוּרָעַם, נַאֲכַ דָּעַם, זַיְיַ עַרְהָאָטַ וּרְכָבְנְעַפְּרָטַ
דָּעַם קְלָעַמְעַרְשָׁטָן גַּעֲרִיכָט אִיבְּרָ זַיְעַן צְוִוְּיָיַ פָּאָרָאָרְבָּעַנָּעַ עַלְטָעַרְ
טָעַכְמָשָׁר: „בָּאָמִיטַ זַיְבַּ, — שְׁרִיטַ אָוִים דָּעַלְטַ לִירַ, — דָּעַרְגִּינְגַּ דיַ
אוֹזָאָגָן, וְאַם קָאנְעָגַג בִּינְגַג נְרוֹנְטַמְּ פָּאָרָדָאָרָבָן אַ מעַנְטָשַׁלְעַכְּ הָאָרָצַ“.
דיַ פָּרָאָבְּלָעַטַּמְּ פָּוָן מַעַנְטָשַׁלְעַכְּ הָאָרָצַ בָּאַדְרִיטַטַּ פָּאָרְ מִיכָּאָעַלְסָעַם
בָּרָאָבְּלָעַטַּמְּ פָּוָן שְׁלַעַכְּטַמְּ אָונַ גַּוְשַׁטְּ אַיְרַ נְרוֹיְסַן הַוּמָאַנִּיסְטִישָׁן
קוּוּרְשָׁנִיטַ, דיַ פָּרָאָבְּלָעַטַּמְּ פָּוָן מַעַנְטָשַׁלְעַכְּ מַאְתַן אָונַ אָוְפִּירְוְנְגְּנָגַג, דיַ
פָּרָאָבְּלָעַטַּמְּ פָּוָן חָאָס אַוְגַג לִיבַּעַ, דיַ פָּרָאָבְּלָעַטַּמְּ פָּוָן זַיְיַעְרַ אַפְּשָׁטָאָמָוְגַג,
זַיְיַעְרַ בָּאַדְיְנְגְּטִיקַיְטַ אָונַ פָּאָרוֹזָאַקְטִיקַיְטַ. אַיְנַ אַטְטַ דָּעַם גַּרְוִיְסַן אָונַ
טִיפְּנַן מַאְצִיאָלְגַג אָונַ פָּוְלָאָסָפְּאַיְשַׁן פָּרָאָבְּלָעַטַּמְּ�נְיָקְרָעַן הָאָטַ זַיְבַּ
שָׁעַס לִירַ אַיְנְגַעְנְרָאָבָן מִיטַּ אַלְעַ וְוִיְעַגְג אָונַ צָפְּלָעַנְיָשַׁן פָּוָנָעַם מַאְמָעַשַּׁ
בָּזַיְ רָויַ פְּלִוְיַשְׁ אַפְּגָעַשְׁנִיטְעַנְעַם גַּדְאָנָק אָונַ גַּעַפְּלִיְיַ. אַיְנַ דָּעַר רִיכְטָוְגַג
פָּוָן דָּעַר דָּאָזְיַקְעַר פָּרָאָבְּלָעַטַּמְּ הָאָטַ מִיכָּאָעַלְסָעַם גַּעַוְעַנְדָרְטַ דָּעַם וּוּקָס אָונַ
אַנְטְּוּוּקְלָוְגַג פָּוָן לִירָם מְרָאַגְיָשַׁן צָאָר אַיְן צָאָרגַג, פָּוָן זַיְעַג פְּטָנְגְּלָעַכְּ
זַוְּבָוְנְגָגַג אָונַ גַּעַפְּנְגַגַּ.

דער טיפער הומאניזם האט שטענדייך געפונגען די שטארקסטע אונ צארטסטע פארבן אפ מיכאָעלסעם שיישפֿילערשר פאליטרא. אפ דער דאָזיקער פאליטרא האָבּ דרשנאָכּ זיך געפונגען די זאָפְטִיקְסְטָע פארבן אויסצּוֹשְׁפִּילְן די פִּינְגְּרַפְּן יוֹלִים אֵין דָאַנוּלָם פִּיעַסְעַ "פִּיר מעַ", וואָס אֵין גַּעוֹיְדְמַעַט די גַּשְׁעַנְיִישָׁן פָּוּן בִּירְגָּעֶרְקִירִיג אֵין ווֹלְגָּעַ. דָּאַ האָגְדָּלָת זיך אוֹיכְ ווֹעֲגַן מְרָאַנִּיק, אָבּּעַרְ מְרָאַנִּיק פָּוּן אַ קְּמַפְּרִישָׁבָּרְעָנָה רַעֲוָאָלְיְוָצְּיְאָנְגָּרָן כָּאָרָאַקְטָר. מִיכְּאָעַלְמָה האָט אֵין דָאַזְיָקָן שְׁטָרְעָנָגָן פָּאַרְהָאָרְטָעְוָעָטָן רַעֲוָאָלְיְוָצְּיְאָנְגָּרָן קְמַפְּרִישָׁר וּדְרָאַרְמָאָל אָזְיָ אַיְוָנָאָרָן. טַקְ אַנְטְּפָלְעָקָט דָּעַם פָּאַלְקָמָן-מַעֲטָשָׁ, אַפְּגַּעַדְעָקָט זִין פָּאַלְקָמָן-טָעוֹגָן אָזָא רַיבְּכָע, אָזָא מִילְדָּעָן אָזָא פָּאַעַטְיִישָׁ.

די פָּאַעַטְיִיזְרוֹנָגָן פָּוּן דָּעַר פָּאַלְקָמָן-גַּעַשְׁתָּאָלָט האָט זיך אוֹיכְ זַיְעַר בְּיוּלְעַט אַיְסְמָנְדָּרְיקְטָמָן באָ מִיכְּאָעַלְמָגָן אֵין דָעַר דָּאַלְ פָּוּן זַיְיָולְ אַזְוָאַהָדִים אֵין מָאַרְקִוְשָׁעָם פִּיעַסְעַ. מִיכְּאָעַלְמָסָם וְצָווֹל אַזְוָאַדִּים אֵין אַ פָּאַלְקָמָן-מַעֲטָשָׁ, אַ שְׂמִיעָפָר, אַ פָּאַרְהָאָרְטָעְוָעָטָר פָּוּן דָּוִירָעְסְּדִיקָּר הַאָרְעָאָפָּאָשָׁנָעָרָמָן, גַּעַקְוּמָעָן הַעַלְפָּגָן זַמְלָעָגָן דָּאָס פָּאַלְקָמָן אֵין האָט זיך אַגְּנָעְשָׁמְטִיסָּגָן אַפְּ דָעַר פָּרָאַנָּעָ פָּוּן זַיְנָעָנָעָר צְעֻזְיָתָר מִישְׁפָּאָכָּעָ. דָּא אֵין מִיכְּאָעַלְמָסָן אַיְסְמָקְעָמָעָן פָּאַטְרִיאָטִישָׁע גַּעַפְּלָגָן. ער האָט באָוִזְן וְצָווֹלָעָגָן אֵין אַפְּגַּעַנְשִׁינְמָטָן אַגְּנָאָר נָאָר גַּעַטְמָעָר-שְׁתָּאָלָץ פָּאָרְ דִּי הַעַלְדִּישָׁע אַופְּגַּעַנְעָן פָּוּן זַיְנָעָן זַיְנָ, פָּאָר זַיְעַר מִיטָּ לִיְּבָ-אָוָן-לְעָבָן אַיבָּעָרְגָּעָנְעָבָנְקָטָט דָעַר סָאָ. צִיאָלִיסְטִישָׁעָר מַעְלוֹכָעָ, וואָס בּוֹיטָ אַ גַּטְעָ גַּלְיְקָלְעָבָעָ וְוּעַלְתָּ אֵון שָׁאָפָט אַ גַּטְעָ יְדוֹישָׁע הַיִּם אֵון האָט אִימָּ, זַיְוּלָעָגָן, וְוִי זַיְנָ אַוְידָעָם בְּאַיְקָאָ. וְאַגְּנָטָ, פָּאַרְטְּרוּוּת דָּא אַפְּ דָעַר גַּרְעַנְעָצָ דִּי שְׁלָוִסְלָעָן פָּוּנָעָמָן וְאַגְּנָצָן לְאָנָדָ. אֵין "מִישְׁפָּאָכָּעָ אַזְוָאַדִּים" האָט מִיכְּאָעַלְמָה נִסְתָּחָר נָאָר גַּעַשְׁפִּילָטָ. די דָאָזְיָקָע פִּיעַסְעַ האָט ער אוֹיכְ רַעֲזִיסְמָרָט. ער אֵין אוֹיכְ גַּעַוְעַגְדָּר רַעֲזִיסְיָ-מוֹסְטָעָר פָּוּן די פִּיעַסְעַ: "יוֹלִים", "קִינְגְּ לִירְ", "טָעוֹוִעַ דָעַר

טילכיקער", ער האט רעזישיסעריש באשא芬 זיין באריםט געווֹאָרעהנעט
"פריזעלעס" און זיין לאַעטן ספֿעטמאָל "וועלדער רויישן". אין די
ב"יד ער האט ער א נלאָנץ געמען מיט ניע דערפֿינְדוּגָנָגעַן אָזֶן דערנְריִיד
כונגעַן פֿוֹן צענְנִישׂעַר אָפֿירּוֹנָג, פֿוֹן רײַזְשִׁיסְעִירִישׂעַר אַינְטְּרֵפְּרֵעַ-
טָאַצְּיָע.

אין די אלע אָפֿירּוֹנָגעַן האט זיך אַנְטְּפְּלַעַט מִיכְאָעַלְמָעַם גְּרוּזְסָעַר
רעישיסערישער טָאַלְאַנט אַיגּ העַקְעַט מיט זיין אַקְטִיאָרִישׂעַר באָז
נאָכְטְּקִיעַט. ער האט זיך אַלְעַמְּאָל גַּעֲלָאָזְטִים פֿיְלָג, אוֹ מִיכְאָעַלְמָן אִין אַין
אלע צוֹנְטָג גַּעֲוָעַן נִיט בְּלוּזִיּוֹן דָּעַר אַקְטִיאָר, נָאָר אָוִיכּ דָּעַר רַעַשְ׀יָה
טִימְסְּמָעַר פֿוֹן זַיְנָעַ גַּעֲשָׁעָפְּנָעַן רָאָלָן. זַיְנָעַ אָפֿוּרְקָנוֹגְסְּקָרָאַפְּט אָפּ דָּעַר
בִּינְעַ אִיז דָּעַרְבָּעַר גַּעֲוָעַג נִיט נָאָר אַין אַקְטִיאָרִישׂעַ, נָאָר אָוִיכּ אָדָעַ
וַיְשִׁיםְשָׁרִישׂעַ. דָּאָס דָּאַזְיְקָעַ האָבָן גַּעֲוָוָסְט אַיגּ גַּעֲפִילָט די מִיטְשִׁיפְּיָלָעַר
זַיְנָעַ, די אלע אַקְטִיאָגִי, וּאָס זַיְנָעַ אָרְיוֹסְגַּעַטְרָאַטְמָן מיט צְוָאָ.
מען אָפּ די בִּינְעַ-בִּרְעָטָר.

פֿוֹן אַיְנוּיְינָק, אַרְנוֹאַנִּישׂ אִיז אַוְיְסְגָּעוֹאַקְסָן מִיכְאָעַלְמָעַם רַעַשְ׀יָ-
מִיטְשִׁעְרָשָׁאַפְּט, וּאָס האָט זיך אַנְטְּפְּלַעַט אַינוֹ גַּעֲוָאָר גַּעֲלָבְּשָׁעַנָּ-
דִּיקָע גְּרוּזְסָעַ קְוָנְטָמָ, אַבְּאַפְּרוֹכְּבָּעָטָעַ מיט זַיְנָעַ גַּעֲזָלְשָׁאַפְּטָלְעָבָן טָעַטָּ-
פָּעָרָאַמְּעָנָט, מיט זַיְנָעַ פִּילְאָסְטָאַפְּיָשָׁן אַיגּ סָאַצְיָאָלָן וּוּלְטָ-בָּאַעָמָם, וּאָס
הָאָט דָּוְרָכְגַּעַדְרוֹנָגעַן זַיְנָעַ נָאָנָצָן לְעַבְנִיזְזָוָעַן אַיגּ זַיְנָעַ נָאָנָצָן שָׁאָפָן.
מִיכְאָעַלְמָעַם שְׁעַפְּרִישָׁעַר וּוְעַג אִיז גְּרוּזָאַבְּלָעְדָּוְדִּיק. דָּאָס אִיז
דָּעַר וּוְעַג פְּנוּעַם עַרְשָׁטָן שְׁעַפְּרָעַר פֿוֹן דָּעַר יִדְיְוִישָׁר סָאַזְוּעַטִּישָׁר שְׁוִיִּ-
שְׁפִּילָ. אַין דָּעַר גַּעַשְׁכָּטָעַ פְּנוּעַם יִדְיְוִישָׁר סָאַזְוּעַטִּישָׁר אִיז
פָּאַרְקְּרִיאַטָּט נִיט נָאָר מִיכְאָעַלְמָעַם אַרְבָּעַט, נָאָר אָוִיכּ מִיכְאָעַלְמָעַם סְטִילָ
אוֹן שְׁוֹלָ, די טְקוּפָעַ פֿוֹן מִיכְאָעַלְמָעַם טָעַמְעָר.

רַיְדְּנְדיִק וּוְעַגְגָּן די הַלְּדוֹן, וּאָס דָּאָס פָּאָלָק האָט באַשְּׁאָפָן אַין זַיְנָעַ

עַפְּיִישָׁר וּוְעַמִּקָּמָ, האָט גַּאֲרָקִי גַּעֲזָוָגָן:

"די דָּאַזְיְקָעַ גַּעֲשָׁמְאַלְטָן זַיְנָעַן פְּוֹלְקָוּט דָּעַרְפָּאָר, וּוְיָל אַיגּ זַיְעַר
שָׁאַפְּוָנָן האָבָן זיך האַרְמָאַנִּישׂ פָּאַרְיְזִיְּקָט אַינְטְּפְּלַעַט אַיגּ אַינְטְּזִוְּצִיעָּ,

נדראנק אונ געפּיל. איזא צווזאמענטרעפּ איז מענְלָעַ בעאר דאג, ווען דעד שעהער נעמֶת אַנטְיוֹל אִינְגְּ דָעֵר שאָפּוֹגְּ פָוֵן דָעֵר לעבְּנִסְ-ווֹירְקְלָעְכְּבְּקִיטְטַ.

אַט דעם אַנטְיוֹל אִינְגְּ שאָפּוֹגְּ דִי נְיִיעַ ווֹירְקְלָעְכְּבִּיטַ, אַט דעם קָאמֵפּ פָּאָר בָּאנְגְּעָנְגַּן דָּאָס לְעָבֵן חָאָס מִיכְאָעָלָם, דָעֵר גְּרוֹיסְעָר עַמְעָסָעָר פָּאָלְקְס-אַקְטְּיוֹאָר, מִיכְאָעָלָם דָעֵר דָעַנְקָעָר אִיז גְּזִיעַלְשָׁאַפְּטָלְעָבְּרַטְוּר, אַרְטִיבְּגְּעַטְרָאָגְּן אִינְגְּ צְבָנָעַ קְוּנְסְטְ-שָׁאַפְּוֹגְּעָנָעַ. מִיטַ דָעַם אִיז עָרְ לִיבְ גַּעַר וּאָרָגְן אִונְגְּהָרָצִיךְ טְבִיעָר דָעַם סָאָצְיָאַלְיִסְטִישָׁן מְעַנְטָשָׁן, דָעַם מְעַנְטָשָׁן פָוֵן דָעֵר סָאָצְיָאַלְיִסְטִישָׁר גַּעַזְעַלְשָׁאַפְּטַ.

מִיטַ צְבָנָעַ גַּעַנְיאָלָעַ אַלְטִיאָרְיוֹשָׁעַ גַּעַשְׁמָאָלָטָן, מִיטַ צְבָנָעַ פִּינְעָרְדִּיקְעַ
פָּאָטְרִיאָלִיסְטִישָׁעַ אַרְוִיסְטְּרָעְטְּנוֹגְּעָנָעַ חָאָס מִיכְאָעָלָם אַנְגְּנָעְצָנְדָן דִי גַּעַטְ-
טָעָר פָוֵן הַונְדָרְטָעָר מְזִוְנְטָעָר, פָּאָרְכָּאָפְּטַ וּוֹיְדֵר נְדָרָאָנָק אִונְגַּעַפְּ-
מִינְהָעָה אַלְפָגְן וַיִּ פָּוּרְעָמָעַן אִינְגְּ זִיכְרָסָאָצְיָאַלְיִסְטִישָׁעַ אַנְשָׁוֹגְּגָנָעַן, גַּעַ-
הַאֲלָפָן גַּעַשְׁמָאָלְטִיקָן דָעַם סָאָצְיָאַלְיִסְטִישָׁן מְעַנְטָשָׁן, דָעַם בּוֹיְעָרְ פָוֹנְעָם
סָאָצְיָאַלְיִסְטִישָׁן גַּעַטְ-זִיןְ, וּוּלְכָנְ מִיכְאָעָלָם אִיז גַּעַוּעַן אַיְבְּרָעְגְּנָעְבָּן
מִיטַ לִטְבָּ-אוֹנְ-לְעָבָן. מִיכְאָעָלָם אִיז גַּעַוּעַן דָעֵר עַכְמָעָר פָּאָלְקְס-מְעַנְטָשָׁן,
מִיטַ גְּרוֹסְ פָּאָרְשָׁטָאָנָד פָּאָר דִי מִיפְּסָטָעַ פָּאָלְקְס-פְּעָרְלָעָן, וּוּלְכָנְ עָרְ
חָאָס גַּעַרְאָגָן אִינְגְּ דִי טְפִעְנִישָׁן פָוֵן גַּטְשָׁטָ אִונְגַּשְׁאָמָעַ, גַּעַטְיִילְ-
זִיכְרָסָיְיִלְלָעַן זִיןְ אַיְבְּרָעְגְּנָעְבָּן גַּעַזְעַלְ-
שָׁאַפְּטָלְעָבְּרַטְוּר טְעַטְיִקְשְׁטַ.

מִיכְאָעָלָם סָאָצְיָאַלְיִסְטִישָׁעַ אַיְמָעְרִיקָעַ שְׂוִישְׁפּוֹלְעָרְיוֹשָׁעַ, רֻעְזְשִׁיסְטִירְיוֹשָׁעַ אִונְגַּעַ-
זְעַלְשָׁאַפְּטָלְעָבְּרַטְוּר טָמָעַ אִיז גַּעַוּעַן — פָּאָלְקַ. פָּאָלְקַ אִונְגַּעַנְטָשָׁן. אַיְנָ-
דָעַם לִוְגָטַ דִי וּוּנְדָרְלָעָבְּרַטְוּר קְרָאָפְּטַ פָוֵן זִיןְ קְוּנְסְטָלְעָרְיוֹשָׁעַ פָּאָרְקְשָׁרְ-
פָּעָרְוָנְעָנָעַן, דִי בָּאָצְוּבְּעָרְנְדִּיקָעַ קְרָאָפְּטַ פָוֵן זִיןְ קְוּוּלְנְדִּיקָעַ, בְּרוּזְגְּדִּיקָעַ-
לְעָבָן, וּאָסָ אִיז אַזְוִי פְּלִזְצְלִינְגָעַ אַיְבְּרָעְגְּרִירִיסָעַ גַּעַזְעָאָרָן.

ס'דרטמאָנט זיך א געשפּרַעכּ נאָכּ אַיְינָעֶרּ אַלְעֹזְנִיעַ פֿוֹן אַגְּעָנְתָן
מענטשָׁן. מיר האָבָן גערעדט וועגען דער פראָבלעט פֿוֹן טוֹיט אָפּ דער
בִּינָע. מֵיכְאָעַלְמָן הָאָט דַעֲמַלְתּ גַעַזְגַעַט: "דַעַר עַכְתָּעַר קַוְנַסְטָלְעַר, וּזְקָם
איָזּ פַּאֲרָבּוֹנְדָן מִימָן לְעָבָר, דַאֲרָפּ אַיְגּ זַעַן באַצְיוֹנָגּ צָוּם טוֹיט אַרְאָפּ—
לְאָזּ זיך בִּיזְגּ מְהָאָט פֿוֹן זַיְנָ צָאָר, בִּין טְהָאָטּ פֿוֹן זַיְנָ וּזְיִיְ-אַיְבָּעָרָ
לְעַבְנוּנָעָן, נִיטּ פַּאֲרָעָמְנִיקּ דַעְרָבְּנִיקּ אַוְמַבָּאָרִינָטּ וועגען דער מענטשָׁ
חַיִּיט, וּזְקָם לְעַבְטּ אָוגּ ווּעַטּ לְעָבָר. שְׁטַעַרְבְּלַעַכּ איָזּ דַעַר מענטשָׁ,
זַיְנָטּ דַיּ מְעַנְטְשָׁהָיטּ. ס'איָזּ שַׁוּעָרָ, — הָאָטּ מֵיכְאָעַלְמָן צַוְעָנָעָבָן,—
אַכְבָּעָר דַיּ בִּידְעָ אַיְינָעָטּ דַאֲרָפּ מַעַן קַאָנָעָן פַּאֲרָקְעָרְפָּעָרָן אָפּ דַעַר בִּינָע
איָזּ אַנְזְוּזְנָהָיטּ פֿוֹן טוֹיטּ".

שפְּעַטְעַר הָאָטּ מֵיכְאָעַלְמָן אַזְזִי גַעַשְׁפִילַטּ דַעַטּ קִינְגּ לִירּ, טַעַזְעַיּ
דַעַטּ מַיְלְכִינְגּ.

מֵיכְאָעַלְמָסָעָם גְּרוּיִם גַּלְיִיבָן אַיְגּ לְעָבָר פֿוֹן דַעַר מְעַנְטְשָׁהָיטּ, זַיְנָ
גַּלְיִובָן אַיְגּ קַאָמְנוֹיִם דַאֲרָפּ שַׁוּעָבָן פַּאֲרָ אַונְדְזָעָרָעָ אַיְוָגּ, בְּעַשְׂאָם
ミַרְ לְאָזּ זיך אַרְאָפּ צָוּם אַפְּגָרָונָטּ פֿוֹן צָאָר אַיְבָעָר זַיְנָ טוֹיטּ. דַאֲם
איָזּ גַעַוְעָן מֵיכְאָעַלְמָסָעָם גַעַבָּאָטּ. דַאֲסּ דַאֲרָפּן מַיר פַּאֲרָגְעָדְעָנָקָעָן.

מ. בעדענקי

לציד גרויסנער גאנז

(וועגן מיכאעלטאס אידיענדוועטלט)

שלויימע מיכאעלס אייז דער קלאסישער שעפער אויג בויער פונעם
סאוועטישן זידישג מעאטעה. די אקטיארן פון דעם דזאינט טעאמער,
זונגע מיטשעפער אויג שילעה, פלעגט מיכאעלס שטערדייש לערנצען
זונגע אקטיארן דענ侃ער. «עס אייז קיין שומ צווויפל דעריג, או באנא-
בונגע, טאלאנט אויז א זוכטישער עלמענט איזעט באראפ פונעם קינסט-
לער. נאר — שטראיכט אונטער מיכאעלס. — דאס געט פאר קיין
פאל ניט ארפאפ פון אים די פלייכמן, ואס זונגען פארכובדן מיט נאכ-
א העכערן באראפ, מיטג באראפ פון א סאוועטישן קינסטלער, א קינסט-
לער א קעמעפער. דער אידיענישער שעפער טאָר זיך ניט פארלאָג בלווי
אָפ "רוזיב'ז האקoidעש". דאס סטובייש אונ אינטזיטווע דארפ דינגען
דעט קלאָר באזינקטען, מיטג גאנציג סייכל דערקענונג, אידיענישן צי.ַ
באנאכובונג באקומט דאָכ די ווערטט נאר אינ דעם פאל, זונגע זי העלפת
דעם מענטשן שאָפָן, ביילדן, בויען, איבערמאָכָן די וועלט, דינגען דעם
פָאָלָק, פָאָרָהִיטָן זונגע פרזְהַטָּט, באשטעטיקן די לעבענזה אָפְטִישׁ עַיִ-
סְוִידָעָס פון דער סאוועטישער אָזְדַּעֲגָנָג — אַיר פָאָלִיטִיק... מֵיר זַי-
נע באָרְפָּן זונגע פָאָלִיטִיקער. אויג אַין דעם אייז די שטָאָלֶץ פונעם סָאָז
וועטישן קינסטלער, אויג דעם אייז די קראָפָטָן פון זונגע קוֹנסְטָן. אַין דעם

באוועסטען קאג ער שעפנ אלץ נטו אונ נטע קויכעס פאָר זונע שאַי
פונג' 1. דער אַקטיאָר דהארפ זונע אַנטעלער בִּירגער פֿינְגֶּם גְּרוֹזֶן
ראָטְּפָּהָרְבָּאנְד; אַין אַיְגָּנָּאַרטְּקָּע שְׂוִישְׂפָּלְּעָרִישָׁע פָּאַרְמָעָן טְּרָאָגָּן דֵּי
אַוְּבָּרְגָּעִישָׁטָּאַלְּטְּדִיקָּע אַיְדְּיוּעָן פָּונְשָׁאמְּנוּיזָּט — אַין דָּעַט הָאָט דָּעַ
טִיטָּאָג פָּונְשָׁאמְּנוּיזָּט אַונְגָּעָרָאָנָּק שְׁלוּזָּעָמָּע מִיכָּאָלָּס אַטְּנָגָעָזָּעָן דֵּי שְׁלִיךְ
בְּעַמְּ אַונְגָּעָזָּעָן בְּאוּפְּפָנְמָמָּס סָאוּעָטִישָׁן קִינְסְטָלְשָׁר.

מִיכָּאָלָּס עַמְּשָׁעָמָּע שְׁעַפְּרִישָׁעָר אַונְגָּעָזָּעָן לְעַבְּנָסְטָלְשָׁוְיָוִין אַיְזָּעָזָּע — טְּרִיבָּן
דִּינְגָּעָן דָּעַט פְּאָלָק, שָׁאָפָּן פְּאָרָן פְּאָלָק. ער אַלְיְוָן אַיְזָּעָזָּע
דָּרָק אַונְגָּעָזָּע דֵּי מְאַנְּיְפָּעָסְטָאַצְּיעָע פָּונְשָׁאמְּנוּיזָּט שְׁעַפְּרִישָׁע פְּאָלָקְסָּע
קִוְּיכָּעָמָּע, וּאָסָּמָּאָבָּן גַּעֲקָרָאָגָּן זַיְעָר טִיקָּן אַרְדָּאָנָּק דָּרָר גְּרוֹיסְעָר סָאַצְּ�וֹאָ
לִיסְטִישָׁעָר אַקְּטִיאָבָּרְדָּרְעָוָאַלְּיוֹצָּיעָע. מִיכָּאָלָּס אַיְזָּעָזָּע
שְׁרָאָטָּג פָּעָגָן דֵּי בְּוֹזְשָׁאָזָּע קִינְסְטָלְשָׁר, וּאָסָּמָּאָבָּן
מְאַרְשְׁטִיקָּעָר „פְּרִיטהָהָטָּמָּת“ אַיְזָּע „אַוְּמָאָפָּהָעָגָּיָבָּטָּמָּת“ פָּלאַטִּיךְ. וּזְעָגָן
דֵּי דָּזְוִיקָּעָר קִינְסְטָלְשָׁר הָאָט ער זַיְעָ אַרוֹיְגָּוָאָגָּטָּה: „זַיְעָ דְּרָעָמָּעָן
מִיר מענטשָׁנָה, וּאָסָּמָּאָבָּן צַו אַשְׁרָקָלְעָבָּעָר סְרִיפָּע. באַטְּרָאַכְּטָנְדָּיק
חוֹק דֵּי דָּזְוִיקָּעָר סְרִיפָּע, טָוָע זַיְעָ נִימָּטָּקָיָן קְלָאָפָּה אַפְּינְגָּעָר אַנְגָּפָּן אַפְּינְגָּ
גָּעָר, קְדָּרְיוָי אוֹ פְּאָרְלָעָשָׁן דֵּי מענטשָׁנָרְפָּעָמָרְעָשָׁר סְרִיפָּע, אַונְגָּעָזָּע
אַיְזָּע זְעָלְבָּעָר צִינְטָּזָּעָן דָּעַמְּ וּזְחִיכָּנָן „חוֹמָאָנִיסְטִישָׁן“ גָּעוּזָּבָּפָּן
זַיְעָדָן גַּעַשְׁאָמָּעָן. מִיר זַיְעָגָן נִימָּטָּקָיָן קִינְסְטָלְשָׁר, זַיְעָגָן נִימָּטָּקָיָן
חוֹמָאָנִיסְטִישָׁן, מִיר זַיְעָגָן נִימָּטָּקָיָן מְעַנְּגָוָאָלִים אַיְזָּע אַונְדוֹעָר בִּירְגָּעָרְלָעָר
פְּאָרָאָל. מִיר וּזְעָלָן לְעַשְׁן דֵּי פְּבִיעָרָן אַונְגָּטְבָּזָן דֵּי אַונְטָעָרְצִינְדָּר
פָּגָן דֵּי דָּזְוִיקָּעָר סְרִיפָּע, מִיר וּזְעָלָן מִיטָּזָּיָּי קְעַמְּפָנָן 2. פָּאָר מִיכָּאָלָּס
איְזָּע דָּעַר זַיְעָפָּת קִונְסְטִישָׁאָפָּוָגָן בָּאַשְׁטָאָנָּע אַינְעָמָּע אַידְעָאָלָּאָגָּוָשָׁן אַנְגָּשָׁן
גְּרִיפָּפָט אַפְּ דָּעַר פָּאַרְבָּרְעָרְעָרְישָׁוֹר, רְעָאָקְצִיאָנְגָּעָרְעָר אַונְגָּעָזָּעָן
וּזְעָלָט פָּגָן קָאָפִיטָאָלְזָמָּוּ, וּאָסָּמָּאָבָּן אַלְדִּיקָּט דָּעַמְּעָסָן טָאָכָּפָּן

1. צִיטְרָטָן פָּונְשָׁאמְּנוּיזָּט אַנְגָּעָמָּע רְוִוְּשָׁן זַמְּלָבוֹךְ „דָּעַר סָאוּעָטִישָׁר
טְּעַטְּעָר אַונְגָּעָזָּע דֵּי חִינְטִיצְטִיקִיטָּי“. הוּא, ט. 4, מ. 1947.

נעם מענטשנ. זוטל, לויט מיכאעלסן, איז דער סאוועטישער טיעאַ-
טער — אַ קעמעפערוישער טעאמער פאר דער באָפריטונג פון דער מענטש-
הנט. אויסער דעם קאמפס-גיטט פון אונדער הבנטציניטיקטן קאנַ-
ער ניט להעבּן אונַ אנטווקלען זיך.

מייבאַעלס, דער זונגעַר פונעם לייטערן געדאנק אונַ הערלעבן קאמפּ,
הער לְבִּדְנֵשֶׁאַפְּטָלָעַבָּעַר פרידיקער פון באָזִינְסְטָן אונַ דערקענטן שאַ-
פְּנִיגְסְּפְּרָאַצְּעַסּ, האַט שטאנדריך גערופּן די קִינְסְטָלָעַר לְעַרְגָּעַן זיך באַט
לייבּן — באַט קוֹוָאַל פון אלַע גַּשְׁטָאַלְטָלָעַבָּעַ פָּאָרְקָעַרְבָּרְגָּעַן. מִיּ-
כָּאַלְמָן, ווּלְכָאַר האַט אָזְוִי שְׁטָאַרְקָעַר לִיבּ גַּעֲהָאת דָּסּ לְעַבָּן, האַט
שְׁטָעַנְדִּיך גַּזְוּזָן דְּעַרְלָעַבָּעַ גַּעֲזָמְעָסְקָטָן פון זְנוּן אַנטוּוּיקְלוּבָּגָן אַט אָזְ-
גַּעֲפִינְגָּן דָּסּ טִיפְּשָׁע אַינְעָם לְעַבָּן, ווּאַסּ דָּאָרְפּ ווּשְׂרָגּ דָּעַר כּוּיְאַשְׁר
פּוֹנְגָּטְ קִינְסְטָלָעַרְיָשָׁן באַשְׁאָפּ.

אַין אַיְינְעַר אַ לְעַקְצִיעַ, ווּאַסּ מִיבָּאַעלְסָ חָאַט גַּעֲהָאלְטָן פָּאַר די
סְטוּדְעָנְטָן פון דָעַר מַאֲסְקוּוֹר יְדִישָׁעַר טָעַמְרָאַלְעַדְרָ שְׁוֹל, האַט עַה
רוּידְגְּרָדִיך ווּנְגָן דָעַם, ווּאַסּ אַיְזָן אַזְוּזָן אַידְיוֹנִישְׁ-קִינְסְטָלָעַרְיָשָׁר פָּאַרְ-
טְרָאָכָטָן, גַּעֲזָאָגָטָן: «סְטָן אַיְגָן דָעַר ווּרְקָלָעַבָּקָטָן אַוגּ סְטָן אַיְגָן דָעַר קִונְסָטָן
וּנְגָעַן פָּאָרָאָג צְוּוֹיְעָלְיָו ווּלְטָמָג. סְאַיְזָן דָאַ דיַ קְלִינְעַן ווּלְטָמָג: אַשְׁטִיְ-
גָּרָר אַיְגָן מַעֲנְטָשָׁ חָאַט זִיכְרָ גַּעֲטָרָאָפָן מִיטָּ אַזְוּיְוָתָן אַיְגָן גַּאַס אַיְגָן
גַּעֲזָאָגָטָן: «גּוֹטְ-מְאַרְגָּן!» עַס אַיְזָן דָאַ קִימָאָט גַּאֲרָנוּשָׁטָ פָּאָרְגָּעָקָמָעָן. אַ
פְּלִיגָּה האַט זִיכְרָ אַגְּגָעָשָׁלְאָגָן אָגָן אַ בְּעַצְמָעָר, אַיְגָן אַקְטְּרוּסָעָ חָאַט זִיכְרָ
צְעַדְרִינְגָּט מִיטָּ דָעַר צְוּוֹיְתָה, הָעֲרָשָׁל האַט נַעֲכָטָן אַפְּגָעָגָעָן אַקְאָטָ-
לְעַמָּה, אַיְגָן הָתָנָט האַט עַר גַּעֲגָעָן פִּישָׁ — דָאַסּ וּנְגָעַן אַלְצָ קְלִינְעַן
דָעַרְשָׁנְגָעָנָגָעָן. דָאַסּ אַיְזָן דיַ קָּאנְקָרְחָטָעָן, דיַ סָּאָמָעָ קְלִינְעַן ווּלְטָמָג —
דָעַר מִיקָּר אַקָּסָמָאַס.

פָּאָרָאָג אַכְּבָּר אַיְיךְ דיַ גְּרוּיְסָעָ ווּלְטָמָג פון גְּרוּיְסָעָ גַּעֲזָאָג אַט דָעַר
שְׁבִּינְגָעָן, גְּרוּיְסָעָ האַפְּדָלְגָעָן אַונְגָּ באָזְוּגָעָן, גְּרָאַנְדִּיעָזָעָ פָּאָרָאָלָ-
גָּעָמִיְינְגָעָנָגָעָן. אַשְׁטִיְוָגָעָר דיַ באָגְעָנְעָנִישָׁ פון דיַ פָּאָרְשָׁטְיוּנָרָ פָּטָ פִּיר

פְּרוֹבִיכָּעַ לְעַנְדָּרֶל אֵין מְאַסְקּוּעַ. דָּא הָאָבָן מֵיר נָאָר אַנְדָּרֶעַ בְּאַצְוֹנוֹגָעָן.
אֲפִילְעַ אֵין דָּעַט גּוֹטְ-מְאַרְגָּה וּזְאָסָס זַוִּי גִּיבָּן אֲפָ אַיְינָעֶר דָּעַט אַנְדָּרֶן
וְתִינְגָּעַ קִימָאָט נִיטָּא שִׁינְגָּעַ פֿעַרְזָעַנְלָעַבָּעַ מְאַמְעַנְטָגָן. אֲבָעָר דָּאָס אַיְזָן נָאָב
אוּבָּכָּאַנְקָרָעָמָן. וּעֲכָבָעָר פָּונְגָּדִי אַלְעַ גְּרוֹיְסָעַ קַאַנְקָרָעַטָּע גַּעַשְׂעַנְיָישָׁן
מַאְכָּן מֵיר שָׁוִינָן אַגְּעוֹוִיסָּן אַוִּיסְפִּיר אָגָן שְׁטָעָלָגָן אֵין דִי גַּעַהְעִירִיקָעַ גַּעַז
וְעַגָּן — דָּאָס וּוְעַרְטָעַ שָׁוִינָן אַגְּנוּעַרְפָּעָן מָאָקָר אַקָּס מָאָס — דִי
פְּרוֹיְסָעַ זְוֻעָלְטָמָן...

בְּעַנְעַנְיוּץ צוֹ אַלְעַז וּזְאָס מֵיר לְיִוְעַנְגָּעַ אָוגָ טָוָעָן, דָּאָרְפָּהּ מֵיר שְׁטָעָן
דִּיק פְּילָנָן אַיְגָע אַיְינָעֶר אָטָג דָּעַר וְעַלְבָּעָר צִיטָט אֵי דִי קְלִינוּעַ וְעַלְמָט אֵי
דִי גְּרוֹיְסָעַ וְעַלְמָט, וּמַעַז אָגָט אֵין פְּאַלְקָה: "דִי אָגָן שְׁפִיגָּלָט זַוְּבָּאָט
אֵין אַטְרָאָפָּגָן וְאַסְטָעָרָן."

מִיכְאָעַלְסָעַם אַרְטָמָן אַגְּנוּטָוִילָן דִי וְוִירְקָלְעַבְקָטָט אַמְּפִיקָרָאָן אַזָּן
מַאְקוּרָאַקָּסָמָס הָאָט שְׁאַרְעָעָר אַונְטָעַגְעַשְׁתָּרָאָבָּגָן דָּעַם גַּעַרְאָנָס וּזְוִיָּן
נָעָמָה, אָז בָּאָמָ אַידְיוֹוִשָּׁ-קִינְסְטָלְעָרִישָׁן פָּאַרְמָרָאָכָט מוֹז דָּעַר קִינְסְטָלְעָר
דִּיסְקָאַנְטִירָג אַוִּיבָּדִי צְוָפְּעַלְיָיקָעַ, דִי אַוְמָנוּטָוּעַנְדָּרָעַקָּמָעַגָּטָן אָגָן
זְוַוְּתָגָן וְעַלְבָּעָגָן בָּאַגְּלוּיָּוָגָן אַגְּדָעַשְׁנָוָגָן. דִי פָּאַרְגָּעַשְׁתָּאַלְטִיקָוָגָן אַבָּעָר
דָּאָרְפָּהּ וְזַיְנָג סָאַגְּזָאַלְפִּילְאַסְפָּאַפִּישָׁ אַגְּגָעַזְמִיקָּתָה, וּזְאָס קָאנְגָּזָעַנְגָּזָבָּלְיוּזָן
פְּוּנָעָם קִינְסְטָלְעָרִישָׁן בָּאָנָעָם פָּונְג דָּעַר גַּעַשְׂעַמְעַטְיָקִישָׁתָה אָגָן גַּוְיִתוּוֹנָה
דִּיקָטָטָט פָּונְג דָּעַר אַבְּיַעַטְמִיוּזָר וְוִירְקָלְעַבְקָטָתָה. אָגָן דָּאָגָן דִי קִונְסָטָט
פָּאַרְאַלְגָּעָמִיְנְעַרְנָדִיק אָגָן אַידְיוֹשָׁ אַוִּיסְדְּרִיךְלְעָבָּעָךְ.

„וּוֹו — פְּרַעְגָּט מִיכְאָעַלְמָה, — שְׁעַפְּנָן מֵיר דִי קִינְסְטָלְעָרִישָׁע אִיר
דוֹיְעָנָה, דָּאָס קִינְסְטָלְעָרִישָׁ-אַידְיוֹשָׁ, מִיטָּמָ וּזְאָס עַס מוֹז זַיְנָגָעָן
טִיקָּט אַונְדוֹזָעָר טָעַמְטָרָאָלָעָר קִונְסָטָה? אֵינָגָן דָּעַר פּוּבְּלִיעִיסְטִיקָּה נָאָר דָּאָס
אַיְזָן נָאָב זַיְיָעָר זַוִּינְיָיקָעַ, דִי פּוּבְּלִיעִיסְטִיקָּה אַיְזָן שָׁוּמָסָפָעָק נִיְּטִיקָע
אַוִּיבָּדִי צְוָפְּעַלְיָיקָעַ, זַיְבָּאַרְטִיכָּרָט דָּעַמְפְּרָאָצָעָס פָּונְג אַונְדוֹזָעָר דָּעָנָי
קָעָנָה, אַונְדוֹזָעָר בָּאָוּסְטוּבָּנָה. דָּאָס אַיְזָן אַלְעַז עַמְעָם. נָאָר קָאַלְזָמָאָן דִי
אַידְיוֹעָנְרָוָעָלָט וּוּעָט זַוְּבָּאָט פָּאָר אַונְדוֹזָן נִיטָּאָנְקָלְבָּיָבָּנָה אֵין אַגְּשָׁתָאַלְטָה
פָּאָרָט — אַיְזָן נִיטָּפָּאָרָאָגָן קִינְגָּקָונְסָטָה“. מִיכְאָעַלְמָה רַוְּפָט לְעַרְנָעָן וּבָ

באמ ליעבען, פארברויטערן דעם ?עבענס-באנעם מיט דער הייל פון דער פובלייזיסטייך, אבער גליבציזיטיך שטעלט ער ארויס ריי פאדרערונג פאר דיי אקטיאורן שטענדס וערענצען דיי ספצעיפישנט אונ איינונג ארטיקנט פאג קונסט — געשטאלטעלעבקניט.

אויב געשטאלטעלעבקניט איז די כאראקטעריסטייך פון קונגסט ביכלאל, איי, לייט מיבאעלסן, דער טעאטער — סינטוטישיע קונסט. וואס מיינט ער מיט דעם?

מיבאעלס איז גשוען א Kunגעדר פון דעם פסיכאלאנז'אנאליז' טישן מעטאד אין טעאטער. דער דאזוקער מעטאד "אנאליז'רט" באז מעש מיט לאנגצעט דיי פסיכאלאנזישע ניאנסן פון א געשטאלט אונ פארלירט דאס זויכטיסטייך, דאס סינטוטישע, דאס געשטאלטעליב' געדאנטעלעכע. דער אנאליטישער מעטאד רינסט ארויס פונעם סיינ-טעטישן קאמפלעקס די פסיכאלאנזישׂ וויט, דאס געפֿיל אונ מעד נאָז. שוישפֿילערישׂ שאפֿונג פראָקאלאנז'רט מיבאעלס, איז סינטוטישע קינסטאלערישׂ-פאראָלונטימינערת געשטאלטעלעבקניט, וואס איי באז הוייט אונ באָפֿיליגלט מיט דעם פלאָמְקָן אַירְיוּשָׁן אַטְמָם פונעם אקטיאר. דער אקטיאר איי אַוּטָאָר אַוְ גִּלְבִּצִּיטָאָס דער אויסדריךער פון זונע אַיְוֹגָעָנָעָם באָשָׁאָפּ. דער אקטיאר טאָר זיך ניט געפֿינְגָעָן אַיְנָעָם דיטוואָאָגָן פונעם דראָמאָטָוָרגָשָׂן זוֹאָרט. ער איי באָרוֹפּן אַוְפֶּשֶׁגְּנוֹרָן דאס דראָמאָטָוָרגָשָׂן געועב מיט זונע איי גענער קינסטאלערישׂ אַידְיּוּז, קוּפְּלָעָן עַם אַפְּלָעָז זונע אַיְגָנָן אַרטיקע קונסט-מייטְלָעָג אַיְנָעָן דֵּי פְּלָאָסְטִישׂ אַהֲרָמָנָעָי פון זעראנס אַז גַּעַפְּלִי, וואָרט אַז וְשָׁעָטָם, קְלָאָג אַז באָוּעָגָנָג. דער אקטיאר פָּאָרְשְׁטָעָלָט זיך ניט אַיְן דער דאָל פָּוג דער אַדְעָר יונען דראָמאָטָיְשָׂעָר האַנְדָּלָגָן. אַוְפֶּדֶעָנְדָּיך דֵּי אַיְדִּיְוִינְזָוָעָלָט פון אַגְּעָה שטאלט, געפֿינְט דער אקטיאר אַז דעם דראָמאָטָוָרגָשָׂן מְאַטְעָרְיאָק דעם נְיוֹטוֹקָן שְׂטָאָפּ פָּאָרָן אַרוּסְבָּרָעָג, פָּאָר דער אַנְטָפְּלָעָקָג פון זונע אַיְגָעָנָעָם שְׂוִישְׁפֿילְעָרִישׂ אַיְדִּיְוִינְזָאַירְטִיכָּן זַיְן אַז מְעוֹהָם.

... ווֹאָס אַיְזָן אֲזָוִינָס דָּאָס זָוָארָט? — פֿרְעָנֶט מִיכְאָעָלָס אַיְזָן זְבָנָעָר
 אָג אַרְוִיסְטְּרָעָטְוָנָג אַיְזָן 1939 יָאָר וּוֹעָג טְעָאַטְעָרְשָׁאָפְּוָנָג — דָּאָס
 זָוָארָט, זָאָכָט עָה, קָאנָעָן מֵיר זָוָב פֿאַרְשָׁטָעָלָג אַלְס פֿיְשָׁפָאָנָג. דָּעָר
 אַוּוֹמָאָר, דָּעָר דְּרָאַמְּאַמְּוָהָג, דָּעָר רְעוּשִׁיםְעָרָפָט אַפְּאָרוּוֹאָרָפָט אַזְּוָאָרָט, אַוְן דָּאָס
 אַוְן בְּאָפָט אַרְיוֹס אַפְּיָהָל אַיְזָן דָּעָר פֿאַרְמָט פֿוֹב אַזְּוָאָרָט, אַוְן דָּאָס
 פֿיְשָׁל אַאָפָלָט, וּם לְעַבְתָּן נָאָר מִוְתָּר דָּעָר אַינְעָרָץ פֿוֹנָעָם פֿיְשָׁפָאָנָג: נָאָר
 אַט אַיְזָן דָּעָר אַונְטְּעָרְטְּעָקָסְטָמָט. דָּאָס זְבָנָעָן נִיטָּן נָאָר פֿאָחוּסָם, פֿיְגָוָר
 פֿוֹג שְׂוּבָנָגָן, צָו דָּעָם קוּמָט נָאָכָט צָו דִּי גָּאנְצָע בְּלִוּזְטִיקָע אַוִּיסְדְּרִיךְ
 הַעֲבָעָ קְרָאָפָט פֿוֹג דִּי קָאָרְגָּעָ, אַנְטְּבָלוּזְטָעָ טְיִילָן פֿוֹנָעָם מְעַנְטְּשָׁלְעָכָנָ
 קְרָעְפָּעָר — זְבָנָעָ חֻעָנָמָט, דָּאָס גְּזִוִּיכָט, אַוְן וּוּמָעָן עַמְּסָגְלִיקָט, אַיְזָן אַוְקָ
 דָּשָׁר פֿלִיכָט אַפְּנָן קָאָפָט. דִּי פֿאָחָוָע — אַיְזָן שְׂוּבָנָג אַיְנָעָם מְאַמְּעָנָטָמָט פֿוֹג
 הַאַנְחָלְוָנָג אַיְזָן דָּעָר שְׁטוּרִיךְ, ווֹאָס בְּאַפְּאָרְבָּט אַיְזָן שְׂוּבָנָג דִּי שְׁוּשְׁפִּיְ
 הַעֲרִישָׁע אַוִּיפְּרִוְגָּן פְּהָנָעָם אַלְסְטִיךְ אַפְּ דָּעָר בִּינָעָ. דָּעָר וּשְׁעָסָט, ווֹאָס
 קְגָמָט צּוֹמָ אַוִּיסְחָרָוק דָּרְכָט דִּי „קָאָרְגָּעָ, אַנְטְּבָלוּזְטָעָ טְיִילָן“ פֿוֹנָעָם אַקְרָ
 טְיָאָרָם קְעָרְפָּעָר, אַיְזָן נִיטָּן קִין פֿאַרְמָאַלִּיסְטִיךְ שָׁאַפְּשָׁטָמָוָגָן, נָאָר דָּעָר
 עַצְּעָם וּוֹעָג פֿוֹנָעָם שְׁאַפְּגָנְשְׁחָזְקָאָזָעָם. דִּי פֿלְאָסְטִיךְ אַיְזָן דִּי מְעַטְּמָאָפָאָ
 רִישָׁע אַקְטִיאָרִישָׁע סְפָעִיצְפִּישָׁקָטָמָט, ווֹאָס שְׁמָרְבִּיכָט בְּיְלָדְרִישָׁ אַוְנָטָמָטָ
 דָּאָס אַיְוָגָנָאַרְטִיקָע גְּנוּוֹיכָט פֿוֹג זָוָאָרָט אַוְן טָאָט אַפְּ דָּעָר בִּינָעָ. דָּעָר
 אַקְטִיאָרִישָׁע בְּאַשְׁאָפָ אַיְזָן, לְזִוְתָּן מִיכְאָעָלָסָה, אַפְּאָרְגָּאָצָט קוֹנָסָטָ
 זְוָרָה, אַקְמְפְּלִיזְרָטָס אַוְן אַיְוָגָנָאַרְטִיסָפָ, ווֹ אַסְטִינְסְטְּלָרְעִישָׁ-אַיְזָן
 דָּעָטָמָעָם גָּאנְצָע וּוֹעָג-פֿוֹג דָּעָטָמָקְטִיאָר דָּעָר הַיְלָפָ
 פֿוֹנָעָם גָּאנְצָע וּוֹעָג-פֿוֹג דָּעָטָמָקְטִיאָר דָּעָר הַיְלָפָ
 דָּעָטָמָעָם גָּאנְצָע, בָּאַזְיִינִיקָן דִּי אַוִּיסְגָּעְשְׁפִּילְטָעָ דְּרָאַמְּאַטְּרָוְגָיִ
 מִוְתָּר דָּעָר אַיְגָעָנָעָר אַיְנָעָרְלָעָמָעָר אַיְדִּיעָנְזָוְעָלָטָט, פֿאַרְקָעְרָפָעָרָן זַי מִיטָּ
 שְׁטִימָ-מְאַדְוָלִיאָצִיעָ, מִיטָּסְמִיכִיקָט, פֿלְאָסְטִיךָ, זְשָׁעָטָט, מִיטָּסְמִיכִיקָט, פֿאָרָב
 אַוְן בְּאוּוּנָגָנָג פֿוֹנָעָם אַקְטִיאָר דָּעָט שְׁעָפָעָר — צָו דָּעָט הָאָט שְׁטָעָנְדָרִיךְ
 מִיכְאָעָלָס גְּרוּפָנָג, אַוְן דָּאָס הָאָט עָה אַלְיָוָג וּוּגְנָדְרָעְבָּאָר דְּרָעְוּוּיָוָג אַיְזָן
 זְבָנָעָם אַוְשְׁמָטְעָרְבָּלְעָכָבָעָ גְּשָׁאָפְּעָנָעָ גְּשָׁעְטָמְאַלְמָטָן אַוְן דָּאָלָגָן. מִיכְאָעָלָסָמָעָ

רעב אלטער, מענאכעמען-עלטער, שימעלע סאראקער, טעוועע דער מל-
כיקער, בינויאמינג דער דרייטער, דער קיניג ליר, דער טויבער, يولים אונ
זונגול אונווארים — אט די קורצע ריעשימע מיבאָעלס-זונגען די
פּוֹלְשְׁטַעְנְדִּיקָעַ בְּאַשְׁטְעַטְיְּקָוָנָג פֿוֹן מִיכְאָעַלְסָעַם שְׂוִישְׁפְּיוּלְעִירִישָׁעַר שְׁוֹלְגָן
וּאָסֶם פְּאַדְעָהָטָם, אָז אַינְעָם חֻרְלָעָכְנָשׁ שְׂעִפְרָעִישָׁן פְּרָאַזְעָסֶם זָאַל זְוִינְגָן
דאָס גַּאנְצָע זְוִינְגָן פֿוֹן דָּעַמְמַנְטִישָׁן דָּעַמְמַקְתִּיאָר.

איונע פֿוֹן זְוִינְגָן לְעַצְעַטְלָעָה עַקְצִיעָם, וּאָסֶם מִיכְאָעַלְסָהָט גַּעֲלוּיְעָטָם
פָּאָר די סְמָטְחָעָמָנוּ פֿוֹן דָּעַר מַאֲסְקָוָעָר יְדוּשָׁעָר טְעַמְטָרָאָלָעָר שְׁוֹלְגָן
הָאָטָם דָּעַר אַנְגָּרוֹפָן «אָפָּן זְוִינְגָן פֿוֹן מַטְסְטָעַרְשָׁאָפָּטָם». אַינְג דָּעַר דָּאָזְיָקָעָר
לְעַקְצִיעָהָטָם מִיכְאָעַלְסָהָט אָפְמַעְרָקָוָתָם גַּעֲמָאָכָט זְוִינְגָן שְׁוֹלְגָן אָפֶן דָּעַטָּם
אוֹ דָּעַר שְׂעִפְרָעִישָׁ-אָקְטִיאָרִישָׁעָר פְּרָאַזְעָסֶם הָאָטָם דָּרְתָּן עַמְּאָפָּן. קוּידָעָטָם
קָאָלָה, הָאָטָם שְׁר גַּעֲזָאָגָט, מַוּחָטָאֵיר, שְׁילָעָר, בְּיָם אַירָאָרְבָּעָטָם אָפֶן פָּאָרָה
שְׁוִידְעָנָעָלָה סְצָעָנִישָׁעָלָה, זְוִיכָּפָּאָרְטָרָאָכָטָן אַונְג אָרוֹסְגָּעָפִּינְגָּן די
אִידְיוּעָנְדוּעָלָטָם, וּאָסֶם הָאָטָם זְוִיכָּפָּאָרְקָעָרְפָּרָטָם אַינְג קְלִינְיָנָעָם עַמְּיוֹדָה
אַונְג סְצָעָנָה. צְוּוֹיָטָנָס, באַקְוּמָנְדִּיקָה וּאָלָה, דָּאָרָפָה מַעְגָּן בָּאַטְרָאָכָטָן דָּעַטָּם
גַּאנְצָעָג עַפְיָאָה, באַקְעָנָעָג זְוִיכָּמִית דָּעַר וּוּלְטָה פֿוֹנָעָם קְיָנְסְטָלָעָר אַונְג
דָּרְפִּילְנְדִּיקָה די דָּאָזְיָקָעָר וּוּלְטָה, צְוָטְרָעָטָן צְוָדָעָר פְּאָרְקָעָרְפָּרָגָן פֿוֹן
דָּעַר וּאָלָה. אַונְג דָּרְיָטָנָס, שְׁלִיסָטָם מִיכְאָעַלְסָהָט, קְוּמָטָם די דָּעַטָּאלָה. דָּוָרָבָה די
דָּעַטָּאלָן דָּרְעָפִּילָטָה מַעְגָּן דָּעַטָּם סְאָרָאָקָטָעָר פֿוֹנָעָם מַעְנָטָשָׁה, זְוִינְגָן באָה
צְוִינְגָן צְוָם אָרוֹמָה. יְעָדָעָה רָאָל באַשְׁטְוִיָּהָט פֿוֹן דָּעַטָּאלָן. אַונְג דָּעַר קְאַנְקָרָעָה
טָעַר דָּעַטָּאלָל עַקְוִימְטוּרָט גַּאֲרָנוֹנִיט אָפֶן דָּעַר עַרְדָּה. «אָט אַשְׁטְוִיָּגָעהָ, זְוִינְגָן
מִיכְאָעַלְסָהָט, אַיִּג גַּעֲמָעָן אָפְאַשְׁטְוּרָעָמָעָן מַעְנָטָשָׁה, לְאָמִיר זְוִינְגָן, אַונְג אַרְעָעָה
מַעְרָקָרוֹוֹג, צְוָאַיְיכָנָה צְוָנוֹאָסָטָה. שְׁר זְוִיצָט אַינְג קִיךְ, מַעְדָּעָרְלָאָנָגָט
אִים טְיִיָּה. קִיְּגָן לְעַפְעָלָעָה דָּאָרָפָה עַר נִוְתָּה. עַר נִעְמָתָמָה הָאָנָט אָשְׁטְוִיקָה
צְוָהָרָה, אָצְוּוֹיָטָם. דָּרְגָּאָכָג נִוְתָּה עַר אַרְטִינָה אַיִּנְג שְׁאָל די טְיִיָּה, אַינְג מַוְיִלְגָּה
הָאָלָט עַר אָשְׁטְוִיקָלָה צְוָהָרָה, אַגְּדָעָרְבָּטָה דָּאָרָפָה עַר דָּיְידָן אַונְג עַנְטָפָעָרָה
אָפֶן די פְּרָאָגָן פֿוֹן זְוִינְגָן שְׁרוֹיוֹוֹמָה, פְּאָרְלִיּוֹתָה זְוִיכָּמִירָה, פְּרָאוֹוֹתָה זְוִינְגָן
בְּרִיחָתָה זְוִיכָּמִיר אָפֶן לְאֹזֶטֶן אַיִּנְג די שְׁאָל... דָּוָכְטָמָה זְוִיכָּמִיר, וּאָסֶם אַיִּזְנָה דָּאָסָרָאָג

אַג דָעַם פְּרָאֶצְעַם פָּוָן טְרִיְּקָעָן אַגְלָאוֹ טַיְּ אָפְּ פָּאָרִישְׂיוֹדִינְגָּעָ אָוִיפְּאָרָנִיְּמָיְּ אַט דָא קְהַמְּטָ דִי דָעַטָּאַל, וּאַסְּ אַיְּזָ לְעַבְּדִיךְ וּוּדָעַר מְעַנְטָשָׁ אַלְיָוָן. דָאַסְּ גַּעֲהַעַתְּ שְׁוֹיְן צַוְּ דָעַר מְנֻסְטָעַרְשָׁאָפְּטָ פָּוָנְעַם חְרִימָן עַסְמָאָפְּ. אַונְ מִיכְאָעַלְסָ דָעַצְיָוָלָט אָגְ וּוּזָוָט דִי סְטוּדָעָנָטָגָ, וּוּ זְיָן "רָעַב אַלְמָעָרָ" טְרִינְקָט טַיְּ אַיְּנָ קִיבָּ.

"אַיר זָלָט קְיַיְנָמָל נִיטָּ טְרָאָכָטָגָ — זָאָגָט וּוּבְּטָעָר מִיבְּאָעָלָט אַיְּנָ וּבְּגָן לְעַפְּצָיעָ — זָוָי צַוְּ בָּאוּגָנָגָ אַבְּוּרָהָאָנָט אָגְ וּוּיְ צַוְּ בָּאַשְׁאָפָּן אַנְדָעָרָעָ וִשְׁעָסָטָגָ. מַעְ דָּאָרָפָ פְּרוּעָר וּוּסְמָגָ וּוּעַמְעָן מַעְ שְׁפִילְטָטָ דָוְרָבָ טְרָאָכָטָגָ דִי אִידְיְעַרְזָוָלָטָ, צְוָילָבָ וּוּעַטָּ שְׁוֹיְן אַיְּרָ אַרְבָּעָמָ, וּוּעָרָ אַיְּזָ וּדְיָ גַּעַשְׁטָמָלָטָ, אַיר בָּאָרָאָקְטָעָרְיָוָטָקָ, אַגְּ דָעְרָנָאָבָ וּוּעַטָּ שְׁוֹיְן אַלְיָוָן קְוָמָעָן דִי דָעַטָּאַל — דִי אִינְטָאָנָצְיָעָ דִי בָּאוּגָנָגָגָ, דִי מִימִיקָ אַיר דָאָרָבָטָ שְׁפִילְגָןָ מִיטָּן גַּאנְגָן טְעַמְפְּעוּרָאָמָעָן — לִיבָּנָה הָאָסָגָן גְּלָעָטָןָ, שְׁאָגָנָגָ מִילָּד וּבְּגָן צָאָרָט וּבְּגָן. דָאַסְּ דָאָרָפָ קְוָמָעָן, וּוּיְ אַיר וּזְעָטָבָ אַמְּלָאָוָיָדָ אַגְּ שְׁפִילְטָט אַבְּיָעָרָ מַעְלָאָדוּעָ. אַיר זָלָט קְיַיְנָמָל נִיטָּ טְרָאָכָטָגָ — דָאַ דָאָרָפָ מַעְגָן וּבְּגָן פְּרִיאַלְעָםָ, דָאַ אַזְמָעָטָקָ. עַסְ דָאָרָפָ זְיָבָ גִּיסְגָן אַלְיָוָן פָּוָן וּבָכָ. דִי דָעַטָּאַלָּן וּוּעַלְגָן מַוְּרָ דָעְרָנָאָבָ שְׁלַבְּטָפָןָ.

מִיכְאָעַלְסָ פָּאָרָעָרָטָבָא בָּאַ יְבָנָעָ שְׁילְעָר — צְוקִינְפְּטִילְעָ אַקְטִיאָרָן — דָוְרָכְטָרָאָגָן זְיוּעָרָ אַיְוּזָעָנָעָ מַעְלָאָדוּעָ. גַּעַקְיְבָלָט אַפְּ דָעַר אִידְיְעַנְדְּזָוָעָלָטָ פָּוָנְעַם דְּחָאָמָטָאָטוֹרָגָ, דָאָרָפָ דִי דָאְוִיְעָ מַעְלָאָדוּעָ אַנְטְּפְּלָעָקָט אָגְ אַוְיָסָ נְעָקָרִיסְטָאַלְיוֹדָתָ וּוּעָרָנָ אַיְּנָ בָּאַשְׁאָפָעָנָעָ רָאָלָגָן, בָּאַפְּלִיגְלָטָ מִיטָּ דָעָמָ נְאָגָן סְצָעִינְשָׁן קְאַמְפְּלָעָקָטָ (דָעַטָּאַלָּן) פָּוָנְעַם שְׁוּיְשְׁפִילְעָרָ דָעַמָּ דָעַנָּגָן. אַטָּ דָעַרְפָּאָרָ וּזְפָטָמִיכְאָעַלְסָ אָגְ דִי טְעַאָטָעָרְקָוָנָסָט — סִינְטָעָ טִישָׁ קְוָנָסָט.

סִינְפְּעָמִישָׁ אַיְּזָ דִי טְעַאָטָעָרְקָוָנָסָט, לְוִוְתָמִיכְאָעַלְסָגָן, נִיטָּ נָאָר אַיְּנָ דָעַר שְׁוּיְשְׁבִּילְעַרְיִישָׁעָ הָאָרְמָאָנוּשָׁעָרָ גַּאנְעָקָנָטָ, נָאָר אַוְיכָ אַיְּנָ דָעַזְוִיָּהָ סְעַרְיִישָׁעָ טְעַאָטָעָרְפָּאָרְקָעָרְפָּוָרְוָנוֹגָעָ. פָּאָרָמִיכְאָעַלְסָגָן אַיְּזָ אָפְּ פָּאָרָשְׁטָעָ לְוִוְתָמִיכְטִיקָעָרָ דָעַרְקָעָנָגָסָחָקָטָ, וּאַסְּ דָעַקְטָ אָוָפָ אָפְּ אַיְּנָגָן אָרְטִיקָן אַוְיכָפָן דִי קְאַמְפְּלִיזְיְרָטְקָטָטָ פָּוָן דָעַרָ וּוּרְקַלְעַכְקָנָטָ. אַיְּנָ מִיְּ

כעאלסעם יעתוויזען ספעקטאכל ליטקט זיך דורך א גרויסע קינסטלערין
יע דערקעונגסארידי פון א מעטטיק באדבט. די דזאישע אידי ווערט
דערא מעהום פון דער גאנצער צענישער האנדונג, פונעם נוירל אונ
אופירונג פון די פערסאנואשן אפ דער ביגע פוב דער גויטווענדיקיט
פון דער טאטחהאלער אויספאָרמיירונג אונ פון דער אקטיווער איס-
הrikלעבקיט פון דער מזוק. מיבאעלסעם געוועב פון אלע זינען פארשטע-
גען, זי קריוגט איר טאמציס אינ אַנשויילעכע בילחר פון די געשאפענע
סצענעם אונ פון זיינער צוישנבעצומגען.

אלס בנוישפיל לאמיר אינקוּרָן באטראכטן מיבאעלסעם פארשטע-
לונג „פרויולעכט“. מיבאעלט האט געשטעלט דעם דזאַקְּן ספעקטאכל
גטיב נאָכ דער מיליכאָמוּ. אינעם ספעקטאכל „פרויולעכט“ האט מי-
כעאלסעם גרויסער אַפְּטִימִזֶּם אונ טיפסטע אַבְּערצְזָנָגָן אַינְעָם זי-
פון סייבֵּל געלראָגן די שלויּמעסידקע טאטראָלאָע קרייסטאלְיאָזְעָן.
איין „פרויולעכט“ אייז באָזְיָן געווארן די זוירדע אונ שמאָלָץ. דער
רטבער גנטט אָג מוט פונעם סָאוּוּטִישָׁן זירשְׁפָּאָלָּה, וואָס לְעַבְתָּ
טיפ איבער זוניג שרעקלעכע טראָגערדי, אַבְּשָׁר וואָס אייז ניט צערבראָכָן
געווארן אָג זווכט זווניג געשיכט. איין דער פארשטעלונג
זונען אַבְּערגָעָפְּלָאָכְטָן פֿרִיּוֹד אָג טְרוֹיְעָר. טְרוֹיְעָר אַבְּעָר די מְלִיאָ-
נען אַומְגָעָקָומָעָנָע, וואָס האָכָּבָן נִיט דערלעבט די גרויסע סִימְכָּעָ פָּוּן
אונדווער נִיצָּאָבָן, האט זיך אַינְעָם סְפֻּעְקְטָאָכָל באָגְנָגְט מִיטָּפָּ
פָּוּן אַונְדווער הערלעבן אַוואָר אָג הַיְנְטִיכָּג זְבָּן, פֿרִיּוֹד,
קָומָט פָּוּנָמָט גְּלוּבָּגָן, אָז אַונְדווער פָּאָלָּק לְעַבְתָּ, וּוּטָט לְעַבְנָ אָז
וּוּטָט זוּטָט פְּאַרְזָעָן זְוִינְג שְׂפָּעָרְיָשָׁן קְיָעָם. „פרויולעכט“ אייז קָוָ-
טוֹרִיגָעָשִׁיכָט אָג צְאָפְּלָרִיקָע הַבְּנָטְצָבְטִיכָוּט. אָג מִיבָּאָלָם וּרְעָ-
לָאנְגָט פֿרִיּוֹד אָג טְרוֹיְעָר אייז אָג אַשְׁר פְּלָאָסְטִיכָע בְּיַלְדָּשָׁר אָג
צָעָנָעָם. דָּא אייז צו זְעָג וְלָעָם קִינְסְטָלְעָרִישָׁן אַוּמוֹיסְשָׁעָפְּלָעָן קוֹאָל
בָּין פָּאָלְקְסְרָנְעָנָיָן אָג פָּאָלְקְסְטָאָגָאָן זְוִי אַוִּיכָּ די זוּנְטָעָרְדִּיקָע פָּאָרָ-

פּוֹלְקוּמָטָע אַנְטוּיְקָלוֹנָג פּוֹגָעַמ יִרְיָשָׁן מַאֲטִיוֹו זְשָׁעֶט אָוָן בָּאוּעָג גּוֹנָג.

מִיכְאָעַלְסָעַט קִינְסְטָלְעַרְיוֹשָׁ-אִידְיוֹוִישָׁעַ פָּאַרְטָרָאַכְט אֵין אַינְג "פְּרִיְּדָעַסְסָעַט" פָּאַרְקָעַרְפָּעַרְט גּוֹזְוֹאָרָן אַלְס אָנְ אַיְנְהַנְּטָלְעַכְעַט קוֹנְסְטָדְשְׁטִיקָה, וּוּ יְשָׁרָעַ טִילְוַקְאָג נִיטַּבְאָרָאַכְט וּוּרָגְאָבְאָוְנְדָרָעַ, נָאָרְ בְּלוּוּוּ וּוּ אַנְ אַוְיסְדָּרוֹק פּוֹג אַוְיסְגָּוְרְפָּרְעַמְטָעוֹר פָּלְאַסְטִיְּשָׁעַר גַּאנְצְקִינְטָמָה, מִיכְאָלָם, דָּעַר בְּיוּרַ פּוֹגָעַמ סְפָעַטְאָקָל, "פְּרִיְּלָעַכְסָעַט" חָאָט הַהְאָמְלָוָג אָוָן סִיְּטָוָאָצְיעַ אַגְּנָעַטָּאָג אַינְג טִיפְעָרַ פָּאַרְאָלְגָּעָמְיָ�נְרָוָגָה, דָּרָכְ וּוּלְכָעַר עַס שְׁבָנָט דָּרָכְ דִּי בָּאוּנְרָעְקָנִיטָעַט פּוֹג דִּי גַּעַשְׁתָּאַלְטָג.

אַוְיסְעַרְלָעַב אֵין "פְּרִיְּלָעַכְסָעַט" אָ פָּאַלְקָסְ-קָאָרָנוֹוָאָל, אַיְנְעָרַעַט סִימְבָּאַלְיוֹוָרַט, "פְּרִיְּלָעַכְסָעַט" דִּי "גָּאַלְדָּעָנָעַ קוּוֹטָיָה" פּוֹג פָּאַלְקָסְפָּעַרְעָנָצָאָג פָּאַלְקָסְ-קָוְלָטָוָר. דִּי אַקְטִיאָרִישָׁעַ סְצָעַנְיִישָׁעַ הַהְאָרָדָה לְוָנָגָעַן, דִּי הַעַרְלָעַכְעַט מְזָוִיק, דִּי פָּלְאַסְטִיְּשָׁעַ צַיְכָעָנָגָעָנָג, דִּי דָעַעַטְאָצִיעַס אָוָן קָאַסְטִיוֹמָעַג — אַלְצָ אַוְנוֹעַם סְפָעַטְאָקָל, "פְּרִיְּלָעַכְסָעַט" דִּירָנָגָט אָרוֹיָס פּוֹג מִיכְאָעַלְסָעַט ברְזָוְוְנְדִיקָה, לְבָדְנָשָׁאָפְטָלְעַכְעַר אָוָן שְׁעַפְעַרְיוֹשָׁ-סִינְטָמְטִיעָנִיטִישָׁעַר דְּרוֹשְׁיְ-אָדוֹיָה, דִּי דָזְזִיקָעַ דְּחוֹרְמָאָנִישָׁעַ אַיְוָן חַטְטָ פּוֹגָעַמ רְדוֹשִׁים עַרְיוֹשָׁן דְּרוֹכְדָּרְנָגְלָעַג נְעַדְאָגָק אֵין לְטִיכָט צָו באָרְ מְעַרְשָׁן אַיְנָאָלָעַ פָּאַרְשָׁטָעַלְגָּוָגָעַן מִיכְאָעַלְסָעַט אָוָן בָּאוּנְדָרְטָמָס אַיְגָזְבָּינָג לְעַצְמָן באַשְׁאָפָט — אַוְנוֹעַם סְפָעַטְאָקָל, "וּוּלְדָרָעַ רְיוֹשָׁנָה".

מִיכְאָעַלְסָעַט אֵין אַיְגָזְבָּינָג עַכְטָ פָּאַלְקָיְשָׁ, וּוּסָסָטָיְפָעַרְטָמָרָיְשָׁ בָּאָעַלְסָמָס הָאָטָט גַּעַשְׁעַפְטָטָפָט פּוֹג דָעַט אַוְיזְעָדָר פּוֹג פָּאַלְקָסְ-שָׁאָפְוָגָה, פּוֹגָעַמ הַעַרְלָעַכְעַג בָּאַשְׁאָפָט פּוֹג דָעַרְקָלָאָמִישָׁעַר יִדְוִישָׁר לִיְטָעָרָאָטוֹר, אַלְצָ בְּוּלְעַטְעָר אָבָג אַוְיסְחָרִיְּקָלְעַכְעַר זְבוּנָגָעַ גּוֹזְוֹאָרָג זְבוּנָגָעַ אַיְיָגָעַנָּעַ קָלָאָסִישָׁעַ אַקְטִיאָרִישָׁעַ אָוָן חֻשְׁוִיסְעַרְיוֹשָׁעַ פָּאַרְקָעְרָפָעְרָוָגָעַ, מִיכְאָעַלְסָעַט פּוֹגָעַמ צְוָאָנָלָלָעַר קִינְסְטָלְעַר אֵין גּוֹזְוֹאָרָג אָנְ עַבְטָעַטָּר פָּאַלְקָסְ-אָרְטִיסָטָט פּוֹגָעַמ רְאָטָגְ-פָּאָרְבָּאָנה, זְבוּלָג זְבוּנָגָעַ אָנְ שְׁטָעַנְדָּרָק גַּעַטְרָאָגָג דִּי סָאָצְיָאָה לְסָטִיְּשָׁעַ, דָעַמְאָקְרָאָטִישָׁעַ אָדוֹיָה, וּוּסָס אֵין אַזְוִי טְבִיעָרָג אָוָן נְאָעָגָט אלָעַט סָאָוּעָטִישָׁעַ פָּעַלְקָעָר.

בעלינסקי שרטובט:

"וואס איז שטיעב גזוייסע מענטשן — ווינגען זוי הוייפטואכלעכ
קינדער פט זיינר לאנד. דער גויסער מענטש איז שטעלט מיט זיך
נאָל, זוי זונַן פֿאָלַק, ער איז דערפֿאָר גּוֹיס, וויל ער שטעלט מיט זיך
פֿאָר זונַן פֿאָלַק... אַינְנָע גּוֹני באָוּוּנְדְּעָרְן מִיר נִיט אָזֶן דָּאַס קָעְנָע
אוֹסְגּוּפּֿינְגְּ דָּאַס גּוֹיַּע, זַי גּוֹוּאָגּוּפּֿינְגְּ קָעְנָעַטְּעָגְּ עַס דָּעַט אַלְטָן
אוֹן שַׁאֲפֵן צְוּוִישָׁן זַי אַקְאָמָּפּ אָפּ טְוִוִּיט, דָּאַס, ווֹאָס אַינְנָע פֿאָלַק לְעַבְּט
אוֹםְבָּאוּסְטוּニָק אלָס מַעְגְּלָעְכְּבָנִיט, דָּאַס דְּרַעְשְׁנָנְט אַינְנָע גּוֹנַּע אַלְס
פֿאָרוּוּירְקְלָעְכְּטָמָם, אלָס ווּירְקְלָעְכְּבָם. דָּאַס פֿאָלַק באַצְּיַּע זַי זַוְּנָע
דְּרוֹעָסְעָגְּ מעַנְטָשָׁן זַי באָדְצָו גּוּוּיְקָסְנָה, ווֹאָס עַס באַשְׁאָפְּט". צו מַיְזָן
בְּאַלְסָן גַּעַחַרְגָּן בעלינסקיים ווּרְטָהָר פּוֹלְקָומָט.

מייכָאָלָס אַיְזָן אַיְגְּנָאָרְטִיקָעָ קְרָאָפְּט, אַסְפְּצִיפְּשִׁעָ אִידְיוּעָנָה
וְאַלְמָת, אַגְּנָאָרְטִיקָעָ צְוָגָאנָגָן זַוְּנָסְטָן. מִיט אַזְוַיְנָע זַי מִיכָּאָלָס
בְּאַשְׁעַנְקָט דַּי נַאֲטָהָר נִיט אָזֶן אַפְּט דַּי דְּעַנְקָעְדָּע אַגְּשַׁעְרִישָׁע
מעַנְטָשָׁהָנִיט. ער גַּעַחַרְטָמָה צַו יְעַנְעָ אַוְיְצָלָנָע דְּעַנְקָעְדָּר קִינְסְטָלָעָה, וּוּלְ-
כָּעַ קּוֹמָעָנָה נִיט אַפְּט אַגְּנָאָרְטִיקָעָ שְׁטָלָגָן אַיְגְּנָאָרְטִיקָעָ גַּעַזְגָּעָנָגָן אַגְּנָאָרְטִיקָעָ דָּעַר
קָוָסְטָם.

מייכָאָלָס דָּעַר דְּעַנְקָעְדָּר, דָּעַר אַקְטִיאָר, מִיכָּאָלָס דָּעַר גַּעַנְיאָלָעָר
שְׁעַמְעָר פָּוֹן מַאֲנוּמָנְטָאָלָעָ, פָּאַטְיְזִוְּרְטָעָ שְׁוּשְׁפִּילְעָרְשָׁע גַּעַשְׁטָאָלָטָן,
מייכָאָלָס דָּעַר לְטִידְנָשָׁאָפְּטָלְעָכָעָר מַעְבְּטִיקָעָר טְרִיבָּוֹן, דָּעַר שְׁטוֹרְמָיָ-
שָׁעָר אַגְּנָאָרְטִיקָעָר שְׁעַמְפָּר פָּאָרְטָרְגָּרְעָם, דָּעַר נַאֲבָעְלָעָר בִּירְגָּעָר
פָּוֹנְגָּטָם גּוּיְסָנָה סָאוּוּעָטָנָ-פָּאָרְבָּאָנָה, מִיכָּאָלָס דָּעַר קְלוֹנָגָר דְּרַצְיָעָר אַגְּנָאָרְטִיקָעָר
לְעַרְנָר פָּוֹנְגָּטָם נִיְּעָמָה סָאוּוּעָטָנָה דָּאָרְטִיאָרָן, דָּעַר אַיְגְּנָאָרְטִיקָעָר
דְּרַעְשִׁימְנִיסְטָרָה לְעַטָּט אַגְּנָאָרְטִיקָעָר לְעַבְּנָן אַיְגְּנָעָם זַיְקָאָרָן פָּוֹנְגָּטָם
פֿאָלַק.

מייכָאָלָס אַיְזָן דַּי שְׁוַיְנָע פְּרַעְוָעָלְעָכְּבָנִיט ווֹאָס אַיְזָן גַּעַזְגָּעָנָגָן
שְׁאַנְקָעָנָגָן מִיט דָּעַר קְרָאָפְּט פָּוֹן פִּילְאָסְפִּישָׁעָר פָּאָרָאָלְגָּעָמְיְ�נְעָרָוָן אַגְּנָאָרְטִיקָעָר
מִיט רַעַם אַיְגְּנָאָרְטִיקָעָן מַאֲלָאָנָה גַּעַשְׁטָאָלְטָעָכָעָ פָּאָרְוָאָנְדָלָעָן אִירְדִּי אַגְּנָאָרְטִיקָעָר

געראנק איג אנטשיילעכע שוישפילערישע אקטיאריעש אונ דרזישטער-
שע הויב-פֿאַעטישע זונגעגען. מיכאעלסעם אנטפלעונג אָם דער סָאַ-
וועטישער יידישער בינע אִין אַיר אַנפֿאנֶג אַיר דָּרְבָּסִיקָאַרְיָקָע גַּעֲשֵׁיכָ-
טָעָן. מיכאעלס אִין דָּרָר ווַיְכְּתִּיםְטָעָר עַל עַמְּעַנְּט פֿוֹן דָּעָם גַּרוֹיסָן בַּיַּ-
נְיָעָן, ווֹאָס חַיִּיסְטָס אַוּוּטִישִׁידִישָׁע קָוְלְטוֹר. מיכאעלסעם אוֹפְּטוֹ מָה
גַּרְיָנְטָלָעָם דָּרְקָעָנָט ווּעָגָה, מָוֹזְהָקָומָטָעָגָיָנִי צָו אָונְדוֹשָׂר בָּאוּוֹסָטָ-
זָוָגָה זָוָילָה דַּי בָּאוּנִיקָוָג פֿוֹן מיכאעלסעם האשפָּאָע אִין רַי פָּאָרוֹעָ-
צָוָגָה פֿוֹן זָוָגָה נְבוֹסָט אָונָ מַיִּ

די מיבאעלס-טראדייציע

וועגן די ערשותע צעג יאָר פון מאָסקווער יידישן מעַלְכעַרטעאָר טער האָט זיך געשאָפֶן אַ לעגענדע אָז זונַן סָאַצְיָאַל-עַסְטַעַטִישׁע פֿונַקְ צִיעַ אַיּוֹ באַשְׁמָאנָען בְּלוּזָן אַיּוֹ אָפְלוּקְעַנָּעַן אַיּוֹ אָוִיסְלַאֲכָגָן אַיּוֹ צָרָ נִישְׁטָ מַאֲכָנָן.

עושיםמאָט האָט די דָאַוִיקָע לעגענדע פון דעם פֿאַקט, ווֹאָס די הוּאַפְּטַחְאָופְּגָאָבָע פון דער אַקְטַיוּבָעָרְדָעָוָאָלְיוֹצְיָע אַיּוֹ אלְעָ גַעֲבִיטָן אַיּוֹ גַעֲוָעָן: צָעַשְׁמָעָת, קָעְרוּיָה בְּוּעָנָן, צָעַשְׁמָעָת אַלְיאָ, ווֹאָס סָשְׁטָוָעָת צָום שָׁאָפָן. אָוָן דער טָעַטָּעָר האָט מִיט גַעֲלַעַטָּעָר גַעֲטִיט אַט אַיּוֹ בְּרוּזְנְדָעָר שְׁפִילָה מַעֲקָבָעָר גַעֲוָעָן נִיט בְּלוּזָן דעם אלְטָן יִדְיָשָׁן טָעָאָט טָעָה, ער האָט גַעֲוָגָן אָפָ דָעָר לְעַזְוּבָעָה פֿוֹג אַלְיאָ אָוָן פֿוֹג אלְעַטָּעָן, ווֹאָס אָפָ זְיוּעָר נִיט זְעוּרָן האָט דָאָס פָּאַלְקָ נִיט נַאֲרָ נִיט גַעֲלָאָגָט, נַאֲרָ פָּאַרְקָעָרָט — מִיטָּ פְּרִיְיךָן גַעַמִּים נַאֲכָעָזָנָט זְיוּן: באָרוּבִּישְׁפָּאַטְרָאָר נִי, אַיּוֹ אַ גַוְתָּעָר שָׁאָ אַ סָאָפָ גַעֲמָאָט אַז זְיוּן.

„זְיוּן“ האָבָן אַבָּעָר מִיטָּן גַוְתָּן ווַיְלָן אַיּוֹ „זְיוּעָר רְוָי“ אַוְעַקְגָּוִינָג קְלָאָל קְיֻוְן בְּיוֹשָׁעָק נִיט גַעֲהָאָט. „זְיוּן“ האָבָן זיך מִיט אלְעָ מִיטְלָעָן גַעַע וּוּרָטָם. אָוָן אַיּוֹס פֿוֹג זְיוּעָרָה מִיטְלָעָן אַיּוֹ באַשְׁמָאנָען אַיּוֹ שָׁאָפָן אַ לעגענדע, או בְּיָוָם דָעָר הַעֲרָעִישָׁעָר טָעַטָּעָר „הַאֲבִימָאָ“ „פָּאַרְחוּיָה לְיָקָט יִדְיָשְׁקָנָט“ פָּאַרְשָׁוּעָט דָעָר מַאָסְקָוָעָר מַעַלְכָעַישָׁע יִדְיָשָׁעָר שָׁעַטָּעָר אלְעָ יִדְיָשָׁע „הַיְלִיקְטָטָן“.

את די לטענעדע האט גאנצ אפט געפונגען אויר אפקלאנג ניט בלויו
בא די נסידרים פון „האכימאָ“ נאָר גוועז צוישן פיל פרונט פון
וינדישן טענטער. געהויסן האט עס: קיג נבע סַאּוּעַטִּישׁע פֿיעַסְן ווּגַן
דעַר נבער סַאּוּעַטִּישׁר ווּירקַלְעַטְקִיט ווּגַן דערוּניַי קִימַט ווּי
ニַטָּאָ, אוֹג די אַיִינְצִיקָעָ, ווּאָס ווּגַן פֿאָרָאָגָן, שַׁטְּעַלְטַן ווּי דַעַר מַאֲסְקוּנָר
מעַלְבּוּשָׂר. יוּרְשֶׁעָר טַאַמְטַר אוֹיבָק נִיטָן. ער שַׁטְּלַטְן ווּיַּדְעַעַתְאָמָּאָל
מעַדְעַלְעָן אוֹג שָׁאַלְעַמְּדַיְּכָעַמְעָן. אוֹג נַאֲכָמָאָל וְאַלְדְּפָאַרְעָנָעָן. אַיְן
בְּעִמּוּלָעָה, אוֹג ער האט צו ווּאָס מִיטָּ בְּאוּבָנוֹן נַאֲר דַעַם גַּעַטְמָגָן, אַיְן כּוֹזָ
ער האַלְמָן אַיְן אַיְן אַפְּלִיּוּקָנָעָן אוֹג אַפְּלָאָכָן, אַיְן אַיְן „שְׁפִילָן קָאָרָ
מַעְדִּיעָ“. .

די מיטע אַיְן אַבְּעָר גַּעַוָּג קָלָל נִיט אָזָי. מִיט זַבָּן „שְׁפִילָן
קָאַמְעָדִיעָ“ האט דַעַר יְדִישָׂר טַאַמְטַר אוּיסְטַעְפִּילָט אַיְן יַעַנָּע יָאָרָן
אַגְּנָנָצָא בְּאַדְיוֹנָנְדָע סַאּוּזָאַלְעַטִּישׁע אַיְן גַּעַוָּלְשַׁאְפְּטַלְעַכְּדָעָרָ
צַוְּעַדְישָׂר רָאָל. זָאָל אַבְּעָר דַעַר בְּאַדְבָּטָפָן „גַּסְעָטָה“ בֵּין ער האט
אַגְּנָהוּבִּין שְׁפִילָן סַאּוּעַטִּישׁע פֿיעַסְעָם, ווּי אוֹיבָק קָלְאָסִישָׂעָ פֽוֹן זַבָּן
שְׁפַעְמָעָרְדִּיקָן דַעַרְפָּרְטוֹאָה, גַּעַוָּג בְּאַשְׁטִינָג בְּלוּזָן אַיְן גַּעַנְאָצִיעָ, אַיְן
אוּרְיָסְבָּאָגְלִיְּטוֹן אָפָן בְּעַסְוִילָעָם — ווּאָלָט אַגְּרוּסָר טַוָּלָפָן זַבָּן
שְׁאָפָן שְׁוִינָג לְאָגָג גַּעַוָּג אַפְּרָזְוּלָקָט בְּלָעָטָל, אַיְן בְּעַסְטָן פָּאָל —
אַגְּבָּאָוּדִיךְעָ דַעַרְיָוקָוּיָא אַיְן מַוְּיָּוָיָּה פֽוֹן טַעַטְמָעָ.

דעַר עַמִּים אַיְזָה אַז גַּרְזִיס אָוֹן בְּאַדְבִּינְגָן אַיְן אלְעָמָל גַּעַוָּג דַעַר
כְּאַסְקוּנָר יְדִישָׂר מַעַלְבּוּשָׂר טַאַמְטַר גַּעַוָּג דַעַר אַיִינְחָבִיט
פֽוֹן זַבָּן נַעֲגָצִיעָ אַיְן פֽוֹן זַבָּן בְּאַשְׁטִינָג הַחֲנוֹגָן נִיט שְׁטַעְנְדִּיק
הָאָט עַר עַס גַּעַטָּאָן מִיטָּ רִיכְטִיקָעָ מִיטְלָעָן. די קְרָאָפָטָפָן זַבָּן זַבָּן
בְּלוּזָן דָּאָס הַעַטְלָעָכָע אַיְן גַּעַוָּג גַּעַקְיִופְלָט אַפְּ דַעַם צַוְּבָעָרָפָן זַבָּן
אַגְּטְפָּלָעָן זָאָס שְׁוִינָג לְאָגָג הַשְּׁהָהִיבָּעָנָעָ, ווּאָס אַיְן גַּעַוָּג פְּאַרְכָּאָרָגָן
אַיְן פָּאָלָק.

אוֹג אַיְן דַעַם אַיְזָה פְּרִוְּעָרָפָן אַלְצָג גַּעַוָּג דַעַר קוּעָבָפָן שְׁלִזְיָמָעָ
מִיכְאָעָלָם, ווּאָס דַעַר טַוָּלָפָן אַלְקָמָס-אַרְטִיסָטָפָן רַחֲטָנְ-פְּאַרְכָּאָרָגָן, מִיט

וועלכн אונדער מעלבע האט אים באשאנקען — דער העסטער טויטל פאר א טעאטער-טען-טען — האט אונגעדריקט זיין טיפסטן טאָב פָּה אַ שְׁעִפָּעָה וּוֹאָס אֵין בֵּין צָוָם נְרוּנָט פָּהּוּזָהּצְּלָט אֵין גַּעַשְׂאָמָּעָ פָּהּ בָּאָלָּק.

אג ערישטער "גאָסטע" - אַרְשְׁטְּעָלְגָּן. אַשְׁלַּמְּצָאָלְיְוִיכָּעְדָּאָוָונָט אָוּט נְטִירָאָר 1921. אַ פָּהָרְשְׁטְּעָלְגָּן כִּוְתָּבָע עַלְקְסְּטוּזְּמְקְנָטוּן פָּגָן דער פָּאָרְמוֹאָלְיְסְּטְּיִשְׁעָר עַקְסְּפְּעִירְיְמְעַטְּנָן-מַאֲכָבָרְנִי וּוֹאָס האָט גַּעַהָאָט אָזָא בְּרִיּוֹתָן אַוְמָנָאָגָן אֵין דָעָר מַאֲסְקָוָוֶר טַעַטְרָאָלְלָעָר פָּרָאָקְטִיךְ פָּגָן יְעֻנָּע יָאָרָן. גַּוְפָּעָ בָּא שְׁאַפְּעָמָּדָאָלְיְוִיכָּעְדָּאָוָונָט" — יְעֻנָּע אַגְּעַסְטָן" — אַיְנָעָרָן דָּי סָמָּע אַגְּקָהָרְטִישְׁעָ עַפְּיוֹאָדָן פָּגָן דָעָר מַעְנָאָבָעָמָּדָמְעַדְּלָה טַעַטָּע — אָוּג "מַאְלְטָאָוּ" וּוֹאָס חָאָט בֵּין דָאָגָן גַּעַגְלָטָמָן וּוֹי לְנִכְטָעָר פָּאָזְוּנְגְּזִישְׁטָאָפָּה מַעְרָפָאָר לִיבָּהָאָכְבָּרְדָּפָּאָרְשְׁטָעְלְגָּעָן. וּוֹי פָּאָרָן פְּרָאָבְעָס: אַנְעָלָן יְחִוָּשָׁן וְתַּגְאָאתָר.

פִּילְ מְאָלָּה האָט אֵין דִּי שְׁפָעְטָרְדִּיקָּעָ יָאָרָן דָעָר סָאָוָעָטִישְׁעָר יְדִידִי שְׁעָר צְׁוֹשְׁוּעָר גַּעַזְעָגָן כִּיְכָעָלְסָן אֵין אָט דִּי צְׁוֹוִי שְׁאַלְעָמָּדָאָלְיְוִיכָּעָמָּד גַּעַשְׁטָאָלָטָן אָפָּ קָאָנְצְּשָׁעְטָאָגָונָטָן אֵין אַוְנְדוּרָעָר אַחֲבָעְטָרְדְּלָקְוָבָן. מִיכְאָעָלָס אֵין, וּוֹי גַּעַוְוִינְלָעָב אָפָּ אַוְעַלְכָּעָ אַוְנוֹטָג, גַּעַוְוָעָ אֵין זְנָנָן מַאְדָרָעָנָעָמָּא אַנְצָוָג. מַעְנָאָכְעָמָּדָמְעַדְּלָה אַיְזָהָרְגָּעָר גַּעַשְׁטָאָגָעָן אֵין זְנָנָן אַפָּ אַזְנָטָבָאָרְדְּרִוּתָן, שְׁטָנוֹפָאָרְקָנְפָּטָן וְהַאֲלֹהָזָהָבָן, וּוֹאָס וְאוֹרָנטָן זְנָנָן אַיְמָה: רַעַב אַלְטָעָר — אֵין זְנָנָן מִיצְלָי, וּוֹאָס טִוְּלָט אַזְוִי אַזְנָנָן אַבְּגָנְעַשְׁטָרְעָנָגָטָן שְׁטָעוֹרָג אֵין זְנָנָן גַּרְוִיסָּעָהָרְאָטָעָנָעָ בְּרִילְגָּן, וּוֹאָס דָוָרָק זְוִי קוֹלָג אָרוֹויָם רַעַב אַלְטָעָרָם בְּרוֹוֹת צְעַפְּגָטָעָ אַזְוָגָן, וּוֹאָס סְ'אַיְזָהָרְגָּעָן זְוִי אַיְוִצְּטִיטִיק אַזְוּפִיל בְּאוֹוֹנְדָרְעָרָג אַזְוָגָן בְּאַגְּיִיטִינְגָּג.

בְּיוֹרָע גַּעַשְׁטָאָלָטָג זְנָנָע אֵין דִּי קָאָנְצְּעָרְטָאָרוֹיְסְּטָרְעָטְגָּעָן גַּעַז וְעַנְגָּרְטָה פָּגָן זְוִיְּרָע טַעַטְרָאָלְיְשְׁטְּיוֹגְעָרְיִשְׁעָ אַקְסְּמָוָהָן. גָּאָר אֵין בְּיוֹרָע גַּעַשְׁטָאָלָטָג אֵין גַּעַבְּלִוְבָּן דָּאָס מִיכְאָעָלָסְיִשְׁעָ אֵין זְוִי אַזְוָג מְאָל גַּעַוְוָעָ דָעָר אַפְּסָנִי אַוְטְפְּלָעְקָטָעָר שְׁאַלְעָמָּדָאָלְיְוִיכָּעָם — דָעָר דִּי

רייש-טראגויישער שאלהעלמאלייבcum. זונט, אויגנטלעך, יונער שאלאעהר אליעכער-אוונט פגעם ערישטן יאנזואר 1921 דאטירט דעם אנהויב פוג אט דעם אנטבלעגן די לרייש-טראגויישע דערהיינקטען, וואס איז געווען פאראברארג אונ דער גאנצער יודישער קלאסיך אונ אפ א באז זונדרן אויפן אונ טאלעלמאלייבמען.

פוג יונעם אונט היבט זוב אן די מיבאעלס פארמייזונג פונ צויז נאלעזיינגעט געשטאלטונג פאל אונזרוער קלאסיך, וואס האבן פאראקערפערט רעט גוירל אונ דאס געמידט פוג די יודישע פאלקסיליטט אינ מעשכ פוג דזירעט, פוג יונעם גוירל, או וועלכג די אקטיאבערדעוויזע חאט א סאָפ געמאכט אונ פוג יונעם געמיינ, וואס די אקטיאבערדעוויזע זונלוייזיע האט אופערביבט. אינ דער ערישטער זאלערדי גוינ האַנְג מען נאבעמֿדֿעֵנדָל, יאנזאמּב („אנגענטט“), האַנְגּאַנְגּוּיִעַ, מענאָ בעמֿענְהָל („דער לאָפְּתְּחָמְעָנְטָשׁ“). די צויזטער זאלערדי ציט זיך פוג רעב אלטערן דורך שימעלע סָאַרְאַקְעָר אַגְּ בְּנִיאַטְּנִין האַישְׂלִישִׁי זיך טעווע דעם מילכיגן.

אמ אט די בוייד פֶּרֶפְּרָעָם גַּעֲשְׁטָאַלְטָן האַט מען א צעט געוקט פוג אויבן אַרְאָפּ. סְ'זִינְגְּן דְּרַעְבָּנִי גַּעֲוָעָן פָּאַרְשִׁיעָדָעָן גְּרָאַדְאַצְּעָס אַגְּ בְּאַרְשִׁיוֹרְעָטָעָן פָּאַחְמוּנָג זְוִוִּיחָדְרִינְגְּעָזָנָג:

אַדְעָר אַקְוִימְעָרָשְׁטָהָטָן דְּבָנְטוּעָלִיקְרוּזְמְשָׁטָטְמִישָׁרְבָּהָטְלָזְעָדָטָן קְלִיְּנְשְׁטָטְעָטְרְדִּיקְנָגָן, נְאָזָןָגָן זְוּלְטְּבָאָגָעָם פוג אַט די אַלְעָפְּגִּינְגָּן פוג אַגְּנוּזְעָרָהָטָן, אַגְּגָעְזְּהָבָןָגָן פָּוּג בְּגִינוּאַמְּנִיָּהָהָטָן בֵּין טְעוּזָנָגָן; אַדְעָר א בִּיסְל טָאַרְוּמָעָס פוג דעם פְּיָלָאַסְפִּירְנָהָן אַינְטְּלִיזְגָּעָנָמָן אַג אַינְ אַט די גַּעֲשְׁטָאַלְטָן אַיְוָאָגָן בְּלוּזָן דַּעַרְ פָּאַרְנָאַגְּעָנָעָר אַדְעָר אַפְּנִיְּנְדִּיקְעָר שְׁטִינְגָּהָר, האַט זְבָּגָן דְּשָׂרָוּט גַּעֲשְׁטָאַלְטָן אַג א גְּרוּסְעָר אַידְיָוָה, זְוִי שְׁטָעָלָג נִוְתְּ קְיֻמָּן פְּרָאַכְּבָּלְעָמָעָן, אַג זְוִי אַיְוָאָגָן דַּעַר יְאַכְּיָה אַג אַוְיסְגָּעָטְיְלָטָר פוג האַמְּוּינָג, פוג קְלָאָהָן, די אַוְיסְגָּעָטָר בְּאַרְמִירְטָעָן פְּרָוּעָנְלְעָכְנִיםָּה, אַג זְוִי האַבָּגָן דְּשָׂהָוּט נִוְתְּ וְאַסְגָּעָן דַּעַט דְּעַלְקָנְדָה, פְּרָאַבְּלָעְמָנְזָוְבָּנְדָה מְאַדְעָרְגָּנָעָט אַוְיסְטָלְיְגָעָט. אַיְן אַט

די אופאָסונגען אוּז געווען די ניטֶדער שאַצְוָנָג סְנָי פָּונְדִּי גַּעַשְׂטָלְטָן
סְנָי גַּוְפָּעָן פָּאנְג וַיְוַעֲרָע שַׁעַפְעָר.

מייבָּאָלְסָם הָאָט מְשֹׁוֹאָטָן גַּעַמְאָכְטָן די גַּעַנְאַצְּיעַבָּאָצְוָנָג וְזֹא אָט
די גַּעַשְׂטָלְטָן אוּז חָאָט אַנְטְּפֵלְעָקְטָן זַוְיָּעָר טָהָאָגִיךְ אוּז וַיְוַעֲרָפָּאַלְקָסְטָן
שַׁוְיָּינְקָטָט.

די האַצְמָאָכְיָשָׁע אוּז מעַנְאַכְעָמָדְמַעְנְדָלְשָׁע בְּאַרְנְלָאַזְיָקָנִיטָן,
קַאַסְּרְיָלְעָוְקוּדָר אַוְמְפָרָאַקְטִיְשָׁקָנִיטָן אוּז נָאוּזְקָבָטָן, זַוְיָּעָר נִוְתָּמְעָסְגָּלְסָטָן
קָנִיטָן צֹ בְּאַנְעָמָעָן דַּעַמְמָעָן דַּעַמְמָעָן נָאָכְבָּפָּטָן פָּונְדִּי גַּנְעָבָן
טַיְשָׁע פְּרָאַצְּעָבָן אוּז בְּפָאַרְהָעַלְטָעַנְיָשָׁן — הָאָס אָז אַלְצָאָדָם אַוְיָבָנוּ
פְּיקָעָן אוּז נָאָר דָּאָם בְּאַוְנוּזָן — וְזָאָלְטָן גַּעַוְעָנָן אַקְאַפְּעָרָע אַוְפָּטוּ סְנָי
פָּונְדִּי דַּעַר בְּיַוְאַקְטִיאַמְבָּלְיָדְטָרָאָטָהָר אוּז אַוְהָאָדָע שָׁוֹן פָּונְדִּי סָאָוָעָן
טַיְשָׁע טָעָאָטָהָר. וְוַיְכָטִיקָּעָר, פַּיְל וְוַיְכָטִיקָּעָר פָּונְדִּי אָז אָדָם, וְוַיְמַטָּה
אוּז אָט די גַּעַשְׂטָלְטָן אוּז גַּעַוְעָן פְּאַרְבָּאָרגָן דַּעַר פְּאַלְקָסְבָּאַוּסָטָן
וְזֹנָה, אוּז קָוָמָט דַּעַמְמָעָן אַרְעָמָעָן וְמוּנְטָשָׁן אַבְּיסָלְפְּרָיוֹד אָז גַּלְיָיךְ אַפְּ
דַּעַר וְוַעַלְתָּן, אוּז סְ'מוֹזָא אָז אַטְמָה דַּעַר וְוַעַלְתָּן זָנוּן מַעַנְטָשָׁלְעָכְנִיטָן אוּז
לְבָוּטִישָׁקָנִיטָן. אוּז בְּפָנְדָאָגָעָן הָאָט גַּעַשְׂמָאָטָט דַּעַר טַפְּנָעָר גַּלְוִיכָּנָה, אוּז פָּונְדִּי
דַּשְּׁמָמָהָגָן זַוְיָּכָּבָן נָאָכָב אַבְּיסָלְפְּרָיוֹד אָז גַּלְיָיךְ אַגְּזָוָוִיטָן
בְּמָאָהָיָה, אָז צָעַנְתָּמָהָמָלְזָאָלְזָאָזָן אַטְמָה, נָאָר דָּאָם גַּלְיָיךְ מָוֹפְרָיוֹד
אַפְּרָעָדָר שְׁפָעַטָּעָר דֻּעָחָגְרִוְּבָטָן וְוַעֲרָגָן, וְזָנְיָל אַגְּדָעָרְשָׁאָז אָז דַּי וְוַעַלְתָּן נִוְתָּ
קִיְּגָן גַּעַרְעָכְטָעָז זַוְעַלְתָּן — אוּז קִיְּנָן אַזְמָגְעָרְעָכְטָעָז וְזַוְעַלְתָּן, קִיְּנָן וְזַוְעַלְתָּן
פָּונְדִּי חַזְוָלָן בְּיוֹז, קָאָן דָּאָכְבָּנָה נִישְׁטָעָקְיָזְטִירָן אוּז דָּא לִוְמָטָדָר קָוָהָאָל
פָּונְדִּי אַוְמְיָסְשָׁעְפָּנְדִּיקָּר עַנְעָרְגָּיָעָן פָּונְדִּי אַזְמָפְהָעָרְלְעָכְבָּר
אַקְטִיוֹוִיטָעָטָהָר, פָּונְדִּי דַּעַמְמָעָן "אַיְוֹק יָאָג אַיְכָּפְּלִי, אַיְכָּבְּרָעָן", פָּונְדִּי דַּעַר
פְּעִיקָּנִיטָן נָאָכָב אָז מִינְוָטָן פְּאַרְלָאַגְּנָקָנִיטָן אוּז טָרוֹוִירָן נָאָכָמָאָל אָז
נָאָכָמָאָל אַזְפְּלָעָבָן אוּז זַוְיָּכָּבָן לְזֹאָן וְזַוְנְטָעָר פְּלָזָעָן אָז חִימָל אַרְבָּיָן;
דָּא אָז אַפְּרָאָרְגָּן דַּעַר קוָאָל פָּונְדִּי זַוְיָּעָנָן גַּרְעַנְצָלָאָזָן בִּזְמָאָכָבָן אוּז גַּלְוִיכָּנָה
אַיְנָן מִיְּפָאָעָלְסָעָם הָאַצְמָאָבָן, אַיְנָן זַוְיָּעָנָן וְוַאְרִיאָזָיָעָסָס פָּונְדִּי מַעַנְאָמָעָטָן
מַעַנְדָּלְיָעָן אָז בְּזָוָן סָאָפָּאַפְּגָעָלְיָיָקָנָט גַּעַוְאָרָן דַּעַר „לוֹפְטָמְעָנְטָשָׁ“.

אין אויסברעפען די קראמערוייש-ספֿעָקָוְלִיאַנְטִיְישׁ וְהַשְׁמָנָן אֵין בא' זויסטען אונ אֵין די האַסְגָּעָס פֿון יְעַנְּעַ שִׁבְטָמָן, וְאֵם הַאֲבָנָן וְהַאֲלָטָן בא פֶּאָרְלָאָגָן חָעָם מַאֲרָךְ, די שְׁטָעָלָי, דָּאָס קְלִיוֹתָל, בא אַ סָּאָפֶּן מַאֲכָן מִיטָּן צְוָנוֹיְפִּירָגָן אַ וְוְאַנְטָן מִיטָּן אַ וְוְאַנְטָן אֵון זַיְבָּ אַוּוּקְזּוּעָן אַפָּעָד ערָה, זַיְבָּ אַרְאָפְּלָאָגָן אֵין שאַקְטָעָ, זַיְבָּ אַוּוּקְשְׁטָעָלָן בא אַ וְוְרָקָד שְׁטָמָט — אֵין אַטְּ דַּעַם אלְצָהָאָט מִיאַלְמָטָעָה האַסְמָאָבָן אַגְּמָנָאָכְעָמָד מַעְדָּל גַּעַשְׁפִּילָט אַגְּנָאָצָן בְּהַזְּטָנָדָעָ פָּאָצְ�אָלְדָעָצְּרָעָיְשָׁעָ רָאָל.

אַבָּעָד נִיטָּן בְּלֹוִי מִיטָּן אַטְּ דַּעַר נְעַנְאָצְּיעָ, מִיטָּן אַטְּ דַּעַם אוּסְפָּרָעָ. נַעַג שִׁימָל אָוָן מִיסְטָה האָטָן זַיְבָּ בְּאַנוֹגָנָט דַּעַר בְּאַדוֹנָטָן פֿון אַטְּ דַּעַם דַּי מִינָּי כְּאַלְסִיזְגְּשְׁטָאָלָטָן — אֵין זַיְבָּ אַיְזָן נַאֲכָב מַעַר גַּעַוְועָן דַּי טְרָהָגְעָדָעָ פֿון פָּאָלְקָסְדְּמַעְנְטִישָׁן, וְאֵם פְּאַרְשְׁוֹזְעָנָדָן רְזִינְקָעָ פְּאַטְּעָנְצִיעָלְיְשָׁעָפָעָ רִישָׁע עַנְהָרוֹגָעָ אַפָּעָ בְּוּנָעָ אַפָּעָ אַזְמָדָן, וְאֵם פְּאַרְשְׁטוֹבָן מִיטָּן אַטְּ דַּעַם וְאַמְּדָר רְזִינְקָעָ קְוֹאָלָן פֿון עַמְּטָפָן גְּלוֹבָן אֵין אַ שִׁיזְעָמָד לְעַכְּבָן אָוָן אַיְזָן אַחֲרָלָעָבָר וְוּלְטָם. מִיכְאָעָלָם האָטָן אַפְּגָעָדָלָטָן די טְרוּוּרִיקָעָ באָדָלְלָעָכְטָמָן, וְאֵם אַיְזָן גַּעַוְועָן אֵין שְׁאַלְעָמְדָיְבָעָמָט דֻּעְפִּינְצִיעָן "קְלִיּוֹנָעָ מַעַנְטְּשְׁלָעָבָן מִיטָּן קְלִיּוֹנָעָ האַסְגָּעָטָן". נַאֲכָב דַּעַר מִיכְאָעָלָם פְּאַרְקָעָרְפְּעוֹרָהָגָן פֿון אַטְּ דַּי נְעַשְׁטָאָלָטָן אֵין גַּעַוְואָרָן קְלָאָרָה, אַוְ דָּאָס זְנוּנָעָ אַזְמָרְזָקָעָ מַעַנְטָמָבָן כּוֹטָ שִׁיּוֹנָעָ לְיִכְתְּקָעָ האַסְגָּעָס.

אַטְּ דַּעַר נַאֲכָב פֿון די פְּאַלְקָסְדְּגְּשְׁטָאָלָטָן, וְאֵם מִיאַלְמָטָעָה גַּעַשְׁפִּילָטָן, אֵין מִיטָּן נַאֲכָב מַעַר מִיפְּקָשָׁטָן אֵין פְּוֹלְקָוּמְקָטָן אַרְזִיסְגְּעָטָרָאָטָן אַיְזָן זְנוּנָעָ צְוָוִיטָעָרָן וְאַלְעָרָיוָן אֵין דַּעַר אַלְטָמָה, שִׁימְעָלָעָ סְאָרָאָקָעָה. בְּיִנְיאָמָינָג האַאֲשָׁלִישָׁי, אֵין טְעוֹווֹעָ דַּעַם מִיכְבָּיקָעָן.

מִיכְאָעָלָסָעָם בְּיִנְיאָמָינָג האַאֲשָׁלִישָׁי חָאָט אַגְּרָוִיסָן פְּרִינְגְּיְפִּיעָלָן באַדוֹנָטָן, וְאֵם גַּוְיִטָּן זְוִיטָטָרָאָטָן אֵין דַּי רַאְמָעָן פֿון דַּעַר יְדִישָׁעָר לִיטְעָרָאָתָה. בְּיִנְיאָמָינָג האַאֲשָׁלִישָׁי גַּעַהָעָר צַוְּרָסִישָׁעָר אֵין גַּעַנְעָר גַּלְעָרָיוָן גַּעַשְׁטָאָלָטָן פֿון דַּעַר יוּלְטִילְיְטִעְרָאָטָה — רַסְמִישָׁעָר אֵין מְבָרָעָרָאָיָה רַאְפִּיוֹוִישָׁעָה, וְאֵם גַּעַבְוִירָה גַּעַוְואָרָה זְנוּנָעָן זַיְבָּ אַבְּפָאָלָן פֿון דַּעַר בְּזָהָרָאָיָה קְאַפְּיְטָאָלִיסְטִישָׁעָר וְוּירְקָלְעָכְבָּטָה אֵין וְאֵם זַיְעָר עַרְשָׁטָה אֵין אַזְמָיָלָן.

בארע סָאַזְיָאַלְאִידְיוֹוִישׁ פֿוֹנְקְצִיעַ אָזֶן בָּאַזְטָאָגָן אַינְ אָפְרִיטִיסֶן אָגֶן צָעֵד
שְׂמָעָרֶג דָּעַם בַּיְזְכָרְבּוֹשָׁוָגָן בָּאוּוֹסְטוֹנוֹגָן. פֿוֹנְ אָטֶן דָּעַרֶג בְּפֿוֹנְקְצִיעַ הָאָטֶן גַּעַד
שְׂמָאָמֶטֶן דַּי אַוְיְסְטָעַשְׁפָּאַכְּנְסְטָאַמְּרִירִישׁ שְׂעַפְּאַלְעַנְעַטֶּם נַעֲכָטָגָן, הָאָבָגֶן זַיִן גַּעַד
שְׂמָתָאָלָטָגָן. אַנְגָּמָעָהוּטָעַ שְׂטִיקָעֶרֶת פֿוֹנְ וְצְעַפְּאַלְעַנְעַטֶּם נַעֲכָטָגָן, הָאָבָגֶן זַיִן גַּעַד
טְרָאָגָן אַינְ זַיִן דָּאָם וְרָאָמְטָעַסְקִישׁ אַפְּלָאָכָנֶן פֿוֹנְ אָטֶן דָּעַם נַעֲכָטָגָן מִיטֶּן
זַיִן גַּעַד פָּאַרְשָׁטָעַלְוָגָנָגָן אָגֶן הָאָקָאָגָעָם. אַינְ זַיִן אָבָעֶר אָוִיכֶן גַּעַודֶן
פָּאַרְבָּאָרָגָן דַּי אַוְיְגָעַבְּרָהָאַטְקִיבָּטֶן קָעָגֶן דָּעַם וְעוֹרְנָהֶג בָּאוּוֹשָׁוָגָן הָיִינְטָגָן.
דַּי מִיכָּאָעַלְסְטָרָאַדְיִיצֶן אַיִּינְ בִּינְיָאָמִינְגֶן הָאַשְׁלִישִׁי בָּאַשְׁטִוִיטֶן אַיִּינְ
אָוְפְּרָעָקָגֶן זַיִן גְּרוֹיְסֶן אַנְטִיבְּרָהָוָשָׁוָגֶן טָאָכֶן זַיִן גַּעַד וְוַיְוַעֲקָגֶן פָּאַרְ אַ
פְּרִיטִיעָה, שְׂיָוְנָעֶרֶת זַיִלְתָּמָן, זַיִן בָּעַקְעָגָן נָאָכֶן דָּעַם פָּאַרְשָׁוֹוּנְדָעָגָן טָרְיוֹם,
זַיִן פְּעַקְבָּטֶן פָּאַרְצְוִוְיְבָטָרֶטֶן זַוְעָרָגֶן פָּאַגֶּן „אָוִי, אַכְּלָעָמֶן!“.

בָּאַטְאָמָעָגֶן דַּי אַנְטִיפְּעָאַרָּאַלְעָ אַנְטִימִיטְלָעַלְמָעַרְלָעֶבֶן סָאַטִּירָע, וּוְאָם
שְׂמָעָקָטֶן אַיִּינְ אַלְעָ בִּינְיָאָמִינְזָוְאַהְרָוְאַצְּיָעָסֶן פֿוֹנְ דָּעַרֶג נַעֲרָעֶר וְוּלְטָלִילְעָטָעֶן
רָאָטוֹהֶר, הָיִוְשָׁטֶן אַיִּצְּטָשֶׁן שִׁיסְנֶן פֿוֹנְגֶן, וּוְאָם טְרָעָפֶן שִׁוְיִן מַעַרְ אַיִּינְ
קִיְּגָעָמֶן נִיטֶן. דָּעַרֶג אַנְגָּמָעָהָחִיטָרֶפֶר פִּילְדוֹרְעָסְרְוִיקָרֶפֶר בָּאַדְנָטֶן פֿוֹנְ אָטֶן דַּי
גַּיְשְׂמָאָלָטָגָן אַיִּינְ אַיִּינְ דָּעַם אַנְטִיבְּרָהָוָשָׁוָגֶן כָּהָאָקָטָהָרֶה, וּוְאָם אַיִּינְ
זַיִן פָּאַרְבָּאָרָגָן, וּוְאָם אַיִּינְ אָפְּטָגְּבָּלְבָּן פָּאַרְחָוְלָגֶן אָגֶן וּוְאָם מִיכָּאָעַלְסֶן
הָאָטֶן מִיטֶן אַוְיִבֶן קְרָאָפֶטֶן אָגֶן פְּוּלְקְוּמְקִיבָּטֶן בָּאוּוֹזָוֹן.

אַגֶּן אַוְיִבֶן בִּינְיָאָמִינְגֶן הָאַשְׁלִישִׁי אַיִּינְ בִּזֶן זַיִן מִיכָּאָעַלְסֶן
גַּעַוְאָהָרֶן וְחָרְקָעֶרֶן אַיִּינְ חָעָם עַגְגָמָאָסְקִילְיִישֶן, נַעֲמָטָיוֹוְסָאַטְיִירִישֶן
אַסְפְּעָקָטֶן אַזֶן אַפְּיָלָעֶן פָּאַרְאָקָעֶרֶן סָאַלְהָאָטֶן טָוִיגֶן עַר אַוְיִבֶן
נִיטֶן, אַיִּינְ שִׁימְעָלָעֶן סָאַרְאָקָעֶרֶן בָּאַמְּדָאָכֶטֶן גַּעַוְאָהָרֶן אַלְסֶן אַיִּינְ יִדְיִישֶן
וְוַאֲרִיאָצִיֶּעֶן פֿוֹנְ בָּרוֹזְיָוָה, וּוְאָם זַיִן זַיִן אַבְּוַנְקְוִיפָּן אַיִּינְ אַרְיִסְטָאֶן
קְהָאָטִישֶן יִוכְעָם.

מִיכָּאָעַלְסֶם שִׁימְעָלָעֶן סָאַרְאָקָעֶרֶן אַיִּינְ אַמְּבָאֶן — אַוְנְדוֹזָעֶרֶן פָּאַלְקֶן. עַר
וְוַיְסָטֶן אַלְעָמָלֶן אָגֶן אַוְיִדְעָרֶג סְמִינָוֹתֶן, אוֹ הָכָרָעָסֶן אָגֶן טְבִינָוֹסֶן
פֿוֹנְ אַוְנְדוֹזָעֶרֶן פָּאַלְקֶן אַיִּינְ נִיטָּאָן אָגֶן אַשְׁטָאָלְצִירֶבֶן קָאנְגָעָן בְּלֹוִין מִיטֶן
„שְׂעַרְ-אָונְחָאָנוֹגֶן“ — מִיטֶן הָעַרְלָעָמֶשֶׁר שְׂעַפְּעָרִירִישֶן מִי אָגֶן מִיטֶן דְּיוֹיֶן

געם ונבסט פוג האורעטהאנעם פאלקם-מענטשן. אונ דאס אוזו מיטר אמאָל פאָרושאּוּפַּדענע אַשְׁיַּרְעָם ווועט ער נוּט באָרוּיַּעַן מײַט קִין „אוֹי אַבָּלעַמִּי!“ נָאָר פָּאָרְהָוּתַּת, אַיִן זָנוֹג, טְפִילַּע בְּעַלְבָּאַשׂ“ קומַט דאס באָהָעַנְקָעַן וַיֵּבָּאַס ער האָט זִיכְּר גַּעֲלָאָות אָפָּא וּבְנָלְעַ אַרְבָּלְעַדָּן פָּוג די פְּנַיָּס גַּלְיָק אַתָּה וּאָס ער חָאַט הַעֲרוֹזָאַרְבָּן צְוִירַק דָּעַם אַמְכָּאַר פְּרִיהָן, דָּעַם אַינְעַרְלָעַבָּן גַּלְבָּגַעַוְיכָּט אַתָּה לִיכְתִּיק גַּעֲמִיט פָּוג „אַונְדוּעַר פָּאַלְקָק.“

א פָּאַלְקָסְחוּעַרְתָּל אַזְּנוֹמָה: זָנוֹג פְּרִיּוֹת זִיכְּר אַרְעַמְאָנָה? ווּעַן ער פָּאָרְלִירָה אַתָּה וּעַבְּיָוָסָה. מִיכְאָלְסָעַס שִׁימְעוּלָע סָאָרָאַקָּעַרְ פְּרִיּוֹת וַיֵּבָּאַס ער האָט דָּאָס גַּעֲוָוָנְעַכָּע פָּאָרְלָאָרָן, וּבְנָיָל ער האָט דָּאָן וַיֵּבָּאַס אַלְיוֹן אַיסְׁוֹגָאנְצָן צְוִירַק נַעֲפָוָנָה.

אַיִן דאס, וּאָס מִיכְאָלָם אַיִן אַרְופָּא אָפָּא דָעַר בִּינְעַן מִימָּג בָּאָגָעָר זֶו אַנְטְּפָלְעַגְן דָעַם שִׁיְׁעַנְעָם אָוּמוּרָה פָּוג פָּאַלְקָה, דָעַם פָּאַלְקָלָם מְאַנְגָּעָן אָרְכָּבָעַטָּו וּוּלְטָט — הָאָט גַּעֲרָאַבָּט דָעַרְצָהּ אָוּ מִיכְאָלָם זָאָל דָוָרָכָהּ אַזְּאָמָאָכָהּ, מַעֲנָאָסָעַמְדָמְעַרְלָעָה, דָוָרָכָהּ פָּעַרְעָאַצָּעָם: באָרוֹדָהּ, זָנוֹס אַיִן דָעַר אַנְטְּבָלְוּזָעָר פָּהָן אַלְעָא אַיְלָוּזָעָם, דָוָרָכָהּ דִי פָּאַלְקָסְטְּרָזְוִימָעָר וּזְעַנְגָּן גַּעֲרָבְטִיקָנָט — רַעַב אַלְטָעָרָג, בִּינְיָאָמִין האַושְׁלָוָשִׁין, שִׁימְעוּלָע סָאָרָאַרְ קָשָׁר — קָזְמָעָג צַוְּבָּנָהָן טְעוֹנוּעָדָעָמָן מַיְלָקִיבָּהָן. אַיִן טָעוֹוִינָהָן האָט וּמִיכְאָרָה עַלְמָמָוֹת אַבְּזָוָנְהָעָרָר שִׁיְׁוָינְקָנָט דַעַמְאָסְטָמְרָהָרָט די קָרָאָפָט פָּהָן קִינְסָטָרָהָה, זָנוֹס אַנְטְּבָלְוּזָעָט אַוְן פָּאָרוֹתְיִילָט וּבְנָיָל ער האָט זָנוֹס צַוְּפָאָרָה חַוְּלִיקָהָן אַיִן קָאנָג פָּאָרְהִיְּלוּקָהָן, זָנוֹס וּוּוִיסָטָהָן פָּוג בְּרִיעַנְגְּדִיקָעָר סִיגָּעָן זָנוֹבָּיָל זַיְּקָמָט אַרוֹדָהָן פָּהָן גַּלְזְעַנְדִּיקָעָר לִיְּבָּגָה. דָעַר קִינְסְטָלְגָּעָר, קָעַמְפָעָר פָּאָר אָזְּגָעַטְפָּעָר אָתָּה שִׁוְּנָגָעָר וּוּלְטָט אַיִן טְעוֹוִיעָדָה מִיכְאָלְסָעַס בִּיטָּל צַוְּדָעָמָן וּוּלְטָטָהָן פָּאָר אַיִן אַיִן זָנוֹג טָאַכְטָהָרָה, מִיטָּמָיט וּוּלְכָבָן דָעַר קָאַצְעָוָו וּוּלְיָאַמְתָּרָקְיִוָּהָן, אַיִן זָנוֹג פָּאָרְאַכְטָהָנָה צַוְּפָעַצְעָרָטָמָן גַּלְיָק אַיִן צַוְּפָעַצְעָרָטָמָן אַיִן זָנוֹג סָאָרָה קָאַזְמָעָמָן בְּעַנְגָּנוּיָע אָוּ דִי צָאַרְיִישָׁע מַיעַשְׁאָרְסִיםָה אַיִן דָעַר שְׂטָאַלְצָעָדָה זָלְבָּסְטוּזְדָּעָה, מִיטָּמָיט וּוּלְכָבָר ער אַיִן זַיְּוִי אַלְעַמְעָגָן מַעֲוָאמָטָה.

מ'האָט נִיט אַיְגַּמֵּל גַּעֲפִירֶט פָּאַרְאַלְעָלֶן צֹוִישָׁן טֻעוֹוִעֶן אָגֶן
 לִוְגֶן. נָאָר דָּא דָאָרֶפֶט בָּאָטָאנֶט וּוְעָגֶן דִּי קְרוּוּוּוּשָׁאָפֶט נִיט צֹוִישָׁן טֻעוֹוִעֶן
 יְעָגֶן לִוְגֶן בּוּכְלָאָל, נָאָר צֹוִישָׁן מִיכְאָעַלְסָעָם טֻעוֹוִעֶן אָגֶן מִיְּ
 כּאָעַלְסָעָם לִוְגֶן — אָגֶן אַיְגַּמֵּל גַּעֲפִירֶט בָּאַשְׁטִימְטָעֶר הַיְנוֹוִיכֶט.

מִיכְאָעַלְסָעָם הָאָט בָּאוּנְטִיקֶט פָּוָג שֻׁקְסְּפִים טֻקְסְּטָדִי לִוְרְבָּאָ-
 חַוִּיפְטוֹנוֹג — "נִיטְאָ אַיְגַּמֵּל דָּעֶר זָוְעָלֶט קְיוֹג שָׂוְהִידְקָעַ" — אָ באַהְוִיפֶ-
 טֻוְגֶּה, זָוְאָס אַיְזָן אָפֶט אַוְיסְגָּעַטְבִּיטְשֶׁט גַּעֲוָאָרֶן אָפֶט דָּעֶם טָאַלְסְטָאַיזֶּן
 אַוְיְפֶנֶג אָזֶן דִּי עַמְעָסָע בָּאָכְמָעָאָבָאָשְׁתִּיְוָת אַיְגַּמֵּל אָגֶן פָּאַרְגָּעָבָן!
 מִיכְאָעַלְסָעָם לִוְגֶן פָּאַרְשִׁטְיָת זָנוֹג אַיְגַּמְּגָעָן אַמְּלִיכָּעָם שָׁוְלָד אָגֶן מָנָאנֶט
 פָּאַר אַיְדָר בָּא זָוְכָלֶגֶן, עָרֶד זָעֶט דִּי שָׁוְלָד פָּוָג וּוּלְטָט אָגֶן שְׁטוּרָעָמֶט
 דָּעֶרְפָּאָר דִּי וּוּלְטָט. אָגֶן דָּא מְרָעָפֶן זָוְכָלֶגֶן מִיכְאָעַלְסָעָם טֻעוֹוִעֶן
 מִוְּתָמְטָה מִיכְאָעַלְסָעָם לִוְגֶן: טֻעוֹוִעֶן פָּאַרְשִׁטְיָת, פָּאַרְוָאָס סְ'זְבָּנָעָן אָוּוִי
 בָּאָגְרָעָנָעָצָט אָגֶן זָאַטְצָפְרִיךְן דִּי גְּנוּוּרִיםָ, פָּאַרְוָאָס זָנוֹגָעָן אָוּוִי
 זָנוֹגָעָן זָאַרְיְשָׁעָ פָּאַרְפָּאַלְגָּהָרָה. נָאָר נִיט עָרֶד פָּאַרְגָּהָט זָוְיָה — עָרֶד פָּאַרְ-
 אַכְמָעָט זָוְיָה, זָוְיָה זָנוֹגָעָן פָּאַר אַיִטָּקָיָה פָּאַרְטָנִיאָרָגָן נִיטָה, עָרֶד זָאָל זָוְיָה
 מִיטָּזָוְיָה אַוְיְסְטְּבִּוְנָעָן. מִיטָּזָוְיָה זָוְאָס פָּאַר אָ וּזְוּנָעָן סָאַרְקָאָטָמָן מִיכְאָ-
 עַלְסָעָם טֻעוֹוִעֶן גַּוִּיטָּקְלָוְמְעָרְשָׁט אָפֶט דָּעֶם גַּעֲרָבָטָט אָטֶט דִּי אַלְעָ פָּאַרְשִׁיָּ-
 גָּעָה, שָׁעָרְיָה בָּאַלְדָּ נָאָכָּבָה דָּעֶם אַוְיְסְפָּלְאָצָן מִיטָּזָוְיָה זָנוֹגָעָן
 צִילְטָט פִּילָּזְוּנָעָטָר אָגֶן טִיפָּהָה וּזָוְיָה אַיְגַּמֵּל זָכְרָעִילְיָקָע שְׁעַלְכָּבִים פָּוָג
 וּוּלְטָטָס אָוּמְרָעָכָטָה. אָטֶט דָּאָס אַבְזָאָגָן זָוְכָלֶגֶן זָוְכָלֶגֶן פָּאַרְ וּרְעָפָט אַיְזָן
 אַיְגַּמְּגָעָן מִיכְאָעַלְסָעָם טֻעוֹוִעֶן זָוְכָלֶגֶן זָוְכָלֶגֶן גַּוְיִינָה אַיְגַּמְּגָעָן
 זָוְכָלֶגֶן נָאָכָּבָה אַלְעָ נִיסְיְוָנָעָן, אַיְגַּמְּגָעָן זָנוֹגָעָן שְׁאַטְעָנְדְּרִיקָעָן זָנוֹטָעָר
 גַּיְוָגָעָן דָּעֶם שְׁטוּרָעָמָן אַגְּטָמָעָגָן. דָּעֶר בְּרָעָנְדְּרָעָרָה הָאָט צָוּ מַעְגְּטָשְׁלָעָבָן
 אָוּמְגָלִיק אָגֶן צָוּ דִּי אַלְעָ, וּזָוְאָס זָנוֹגָעָן אַיְטָגְּוִירָעָמָה אָגֶן דִּי לִיבָּעָ צָוּ
 שְׁיוֹנָעָם מַעְטָמָשָׁן הָאָט מִיכְאָעַלְסָעָם אַוְיְסְגָּעַדְרִיקָט אַיְגַּמְּגָעָן אָטֶט גַּוְיִינָה
 פְּלָעָקָט "טֻעוֹוִעֶן זָנוֹגָעָן טָעַטְפָּטָרָה". אַיְגַּמְּגָעָן טֻעוֹוִעֶן אַוְוּסְפָּרָעָן זָנוֹגָעָן
 טָעַבְטָעָר אַיְזָן נִיטְאָ קְיוֹגָעָן דָּעֶם פָּאַטְעָרְלָעְכָּבָרָה פָּאַרְבָּלְעָנְחָטָקָבָט.
 סְ'אַיְזָן דָּעֶר שְׁטָאַלְצָעָר בָּאַוּוּסְטוּנָגָן, אַו זָוְיָה זָנוֹגָעָן דִּי טְרָעָגָעָר פָּוָג

עכumper מענטשלעכnen, צוליב וואט מעוויע איז גרייט אויסצושטיניג אלע זונגע ניסיונעם. אונז זוניל מיכאעלס האט אונז מעשכ פוג אלע יאָרֶן פונ זוניג שאָפֵן געוזכט אלץ טיפער אונז פּוֹלְקּוּמַרְ אָוִיסְדְּרִיךְן דעם ווֹוִוִּיגְ פֿאָלְקּוּסְחָמָאוּוּסְטוּנָגְ אָז אָוֹוִי טָאָרְ נִימְ זְוִינְגְ אָז אָוֹ וּוּלְטָם אָזְנוּדְרִיםְעָ אָונְגְ זְוּבְלָעְ שְׁעַרְ הָאָטְ גַּשְׁטַרְבְּטָטְ צְוָ אָוִיסְדְּרִיךְן דעם אִיבְּיִיכְּגְן טְרוּיְמְ פּוֹן פֿאָלְקְ וּוּנְגְ אַהֲרְלָעְבְּשִׁיְגְּעָטְ לְעָבָןְ אָוִיסְדְּרִיךְן דעם אָוּמוֹפְּהָעָרְלָעָכְן אָוּמְרוֹןְ פּוֹן פֿאָלְקְ אַיְן זְבִּיגְ דְּרָאָגְ בְּאַנְטְּיוּכְ דִּי וּוּלְטָם — אִיז שְׁעַרְ מִימְ אָזְ אַרְגָּאַנְיִשְׁקָעָטְ גַּקְוּמָעָןְ צְוָ זְוּנְגְ סָאָוּעָטָי שְׁעַ גַּשְׁטַטְאָלְטָן

אָז דָּא דָּאָרֶפְּ בְּאַטְאָגְןְ וּוּרְעָןְ אַגְּרָוְנְטְּפָאָקְטְּ פּוֹן מִיכְאָעָלְסָטְ קִינְסְטְּלָעְרָדְ בְּיָאָגְרָאָפְּיָה. זְוּיְעָרְ אָפְּטָחָבָןְ אָוּנְדוּזְעָרָעְ קִינְסְטְּלָעְרָדְ דִּי נְעַגְּאָטְיוּזְ גַּשְׁטָמָאלְטָןְ, וּאָסְ אָזְ אַיְן טָאָכְ אַרְגָּנְגָּעָטָמָאָגְ אִין נְעַטְמָן אָזְ וּוּאָקְסָטְ פּוֹן דָּאָרָטָןְ אָרוּיָהְ, גַּעַנְבָּגְ מִיטְ מַעְרְ שְׁלִימְיָהָמָסְ וּוּי דִּי פְּאַזְיִיטְיוּזְ גַּשְׁטָמָאלְטָןְ, וּאָסְ אַיְרְ פְּאָרְמְרוּגְןְ קָוְמָטְ פּוֹן רְעוּאָלְיְוּזְיָאָרְ כָּעָרָגְןְ, סָאָוּעָטְיִשְׁגְּןְ חָנוּנָהְ. אָזְהָאָטְ אָפְּטָ גַּעַטְרָאָפְּנָןְ מִימְ אָוּנְדוּזְעָרָעְ שְׁרָבְיָה בָּהָרְ, אָזְ אָזְהָאָטְ נִימְ זְוִינְגְ זְוּלְטָכְ וּזְמָדָרָבְנְ מִיטְ אָוּנְדוּזְעָרָעְ אַקְטִיאָרָגְ.

מִיכְאָעָלְסְ הָאָטְ בְּעַדְעָרָעָכְ-קְלָאָלְ נִימְ גַּעַוּוּסָטְ פּוֹן אָזְ אָזְוִישָׁן זְוּנְגְ גַּשְׁטָמָאלְטָןְ פּוֹן אַמְּאָלְ אָזְ אָזְ גַּעַנְגָּהְ בְּיָפְרָאָטְ דָּאָגְןְ, זְוּנְגְ דָּעָרְ קִינְסְטְּלָעְרָיְשָׁרְ קְוּאָלְיְמָעָםְ. אָזְ אָזְוּלְכָעְבָּןְ אָזְוּיְיָהְ מִיכְאָעָלְסְ-גַּשְׁטָמָאלְטָןְ וּוּי דָּאָוִידְ בְּעַרְגְּנָעָלְקָאָגָןְ, „מַיְבָּעָרְ“ אָזְ גַּעַרְעָצְ מְאֹרְקִיְשָׁעָםְ, „זְבּוּזְ אָזְוּאָדִיםְ“ וּאָסְ שְׁטִיעָנָהְ אִין דָּעָרְ בְּרָאָרְ גַּאֲלָגָנְעָ פּוֹן מִיכְאָעָלְסָטָעָםְ שְׁאָגָנְ אָזְוִישָׁן בְּיָנוֹאָמָוֹןְ הָאַשְׁלִישָׁיְ אָזְ מַשְׂרוֹעָרְ עַדְעָמָה מְלִיכִיָּהָןְ, טָרָאָגְנְ קְלָאָלְ נִימְ אַרְנוֹגְ קִינְגְּ דִּיְתָהְאָרְמָאָנָהְ אִין דָּעָםְ מִיכְאָעָלְסְ-אָגָּסָאָמָבָלְ, פְּאָרְקָעָרָמְ, זְיִי פְּאָרְפּוּלְקּוּמָעָגְ אִיםְ מִימְ עַמְּעָסָעְ פְּאָרָבְ אָזְ קְלָאָגְ.

אָטְ דִּי גְּרוּוֹטָעְ קִינְסְטְּלָעְרָיְשָׁעְ אַיְוָנְהָנָטְ אָזְוִישָׁן מִיכְאָעָלְסָטָעְ בְּיוֹזְ

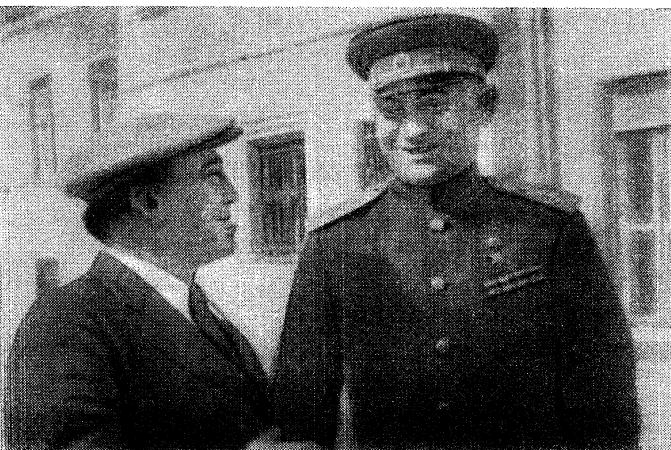
בְּאָוּעָטְיִשְׁעָ אָגְ סָאָוּעָטְיִשְׁעָ גַּשְׁטָמָאלְטָןְ שְׁטָמָאָמָטְ דָּעָרָפָגְ, וּאָסְ דָּעָרְ

שUPERIUSHUR פאטמס פון מיבאעלסן איז געוועג אינ אסתפלעגן דאס שיוונע פאויטיועג, עכימס פאלקיישע אייל דעם נעכטן, אינ אופדעגן די טראוגערדייע פון נישטדטן אונ דערום אפט אווי פארקייבלטן פאלקער מענטשיג, וואס האט אינ זיין נעשאמע איובייס געטראנג א טריימס פון א שיינער ווועלט אונ האט אווי וויטעדיק געללאגט: „אווי, א קאלעטמ!“. אונ פוגדאנגע האט געשמאט דז ארגאנישקיט, מות וועלט בער דער טיאטער אווי אונטער מיבאעלטס אנספֿרוֹפָן איברגאנגעטען צו די פארשטעלונגנע זונגע אונדווער העראיישער פארהאנגעטען דער סאזוועטישער סאצואלייסטיישער איבערבייגונג פון אנדזער פאלק אונ ליעטנום זוינונג דער פאטערלענדישער מיליכאמע אונ אנטויל פון אוכهزער פאלק אינ אומברגעגען דעם פאשייזם.

בין דער אקטיאברחוואלייזיע איז אינ דער יידיישער טולתר נועונג אלעמאָל א טיפער אוננהטס איזוישן דער לייטעראטטור אונ העם טעאטעה, וואס האט געבראָסcht הערליךאגעוו דערזו, וואס מענדעלען, פערצען, שאַלעטְרַאַלִיבּעַמָּען האט מונ אַדְרֵעֶר אַינְגָּנָּעֶן נִיט גַּשְׁפִּילֶט אַדְרֵעֶר שלעט געשפֿילֶט אַגְּוָן ווָאָס גַּזְּבָּעֶג אַלְדְּפָּהָדָהָעָן האט מונ אָזֶן בָּאַלְשָׁ פָּאַרְגָּעַשְׁטָעַלְט אַגְּמָעָן צָו זַיְנָה מַאֲכָל נִיט דֻּרְחָנָאָנָּעָן. אַגְּנָעָן אַיְזָה עַמְּ קָלָל נִיט דֻּרְחָפָּהָר, וּזְיַיְלָה סְזָבָּנָה נִיט גַּעַוּעַ קִיְּוָן מְאַלְאַנְטְּפּוֹלָעָ אַקְטִיאָרָן. וּזְיַיְלָה זַיְנָעָן אַזְּלָבָּעָג גַּעַוּעַ. גַּעַשְׂעָן אַגְּנָעָן דֻּרְרִיקָּעָר צָוִילָּבָּה דַּי מַאֲרָקִי אַגְּנָעָן גַּעַשְׂפְּטָבָּאָרְגָּנָּעָן, אַגְּנָעָן גַּעַלְבָּעָ דַּעַר יִדְיִישָׁר הַכְּטָלָאָזָעָר טַעַטָּאָטָר האט עַקְוִיסְטִירָט.

אַגְּנָעָן דַּעַר הוַיְפְּטָאָגְנָרִים אַזְּוִישָׁן טַעַטָּאָטָר מִיטָּהָר לַיְמָרָאָטָור אַיְזָה באַשְׁטָאָנָעָן אַגְּדָעָמִי, וואס די לייטעראטטור האט אַיְזָה, קוֹנְסְטָטָה ערײַש, עַטִּישׁ וְעַפְּרִיחָת אַגְּדָעָמִי אַיְזָה אַאַדְרִיטָאָרִיעָן; דַּעַם טַעַטָּאָטָר האט דַּיְקְטִירָת זַיְנָה זַוְּלָג דַּעַר גַּעַשְׂפְּטָמְסְכָּאָה, וואס האט גַּעַוּכָּט פָּאָרָה דָּאָרְבָּן דַּעַם צְיוֹשִׁיָּעָר.

די אקטיאברחוואלייזיע האט געמאָט אַסְאָפָּה צָו די קָאָפִיטָאָד לִסְטִישָׁן פָּאָרָהָעָלְטָעָנִישָׁן אַגְּנָעָן טַעַטָּאָטָר, האט גַּעַשְׂאָפָּן אַגְּנָעָן גַּעַוְיכָּרָט

מיכאָעלס אָג דער גענעראָל יאַקְאָזֶה קְרִיּוּר

די מַעֲגָלָעַכְלָנָטָה, או דער יִדְיִישָׁעַ טַעַמָּעַ זָאָל, באָנְגְּלִיבָךְ וּוּ דִי יִדְיִישָׁעַ
שְׁעַ לִימְטָעָרָתָה, קָאָכְנִינָּג אַוְיְסְפָּלָגָן דִי גְּרִיזָעַ דַּעֲרָצְנוּעָרָיְשָׁעַ אַידְיוֹיְשָׁעַ
פָּוֹנְקָצְיָעַ פָּג אָונְדוֹעָר סָאָצְזָאַלִיסְטִיכְיָעַר קוֹנָסָטָן. פָּאָרוּוִירְקָלָעָכָט דִי
איָוְנָחָנָטָס פָּהָג יִדְיִישָׁעַ לִימְטָעָרָתָה אָגָן יִדְיִישָׁן טַעַמָּעָר, גַּעַשְׁאָפָּגָן
זַיְוָשָׁר סִינְטָאָזָן חָאָט שְׁלֵוִימָעַ מַיְכָאָעָלָם דַעְרָתָהָוּ וּוּאָם גַּעַקְוּמָעָגָן פָּגָן
פָּאָלָק, פָּאָרְטִּיפָּט אִינְגָּפָּאָלְקָסְ-גְּנִיסָּט אָגָן באָנְגִּיסְטָעָהָט מִיטָּמָּעָט זְנוּן שְׁוִינְנִיָּה
קְנוּסָהָט, חָאָט עַד גַּעַזְעַג הָעָם זְנוּן פָּהָג טַעַמָּעָר אִינְגָּוִיְבִּילְדָּג אָגָן אִינְגָּוִיְבִּילְדָּג
שְׁמָטָאָרָקָן דָּעַטְמָעָט סָאָוּעָטִיכְיָשָׁן סָאָצְזָאַלִיסְטִיכְיָשָׁן בָּאוּגָסְטָוּבָן אָגָן
גַּעַמִּיטָּמָעָט פָּהָג אָונְדוֹעָר פָּאָלָק.

איב דינ דעם סָאוּוֹעַטְשִׁישָׁן פָּאֶלְחָן

צומ סאמ פון זונן לעבן האט מינן פאטער זיך געווענדט צו מיר
מייט אועלכע ווערטעה:

— קינד מונס, — האט ער געאנגט, אונ זונן בלוק איז געווען
אי מילד אי א ביTEL שטערענע, — זונן מע זאל זיך אויסטמאָלן דאס לעבן
זוי א מינ אלעפביום, בֵּין אַיִּךְ אַ פָּאַשְׁטָעָר בְּאַסְּפָּאַדְּזָוָאָצָם, זויבע
געווען אויסצָּוּלָּשָׂרְנָעָן בְּלוּזָן אַ מְוִיל פָּוּן אַט דעם אלעפביום. נאכ די
אויגן דיבנע זע איכ, אָוּדוּ וועטס וועלן אַנְהִיּוֹבָן פָּוּן אַנְהִיּוֹבָן אַן, וועטס
אַבְּעָד אַיִּיךְ נִיט אַלְאָצָן בְּזִין סָאמֶט מְוִיפָּעָם זונן. פָּאַחְגָּעָם וְשָׁעָן נִיט דאס,
וְאַס אַיִּיךְ חָאָב גְּעוּוֹסָטָם, וועטס עַפְשָׁעָר אַוּוּק וְוּטָמָעָר פָּאַגְּ מִיר.

— פָּוּן פְּרִיאָפְּעָסִיעָם, — האט זויבטער גְּעוּאָגָט מִינָּן פָּאַטָּה, —
זונגען מיר צומ הארצן בְּלוּזָן צוּוִי — מעדיצין אונ יְרוּסָפָּרוּדָעָן.
אַדְקָטָעָר אָוּן אוֹחוֹזָאָקָט — דֵּי צוּוִי חָאָבָן בְּעִיר דָּאַטְּעָוָעָן אַ
מענטשָׁן פָּוּן טוּוּט. קְלָנָבָן אַלְיָוִן אָוּס דָּעָם זָוָעָג....
זונגען סָאוּי גְּעֻקָּומָעָן דֵּי רָאַטְּנוּמָאָכָט, הָאָבָן אַיִּיךְ דָּעָרְפִּילְטָט, אָז פָּאָרָן
מענטשָׁן זונגען אַבְּגָן דֵּי זָוָעָג נִיט נַאֲדָן דֵּי צוּוִי רִיכְטוּנָגָעָן, וְוּלְכָעָן

1. ערעור דעם 30-דען יְאַרְטָאָג פָּוּן דָּעָר גְּרוּיסָעָר סָאַפְּזִיאָלִיסְטִישָׁעָר אַקְטִיאָבְּעָרְדָּרְעָוָאָר
לייזיע האט די רְעִידָאָקְזִיעָן פְּנוּעָם זְשָׁוְנוּגָאָל "אַגְּגָנִיָּק" זיך גְּעוּוֹנָדָט צו די כָּאַשְׁׁוּעָע
מענטשָׁן פָּוּן אַרְנוּזָעָר לְאַבְּדָ מִיט אַ פָּאַקְשָׁע אַרְוִיסְצָוּזָגָן זיך וְעַגְּנָגָעָר פָּאַרְ-רָעָוָאָר
לוֹזְנִיאָקְעָרָעָר פָּאַגְּאָנְגָּעָתָהָבָט אָוּן וְעַגְּנָגָעָר זְיַעְגָּלָל דָּרְכָּבָעָמָאָכָט פָּאָר די
יאָרָן רָאַטְּנוּמָאָכָט. מִיר דָּרוֹקָן אַיְבָעָר שְׂלִימָעָ מִיכְאָעַלְסָעָעָן עַנְטָפָעָר, גְּעוּוֹנָג גְּעַדְרוּקָט אַיִּנְיָאָקָן" נָוָם, 44, נְאַיְאָפָעָר 1947.

דער געטצער פֿאָרטראַעט

עם האט מיר אַנְגָּלוֹזֶן מונֵן פָּאַטְּעָר. עם האט מיב גַּעֲלָקָט אַסְּאָכָּו
וועגן אַיסְּגָּעָלִיבָּן האָב אַיכָּ דָּעַם אַקְטִיאָרִישָׁן.

די רָאַטְּנָמָאָכָּט האָט צָוֵם עַרְשָׂתָן מָאֵל אַינְגָּ דָּעַר טְוִיּוֹנִיטִיאָרִיקָעָר
גַּעֲשִׁיכְטָעָ פָּוּנְעָם יְדִיְּשָׁן פָּאָלָק גַּעֲמָעָבָן אַ מִּעְגָּלְעָבְקָנִיטָּ אַפְּצָצְבָּוְעָנִין
אַ מַּעֲלָכְבִּישָׁן יְדִיְּשָׁן טָעָטָעָר. אַינְגָּ אַטָּ דָּעַם בָּאַרְוָה האָב אַיכָּ גַּעֲפָוְנִין
פִּילָּ מַעְרָ זַוִּ דָּאָה, וַעֲגָנָן וַואָסָם עַם האָט גַּעֲטְרוֹזִיםָּטָם מַנֵּן פָּאַטְּעָר, סָחָאָטָה
עֲפַשְׁעָר אַוִּיכָּ סָאַרְטָהָטָה הַיְּלָאָגָּגָן גַּרְוִיסָּעָ מַאְסָן מַעֲנִיטָה, זַוְּיָּעָרָעָ
נַעֲשָׁאָמָעָם, זַוְּיָּעָר גַּבְּסְטִיךְ זַוְּעָנָג.

צָוֵם גַּרְעָסָטָן באַהֲוּרָג, אַיְוָן מַנֵּן פָּאַטְּעָר שְׁוִינָן דָּעַלְלָט נַטָּ גַּעֲוָוָנִין
צְוָוָשָׁן די לְעַבְּדִיקָע. בְּזָאָבָּ אַבְּעָר קַיְוָנָמָאָל נִיטָּ פָּאַרְגָּעָטָן זַנְגָּנָעָ
איְיָצָעָ אַוְן זַוִּ נַאָּר בְּחָאָבָּ גַּעֲמָאָכָּט דָּעַם עַרְשָׂתָן שְׁפָאָן אַפָּ דָּעַר בִּינָעָ
הָאָב אַיכָּ מִיר פָּאָר מַנֵּן סָעָנִישָׁעָר פָּאַמְּלִיעָ אַיסְּגָּעָלִיבָּן מַנֵּן פָּאָר
טָרָם נַאָמִינָג — מַיְכָּאָלָם.

די רָאַטְּנָמָאָכָּט האָט גַּעֲמָאָכָּט די פָּרָאַבְּעָסָעָ פָּוֵן אַנְגָּ אַקְטִיאָר דָּעָרָ
חוּבָּגָן אַוְן גַּרְוִיסָּן. אַנְגָּ אַקְטִיאָר — דָּאָס אַיְוָן נִיטָּ פָּאַשְׁעָט אַ קִּינְסְּטִילָעָר
פָּוּנְעָם רָאַטְּנָאָנָדָר; עַד אַיְוָן אַ שְׁלָאַכְּטָמָאָג אַפָּן אַיְהָעָלָלָגָיָשָׁן פְּרָאָנָמָן. עַד
עַד דָּוָנָט די אַיְדָיוּעָן פָּוֵן לְעַנְגָּן—סְטָמָאָלִין. עַד דָּוָנָט דָּעַם פָּאָלָק. עַד
קַעְפָּטָק קַעְפָּג די סָאָנוּיָם בָּאָגָּ פָּאָלָק, נַעַמְתָּ אַגְּטִילָיָן אַיְגָּ צָעַשְׁמָעָרָן דָּעַם
אַגְּדָרִיפָּ פָּוֵן דָּעַר דָּעַקְצִיעָשָׁ, עַד שְׁטוֹרָעָטָט דָּעַט פָּאַשְׁוָזָמָן אַתָּגָּ אלָעָ זַוִּ
זַעֲ אַסְּטְּפָלְעָהָקָהָטָעָן. צְחוֹמָעָן מַזְמָוָן לְאָנָהָ צְחוֹמָעָן וּמַיְטָן פָּאָלָק מִיטָּ
זַנְגָּ אַרְמִיָּ קַעְפָּטָק עַד דָּעַרְפָּאָהָ, אַזָּ דָּיָ וּוּלְטָ וְאַל מַעְרָ קַיְוָנָמָאָל נִיטָּ
זַוְּיָּסָג פָּוֵן קַיְיָ-מַבְּרוֹאָגָעָ אַגָּ טְרָעָבְלִינְקָעָ.

אוֹזְוִיָּהָטָמָאָט מִיר די רָאַטְּנָמָאָכָּט גַּעֲמָעָבָן אַ מִּעְגָּלְעָבְקָנִיטָּ צַוְּ פָּאָרָה
וּוּרְקָלְעָבָן אַוִּיכָּ מַנֵּן פָּאַטְּעָרָם גַּעֲוָוָנִין.

מַנֵּן פָּאַטְּעָר אוֹזְוִיָּהָט אַשְׁעָרָט גַּעֲוָוָנִין צַוְּ דָּעַרְלָעָבָן בֵּין אַונְדוּרָעָרָעָ
לְיִכְטִיקָעָ וְתָעָגָע. כְּטָרָאָכָט אַבְּעָר, אוֹזְוִיָּהָט אַזְּ וּוּאַלְטָ עֲפִישָׁעָה גַּעֲחָאָט צַוְּ מִיר
גַּרְוִיסָּעָ טְנָנָעָסָן אַוְן וּוּאַלְטָ וּזְהָאָלָטָן, אוֹזְוִיָּהָט אַזְּ דָּעַם דָּעַם פָּאָלָק,
וְאָסָם בּוּיָּעָן סָאַצְּיָאָלִיזָמָן, וּוּאַלְטָמָעָן גַּעֲמָעָטָמָעָן מַעְרָ גַּעֲבָן, זַוִּ אַיכָּהָבָן

געגעבען, פאנדערסטוריונגען גלייב איבּ, אוֹ בְּזַוְאַלְמָט אִים פָּוּנְעָם טִיפְּנָחָרֶץָן
געקָאנְט עַנְטְּפָעָרָן:
— חַעֲרָ מֵיכָ אַיִשׁ, טַאַטְעָן מֵיכָ דָּעָרָ גַּאנְצָעָרָ נַעֲשָׂאָמָעָן, מֵיכָנָן
גַּאנְצָן הַארְצָן מֵיכָ יַעֲדָן וְתַהְאָסָק מְנוּנִיעָם, מֵיכָ אַרְגָּא, וְאַם אִיבּ פָּאָרָן
מַאֲגָן, דִּין אִיבּ דָּעָם סָאוּוּטִישָׁן פָּאָלָס.
שְׁלוּחוּן מִיכָּאָלָט.

אַיִלְתָּה

ז'יט

אַיִלְתָּה אַנְדָּרָ פָּאָדִי עַוּ —	שֶׁר גַּעֲמָרֶת צֹו יַעֲנֵעַ, וּוּלְכָעַ מַעַ
נְעַדְעַנְקָטַ יִקְרָחְנוֹדְעַרְטָעַר	3
דָּעַר נִיסְטָעַר — דַּי אַוְמְפָאָגְעַסְגָּעַכְעַ אַחְוִירַע	6
אַיִלְתָּה עַרְעַנְבָּוָרָג — צְוַאַגְעַןְמִיטָּן פָּאַקְעַד	14
אַיִלְתָּה טַאַזְרָאָגְוּ — צָאַגְיִיךְ לְעַבְנָן יַיְנָן אַנְדָּעַנְקָט	20
בָּאַזְוִיְצָקִי — אַנְהִיבְעַבְנָן	23
פָּעַרְעַעַץ מַאְרָקִיש — דָּעַר אַרְטִיכָּט אַגְּנָרְבָּוָן	30
אַיִלְתִּיק פָּעַפְעַר — דָּעַר חַנְנָן פָּאַקְעַד	99
בִּינְיִאָמִינְגְּ זָוְסְקִינוּ — אַונְדָּוָרָר מִיכְאָלָס	115
יַי. דָּאַבְרוֹשִׁין — דָּעַר עַמְעַסְעַר פָּאַקְעַסְאָקְמִיאָר	130
מַ בָּעַלְעַנְקִי — דָּעַר גְּרוֹזְסָר וְאָגָג	148
לַי. נַוְסִיְגָּאָוו — דַּי מִיכְאָעַלְסְ-פְּרָאוּרִיצְיַי	160
אַיִלְתִּינְגְּ דַּעַמְ סָאַזְעַטְשָׂן פָּאַקְעַד	172

МИХОЭЛС

(На еврейском языке)

Редактор Э. Филькович

Техредактор Л. Дворкин

Подписано к печали 24/III-48 г. Б-00215. Печатн. листов 6,25. Уч.-изд. 6,94
Тираж 15.000 Заказ 196. Формат 70x103^{1/2}м.

Типография Госиздательства „Дер Эмес“, Москва, Старонанеский пер., 1.